

REGNI MUSCHOVITICI SCIOGRAPHIA.

Thet är:

Een wiß och egenteligh Beskriffning om Rydzland/ med thes många och stora Furstendömers/ Provinciers/ Befestningars/ Städers/ Slögars och Elswers Tilstånd/ Rum och Lägenheet:

Såsom och the Muskowiterske Storfursters Härkomst/ Regemente/ macht och myndigheet/ medh theras Gudztienst och Ceremonier/ Stadgar och åthäfwor/ både vthi Andeliga och Politiske saker/

Vthi Sex Böker korteligen författat/ beskrifwin och sammandragin/ af

PETRO PETREIO VBSALIENSI.

Tryckt i Stockholm/ hoos Ignatium Meurer/ Åhr 1615.

Anders Axelsson Leyonbinck.

Then Stormechtigste högborne Furste och Herre/ Her

Gustaf Adolph/

Swerikis / Göthes och Wendes Arffurste och vthkorade Konung: Storfurste til Finland / Hertigh til Estland och Weßmañeland/ min allernådigste Konung och Herre/ år

Mijn ödmiuke och troplichtige tiänst vthi all vnderdånigheet/altijdh redebogen til at hörsambligen bewijsa så långe iagh leffuer.

Tormechtighste Konung/ Högborne Furste/ Allernådigste Herre/ Wij hafue vti wårt loflige Fädhernesland / Swerikie / GVDh thes loff/ många skōna/ hårliga och tröstrika Böker vthi then helgha Skrifft / som låra och vnderwisa råtta wåghen til Himmelrijket/ och Siålarnas Saligheet: Ja / wij finna och många nyt-

tigha Historier/af wälachtade män/ på allahanda slagz Tungomål skrefne och vthgångne/ som tiena til vthwertes tucht och Sedher/och gifwa nyttigh Lärdom och förfarenheet/ om många fremmande Landz och Konungarijkers tilstånd/ huru the vthi Werlden äre belägne/små eller stora/fattige heller Rijka/förmögne eller oförmögne/ Christne heller Hedniske/ hwadh för Regenter och Konungar the haft hafua: anten the hafua wäl och Christeligen/ illa heller Tyranniskeligen regerat/ och hwadh för *Politia* oc Gudz tiänst/ Stadgar och *Ceremonier* hoos them i bruk haffua warit/ och äre/ så at ther om intet widhlyfftigare görs behoff något at skrifwa/och här framhaffua. Men effter om Ryßland/ som öster ifrån oss ligger/och sträcker sigh vthi norr och söder några hundrade miler: Såsom och om the monga Land och stora Furstendömen/ som the Ryssar och Muskowiter sigh wäldeligen tiläghna/ icke många Böker finnas vthgångna/ och the som tå finnas/the äre på fremmande / och icke på wårt Fädernes Tungomål beskreffne/och fela ther hoos vthi många måtto/ at sanningen är icke så fulkomligen drabbat/ som hon borde/ medhan the icke aff äghna förfarenheet: vthan effter andras berättelser sådant hafu askriffuit / hwilket sigh förorsakas aff

aff thet groffua / plumpa och Barbariska Folket/ som i Landet boor / som ingen fremmande haffuer tilstadt at dragha ther in och vth/såsom vthi all annor Land är sedhwanligit / som haffua rätteligheN Landzens lägenheet och tilstånd kunnat förfara. Ty alla the / förvthan Fremmande Potentaters Sändebudh/ som ther äre inkompne/ anten til at driffua haudel / heller eliest tiena och försökia sigh/ heller vpå någon annan *Condition*: the hafua ther most alt in til ändan vthärda/hwar the eliest hafua welat vndwika torn och hächtelse/Stegel och hiul. Ty ingen ilgerningsman/ som aldrigh så ondt hafwer bedriffuit/thet wari sigh Stöld / råån/mord/ wåldzwärckan/hoor/tidelagh/förräderij eller annat/warder så ynkeligen och obarmherteligen plågat och straffat /som then som wil begiffua sigh aff Landet/anten heemligen eller vppenbarligen/ når thet bliffuer spordt och vppenbart.

Therföre haffuer och Landzens lägenheet / sampt thes *Politia*/ skick och ordning/både i Andelige och werldzlige saker/ mångom icke synnerligen warit kuñigt/myckit mindre haffua the och tå kunnat ther om någhot wist skrifua och berätta. Men effter iagh vthi fyra åhr vthi samma Landzända medh stoor Liffzfahra/icke allenast haffuer wistat/ vtan

vtan oc ſedan Gudh Alzmechtig mig heem til mitt kåre Fåderneslanđ nådeligen halp/ år ſedan både aff then Stormechtigſte/Högborne Furſte oc Herre/ Her Carl thee IX. Swerikis / Göthes/ Wendes/Fiñars/Carelers / Lappers i Norlanden/the Cajaners och Eſters i Lifland/ Chriſtelig oc Högloflig i åminnelſe/Konung/E. K. M. ꝛ Herfader: Såſom af E.K.M.några åthſkilleliga reſor / med ſynnerlig wårf oc årender/både til Muſkow oc ſtore Nogården förſkickat/ ther af iagh haffuer Landzens lågenheet vti ſkog oc mark/ åker och ång/berg och dalar/ſiögar/ſtrömar och elfwar: Ymnogheet på allahanda ſlagz frucht/ korn oc kerna: mykenhz på diur/fiſkar och Foglar: Inbyggiernas ſkick och ordniug/vti lefverne oc vmgånge:huru the byggia och boo: Hwadh Frijheet och *Privilegier* the haffua: Hwadh tråldom och *Servitut* the åre vndergiffne: Hwadh *Religion* och GVDztienſt the öffua: Hwadh Stadgar och *Statuter* the bruka/ ſåſom mykit annat/både om Slott och Befåſtningar / Stådher och Byjar / Kyrckior och Klöſter/ någorlunda ſeedt/beſkådhat och anteknat. Och hwadh ſom iagh ſielff vthi ſå måtto / icke haffuer kunnat förfara och ranſaka / haffuer iagh tå medh all flijt vthaff andra Troowårdighe Måns *Do-*

cu-

cumenter och Skriffter vthletat och ſammandraghit/ at alt thetta / ſom nu ſå långe haffuer leghat vthi Mörckret fördolt / och androm bådhe In och Vthlenſkom hår til / vthan twifwel / warit okunnigt / motte nu bliffua vppenbart / och i Liuſet framkomma/ effter wij icke åre / ſom *Plato* wål och hederlighen talar/ födde oſſ ſielffue til gagn och godho: Vthan åre och ther bredhe widh plichtighe/at tiena wårdt Fådherneslanđ och Wånner. Så åndoch iagh hår vthinnan befinner mig ſwag och oſkickeligh / til at fulånda ett ſådant mödoſamt arbete / ſom ingen för migh vthi wårt Fådherneslanđ ſigh haffuer fördriſtat at företagha: Lijkwål hafuer iagh migh förthenſkuld icke låtit förfåra heller affſkråckia / vthan hår vthinnan taghet migh Watnet vthöffuer hufuudet/och intet omaak heller arbete ſpardt / hwarken natt eller dagh / vthan migh til thet högſta medh ſtörſta flijt winlagdt / icke allena bewijſa mitt Fådherneslanđ thenna kårligha benåghenheet och wålwilligha tiånſt / och låta ſamma arbete *publicera* / och vthaff Trycket vthgåå: Vthan och vpwåckia andra / ſom medh höghre gåffuor / bådhe vthi Lårdom och Förfarenheet åre begåffuade/ och Sakerna kunna ypperlighare öffuerwågha / förbåttra och

vth-

Förtalet.

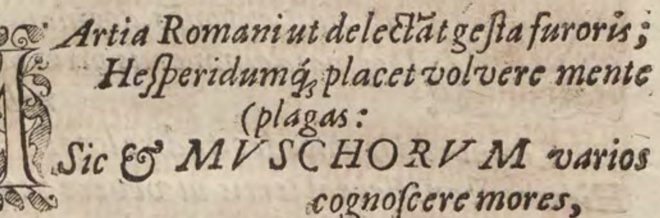
vthstoffera / til at göra thet som bättre och fulkomligare är / doch ingalunda twiflandes / at thetta arbete skal jw them frommom behagha / som til Historier lust och kärleek haffua / ödmiukelighen och vnderdånligen ther hoos E. K. M. bidiandes / at E. K. M. wille theña min ödmiuka wälmeenta tiänst K. M. wille theña min ödmiuka wälmeenta tiänst gunsteligen vptaga / oc thetta ringa arbete mz milda ögon ahnsee / och bliffuo min gunstige och nådigste Konung och Herre / thet iagh i all vnderdånigheet wisserligen förmodar / och befaler E. K. M. här medh / sampt thet hela Konungzliga huset vthi thens Aldrahögstes nådige och milde skydd och beskärm / til all lif zsundheetz lyckeligh wälmåghe / och ett longwarigt Segersult Regemente / ödmiukeligen och vnderdånligen. *Datum* Stockholm then 30. *Novemb. Anno* 1615.

E. K. M.tz

ödmiuke och troplichtige tienare
så länge iagh leffuer.

Peer Persson.

AD SERENISSIMI ET ILLVSTRISSIMI
Regis Suecorum
GVSTAVI ADOLPHI
SERVITOREM FIDELISSIMVM,
Clarißimum virum, Dominum
PETRVM PETREIVM,
HISTORIAM MVSCHOVITICAM
evulgantem.

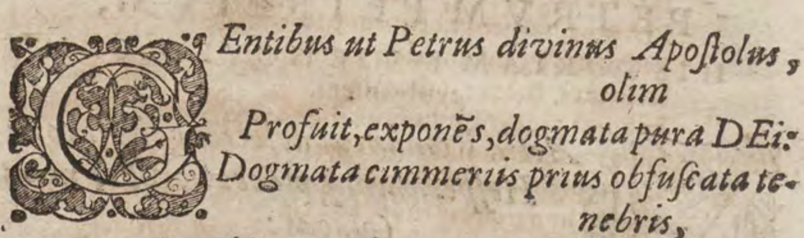
Artia Romani ut delectat gesta furoris;
Hesperidumq́ placet volvere mente (plagas:
Sic & MVSCHORVM varios cognoscere mores,
Arces ac urbes, quos regio ve situs
Obtinet, oblectat: laudemq́ meretur honestam
Præferturq́ aliis, commoditate, bonis.
Hos quia nunc præstas, Clarißime PETRe, labores,
Singula, dum Rußi, nos monumenta doces:
Commoda multa quidē multis, verùm quoq́ pulchrū
Inde paras nomen, non sine laude, tibi.
Historiis patrium, pergas hinc sedulus, orbem
Exornare tuum, nosq́ juvare probè.
Sic tibi fata dabunt felicia tempora vitæ,
Durabitq́ diu, nomen in orbe tuum.

a Poste-

Posteritas ſeros PETREIO optabit & annos,
Dum vigili curâ, talia ſcripta leget.

JOHANNES Cheſnecopherus Neritius, Med. Doct. & in Regia Ubſal. Academia Profeſſ. Publ.

ALIVD.

Entibus ut Petrus divinus Apoſtolus, olim
Profuit, exponēs, dogmata pura DEi:
Dogmata cimmeriis prius obfuſcata tenebris,
Cognita ad ignotos fecit adire locos.
His monſtans deceat terris ut vivere; cælos,
Scandere poſt ſatagens enucleare modum.
Edita ſic cunctis, tua proſunt ſcripta, probatis
Petre, velut Petri nominis omen habes.
Muſchorum mores, paraſangas, climata, circos,
Ignota ad notum cogis adire ſolum.
Quæ diſtant, cunctis præſentia ponis ocellis,
Cognita erunt ſubitò quæ latuere diu.
Quas referat grates Patria? & quæ præmia donet?
Gratia quæ meritis par queat eſſe tuis?
EXPERIENTIA *conſtās* ARS, *& prōpta* VOLVNTAS,
Declarant Patriæ te ſtuduiſſe tuæ,
Qui ſtudet, & prodeſt patriæ, laudabilis hic eſt;
Hinc tuus æternâ laude vehetur honos!

Honoris & Amoris, ergò poſuit
DANIEL HIORT,

ALIVD.

SCripſiſti Hiſtoriam, ut ſcio, Ruthenam,
Multis nominibus diu expetitam,
Iucundam, memorabilem utilèmque;
Solis ſed Popularibus (dolendùm)
Petre candide, feriò legendam. Hinc,
Dùm ſolis Popularibus; celebris
Intra ſuos qvoqve parjetes manebit
Privatos, fugiens negansque ſolem.
Vicini havt (odium facit vetuſtum)
Ullo tève tuòsve judicabunt
Labores precio aut honore dignos:
Lingvæ ſunt populi minùs periti,
Qvi ſeptem obpoſiti ſerunt trioni.
Qvare, ut percipiat tuum feracis
Debitos Genii ſui volumen
Fructus, nec metuat brevi tenebras?
Romano hoc, moneo, induas amictu;
Germano aut minìmùm induas amictu;
Diceris ſimùl & Tuis, & unà
Toti ſcribere Chriſtianitati.

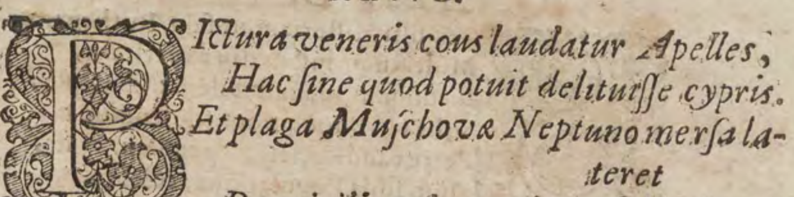
Aliud

AD MOSCHOVITAM.

ADſpice, quid Gothi faciant, faciantque Poloni
Tuis, Ruthene, finibus.
Nuper vicinis fueras metuendus & ipſi
Crudelitate Thevtonæ;
Obvia dùm flammis infecto & acinace quæquæ
Peſſùm ruebant Livonum.
Jam-nunc miteſcis; (captivæ vulpis at inſtar)
Divina ſic fert ultio.
Abjice veſanos ritûs, CHriſtumq; fatere,
Et pax erit Provinciis.
Ni facis: ut qvondàm mactabas corpora; ſic tu
In victimam mactaberis.
Omen habet nomen: ſi neſcis, conſule Grajos,
Scelerate Moſche ac perfide.

Martinus Petrides, Heneta; honoris & obſervantiæ ergò adponebam.

ALIVD.

Pictura veneris cous laudatur Apelles,
Hac sine quod potuit delituisse cypris.
Et plaga Muschovæ Neptuno mersa lateret
Pervigilis calamo ni patefacta Petri.
Eoos igitur cupidus quicunq; laboras
Noscere cum multa conditione situs,
Accipe pervolve acceptam meditare volutam,
Quam tibi Petræjus condidit historiam,
More tuo fiet spatio contentus & uno, ut
Mille hominum mores & loca mille scias.
Vtilibus comples animum rebusq; cupitis
Sollicitis curis grata medela tuis.
Hinc gratæ mentis grato sit gratia Petro,
Cui mens est Patrium sic docorare solum.

Obsequii sui & promptitudinis declarandæ ergo adjecit
JONAS COLVMBVS.

PETRI PETREI VBSALIENSIS,

Crönika om Rydzlandz och thes Furstendömers / förnemsta Befestningars / Städers / Siöars och Elfwars lägenheet / Såsom och medh hwadh Land och Konungariken Rydzland grenser / och hwadan thet hafwer sitt nampn bekommit /

Then Första Book.

Til at beskrifwa Ryssernas heller the Muskowiters Land / rum och lägenheet / medh theras Storfurster och Regenter / som them hafwa regerat ifrån the tree Furster / Rurich / Sinaus och Truvor / som woro kötzlighe Brödher / och sätjas ware kompne ifrån Prydzen aff the Muskowiter / Åhr effter Christi Börd 752. in til thenna Stoorfurste Knæs Michael Fedrowitz som the Muskowiter Anno Christi 1613. sigh hafwa vthwaldt / wil iagh efterfölia the gambla Scribenters sätt och bruk / Trogum Pompeium, Appianum Alexandrinum, Julium Cæsarem och flera andra / oc begynna vppå Landzens beskrifning / och förtälia först om the förnämsta Slott / Befestningar / Städer och Furstendömen i Landet / och sedhan Fursterna som ther hafwa rådande warit medh

In conscribenda historia Muschovitica insistit auctor vestigiis veterum scriptorũ

rit med the Muskowiters seder och Ceremonier vthi An-
delige och Politiske Saker.

Ligger förthenskuld Rydzland östernor ifrån Wi-
borg/ vthi hwilket Volodimeria är thet äldsta och första
Furstendöme som Storfursterne sättia vthi sin Titel
och ligger ifrån Wiborg 226. mijl. Samma Stadh och
Slott hafwer en Storfurste Anno Christi 978. vpbygdt
aff Träwercke / emellan twå stora nampnkunniga Elf-
war / Wolga och Occa / som kom ifrån Nogården och
drap sina bröder och intogh Kiow / och heet Volodimer,
effter hwilken både stadh oc slott är nämd / oc war ther
Hufuudsätet alt ifrån hans tidh in til Jwan Danilowitz
som thet flytte och transfererade ifrån Volodimer in
til Muschow.

Ducatus Volodimeria.

Volodimeria metropolis Rußiæ, usq; ad Ioannem Danielis.

Thetta Furstendöme är ett skönt fett och frucht-
samt Land både på Wax / Fisk / Boskap och Spanne-
mål/ så at the ther vnderstundom bekomma 20 Tunnor
vnderstundom 18 och 16/ effter en tunna vthsäde.

Ager fertilis.

Muskow giorde Storfursten Jwan Danilowitz til
Huwudstadh vti Rydzland/ åhr widh paß effter Christi
börd 980. oc ligger i thet närmesta mitt vti landet 190
mijl ifrån Wiborg / som tilförende icke annat war än
som en Bondabÿ och hörde then Slechten til som heter
Tackmakow. Och effter han war funderat widh Mos-
qui Elff/ gaffs Staden tå ther af Nampn och nämdes
Muskow/ och Folket som ther bodde Muskowiter/ och
är thetta thet andra Furstendömet som Storfursten fö-
rer vthi sin Titel. På then högsta platz mitt vthi Sta-
den ligger Slottet fyrekantigt bygdt medh starcka mu-
rar och grafwar / och löpa thessa effterskrefne Elfwar
ther fram / som är först Mosqui Elff som flyter mitt i-
genom Staden fram vth medh Slottet/ och faller vthi
Occa Elff sex mijl ofwan för Mosaisko. Een fierdingz
wägh

Ducatus & urbs Muschovia.

Muschoviæ denominatio.

Muscovia arx murata.

Fluvius Mosqui.

wägh öster ifrån Stadhen/ kommer een Åå / benämd
Jagusa/ som löper vthi nordost genom Stadhen / ther
vthi stå månge sköna Miölqwarnar / som aff Vthlän-
derne först äre bygde och funderade / och faller täme-
ligh starck in vthi Mosqwi älff. Nord Nord West
om Slottet/ kommer en annor bäck Neglina/ in i Sta-
dhen löpandes / som haffuer sitt vrsprung icke långt
ther ifrån aff en Måssa / och faller på samma sijdha
alt in til Slotzmuren / och vpfyller Graffuen både nor-
dan och westan/ och löper sedhan igenom Staden in v-
thi Mosqwi Elff. Ther vthi står och een skön Miöl-
qwarn widh Slottet in vthi vthlöpet bygdt. Sun-
nan om Slottet är een diup Graff giord / och en fast
Miwr/ tijo fötter tiock/ medh många fyrekantig Skyt-
tetorn. Emellan hwart Torn är en Strijdwärn giord/
medh Skytholl offuan vppå / theslijkes allestådes off-
uan vppå medh holl snet före åth marcken / ther man
kan stå och göra wärn ifrån sigh medh långa Spetzar/
skuffsteen och annat sådant / som emoot Storminngar
bruka plegas. Ther vnder är och en annan Strijdh-
wärn giord / vthi hwilka the sina groffua Skytt och
Stormstycken bruka kunna. Storfurstens hws som
han wistas vthi/ står in vppå Slottet/ giord aff Tegel-
steen/ på Jtaliänisk manering. Rundt kring om ho-
nom boor Patriarchen / några förnämlige Knäser och
Bajorer/ sampt Präster medh theras Klockare. Mitt
för Storfurstens Palatz hänger een klocka som wäger
112. Skippund / som Storfursten Boris Gudenow låt
giuta. Vthi henne ringes när the förnämsta Högtijder
om åhret äre / och när Främmande Sändebudh kom-
ma til audientz för Storfursten. Vppå Slottet äre och
tw förnämlighe Klöster / ett Muncke och ett Nunne
Klöster/

Amnis Jagusa.

Rivus Neglina.

Palatium magni Ducis, more Italico constructum.

Templa Lapidea.

Klöster/sampt 50. Kyrckior af steen/som iagh med mi-
na ögon seedt/och medh munnen räknat haffuer. Then
förnämsta kyrckia heter Trinitatis. Then andra Jung-
frw Mariee/Then tridie Storfursternas kyrckia / ther
the liggia begrafna vei/Thē fierde S. Michaelis/Then
Fämpte S. Nicolai / myckit kosteligen giorde/oc Tor-
nen med förgylt bleck öffuertäckte. Vthan för Slottet
är then första Stadhen som kallas Kitaigorodt / på
samma sätt medh starck Mwr och graff befästat som
Slottet. Vthi thenna Stadhen står een Kyrckia/
mächta artigt och konstrijkt giordt/ öffuertäckt medh
hwijt glaserat steen / och kallas Jerusalem. Til then-
ne kyrkia måste Storfursten åhrligen på Palme Sön-
dagh ledha Patriachens Esel / når han rijdher ifrån
Jungfrw Mariæ Kyrckia / som står in vthi Slottet/
och giffuer Patriarchen honom therföre ett 100. Rub-
lar. Vthi thenna Stadh boo och förnämliga Knäsar
och Bajorer/ sampt the rijkesta Köpmän. Ther haffua
the och sin största handels Stadh och Torg/ hwilket är
aff tegelsteen fyrekantigt giordt/tingz gatur på hwar-
te sijdha / ther the haffua sine Gatubodar / och vthi
hwarie gatu finnes synnerligha warur / så at vthi then
ena gatun finnes icke the warur til köps / som sältas v-
thi then andra. Vthi then första finnes allehanda
slagz krydder/ vthi then andra allehanda slagz klädhe/
vthi then tridie allehanda slagz silke och Sijdentygh /
vthi then fierde allehanda slagz Gulsmedz arbete/ vthi
then fempte theras Gudhar och Beläten / i then siette
stöflar/ i then siunde trådh och lärfft / i then ottonde
bössor/krwt och bly/ i then nijonde Salar och Betzel /
i then Tijonde allehanda slagz skurna klädher / i then
elloffte allehanda slagz maatwarur / i then tolffte al-
lehan-

Prima Civitas Kitaigorodt.

Forum.

lehanda slagz fisk/ och så alt bort åth/ hwar gatu haff-
uer sin eghen Köpenskap. Storfursten haffuer och i
thenna Stadhen sitt Tyghws / hwilket öffuermåtton
fult är med allehanda slagz krijgzmunition. Näst effter
thenne staden föller then andra som kallas medel staden
eller hwijte mwren/Ty kring om honō är en hwijt mwr
aff steen giord/ sex alnar tiock med en Strichwärn/ och
fyrekantigh torn/ther vthi når feidatijdh är / haffua
the sina Skytt. Emellan hwart Torn är altijdh fem-
hundrade Stegh. Vthi thenne Stadhen står Stor-
furstens Giuthws/ther han giuter sina stycker oc kloc-
kor vthi/ och är bygdt jämpte Neglina Bäck/ som rin-
ner mitt igenom Stadhen. Här haffua the och sina
Hesta Torg/ Boskaps Torg/sina Spannemåls bodar/
Miölbodar och Köttbodar. Ther boo och förnämlighe
många Bajorer/Köpmän/Präster oc hans bästa hac-
keskyttare altijdh öffuer tijo tusend. Effter thenne
staden föllier then Tridie in til Bolwärcket eller trämu-
ren som the kalla/oc är tree fampnar tiock/ vpfylt med
steen / mull och sand / och rundt omkring bygdt medh
högha torn/ther the haffua små Fältstycken vthi/och
andra når fienden är förhanden. Emellan hwart torn
är tryhundrade stegh/som iagh mätt haffuer. Vthi
thenne Stadhen boo och altijdh Tijotusend Hakeskyt-
tare aff Storfurstens Liffgwardi / sampt hans bösse
sköttare och allehanda slagz handwärcks män. En
part skrijffua at Muschow Stadh skal wara rundt om-
kring Nije mijl/en part fem/ hwilket til äwentyrs i för-
tijdhen så haffuer kunnat warit / effter såsom och Rys-
serna sielfue säija/at han hafuer warit sex gångor störe-
re / för än then Crimske Tartaren honom affbrände/
åhr 1571. Men nu är han intet mera vthi widden / än
som

Armamentarium.

Secunda Civitas Camenoi Gorodt.

Tertia civitas Dreune Gorodt

Ambitus Muschoviæ.

Muschovia a Tartaris exusta.

som tree mijl/och vthi långden een mijl/ thet iagh medh mång åhrligh man både In och Vthländsk bewijsa will/ som vthi thesse åhr ther warit haffue / när Staden war widh macht/och stodh vthi floor. Thet sägz / såsom iagh aff många förnämlighe Ryssar haffuer hördt / at vthi samma Stadh skulle wara 41500. Hws onda och godha. Kyrkior/ Klöster och Kappel/innan och vthan Staden 5400. doch ingen så stoor/ som en aff wåra the minsta Kyrckior/ty man finner ther många Kyrckior/ som icke äre större än som at fyra eller fem Menniskior kunna få rum vthi/doch finnes ther ingen Kyrckia som icke til thet minsta haffuer iw fyra Klockor / och somblige 9. och 12. som the äre til/ så at när the alle tillijka ringia/ är thet ett sådant buller och gny / så at ingen kan höra then andra. The haffua och vthi Stadhen stora Engiar/ Ödestomptar/Trää och Kålgårdar / som myckit rum tagha. Storfursten haffuer sielff een äng vthi Stadhen / strax widh Sloteet på andra sijdan om Mosqwi Elff/ ther han bekommer öffuer 600 lass höö vppå sampt tree stora Trägårdar. The haffua och öffuermåtton stora breda gatur / Så at fyra Wagnar kunna köras tillijka lämpte hwar andra. När thet regnar/ är thet så skittit/ slemt och skarnot / at ingen kan behielpa sigh vthan stöflar / Therföre the haffua och giordt Kaflebroor på sina största gatur. Theras Hws ther inne äre ganska högdt bygde/alle aff Trä/tw eller try rum vppå hwar andra/och låter sigh then måst tyckia/och then största hanan i korgen wara / som höghsta bygningen vthi Staden medh karnap vthi Gården öfwer sijn faarstugu trappa vpsättia kan / synnerlighen Bajorerna och the rijka Köpmän / oanseedt at inne vthi Hwset icke myckit gått fins / ther aff the kunna rosa/ Ta-

Numerus ædium.

Multi horti & areæ.

Plateæ latæ & spaciosæ.

Ædium nobilium & divitum forma.

sa/ Taken äre slutna på bådhe sijdhor / och täckte med rafft och näffuer / och ther vthan på brädhen medh Spijk tilslagna. The arma och oförmögna bruka gemenligen rökestugur och rööksvgnar/The ypperste och rijkesta Kakelvgnar / och byggia äliest vthi sina gårdar små Steenhws/ther vthi theras bästa Häffuor och ägodelar/för eeld skuld förwaras / hwilket the nu i någhra framledne åhr aff the fremmande lärdt haffua / som Köpmanshandel både vthi Muschow och annorstädes ther i Landet bruka. Vthi theras gårdar finnes och högha Sommarhws och Lofft / ther the om Sommaren wistas vthi och liggia / ja en part haffua ther så stora gårdar/ at ther kunna wäl try eller fyra hundrade man loceras vthi. En part mena och at vthi Muskow wäxer ingen frucht / thet the och gruffueligen fela/Ty ther planteras och sååes / och wäxer icke allenast öffuerflödigh frucht/vthan och örter/ hwilke för lättare köp sälias än annorstädes/såsom är Äplen/ Plomon/ Krijkon/ Kärsebär/ Jahannes bär/ Wijnbär/ Melonen/Morröter/ Persilie rötter/Palsternacka/ Rätikior/Kurbitz/ hwijt löök/ rödhlöök/allehanda slagz kääl / Gurkor / Salwia / Ringeblома/ Isop/ Åbrot/Neglikor/ Violer allehanda slagz färga/Megran och andra flere/som för långt är til at vpräkna.

Vthan för Stadhen ligger Crasna Cella/ther öffuer siwhundrade Bönder och rijka Handwärckesmän boo vthi. Lijtet ther ifrån ligger Tydske Slåboden/ widh Elffuen Jagusa/ther the fremmande boo / och haffua sina egna Kyrckio vthaff Trää/och sina eghna Präster/som GVDZ rena/klara och salighgörande ord predika/ och Sacramenten vthi sin rätta bruk administera.

Vthi

Ædium Privatarum structura.

Muscovia abundat fructibus.

Pagus Crasna Cella.

Religio orthodoxa.

Vthi ſam̃a Kyrckio ligger Hertig Hans Konung Chri-ſtians then fierdes broder i Danmarck begrafwen / ſom ther dödde Anno 1603.

Monaſterium Trinitatis ſeu Sigfridi.

Tolff Myl ifrån Muſchow ligger ett mächta ſkönt faſt klöſter Trois benämdt / bygdt aff Tegel-ſteen / ſom är ett medh the rÿkaſte vthi landet / och förmår åhrligen föda oc vppehålla 400. munckar förv-tan tiänare och drängiar. Til ſam̃a klöſter plägar Stor-furſten åhrlighen reſa twå gångor med hela ſitt Hoff / then ena på Helgha Treefaldigheetz Söndagh / och then andra på Michaelis / och när han kommer på en halff Fiärdings wägh när ſamma Klöſter / ſtÿgher han aff Wagnen / och gåår til foot medh alt ſitt Folck til Klöſtret / menandes göra then heliga mannen S. Sig-fridh / ſom ther ligger begraffuen / ſtoer tiänſt / på thet han honõ ſkal wara thes mera benägen til at fordra oc bönhöra / och bewara honom ifrån alt ondt / och hielpa honom til en långwarigh lÿffſundhet och lyckeligit Re-gemente. Aff then̄e Sigfrido hafuer klöſtret ſit nampn / och kallas elieſt Monaſterium Trinitatis, för thet at Stor-furſten ſkal åhrligen hålla ther ſina böner på H. Treefal-digheetz Söndag / när han icke är förhindrat aff krÿg / ſiwkdom eller andra orſaker. Sam̃a Sigfrid / ſäija Ryſ-ſerna hafuer warit en ſtoor och tlock perſon til ſin wärt / och ſigh vthi Krÿgh myckit manligen bewÿſt / och giort många vnder och Järtekn / och ſkal än nu liggia lÿka friſk och oruttin ſom han hadhe bliffuit dödh i gåår / och ſkal haffua hulpit många bådhe halta och blinda til hälſa igen / ſom haffua ſökt til honom / och taghit på hans krop / Therföre och aff hela Landet een ſtoer my-kenheet ſöker til ſamma Klöſter / lÿka ſom the giorde här i förtÿdhen til Swÿngarn / när then Påweſka wil-farelſen war i floor / Men iagh menar at the bekomma

Sigfridus clarus miraculis.

lÿka

lÿka tröſt och hugſwalelſe / när the icke then rätta nöd-hielparen anropa / och han them hielper ſom han lofuat haffuer / at wilia them bönhöra ſom honom åkalla. Så offta Storfurſten tÿt kommer / ſkal Abboten honom medh ſitt medhföliande folck vnderhålla medh maat / öl / höö och foder til Häſtarna : thet han och wäl göra kan / Ty alle Storfurſter / ſampt the högſta Knäſar och Bajorer / haffua til ewärdeligh Eghendom Teſta-menterat öffuer måtton många Godz och Gårdar til ſam̃a klöſter / af hwilka Munckarna hafua ſitt rÿkeliga vppehälle / oc ſkola altÿd bidia för theras ſiälar: Thes-lÿkeſt alla Bajorer / rÿka borgare oc köpmän ſom ther fram draga / giffua altÿd hwar efter ſijn rådh oc ämp-ne Penningar til ſam̃a Klöſter / på thet at ingen olycko ſkal them i wäghen wäderfaras.

Iohannes Sapia.

Jan Sapia en Polniſk öffuerſte lågh vnder ſamma Klöſter öffuer ett åhr medh 15000. man / och kunde therföre intet vthrätta / vthan nödgades ryckia ther i-från / ſedhan han medh Konungens Krÿgzfolck ifrån Swerigie förſökt hadhe / och fick wetta hwadh ſom the i Skölden förde.

Och effter wÿ nu haffua ſeedt och hördt / huru ſtoor / faſt / wÿdh och Folckrÿk / ſåſom och huru rÿk och för-mögen / och i hwadh anſeende och myndigheet thenna Stadh Muſkow haffuer warit. Så wele wÿ och nu giffua tilkänna / hwadh ynkeligh och iämmerligh ända-lycht och vndergång han haffuer fått. Ty ſedhan ſom han medh the Polers macht aff Demetrio / ſom ſigh för en Storfurſte och Arffurſte til Rÿket vthgaff / war v-thi tw åhr aff 80000. man hårdt belägrat / at ingen kunde hwarken vth eller in komma / bleff han åhr 1611. aff then manhafftige och högdt förfarne Krÿgzhiälten Her Jacob Pontuſon Delagardie Frÿherre til Ekhol-

Muſcoviæ expugnatur à Demetrio.

Muſcovien obſi-

men / och

diene liberat Delagardis.

men/ och Herre til Runsa och Kolcha / Konung Carlsthen nijondes/ Christelig i åminnelse Krijgzöfuerste förlossat/ så at han fördref oc förjagade the Päler / at öfuergifua bestalningen/ oc packa sig sin kos/ oc han drog vtan all fahra medh hela sin Krijgzmacht in vthi Stadhen / ther han aff Storfursten och hela menigheten/ ståteligen medh store Rewerentz och pråål blef vndfången/ medh wijn/ ööl och maat hederligen tracterat/ och medh dyrbara skäncker och förähringar begåffuat/ för thet han sigh så ridderligen hållit hadhe / och them ifrån theras långa Belägring förlossat. Såsom han nu någhon tijdh vthi Stadhen warit hadhe / och sigh någorlunda hwijlat/ stärckte the Päler sigh på thet aldrastarckaste på nytt igen / aff allehanda slagz folck / och kommo åter draghandes in åth Muschow / på then Mosaiske wägen/ emoot hwilka then oförsagda Hiälten Her Jacob Delagardie oföi färat rychte/ oc mötte them widh Chleuoma/ 6. mijl på andra sijdhan om Mosaisko/ ther the strax medh hwar annan drabbade / och hårdt medh hwar annan samma dagh skärmyzlade/ så at mången tapper Pålach måtte bijta i gräset/ och effter the frammande Soldater och Ryttare sågho / at Ryssarna intet synnerligen wille drabba vppå the Päler / rymde strax fyra Compagnij aff them til the Päler / såsom wijdare skal omtalas vthi Storfursternas Crönika / ther aff Ryssarna ginast togho flychten / och stanade intet/ förän i Muschow/ och thetta skedde S. Johannis dagh/ åhr 1609.

Iacobus honorifice à magno Duce acceptus

Peregrinus miles defecit ad polonos au ctore Conrado Linck.

När the Päler thenna Seger bekommo / och Delagardie sågh sig intet kunna vträtta/ rychte han medh sin lilla hoop som qwar blef/ och sijn åhra oc Edh betrachtade/ in åth Pogrela/ oc sedan åth then finska gränsen

medh

medh stor wedermödo oc lijffzfahra/ oc Stanislaus Solkouski medh sin gantska Krijgzmacht/ oc the Ryszer som sig rå til honom begåffuo/ in vnder Muskow/ oc thz på nytt belägrade på then ena sidha / och tiende kom ifrån Colnga/ at Demetrius som nu war skild ifrå the förnämste Päler / hade intagit Paphnutij klöster med sina Päler och Casacker som han hadhe/ och ihiälslagit alla the Bajorer/ präster oc munckar som ther inne wore/ sampt the 500. Hackeskyttar / som thit til vndsättning ifrån staden wore sände/ wardt i Muskow een sådan skräck oc häpenheet/ för thz the skulle nu på nytt aff twänne fiender bliffua belägrade / som nu nogast ifrån en långwarigh Belägring befrijade wore. Tå vphoffuo sigh tree mootwillighe Bajorer emoot Storfursten / som redha tilförende medh Solkouski heemligen practicerat hadhe/ som nu woro godh Polniske/ och stegho vppenbarligen fram på Torget/ ropandes öffuerlindt hela menigheten tilsammam/ medh gråtandes ögon klaghandes hela Rydzlandz ynkelige tilstånd / huru thet såsom itt Fårahws aff Vlffuarna är sönderrijffuit och ödelagt/ the arma Christne mördade och ihiälslagne / och ingen war eller fans som them wille eller kunde beskydda och förswara/ the sågo wäl alla/ at Storfursten Suski nu vthi try åhr haffuer hwarken hafft lycka eller framgång vthi sin Regering / effter han sigh medh swik och falskheet vthi Regementet intrångt hadhe/ många hundrade tusend äre för hans skuld slagne bleffne / och worde än nu ingen ända til at förmoda på sådan Blodzvthgiutelse/ så länge han regerade. Hwar han eller hans brödher en Slachtning eller Skärmytzel hålla / så tappa the/ och landet bliffuer ther öffuer fö. dårffuat/ och folcket förminskat / och kan på thetta Krijgzwäsende

Muscovia secundò à Polonis obsidetur.

Demetrius vastat monasterium Paphnutij.

Oratio trium nobilium Muscovitarum ad plebem de deserendo magno Duce Zuski.

aldrigh

aldrigh bliffua någon ända/så länge han förestår Regementet och Regeringen: Om theras ord måtte något gälla/sadhe the/wille the then Christelige Almogen rådha och förmana/ at the skulle skilia Storfursten och hans brödher widh Regementet/ och sedan medh alla sampteligh Ständernas bewilning/ ja/ och samtycke/ en annan Storfurste vthwälia/ then Gudh ther til wille beskära. Thetta mishagade menige man intet/ skrijandes strax/ at thz war itt gott helsosampt rådh/ man skulle thet i wärcket ställa/ ther vppå Bajorerna befalte/at menigheten skulle strax in continenti löpa vppå slottet/oc vthfordra til sigh Storfurstens förnämsta Rådh/och them theras förehaffuande vppenbara/ hwilket och så skedde/oanseedt at thet intet synnerligen behagade någhra Bajorer och rijka Köpmän/ thet the doch måste sigh behaga låta. Ty gemene man lop strax medh the tree Bajorer in vthi Storfurstens kammar/ tagandes ifrån honom hans Keyserlige Crona och Spira/ hwilke the på ett besynnerlighit rum och ställe förwarade/ och förde Storfursten vthur sin Keyserlighe Kammar och Palatz/ in vthi sin gambla gård vtan om Slottet/rakade och kringskuro honom emoot all hans willia til en Munck.

Consensus populi.

Magnus Dux Zusci detruditur invitus in Monasterium & fit monachus.

Daghen ther efftor stämde the tilsamman vthan för Stadhen på then ena sijdan/som icke war belägrat aff fienden/ hela Menigheten/ til at rådhfråga och besluta medh alla Ständer Andeligha och Werldzligha/ hwilken skulle wara tiänligast och skickeligast aff alla Knäsar och Bajorer/ til at beklädha thet Keyserligha Embetet/ och tå the nu alla woro församblade/ höghe och läghe/ och skulle giffua sina stämpna på then som skulle bliffua Storfurste/ stego någhra fram som talade och

Deliberatio de eligendo nouo imperatore.

sadhe: Vthi thet högste Furstlighe och Ridderlighe Stånd/ vthaff hwilket en Storfurste vthwälias bör/ finnes ingen som sigh beröma kan/ at han är högre och skickeligare än som then andra/ vthan at the jw äre alla lijka: Skulle wij nu en aff them til en Storfurste vthwälia/then bleffuo strax aff the andra hatat och heemligen förfolgd/Ty ingen fins/ som wil sigh för sin lijka nicka och bugha/ therföre tycker oss thet bästa rådh wara/ at wij vthwälia oss til en Storfurste/ een fremmende stoor Herra och Potentat/ hwilken är vthaff Fader och Modher en Herre född/ och ingen sin lijka i högheet vthi wårt Land haffuer: Så bör oss jw alla honom på Rättwijsones wäghne wara lydige och hörsamme. Och allthenstund vthi thet Romerska Rijket kunde finnas många Furstar och Herrar/ som wore wärdige til at förestå thetta Muskowitiske Regementet/ lijkwäl är doch ingen Furste heller Potentat/ som oss närmare gränsar och beqwämligare är/ vthi klädher och åthäffuor/ och wårt Tungomål bättre weet och förstår/än som Konungens Son vthi Pålen/ Hertigh Vladislaus/ som är en wacker manhafftig hält/ en Konungz Son född aff Fadher och Modher/ Honom låtom oss vpdragha thetta wårt Rijke/ så warde wij en gång til fridh och roligheet kommande/ hwar oc icke/ och wij warde en annan til wår Storfurste vthwäliandes/thet ware sigh hwem thet wara wil/ så bliffuer vppå thenna Blodzvthgiutelse aldrigh någhon ända.

Consultatio de aßumēdo Vladislao Sigis. Tertij Pol. Regis filio in Magnum duc.

Hwadh Demetrio belangande är/weet hwar man/ at han är en skälm/een bedragare och en förförare/och haffuer warit vthi Litowen en Scholmästare/ som icke är wärd Crona och Scepter/ vthan Stegel och Hiwl/

Demetrius secundus Fur, nequam & proditor.

Wele nu the godhe Herrar / sampt Menige Man som
tilstädes äre/ härvthinnan samtyckia och bewilia / så
wele wij oss betänckia / på hwadh Wilkor och Conditi-
oner wij wele honom thetta wårt stoora Keyserdöme
vpdragha/nämligen/ at han skal låta oss niuta och be-
hålla wåra gambla Statuter/Stadgar och Ceremoni-
er: förswara och widh machte hålla wår gambla Greki-
ska Religion : inga nyia pålagor och beswäringar på
Landet läggia / vthan alt effter som thet haffuer wa-
rit sedhwanligit medh någhra flere conditioner. Hwadh
nu the godhe Herrar medh samptlighe Rijksens Stän-
der äre til sinnes at göra/begäre wij at the sigh oförsu-
meligen här vppå förklare. Tå ropade alla Stän-
derne medh en Mun / at thenna Mening war godh /
then skulle man medh förstånd fullkompna/ och ginge
medh thet samma allesammans in vthi Stadhen igen /
och giorde medh Solkouski itt Stillestånd / och skickade
sina Sändebudh til Konung Sigismundum i Pålen /
som lågh vnder Smolenschow / begärandes hans Son
Hertigh Vladislaum til theras Keysar och Storfurste/
på the wilkor som tilförenne omtalades. Konungen
gaff them godh beskedh / och affärdigade them tilbaka
igen/och sände medh them sitt Sändebudh til Solkou-
ski som lågh vnder Muschow/och gaff honom fulkomlig
macht til at handla medh the Muskowiter / på thet bä-
sta sätt han kunde förstå och saken vthföra / och thet
han i så måtto swore / loffuade och tilsadhe / thet skulle
och aff honom obrotzligen hållas /twänne punchtar vn-
dantagandes/Nämligen/ at hans Son icke skulle om-
döpas och widhtagha then Ryssiska Religion / och at
han skulle hålla itt Pålniskt Hoff / aldeles som vthi På-
len tilgår / och bruka hwem honom täcktes vthi sitt
Hoff/

Muscovitæ pactis induciis legates mittunt ad Regem Poloniæ, & filiũ postulant in imperatorem Muscoviticũ.

Sigismundus committit negocium tractandi cum Muscovitis Solcouski de eligendo filio.

Hoff/ Ty han wille icke allena betroo Ryssarna om sin
Son/ elliest skulle the alla bliffua widh sin Religion/Or-
dinantzier/ Lagh och Stadgar/ som the aff ålder warit
hadhe/ och mera til äwentyrs/hoos hans Son florera
och vpkomma / än som här til är skeedt / vthi theras
förre framfarne Storfursters tijdher. Medh thesse
Conditioner wore the Muskowiter wäl til fridz / och
giorde sin Edh och korskyssning på bägge sijdor. The
Muskowiter förplichtade sigh til at anamma Hertigh
Vladislaum til theras Herre och Storfurste/ wara ho-
nom trogne/ lydighe och hörsamme / så frampt han
förb. Conditioner wordo hållande: Solkouski schwor
på Vladislai wägne / at samma Artiklar skulle aff honom
obrotzligen hållas /och at han skulle medh första komma/
och sielff besittia then Keyserliga Stolen/ ther vppå oc
Solkouski medh 100 sina Tiänare wardt på sin Herres
wägne på Slottet inläten/ Furstligen tractterat / och
medh ståtlige skäncker föräbrat. The Muskowiter
drogo vth i Lägret til Pålackarna / och Pålackarna
in vthi Staden til them igen / köpandes och säliandes/
handlades och wandlades medh hwar annan/ såsom go-
dha wänner och bröder / och war stoor frögd och wän-
skap på färde vppå båda sijdor.

Muscovitæ iurejurando fidem promittũt Solkouski.

Solkouski in arcem intromittitur.

När Demetrius nu kom ifrå Coluga/ oc hade intaghit
Paphnucij Klöster/och thetta fick förnimma/som hand-
lades vthi Muskow / ryckte han medh sitt Krijgzfolck
närmare Stadhen vnder Columnitza Klöster på Jaco-
bi dagh/och hoppades altijdh thet bästa/men förgäff-
ues / Ty the Muschowiter föllo altijdh dageligen vthi
hans Läger/och stridde manligha/ at han wäl märckia
kunde / at the medh godha intet stodhe til at beweeka.
Ther-

Muschovitarũ conflictus cum Demetrio.

Therföre giorde han en annor ordning med sitt Krijgz-
folck/ når the skulle vthfalla / Nämligen/ at the medh
all macht skulle tilsättia/ och på alla sijdor them beeng-
stijga/ hwilket och skedde / at the tackade Gudh at the
kommo tilbaka igen in i Stadhen.

Effter then dagh torde the Muskowiter intet me-
ra sigh wåga på Demetrij folck/ för än the af Solkouski
fingo någhra hundrade Sperryttare til hielp / hwil-
ke drogo in i Stadhen igenom then ena Porten/och vth
genom then andra / medh någhra 1000. Muskowiter/
och satte til medh all macht in vthi Demetrij Lägher /
så at han tå först märckte/ at thet war intet skämt på
färde/ vthan bara allffuar/effter the Muschowiter wo-
re nu så myckit modighare bleffne aff then hielp the ha-
dhe bekommit aff Solkouski / så at hans Pålackar wille
nu intet så dristigt tilsättia som tilförene/ vtan nödga-
des för then skuld ryckia sin koos ifrån Muskow / medh
stort spott til Coluga / medh thet Krijgzfolck som han
qwart hadhe.

Zolkouski opē fert Muschovitis contra Demetrium.

Demetrius cum cade & ignominia repetit colugam

Vthaff thetta tilfälle bekommo the Påler lägen-
heet/ så sachteligen dagh ifrån dagh/ sigh insmyga vthi
Muskow/til thes the bleffuo 5000. starck / The Påler
5200. The tydske Soldater 800. och lagade så/at sam-
ma Soldater bleffuo vppå sielfua Slottet locerade/
och hadhe vnder sina händer/Krwt bly och all Krijgs-
Munition/och the Poler in i Kitaigorodt/oc i then an-
dra Stadhen som kallas then hwijte Mwren/ och wil-
le sedhan ingalunda låta sigh twinga eller drijffua ther
vth igen/ehuru godh och söt ord the Muskowiter them
gåffuo. Ty the lågho ther myckit warmare än som
vthe på marcken. The bekommo och för sigh och sina hä-
star och Tiänare nödhtorfftigh Vnderhäldning / och
hwar

Miles peregrinus in Muscoviam intromittitur,

hwar Monat aff Skattkammaren sin fulla Besold-
ning.

Sedhan som nu Demetrius war affdragen / och aff
Tattaren på jacht ihiälslagen / ther om vthi then an-
dra Boken skal förmälas/och the Colugiske hade ingen
Herre/ hade the sina budh til the Muskowiter/ klagan-
des iämmerligen öffuer then stora pläga och blodzvth-
giutelse/som nu i några åhr för theras margfalliga syn-
der skuld vthi Rydzland swäffuat hadhe / til hwilket
Demetrius / som sigh för en Herre öffuer Rydzland vt-
gaff/ root och orsaak warit hadhe / som them tilsam-
man hade hissat/ och nu wele gärna göra fredh/ och sig
medh them föreena/ så frampt the först wele ränsa sta-
den och affskaffa the Polniska Råttare och orena Hed-
ningar / på thet at Landet måtte een gång komma til
fridh och roligheet igen/och icke mera så myckit Christe-
ligit blodh bliffua vthgutit/hwilket behagade the Mu-
skowiter ganska wäl / och skreffuo them swar tilbaka/
tackandes them wänligen / at the i så måtto hade sigh
betänckt/ och woro nu kompne til bekännelse/ och wille
sigh omwända/ förmanandes them ther hoos / at the
intet skulle wägra sigh at anamma Konungens Son i
Pålen/til theras Storfurste / på thet at Landet måtte
således komma til fridh och enigheet.

Colugenses interfecto Demetrio mittūt legatos ad Muscovitas de ineundo fœdere.

Medh thetta breff / wore och andra breff aff Me-
nigheten oförmärckt heemlighen til the Colugiske skic-
kat/så lydandes: The skulle intet achta / thet the
vppenbarligen tilsadhe Konungens Son i Pålen/ huld-
skap och manskap. Ty genom thetta medel kunde all
twist och oenigheet vthi Landet stillas / och Städerna
bliffua enige: Icke thes mindre skulle the och tilsee/hu-
ru oc på hwadh sätt the kunde the Påler / som på Lan-

Fraus & perfidia Muschovitarum.

det ha-

det hadhe godz och gårdar / och eliest hoos them / här och ther vthi Städherne bodde / dräpa / mörda och ihiälslå / at Landet måtte bliffua rånsat ifrån the Hedningar och groffua Råttare: The wille wål tilsee på hwadh sätt the kunde handla medh the Påler / som sigh i Muskow förhöllo / the woro them starck nogh: the skulle wål effter lägenheten få sin deel / fast om the än hadhe Stålhattar och Harnesk vppå / the skulle lijkwål medh kniplar bliffua vthslagna.

Colugenses hortatu Muscovitarum se obstringunt, juramento Vladislao, quod tamen nefariè cum Muscovitis violant.

Effter thenna förmaning sworo the Colugiske then vnga Printzen i Pålen / wiliandes göra ther medh the Påler thes säkrare / at the intet sedan synnerligen skulle haffua sina saker i acht / vtan låta gå wind för wågh / the the doch omsijder fast annorlunda fingo förnimma och dyrt nogh betala måste. Ty Anno 1611. then 25. Januarij / försambladе sigh Menighe Man vthi Muskow / och trädde in för Öffuersten Solkouski / beswärandes sigh högeligen öffuer then wåld och orätt / som the aff Krijgzfolcket dageligen ledho / i thet at theras Gudztiänst bleff aff them bespottat och förachtat: theras Helgon waanährat / så at the skuto effter them medh Röör och Byssor: theras bröder bleffuo slagna: theras hustrwr och döttrar bleffuo skämde / medh myken annan mootwilligheet som the bedreffuo: Skatkammaren bleffuo toom och ledigh: Menige man vthsugen och vtharmat: Hwar Monat ginge een stoor Summa Penningar på the 6000. man / som lågo ther inne i Stadhen / och Vladislaus komme lijkwål intet / the nödgades tänckia til ett annat medel / effter the såge at Konungen i Pålen täncker til at förhäria oc fördärfua theras Land / oc icke thz förbättra oc handhafua / medan han icke effter sitt löffte Edh och tilsäijelse framsänder sin Son som vthloffuat war / säckandes Solkouski vp i Munnen vthan någon rådzla / så at alla Officierer hörde / at han innan en kort tijdh skulle så laga at Konungens Son komme / hwar och icke / tå skulle han medh alt sitt anhang packa sigh ther ifrån / tijt the kompne wore / eller the wille göra fötter vnder honom / the wille wål vthan honom til een sådan kåstelig brudh bekomma een Brudhgumme.

Quærelæ Muschovitarum contra Polonos cum gravi comminatione.

Responsio Zolkouski ad quærelas Muschovitarum.

Solkouski swarade them wänligen / badh them at the skulle ingen orsaak gifwa til nogot vproor / buller eller olycko / ey heller göra sigh några onda tanckar: Konungen hade vthi Rijket nu mykit om många höghnödige saker til at beställa: Han wille och sin Son på sådant sätt införa och beledsaga / at Rydzland skulle hafwa ther åhra aff: Han wille och intaga Smolenskow / hwilket tilförende hafwer hördt vnder then Polenske Cronan / på thet han icke sedan kunne ther om komma i twist och oenigheet medh sin Son: Han wille skrifwa til Konungen / at han medh första wille skicka sin Son hijt til them effter som vthlofwat war. Han wille och på sin Herres wegna beskydda och förswara them och holla justiciam ibland Krijgzfolcket: The som hade något til at klaga öffuer them som hade giordt wåld och orätt / the skulle framkomma: Han wille effter Krigzartiklarna låta straffa them.

Tå the Muskowiter thetta hörde / klagade the strax öffuer en Polnisk Adelsman / som hade vthi dryckenskap skutit tree gånger effter Mariae Beläte som war vpsat på Stadzporten / begärandes at han måtte medh alffuar straffat bliffua: the wele thenna gången ther medh låta sigh benöija / och medh andra injurier thija stilla. Then samma bleff strax fängzligh insatt / andra

Nobili Polono morti adjudicato manus amputatur, portæ infigun tur & corpus comburitur.

dagen dömd och til samma port vthfördt/ther Belätet stodh som han hade skutit effter / och wordo både händerna på een Stock lagda och affhugna/och vnder samma Beläte vthi porten fast spikade / och sedan leedt vth igenom yttersta Stadzporten och lagdt på en platz och til aska förbrändt/ och låt Solkouski them föreläsa och vthropa/at hans Herre worde snart förwentande/ the skulle flijtigt för honom bidia. Han hade befalt at justicia skulle strängeligen hållas/och at han skulle straffa the mootwillige / Beskydda och förswara the Muskowiter för all orätt och öffuerwåld / at them intet ondt tilfogades / och them ingalunda låta perturbera vthi theras Religion / och then som något sådant fördristar sigh til at göra / tå skulle then vthan alla nådhe straffas/ såsom nu för ögonen skeedt är/ ther vthinnan the andra mootwillighe Påler skulle sigh aff thetta exempel speghla / som icke medh spåckt wele leffua / ther medh the Muskowiter tå gåffuo sigh tilfridz then gången.

Poloni caute & circumspecte suas res agunt & administrant.

Icke thes mindre hadhe the Påler sina saker i godh acht: hadhe eendels lärdt / at Rysserna stodh intet synnerligit til troende/ höllo vthi alla portar och gatur gran wacht/ bådhe dagh och natt / i fulle harnesk/ förbiudandes at ingen Muskowit skulle draga någon wärja: Sammaledes besökte the alla slädar som inkommo/ om the heemligen wille införa näghra wärior / hwar vthöffuer the Muskowiter sigh storligen förvndrade/ och frågade hwij the sådant giorde / ther til the Påler swarade / at the ther öffuer sigh intet skulle förvndra/ at the hadhe sina saker vthi godh acht/effter the wore fåå/och stadde i fremmande Land/ och emoot them icke mera än een hand full / och hadhe ey heller näghot ondt

ondt emoot them vthi sinne / men the tänckte alt argt emoot them. The wille intet tumult eller näghot vproor begynna/the hadhe icke heller ther vppå någon befalning aff theras Herra / för them hadhe the intet til at fruchta eller rädas: the skulle man sielff hålla sigh stilla och rolige. När the thetta hörde/giorde thet them ondt innerst vti hiertat / och swidde them än thet mera när the sågho at the Påler hadhe tagit alla Fördelar in at the intet meer kunde göra/ vtan låto huffuuden hängia/ säijandes: Thetta wederfars oss alla redho/hwadh wil här effter skee/ när the kåålhuffuuden flere komma/ The låta sigh nogh förmärckia / at the wille haffua oss til trälar och slaffuar/öfuer oss råda och dominera, thetta måste i tijdh förekommas. Wij haffue wäl en Polnisk Herre sworit och vthwaldt/ doch icke vthi then mening at wårt Land skal bliffua ödhe/ och wij vthsugadhe och vtharmade/ bliffua Trälar / och hwar skabbot Polach skal haffua macht til at rådha och binda öfuer oss/ vtan at wij Ryssar hwar vthi sitt ståndh skole wara Herrar: Kongen then gambla hund/han må packa sigh / så wäl som hans Son then vnga hwalp/ är han icke nu redho kommen/ så må han aldrigh komma/vthan bliffua vthe til ewigh tijdh / Wij wele intet haffua honom til wår Storfurste / och så frampt thessa Kåttare icke wele medh godho packa sigh här ifrån / tå skulle the alle lijka såsom hundar bliffua ihiälslagne / oanseedt at the haffua alla fördelar inne: Wår Menigheet är siw gångor hundrat tusend starck / när hon tager sigh näghot medh alffuar före / thet skal wäl tagha framgång/begynnandes strax ther effter försmäda och lasta the Påler/bespottandes them i ögonen ehwar the ginge/anten på wacht eller på Torget / twijandes och vndsäijandes

Muschovitæ contumeliose & impudenter loquuntur de rege Sigumundo, eiusq; filio Vladulao.

 them

them / at theras Regemente skulle innan en kort tijdh bliffua stäckre / hwar the icke snart wele ryma theras Stadh.

Tå thetta förehades/besluto strax the Muskowiter sin emellan / at the Påler skulle all ting köpa dyrare aff them ehwadh thet war/anten kläde eller Sidhentygh/ kryder eller Fetalia / än som thet galt och Ryssarna giorde. Therföre thet och then 13. Februarij hände/ at näghra Adelsmän skickade sina tiänare vth på Torget/til at vpköpa höö och haffra för sina hästar/ och en ibland them gaff noga acht vppå / huru myckit en Ryss gaff för een tunna haffra / och befalte strax / at han skulle för honom och vthmäla och vpmäta näghra tunnor haffra/hwilket när skedt war/ räknade han honom Penningarna / så myckit för hwar Tunna som Ryssen gaff/ ther medh han som sålde ingalunda wille låta sigh nöija / vthan wille haffua dubbelt så mykit aff Pålacken som Ryssen gaff / thet Tiänaren ingalunda wille göra/ säijandes : Du horunge / äre wij icke alla een Herres Tiänare och folck vthi thenna Stadh/hwarföre wil tu tå haffua mera aff oss Påler än som aff andra/ Köpmannen swarade/ wil tu icke giffua så myckit som iagh wil haffua/så tagh tina Penningar/ och giff migh min haffra / Jngen Påle skal bekomma bättre köp aff migh/ och packa tu tigh åth helwetes. Tiänaren drogh vth sin Sabel/williandes hugga Köpmannen / tå lupo altijdh 40. eller 60. tilsamman medh sina Fimberstänger / och slogo tree Pålackar ihiäl / och gierde itt stort Alarm/ at wachten som vthi porten hölt/ blef thz warse/ och kom rijdhande til at förfara hwadh som på färde war/ tå ropade the Påler som på Torget wore / at the Muschowiter hadhe slaget tree aff them ihiäl/allena för

Polonus emit charius modium avenæ quam Muscovita.

Tumultus oritur.

na för then orsak at the hadhe sagdt/ at the sälia them dubbelt dyrare än som Ryssarna / och the lupo effter the Påler medh fimerstänger/ oc annat hwad som the vti händerna fingo/några hundrade starck/oc lagade efter them/til thes 12. Soldater kommo/och satte ibland them medh sine Musketer/ skiutandes 15. ihiäl/ och jagade så alt folcket aff Torget.

Thetta spordes strax vthöffuer hela Stadhen/och lop otaligt myckit folck tilsammans vthi alle gatur och gränder / och wore swåra illa til fridz medh the Påler/ at the så många aff theras nation hadhe ihiälslagit. På then dagh hadhe när ett gruffueligit vproor och blodhbadh skeedt/hwar icke Solkouski hadhe vthkommit/ oc medh beskedeligheet sådant affskaffat och affwärdt. Han talade til Menigheten/ och troligen förmante och warnade them för skadha och olycko / säijandes : J Muskowiter/hållen idher för the bäste Christne vti hela Werldenne/och fruchten ider lijkwäl icke för Gudh? J åstunda och äre så begärlige til at vthgiuta blodh/oc hålla hwarken troo eller lofuen: mene j icke Gudh warder ider för sådant straffande ? sannerligh han warder thet wisserligen görande ? j warde en gång hans wrede och rijs förnimmande ? j haffue så mänge idhra eghne Storfurster förrådt/mördat och ihiälslagit ? wår Konungz Son haffue i för idher Storfurste vtwaldt ; honom haffue i hyllat och sworit ? och effter han icke så strax komma kan/som j wele/ så försmådhe j honom och hans Fadher. Sonen måste heta en vng hwalp / Fadren en gammal hund/hwilka Gudh Alzmechtigh såsom sina Ståthållare här vppå iordenne wil ährat haffua / aff them göre j sådant spot lijka som the wore wärre än som

idhra

Tres Poloni et 15. Muschovitæ interficiuntur.

Tumultus sedatur prudentia & industria campiductoris Zolkonski.

wra Swineherdar: j tänkie nu intet til at hålla idher eedh och honom för edher Storfurſte bekänna / vthan mörda hans folck / then j doch ſielff haffua vthwaldt / och oſſ vthi edher Befäſtning på hans wägna intagit / och beſkärmat ider för eder hätſke fiende Demetrio. J ſynde intet oſſ / eller ider vtwalde Storfurſte Vladislao emoot / vthan Gudh ſielff / han låter ſigh intet ſpotta eller gäcka / förlåter ider intet på eder egen macht / ſtarckheet oc mykenheet / at j äre ſiw gångor hundrade tuſend / oc wij intet mera än ſom 6000. Ty Segren ſtår intet i mykenheten / vthan i Gudz hand / han kan giffua öffuerhanden / så ſnart genom fåå ſom många / betänckar ider wäl om j hafue orſaak til at mutinera: then wij tiäne / honom tiäne och j: Edher Herra är wår Herra: wele j begynna medh oſſ til at fächta och krijga / ſannerligh Gudh i himmelen warder idher ther til ingen lycka förlänande? vthan ſtår oſſ then lille hopen bij / effter wij haffue een rättfärdigh ſaak / och ſtrijdha för wår öffuerheet. Tå föllo Menige man vthi hans taal och ſadhe: J ähre oſſ intet mera än ſom en Frukoſt / wij wele inga wärior bruka / ey heller tagha i wåra händer en knippel: vtan wij wele kaſta idher ihiäl medh wåra myſſor. Solkonſki ſwarade. Höns låta ſigh intet gärna kaſta ihiäl medh myſſor / myckit mindre tappre / förſöchte och bewäpnade Krijgzmän / vppå 6000. höner ſkulle j kaſta och ſlå idher trött / hwadh ſkal ſkee medh 6000. Manhaffitige Krijgzmän / iagh bedher / warnar och förmanar / at j intet Blodhbadh anrätta. Ther vppå ſwarade the / så packer idher ſin koos / och rymer vth ifrån wårt Slot och Stadh. Han ſwarade / thet är emoot wår Eedh / på thet ſätt äre wij ey heller hijt aff wår Konung ſände / at wij ſkulle löpa hädhan / när j eller wij wele / vtan

Muſchovitæ peccant contra Deum, & non contra regem.

Victoria conſiſtit in manu Dei, non in hominum multitudine.

Plebs irrumpit in ſermonem Zolkouski.

Gallinæ non occiduntur pileis, multo minus cataphracti & ſtrenui milites.

wij ſkulle bliffua och förtöffua hans ankompſt. The ſwarade / tå ſkal icke en innen fåå daghar aff eder bliffua leffuandes. Solkonſki ſadhe: Thet ſtår i GUdz händer / och intet hoos idher / begynne j någhot vppå / och förmå thet icke vthföra / så må GUdh Alzmechtigh ſigh öffuer idher / idra huſtrwr och barn förbarma / iagh haffuer idher nogſampt warnat och förmant / wij wele låta edher begynna traffua för åth / och wij wele haffua wåra ſaker vthi godh acht / är GUDh medh oſſ / så warde j intet myckit aff oſſ winnande / och redh ther medh til Slottet / menige man ſkildes och åth vthi theras förbittrade ſlyffue ſinne och förſtockade hierta.

Sedhan ſom nu hår effter någhra wekor förlupo / och intet hördes aff Hertigh Vladislai tilkompſt / vthan een heemlig ſaga gick / at Konungen intet wille förtroo ſin Son itt ſådant meenedigt / Barbariſkt och åhreförgäcit Folck / ther aff the myckit galnare och ſlemmare bleffuo / ſynnerligen när Öffuerſterna fordrade ſin Beſoldning och Prowiant aff them / tå wiſte the them intet annat til wälie / vthan lodh och krwt / the ſkulle draga til ſin Herra och låta ſigh ther beſolla / gruffueligen förbannandes the Muſkowitiſke Herrar / ſåſom Michael Soltekow / Fedro Andronof / Jwan Taraſſow / och andra flere / begärandes at the ſkulle bliffua them öffuerantwardade / the haffua Rydzland förrådt / och med theras liſt och practiker ſtämplat / at the haffua vthwaldt Konungens Son til theras Storfurſte. Tå låt ſtrax öfuerſten för the Tydſka Soldater ſlå i truman / oc blåſa i tumetan / at hans Muſketerer ſkulle wara färdige / hwar aff the Muſkowiter ſigh förſkräckte / och packade ſigh ſtrax vtaff Slottet / althijd öffuer 3000. man / ſom woro inlupna til at tumultuera och

Muſcovitæ poſtulat ſibi dari tres nobiles, qui auctores extiterunt deeigendo Vladislao.

Muſcovitæ celeri fuga tubæ clangore ſe ab arce liberant.

komma obeſtånd åſtadh. Soldaterna hadhe i ſinnet at ſlå Slotzporten til/och wara i färd medh them / hwar thet hadhe bliffuit them efterlåtit aff Öffuerſten. Men han förnekade them och ſadhe: Om the bgynna at ſlå vppå them/tå ſkulle the fara fort och ingen ſkona/ty aff ſpottande/ twijande och vndſättiande bliffuer ingen dödh. Men ther the ſökte blod/ och the någon förſt aff them ihiälſloge/tå ſkulle hwar göra ſitt båſta/ther med förſwan tå hwar och en Ryſſ i en fierdingz tima aff Slottet vthi ſina ondſko och bitterheet.

Feſtum Palmarum prohibetur Muſchovitis celebrandum.

För thenna orſaak ſkuld bleff them förwägrat / at the intet ſkulle hålla ſin Palmfäſt/ på Slottet medh ſin Proceß/ſom the tilförende åhrligen wahne wore at celebrera/ och nu tilſtundade/ ther aff gemene man meer och meer til wrede och bitterheet blef vptändt/och ſwore ſigh tilſamman / at ſå frampt ſamma Feſt bleffuo them icke efterlåtit at celebrera / wille the alleſammans döö/ thet them på ſidſtonne wardt efterlåtit / doch hadhe Solkouſki ſina ſaker i godh acht / at then daghen affgick vthan vproor och tumult / ſå at the intet kunde något begynna/ oanſeedt ehuru gärna the wille/ hwilket Solkouſki alt förſporde/ och huru the hadhe thet vthi ſinnet at wela angrijpa/ nämligen/när the Muſkowiter och the gemene / ſkulle begynna vppå at rumora ther inne vthi Slottet/tå ſkulle the ſtrax ſom vthan före beſtälte wore / kaſta alla gatur full medh ſtockar och wedh/ at the Påler icke kunde komma til håſt / och vndſättia them ſom på Slottet wore. Therföre lät Solkouſki ſedhan förordna medh alla Öffuerſterna / at ingen Pålach eller Tydſk ſkulle haffua ſitt håberge / och boo vthi then tridie och fierde Ringmwren / vthan the ſkulle alla bliffua tilſamman på Slottet i Köpmans ſtaden/

Zolkouski intellecta perfidia Muſchovitarum, prudenter res ſuas diſponit.

ſtadhen ſom kallas Kitaigorodt / på thet at the thes båttre kunde wäria ſigh när något påkomme / och then ene then andre vndſättia. Men tå Ryſſerna thz ſåge/at theras anſlagh war vppenbart / och Pålackerna om Måndagen näſt effter Palm Söndagh/ höllo på Slottet ett Panket/ höllo Ryſſerna rådh om natten / huru the måtte affwäria och förtagha/ at icke alt Krijgzfolket ſkulle komma in vthi Kitaigorodt och på Slottet tilſammans/ och begynte vppå om Tijdzdagz Morgonen at ſlå på någhra Pålackar ſom redho til Slottet/ och förbolwärckade alla gatur/och förſamblade ſigh til många tuſend/ hwilket när Solkouſki fick wetta/ ſände han någhra Fahnor Ryttare vth/ ſom ſkulle förhindra theras förehaffuande / Men the achtade them intet/ vthan ſkuto på them ſå at man och håſt ſtörte/ och ther the 800. Tydſke Muſketerare icke hadhe warit hoos the Påler ſamma dagh/hadhe icke många aff the 5000 Poler bliffuit i lijffue / Ty the Muſkowiter hadhe nu reda fått ett modh/ effter the ſåghe at the Påler ſå föllo och weko tilbaka/ropade och ſkrijade at thet ſkall vthi wädhret/ther til ringdes ther i ſå många tuſende Klockor til Storms/ at ther hördes ett förfärligit gny / och tå wardt aff Slottet 400. Muſketerare vthſkickat på een gatu ſom heter Kuliſki / ſom är widh paſſ een fierdingz wägh lång/och haffuer ſkräckeligen många twärgatur/ thervthinnan ſigh öffuer 7000. Ryſſar hadhe förbolwärkat / och giordt the Poler ſtoor ſkadha och affbräck. The ſam̃a ſatte ſtrax til medh fritt modh/öffuer thz förſta bolwärcket vppå the Muſkowiter/at the nederföllo för thẽ ſåſo ſparfuar/oc hördes på thẽ ort et ſådant gruffueligit dön och gny en heel tima/aff the Muſkowiters förfärlige roop och ſkrij/aff the många tuſende Klockors lindh / aff the Muſketerares brakande och

Seditio Muſchovitarum noxia.

Septem millia Muſchovitarũ à 400. Germanis miſere trucidata.

Clamor horribilis.

 ſkintan-

skiutande/at grufueligit haffuer warit ther på til at see
oc höra. Soldaterna skonte ingen/ vtan fore på then ort
then ena gatun vp/ then andra neder/ at the Muskowi-
ter vphörde til at ropa och skrija/ togo flychten hwart
the kunde / tå stucko Soldaterna them ihiäl medh sina
wärior såsom hundar / och effter intet mera skiutande
hördes/ meente the andra Soldater och the Poler / at
the wore allesammans nidherlagda / och begynte til at
miströsta / Men the kommo tilbaka igen såsom andra
grymma Slachtare / theras wärior/ kläder och händer
wore full medh blodh/ såge förfärligen vth / hadhe
fölft mången Ryss/ och mist intet meer än som 8. Sol-
dater. På andra sijdhan Neglina Beck / hördes äter
itt omenniskeligit skrij aff the Muskowiter/ och theras
många Stormklockor/ ther hadhe the sigh äter förbol-
wärckat/ til them satte åter sam̄a Soldater/ och Gudh
gaf them lycko/ at the oc behöllo platzen/ på then sidan
görandes the Muskowiter itt store affbräck vthi twå
hela timar. Sedan församblade sigh åter på nytt igen
the Muskowiter vthi een annor gatu / och effter thesse
Soldater begynte tröttas at löpa oc draga stora Mu-
sketer/ och vti så många timar arbeta/ medh skiutande/
huggande och stickande/ skickades tå vth någhra Fanor
Pålniske Ryttare/ och medhan the medh sina hästar v-
thi the förbolwärckade gatur intet synnerlighen wore
beqwämme och qualificerade til at fächta och slå medh
fienden/ satte the eelden på alla Orthws vthi gaturna/
så at fempte delen i een fierdingz tima aff fienden aff-
bran/ ther medh tå wunno the Påler / så at Rysserna
war omögeligit sigh för them til at wäria/ vthan måste
tagha flychten aff sina hws och gårdar / och löpa vn-
dan medh hustrw och barn/ och hwadh the kunde vthi
hast fåå/ och sigh förstické och göma. Natten ther
effter

Muschovitæ tanquam canes cæsi & profligati.

Muschovitarũ clades tristissima.

Poloni Muscovitas profligant, et maximam civitatis partem comburunt.

effter förbolwärckade sigh the öffuerbleffne Ryssar på
een annor ort vthi Stadhen strax widh Slottet / som
intet then daghen affbran/ och heter Sertori. Sam-
maledes giorde och the som på andra sijdhan om Mos-
qwi Elff bodde twärt öffuer Slotttet/ stucko sina Fa-
nor vth om Bolwärcket / spatzerade til them som på
then sijdhan om Elffuen bodde vthi Sartori / och the i
lijka måto til them med sina bästa wärior och yppersta
klädher. The vthi Sartori hadhe en Triangel ifrån
then hwijte Mwren inne / ther vthi hadhe the öffuer
ett 1000. Hackeskytter/ och förbolwärckat gaturna på
bådhe sijdhor ifrån Mwren / menandes at the Påler
skulle fram̄an på anlöpa. The som wore på andra sij-
dhan om Mosqwi Elff/ hade och hoos bryggian giort
ett Bolwärcke twärt öffuer Slottet/ och stält någhra
stycken ther vthi/ och skuto effter the Påler/ menandes
och at the Påler skulle framm in til anlöpa. Men eff-
ter Isen ännu lågh på Elffuen / at han bar bådhe hä-
star och folck/ lupo the Tydske Soldater aff Slottet in
på Isen genom en lönport/ at the kommo mitt emellan
the Muskowiter/ oc kunde ansättia både på wänstra oc
högra sijdhan. Tolff Fahner Polniske Ryttare höllo
på Isen/ achtandes om någhra wille öffuerkom̄a ifrån
then wänstra sijdhan/ och vndsättia them som wore v-
thi Sartori / tå wille the achta på them/ och bindha
them til Frukost/ men efter the bleffuo vti theras Bol-
wärcke/ tå lupo the Tydske Soldater vppå Isen / in til
then hwijte Mwren/ in til thes the inkommo vthi Ser-
tori genom theras ägen port/ hwilken the hadhe öpen/
för them som wore på andra sijdhan om Elffuen / och
icke för Soldaterna/ thervthinnan Rysserna sigh skam-
ligen försåge / i thet at the mera achtade Bolwärcket

 än por-

Cruenta pugna Polonorũ cum Muscovitis.

Stratagema.

än porten. The Polenske Ryttare slogo alt ihjäl hwad the öffuerkomo / och stucko eelden alleståndes på husen/ ther vthaff Ryssarna fålte modhet som på then sijdhan Elffuen wore/ och bleffuo än nu myckit mera häpnare och förskräckte/ at efter i samma stund / tå the Påler redo aff ijsen vppå ruma platzen / kom en Polnisk Rytmåstare medh 1000. vthwalde Ryttare ifrån Mosaisko / som redho vthi then tridie och yttersta Stadhen/ dråpo / ihjälslogo och härjade/ alt thet the öffuerkomma kunde/ och satte eelden ther vppå. The Tydske Soldater försumade intet heller sig vthi Sartori hwar the wore/ vthan dråpo / sloghe och brände bådhe hws och Bolwärcke / at hwarken Ryssernas ropande/ tiutante och skrijande / eller Stormringiande wille nu mera hielpa/ Krijgzfolck / Wädher och Wind / Eeld och Brand folgde them effter hwart the lupo. The som öffuerbleffuo/ förstucko sigh vndan vthi Clöstren oc Kållarne/ så at innan middagen ingen Muskowitisk Krijgzman mera fans/ som wärn kunde göra. Altså fick nu then stora och nampnkunnighe Stadhen en skadeligh och iämmerligh ända / och lågh i aska / at intet mera qwart bleff/ vthan Slottet och Kitaigorodt / som the Påler innehadhe / sampt ther vthan före någhra Kyrkior och Klöster som aff steen wore bygde / aff 6000. man / ther the Muskowiter siw gångor hundrade tusend wore/ som kunde föra wapn och wäria / sköld och spiwt.

Muschovia igne deletur, & solo æquatur, exceptis quibusdam templis.

Här aff kan man see huru myckit folck thenna stadh och Landzort kan komma tilwäga / althenstund nu så många 100. tusend äre slagne bleffne och förjagade/ oanseedt hwadh som tilförenne vthi Krijget är aff dagha tagit/ som icke heller någon ringa hoop warit haffuer / hwilket

hwilket ingalunda medh Antonij Possevini mening öffuereens kommer/ som skattar icke ther öffuer 30. tusend personer wara. Sedhan som hela Staden war vthbrändt/ och the Påler intet mera fruchtade sigh för the Muskowiter / giorde the intet annat vthan sökte effter byte/ thet the öffuermåtton stort och kåsteligit bekommo/ så at the achtade hwarken klädhe eller lärfft/ koppar/ tehn och messing/ som vthur källerna war vpgraffwit och vthletat/ och wärdt månge penningar / vthan Guld/ Silff/ Penningar/ Sammet / Sidentygh / Gyldenstycke / Bliant/ Pårlor och Edlestenar. Mång Soldat fick vthi Kyrckiorne aff theras helgon så mykit Guld och Edlestenar / ja och så mykit silffuer / at thet wogh vnderstundom 10. 20. 30. lispund. Then som gick aff Slottet starffnot och nakot vth / han kom in igen medh aldrakosteligaste klädher aff Sidentygh och Gyllenstycke. Miödh ööl och brännewijn wille ingen dricka / vthan Rensk / Fransk och Vngersk Wijn / Malwasier och Bastart. Prowiant fans bådhe här och ther så öffuerflödigt / aff Flesk / Smör / Ost / Fisk/ Miöl/ Malt/ Rogh/ Haffra/ Humbla/ Honing och annat sådant/ at the hadhe kunnat sigh vppå Slottet vthi 6. åhr proviantera/ hwar the hade ordenteligen ther medh handlat och omgångit. Öffuersterna fingo och vppå Slottet så många penningar/ at alt Krijgzfolcket bleff betalt / sampt ståtlighe Clenodier många tunnor Guld wärd/ hwar ibland wore siw Keyserlige Kronor/ och tree Spijror/ sampt en staaff aff Ehnhorn / medh dyrbare Rubiner och Demanter kosteligen prydd oc besatt. Soldaterne skuto och ladde sina Röör och Musketer medh sköna talperlor / stora som böner och ärter. In Summa/ all ting öffuerflödade tå ther/ the drucko och

Possevinus errat in sua opinione.

Devastata civitate magnam prædã & spolia opima capiunt Poloni.

Poloni luxuriosè vivunt, & omnibus visi-

orum sordibus turpiter se coinquinant,

och dubblade / slemmade och demmade / horade och bossvade vthan återwändo / at hwarken steghel eller Hiwl / Galga eller green kunde them förbindha / vthan Zacharias Lippenow / een aff the tree Bajorer som störste roten hadhe warit til at the Påler inkommo/ medh sina Casacker måste thet göra/ som 14. dagar ther effter omwände the Muskowiter/ och intogh then hwijte Mwren/ och belägrade Slottet/ at the Påler sedhan medh stoor lijffzfahra måtte införa något Prowiant/ effter på Slottet war alt förtärt/ och ther fans hwarken Ööl eller Brödh.

Zacharias Lippenou occupat mediam civitatem & arcem obsidet.

The skärmytzlade dagligen med hwar annan/ så at aff Soldaterna bleffuo icke mera än 60. igen/ och hadhe strax warit aff hunger twingade til at vpgiffua Slottet / hwar icke the hade bleffuet första gången aff Jan Sapia / på Jacobi / och andra gången aff Carolo Cotkiewitz på Bartholomei/ medh Prowiant och folck vndsatt / hwilket doch intet kunde hielpa / vthan nödgades lijkawist någhon tijdh ther effter för hunger skuld vpgiffua Slottet och dragha sin koos.

Poloni faciunt deditionem arcis Muschoviensis urgente fame.

Men sedhan the Muskowiter bleffuo Slottet på nytt mächtighe/ och the Påler vthdroghe/ haffua någhra Städer och Landskap sigh på nytt samsatt / och vthwaldt sigh en annan Storfurste / Anno 1613. hwilket then falska Demetrij efterlåtne Enckia/ Maria Gorgona / som håller hws vthi Coluga/ hemeligen haffuer förtrutit / at hennes Son then hon hadhe medh Demetrio / icke skulle bliffua vthwaldt til Storfurste/ haffuer hon tagit en hwijt Ryss til sin man igen/ som war en öffuerste för 2000. Casacker vnder Demetrio/ benämd Jwan Martinowitz Zaruski / och honom giordt til sin Sons Förmyndare / hwilken och nu vthi stort anseende hoos the Colugiske och Casacker kommen år/ at

Zaruski copulat sibi matrimonio Mariam Gergonam.

år/ at han haffuer medh theras hielp och bijstånd hyllat Cazan/ Astrakan / thet Förstendömet Rezan/ och Siwerske med några flera städer och landskap vnder sig / på Demetrij Secundi Sons wägna/ och så lagat at the haffua sworit honom huldskap och manskap / och vthloffuat ingen annan anamma / för theras Herre och Storfurste/ vthan honom / och förplichtat sigh at bewijsa förb. Zaruski all troo/ lydno och hörsamheet / til thes then vnge Herren sielff kommer til sin lagha ålder/ Therföre och förb. Zaruski sigh medh någhra 1000. Casacker förstärkt hafuer / oc är nu i åhr Anno 1614. draghit alleståedes ther kring i Landet medh samma Casacker/ i then acht och mening/ at wela hylla och twinga hela Landet vnder sigh / på Demetrij Secundi Sons wägna/ och fördrijffua then andra Knäs Michael Fedrowitz/ som the Muskowiter vthwaldt haffua / så at ther åter nu på nytt igen är ett mächta sälsampt wäsende/ stort buller och tumult / och hwadh ända thet warder tagande, kan man medh tijdhen förfara. Och må nu såledea thetta nogh wara sagdt om Muskous Stadz stora pracht och härligheet/ sampt ynkelige förbärff och vndergång / och huru som thet nu på thenna tijdh tilstår.

Nisen Nogården eller läge Nogården / är ett stort Förstendöme och Landskap/ och ligger i öster/ hundrade mijl ifrån Muskow. Ther är en stoor öpen Stadh/ aff Träwärcke giord. Slottet är fast och wijdt begrijpit/ medh en tiock mwr aff Tegelsteen omkring/ och ligger på een högh klippa / ther the stora och starcka älfuar Volga och Occa samankomma / then ena på then ena sijdan/ then andra på then andra sidan om slottet/ och haffuer både Slott och Stadh bekommit sitt nampn aff lan-

Novogardiæ inferioris ducatus arx & civitas.

Novogardienses abundant frumento, pecore & apibus.

aff landet/ och är ett fruchtsampt Land lÿka som Volodimer/ på Spannemål/ Boskap och Bÿ / doch är thet icke så slätt/ vthan mera skogot / ther vthi wilde Swÿn wancka/ allehanda slagz foghlar och diwr. Twå mÿl ifrån Staden haffua the hafft någhra Saltbrwk/ hwilke aff Tattarne äre i förtÿdhen vpbrände / doch hålla the them lÿkwäl nu widh macht igen / och sieda ther salt/ ther medh the någhorlunda hielpa sigh / som boo ther omkring.

Ducatus Murom.

Offuan för Nisen Norgorden/ widh pass 40. mÿl/ ligger och ett lÿtet skönt Förstendöme / Murom benämdt / som i Förtÿdhen haffuer hafft sin åghen Furste och Öffuerheet / Men nu är bådhe Slott och Stadh förfallit/ och ligger vnder thet Muskowiske Regementet.

Sura Fluvius.

Nedhan för Nisen Nogården 28. mÿl widh pass/ ther som Floden Sura skilier Rydzland ifrån the Casaniske Tattare / haffuer Tyrannens Fadher bygdt en Stadh och Slott vtht åminne på samma Elff/ ther hon löper in vthi Wolga / och kallas effter hans nampn Basiligorodt/ för the Cazaniskes och andra slagz Tattares infall skuld.

Castrum Basiligorodt, à quo extructum.

Emellan thesse Städher boo twåhanda slagz folck/ på bådhe sijdhor om Floden Wolga/ som heta Czeremisa Superior och Mordua. Czeremisa boor öster om Elffuen/ Mordua wester/ och grensa medh thet Nisen Nogårdske Förstendömet. Fordom låge the vnder Cazan / men nu göra the sin skatt til the Muskowiter/ aff allehanda skinwahrur/ som ther vthi Landet wanka / Loor/ Mårdar/ Wargar/ Hermelÿn och Gråskin/ doch icke mera än som them synas lÿkt wara / Ty Storfursten wil icke twinga them/ på thet the icke skulle conspirera medh andra Tattersk Furstar til af-

Quibus mercibus abundant Ceremißi.

til affal/ hälst medhan och the sielffua förmå vthi marken tingu tusend warachtigh Krÿgzfolck. Vthi thetta land wäxer ingen synnerligh Sädh / vthan the byta sine kosteligha skinwahrur medh Rysserna/ vthi brödh/ brännewÿn/ klädhe och salt. Ther wanckar och vthi theras skoghar allehanda slagz Diwr/ Foghlar och Bÿ. Somblige aff them boo vthi hws och gårdar / somblige aff them vthi tiäl och Paulun / och födha sigh måst aff sin Boskap. Qwinfolcken äre så behändige hoos them til at skiuta medh Handbogar som manfolcken / ther til the och öffua sine barn/ så at the gifua them ingen maat för om dagen/ än som the haffua drabbat the måål och märckie som them föreställes at skiuta åth. När som the dragha emoot sina fiender/ tå rycker man vp aff huset/ så wäl qwinnor som män / och möta the fienden altÿdh så frÿmodigt och behiertat / som Männerna / och skiuta bådhe fram och tilbaka / när omtränger/ och the löpa måste.

Ceremißi sagittarÿ peritißimi.

Vthi Religionen följa the then Mahometiska Läran effter. När the giffta sina barn haffua the then Lagen/ at then som wil frÿa effter ens mans dotter/ skal han skicka budh til heñes Fader/ effter thet sätt som theras Lagh lydher/ at hwar han aflar barn medh henne innan try åhr eller för/ tå tager han henne til ächta/ och behåller henne så länge hon leffuer / och kunde intet wara åthskilde/ ehwad nödh eller mootgång them kan påkom̃a. Men hwar han icke aflar barn medh henne innan try åhr/ tå är honom fritt at öfuergiffua henne/ och tagha een annan i Stadhen igen effter samma Lagh. Om han nu wil thenna samma behålla / medh hwilka han kunde inga barn i try åhr afla / tå bliffuer thet honom icke tilstadt aff hans Slächt / vthan nödgas öffuergiffua henne/ och vpsökia sigh een annor hu-

Dogma Mahometicum sequuntur Ceremißi.

Ratio contrahendi matrimonium.

strw effter samma Lagh. Qwinfolcken som i så måtto öffuergiffne warda/ tager ingen sedan til ächta/ vthan the bliffua förachtade/ och hållas för Löskekonor.

Mordua populi.

Thet Förstendömet Mordua som wester om Wolga Elff ligger/ gör lijka stoor skatt vthi allehanda slagz Skinwarur Storfursten såsom Czeremissä. The hafwa een Religion och ett Tungomål / och äre lijka vthi klädher och åthäffuor och andra Ceremonier / vndantagandes at Mordua boo alla vthi hws / oc hafua flere gårdar/ bättre bygde än som the Czeremiser/ doch bruka the ingen åker / vthan nära sigh aff theras Boskap/ allehanda Wildiwr/ Bij och Foghlar / och sälia theras kosteligha skinwarur/ sampt Håning/ War och Talgh/ til the Muskowiter/ aff hwilka the igen bekoma Spannemål/ Brännewijn / Kläde / Salt / och annat hwadh som the behöffua. Thesse Tartare haffua sine ägna Regenter och Herrar som them förestå och regera / the gifwa och honom sin åhrliga skatt så wäl som Storfursten/ aff allehanda slagz kåsteliga Skinwarur. När Storfursten them behöfwer / och gör them budh / tå komma the strax oförsumeligen tilstädhes/ så många tusend han begärer och fördrar.

Solvunt annuum vectigal tam magno Duci, quam suo Principi ex diversis ferarum pellibus.

Casinou Ducatus.

Intet långt ifrån Wasiligorodt ligger och ett annat Tattariskt Furstendöme som kallas Casinow/ hwilket är ett slagz folck medh the andra vthi alla saker/ bådhe i GUdz tiänst/ åthäffuor / Tungomål/ skatning/ Regemente/ krijgzwäsende oc bygning / oc skil them intet annat vppå/ än at theras hustrur swarta altijd sina näglar på fingren/ för stoor smykning och prydhelse skuld/ och gåå baarhufwudh medh vthslagit håår bådhe vnga och gambla. The hafua ett slott oc een stadh aff träwärcke bygd / som kallas efter Landet Casinow / och Folcket Casinowske Tattare/ hoos then Elfuen Moska liggiandes.

Mulieres incedunt aperto capite & passis crinibus.

Moska fluvius.

Thetta

Thetta må nu så korteligen wara sagdt om the Förstendömer som liggia öster ifrån Muskow / och wele nu wända oss til the andra som liggia wester ifrån / ibland hwilka thet Rezanska är thet förnämsta / som ligger emellan the Floder Tanais och Occa / och thet aldrafruchtsammaste som vthi Rysland finnes vppå Spannemål. The gödha ther aldrigh sin åker/ och såå honom lijkwäl åhrligen. Hwart korn som ther sååds/ gifwer vnderstundom tw/ vnderstundom try ax/ så at halmen vppå Sädhen bliffuer så högh och tiock / at hästar kunna näppeligen gå ther igenom / ey heller åkerhönsen flyga ther vp. Thet öffuerflödar och på Lijn/ Hampa/ War/ Talg/ Diwr/ allehanda slagz fiskar och foghlar.

Rezanensis provincia omnium fertilissima.

Vnum granum frumenti profert interdũ binas ternasq́ʒ spicas.

Vti sam̃a Förstendöme ligger oc et Slot/ oc een stad/ bygdt aff Träwärcke / som kallas effter nampnet Rezan / vthi hwilken boor een Biskop / som är altijdh så rijk som någon Muskowitisk Furste på godz och penningar. Ther vthi finnes thet bästa och manhafftigaste Krijgzfolck/ sampt thet wänligaste och kärligaste/ som pläga vndfå fremmande folck och wäghfarande. Fordom hadhe thet sin ägen Furste/ men nu ligger thet vnder Storfursten. Samma Landzort wardt Anno 1568. aff then Grimmeska Tattaren / medh Mord och brand i grund fördärfuat. Men Storfursten låt strax aff alla orter i Landet / förskicka tijt folck som Landet skulle på nytt igen besittia/ at thet icke som fetast oc ymnogast war / skulle bliffua ödhe.

Rezan civitas & arx lignea.

Rezan ferro & flamma à Grimæo depopulata.

Cassir ligger 28. mijl ifrån Rezan/ hwilket hafuer och fordom warit ett Furstendöme för sigh / men nu ligger thet vnder Muskow/ och är widh Floden Occa bygdt / en Stadh och Slott aff Trä/ som kallas effter Landet Cassir.

Cassir ducatus olim habebat dominum sui juris.

Czirpokou arx & civitas lignea.

Czirpokow är och een Stadh och Slott af träwärke giord/och ligger i södher ifrån Muskow 18. mijl widh then Flodhen Occa.

Tula arx murata, oppidum ligneum.

Effter Czirpobow följer Tula ett fast Slott/giort aff Tegelsteen aff Wasili Jvanowitz för Tattarens infall skuld/och ligger 32. mijl ifrån Muskow i fulz söder/ hoos then Floden Tula / aff hwilken bådhe Slott och Stadh haffuer sitt nampn bekommit. Östan effter kommer een annor Åå/ som heter Vppa / och löper på then ena sijdhan om Slottet / mitt genom Stadhen.

Tula quando ad Muschoviæ ducem pervenit.

Thenna Stadh och Slott haffuer och tilförenne hafft sin ägen Furste och Regent / in til Tyrannens Jvan Wasiliwitz tijdh/ som thet ladhe vnder Muskow. Til thenne Stadh kom Knes Pieter Fedrowitz / åhr 1607. medh 10000. Kasacker/ dragandes ifrån Putiwel/ och gaff sig vth för Storfurstens Fedro Jvanowitz oächta Son/i then mening / at wela hielpa sin Frände Demetrium til Regementet/effter han så wäl som Demetrius wore aff Boris Gudenow fördrefne / på thet han måtte sedan bekomma ett Furstendöme ther i Landet til sitt vppehålle. Men Wasili Jvanowitz Zuski vthungrade Slottet/ och fick honom sampt Jvan Polutnich ther fångna / die Simonis & Iudæ på samma åhr / oc lät sedan Knes Peter vti Muskow vphängia / och then answälta ihiäl vthi Fängelse. Vthi thenna Stadh fans en gammal Munck / när han war aff Suski belägrat / som tilbödh sigh hoos Knes Pieter/ at wela göra then dam löös som Suski hadhe låtit göra / ther medh han stämde watnet vthi Elffuen / at thet wäxte så högdt/ at thet gick öffuer halffua Stadhen/ medhan thet kunde intet vthlöpa/om han wille gifua honom 100. Rublar/hwilkes bleff honom tilsagdt. Muncken klädde

Knes Pieter laqueo & Polutnick fame necantur.

strax

strax aff sigh/och sprang ginast vthi watnet/ at ther af hördes ett gruffueligit susande och brusande / och bleff ther nedhre i watnet öfwer een tima/at the meente han skulle aldrigh komma mera vp/vtan ginast hafua farit til helwetes. Men han kom igen/ och war vthi ansichtet och öfwer hela sin krop så kratzat och rijfwin/ at intet heelt syntes vppå honom. Tå frågades honom hwar han hadhe warit så länge/han swarade: Förvndrar idher intet/ hwar iagh hafwer warit så länge / iag hafwer haft nogh til at beställa. Suski han hafwer giort thenna dam/ och stämpt thetta watnet medh 12000. diefl ars macht och hielp/ med them hafwer iagh strijdt och slagetz/såsom min krop noghsampt ther om tekn oc märckie bär / som j see kunne. 6000. haffuer iagh beweekt och lockat til off/men the andra äre alt för slemma och arga/the hålla dammen så fast/ at iagh haffuer ingen macht medh them.

In auditum exemplum cuiusdam monachi.

Odoliw ett lijtet Slott aff Träwärckie giordt/ligger vthi åminnet widh Tula och Vppa Elffuer. Någora mijler ther ifrån lijtet söder/ ligger ett annat förfallit hws Msczenech benämdt vthi itt moraß/tijt folket som ther omkring boo/ plägha fly och haffua sitt tilwist/ när then Grimske Tattaren förwäntande är.

Castrum Odoliou situm ad ostia fluviorum Tulæ & Vppæ.

Mscenech locus paluſtroſus.

Coluga är een folckrijk Stadh aff Träwärcke bygd sampt Slottet/ och ligger 14. mijl ifrån Cirpokow /36. ifrån Muskow/widh then Floden Occa. Han gör sin rättigheet til the Munckar som boo vthi thet Clöstret Trois/ther then helige Mannen S. Sigfridh ligger begraffuen. Vthi thenne Stadh haffuer Demetrius secundus mäst haffe sitt tilhåld / och är offta belägrat worden aff Wasili Zuski/doch fåfänge. Ty Jwan Polutnich hadhe giordt Stadhen så fast / bådhe medh

Coluga arx et civitas lignea monachis tributaria.

Stacke-

Stacketer och Graffuar / at han kunde therföre intet skaffa. Vthan för thenna Stadh wardt Demetrius Secundus aff Tattarne ihiälslagen/ och sedhan ther vthi Slotzkyrckian begraffuen. Ther boor och ett handslögdt Folck/som göra the bästa Salar som i Ryssland wancka/ och eliest swarffua allehanda dryckeskäril aff Masur / och them färnissa.

Pocula lignea affabrè cælantur.

Caselski een Stadh och Slott aff Träwärcke giord/ ligger 12. mÿl ifrån Coluga / Ther göra the ståtligha Filtkappor.

Castrum Caselski.

Worotin är ett Förstendöme / sampt Stadh och Slott medh samma nampn/ widh Occa flodh/ liggiandes 3. mÿl offuan för Coluga. Aff thetta Furstendöme eller Lähn / haffuer then Slächten Wäratinski sitt nampn bekommit/ och haffua thet altÿd hafft i Förläning/ för thet the skulle hålla sigh färdige och redebogne/ at krÿga medh then Grimska Tattaren när han infölle. Men effter Knäs Jwan Wärätinski tapte slaget och förlorade mykit folck / och bleff aff Tattaren på flychten twingat/ Anno 1521. wardt han satt vthi fängelset och dödde / och Furstendömet lagdt vnder Muskow.

Ducatus Vorotinensis.

Vorotinski amißa victoria principatu exutus est.

Siwerski eller Comarski är ett mächta stort Furstendöme i Ryssland / och haffuer hafft sina ägne Furster och Regenter. Men Tyrannens Fadher Wasili Jvanowitz haffuer grÿpit theras Furstar/satt them vthi Fängelse / och lagdt vnder Muskow bådhe Slott och Land. Ther sträcker sigh wester vth ifrån Muskow 150. mÿl/alt in til Elffuen Neper. The förnämste Städher och Slott vthi thetta Furstendöme äre thesse: Rilski/Krom/Arol/Brandskow/Ostppew/ Staradub/Novogorodt/Putiwol och Czernigow/som ligger

Severa magnus ducatus qvomodo in potestatem Muscovitarum devenerit.

ligger 30. mÿl ifrån Kiow. Vthi Novogorodt haffua Fursterna hafft sitt tilhåld. Thetta är ett mächta fett och ymnogt land på Spannemål/Boskap/hampa/ Lÿn/Honing/War/Talg och andra warur.

Novogorodeck metropolis.

Mosaiskow haffuer och warit ett Furstligit Säte i fordom tÿdh / när som många Herrar och Furstar regerade i Ryssland / och är ther nu een skön Stadh och Slott aff Träwärcke giord / och ligger på en mächta lustigh ort/ i thet närmesta West Sudwest ifrån Muskow 18. mÿl. Ther omkring plägar Storfursten altÿdh om Sommaren haffua sin lust medh iacht och skiuterÿ. Vppå Slottet är S. Nicolai Beläte vpsat på thet aldrakosteligaste medh Edlestenar / Perlor och Guld beprydt. När Storfursten haffuer något synnerligit krÿgh för händer / plághar han dragha tÿt på Nicolai dagh/och offra til honom många ståtliga gåffuor/at han skal giffua honom Seger och öffuerhand emoot sina Fiender.

Mosaiskou castrum & oppidum.

Effigies Divi Nicolai.

Effter Mosaiskow följer thet Slottet och then stadhen Wiesmo aff träwärcke giordt 18. mÿl ther ifrån/ och sedhan then Stadhen och thet Slottet Dorogabus som ligger 18. mÿl ifrån Wiesmo / in åth Smolenskow. Een lÿten halff mÿl vp om Wiesmo / kommer een Åå Ctzou benämdt / som löper åth Dorogabus/och faller in vthi Neper widh Smolenskow. Vthi thenna Åå kan man komma vp oc nedh medh Båthar och Pråmar/ ifrån Wiesmo in vthi Neper / ther aff Köpmän ett stort gagn och fördeel haffua.

Viesmo castrum & oppidum.

Dorogabus arx & civitas.

Ctzou fluvius navigabilis.

Nu wil man komma til thet Furstendömet Smolenskow/ som är ett aff the yppersta och förnämsta vthi Landet/och haffuer warit gräntzen tilförende emellan Polen och Ryssland/och skal man wetta at thetta Slot och stadh

Smolenschou ducatus arx et civitas.

och Stadh är medh een wäldigh ringmwr alt omkring
befästat/ 23. skoor tiock/och öffuer halff tridie hundra-
de alnar högh/så at han medh ingen storm står til at in-
taga / och är samma Stadh rundt omkring een godh
mÿl. Mitt igenom Stadhen löper then Elffuen Ne-
per/ther hoos slottet vthi stranden står. Thet är en rÿk
stadh/både på folck och allehanda köpmans warur/och
ligger 80. mÿl ifrån Muskow/ och hafwer legat i förtÿ-
dhen vnder Pålen och Littowen / och offta på thet al-
drahäfftigaste warit belägrat aff the Muskowiter/me-
nandes thet medh storm och wäldigha hand wela inta-
gha/thet the doch intet hafwa förmått/ för än een för-
nämligh Herre och Knås / benämd Michael Glinski/
rymde ifrån Littowen til Storfursten/Wasili Jwano-
witz/som bestack Krÿgzfolcket med peñingar mator oc
gåfuor/oc lagade så at the öfuerantwardade honõ slot-
tet/ Anno 1514. then 30. Julÿ. Jfrån then tÿdh haf-
wa the Muskowitiske Storfurster thet alt behållit/in til
thes Konung Sigismundus thet medh 20000. man i
tw åhr belägrade/och in bekom Anno 1611. then 11. Ju-
nÿ/doch icke medh wold eller storm/vthan genom hun-
ger och then siwkdom som kom vppå folcket in vthi sta-
den/ för thet feel skuld som the hade på salt och ätickie/
at vthaff 80000. tusend man warachtige folck/ bleff-
uo icke öffuer 400. man som wärn kunde göra/och hel-
sosamma wore/så at them en så lÿten hoop omögelighit
war/ at kunna längre förswara en sådhan wÿdh begrÿ-
pen Stadh.

Smolenscum pecunia et largitionibus expugnatur, & proditoriè Linscio offertur.

Sigismundus Rex quibus mediis Smolenscum adeptus sit.

Bielo Principatus qvomodo ad Muschovitas pervenerit.

Nu kommer thet Furstendömet Below/som ligger
lÿtet vthi wester ifrån Muskw widh 60. mÿl/ och ifrån
Smolenskow 36. Vthi thetta Furstendöme ligger en
Stadh och ett Slott widh then Flodhen Obska/af trä-
wärke

wärke bygdt/som tilförenne hadhe leghat vnder Litto-
wen/ och hadhe sin ägen Furste och Regent. Men
then Fursten Vasili Bielski / rymde ther ifrån til Stor-
fursten Jvan Vasiliwitz til Muskow / och vpdrogh ho-
nom samma Furstendöme / hwilet han anammade och
gaff honom ett añat igen/ och thz så behölt in til theña
dagh / therföre och Storfursten samma Furstendöme
in vthi sin tytel förer.

Thet Slott och Stadh Rschova Demetri / som är
och ett stort/skönt och fruchtsamt Furstendöme/sträc-
ker sigh rätt vthi Wester ifrån Muskow 136. mÿl/haff-
uer och fordom hafft sin ägen Furste och Regent / men
nu ligger thet vnder Muskow. Wester ifrån thenna
Stadh widh pass 16. mÿl ligger en stoor skog/Wolkon-
ski benämd / vthaff hwilken fyra stora nampnkunniga
Elffuar vthlöpa och haffua sitt vrsprung / såsom äre/
Wolga/ Boristhenes/ Duna och Lowat.

Rschova Demetri ducatus arx et civitas.

Volconski sylva ex qua 4. fluvÿ oriuntur.

Wolokia Slott och Stadh aff träwärcke bygdt /
sträcker sigh i West Sudwest / 24. mÿl ifrån Muskow.
Ther omkring är ett skönt slätt Land / medh många
wackra Biörcke och Aspelundar besatt/ af hwilke ingen
lofligit är/ware sigh Adel eller Oadel/ någhot trä widh
högsta ogunst tilgörande/at fälla eller hugga / fast om
thet än wore på hans ägna eenskylte ägor / medh min-
dre han ther til synnerligen förloff haffuer aff Storfur-
sten / effter han ther plägar haffua sin lust och tÿdh-
fördrÿff / til at jagha effter Harar / och foghlar medh
Falckar.

Volokia castrũ & civitas.

Velikiluki Stadh och Slott ligger i fult wester ifrå
Muskow 140. mÿl. Emellan thenna Stadhen och
Smolenskow/ligger en Stadh och ett Slott/ som heter
Toropetz / på then Littoweste Gräntzen.

Velikiluki arx et civitas lignea.

Mitrova oppidum situm ad flumen Iachroma, & vi occupatum à De lagardie.

Thet Slottet och then Stadhen Mitrowa / ligger ifrån Muskow 12. mijl norr vth / widh then Åån Jachroma. Thetta Slottet haffuer i gambla tijdhen altijdh warit tildeelt Storfurstens närmaste Frände til vnderhåld och vppehälle. Åhr 1609. haffuer Fältherren Her Jacob Delagardie Slottet medh stormande hand låtit intagha/ Stadhen vpbränna / Polackarna som thet innehadhe/somblige ihiälslå / och somblige föriaga. Vthi samma Stadh war och Demetrij Storfurstinna Maria Gorgona Woiwodens Dotter ifrån Sandemir/och effter hon förnam/ at Her Jacob Delagardie nalkades medh thet Swenska Krijgzfolkes närmare/fördristade hon sigh ther intet längre at bliffua/ vthan begaff sigh ther ifrån/medh 50. Casacker til Coluga/til Demetrium vthi manfolcks habijt och kläder.

Sloboda civitas à quo & quomodo exstructa.

Alexanders Slåboda är och en Stadh och Slot 18. mijl ifrån Muskow / vthi norr liggiandes. Samma Stadh och Slott hafuer Storfursten Jvan Wasiliwitz låtit vpbyggia/och kring om Slottet göra ett fast bolwärcke / vthi hwilket finnes fem wackra Kyrckior aff steen. Then förnämsta Kyrckia är Jungfrw Maria til åhra bygd/ medh tree slagz färgor / vthi randewijs giord/een rand swart/then andra hwijt och försilffrat/ och then tridie förgylt medh gott Vngerskt guld/ samt korset ther offuan vppå. Vthi thenna Kyrckia hölt Storfursten sielff Messa/Otto/Middagh och Afftonsång.

Ivan Basilidis vitam Monasticam agit.

När han wille wara vthan bekymmer/och föra ett heligt Clöster leffuerne / drogh han dijt / och låt göra sigh Munckekladher / thet och alla hans Knåsar och Bajorer göra måtte/ som honom tijt folgde / och när han sigh thetta företogh / sångh och laas han sielff alla sina tijdhar öffuer/och förhölt sigh medh sitt Hoff vthi al-

vthi alla måtto lijka som en Munck och Klusenär. Här hadhe han sin största lust och tijdh fördrijff / och wistades mera här än som vthi Muskow. Ther omkring är et skönt/lustigt och fruchtsampt Land / bådhe vthi skiutande och jagande medh foghlar och hundar. Stadhen låt han så byggia/at hwart Stånd hadhe sin synnerliga platz och rum ther the skule boo / The förnämsta Bajorer och Hofftiänare hadhe sina Gårdar och Wåningar näst Slottet / som daghligen achtade på tiänsten. Thernäst hadhe Rådhet sina Gårdar. Twärs öffuer them locerades hans Lijffgwardie. Köp och allehanda slagz Handwärcksmän hadhe och sina åthskilleliga rum ifrån them andra åthskildt. Een halff mijl vthan omkring / låt han hålla starck wacht/ så at ingen hwarken tijt eller tådan komma kunde / vthan hans wilie eller wetskap / så länge han ther wistades/ widh högsta straff tilgörandes. Thenna Stadh hafuer och Her Jacob Delagardie ifrån the Poler tagit/Storfursten til handa.

Pereslau civitas et castrum.

Thet Slottet och then Stadhen Pereslaw / ligger 24. mijl vthi öster/nor ifrån Muskow / widh en Siö på then ena sijdhen / som är mächta diwp/och rijk på allehanda slagz fisk / på then andra löpa tree små Åår/ibland hwilka Nerla är then förnämsta/som löper in vthi Wolga offuan för Vglitz/ och haffuer sitt vrsprung aff een annor siö/icke långt ther ifrån liggiandes. Aff thenna Stadh och Slot haffuer och Her Jacob Delagardie vthdrifuit the Poler/och lagdt staden och Slottet vnder thet Muskowitiske Herredömet igen.

Rostoviæ ducatus.

Thet Furstendömet Rostow haffuer fordom dags warit ett aff the äldsta och yppersta Förstendömen vti Landet/oc haft sin egen Furste oc Regent/ och altijdh warit Storfurstens Brödher eller Söner tildeelt.

Men

Men Tyrannes Faderfader haffua the gambla Furster alla nederlagdt/och sigh Förstendömet tilägnat. Vthi thetta Furstendöme ligger en Stadh och ett Slott/ 36. mÿl ifrån Muskow norr vth/ nämde effter samma Furstendöme Rostow/ widh een skön Fiskrÿk Siö/ af hwilken then Åån Catorea rinner / och löper in vthi Wolga nedhan för Jaroslaw. Vthi thenna Stadhen boor en Metropolit/ som är närmast vthi högheet och myndigheet Metropoliten vthi store Nogården.

Rostou civitas & castrum eiusdem nominis.

Thet Furstendömet Susdaal / sampt Slott och Stadh widh samma nampn / haffuer och warit ett aff the förnämsta Furstendömen i Landet / och hafft sine ägna Furster och Regenter/när Wolodimer war Huffwudhstaden i Landet / Men när Muskow bleff förordnat til Huffuudhstadh/haffuer thet sedhan sin ägen Regent intet hafft/vthan är lagdt vnder Storfursten/ vnder hwilket thet än nu idagh ligger. Vthi thenna Stadh är ett skönt stort Nunne Klöster / vthi hwilket Tyrannens Fadher / Storfursten Wasili sin första Storfurstinna Salomea / haffuer medh wåld låtit insättia.

Susdaliensis ducatus, castrum & civitas.

Vgliz är och ett lÿtet Furstendöme/ sampt een tämeligh stoor Stadh / 32. mÿl ifrån Muskow / liggiandes widh then Floden Wolga. Vthi thenna Stadh bakas thet aldraskönaste och hwÿtaste brödh öffuer hela Landet. Ther haffuer och warit ett Slott / bygdt aff steen / Men sedhan Demetrius Storfurstens Jvan Wasiliwitz Son bleff ther ihiälslagen / som sedhan vpstodh / och thet blodhtörstiga Krÿget i Landet anrättade som ännu står/wardt Slottet nederrÿffuit. Konung Erichs then 14. Son Gustavo / wardt och samma Stadh och Låhn/aff Storfursten Boris Gudenow inrymdt/

Vglitz ducatus & civitas ad littus Volgæ sita.

rymdt til sitt vppehälle så länge han leffde. Men then falska Demetrius låt taga honom thet ifrån/och skickade honom fången til Jaroslaw / hwar ifrån Wasili Zuski honom tog/och försände honom til Caßin/ ther han tå dödde/oc begrofz ther sam̃astädes i en Biörckelund.

Chlopigorodt Stadh ligger twå mÿl ifrån Vglitz/ ther som then sköna Elffuen Mologa faller in vti Volga. Ther haffuer och vthi gambla tÿdhen warit ett Slott/men nu är thet förfallit och ligger ödhe. Om Stadhen är intet heller bewändt / ty han är och i thet närmesta ödhe/hwar icke Marcknaden höllos/aff thet myckla Folck som tÿt åhrlighen aff alla Landzändar sökia / och sina Wahrur medh hwar andra bytha och förytttra. Samma Stadh och Slott haffuer sitt nampn af the Nogårdske Bajorers oc Borgares drängiar och trälar / som thet haffua vpbygdt. Ty vthi förtÿdhen haffuer en Furste aff stora Nogården draghit vthi Krÿgh emoot the Greker/ medh sitt förnämsta Folck aff Bajorer och Borgare/ och belägrade then Stadhen Corsun/ och effter the woro bortta i siw åhr/ och skickade inga Budh ifrån sigh til sina Hustrwr / wiste the intet annars/än at theras Män skulle wara slagne/ och intet mera komma igen / gingo the til och läto sigh och sina döttrar/aff sina drängiar och trälar belägra. Men när Stadhen Corsun war intaghen och öffuerwunnen / och the begoffuo sigh på heemwägen igen/torde hwarken theras hustrwr eller drängiar vthi Nogården töffua och theras ankompst förbÿdha / vthan begoffuo sigh ginast ther ifrån/ medh alt thet the kunde åstadh komma / til thenna ort som förb. Stadh står / som hörde til Förstendömet Muskow / haffuandes sitt budh til Fursten ther sammastädes / ödmiukelighen

Chlopigorodt olim castrum & civitas, nunc verò desolatum & nundinæ nunc annuatim celebrantur.

Corsun civitas à Novogardiensibus victa & occupata.

lighen bidiandes/ at han them för the Nogårdzske förswara wille/ the wele bliffua hans Undersåter / och göra honom skatt och skuld/ oc han wille them allenast efterlåta byggia ther en Befästning emoot the Nogårdske / at the sigh för them förswara kunde/hwilket Fursten vthi Muskow ganska wål behagade / och effter låt them ther icke allenast byggia / vthan förskickadhe och them någhra Tusende Knechter til hielp emoot the Nogårdske / effter the sigh vnder honom så wålwillieligen begoffuo/ och wille i så måtto hans Rijke förmera/vpbyggia och förbättra. Ther före wardt nu samma Stadh och Slott vthi hast vpbygdt/ oc hade förswar aff Fursten vti Muskow / och the såto sedan medh the Nogårdskes Hustrwr och döttrar i fredh för the Nogårdske/och nämde samma Stadh och Slott effter sigh sielffua Chlopigorodt: Ty Cholop bemärker på theras måål en trål eller lijffägen/och Gorodt Slot eller Stadh/ ther aff samma Stadh än nu idagh så kallas.

Chlopigorodt hoc est servorum castrum undè dictum.

Thz Furstendömet Jaroslaw ligger norr ifrån Muskow/och är ett mächta skönt och fruchtsampt Land/ så wål på Spannemål / som på fisk / Boskap / Hampa / Lijn och allehanda Wilwahrur. Thet haffuer i förtijdhen hafft sin ägen Regent och Furste/Men nu haffwer thet Storfursten i Muskow såsom alla andra/doch finnes ther ännu någhra aff samma Slächt / som thet haffua Regerat/och kallas Jaroslauski Knäsar / och haffua så myckit som the nogast medh 30. tiänare sigh kunna behielpa. Aff thetta Furstendöme haffuer bådhe Stadh och Slott sitt nampn bekommit/och är tämeligh stoor bådhe vthi långden och bredden / och brukas ther en stor handel/för then lägenheet skuld som the haffua/

Iaroslau ducatus frumenti dives & variis mercibus abundat.

haffua at komma medh sino Warur nidh til Colmogorodt eller S. Nicolai medh Båtar och Pråmar / til at förytta sina warur medh Hollenderna och the Engelska/ som tijt åhrlighen segla. Thenna Stadh ligger 50. mijl ifrån Muskow/widh Elffuen Wolga / och föres tijt öffuer Land alle Köpmanne Wahrur/och sedhan ther ifrån nidher åth Elfuerna/in til Archanengel ther the vthskepas/och sedhan vthi annor Land. Ther görs och thet båste Lärfft / som öffuer hela Rydzland wanckar.

Castrom Stadh och Slott / ligger ther ifrån tinghu Mijl hoos then Flodhen Castroma / som faller in vthi Wolga Elff / ther aff bådhe Stadh och Slott är nämdt. Ther görs och siudes then aldrabåste twål som brukas öffuer hela Landet.

Castrom civitas et castrum

Nordost ifrån Castrom ligger ett lijtet Slott och en Stadh Galitz benämdt/som aff en siö icke långt ther ifrån sitt nampn bekommet haffuer. Ther håller Storfursten een stoor hoop arbetz Folck/som åhrligen siudha Salt widh een lijten Åå/som löper in vthi samma Siö/ medh hwilket näst omliggiande Slott / Städher och Land warda bespijsade.

Galitz civitas & castrum.

Wologda Stadh och Slott/ligger 50. mijl ifrån Jaroslaw/oc 100. ifrån Muskow vti fult nor/ af träwärke giordt. Men Anno 1566. är Slottet som war aff trä giordt/nedherrijffuit/ och ett annat vpbygdt igen aff Steen / medh een wåldigh tiock mwr omkring / widh then Elffuen Suchana/hwilken löper mitt igenom stadhen. Vti Slottet stå fyra steen Kyrckior/hoos hwilka en Biskop boor/ som vppehåller GUdz tiänsten vthi S. Nicolai och Jungfrw Marie Kyrckior.

Vologda civitas & arx ad fluvium Suchana sita.

Bieleiosorquasi dicas lacus albus, est regio ampla.

Thet Furstendömet Bieleiezor / som then Fursten Sinaus haffuer ått/och skal wara kommen ifrån Rydzland/ligger 40. mijl ifrån Jaroslaw/och 90. mijl ifrån Muskow/vthi een Siöbrädd/som är 13. mijl/ så wäl vti längden som bredden/ och löpa i honom 36. Elffuar/oc een allenast rinner ther vth/ som heter Sosna. På the andra sijdhor om Slottet är intet annat än som Moras/ Kärr och Hängedyijer / hwilke på alla rum aldrig tilfrysa/ ehuru starck winter wara kan. Therföre Storfursterna hålla och samma Slott öffuerwinnerligit / och förwara ther sin största och dyrbarsta skatt/ när som fienden haffuer warit förhanden/ synnerlighen när Tattaren haffuer them hårdt trängdt och tilsatt. The haffua och sielffue tijt tagit vndanrymme/och förmenat sigh ther wara vthi gott och trygdt behåld för honom. Til samma Slott kan ingen hwarken Winter eller Sommar komma / vthan allenast på en ort/ vppå hwilken öffuer sielffwa Kärret stora och wäldiga Steenkistor äre nedhsänckta/ ther som icke mera är öffwer än een halff mijl/Somblige städz ther Steenkistorna nedersänckte äre / är Kärret öfwer 30. fampnar diupt/hwar öffuer een Broo aff Pålar är giord / vnder hwilken äre bredhe watulop såsom passeligha Elffuar/ och otaligen diupa/hwar öffuer är lagdt ifrån then ena Steenkistan in til then andra the aldralängste och störste Furuträ som the haffua kunnat finna / öffuerfälte medh stora tälgde stockar/ bådhe för then orsaak / at watnet icke ther någorlunda skulle hindras/vthan haffua sin frija gång obehindrat : Så och therföre / at hwar fienden wore förhanden / tå kunde samma Broo vthi hast öffuer samma Watulop vpkastas / at fienden icke kunde sigh tijt begiffua. Vppå samma Broo är och en

Arx loci natura munitissima & inexpugnabilis.

othen skantz vpsatt/aff hwilken the längz vth åth brow kunna skiuta medh stora stycken. Vthi samma Skantz hålles dageligen wacht bådhe aff Bajorer och Knechter/ så at ingen kan ther hädhan komma / vthan then som tijt är beskedd.

Förbenämde Siö och Elff hoos hwilken Slottet ligger/wanckar ingen synnerligh fisk vthi / och then som ther tå fåås/stijger all aff Wolga ther in / och sedhan vp i Siön / ty samma Elff är icke myckit strijdh /vthan diwp / och jw länger fisken går ther inne/jw magrare bliffuer han. The Fiskiare som ther omkring boendes äre/wetta grant huru länge the fiskar haffua gått ther inne/som komma aff Wolga när the them öffuerkomma. Någhra Mijl ifrån Bielozer ligger een annor Siö/ther vthi finnes swafwel/ sampt vthi een Elff som aff samma Siö löper / hwilken the doch til ingen nytta kunna bruka/ effter thet hafwa ingen synnerligh krafft medh sigh.

Lacus Sulphureus.

Colmogorodt är en tämeligh stoor stadh och Slott/ doch intet synnerligen fast / thet är mäst förfallit / och ligger nor vth ifrån Muskow 300. mijl. På andra sijdhan om thenna Stadh/ther Dwina Elff faller in vthi store Haaffuet/ligger thet Klöstret S. Nicolai / som bygdt är hardt widh Siöbrädden / 20. mijl ifrån Colmogorodt / tijt the Engelske/Hollenderna och alle andra om Sommaren medh sine skep plåga komma / och sina Wahaur medh the Muskowiter förbyta.

Colmogorodt civitas & castrum.

Portus S. Nicolai.

Solouski är en Holma / och ligger på andra sijdhan om Colmegorodt/och S. Nicolai Klöster/ Nord Nord west/8. mijl vthi stora Haffuet. Vppå samma Holma är ett skönt Klöster bygdt/ vti hwilket ingen qwinnes person är lofligit at komma eller ingå. Ther sindha

Solouski insula, in qua monasterium exstructum est, in quod mulierē ingredi grāde piaculum est.

Rysserna gott salt / ther medh the alle kunna spijsas/ som norr vppå boendes äre. Emellan thetta Klöstret och Muskow/ menas skulle wara 300. mijl/och emellan Klöstret och Warhws i Norigie 80. Tijt plåga Ryssernа medh sina stora Lodior när Marcknader hållas/ segla / och byta sina Wahrur bort. Om Sommaren när Solen är högst på himmelen / är ther intet mera än som twå timar natt: Om Winteren sammaledes/när Solen är lägst/ är ther intet mera än som twå timar dagh.

Regio Lapponum.

Något långt ther ifrån ligger Lapland/thet Storfursten tilhörer. Ther vthi boor ett fåkunnigt och mistroget folck/som icke ännu haffua anammat Doop och Christendom/och myckit rädhas och befruchta sigh för fremmande. The bruka hwarken åker eller Eng / vthan födha sigh medh foghlar/diwr och fisk. Theras klädher äro måst giorda och sömade aff Rehnshudhar. The haffua inga hws/vthan boo i Rijskotjor/Jordkulor/ Bärgzräffuor/och vthi Trä som ihola äre. Löff/ Gräs/Rijs och Mosa bruka the til sina sängiar. Thz är ett stackot folck/ som hafuer ett breedt blekachtigt ansichte. The giffua Storfursten vthi Skatt allehanda slagz Skinwahrur/doch hwar och en ganska ringa. Ty Storfursten kan intet twinga them / och om han thet göra wil/ dragha the sin koos in åth fiällen / tijt ingen kan them finna eller vpspana / ey heller wil någon gärna dragha effter them/ty the som thet wåga / komma säldan igen. Therföre måste Storfursten låta sigh nöija medh then deel the wille honom godhwilligen vnna och giffua. Hoos them finnes inga Penningar / vthan när som the medh Rysserna köpslagha/ giffua the och byta wahrur för wahrur/doch på sådant

Lapponum mercimonia quomodo peragantur.

sätt/at

sätt/at the icke medh them tala eller handla som folck/ vthan the som förnämligast och dristigast äre/20. eller 30. gå fram och läggia sina / sampt sina medhbrödhers wahrur på ett rum emoot Ryssernas wahrur/ och besee them/ tyckia them tå at thet är lijkt / och the haffua skäl för sitt/ anamma the them / hwar och icke/ tå gåå the sin koos/och tagha sina bort. Theras wahrur äre Gråskin/ Mårdskin/ Reffskin/som the byta medh Ryssen för nålar/handskar/ knijffuar/ yxar och brödh.

Iugra Regio, ex qua Hungarorū egressus.

Thet Landskapet eller Furstendömet Jugorski/ ligger 350. mijl vthi nordost ifrån Muskow / vthi hwilket är och ett Slott och en Stadh bygd/ som heter Jugra. Aff thetta Landskapet menas at the Vngrer äre först vthgångne / och haffua först bodt hoos thet Kärret Moeotis/och sedhan hoos Elffuen Danubium/ ther nu Vngren ligger / ther vthaff Rysserna myckit skräppa och rosa / säijandes vnder theras Regemente thet folcket haffua warit/som jämmerligen haffua fördärffuat och förhäriat Wälskland / Franckrijke och Tydzland. Men thet folck som nu i förb. Landskap boo/ brukar hwarken åker eller äng/ vthan wistas vthi Marcken lijka såsom andra Lappar/och födha sig måst aff diwr och foglaköt. The giffua Storfursten åhrligen skatt/aff allehanda slagz skinwahrur. Borgerna som boo i Stadhen/ köpslagha medh Rysserna/hwilka föra til them Brännewijn/ Spannemål / Klädhe och andra wahrur/ som the behöffua / för hwilka the igen bekomma Sablar/Mårdar/swarta och rödha räffuar/ bäfuerskijn/Härmelijn/ oc andra saker/ ther aff the bekomma en stoor fordeel / när the them til andra fremmande försälia. The haffua och bruka enahanda slagz tungomål/ medh the Vngrer som the nu bruka.

Indigenæ pelles pro tributo Principi solvunt.

G ij Thet

Permia Regio.

Thet Landskapet eller Furstendömet Permski/ ligger 250. mijl vthi nordost ifrån Muskow / vthi hwilket är ett lijtet Slott och en lijten Stadh bygd/ widh then Elffuen/ Wischora/ och kallas Peru. Samma Land är swåra sanckt/ aff the många Måsar/ Kärr och Moras som ther finnas/ så at ingen kan ther resa om Sommaren/ vthan om Winteren / när samma Måsar och Kärr äre tilfrusna. Folcket som vthi samma Land boo/ födha och nära sigh aff Foglar och diwr/ och löpa alle om Winteren på skijdor / så hastigt och behändigt/ at ingen häst them följa kan. Ther finnes intet brödh. Then som tijt reser / han måste föra brödh medh sigh/ hwar han thet eliest haffua wil. Vthi Skatt giffua the Storfursten Sablar och Mårdar. The haffua och nyligen taghit widh Doop och Christendom/ efter Ryssernas sätt / doch finnes ther ännu många som tilbidia sina Affgudhar/ Sol och Måna/ Stiernor / stockar och stenar/ och annat sådant.

Provincia Viatka, palustris & sterilis.

Thet Furstendömet Wiatka / ligger i nordost 150. mijl ifrån Muskow/ och är ett stort ymnogt Land/ på allehanda diwr/ foghlar och fisk / ther aff the mäst sin födho haffua / men ingen synnerligh sädh wäxer ther/ för the stora skogar/ träsk och kärr skuld som ther ära / och gräntzar medh the Czeremiske Tattare / som pläga them altijdh öffuerfalla medh rooff / mord och brand. Thet haffuer i förtijdhen warit the Cazaniske Tattare vndergiffuit. Men sedhan Storfursten fick Cazan in/ är thet Landet tå och vnder honom kommit. Igenom samma Land löpa twå stora Elffuar. Then första heter Wiatka / aff hwilken Landet haffuer sitt nampn/ såsom och Slottet och Stadhen som hoos förb. Elff äre bygde/ ther widh och fyra andra Slott och Städer äre bygde/ Nämlighen/ Chlinow/ Orlow/ Cotelnitz och och Slaboda.

Then andra heter Cama/ som gräntzar medh Siberien. The giffua Storfursten vthi Skatt mäst Ekorn skin.

Provincia Sibier.

Thet Landskapat Siberien ligger på andra sidan om Peru oc Wiatka/ oc hafuet i förtijden warit vndergiffuit the Cazanske Konungar/ oc giffuit them sin åhrlige skatt. Men sedan som Storfursten thz hafuer intagit/ hafuer han låtit ther byggia siw slott och städer i Landet/ och them alt besat medh Ryssar. Thetta folket som i thenna Landzända boo/ hafua sitt egit Tungomål/ oc gräntza vthi norr in til then stora Elffuen obi. The bruka inga klädher/ vthan klåda sigh medh hudar och skin/ och wända thet ludna vth. Ther wäxer ingen sädh/ the leffua aff foghla och diura kött/ för brödh äta the fisk/ then the stekia. Vthi sam̃a Landzända fins öfuermåtton många allehanda slagz dyrbara skinwarur/ af Sablar/ Mårdar/ hwite/ röda oc swarta räfuar/ hwite biörnar oc wargar/ hårmelin/ loskin oc thet aldraskönesta oc bästa gråwärk/ hwilke Ryssarna handla til sig för spannemål/ brödh oc brännewijn/ oc an̄at hwadh som the af nöden hafua/ ther af the haffua en stor winnest och fordeel. The gifua Storfursten åhrligen vti skatt honing/ wax oc skinwarur. Ther är så kalt i lãdet/ at ther wäxer hwarken löf eller gräs/ ey heller kan ther någon frucht eller säd mognas för thẽ långa winter oc stora köld skul sõ ther är. The sõ äre i ogunst/ oc hafua förseedt sig i några måtto emot Storfursten/ thẽ skickar hã tijt på några åhr tilgörãde/ så långe honõ lyster/ oc må then intet kom̃a tådan / för än han haffver synnerligen lof ther til af Storfursten. Thetta må nu så korteligen wara talat om then nordeste delen ifrån Muskow/ oc wil nu wijdare skriffua om the andra land och Furstendömen/ Slott och Städer/ som wester ifrån Muskow beliggiande äre.

Indigenæ proprio utuntur idiomate & panis usum nesciunt.

Magnam quæstum faciunt mercatores ex diversis nobilissimarum pellium generibus.

Thet

Tver ditio amplißima, frumento & pecore abundans.

Thet Förstendömet Twer / ligger i Norwest/ 36. mÿl ifrån Muskow/ och haffuer bekommit sitt Nampn aff een lÿten åå Twertza benämd / som faller in vthi Wolga Elff. Thet haffuer i förtÿdhen hafft sin ägen Furste och Regent / och är ett skönt och stort Furstendöme / rÿkt på allehanda slagz Spannemål och boskap. Thet haffuer och hafft sitt ägit mynt/ aff got silffuer/ medh bookstäffuer stämplat på både sijdor/ oc stodh på then ena sijdhan Furstens nampn som Landet regerade / Och på then andra tw ord aff hans Titel.

Moneta argentea Tverensis.

Slottet och Stadhen som i samma land ligger/ haffuer sitt nampn aff förb. Åå / och heter såsom landet Twer. Mitt igenom Stadhen som är passeligh stoor och wÿdh begripin/ rinner Wolga Elff. Slottet ligger på then södra sijdhan in til Elffuen/ aff Träwärcke bygdt / och medh sand och mull vpfylt. Vthi thenna Stadh äre många sköna Kyrckior / Klöster och Kappel bygde/ bådhe aff steen och Trä. Ther boor och en Biskop/ sampt mångerÿka Borgare och Köpmän / sampt the bästa och konstrÿkaste Smådher/ så wäl på koppar som järn/ som öffuer hela Rydzland äre. Men nu är han måst ödhe och fördärffuat aff thet Krÿgh och vproor som i thesse åhr ther haffuer warit. Her Jacob Delagardie togh medh Wäldigha Hand bådhe Slott och Stadh in ifrån the Poler/ som honom innehadhe. Så ändoch Sborouski en Polnisk Öfwerste / wardt til samma Stadh medh 5000. Ryttare ifrån Trois til vndsätning förskickat/ som vthi förstonne mächta dristigt och träzigt ansatte/ och jagade i förstonne Her Jacob med sitt Folck öfwer Elffuen / hwilket honom intet synnerligen behagade/ och förthenskuld andra daghen ther efter sina saker i bättre ordning skickade / och satte öffuer Elffuen

Pugna Svecorum cum Polonis ductore Delagardie.

Elffuen tilbaka igen / och drabbade medh the Påler så hårdt och häfftigt / at Sborouski måtte medh sine wÿka och dragha tilbaka thÿt han kommen war / thet the Poler häffteligen förtrøto/ och kommo tilbaka igen med Jan Sapia 12000. starck/ och försökte på nytt igen sin lycka medh Her Jacob / hwilken för them oförfärat war/ och møtte them / strax han theras ankompst förnam/ widh itt Clöster Kalesin benämdt / och slogh til them medh all macht/ och så häfftigt och manlighit/ at måste parten blef ther vppå platzen beliggiande/ oc the som öfuer blefuo/ jagade han på flychten/ at the hwarken kunde eller torde see sigh en gång tilbaka/ för än the kommo vthi sitt Läger igen.

Torsååk oppidum.

Then Stadhen Torßååk / ligger Tÿo Mÿl nedhan om Twer / och lydher halffparten til Twer/ och halffparten til store Nogården/ hwilka ther hafua haft hwar sin Ståthållare/ som ther vppå haffua warit/ för än hela Landet kom vnder thet Muskowitiska Herskapet. Ther görs såsom många annorstädes goda Filtkappor.

Novogardia magna, amplißimus totius Rußiæ principatus.

Store Nogård haffuer i förtÿden warit ett besynnerligit Rÿke för sigh sielfft / och haffuer hafft sin egen Furste och Regent. Men sedhan haffuer thet legat vnder Muskow/ såsom alla andra / och nu ligger thet vnder Swea Rÿke / och ligger i nordwest ifrån Muskow/ 120. mÿl. Ifrån Wiborgh 78. Staden är twå mÿl omkring medh Graff och Wall befästat. Slottet ligger mitt i Stadhen / jämpte then stora Elffuen Wolkowa/ och är medh en högh Mwr/ bådhe tiock och hög af Tegelsteen befästat på then ena sijda/ oc på then andra är een Graff och Wall giord. Thetta Nogårdska Rÿket är så stoort och wÿdt / at thet sträcker sigh

vthi norr och wester in til Bielozer/ Wologda / Colmogorodt och andre Land näghra 100. mýl/och sedhan in emoot Finland och Carelen/ WotskiPythin och Anichland/och til thet Klöstret Solouski.

Moneta Novogardiensis argentea.

The Nogårdske haffua och slagit mynt aff got silfwer / för än the bleffue thet Muskowitiska Härskapet vndergiffne / och stodh på then ena sida Furstens beläte / sittiandes på en håst hafuandes en Sabbel vti handen i högsta hug/på andra sijdan stod Furstens nampn medh Ryska Bookstäffuer stämplat/ och så myckit som han galt. Men sedan staden blef Storfursten i Muskow vnderlagdt/stämplas på then ena sijdan hans nampn/ som skrifuer sig för en Keysar och Storfurste öffuer hela Rysland/oc på thenandra sijdan står Riddar S. Jöran som sitter på en Häst / medh en Glaff i handen / vdden stucken igenom Draka halsen/ som vnder Hästen ligger. Honom tilbidia the när the dragha i Krýgh / och föra hans Conterfei på theras Hufwudbaner.

Ambitus Novogardiensis civitatis.

Nogårdz Stadh är widh pass runde omkring halff annar mýl/ och haffuer i förtýdhen/när thet hadhe sina egna Regenter / för än han medh list och behändigheet bleff twungen vnder thet Maskouske Härskapet / warit så starck och folckrýk/ at theras Furstar haffua altýdh fördt Krýgh medh Swerikie / Polen och Liffland/ och kommit vthi marcken dragandes medh hundrade tusend man. Men sedhan han åhr 1477. bleff twungen och öffuerwunnen aff Jvan Vasiliwitz Grotzdýn/är han myckit förswagat bleffuen bådhe på Folck och förmögenheet. Ty han hade icke allenast sin Stothållare ther inne vthi siw åhr / som them affpryglade åhrligen at vthgiffua en stoor Sum̃a Penningar / vtan han drog och på sidstonne sielff in vthi Staden / genom Metro-

Metropolitens tilhielp och stämplingar / vnder thet skeen/lýka såsom the wille affalla ifrån then Ryske Religionen/och anamma then Påweska/och han wille thet affwäria och förhindra/hwilket vti ingen sanning war/ vthan när han inkom / låt han först grýpa och fånga the förnämste och rýkaste Borgare oc skicka sin koos åt Muskow/til at haffua ther sin boning och heemwist/ oc satte arma oc fattiga i staden igen/ och låt taga oc föra sin koos til Muskow alla theras ågodelar/ både Penningar/Pärlor/guld och silfuer/meßing/Tehn och koppar/ öffuer 600. wagnar / ther aff the Muskowiter wordo swåra rýka/ och the andra fattige. Ty Nogården war på then týdh then rýkaste / och en aff the fyra förnämsta Handelsstäder vthi Europa/vthi hwilken många rýka oc förmögne Köpmän af Swerikie/Tydzland/ Holland/Franckrýke/ Skottland och Engeland hadhe sina Nederlagh och Factorý/och brukade ther een stoor osäýelighandel.

Novogardia 600 plaustra auro, argento & gemmis ex civium bonis magnus Dux avexit.

Novogardia emporium totius Muschovitici imperij celeberrimum.

Vthi samma Stadh och omkring/ äre näghra hundrade Klöster/Kyrckior och Kappel / bådhe aff Steen och Trä/på theras sätt ganska wäl bygde. Mäste parten aff them äre Tornen medh bleck beslagne/ och somblige medh gott guld förgylte / vti hwilka finnes några tusende Klockor/ stora och små hängiande. Och effter theras Furste och Regent / för än han vnder Muskow blef twingat/förde altidh Krýg mz the Swenska/wille then Tyrannen Jvan Wasiliwitz / icke sielff medh Konung Jahan then Tridie/Christeligh i åminnelse / göra någhon fredh/vthan wille twinga hans Sändebudh för samma orsak/ at the på theras Herres wägne skulle göra fredh medh hans Ståthållare på Nogården / lýka som han hadhe högbemälte Konungz lýke warit/ Thet

Sändebudhen ingalunda widhtogho / vthan ledho ther öffuer ſtort föracht och myckit ondt / ſåſom annorſtädes ſkal förmålas.

Vthi thenna Stadh haffuer en Metropolit ſitt tilhåld / ſom beklädher thet höghſte Sätet näſt Patriarchen vthi Muſkow / och boor vppå Slottet / och är ther vthi thet Nogårdſke Rijkt / vthi lijka acht och wårdning medh Patriarchen vthi Muſkow. Til Patriarch kan icke heller naghon wälias / medh mindre han ther til ſitt ſamtyckie giffuer / ey heller någon Storfurſte Crönas / vthan han måſte wara tilſtädes / och ſamma Cröning vthi alla Artiklar ſamtyckia och bewilia / ja in Summa / thenna Stadh och thetta Furſtendöme / haffuer i förtijdhen warit ſå ſkönt och härligit / på allehanda Köpmanswarur / och på Fiſk / Spannemål och Fetalie partzeler / och ſå ſtarck och mächtigh / på folk oc Krijgzmunition / at alla bådhe fremmande och Inwånare haffua ſigh för nampnet allenaſt fruchtat oc båfwat / ſå at aff honom är thz ordſpråket komet / at man haffuer ſagdt: Hoo wil emoot Gudarna och ſtora Nogården ſtrijdha. Men thetta haffuer then berömmelige och manhafftige Krijgzhielten Her Jacob Delagardie intet achtat eller låtit ſigh anfächta / vthan näſt Gudz tilhielp fattat ett frijmodigt oförſkräckt hierta / och honom / oanſeedt han war vpfylt medh 100. tuſend man (gemeent Folck vndantagandes) ſom wärn kunde göra / medh 5000. man / medh ſtormande hand både til Land och watn / wåldeligen then 16. Junij / åhr 1611. intagit / och vnder Swerikis Crona medh ſtoor berömmelſe lagdt.

Quis contra Deos & Novogardiam magnam.

Idolum Perun.

Vthi förtijdhen haffua the tilbidhit och åkallat en Affgudh benämd Perun / på then Platzen ſom nu ſtår thet Klöſtret Perunſki, Samma Affgudh war

affmå-

affmålat lijka ſom een Menniſkios Beläte / hållandes vthi handen en ſteen / ſom altijdh gaff Eld ifrån ſigh / lijka ſom Åſkian dundrande. För honom måtte altijdh dagh och natt göras Eld aff Ekewedh / oc brinna liws / och ſå grant achtas / at Elden icke vthſläknade / ſå frampt Präſterna ſom ther til woro beſkedde / icke til lijffuet wille ſtraffade bliffua. Men när ſamma Stadh anammade then Grekiſka Religionen / och Folcket låt ſigh döpa / kaſtade the ſamma Affgudh vthi Elffuen / hwilken haffuer flutit vpföre twärt emoot Strömmen. Och när ſamma Affgudh ſkal wara kommen vp emoot Broon / ſkal han haffua giffuit ett förfärligit roop ifrån ſigh / och kaſtat en ſtock vppå Broon medh ett förfärligit dön och gny / ſäijandes: Tager thenna j Nogårdſke til mijn åminnelſe. Therföre ſäijes thet och / at thenna Affgudh Perun / ſkal på en wiſſ tijdh om åhret / än nu vnderſtundom bulra / och när han höres / ſkola Borgerna och Menigheten ſtrax tijt aff alla orter koma löpandes / och ſlås ſin emellan medh käppar och ſtaffrar / och göra ett ſådant buller och alarm / at Ståthållaren haffuer nogh til at göra och ſkaffa / för än han kan ſkilia them ifrån hwar annan.

Novogardienſes idolum Perun in flumen deijciunt.

Ruſſa Stara oppidum vetuſtiſsimum.

Stara Ruſſa ligger Söder ifrån Nogården / Tijo Mijl oſtuan för then Siön Ilmen / och är en aff the alldraälſte Städher ther vthi Landet / aff hwilken en part mena / at Ryſland är effter ſamma Stadh nämd. Thet är en paſſeligh ſtoor Stadh / och mächta fiſkrijk / och gott köp ſom nogorſtädes vthöffuer hela Landet wara kan. The haffua ſin handel medh the Nogårdſke / oc the ſom boo vthi Polotzkow. Aff thet watn ſom löper hoos Stadhen / ſiuda the ſalt / ther medh the ſigh och andra kunne hielpa / doch är thet intet ſynnerligit gott /

H iij ey hel-

ey heller haffuer maten ther aff någon godh smaak som ther medh Rokas / man skal altÿdh tagha tree gångor så myckit aff thet salt / när man wil koka / tå man aff annat tager icke mera än een gång så mykit.

Ducatus Polotzkovv.

Thet Storfurstendömet Polozkow som ligger vpå then Littowske Gräntzen/ är ett skönt fruchtsampt Land/ och ligger Polozkow Stadh och Slott emellan twå Elffuar Duina och Polota / effter hwilken thet nämdt är. Och är Stadhen bådhe medh Bolwärcke/ Mwr och Graff wackert befästat. Och effter Anno 1563. war ett stort Krÿgh emellan Rysland och Pålen/ drogh Jvan Wasiliwitz Storfursten i Muskow ther vnder medh een wäldigh Krÿgzmacht / och thet belägrade / och medan Befestningen intet tå medh någhot besynnerlighit behiertat Krÿgzfolck war besatt / och the eliest ingen vndsetning förwentade / och Storfursten fordrade Slottet vp bådhe medh godha och onda / vpgåfuo the tå vthi reddoga Befestningen/hwilken Storfursten sedan alt medh Muskowiter låt besittia/ oc gaff the Poler som ther inne woro /förloff at draga heem åt Pålen om thē så behagade/Men the Litower och andra försenda han fångna til Muskow / så at ingen Polack eller Litower skulle ther mera inne boo / vthan Muskowiter allena/ på thet han Befästningen thes bättra behålla skulle / thet honom doch icke heller lyckades / Ty Konung Staffan Bathorius vthi Polen intogh henne åter medh weldigha hand igen. Anno 1579. och ladhe henne åter vnder then Polenske Crona / ther hon ännu idagh vnder ligger / och hörer the Poler til sampt hela Landet. Vthi samma Land eller Lähn liggia än tå fyra andra Slott och Städer / nämlighen Vsacza, Disna, Drissa, Druha, ifrån hwilka the kunna komma med Båtar och Pråmar genom Dÿnen vthföre in til Riga.

Polotia arce et civitate per deditionem Muschoviæ Dux potitur.

Pleskow

Pleskow är een gammal och nampnkunnigh stadh / medh then starkasta och största som vthi Rydzland är/ och hållas för itt Furstendöme/hwilket och altÿdh haf- wer hafft tilförende sina eghna Regenter och Furster/ när som store Nogård hade sin Furste/ och war för sigh sielfft ett Konungarÿke/Therföre the Pleskowiter hafwa sin Stadh och Slott på samma tÿdh medh starck Mwr befästat / och skifftat Stadhen vthi fyra deelar/ vthi hwilka alla äre fulle medh Folck boendes/ och omkring medh een fast Mwr bewarade. Ty the fruchtade sigh altÿdh för sina grannar the Nogardske/medan the wore starkare på Krÿgzfolk än som the. Men sedan en Stoorfurste blef rådande öffuer hela Rydzland/ och hade fått hela Nogårdzrÿke in vnder sigh medh swick och förräderÿ / bleffuo och the Pleskowiter sedan bådhe igenom inbördes oenigheet/och sina eghna Prästers och Munckars förrådeligha stämplingar Storfursten vndergiffne/hwilken på samma sätt them förödde och förskingrade/såsom the Nogårdske / effter Borgerna ther vthi Stadhen wore ganska rÿke / för then handel skuld som the medh the fremmande hade. The Pleskowiter haffua och synnerlighe många sköna herlige Klöster och Kyrkior aff Teghelsteen bygde/ medh förgylta och försilffrade Torn och Spetzer/ at the Stadhen synnerligen medh sin glantz och skeen beprÿda/ när Solen skÿn/ och een ther acht på giffuer som framreser. Och är thenna Stadh och Slott eendeles bygdt och grundat på några Helleberg/aff hwilka een Elff vthflÿter/som heter Pskow/ ther aff Staden sitt nampn haffuer bekommit och löper mitt igenom Stadhen / och faller 6. mÿl ther ifrån in vthi Pepis. Een mÿl ifrån Pleskow ligger ett skönt och förnämlighit Munkeklöster som heter Petzur/ hwilket

Plescoviensis Provincia, quali olim magistratu usa sit.

Plescovia quadruplici muro cincta & quomodo victa & subjugata.

Petzura monasterium à Fa-

rensbechio fru strà oppugnatum.

hwilket Jöran Farensbech hårdt belägrade/ När Konung Bathor i Pålen belägrade Pleskow / och thet försökte på allehanda sätt storma och intaga. Men Munkarna som ther inne wore/ wärde sigh manliga/ och lagade så / at Farensbech vthrättade så myckit för Klöstret/ som Konungen för Stadhen/ at the wordo sedan lijka achtade med theras belägring/ så at thē ena kunde intet beskylla then andra/ vthan måste belägringen öffuergiffua och draga sin koos.

Ivanogorodum in tres partes divisum & à quo extructum.

Jwanogorodt ligger twärt öffuer Narfwen / så at allenast Elffuen löper ther emellan / och skilier Befästningarna ifrån hwar andra. Thet är ett mächta fast Slott/deelt vthi tree delar / och haffuer bekommit sitt nampn aff en Storfurste som heet Jwan/och thet först lät byggia. Elffuen som ther framlöper in vthi Östersiön/ heter Narffua/och kommer vthur en Siö som kallas på Ryska Czusko/och på Swenska Peipis / vthi hwilken falla twå Elffuar / Pzokwa och Welikareka. Aff samma Siö vthlöper allena Narffua Åå/ så at man bådhe ifrån Torpt och Pleskow kan komma medh Pråmar och Båtar/igenom samma Siö och Elff siöledes / in vthi Haffuet/hwar icke någhra stora bärg/forsar och stenar een halff mijl offuan för Slottet til hinders wore. Och haffuer samma Elff vthi fordom tijdh warit rätta Gräntzen emellan Nogårdsrijke och Lijfland. Thenna Befästning sampt Jama/ Augdow/ Coporia/ och Nötheborg/medh thes Land och Låhn / haffuer then Manhafftige och Strijdhsamma Hielten Efwert Horn til Rankas/beskutet och intagit / Anno 1612. och medh wäldiga hand twingat vnder Swerikis Crono.

Iamagorodum.

Jamagorodt/är een lijten fast Stadh / och ligger

tree mijl ifrån Narffuen/ widh then Floden Jama/som löper widh thet Narfwiska Åminnet in vthi Haffuet.

Augdo.

Augdow/ligger 9. mijl ther ifrån/ och är paßeligen fast/och haffuer ett skönt Låhn vnder sigh / bådhe på fisk och Spannemål.

Coporia.

Coporia ligger 15. mijl ifrån Narfwen / och är ett fast Slott/giordt aff Steen/oc hafuer itt skönt fruchtsampt Land på alla sijdor omkring sigh/och kallas Ingermanland.

Fluvius Neva.

Nötheborg är en starck befästning/och ligger vppå en Holma / om hwilken starcka Strömar rinna på alla sijdhor/som aldrigh om Winteren tilfrysa / och komma vthur Ladga Siön/och falla tilhopa nedan för Slottet/och göra een Elff tilsamman / som kallas Neva eller Nyn/ som löper tijo mijl ther ifrån in vti Östersiön/ oanseedt at aff Landet komma många andra Åår och bäcker/och falla in vthi henne/doch för än hon löper in vthi Haffuet/ på halff annar mijl widh pass / grenar hon sigh vthi tree delar / hwilka falla alle vthi Haffuet. Samma Slott är medh siw starcka Rundelar bygdt/ och är en mwr Tijo alnar tiock giord emellan hwar rundel/och ther offuan vppå een Strichwärn. Jnnan för Muren är ett Bolwärcke giordt tree alnar tiockt/ vpfylt medh sand och mull / så at thet står omöijelighit til at beskiuta/ ehuru stora Stycker man wil ther framföra. Ty man kan på ingen sijdha / sigh på fyra Pijlskott når beskantza / för Strömerna skuld som kring om Slottet falla. Wil man försökia medh Lodior och Båtar/och medh stegar bestijga Mwren / behöfuer man hwarken krwt eller lodh bruka / vthan stockar och stenar/ långa spetzar och Hillebärdar / och göra ther wärn medh. Skal man thet öffuerwinna / tå måste

thet skee medh godha eller medh hunger/så frampt ther är behiärtat Folck vppå/och icke käringar. Muskowiten war ther vppå i förstonne 3000. starck / och föll dagligen medh Lodior och båtar vth / och skärmytzlade medh the Swenska. Men tå alla wägar bleffuo honom förlagda/och han intet meer kunde komma vth/ siuknade hans mästa folck ther inne/och dödde aff skärbiwk och hunger/ så at han på sidstonne behölt icke mera än som 25. personer/ther medh han tå nödgades vpgiffua Slottet / och öffuerantwardade thet Efwert Horn/then 12. Maij åhr 1612. Thet innersta Slottet haffuer och tree rundelar/ på samma sätt som thet yttersta/ medh en passeligh diup Graaff / hwilket en part mena at Konung Magnus Ladulås haffuer först begynt och funderat/sampt Ladnga Slott som ligger 14. mijl ther ifrån/widh Elffuen Wolkowa / som löper in i Ladnga Siön / aff hwilken bådhe Slott och Siö skal haffua sitt nampn. Men iagh menar at Konung Magnus haffuer allenast låtit vpbyggia Nötheborgh / för Ryssens infall skuld / och Rysserna Laduga / för the Swenskas infall skuld / når Krijgh och örligh war på färde/ och Konung Magnus them hårdt tilsatte / at the tå vppå thet Slottet skulle haffua sitt beskydd och förswar/ och så ther aff nämbt Slottet Laduga/ samt Siön/ effter han them offta på samma Siöö medh sina Lodior slogh och iagade. Vppå Nötheborgs Slott stå twå Kyrckior/een aff steen/then andra aff Trä/och haffuer thet aldrigh warit tilstadt / sedhan Rysserna thet infinge / och the bygde then andra muren ther om kring / at någhon Fremmande wari sigh Inländsk eller Vthländsk/som ther intet haffuer hafft til at beställa/ at slippa och gåå ther in / Ståthållaren och Krijgzfolket förvthan / som ther vppå woro förordnade / til at bewara och bewaka Befästningen.

Laduga arx.

Sexton mijl ifrån Slottet Söder vth/ligger een stoor Öö mitt i Haffuet/ Kethusari benämd / hwar vppå plåga boo öffuer 30. Bönder/som lydha halffparten til Finland / och halffparten til Ingermanland / ther som Syster beck kommer in i Saltsiön löpandes och skiller Wiborgz Lähn eller Euräpe ifrån Nötheborg / hwar ifrån äre aderton mijl.

Kexholm ligger widh then Elffuen Korlela / een mächta starck och fast Befästning / liggiandes mitt vthi Elffuen / som är bådhe tämeligh diup/ bredh och strijdh/ och medh ett öffuermätton starckt Bolwärcke befästat. Thenna Elff faller på bådhe sijdhor medh starck ström om Slottet/och frys intet om Winteren/ medh mindre han är thes starckare. Ther är ett wackert Klöster/och någhra sköna Kyrckior / och ett stort fett och ymnogt Land omkring/ på Spannemål / Boskap/ Wax och Håning / såsom och på allehanda slagz foghlar och diwr. Vthi förbenämde Elff som löper kring om slottet/ tagz öffuerflödigt mykin fisk/ synnerligen Lax / Therföre och Storfursten plägar åhrlighen ther hålla sina Fiskiare / som insalta all then Lax som ther tagz/ och förs til Muskow/til hans egit behooff/ ty ther tagz ingen Lax annorstädes vtöffuer hela Landet/så skön och fect som ther. Och ligger Kexholm 16. mijl ifrån Wiborgh/16. ifrån Nötheborg / 30. ifrån Laduga/och 50. ifrån Nogården/tijt man oc här ifrån medh skutor och sinå skip kan komma Siöledhes ifrån thet ena Slottet til thet andra.

Carelia regio apibus & feris abundans, in qua castrum munitißimum Kexholm situm est.

Emellan Kexholms Lähn och Nötheborg / Nord Nord ost/ sträcker sigh ett stort Landskap / som heter

Votski Pythin regio amplißima & paludinosa.

Wozki Pythin / in åth Cola och Solouski / och lydher vnder thet Nogårdske Rijket / och är besatt medh mykit öffuerflödigt folck / som swåra lijtet vthgöra til skat om åhret / oanseedt at the äre rijke och förmögne / och haffua ett fett och ymnogt Land / bådhe på Spannemål / fisk / Boskap Foglar och diwr. Medh häst kan ingen ther resa om Somaren / för the många Strömar / Åår / Siögar och Träsk / som ther i Landet är. Wil man ther nághot vthrätta / tå skal thet skee om Wintteren / när alla Siögar och Kärr äre tilfrusna. Och må thetta nu så korteligen wara sagdt om the land / Slott Städher och Befästningar / som oss närmast gräntza medh Finland. Nu wil iagh förtälia om the andra Land och Städher / som liggia rätt i fult norr ifrån Muskow / och i fult öster / ifrån S. Nicolai och Colmogorodt / och lyda vnder Storfursten / som är thet Landskapet Pezora och andre.

Petzora Regio.

Thet Landskapet Petzora / som ligger vthi öster / norr ifrån Muskow / haffuer sitt nampn bekommit aff samma Elff Petzzora benämd / som löper mitt igenom Landet iämpte Slottet / som heter Pustoosero / oc skal man dragha ther emellan och Muskow / altijdh ett halfft åhr / för än een kan framkomma. Thet Folk som ther boo / är ett eenfaldigt folck / och wordet Christit effter Ryssernas Religion / åhr 1518. Widh Petzora Elff är och ett Slott och en Stadh / aff Träwärcke bygdt / som heter Papinowgorodt / ther aff folcket som ther hoos boo / kallas Papini / som haffua tilförenne hafft sina ägna Herrar / Men nu lyda the vnder Storfursten. På andra sidhan om thetta Landskap någhra hundrade mijlor längre norr / alt in til Jsshaffuet / finnes många andre Landskap och folck / som Ryssernа kalla

kalla Samieddi / thet är / thet folck som äter sigh sielfft. Vthi samma Land fins allehanda diwr / the aldrakosteligaste Sablar / the skönaste Mårdar / Loor / hwijte wargar / swarta Räffuar / thet aldrabäste Gråwärck och hwijta Biörnar / som haffua sitt tilhåld vthi Haffuet. Theslijkes ett slagz Haffswijn / som the kalla Mors / hwilke haffua långa / tiocka och hwijta Tänder / öffuer een aln / något lijtet krokota / ther aff Rysserna göra Knijffskafft. Turcken köper samma tänder lijka wicht emoot Silffuer. Ther fins och the skönaste hwijta Falckar. Folcket som ther boor / är så wildt och fruchtsampt / at the vndfly Rysserna lijka som annor oskäligh Creatur. Hundrade och 30. mijl ifrån Pustiezioro / ligger ett annat Slott och en Stadh / widh the Elffuar Sibut och Sossa / som heter Lepin / oc folcket som ther boor / kallas Wogulitzi / och sträcker sigh samma Landzända in til then stora Flodhen Obi / hwilken haffuer sitt vrsprung aff en Siö benämd Kitaisko / och är förb. Obi Elff ther så breedh / at man näpligen om Sommaren tå dagen är längst / kan medh en bäät ther hinna öffuer. Widh thenna Elffuen är oc ett slott bygdt / som heter Obea / och hafuer sitt nampn aff förb. Elff / och ther boor thet folcket Vgrei / hwilkas Herrar och Furstar kallas Jgorski / oc giffua Storfursten Skatt. Jfrån thetta Slottet in til tw andra Slott / Jrtisk och Tumen benämde / hoos then Flodhen Sossa / skal man resa vti otta wekur / oc sedan vti andra otta wekur til thet Landskapet / och Slottet Grustin / vthi hwilket boor ett swartachtigt Folck / som driffua sin handel och wandel medh Perlor och dyrbara stenar / och kallas theras Regenter Grusinski / och giffua the Storfursten åhrligen skatt.

Mers belua.

Fluvius Obi.

Gens Vgrei.

Lucomoria provintia.

Ther effter föller thet Landskapet Lucomoria / på andra sijdhan om Flodhen Oba / som gräntzar medh the Grusiners och Serponowtzi Land / medh hwilka the köpslaga på thetta sättet / effter the icke kunna theras Tungomål / och skole ther til medh haffua then Naturen / at the lijka som Swalorna och Padborna / skola then 27. Novembris döö och förswinna / för then förfärlige Winter och köld som ther skal wara / Och sedan igen om wåren then 24. Aprilis skola the wederqweckna och få lijff. Therföre när the wetta then tijdh på hwilken the skola döö / framhaffua the sina warur / som äre / Pärlor och Edlestenar / och läggia them på ett synnerligit rum / til thes the bliffua om Wåren åter leffuande igen / tå komma the tijt / och see hwadh Wahrur the ther igen finna / för theras som äre borttagna. Om the äre tå förnögde medh the warur som tijt äre lagde / tagha the them bort / och gå sin koos / hwar och icke / tå låta the them liggia / och begära sina tilbaka / och wända intet igen / för än the them bekomma / så frampt the icke wele haffua them til fiender / och föra medh them Krijgh.

Mirus mercandi modus.

Regiones Obdoria & Candora.

Effter thetta Landskapet / fölia tw andra Land / som kallas Obdoria och Candora / och lydha vnder Storfursten / och tilbidia then Affgudhen Solota Baba / thet är / Gulkäringen / som är ett Beläte / lijkt een gammal Käring / haffuandes vthi barmen ett barn / oc ett lämpte sigh / thet the kalla hennes Barnabarn / vpsatt vthi Oba Elff / Och är samma Beläte ihålt / och säija the som ther haffua warit / at thet giffuer ett sådant liudh och klang ifrån sigh / lijka som man blåste vthi en Basun. Til samma Affgudh offras the aldraskönaste bästa Sablar och Mårdar öffuer hela Landet / som

som the kunna finna / efter hwars och eens ämpne och lägenheet. Ther slachtas oc diwr til hennes behoff / oc taga Prästerna bloden aff diuret och smörja hennes mun ther med / samt ögon och andra leder / och tå befråga the sig hoos henne hwad som skee skal / ther på hon tå skal giffua them Swar. Köttet aff samma diwr / som til hennes Offer är slachtat / skola Prästerna rådt vpäta och förtära. Thet sägz och / at när fremmande komma vthi samma Elff seghlande / och icke göra til samma Gulkäring / Offer / aff Guld / Silff / Perlor och Edlestenar / peningar / och annat godz som the haffua / skal hon bädhe förwilla them wägen / at the icke kunna komma tädan / så och eliest vpwäckia sådan storm och owäder / at the skulle offra henne / så framt the skole finna wägen ther ifrån. På andra sijdan om Lucomoriae Land / hoos then stora floden Tachnim / skal finnas mångehanda Folck / medh vnderlig skapnat: Somblige skole wara ludna såsom Apor och andre wildiwr: Somblige haffua hufuud såsom wargar eller hundar: Somblige hafua hufuud eller ansichte i bröstet / vtan någon hals / påseendes såsom en stubbe / doch hafua the längre händer än som andra menniskior. Vti samma Elff finnes oc fiskar / som hafua hufuud / ögon / näsa / mun / händer / fötter oc all annor ledamot / lijka som een annor menniskios fulkomliga skapning / doch lijkwäl vthan röst / förnufft / skäl oc wet / oc menas synnerligen godh oc söt wara til at äta oc förtära. Några hundrade myler längre norr / och en lijten kant til öster / finnas öffuermåtton höga gruffuelige bärg / på hwilka aldrigh wäxer hwarken skogh eller gräås / ty the äre så höga / at Solen kan ther intet medh sin wärma något wärka / vtan äre altijd öfuertäckte med snö oc is. Vti thessa bärg kläckias the aldrabäste hwite oc blå falkar: Ther

Fluvius Tachnim.

Homines variæ & prodigiosæ formæ.

Piscis mirabilis.

Ther bekom̃a the til fångz the aldrabästa swartasta sablar/swarta/blå oc hwita råffuar. Samma bärg skiuta in til stora haffuet/och synas så stora/at Grönland för theras skygd och högheet skuld / icke kan wäl upfiñas / och mene en part at sam̃a bärg skole wara aff the gambla Skribenter kallade Montes Hyperborei eller Riphæi. Storfursten haffuer näghra resor uthskickat til at förfara och ransaka lägenheten om samma Bärg: Så och til at bespana the Landskap / som sigh på andra sidhan om thessa bärg sträckia/och tagha them in. Men the haffua thet intet förmått. Ty the hafua uti 17. dagar reest upföre och lijkwäl intet kom̃et öffuerst til toppen / och haffua måst wändt tilbaka igen/ doch haffua the förfarit at på andra sidhan om the bärg skole wara Land/ på hwilka bärg skal boo/ ett slagz folck som kallas Pigmaei/hwilka intet större bliffua/när the äre fulwäxte/ än som ett try åhrs gammalt barn / och äre aff naturen rädde/ och haffua ett besynnerligit tungomål/ som ingen kan förstå eller lära. En part aff samma slagz folck skal och boo uppå een Insel uthi Haaffuet/ hwilken Rysserna kalla Nova Zembla, thet är / ett nytt upfunnit Land/ och skola the ther strijdha emoot Tranerna / och bruka inga andra wärior emot them uthan röör/och äre ingen underdånige. Thetta wari nu så nog talat om the Land och Folck / som norr ifrån Muskow beliggiande äre. Nu wele wij besee the andra Land/ som Söder och Wester ther ifrån liggia / och Storfursten under sigh twingat haffuer.

Gens Pigmaeorum.

Nova Zembla.

Cazan regnum, civitas & castrum.

Thet Konungarijket eller Furstendömet Cazan/ som gräntzar in til Nagai och the Siberiska Landzändar/ och ligger 170. mijl ifrån Muskow/ Sud Sudost / befinner man at Huffuudhstadhen och Slottet / haffuer sitt nampn bekommit aff een Å som ther framlöper/ benämd Cazanka / och faller een mijl ther ifrån in uthi Wolga Elff. The Cazanska Konungar och Regenter haffua i förtijdhen warit så starcka på Folck/ at the haffua draghet uth emoot Muskowiten i Marcken medh 60000. Man warachtigt Folck / bådhe til Häst och foot / och understundom twingat Muskowiten til at giffua sigh skatt / och understundom haffuer och Muskowiten fådt öffuerhanden medh them / så at the haffua ömse warit öffuerlägne / til thes Vasili Iuanowitz/Tyrannens Fadher them häfftigt medh Krijg tilsatte/ och twingade them at tagha then til Konung oc Regent som han them förordnade/ oc honom skulle the giffua skatt/hwilket the Cazanske storligen förtruto/oc effter the sååghe at Storfursten nu hadhe them förordnat en waanskapat och oskickeligh Konung som heet Sceale/ och hadhe långa sijdhängiande öron / som een Engelsk Dogga/ ett stort och swart ansichte / ett stort och tiockt lijff/stackota been/stora och långa wanskapta fötter/ och uthi alla måtto plomp och bondachtigh/ och ther til medh mera Rysserna än them bewågen/hadhe the heemligen budh til then Grimske Tattaren/klagandes honom sina olycko / huru the wore medh swick och bedrägherij aff theras ägen Konung under Storfursten twingat/oc han mera nådh bewijste Rysserna än them/och begärade förthenskuld hans brodher Sapgeri til theras Konung/och at han wille medh sin broders hielp/komma och förlossa them/ och bliffua theras rätta öffuerheet/effter the hade ena troo och Gudztiänst/ oc the wille gärna bewijsa honom lydno oc hörsamhet/ såsom trogna Undersåter ägnar och bör / ther aff then Grimske Tattaren Mendligeri mykit gladdes/oc giorde

Regnum Cazan offertur Taurica Regis fratri Sapgero.

sigh vthi en hast färdigh medh een stoor Krÿgzmacht/ drogh ther hädan och belägrade Cazan/fick thet in och satte öffuer them sin broder Sapgeri til Konung. Men Scheale som ther förr war/rymde med hustrw och barn til Storfursten i Muskow. När thetta war beställt/ drogh Mendligeri tilbaka igen medh sitt Krÿgzfolck/ och när han kom öffuer then Elffuen Tanais / mötte honom myckit Krÿgzfolck / som kom vthaff Grimmen sitt ägit Land draghande / wille han tå intet dragha heem/ vthan skickade strax budh til sin brodher Sapgeri som tå war i Cazan/ och skreff honom til / at han nu war förstärckt medh mera Krÿgzfolck / och hade i acht at ryckia vnder Muskow. Therföre skulle han nu göra sigh reda medh allo macht/ och strax försambla then ganska Cazaniske Krÿgzhäär / och komma honom til hielp och vndsätning vnder Muskow / thet han tå strax giorde/ och drogh Mendligeri öffuer Elffuen Occa in vthi Rydzland ginast åth Muskow/röffnade / brände/ och i grund häriade både Land/byiar och Städer/ ther han frãdrog/ oc tog otalige många Ryssar både fattige och rÿka til fångar/som han bortförde. Men när Vasili Jvanowitz Storfursten fick thet weta/at then Grimske Krÿgzmacht war så starck oförmodandes kommen in vthi Landet/och hadhe giordt honom een sådan mächtigh dråpeligh skadha bådhe på Land och Folck / Lät han thet snaraste han kunde sambla sitt mästa Krÿgzfolck tilsamman / och skickade thet emoot then Grimske Tattaren in til Elffuen Occa / ther the tå sloges tilhopa/ och the miste myckit folck på både sÿdor/ doch tapte lÿkwäl Ryssen Slaget / och flydde åth Muskow/ Men Tattaren ladhe flux effter honom/ och folgde honom medh mord och brand på halffsridie mÿl när Muskow/

Mendligeri Rex Tauricæ provincias Muscoviæ ferro et flamma devastat.

och slogh ther sitt Läger/ tÿt och Sapgeri medh then Cazanaiske macht kom / som icke heller någon ringa skadha på Land och Folck giordt hadhe/then wägen han drogh/så at stoor ömka i Landet war/ och lägrade sigh iämpte sin Brodher / ther aff Storfursten som in vppå Slottet war/ storligen förfärades/och bleff ganska modhfallen och illa tilfridz / och öffuerantwardade Slottet sin Systerson Knes Pieter / och näghra andra aff sitt förnämsta Rådh / och flydde sielff sin koos åth stora Nogården / Tattarne fingo sedhan Stadhen in/ och stormade alla daghar til Slottet / Men Ryssernas som thet innehadhe / höllo them ther ifrån medh sina Stycker och Skött / och begynte til at dagtinga medh them/och skickade them vth stora skäncker oc gäfwor / ther medh the wille blidka och beweka Tattaren til nådhe och mildheet. Och effter Tattaren sågh / at medh then belägringen skulle långsambligen tilgå/togh han widh theras Dagtingan / och anammade theras skäncker / doch medh sådan wilkor och förord/ at Storfursten skulle förskriffua sig medh Segel och Breff / at han skulle åhrligen göra honom skatt/ och til ewig tÿdh wara hans Vndersåte / såsom näghra hans Förfädher tilförenne giordt hadhe / så wille han ryckia ther ifrån/ och giffua alle fångar löse/ hwilka otalige månge wore. Så ändoch Ryssen ther til icke gärna i förstonne wille/ nödgades han lÿkwäl i så mätto hans begäran effterkomma/ och thet samma medh Breff och Segel stadhfästa och bewilia / och förplichta sigh wara honom een rätträdigh Vndersåte til ewigh tÿdh/och åhrligen giffua honom i skatt för hwar mans person öffuer hela landt tree halffwe örar. När nu thetta affhandlat war/ låt Mendligeri göra och vpresa sitt ägit Beläte i

Sapgeri Cazanensium rex magnum Ducem in tributi pensionem jurare cogit.

 Staden/

Stadhen/ som skulle wara ett tekn / at han haffuer twingat Storfursten vnder sijn lydno/och elieft/at när samma Skatt wore aff Landet vpburen/och Tatarens Fulmächtige skulle then til sigh på theras Herres wägne anamma/skulle Storfursten bocka och slå sitt huffwudh i marcken för samā Beläte/och ther medh bekänna sigh för hans Vndersåte/och honom wara all lydno och hörsamheet/ plichtigh at bewijsa. Ther medh Tattaren rychte tå vp/ Sapgeri åth Wolodimer/ Nisen Nogården och heem åth Cazan / Och Mendligeri drogh öffuer Occa Elff åth Rezan / och slogh ther sitt Läger. Och hade Tattaren på samma tijdh vthi sin Håår en Polach/som honom tiänte medh näghra hundrade Håstar / Then samma redh in til Slottet medh näghot rooff/lijka som han wille thet sälia / menandes ther medh at kunna medh något folck komma in vppå Slottet/och thet i så måtto förraska. Men efter thet intet kunde angå/tänckte Tattaren på andra medhel/ och skickade sitt budh in til Ståthållaren Jvan Kowar/ och låt honom förnimma / at Storfursten war hans Skattedragare worden/Therföre skulle nu och han bewijsa honom lydno och tiänst/låta honom in vppå slottet/ skaffa honom Fetalia och annat hwadh som han oc hans Krijgzfolck behöffde. Men effter Jvan war en gammal förfaren Krijgzman / swarade han / at sådan handel war honom plattt okunnigh/ och kunde thz ingalunda troo/ medh mindre han såge och bekome wiss beskedh ther vppå/Tå skickade strax Tattaren honom in vppå Slottet Storfurstens Breff som han hadhe/ther aff han bleff ganska förskräcks och förfärat / doch behölt han lijkwål Breffuen hoos sigh. Men Polacken nalkades närmare och närmare Slottet medh sin hoop/ vthi

Iohannes Kowar rei bellicæ non ignarus.

vthi hwilken war en förnämligh Knås medh en hoop oc Ryssar/ som wore vnder Muskow fångade/ som rymde ifrån honom in vppå Slottet/ therföre och tå Polacken måste wända tilbaka igen/ ther aff Tattaren bleff mykit wredh och grym/och fordrade fångarna som rymdt hade/medh hotande af Ståthållaren/ oc låt skicka sitt Folck vthi ordning / lijka såsom han wille medh Storm intaga Slottet / hwar han icke finge sitt Breff och sina fångar igen / Men han fick hwarken breff eller fångar. Ty Ståthållaren hadhe sigh samsatt medh en Welsk Arklijmåstare / som heet Johannes Jordan/och medh alle the Ryssar som inne vppå Slottet wore / at the ingalunda wille vpgiffua Slottet/ vthan hålla thet och wäria sigh så länge them mögeligit wore/ effter the wål wiste at Tattaren hadhe fördärffuat Landet / och kunde ingen Fetalia bekomma/ begynnandes medh allo macht at skiuta vppå honom / ther aff månge bleffuo döðhe och illa sargade / och drabbade medh ett lodh hardt widh sielffue Tatterska Keysaren / så at thet reff sin koos ett stycke aff hans Klortel / ther aff han bleff ganska förfärat / och i hast skyndade sigh ther ifrån sin koos / och Jvan Kowar behölt Slottet/ och förskickade Storfursten sitt Breff igen / ther aff han bleff ganska gladh / och gaff honom stora Skäncker och Gåffuor för sin Troo och Mandom som han hade bewijst.

Iohannis Iordani machinarū magistri industria.

Men the andra Ryssar/ som woro orsaken at hans Folck bleff slagit widh Elffuen Occa/och rychte vndan för Fienden/så at han kom så långt in vthi Landet/och sedhan sådhan spott och håån aff honom lijdha måste/ straffade han så at andra hadhe en Warnagel ther aff.

Sedhan församblade Storfursten all sijn Krijgzmacht öffuer hela Landet til 25000. man / och förskickade en Post til Sapgeri then Cazanske Konungen/ och låt såija honom feigd til medh thesse ord: Förra åhret kom tu och tin brodher såsom en Tiuff och Förrådare in vthi Landet/ når ingen hade thet förmodat/och förraskate migh/icke tilsåijandes migh / at iagh kunde möta och slås redeligen medh tigh vthi marcken/såsom en Krijgzman. Men nu /såger iagh tigh til vppenbara feigde/ och tilbiudher tigh Krijgh/hwar tu tigh wåria kan / så må tu bruka titt båsta/ om tu tåncker at tu kan stå mig emoot. Til thesse ord swarade Sapgeri: Til Muskow åre många wåghar för migh öpne at dragha når iagh wil/och achtar intet tina högmodige ord/ skrifuelser eller Krijgzmacht /vthan wil sökia min fördeel hwar iagh kan/och föra tigh bunden til Cazan medh tina stora Knåsar och Bajorer / når som migh båst giffs tijdh och tilfålle / ther om tu ingalunda må twifla/såsom handlar som en Meenedigh och otroghen Vndersåte emoot Segel och Breff/troo och loffuen.

Aff thesse ord och swar bleff Storfursten wijdhare så wredh och förbittrat/ at han vthi en hast förskickade sitt Krijgzfolck til Cazan/ och thet belågrade/oc giorde Tattaren stoor skadha / åndoch han icke heller ther något Silke span / ty the skårmytzlade håfftigt medh hwar andra / och miste myckit Folck på bådhe sijdhor. Och medhan Ryssen intet långre kunde medh Belågringen vthårda/giorde Storfurstens Öffuerster stillestånd medh the Cazanske/och drogo tilbaka heem igen/ hwilket Storfursten intet behagade / vthan skickade them tilbaka til Nisen Nogården / til at förhindra all tilförning för the Cazanska/ doch kunde han ther medh intet

Rutheni soluta Cazanensium obsidione domum revertuntur.

intet vthråtta/vthan måste them låta bliffua i fredh så långe han leffde. Men hans Son Jvan Vasiliwitz togh sigh sedhan effter hans dödh thet Krijgh vppå / och bleff Stadhen öffuermåchtigh / på thetta sått som hår efterföljer. Ty han drogh Anno Christi 1552. medh hela sin Krijgzmacht vnder Cazan/ och belågrade thet vppå alla sijdhor / Men the Cazanske achtade thet intet/ vtan wore frijmodige/och föllo ofta vth aff Slottet/och sloges medh honom / och miste på bådhe sijdhor mykit folck/ doch behöllo the Slottet och slogo wåldigt ifrån sigh/ och effter the sigh så manligen warde/ låt Storfursten skantza på alla sijdhor/synnerlighen emoot porten på 50. fampnar når Slottet/och låt dageligen hårdt beskiuta slottet oc stormat/ men thz halp hono intet/ty han bleff altijd affslagen / och miste mykit folck/thet honom myckit förtröot/ Och effter han sågh/at ther medh skulle gå långsambligen til / och han hadhe nu redha legat ther vnder vthi otta wekor / och intet vthråttat / och befruchtade at then Grimska Tattaren skulle komma them til vndsått[illegible]ng / skickade han budh til theras öfuerste Ståthållare som ther iñe war/ som heet Mursa Chamaas / och låt såija / at han intet gårna sâghe / at någhon större Blodzvthgiutelse skee skulle / Therföre skulle the nu i tijdh sigh för honom ödmiuka / och giffua sigh vnder honom och öffuerantwarda honom Slottet i hånder / så wille han them allesamman til gunst och nådhe / så månge som ther inne wore vptagha / och i sitt förswar anamma. Men the swarade alle kort ney / såijandes sigh wela heller döö för theras troo och bekånnelse / hwar han them bleffuo måchtigh/ ån som gifua honom Slottet vp/ tagha widh hans troo/ och wara honom vnderdånige/

Mursa Chamaas arcis Cazanensis castellanus.

dänige/ När Storfurſten thet hörde/ befalte han ſtrax någhra Fremmande/ ſom woro behändige til at vndergraffua Befäſtningar / at the ſkulle göra ſitt bäſta och förſökia ſijn konſt/ och ſtrax ſamma natt vndergraffua Slottet på tree ſijdhor / ſå at vndergraffningarna för dagh ſkulle wara färdige/ hwilket och ſkedde / och lät han ſtrax inläggia krutet/ och befalte folcket redha ſigh til ſtorms/ ſå ſnart thet war vndertändt / och Wallerna och Bålwärcket war vpſprungit / och ſtorma vthi en haſt til Slottet/ och befalte Präſterna begynna meſſan/ ſäijandes ſigh wela gifua Gudhi förſt thet honom tilhörer/ och brukade Storfurſten theña bön i Meſſan: HErre Jeſu Chriſte/ förbarma tigh öffuer tin tiänare/ Låt Nådhennes tijdh nu wara förhanden / och giff krafft och ſtyrckia öffuer hela tin Häärs Fiender. Och när ſom Solen gick vp/ och Präſterna hadhe ſå när läſit Ewangelium/ och koño til theſſa ord: Thet ſkal wara ett Fårahws och en Heerde/ Tå fångde the an på alla ſijdhor/ och ſprängde Mwr/ Wall och Bolwärcke/ ſå at thet flögh i wädret hijt och tijt / ther aff Fienden ſom innan til war / bleff förfärat / illa ſarghat och ynkeligen ſkamferat. Och hela Storfurſtens Häär ropade öffuerlindt / GUD h medh oſſ/ och the ſtormade til på alla ſijdhor. Men Tattaren ropade til Mahomet om hielp och bijſtånd / och begynte medh hwar annan på Slotz wallen til at ſlås mächta häfftigt/ ſå at thz föll myckit folck på bådha ſijdhor/ doch begynte lijkwäl Storfurſtens folck ſå ſmåningom få öffuerhanden/ ther aff the bleffuo thes frijmodigare/ och trädde flux fram på Wallen vppå alla ſijdhor/ och dreffuo fienden tilbaka/ och folgde ſtrax effter / ther aff Storfurſten mykit gladdes/ ſkyndandes på them ſom vthan före wore/ at the ſkul-

the ſkulle hielpa och vndſättia them ſom woro inkompne. Tå the nu kommo til Mahometz Kyrckia/ mötte them Kalſereffo Molna / then Cazaniſke Krijgzöffuerſten medh en ſtoor hoop Folck / och ſloges ther en rund tima/ doch måſte Tattaren wijka tilbaka/ och flyy in vthi Konunga Palatzet/ ther the åter igen ſlogo manligen ifrån ſigh/ til thes både theras öffuerſte och Ståthållare bleffuo ſlagna/ och ſom Tattarne thet ſåghe/ at nu intet annat war / än at the ſkulle bliffua öffuerwundna/ togo the alla ſom öffuerbleffuo flychten/ och förſamblade ſigh til öſter Porten / och ſloge ſigh ther vth/ och flydde på andra ſijdan om Åån Cazanka/ ther the ſedhan ſloge ſigh igenom hela Storfurſtens Krijgzmacht/ och kommo ſin koos åth ſkogen. Thet ſägz at på ſamma tijdh ſkal på bådhe ſijdor ſå myckit folck haffwa bliffuit / at intet Watn vthi Åån haffuer ſyntz för Blodh hela daghen igenom / ſom vthlop aff the dödha Kroppar/ och ran vthi Åån / hwilket ſkal ſkeedt wara then 9. Julij Anno 1552.

Tartarorum Cazanenſium militiæ dux Kalſereffo Molna.

J ſå måtto war nu Storfurſten thetta Konungarijket Cazan/ Stadh och Slott mächtigh bliffuin / och lät ſtrax vpbyggia och förbättra hwadh ſom vthi Stadhen war förſtördt. Men Slottet lät han befäſta på tree ſijdhor medh een ſtarck tiock Mwr / och en ſkön Jordwall rundt omkring. På then fierde ſijdhan löper Åån fram / och ther är giordt ett faſt dobbelt Bolwärcke/ fylt medh Jord och Leer / Jn vthi Slottet är och bygdt een ſtoor Kyrckia aff ſteen / Jungfrw Maria til åhra / ther vthinnan Biſkopen vppehåller Gudztiänſten / ſom och boor inne vppå Slottet/ medh the twå Ryſke Ståthållare ſom medh några tuſend Knechter aff Storfurſten äre förordnade ther til at förſwara Lan-

Arx Cazanenſis reſtauratur & muro cingitur.

ra Landet / och haffua sina Förläningar vthi samma Land. Stadhen är intet fast/ vthan öpen på alla sidhor / effter the förtrösta sigh på thet otaliga myckit Folcket som ther inne boo/ doch må ingen Tattare hafwa ther inne sitt tilhåld eller boning/ vtan allena Ryssar/ hwilka Stoorfursten hafwer strax han infick Staden/låtit förskrifwa och fordra aff alla ortar vthöfwer hela Rydzland och them vthi Stadhen gifwit och inrymdt/Tomptar/Gårdar och annor godh lägenheet til at besittia och bruka Barn effter Barn til ewärdeligh äghendom / och jaghat och drifwit the andra rätta Cazaniska Inbyggiare vtaff Stadhen / så at ingen effter then dagh aff them eller theras efterkommande skal ther byggia och boo / vthan affsijdhes långt ifrån Staden och vppå landet/doch hafwer han them vndt/ at the må haffua een Regent aff theras eghin Slecht och Börd / hwilken skal wara i Storfurstens Eedh och tienst och reda medh så mång tusend man / när han fordras. För än Cazan bleff öffuerwunnit haffuer Vasili Vasiliwitz låtit Tyio mÿl nedan om Cazan byggia widh Wolga Elff een Stadh och ett Slott benämdt Sweatskow/och thet alt besatt medh Ryssar / som han ifrån många andra Stådher vthur Rydzland haffuer låtit hempta / och ther nu boo och bruka een stoor handel i Astrakan medh Salt och allahanda Warur / som föres aff Medien och Persien/ther medh the bliffua öfuermåtton rÿka och förmögna.

Ruthenis & non Tartaris permissum est habitare in civitate Cazanensi.

Castrum & civitas Sueatzkov à quo exstructum.

Astrakan haffuer och i förtÿdhen warit ett serdeles Konungarÿke / och nämde effter then Furste som thet först haffuer regeradt/och sigh til åhro låt fundera och byggia Astrakans Slott och Stadh på een Holma mitt vthi Wolga Elff/ ther hon faller på bådhe sijdhor både starck

Astracan regnum, civitas & castrum.

starck och breedh / och löper 6. mÿl ther ifrån in vthi thet Caspiske Haafwet/och ligger ifrå Cazan 170 mÿl/ ifrån Muskow 340. mÿl. The Astrakanske sampt alla the Tatare som ther om kring boo / bådhe på the Holmar och Ödiar som liggia vthi Elfwen Wolga/ och dÿt som hon faller medh alla sina grenar vthi thet Caspiske Haafwet / Sammaledes och the som wistas widh samma Haaf/ haffua altÿdh hafft sijna eghna Konungar/ Regenter och Öffuerheet / som haffua warit aff then Grimske Keisarens härkomst / och aff honom hielp och bÿstånd hafft / när the medh Krÿgh aff andra Herrar haffua warit anfechtade / therföre the och haffua giffuit honom skatt/så wäl som sin eghen Öffuerheet/ in til thes Stoorfursten i Muskow Iwan Wasiliwitz them medh sin Krÿgzmacht belade / och medh stormande hand Slott och Stadh intogh / Anno 1554. och thet sampt thes Inbyggiare lade vnder thet Muskowske Herskapet / och låt bådhe Slott och Stadh rundt omkring medh ett fast Bolwerckie fult medh Sand och Jord befästa/och vthdreff alla Tatare både höghe och låghe / och låt besättia Stadhen igen medh Ryskt Krÿgzfolck/Köpmän och allahanda slagz handwerkare som höffdes vthi een Stadh wara / hwilka han låt komma och förskriffua aff många ortar vthur Rydzland/på thet at intet annat Folck lÿka som vthi Cazan skulle ther boo oc hafua hws/än som Ryssar allena. The Borgare heller Tatare som aff Stadhen vthdreffues/ boo nu på een Holma vthan för Stadhen på een besynnerligh platz för sigh sielffua / och hafwa sigh ther bygdt en temligh stoor Stadh/doch är han öpen på alla sijdor/och them widh Lÿffzstraff förbudit / at the honom ingalunda befästa skole. Storfursten haffuer ther

Astracan civitas expugnata & Muscovitarum principi subjecta.

ther Ryſka Ståthollare och Krijgzfolck / ſom bewaka ſamma Slott och Stadh / och honom hålla til troghen hand. Han haffuer och widh hwar Ferieſtadh vthi Wolga Elff emellan Cazan och Aſtrakan / ther the Nagaiſke och Grimſke Tatare på bådhe ſijdor plågha dragha och wiſtas / ſatt någhre tuſend Hackeſkytter i wacht/ſom ſkola holla Elfwen allaſtädes reen och frij/ för them ſom aff och til reſa medh köpenſkap/ ſå och för then tilförning och Fetalia ſkuld/ſom han beſpijſar ſina Slott och Städer medh.

Aſtracan emporium magnum.

Vthi för:de Aſtrakan drifz en ſtoor Köpmans handel aff många fremmande Köpmän / ſom komma ifrån Medier/Perſien/Armenien/Tatarijt/Turkijt och Rydzland / medh allahand ſlagz wahrur / ſom är Siden och Samet / Bliant och Gyllenduk / owinnat Silke och Bomul/koſteliga Tapeter/Perlor och Edleſtenar/och allahanda ſlagz Krydder/ther aff Storfurſten bekommer een ſtoor Tull/ och ingen ringa inkomſt / Ther är och gott köp på allahanda ſlagz Fiſk / ſom ther öffnerflödeligen tagz / ſå och på allahanda fetalie partzeler/ ſynnerlighen Fäår och Boſkap/Ty alla Tatare ſom ther om kring byggia och boo / äre på then partzelen noghſampt rijke och förmögne. Rogh/ Korn och Hwete är ther dyrt / effter inga Tatare bruka hwarken Åker eller engh. Wele the någhon Spannemål hafwa / tå moſte the thet köpa vthaff Ryſſerna. På Rijs är ther gott köp. En tunna geller ther vnderſtundom ſex mark/ vnderſtundom meer och minder effter ſom lägenheten är/hwilket dijt föres öfwer thet Caſpiſke Haafwet aff Meden/Perſien och Armenien/ther aff the Aſtrakanſke maala miöl och baka brödh.

Twå

Montes Buſin puriſsimum ſalem proferunt

Twå mijl nedan för Aſtrakan hardt widh Elfwen Wolga / liggia twå ſköna ſtora Saltberg/ icke ſynnerlighen höga/ſom the kalla Buſin/hwilka äre vtan mull/ ſand och all oreenligheet / och klara ſom Chriſtal/ther vppå ingen grund finnas kan/ſå at hwar hela Chriſtenheten / och Tatarijt kunde läghlighit wara at hempta ther ifrån Salt/ tå ſkulle the ther aff alla nogh bekomma / ſå at hwar 20. eller tretiyo tuſend man wille och förmotto ther daghelighen hugga och bryta Salt vth thet meſta them mögelighit wore/ſkulle the alla hafwa och få nogh/ oc ingen åſakna ſynas/at ther något wore affhugget och vthbrytet. Ty jw mera the hugga ther aff / jw mera groor och werkar thet igen / och ſå hårdt ſom ett Helleberg / och ſå hwijt och klart ſom een Chriſtal. Aff förnämde Salt blifwer hela Meden / Perſien / Armenien / Tatarijt och ſtörſta deelen aff Rydzland beſpijſat/och allom frijt efferlåtit at hugga ther aff ſå myckit ſom een wil. Ryſſerna hafwa aff ſamma Berg en ſtoor nytta och fördeel / ſynnerlighen the Städher ſom hoos Wolga Elff äre belägne / ſå länge Storfurſten kan behålla Cazan och Aſtrakan/ och hålla faarwatnet reent neder åth Wolga. Ty Ryſka Köpmän ſom äre rijke och förmögne at hålla Folck och ſtora långa Prämar och Lodior / ther myckit kan vthi laſtas och inſkepas / ſå och redſkap / och kunna göra twå reeſor om åhret / blifwa aff then handel ganſka rijka/ effter them intet mera koſtar annat än ſom Yxer och ſtora Jernſtengier/ther medh the ſamma Salt aff berget hugga och bryta/ſå och arbetz folkſens hyra oc lön/ medh koſt och terning/ hwilket ſigh och til een paſſeligh ſtoor omkoſtnat belöper/när the komma heem för then grufweligha långa wägh ſkuld ſom är ther emellan/ och

Mercatores qui negociantur apud montes ſalis ſiunt ditiſsimi.

them

then swåra trâldom som the hafwa med the stora Prå-
mar och Lodior / som the skulle dragha vp för strida
starcka Strömen / som allastädes vthi Wolga faller.
The stå och heller ingen ringa fara vth på wåghen / för
then Grimska Tataren / hwilken plåghar offta oförwa-
randes medh några hundrade man them öfwerfalla och
förraska / när the gå på Landet och dragha Saltprå-
marna vp för Strömen / och brenna vp Pråmerna med
alt som ther vthi år / och them föra medh sigh sin koos
fångna / når the thes båttre icke tagha sigh til wara.

Nagai.

Emellan Cazan och Astrakan wistas ett slagz Ta-
tare som kallas Nagai på then Östre sidan om Elffuen
Wolga / hwilka strecke sigh alt in thet Caspiske Hafwet
och til then flodhen Jaÿk som haffuer sitt vrsprung aff
Siberien. Thessa Tatare haffuer aldrigh hafft någon
Konung som them haffuer regerat / vthan Furster / och
haffua warit skilde och deelte vthi tree hopar eller Hor-
der: Then första heet Cossum / och hade sitt Fursten-
döme och sin Horda ifrån Elfwen Chama in til Jaick.
Then andra heet Schichamamai som hade sin Horda v-
thi thet Siberiske Furstendöme. Then tridie Horden
haffuer een regerat som heet Scidach / som hade sitt så-
te vthi then Stadhen Scharaitzick / och hade sitt Fur-
stendöme Östan om Wolga Elff in til Flodhen Jaick
och thet Caspiske Haaffuet. Han war then förnämste
och starkaste aff them alla / och hade thet båsta Landet
vnder sigh / aff hwilkens Hårkomst the ännu hafwa si-
na Regenter / doch hwilka som Storfursten wil them
efterlåta och ther til förordna och honom kan wara
trognast. Ty han haffuer från then tÿdhen han först
intogh Cazan och Astrakan / warit theras Skytzherre /
doch icke på thet sätt / at the giffua til Storfursten nå-
ghon

Tres Tartarorum Hordæ.

ghon Skatt eller Tribut / vthan när han them bodh
skickar / tå skal theras öffuerste komma til honom medh
så många tusende warachtighe Krÿgzmän som han be-
gärar / och honom tiäna för ingen Besoldning / vthan
för rooff och byte allena / ty han förmå altÿdh komma
tilwäga 20000. gott warachtigt Krÿgzfolck. Medh
thessa Nagaiske Tatare grentzer ett slagz Folck som the
Muskowiter kalla Jurgenczi / öffuer hwilka then stora
Magnus Chams Broder i Chatai skal regera / som när
honom på tiyo dagzresor grensar.

Populi Iurgenszi.

När the Cazanska och Nagaiska Tatare sleppa / tå-
gha the Bolgariska eller Wolgariska Tatare wedh nå-
ghot litet vthi Söder / som hafua bekommit sitt nampn
aff Elffuen Wolga / och ther först haffua boodt och tå-
dhan äre kompne / för än the äre dragne båttre Södher
vppå / Therföre och Storfursten haffuer them insatt
vthi sin Titel / then han ännu brukar. The haffua til-
förenne hafft sina eghna Furster och Regenter / Men
sedan the bleffuo aff then Grimska Tataren så förderf-
wade och förswagade / at the intet kunde långre stå nå-
ghon Herre emoot / och the fingo ingen hielp aff Lito-
wen emoot the Grimska / när the begärade / haffuer
Storfursten i Rydzland them när han intogh Cazan
och Astrakan / sigh vnderdånighe giordt / på samma sått
som the andra. Östan för then Elffuen Jaick och
the Nagaiske Tarare / finnes och andra slagz Tatare /
som sina synnerlighe Horder och Regenter haffua / som
kallas Tumenschÿ / Schibanschÿ och Cosatzki. Men
Söder om Wolga Elff emellan thet Kårret Moeotis
och thet Euxiniske Haafwet in til then Floden Cupa /
som faller vthi Kårret Moeotis / och til then Elfwen
Morka / som löper vthi thet Euxiniske Haaffuet / äre
många

Populi Bulgari vel potius Volgari à fluvio Volga, qui ipsis nomen dedit.

Populi Quinquemontani.

många högha Berg / ibland hwilka finnes skôna fruchtsamme Land / som är Cirkassia / ther the Cirkasser eller Pätigorski Tatare / eller Quinquemontani boo / och så fast medh Berg omfattade / lijka som the wore befästade medh een Ring mwr / therföre the och ingen Herre äre vndergiffne / ey fruchta sigh heller hwarken för Ryssen / Turcken eller Tataren / och effter Landet är wijdt och stoort / så boo ther och många Furster vthi / som haffua hwar för sigh sitt eghit Landskap och Folck / och äre sin emellan så eendrechtige / at the äre strax i fender alla tilredz / til at hielpa hwar andra / när som någhon Fiende är förhanden / och är ett frijmodigt Folck vthi Krijgh / alla til Häst / och bruka Bogar och Pijlar / Sablar / och temliga långa Glafwer och Spiut. The som grentza närmest thet Muskowitiske Regemente / haffua vthi alla Punchter then Ryska Religion / Men the andra troo alla på Mahomet såsom Turken.

Metropolis Præcopiensis Tartari Chrim vel Præcop.

Thet stora Landskapet Chrim eller Præcopia / som haffuer sin eghin Herre och Keysare och håller hws vthi then Stadhen Chrim eller Praecop / är mykit starck vppå Folk / så at han kan komma til wäga öffuer 200000 warachtigt Krijgzfolck / ther medh han och offta plägar infalla vthi Rydzland / Litowen och Podolien / och göra stoor skada på Land och Folck / effter han åhrligen motte vthgöre til then Turkiske Keysare try tusend Christne menniskior til skatt / och hållas för thet manligaste och frijmodigäste Krijgzfolck ibland alla Tatare / och låter sigh icke gärna fånga / vthan slår ifrån sigh så länge han förmå. Bliffuer Hästen vndan honom skutin / och förmår intet wäria sigh / tå bijter han medh tenderna ifrån sigh / til thes han anten medh wåld bliffwer fången eller ihjälslagen / ther om wij intet wijdare

Præcopiensis ad extremum spiritum usq; se defendere solet.

wele

wela skrifwa hwarken om the andra Tatare som lydha vnder Turcken / Zagathai och Chatai / vthan wele allenast korteligen hafwa rördt om them som äre thet Muskowitiske Herskapet vndergiffne / och nu tala om theras Härkomst / Religion / Lagh / Sedher och åthäffuor.

Tartaria in quatuor partes divisa.

Och skal man först wetta at hela Tatarijt delas vthi Fyra delar / och besittia så när halffua Asien / och haffua then ort aff Landet intaghit som tilförende är nämdt wordit Schytia / och skola wara för 300. åhr sedan dijt kompne och satte aff then stora Chingi / som the haffua på sitt språk kallat Mongal. Vthi then första delen begrijpas the Grimska Tatare och alla the Horder som lyda vnder thet Muskowitiske Regementet. Ty Horda märcker så mykit som een stoor hoop församlat Folck / vthi hwilken några tusend boo tilsamman / och haffua en Regent som them regerar och the lydige äre. Vthi then andra delen fattas the Zagathainer eller gröna hufwudh / aff hwilka Tamerlanes haffuer warit / som fångade then Turkiske Keysaren / och bodde vthi then stora Stadhen Samarchanda. Vthi then tridie boo the Cathainer / som grentza in til thet Konungarijket China / och haffua många Konungarijken vnder sigh. Vthi then fierde ligge thesse Landskap vthi / som äre Belgian / Argon / Arsaret / Ania / ther om wij ingen synnerligh kunskap hafwa.

Muschovitæ prætendunt Tartaros originem suam duxisse à Moabitis.

Men nu wele wij åter komma til the Tatare som vnder Storfursten äre belägne / hwilke Ryssierna föregiffua at the samma skulle wara kompne aff the Moabiter / effter the äre ett församblat Folck aff många Nationer / och söndrat ifrån alt annat Folck / både vthi Kläder / åthäfwor / omgänge / Religion och Politia /

M och

och öffua sigh vthi inga ährligha konster/ey heller byg-
gia någhra Befästningar / Slott / Städher/ Hws och
Gårdar/ther the kunna boo och wistas vthi/vthan fa-
ra/och flytia ifrån then ena orten til then andra/röffua
och stiäla/och göra alt thet som ondt är / ther aff the
och warda kallade Polowzi/hwilket märcker så myckit
som een Jägare / som jaghar ifrån thet ena rummet til
thet andra / Ty Pole är så myckit som een slätt marck
och Lowzi een Jägare. Een part äre och vthi then
meningen/at the sin första Regent och öffuerste haffua
bekommit aff Gideon / hwilken them skal först haffua
fördt in vthi Asien emoot Ryßland och andra stora ö-
demarcker / som sigh ifrån oß vthi Nordost/ Öster och
Sudost streckia / och them satt ther nedher til at boo oc
haffua sin boning. The haffua vthan twiffuel i Be-
gynnelsen många Land och Rijken häriat och fördörf-
wat/ effter thet haffuer warit een behiertat Folck/och
medhan the haffua warit så grofwa/plompa och tylp-
achtighe / och wille inga Mores eller sedher lära / äre
the aff andra Nationer wordne fördreffne/ in vthi så-
dana ödemarker/som tilförende aff Folck haffua warit
obesitna/ther the medh fredh kunna wistas. The haf-
wa och så ther sigh förökat och förmerat / at the äre
bleffne omliggiande Nationer förskräckelighe / och de-
lat sigh vthi synnerlighe hopar/som the kalla Horda/ så
at hwar hoop eller Horda haffuer haft sin eghin Ko-
nung och Regent/hwilka the sigh haffua först vtwaldt/
och sedan ther effter/ then ena effter then andra Rege-
mentet ärfft / och thet föreståndet : The haffua och
hafft i bruk / at när en Furste genom dödhen ifrån fål-
lo / hafwa the anten effter Arffzrätten taghit sigh een
annan vthi staden igen / eller och the förnämsta haffua
om Here-

Quidam autumant Gideonem primum Tartarorum extitisse imperatorem.

Modus eligendi duces.

om Herredömet kämpat och slagitz/at then som hafwer
wunnit then andra vthaff och hans Folck vnder sigh
twingat / honom haffua the taghit och annammat til
Konung och Regent. The bruka alla ett Tungomål/
så at lijten åthskilldnat är emellan theras och thet Tur-
kiske Tungemålet / doch vthtalas thet aldraslemmast
aff the Nagaiske/hwilka och ibland alla Tatare äre the
grofwasta och plumpesta. The hafwa för några hun-
drade åhr sedan dyrkat och tilbidhit Sool och Måna/
Stiernor och Planeter/Stockar och Stenar/och annat
mera sådant/efter som hwariom och enom haffuer wa-
rit täckt och behagelighit / Men nu haffua måsta par-
ten samma Religion bortlagd och förkastat/och anam-
mat i staden then Turkiske och troo vppå Mahomet/
och kalla sigh Bursumanni/thet är omskorna/och som-
lige hafwa lätit sig döpa och äre eens med Muskowiten
vthi hans Religion.

Lingua Tartarorum semiturcica.

Religio Tartarorum.

The hafwa inga Stadgar eller näghon Lagh / ther
effter the sitt leffuerne föra skola / vthan hwar och een
gör som han wil / och then ena tilfoghar then andra så
stoor orätt som han kan och förmå. Om een tagher
någhot heemlighit vthan förloff ifrån then andra/ och
han talar honom ther om til/ Tå swarar han : Jagh
behöffde thet/ therföre hafwer iagh thet taghit/ haff-
wer iagh någhot som tigh tiänar och tigh behaghar / så
gör tu mig thet sam̃a.Och om han icke wil låta sigh ther
mz nöija/ vtan klagar på honom för Öfwerheten/tå be
kom̃er han inga andra swar/vtan at han skal betala ho-
nom med lijka mått igen/ och taga så mykit af en annen
som then andra af honõ togh/oc wara sedan goda wän-
ner oc förlijkte. Men om the hafua så stor träta emellan
sigh/at then ena slår then andra ihiäl / och han blifwer

Nullis legibus fruuntur Tartari.

Quomodo fures homicidæ & proditores puniantur.

M ij medh

medh ferska gerning fången / tagher Domaren aff ho-
nom hans Håstar / Klåder och Rustningar / och låter
honom så gå / doch giffuer han honom lijkwål een ringa
Håst igen / och sågher / gå nu tin koos och see hwar tu
kan förwärffua någhot igen. Och effter såsom the aff
Naturen aldrigh kunna sittia stilla och wara i fredh / så
slår likwål icke heller then ena offta then andra ihiål / mz
mindre theras Herrar äre oeense och träta sin emellan.
Men om någhor förseer sigh emoot sin rätta Herra och
Öfwerheet medh vproor / förräderij eller annat sådant /
och warder gripin med ferska gerning / och han sigh för
samma saak icke kan förswara och vndleda / tå blifwer
then strax vthan alla nådher straffat til lijffuet / anten
igenom Eeld / Watn / Jern eller annan dödh effter som
saken är stoor och groff til.

Tartarorum statura & facies.

The Tatare äre alla gemeenligha vthi theras skap-
ning medelmåtighe långa doch myckit tiocka. The haf-
wa brede ansichte / och raka sine huffuudh / vndanta-
ghandes the förnämste som låte blifwa quart jämpte
öronen een lijten lock så stoor som tw finger / then the
plågha smöria at han skal bliffua swart. The äre gan-
ska starcka aff Naturen / och benäghne til all last och
onaturligh begäran / therutihinnan the medh Ryssen
wål öffuereens komma. The åta allahanda maat / så
wål aff Cameler och Håstar / som aff Boskap / Fåår /
Diwr och Foglar / vndantagandes Swinekött / thet the
ingalunda kunna lijdha eller fördragha / effter the äre
omskorne och tilbundna Mahometz Stadgar. När som

Tartari inediæ & somni patientes.

på trenger kunna the wål hungra twå eller tree daghar /
och intet förtära hwarken wått eller tort / ey heller sof-
wa / vthan reesa / arbeta och beställa hwadh som the aff
nödhen haffua. Men när som the åter komma til och

få någhon maat igen som them löster / åta / slnka och
swelia the vthan någhot maghoff så vthi sigh såsom
swultna hundar och oskäligh Creatur / at the ther aff
hafwa ondt vthi twå eller tree daghar / och liggia och
soffua til thes maaten kan smelta. När the reesa något
långt bort / och the haffua intet til at förtära / och the

Tartari equitantes sanguinem equorum quib. insident, bibunt.

stoorligen hungra och torsta / åderlåta the sina Håstar /
dricka och åta Bloden / och ther medh stilla sin hunger
och torst. The supa och förtära gärna Miölck / så wål
Måra miölck / som Koo och Fåre miölck / och hålla then
för then aldrakråseligaste och bäste maat och drick / ther
aff the sigh och drucкna dricka / lijka som aff ööl eller
andra starcka dricker. Om Sommaren när the ingen
annan maat bekomma / åta the röter / gräs och örter
lijka som andra Wildiwr / och bruka icke offta Salt vthi
sin maat / therföre the såtja sigh och haffua starkare och
skarpare syyn än som andra. När som the äre på nå-
ghot togh eller reesa / och them warder någhot til För-

Tartaris 40. unus equus in cibum distribuitur.

täring aff theras Furste och Herre föråhrat / skifftas
ibland Fyratytio man en Håst / then the strax slachta.
The som ringare äre / tagha köttet och åta thet / The
som äre förmeer och yppare / tagha Wamben och In-
elfwerna lijka som thet kråseligaste / och läggia thet vp-
på glödhen och stekiat / och thet medh koll och skarn
alt åta och swelia / så girige at the släkia bådhe fingerna
och knifwerna / ther medh the hafwa sin subtile maat
reen giordt. Hufwudet hålla the för thet aldrabästa /
hwilket the och förwara til sina Gäster såsom thet al-

Tartari attractis pedibus mensæ accumbunt.

drakosteligaste. The bruka inga Bord / vthan sittia
vppå marken vthi en ring / läggiandes thet ena benet på
thet andra / vthan någhon duuk och bolster. Men the
yppersta leggia vnder sigh och maaten Tapeter.

Tartari multas ducunt uxores.

The tagha ſigh många Hustrur / effter ſom the äre
rÿke och förmögna til / Ty jw flere Hustrur han hafuer/
jw större åhra och beröm är thet hoos them / thet the
och achta för then höghſta wällust och glädhie här på
Werlden at äga omgå medh många Hustrur.

Tartari iisdē veſtimentis tam viri quā fœminæ utuntur.

Theras Kläder ſåwäl Mans ſom Qwinsperſoner
äre eendeles lÿka / Ty the bruka alla långa och ſida klä-
der/vndantagandes thet gemene Quinfolket ſom teckia
ſina huffvudh med ett ſtycke hwÿt lärfft / Men theras
Furſtinnor och the förnämſte teckia bådhe huffundh oc
anſichte medh ett hwÿt Arabiſke lÿnkläde / när the gåå
aff ſina paulun och beſökia hwar andra / Elieſt går then
gemena hopen alt klädd i Fåårſkins pelſar både til hand
och foot / och them dragha och ſlÿta ſå länge någhot
quart är / och the gå ſönder / doch bruka the aff lärfft
både Byxor och Skiortor.

Tartari victitant ex rapto & furto nullasq; exercent negociationes.

The bruka hwarken åker eller engh / vthan leffua
måſt aff rooff och tiufwerÿ. Hwadh ſom the vthi
Krÿgh kunne bekomma / thet ware ſigh Gull/ Sölff/
Penningar/ Kläder/ Boſkap och Folck / thet ſälia the
altſammans bort til Turken och andra Nationer / och
tagha annat igen thet the behöfwa. The bruka icke
heller någhon Köpenſkap/ey heller någhot Handwerke/
medh ſmidande / huggande eller annat ſom hoos oß och
annorſtädes i bruk är. Ty the byggia hwarken Stä-
der/Slott eller Hws / vthan bruka i then ſtadhen ſtora
Wagnar/ ſom the täckia öffuer medh ſkin/ hudhar och
filtar/och wiſtas vthi ſina Paulun och Hyttor/ ſom the
göra aff Gräs och Rÿs / och reſa altÿdh ifrå thet ena
rummet til thet andra / hwar ſom them läghligaſt och
båſt är / ther the haffua godh gräsgång och watn för
ſina Häſtar/Fåår och Boſkap / hwilket är och theras
ſtörſta

ſkörſte Rÿkedomar/ther aff the ſin födho haffua/ och
låta ſigh tyckia/at the hafwa een ſtoor olycko och mot-
gång/när the fördröia länge på een platz. Ty när the
äre wrede på ſina Barn eller Grannar/önſka the them/
at the ſkulle bliffua ſå länge på een ſtadh och boo ſåſom
the Chriſtne/ ſom altÿdh liggia vthi ett näſte och loch-
ta theras eghit ſkarn.

Ignis uſus Tartaris in itineribus prohibitus.

När the ſå ryckia ifrån then
ena orten til then andra / och omſider lägra ſigh / til-
ſtädia the icke at någhon Eeld ſkal göras vthi theras
Läger/at the ther aff ſkulle bliffua förſpeiade och vth-
kunſkapade aff ſina Fiender / för än the kunne finna
thet rum ſom them behaghar / och the mena ſigh wara
ſäker vppå. The hafwa inga wäghar ther the fram-
draga/vthan the ſtella ſina reſor effter Solennes/Må-
nans och Stiernornes lopp / ſynnerlighen Nordſtier-
nan.

Tartarorum arma.

Vthi Krÿgh äre the alla til Häſt/ hwilke äre bådhe
ſnara och letta / och hafwa tiocke Rumpor. Theras
Redtygh/Salar/Böglar och alt annat är meſt af trä/
vndantagandes thet Furſterna och the förnnmſta bru-
kå/ hwilket the vthur Turkÿt och Rydzland bekomma.
Theras Wärior äre Boghar / Pÿlar och Sablar/ ther

Tartarorum equis inſidētiū pugnantiumq; agilitas, & bellandi conſuetudo.

medh the äre ſå förfarna och behendige / at the kunna
ſlå och ſkiuta ſå wäl effter ſigh ſom fram för ſigh / och
göra Fienden vnderſtundom ſå ſtoor ſkada vthi flychten
ſom vthi ſielffue drabningen. The rÿda ſtackot/och
ſittia krokot och luta vthi Salen. När the bliffua ſlag-
ne på flychten / och Fienden jaghar flux effter them/
kaſta the ifrån ſigh alt thet the haffua / vndantaghan-
des ſina Werior ther medh the ſlå ifrån ſigh ſå länge the
förmå. När the drabba medh Fienden vthi marcken
och ſlås bryſtgengies / förordna the ſin Folck vthi ho-
par/

par / och stella i hwar hoop try eller fyra tusend / så at the som först komma vthi mangel medh Fienden / skiuta först sina Pijlar bort / sedan then andra och tridie hopen hwar effter annan / som the äre ordnade til / och ryckia tilbaka igen / och sättia så tillijka alla i sender medh stoort ahnskrij på fienden och ropa / Hola / Hola / Hola. Warda the tå affslaghna / och nödgas tagha flychten / weria the sig thet bäste som the kunde med baakskiutandet / och låta sigh aldrigh wälwilleligen tagha til fånga / så länge the någhot orka och förmå. Kunna the och i medler tijdh icke vndkomma / medan the så äre på flychten slagne / sättia the tå heller alla lijfwet til förr än the låta sigh fånga / Ty när han huarken skiuta eller slå kan / så byter han medh tänderna. Och effter the bruka hwarken krut eller lodh / ey heller weta omgåås medh Stycker och röör / belägra the sellan någhon Stadh eller Befästning / vthan ther så är at the någon Stadh eller Slott medh swick och behendigheet förraska kunna / och ther them i så motto lyckas kan / och the blifwa Stadhen öffuermächtighe / brenna the honom strax vp och förstöra honom i grund / och tagha alt bort hwadh som the medh sigh kunna föra / både Folck / Boskap och Klädher / och sälia thet bort til sina nästomliggiande Grannar. Pijgor och Jungfrwr behålla the för sigh / sampt Drengiar och Barn som the bruka til hans arbete. Medh ålders Folck sälia the alt bort til Turcken. The som äre gambla och siuka / och intet arbete kunna göra / och ingen wil gifua för thē några synnerliga peningar / öffuerantwarda the them sina Söner / at the skulle skiuta åth them til måls / eller på något annat sätt them förgöra / anten medh reep eller jern / watn eller eeld / på thet the ther mz skulle först låra huru the sig vel alla tyranniska

Tartari rarò arces & civitates oppugnant.

Tartarorum primæ militiæ tyrocinia.

ranniska gerningar skicka skola / när the komma til större ålder / at the kunna tå i lijka motto bewijsa sigh såsom föräldern a / för them giordt haffua.

För än the dragha til krijgz och drabba medh sina Fiender / vpsökia the vthi marken synnerligha belägna och säkra ortar / dijt the sina Hustrur och Barn / sampt Boskap och alt thet the äga föra och beledsaga kunna / at ingen Fiende / medan the äre borta them kan nalkas och öffuerkomma / ther the bliffua til thes the bekomma kunskap ifrån sina män oc weta huru thet mz thē är gångit vthi Krijget. Haffua the bekommit Seger och öfuerhanden / ryckia the til them / Men hafwa the tapt och äre slagne bleffne / rijma the vndan vthi ödemarken dijt som the kunna wara säkrare och ingē Fiende them finna kan. Thetta må nu så korteligen wara sagt oc talat om the Furstendömen och Tatare som liggia på then andra sidan om then floden Sura / som är rätta Grentzen och Landmerkiet emellan Rydzland och Tatarijt / och lyda vnder thet Muskowitiske Herskapet / och wela nu widare tala om the förnämligaste Siögar och Elfwar som hafwa sitt vrsprung i Rydzland / och infalla vthi Tatarijt och andra Land / och begynna vppå thet Caspiske Haafwet / hwar omkring mångahanda slagz Folck boo / och synnerlighe Land belegne äre / som är Astrakan / Circassia / Nagai / Turchomensis / Jurgensi / Persien / Meden / Gilien och the Zawolchonski Tatare.

Tartari bello impliciti, uxores & liberos in loca tutiora collocant.

Thet Caspiske Haafwet är ett salt Haaff eller een stoor Insiöö / och ligger sex mijl nedan för Stadhen och Slottet Astrakan / ther som Elfwen Wolga haffuer sig vthi 72. grenar delat och faller in i samma Siöö eller Haaff. Så ändoch Wolga Elff icke allenast såsom een Moder medh sina Barn aff Rydzland ther infaller / vthan

Mare Caspium.

than många andra öfuer hundrade Elfwar / Strömar och Floder ther infalla aff the andra land / som kring om samma Haaff liggia / och blifwa ther alla quarr ståendes / så at ingen löper ther aff vth eller haffuer näghot vthlop. Ty thet ligger swåra lågt och nidrigt och anammer alt watn til sigh / och omkring finnes stora högha Berg/och ett tort Land/så at man ther rund omkring öfwer Land kan resa. Hwaruthaff thet sina Sälto hafuer bekommit/medan thet är en insiö och ligger så långt ifrån store Haaffuet/menas at somt skal förorsakas aff thet stora ädla Saltberget Busin som Sex mÿl ther ifrån widh Wolga Elff ligger/ och sompt aff några fördolda Saltberg / som bädhe jämpte och vthi Haafwet liggia skola. När een hafwer godh wind kan een segla ther öffuer vthi tree daghar ther som brädast är. Långden räcknas ifrån Wolga äminne öster vth in til thet Konungarÿket Jurgensi/ dÿt man medh een passeligh wind vthi tyie dagar kan segla. Halfwe siön är grund och intet öffuer fyra fampnar diwp och hwÿt sand botn/ ther aff watnet synas swara klart. Men then andra halffua delen aff Haafwet / är så diup / at man kan ingen botn finna / och thet watn är så swart som tiära/och mitt vppå diupet i Haaffuet är ett swalg dÿt watnet faller neder vnder lÿka som andra passeliga Strömer komma fallandes tilhopa / thet doch icke altÿdh skeer / vthan på några synnerligha tÿdher om åhret / och är samma Swalg vnderstundom så starckt / at när ther komma Skep / och icke hafwa een godh draghande wind / blifwa Skepen ther mitt vppå ståendes / at the moste wända sigh / til thes the vphyra/och kunna ingalunda ther aff komma/för än storm kommer / som kan them ther ifrån drifwa/och effter Swalget är vthi

sigh sielffe intet synnerlighit stoort eller diupt i nedhfallet/kan thet icke Skepen vpswelgia/doch är thet lÿkwäl så / at Watnet kan görlighen synas falla nedh i Swalget.

Then Siön Jvanow är een aff the störste insiögar som finnas vthi Rydzland / och synnerligen rÿk på allahanda Fisk/hwar omkring många stora Skogar äre belägne/som Rysserna kalla Ephiphanou/och ligger otta mÿl på andra sidan om Staden Tula / vthi thet Furstendömet Rezan. Aff thenna Siö löpa twå sköna elfwar vth. Then första heter Schatt/vthi hwilken Vpa elff infaller som löper fram om Tula/och sedan faller in vthi then nampnkunnighe elfwen Occa. Then andra heter Tanais som vthlöper aff samma Siö widh en byy som kallas Doncho/ ther aff elfwen sitt nampn hafwer bekommit / och nämpnas på Ryska Don / på Latin *Tanais*/och löper in vthi thet Kärret eller träsket Moeotis/ som nu är en wäldigh stoor Siö bleffuen för the många Elfwar och Flodhar skuld som ther infalla / så at man nu kan segla ther ifrån til Capha och annorstädes vthi Turkÿt. Man kan och medh stora Båtar och Prämar om Wären och Hösten / när nogh watn är komma til then Stadhen Asow / ther een öfwermotton stoor handel brukas af mångahanda fremmande Nationer / som dÿt komma medh allahanda slagz Warur/som man någhon tÿdh nämpna kan / och äre frÿ bädhe för Toll och Accis. Thenna Elff skilier Europam ifrån Asia / och löper först några mÿler vthi öster / Men sedan wender hon sitt lop i Söder emellan Cazan och Astrakan / och löper på een ort siu mÿl när then Elfwen Wolga / och faller så sedan vthi Träsket Moeotis / hwar ifrån Hufwudstadhen Chrim eller Praecop / ther then Chrimske

Lacus Ivanov.

Fluvius Schat.

Fluvius Tanais famosissimus

Tanais Europam ab Asia disterminat.

Tataren hws holler/ icke äre mers än 30. mÿl. Jfrån
thenna Elffz vrsprung in til Åminnet ther hon faller
vthi Siön Moeotis äre ginast öfwer land 80. mÿl / eff-
ter hon löper så swåra krokot. På begge sidor om then-
na Elff/är ett mechta skönt herlighit land / både slätt
och skogot medh allahanda fruchtbärande Trä / såsom
och eliest på många rum och ortar medh många sköna
wälluchtande Engier / Fem och sex mÿl både långa och
brede/aff hwilka om Sommaren aff thet grääs / örter
och blomster som ther wäxer/gåår och kommer een gan-
ska sööt och herligh lucht / lÿka som een wore vthi then
sköneste Kryddegård. Ther vth med wäxer och then skö-
na örten Lacrisia och andra Krydder / för hwilka stora
penningar vthi Apoteken gifwes: Ther hafwer man
mykinheet aff Bÿ och honing: Ther finner man och
allahanda slagz Foglar/så at then som neder åth elfwen
resar/ingen annor Fetalia behöfwer föra medh sigh / v-
than allenast Salt och Brödh / ty Fisk och Wilbrådh
bekommer man nogh / så frampt man icke wil spara o-
maaket/sampt krut och bly som ther til behöfwes.

Circa littora Tanais fructiferæ arbores & suavißimæ herbæ creſcũt, tanquam in hortis essent consitæ & ex industria exsultæ.

Then nampnkunniga Elfwen Wolga hafwer sitt
vrsprung vthi thet Landskapet Rzow Demetri aff ett
stoort Kärr eller Moras/som kallas Wolchonski / som
ligger 52. mÿl ifrån Muskow vthi Wester / hwar lÿtet
ifrån finnes een diup och sanck måsa / som nämpnas
Fronow / ther vthi många ådhrar och Springkellor
finnas. Aff thessa Kellor rinner een stoor Beck / som
faller twå mÿl ther ifrån in vthi een insiö som heter
Wolko / aff hwilken vthlöper i begynnelsen een lÿten
Elff / som ther aff bekommer thet nampnet Wolga/
Men hon bliffuer intet länge så lÿten/för än hon wäxer
större och större aff the många Beckiar/ Åår/Kär och
Moras

Volga Fluvius ex palude Fronov oritur, influitq; in lacum Volko, unde rursus aquarum multitudine adauctus emergit Volgaq; sumpto lacu nomine vocatur, qui multis amensus paludibus,

Moras / som vthi samma Elff infalla / och blifwer så
stoor/starck och stridh/ at hon faller igenom Rydzland
fram om många stora Städer/ som äre Twer/ Casin/
Chlopia/ Vgliz/ Jaroslaw/ Castrom/ Galitz/ Murom/
och fram för flera andra Slott och Städher/ och sedan
neder för Nisen eller Låge Nogården / ther ifrån rätt
vthi Söder widh Wasiligorodt/ ther som hon skilier the
Mordvaske Tatare ifrån the Czeremiske Tatare/ oc sedā
på en mÿl wester om Cazan/löper hon i Söder oc en kät
til Öster några hundrade mÿl nedher åth en ström Re-
scinde benämd/ och skilier the Cazanske Tatare ifrån the
Nagaiske/ The Astrakanske ifrån the Grimske eller Prae-
copiske och nedh til Astracan / ther hon faller mechta
bredh och stridh vthi twå delar på både sidor om Slot-
tet och Staden/så at hon ther om Winteren icke tilfry-
ser/ effter ther är ingen synnerligh köld. Ty then Landz-
ort ligger så långt Södher vnder Solen/ at ther hwar-
ken köld eller frost kan någhot skaffa. Hon delar sigh
vthi många grenar bådhe ofwan och vndan för Astra-
kan/så at hon föder aff sigh 72. Elfwar/som alla falla
widh åminnet vthi thet Caspiske Hafwet. Emellan
Cazan och Astrakan är hon sommestädhes så stoor och
bredh / at ther finnas vthi många Öÿar och Holmar/
som äre några mÿler longa/ hwar vppå allahanda slagz
Trä wäxa / som är Ek/Aal/Alm/Ask/Ide och många
andra/som vthi wåre Land inter finnas. På bådhe
sidor am åbredderna finnas och sköna stora Skoghar/
sampt sköna lustiga Engier och härligh Gräsmarck til
Fåår och Fää. Vppå samma Engier wäxa och många-
handa slagz sköna örter och röter / som gifwa ifrån sigh
en skön herligh lucht/synnerligen på Holmarna och then
N iij Nagaiska

multisq; in se receptis fluminibus 72. ostiis in mare Caspium exonera-tur.

Circa littora Volgæ ab utraque parte suavißimi prati et amœnißimæ sylvæ hortorum instar consitæ sunt.

Nagaiske sida. Ther wäxer Lacrisia / Rhebarbarum många andra sköna örter/ ther om Tartarne ingen wetskap hafwa/ eller kunna them bruka sigh til någhon nytta eller fördeel. The Muskowiter säija och/ at ther skal wäxa enahanda slagz frucht / som hafwer och bär ett rundt Frö/ intet myckit olijkt Melone frö/ doch något större och rundare/ och wäxer een godh Alen högdt/ sedan thet såås och vpwäxer/ thet the på sitt språk kalla Boranez/ effter thet hafwer något när een Lambe lijknelse och Figur. Ty thet skal hafwa både ögon / öron/ hufwudh och alla ledamoter såsom itt nijt födt Lamb. Men huden och skinnet som ther vppå wäxer/ skal wara swåra gran och subtijl / hwilken Quinfolcken bruka til sina Hufwudhduker ther sammastädes. The säija och at i samma Stielka skal wara någhon Blodh vthi/ men inter Kött: Doch thet eller then Materia som skal wara Kött/ synas i thet närmasta lijk Kräfweter och theras Kött. Thet skal och haffua Kloar/ icke aff Horn såsom Lamb / vthan medh Håår beklädde lijka som andra Horn: Roten på sielfwa stielkan skal sittia mitt vppå/ och skal så länge lefua/ så länge thet hafwer gräs rundt om sigh. Men när gräset borttorkas och felas/ skal och Roten för foder skuld döö och förswinna. Thet skal hafwa en skön sööt smaak. Therföre Wargar och andra Wildiur mykit ther effter löpa och wille ther aff äta/ hwilket een vnderligh ting är/ om thet så i sanning hafwer / som Rysserna här om berätta. Doch är för Gudh ingen ting omögeligh.

Boranetz plãta agno similis quomodo crescat, vivat & rescat.

På then andra sidhan om Elfwen / som wetter åth then Grimska Tataren/ finnes sköna stora Hasleskogar/ som bära störra nötter/ än som här hoos oß eller annorstädes wanka och wexa: Ther åra och sköna Kirsebärs Skogar/

Arbores fructiferæ nuces & cerasa bis in anno producẽtes.

Skoghar een fierdingz wägh / halff mijl och heel mijl longa och bräda/ doch små och stackotta Trä/ icke öffuer een fampn högha/ hwilka åhrligen bära twå gånger frucht om åhret/ och gode bäär/ söte och naturlige til at äta/ doch finnas sommastädes annat slag som äre något surachtige/ wexa och mognas snart/ effter then Landzort ligger så långt vthi Söder/ och Solen kan ther starkare werka / än som här hoos oß. Samma Trä bära så mykin frucht och så många bäär/ at man på then tidh the äre wäxte och mogna / kan man näpligen see löffuet för bäär skuld. Ty alla qwistar och grenar på Trän hängia så fult / at man näpligen kan see toppen på Trään/ och böta sigh nedh til Jorden/ lijka som Säden för Regnet/ när hon är mogen och skal vpskäras. Hela Skogen synas så rödh/ lijka som ett rödh Kläde woro öfuer honom dragen/ så långt en medh synen fatta kan. Men på sielfwa Landet/ twå eller tree mijl ifrån elfwen/ fiñer man sellan Skogh/ vthan hoos Elfwen allenast/ såsom och hoos andra strömar/ åår och beckiar/ som falla in vti Wolga / widh hwilka Tatarna plägha tilhålla medh sin Boskap / ther som the finna godh beet och hafwa godh grääsgång. Thenna Elff är och ganska fisk rijk/ hwar vthinnan allahanda slagz fisk finnas / myckit mera än som vthi andra Elfwar/ synnerlighen fins ther ett slagz Fisk/ som kallas Hwijtfisk/ som är nästan vthi form och skick lijk en Brarn/ doch twå gånger större och bredare/ haffuandes hwijt field/ som giffua ifrån sigh een sådant skeen och glantz lijka som Sölffdroppar eller Perlor. Samma fisk haffuer then art medh sigh / ther som the komma många tilhopa / giffuer een sigh offuan vppå watnet och skiuter sigh åth watnet tu eller try pijlskott/ så hastigt at een Fogel icke kan starare flygha / at han kan al-

Pisces varij & mirabiles capiuntur in fluvio Volga.

kan alsammans besees och skodas / och är een feet Fisk
och synnerligh godh til at äta. Ther tagz och andra fi-
skar som haffua ett långt näff och een liten mun vnder
gomen/som är Severuga/Cetrin/Stöör ganska feet oc
godh til smaak / när han är fersk och blifwer wäl kokat.
Neder widh Astrakan tagz och ett slagz Fisk / som Rys-
sen kallar Soom/hwilken är rund i hufuudet som en sim-
pa/doch myckit stoor och tiock/ synnerlighen i munnen/
hufuudet och magen / twå eller tree alnar lång/ och är
swåra starck och girigh/så at han kan vpswelia ett stycke
Kött som wäger ett lißpund. Om samma fisk fattar
någon menniskia i foten eller handen/ som simar på wat-
net/tå är han så starck / at han drager henne til botnen
och fördrenckar henne ther / och suger all bloden aff
henne och äter sedan vp Köttet. Samma fisk är feet
som flesk/så at han intet för then gruffueliga feta skuld
doger til at äta / vthan allenast ett lijtet stycke widh
stierten. The tagha honom med ferskt Kött/ som the
sättia på stora Geddetender och ryckia honom ther med
på Landet / icke för maat skuld/ vthan för then Trään
skuld som the aff honom få och siuda.

Lacus Bieleio-zor.

Then Siön Bieleiozor/ widh hwilken ett fast Slott
effter samma nampn bygdt är/ hafwer vthi längden 16
mijl/och vthi breddèn 12 mijl. Samma Siö är swåra
diup / therföre ther vthi och ingen synnerligh fisk tagz/
och then som ther tagz thē är swåra sultin oc mager/och
hafuer ingen godh smaak. Vti sam̃a Siö falla 36. Elff-
wer/som intet vthlop hafwa / vndantaghandes Sosna
Elff som faller vthi Mologa/som sitt vrsprung hafwer
vthi Nogardz rijke och faller in vthi Wolga Elff widh
thet Slottet Cholopia. Några mijl ifrån thenna Siö/
ligger en annan Siö ther vthi Swaffuel finnas.

Fluvius Vaza.

Then Elfwen Waza löper emellan Siön Bieleit-
zor och Wolga / och haffuer sitt vrsprung aff näghra
måsar och käär/ och rinner fram om ett Slott benämd
Sutskolgorodt/ och faller vthi Dwina elff / som haff-
uer sin begynnelse aff Suchana och Juga Elfwer/ ther
the samman komma vnder Staden Vologda och göra
sedan een elff som kallas Dwina / som faller neder åth
Colmogorodt och widh S. Nicolai Clöster vthi stora
Hafwet ther som the Holländare / Engelska och andra
pläga kom̃a seglande mz sina skip oc hafwa sin Hampn.
Thenna Elfwen Dwina flöder så stoor och breedh aff
andra Beckiar och Strömar som ther in falla / såsom
och aff then mykla Snió och ijs om Wåren/at hon gör
Landet omkring på både sidor så feet och skönt af thet
watnet när thet vthlöper / at thet behöfwes aldrigh
gödas. Ty ther aff wäxer både Sädh och Gräås så
snart och öffuerflödigt / at thet mykit för blifwer mo-
get och inbergat än som annorstädhes vthi Landet.

Fluvius Dvina nomen accepie à confluxu fluviorum Iuga & Zuchana, & labitur juxta portum Nicolai in mare glaciale.

Suchana Elff hafwer sitt vrsprung Tyio mijl offuan
för Wolugda aff een Springkella/ och rinner förßt vti
een sanck måsa/och sedan ther ifrån til een By benämd
Zuchana Derewne/aff hwilken floden sitt nampn förßt
Suchana hafwer bekommit/och wexer sedan större och
större aff the andra Åår och Beckiar som ther infalla/
och löper mitt igenom Wolugda Stadh/ och sedan sin
koos Norr vth fram om een annan Stadh och Slott/
som heter Totmar / och sedan åth Vstuga Stadh/ som
ligger 100 mijl ifrån Wologda. Dijt kommer och en an-
nan Elff Sunnan effter/ som heter Juga / och falla så
både tilhopa nedan för Slottet / ther the mista sina
förra nampn / och kallas tilhopa Dwina. Ty Dwie
är på Rydzska twå och Dwoi twenna. Aff thenna

Hampn eller port som kallas Archanengel eller S. Nicolai/ther som themna Elff Dwina löper vthi Ishaffwet/ther the Engelska/Hollendare och andra som nordan kring segla/och sitt Godz vpskepa/kan een komma medh Bååt hijt in i Östersiön hwart man wil / och til alla thessa Städer. Ifrån S. Nicolai vp åth Elfwen Dwina til Colmogorodt / vthur Dwina in vthi Zuchana Elff til Wologda. Vthur Zuchana Elff in vthi Elfwen Wolga til Jaroslaw / hwar ifrån alt Godz föres sedan Landweghen til Muskow och annorstädes i Lander. Men then som sedan wil widare medh bååt fara / och resa anten åth Nisennogorodt/ Cazan eller Astrakan/eller åt Cholopia/Vglitz/Cassin/Twer han moste bruka elfwen Wolga/och sedan några andra elfwar til thes han kommer vthi een Elff / som löper åth Sarmax åån/som faller vthi Laduga Siön / fram om Tyfin / och vp åth Wolkowa Elff fram om Laduga Slott och til store Nogården och in vthi Siön Ilmen in til Stara Russa. Men then som wil hijt in i östersiön anten til Finland/Lijfland/Swerige/Tydzland/Holland/ Engeland / han seglar vthur Sarmax åån/ öffuer Laduga Siön in åth Nöteborg vthi Nyn / som kommer vthur Östersiön/och är 14. mijl lång.

Navigatio à portu Nicolai in mare Balthicum.

Fluvius Neva.

Mosqui Elff haffuer sitt vrsprung 18. mijl ifrån Muskow inter långt ifrån Twer / och flyter mitt igenom Staden/fram vth medh Slottet / och faller vthi Sudost in vthi Occa Elff 6. mijl offuan för Mosaiskow.

Fluvius Mosqui.

Jagusa Elff haffuer sin begynnelse aff en Springkella / een fierdingz mijl wägz ifrån Muskow Stadh öster vth/ och löper vthi Norr igenom Staden och faller in vthi Mosqui elff temmeligh starck.

Fluvius Jagusa.

Neglina

Neglina elff kommer Westan effter een halff mijl wegz ifrån Muskow vthur een Mosa och löper på then ena sidan om Slottet mitt igenom Staden och faller vthi Mosqui elff.

Fluvius Neglina.

Clesma Elff haffuer fyra mijl ifrån Muskow sitt vrsprung aff een Springkella och löper fram om then Staden Murom och faller 24. mijl ifrån Wolodimer in vthi Occa elff.

Fluvius Clesma.

Vgra elff/är een skön diwp Flodh/och haffuer sitt vrsprung några mijler ifrån thet Slottet Dorogabus vthi stora Hedemarken emellan Worotin och Colluga och faller vthi Occa elff / och war fordomdagz rätta Grentzen emellan Rydzland och Litowen.

Fluvius Vgra.

Occa Elff haffuer sitt vrsprung vthi thet Rezanske Furstendöme 78. mijl ifrån Muskow vthaff ett stoort kär/och löper fram om Staden Rezan och många andra Slott och Städher / nämlighen/Worotin/ Orlo / Alexe/ Coluga/ Cirpokow/ Cassir/Columna/ Cassinow/Murom / och faller sedan widh Nisen Nogården in vthi Wolga elff.

Fluvius Occa.

Then floden Neper/som kallas på Latin *Boristhenes*, haffuer och sitt vrsprung vthi thet Rezanske Furstendöme aff een stoor Mosa som ligger hoos een Bondaby benämd Dniepersche / aff hwilken then nampnkunnige Elfwen sitt nampn haffuer bekommit/och är swåra lijten vthi förstonne ther hon vthrinner til een annan åå/then Rysserna kalla Nieprez / och blifuer och wexer ther aff mykit större än som hon i begynnelsen war/så at hon både aff then åån och andra becklar och strömar som ther infalla / warder een skön diwp fiskrijk elf/och wender sitt lop först vti Söder/fram om Städerna Wesmo oc Dorogabus/oc sedan faller hō något

Fluvius Boristhenes.

vthi

vthi Öster åth Schmolenskow och Orsow/oc ther efter vti fult Söder in til then nampnkunnige staden Kiow/ och vthi thet Euxiniske Haafwet.

Fluvius Dvina qui in mare Balthicum labitur juxta Dunemundä.

Dwina Elff haffuer och sitt vrsprung vthi thet Rezanske Furstendöme 10. mijl ifrån Nepers vrsprung aff ett stoort träsk och wender sitt lopp vthi Wester/ ther til een lijten åå tilkommer/ så at aff thessa twå små Elfwar bliffuer een stoor/ ther aff hon och Dwina kallas och rinner på 20. mijl när Willen i Litowen / och sedan wender sitt fall Norr vth / och löper fram om Witepskow/Polotzskow/ Riga och åth Dynemynde in vthi öster siön.

Fluvius Lovat

Then floden Lowat är och intet minder än Dwina och hafwer sitt vrsprung aff en Måsa icke långt ifrån ther kärret Wolchonsi ther thet Träsket Fronow ligger och löper vthi nordwest 40 mijl in til then Staden och Slottet Welikiluki/ och sedan in vthi then fiskrijke Siön Jlmen/ som ligger på een halff mijl när Store Nogård.

Lacus Ilmen.

Then Siön Jlmen som ligger een halff mijl offuan för Stora Nogård/ är 12. mijl lång och 8. bredh. Vthi honom falla twå stora Elfwar/ Lowat och Scholona/ och een löper ther vth mitt igenom stora Nogården på then öster sidhan om Slottet och heter Wolkowa som löper 32. mijl fram om Slott och Staden Laduga in vthi Laduga Siön.

Lacus Laduga

Laduga Siö/ som hafwer sitt nampn bekommit af Konung Magnus Ladulås/ är een grund Siö och mykit fiskrijk på allahanda slagz fisk / och skilier Carelen och Kexholm ifrån Rydzland / och äre 100. mijl lång och 60. bredh. Vthi thenna Siö finnes många sköna lustiga Holmar både stora och små / ther the om Sommaren

maren haffua sin Boskap vppå / såsom och eliest ther wistas när Fienden är förhanden och sigh vndan gömma/ doch boo ther intet Folck vppå. Rund kring om hela Siön finnes små Städer och sköna härliga Bondebyior/ och Klöster/ Kyrkior och Capel/ både aff steen och trä bygde. Thetta må nu så korteligen wara tilkänna gifwit om the förnämsta Siögar och Elfwar som i Rydzland äre/ oanseedt at otaliga många andra både stora och små ther finnas / som alt för långt wore til at skriffua om / hwilkes nampn iagh icke heller alla weet/ myckit mindre hwar the haffua sitt vrsprung oc hwart the sitt lop och Curs wenda/ doch haffuer iagh lijkwål jempte Provinciernas och Städernes beskriffning aff them ther hoos/ så myckit migh haffuer warit kunnogt/ och iagh anten af egen förfarenheet eller andre trowerdige Mäns skriffter kunnat förnimma/ antecknat / ther om nu ingen yterligare förklarning görs behoff/ och wil nu tala om medh hwad Land och Konungarijken Rydzland grentzar / såsom och hwadan thet haffuer sitt nampn bekommit.

Titulus magni Muschoviæ Ducis.

Storfursten vthi Muskow / söm skriffuer sigh een Herre och Keysare öffuer thessa vpräcknade Furstendömen/ Land och Provincier/ och förer thenna effterskreffne Titel/ Demetrius eller Wasili/ Zaar och Storfurste öfuer alla Rysset/ Zamodertzetz/ Wolodimerski/ Muskowski/ Nogardski/ Zaar til Cazan och Astracan/ Herre til Pleskow / Stoorfurste til Schmolenskow/ Twerski/ Jugarski/ Permski/ Wiatski/ Bolgarski och andra/ Herre och Storfurste til Nyte Nogarden i Nederland/ Zernigouski/ Rezanski / Rostoffski/ Jeroslauski/ Bielonesorski / Vdorski / Obdorski/ Condiski/ och hela Siberieland och Nordansidan/ een mechtiger Her öfuer

 the

the Grusinski Zarer och Kabardinski Land / öffuer Circassier och Igorski Furster och öffuer andra flera Herrskap / een mechtiger Herre och Öfwerwinnare / grentzer medh Konungen i Swerige vthi Lappemarcken / Österbotn / Carelen och Lifland: Medh Konungen i Danmarck / vthi Norige: Medh Konungen vthi Polen vthi Lifland / och the Land som äre incorporerade med Litowen och kallas låge Rydzland / och haffua både then Papistiska oc Grekiska Religionen / som äre Rysks Lemburg / Halicia, Beltz, Chelm, Premislia, Volhinien, Lukzko, Volodimaria, Krzemenech, Mszislavia, VVitebskow, Polotzkow / Kiow och Podollen / vthi hwilka äre många fasta Slott och Städer bygde / doch mest aff Trå / och haffua fordom dagz hafft sina eghna Regenter och Furster / lijka som the Furstendömen vthi Polen / som haffua vnderstundom warit regerade aff een Furste och vnderstundom aff 12: Medh then Chrimske Tataren som håller hws vthi Staden Chrim eller Præcop / och offta plåghar falla medh sitt Krijgzfolck in vthi Rydzland: Medh the Furster som boo vthi Circasia och kallas Quinquemontani aff the stora fem berg som ther i Landet finnes / hwilket Land man kan resa igenom vthi otta daghar: Medh Turken / Meden och Persien vthi thet Caspiske Haafwet.

Reges & Regna imperio Muschovitico collimitanea.

Hwadan the Muskowiters och Ryssernas nampn är kommit / och hwadan the sitt vrsprung haffua finnes åthskilligha meningar så wål vthi theras eghna / som fremmande Crönikor / doch skal man först wetta / at the Muskowiter eller Ryssar äre ett slagz Folck / och haffua fordom aff Ptolomæo och Plinio warit kallade Roxolaner. Een part mena / at Rysserna och Rysland skal hafua bekommit sitt nampn af en Stadh som

Rutheni olim Roxolani.

som ligger tolff mijl på andra sidhan om store Nogarden och kallas Stara Russa: Een part såija och at the äre nämde aff een Förste som haffuer hetit Russus / och skal hafwa warit Lechi Son eller Sonason / som först haffuer regerat vthi Polen / och effter honom nämde / hwilket intet synes lijkt wara / ey heller kommer thet öffuer eens medh the Muskowiters mening / som såija at theras Land haffuer fordom dagz warit kallat Rossela / ther aff the äre kallade Ryssar / och Landet Rydzland / som märcker så myckit på theras Tungomål / at thet är ett Land och ett Folck som är skild och söndrat ifrån all annor Land och Folck / och sammankommit aff åtskillelige Nationer / och hwar haffuer hafft sin eghen Regent / som them hafwer regerat / hwilket nogh kan bewijsas både aff theras eghit Tungemål / så och aff theras Furster och Regenter / som them haffua regerat / och haffua sina synnerliga Land och Furstendömen hafft hwar för sigh och åtskilligen talat / så at orden och stafwelserne annorlunda af then ena och annorlunda aff then andra pronuncieras och lijkwål haffua hwar annan förstått / för än the alla äre vnder ett Herskap och een Regent kompne / thet och närmast medh sanningen effter theras eghin vthtydning öffuer eens kommer. Men thet een part såija at the Ryssar kallas Muskowiter aff Staden Muskow / kan ingen grund haffua / Ty the Muskowiters nampn är myckit äldre än som Stadhen Muskow bleff bygd och funderat / vthan thet Folket allena är kallat Muskowiter i förstonne / som haffua bodt hoos Elfwen Mosqua / och sedan Stadhen och Slottet widh samma Elf bygdes / och Storfursten dijt sitt Säte ifrån Wolodimer transfererade / och twang alla the andra Furster vn-

Variæ opiniones unde Rutheni & Muschovitæ denominentur.

ster vnder sigh äre the tå alla som vnder samma Regemente höre / wordne ther effter kallade Muskowiter. Men effter iagh befinner / at thet Folket som haffuer bodt hoos Elfwen Mosqui/icke haffuer i förtijden warit så mechtigt som thet nu är/at the hafua fördt något krijgh mz sina omliggiande Grannar/mykit mindre några andre land vnder sig twingat / för än Storfursten sitt Säte dijt flytte/tyckes mig tå them icke rätteligen nämpnas Muskowiter aff Mosqui Elff eller aff Muskow Stadh/vthan aff Japetz Son Mosoch/ som haffwer först bodt vthi Schythia widh thet Euxiniske haffwet hos then kellan Thermodoon/och medan the wore vti vmgånge och leffuerne så groffua/ plumpa och vthi sina styggeliga tyranniska gerningar så förfärlige/wordo the ther ifrån förjagadhe aff Konung Aliate vthi Lydien på andra ortar långer norr / til at boo och wistas emellan the flodher Tanais/ Boristhenes/ Volga och Mosqui/ther the nu sina hemwist hafwa / och sigh så sedan förkoffrade och förökte / at the bliffuo sedan icke allenast sina egna grannar/vtan och fremande Nationer förskreckelige/hwilket och mz sielfua namnet oc theras gerningar stemmer och öffuereens kommer. Ty Mosoch eller Muskowita / märker så myckit som then ther strecker sig vth oc spenner vp sin boga och wil skiuta/så at och andra menniskior styggias widh theras gerningar / om hwilkes grymheet och Psalmisten Dawid öffuer klagar/ther han sägher: Hei mihi quod exulo in Mesech. Om the Muskowiter och Rydzer här med icke menas / kan iagh icke wetta hwadh för Folck thet tå wara skal. Ty the haffua iw brukat alt ifrån theras första begynnelse och vphof/såsõ the ännu i thenna dag bruka/både i krijgh/ så wäl som til at skiuta Foglar och Diwr

Mosoch Filius Iapeti.

Diwr/ Bogar / Pilar och flitzer / och ther medh äre så behendighe och förfarna at the sällan skiuta fåfengt. The haffua och Boghar på allahanda mönster giordt och så stätligt och konstrijkt medh allahanda fergor vtpussade/at vthi inga andra land sådana finnas. Theras grymheet och styggelige leffuerne är och mångom noghsampt kunnigt/som vthi theras hender äre kompne/Ty the wetta och tänckia althijdh nijt sätt och mönster/til at pina/plåga/siuda/stekia och förgöra Folck/ så at ingen nation hwarken Turken eller Tataren så grym och förfärligh är: Vthi leffuerne/ seder och åthäfwor äre the så groffua / plumpa och wederstyggelige/at the alla Sodomitiske Synder icke allenast bedrifwa / vthan för hwar andra rosa och skreppa sigh sådana tå och tå hafwa giordt / när the dricka/ hålla målthijdh och wille wara lustige / achta the thet intet för skam eller blygd/at the hicka och rapa/ vtan göra thet som grofuare är/thet sielfue naturen kräfuer på andra ortar/och för mång ärligh man olofligit at tala. Thet teras land kallas Hwit Rydzland/menar iag ther vtaf wara kommit/at Manfolken bruka gemenligen hwijte hattar på huffuuden/som äre af filt giorde/och Qwinfolken blijhwit / ther medh the stryka och smyckia sina ansichter/lijka som the Zagathainer kallas af thẽ Gröna huffuudh: The Persianer Röde huffuud / och the Cathainer Swarthuffuudh aff then åthskilligha ferga som the vppå sina hattar och huffuudbonat bruka/och the nempna Turbant. Och n ari nu så nogh här om talat.

Novi & mirabiles tormentorum modus semper excogitantur apud Muschovitas.

Muschovitæ unde Rußi albi dicti.

Then Höghborne Furste och
Herre / Her

CARL PHILIP,

Swerikis / Göthis och Wendis Arffurste /
Hertigh til Södermanneland / Neriche och
Wermeland / min nådigste Furste
och Herre /

Är thenna

Andra Book på thenna Muskowiterska Crönika / om the

Storfurster och Regenter / som hafwa vthi
Landet regerat / och Rysserna sielfwa wetskap om
hafwa / effter som theras Register och
Annales vthwijsa /

Vthi all vnderdånigheet öd-
miukeligen *dedicerat*

Aff

PETRO PETREIO
Vbsalensi.

Stockhlom / Åhr 1614.

PETRI PETREI VBSALIENSIS

Crönika / om the Mu-
skowiterska Storfurster och Regen-
ter som ther i Landet haffua regerat/ och the sielf-
weetskap om haffua och vthi sina Register och
Annalibus anteknat / och hwadan the
äre kompne//

Then Andra Book.

HWadh för Regenter och Storfurster Ryßserna vthi sielffua Begynnelsen haffua hafft / och aff hwadh härkomst the äre kompne / och huru the haffua regerat/ finnes icke synnerlighen aff fremmande Scribenter wara skriffuit/ ey heller wetta the sielffua/ medan the hafua så grofua/ oförnufftige och Barbariske warit/ at the icke haffua haft några Bookståfwer / ther medh the theras Regenter/ sampt theras bedref/ hafwa kunnat anteckna/ sina efterkommande til gagn och goda / för än Keisaren ifrån Constantinopel Michael Palælogus hafwer Anno Christi 1259. skickat the Slawoniske Bookståfwer in vthi Bulgarien/ hwadan Ryßerna them sedan finge och lärde sigh skrif-

Qui initio Ruthenis imperarint, incertũ est.

Literæ Slavonicæ ab imperatore Constãtinopolitano

in Bulgariam miſſæ.

wa ther medh the tå ſedan bådhe thet ſom tilförende ſkeedt war och the vthi minne hade / ſå wäl ſom thet ſom ther effter ſkedde och hende / hafwa anteckn at och vpſkrifwit. Och medan ſom the i förſtonne bekommo the Slawoniſka bookſtåfwer: Så bruka the och vthi ſina Kyrkior thet Slawoniſka Språket både medh låſande och ſiungande/ på hwilket Språk och alla theras Böker åre ſkriffne/ åndoch the och på theras eghit mål haffua månge Böker ſkriffne med andra Bookſtåffuer/ ſom komma myckit öffuereens medh the Gråkeſke / och åre vthi talet 43. ther the Greker icke haffua flera ån ſom 24. och warda effter thetta ſåttet vpråcknade:

Literæ Muſcoviticæ.

Aas/Buki/Wedi/Glagol/Dabro/Jeſt/Ciwet/Selo/Zembla/Jſe/J/Rakoi/Ludi/Mnſleti/Naas/On/Pokoi/Erzi/Slåwa/Twerda/Rck/V/Phert/Chir/Åth/Zi/Zerff/Scha/Schza/Jår/Jåri/Jår/Jhe/Jw/Jåt/Å/Ja/Jea/Aw/Xi/Pzi/Jus/Vita. Och effter ſom theras Bookſtåfwer ſtoor ſkyldſkap hafwa medh the Grekiſke / och thet Slowoniſka Tungomålet myckit öffuereens kommer medh thet Ryſka / Så kan och en Muſkowit eller then ſom kan fulkombligen thet Ryſka Tungomålet / förſtå och tala med theſſa nationer/ſom åre / Litower / Poler / Slawer / Behemer / Wender / Dalmatier / Caſſuber / Bulgarer / och andra flera / och kan reſa genom Turkijt alt in til Conſtantinopel / ther ſamma Språk förſtåås och myckit vthi bruk år.

Lingua Muſcovitica latiſsimè patet.

Vthi theras Böker förmåles om ett ſlagz Folck/ ſom the nämpna Waregos / ſom ſkulle haffua fördt medh them krijgh / och them haffua öfwerwunnit och twingat til at gifwa ſigh ett Gråſkin om åhret af huar Gård til ſkatt. Men hwilka the Waregi hafwa warit/ kan iagh

Gens VVaregorum.

kan iagh intet annars weta eller råttare förſtå/ån ſom the ſkulle hafwa warit kompne aff Swerige. Ty vthi wåra Crönikor finnes jw wiß beſkeedh at the Swenſka eſomofftaſt hafwa medh Ryſſerna krijgat och theras Land medh wåldige hand intaghit / håriat och fördårfwat alt in til Elfwen Tanaim och them ſigh ſkatſkyllige giordt. Ther til medh kalla och Ryſſerna thet Folck ſom boo widh Öſterſiön/ſom åre / Swenſke/ Finſke/ Liflåndare/ Curer/ Prydzer/ Caſſuber och Wender Waregos/ och Öſtraſiön / Varetſkoi more. Och effter ett ſådant nampn hwarken hoos oß eller annorſtådes finnes / wille een part ſåija/ at the ſkole wara kompne aff Engren ſom lyder vnder Saxen / hwilken ingen grund kan hafwa / Ty faſt om the ån hafwa med them krijghat / ſå hafwe the lijkwål them icke öffuerwunnit och twingat til at giffua ſigh ſkatt ſom the Swenſka. Therföre drabbar thet mera medh ſanningen/ at the åre kompne aff Swerige/ och til efwentyrs medh een Krijgzöffuerſte vthſkickat/ſom hafwer warit födt widh Warnhems Klöſter eller i Wartoffta Håråde vti Weſtergöthland/eller och han kan hafua hetit Werne/ och honom ther aff kallat Waregum/Folcket VVaregos/och Haafwet ther han öffuer foor Woretſkoi Haaff / ſom Ryſſerna gemeenligen kalla thet ſtycke aff Haafwet/ſom ligger emellan Coporie Land och Eurepe och emellan Biörköön och Nyn.

Mare Varetzkoi.

Och effter the Waregi hafwa warit på ſamma tijd mechtige / och ſtoor vproor / twiſt och oenigheet haffuer warit emellan the Ryſka Furſter om theras Regemente och högheet / at ingen hafwer welat wara vnder then andra/ vthan alla lijka godha och myndighe/ ſåſom the nw een lång tijdh giordt hafwa. Ty når then ena haf-

Rixæ & inimicitiæ apud Ruthenos de principatu.

ena hafwer warit til Regemenre wald och korat/ haf-
uer then andra thet förtrutit och satt sigh ther emoto/
och sagdt at han war lijka godh aff Slecht och Börd/
och så stort och mechtigh som then andra/ Therföre på
thet at tå sådan inbördes oenigheet motte grijpa een
ända/ haffuer en försichtigh och myndigh man som
vthi stort anseende hafwer warit vthi store Nogården
benämd Gostomissel them rådt och förmanat/ at the
skulle hafwa budh til the Waregos/ och medh flijt och
ödmiuk begäran hoos them anhålla/ at the motte be-
komma Tree Furster/ som wore aff Furstligh Stam-
me och härkomst och förståndige Herrar/ som kunde itt
gott Regemente öfwer them föra/ hwilket them alla
hafwer synnerligen behagat (som them vthi Muskow/
när Zacharias Lippenow them rådde/ at vthwälia
Konungens Son i Polen til theras Stoorfurste) och
ginge strax til och effterfolgde hans rådh/ och hade si-
ne Sendebudh til the VVaregos/ ther the och sådana
swar bekommo/ at the them theruthinnan wille hielpa
och tiäna/ skickandes them strax Tree Bröder/ som wo-
re aff en Furstligh Familia/ nämligen/ Kurich/ Si-
naus och Truwor. Men then Tyrannen Jvan
Wasiliwitz/ som war en Storfurste vthi Muskow och
regerade åhr effter Christi Börd 1552. sade sigh wara
aff Keisarens Augusti Slächte/ och thesse tree Bröder
kompne ifrån Rom/ hwilket han intet kunde bewijsa/
Therföre han och aff äyregirigheet/ högfärd och vp-
blasenheet förde för sitt och Rijksens Wapn thet Ro-
merska Sköldemärke/ en Adler medh vthslagne win-
gar/ ther hans Förfäder the andra framfarne Stor-
furster vthi Muskow för sitt Wapn hafwa fördt een
Häst/ på hwilken satt een Karl och hade een Sabel i
handen

Gostomissel vir apud Novogardienses magnæ aucto-ritatis.

Insignia Muschoviensium Pleskoviensiũ & Novogardiensium.

handen vthi högsta hugg. The Pleskowske Fursters
Wapn war ett Oxehuffwudh med en Crona vppå. The
Nogardske före vthi sitt wapn en Häst/ vppå hwilken
sitter een Karl som hafwer een Glaaff i handen och
sticker een Draka genom halsen som vnder Hästen
ligger. Men när iagh nu wil tilsee och grannelighen
vplåta alla Wapner och Sköldemärker som i Swerige
föres och brukes/ tyckes migh wisserligen at iagh några
warder finnandes/ som skole medh thessa öfwereens
stemma. Ther til med stråfwa ey heller Fursternas nampn
synnerligen emoot wåra nampn. Ty Rysserna kunna intet
så egentligha pronunciera fremmande nampn som wij/
vthan förbyta många Bookstäfwer/ synnerligen när the
nomina propria skola vttala och nämna. Ty Kurich hoos
them kan hetas hoos oß Erich/ Fredrich eller Rodrich.
Sinaus/ Siman/ Sigge och Swen. Truwor/ Ture el-
ler Tufwe. Men ther the icke äre aff Swerige kom-
ne/ vthan aff andra Land/ må wara vthi sitt weerde/
doch kan ju ingen thet neka/ at the Swenska ju icke skul-
le hafwa hulpit ther til för godh wänskap och nabor-
skap skuld/ och heller haffwa seedt at fremmande skulle
blifwa hoos them boendes och öffuer them föra Rege-
mentet än som sina ägna/ medan the om theras ona-
turlige lefwerne och styggelige gerningar bättre wiste/
och therföre til effwentyrs icke hafwa sigh thet vp-
på tagit/ vthan förhulpit och befordrat the fremman-
de ther til och them beledsagat sedan igenom Swerige
til Rydzland öfuer Haafwet/ som the kalla Woretzkoi
more/ ther om tilförende är sagdt.

När nu således thessa Bröder wore vthi Rydzland
inkompne/ hwilket skedde Anno Domini 752. deelte the

Landet med Ständernes ja och samtyckie sin emellan/ så at hwar bekom sitt Furstenstöme och sitt Land ther öffuer han rådde och regerade/ nämligen/ Rurich bekom hela Nogårdzrijke och hade sitt säte 30. mijl ifrån Nogården / ther som Laduga stäår. Truwor fick Pleskow medh thes Land och Lähn/ och hade sitt säte vthi een liten Stadh som kallades på then tidh Twortzech / som är sedan blifwen igenom myckit krijgh förstördt. Sinaus bekom thet Furstendömet Bieleozier/ och hade sitt Säte ther nu Slottet stäår/och Storfursterna plåga förwara sin bäste och ypperste skatt vthi. När the nu således til Rijket kompne woro och en tidh regerat hade/dödde the twå Bröder Sinaus och Truwor vthan Arfwingar / therföre annammade Rurich alla Furstendömen vnder sigh / och them regerade så länge han leeffde.

Imperium Muschoviticum in tres principatus divisū & tribus fratribus Germanis imperandum oblatum.

Jgor Rurichz Son fick Regementet effter sin Fader/och effter han war vng och oförståndigh / befalte hans Fader / när han på sina Sotesäng lågh / at een hans Frende / som heet Olech skulle förestå Regementet / til thes Sonen kommo til sina myndige åhr och kunde thet sielff regera/ thet han och giorde / och effter then samma Olech war een wäldigh Krijgzman/ intogh han många Land och Städer vnder Jgors Regemente/ och drogh på sidzstonne medh sin hela krijgzmacht/then han tå mechta stoor hade / in vthi Grekeland/och belägrade Constantinopel/ thet intog och regerade vthi 33. åhr/ och bleff död aff ett styng/som en förgifftigh huggorm stack honom vthi Benet/när han vthgick til at see sin Häst/som han hade myckit kär/och nu lågh dödh vppå marken / och stötte på hans huffwudh/vppå hwilket han trodde / och samma Orm lopp vthaff/

Igor Rurici filius patri in imperio successit.

vthaff / och ther medh honom tå sin löön gaff / såsom han war Gudhen til.

När nu thenna Olech dödh war/begaff Jgor sigh til Pleskow/och togh sigh ther een Hustru aff then yppersta Slecht som ther fans/som heet Olga/med hwilken han aflade en Son som heet Swåtoslaw/ och efter then samma hade lust til Krijgh och örligh / låt han kalla och förskrifwa alt sitt Krijgzfolck tilsamman/ med hwilket han begaff sigh vthi the Land/som kallas Heraclea och Nicomedia / och wardt ther öffuerwunnin och tilbaka slagen / så at han moste tagha flychten til the Dreflianers Land / ther han tå aff theras Furste Malditto wardt dräpin på een platz som kallades Choreste/och ther sammastädes begraffuen.

Igor duxit Olgam Plescoviensem in uxorem.

Och effter hās Son Swåtoslaw war ett vngt Barn förestodh hans Moder Olga Regementet i hans vngdom/och medā the Dreflianer hade ihiälslagit hans Fader Jgor/och Olga war nu een Enkia förskickade the sina Sendebud til henne/som Regementet på sins Sons wegna i hender hade/och begärade henne til theras Förstes Hustru och Furstinna/hwilke hon låt strax the kommo/fånga och grijpa/och leffuandes vthi Jorden sättia och nedhgraffua / och förskickade strax sina Tienare til the Dreflianer med then beskeed/ at hwar the henne til Fru och Furstinne wille haffua och begära/tå skulle een myndigare Legation som större anseende hade/ til henne förskickas/thet the och efftterkommo och skickade til henne 50. gråhårotte Män / hwilke hon låt alla vthi en Badstugu förbrenna / och sende på nytt andra sina Sendebudh til them/medh then befalning/at the skulle them förtrösta och tilsäyia/ at hon nu vppå wäghen war och wille aldeles effterkomma theras begäran/the

Olga uxor Igoris interfecto marito regno præficitur.

Olga 50. nuncios in balneo comburit

skulle i medler tijdh lagha/ skaffa och tilpynta / Maat och ööl / Miödh och Brennewijn och andra dyrbara dricker/som til een sådana höghtijdh behöffdes/så wål til Graffööl som Bröllop. När hon nu til them kommin war/låts hon någhot i förstonne söria och begråta sin framledne Man / i thet hann icke hade welat efffterfölia hennes rådh och bliffue hema / vthan dragha bort och vthgiuta oskyldige Blodh / therföre hade han och tå aff them bekommit sin rätta förtienta lóón / thet them ganska wål behagade / och i medler tijdh låt hon tilpynta et ståtelighit Gåstebudh / til hwilket hon bödh the förnämste och yppersta aff the Dreslianer/ ther til the och godhwilleligen kommo / och hon stelte sigh emoot them både from / kärligh och tienstachtigh i alla motto/til thes the blefwo öffuermotton druckna och kunde hwarken händer eller fötter regera / tå öffuerfull hon them medh sitt Folck om natten och låt aff them ihiälslå öffuer 5000. man / och rymde strax sin koos til Kiow / och församblade vthi hastigheet mera Krijgzfolck / och drogh til them igen / ther the wore medh sitt Krijgzfolck församblade/och hölt med them een Slachtning / vthi hwilken hon fick öffuerhanden och slogh them vppå flychten/ så at the nödhgades ryma til theras Slott och Huffudstadh/ hwilken hon vti ett heelt åhr belägrade / och twingade them ganska hårdt / så at the igenom många medhel begärade göra fredh/ther til hon ingalunda wille/vthan giorde medh them på några daghar Stilleståndt /medh then Condition/at the henne aff hwart hws i Staden skulle gifwa Tree Dufwor och Tree Sparfwar / hwilket the och giorde / Men när hon fick samma Dufwor och Sparfwar / befalte hon strax at widh theras stierter skulle

Olga Drevulianor inebriatos interficit

Olga, acceptas à Drevulianis columbas & passeres, alligatis sub alas igneis instrumentis dimittit, castrum incendit & fugientes interficit.

bindas sådana instrument / som kunde tenda eelden på Staden/nör the influgo och sluppo/hwilker och så skedde / Ty strax Foglarna wore löse och sluppo/ flugo the heem in vthi Staden igen / och vpbrende både Slott och Stadh sampt mykit folk. The som vndan eelden sluppo och rymde / låth hon somliga dråpa och somblige fånga och sedan för Penningar bortselia / til thes på them aldeles een enda war / och tå nu hon i så motto aldeles hade slecht på them sin harm och fremiat sin wilia/och hempnats sin herres Igors Dödh/drog hon til baka igen til Kiow/ och tå skreff man åhr effter Christi bórd widh Paß 876.

Sedan drogh hon til Constantinopel til Keisaren som Johannes heet och anammade ther doop och Christendom effter then Gräkiska Religionens såt och Kyrkie Ceremonier / och wardt nemdh för Olga Helena. Keisaren war ther witne til och gaf henne stora skenker och gåfwor och låth beledsaga henne heem til sitt Land tilbakaigen. Hon hafwer warit then första Furstinna vthi Rydzland som hafwer låtitt sig döpa / och hulpit til at monge hundrade både Män och quinnor anammade doop och Christendom. Men sin Son kunde hon ingalunda ther til beweka / hwarken med trug heller Böön. Ty han war så förstört på sit affguderij/som han i sin vngdom war vptuchtat vthi/ at han icke kunde thet aflåta och öffwergifwa. Men när samma hennes son nu til sin mogna åhr kom / öffwade han sig vthi alla Krigzsaker/och låt sig ingen ting wara sur heller bitter / vthan beqwämade sigh vthi alla motto til at tola och lida/alt hwadh som een tapper Krigzmã och soldat på tog och resor moste vthstå/så at han ther til bleff så waan och qualificerat/at han kunde lida

Olga accepto Baptismo Helena dicta est.

Svvetoslaus Filius Olhæ ad baptismum nullo modo potuit perduci.

de lida och fördraga när omtrengde både hunger och frost/ intet achtandes at liggia vthi kosteliga Sengiar och på blöta dune bolstrar. Han tog sielff Salen aff sin ägin hest och lade vnder sit Huffwudh och soff när han vppå något togh war stadder. Han öffwerwan thet Bulgariske folcket och drogh alt in til then floden Danubium, och giorde Pereslaw, som ligger något när mit vthi landet/ til sit furstlige huffwudh Säte / och sade til sin Moder och Rikzrådh: Hijt til thetta mit huffwudsäte Pereslaw, skulle the aff Gräkelandh föra mig allahanda kosteligit Wijn och drycker/ och dyrbare Klenodier / Pärlor och Edlestenar/ Gyllen stycke och Bliant/ Sammet och Siden: The aff Vngern/ Gull Sölffwer och Hestar: The aff Rydzlandh hans ägna vndersåtter / allahanda dyrbare skinwarur/ Honing/ Wax/ Talgh/ Lijn och Hampa och alt annat hwadh som iag aff nöden haffwer. Men hans Moder swarade / Min Son/ iag moste döö/ derföre begärar iag at du låter mig hederligen begraffwa / ehwar digh synas och teckias / och så snart hon thessa ord hade talat dödde hon then tridie dagh ther effter / och bleff ther sammastädes begraffwen / hwilken och sedan wardt ibland helgonen vthi Rydzlandh rechnat och inskriffwin / och Celebreras hennes dag än nu ther åhrligen then 11. Julij.

Suatoslaus Bulgaros bello vincit constituitq; Sedem suam Pereslavv.

Swätoslaw regerade een tid long effter sin Moders dödh/ och effter han hade tree Söner / twå ächta och een oächta / deelte han Landet emellan them för än han dödde / och gaff sin älsta Son Jeropolk Kiow med thes Land och Lähn som ther vnderliggia. Olech then andra hans Son bekom the drefflianers Land/ och effter the vthi stora Nogarden begärade hans oächte Sohn

Svætoslavv provincias inter filios dividit.

te Son Wolodimer til theras Konung och regent/ gaff han tå honom them / hwilket altsammans hans Concubina kom tilwäga och prachticerade/ som war een för nemligh mans Dotter vthi stora Nogården/ och heet Malischa/ och war vthi hans moders Fruentimber / hwilken han ther belägrade och thenna Wolodimer med henne aflade.

När han nu thetta således bestelt hade / samlade han een mechta stoor Krigzhäär tilsamman/ och drog med then emott the Gräker och kom något när til Constantinopel / ther honom the Gräker mötte/ och giorde een hård sammangång medh hwar andra/ så at ther tå thenna Swätoslaw ward aff een förnemlig Krigzfurste genom swik och försåt dräpin och nederlagd och låth ther hoos hugga huffwudet ifrån hans krop / och göra aff hans huffwudskåål een dryckesbulla/ och rund om kring skriffwa theßa ord med förgylta Bookstäffwer: Quærendo aliena, propria amisit.

Svatoslavv ex insidiis interfectus, & poculum ex cranio ejus factum est.

Sedan som nu thenna Swätoslaw dödh war / begaff een sigh aff hans förnemsta rådh och öffwerste / benemd Svadolt til Kiow til hans älsta Son Jeropolk/ rådandes honom med al flijt / at han skulle skillia och fördriffwa sin broder Olegh/ från sit Land och Ryke/ för thet han hade ihielslaget hans Szon Lutam/ ther til Jeropolck sig letteligen lått beweka/ och drog emot sin broder medh een stoor Krigzmacht / hwilken honom och med een Krigzhäär mötte / doch wardt han aff Jeropolck slagen och tilbaka driffwin / så at han nödgades flij til sitt Slot / hwilket så snart hans ägna tienare thet såge och förnummo slego the Slotzporten til för honom och stötte honom nedh aff Broon så at han strax dödde / och slepte Jaropolk in / hwilken lät strax

Suadolt primarius Dux belli Kioviam se confert & bellum adversus fratrem suscitat.

strax vpsökia sine döda broders lekamen och honom kostäligen begraffwa/ säiandes til sin Krigzöffwerste/ som honom til thetta krigh hade rådt: Swadolte/ Sij/ thet är nu skerdt / thet som du haffwer begärat.

VVolodimeri9 audita fratris morte adVVaregos profugit.

När nu thetta rychte til wolodimer kom som vthi store Nogården regerade / wardt han ther aff så förskrecht / at han strax flydde ther ifrån til the Waregos/och tenchte wid sigh sielff at effter Jaropolch intet haffwer skonat honom som war hans naturlige Saam broder/aff Fader och moder/mykit mindre skulle han tå skona honom som war oächta/ och förfamblade sig hoos the Waregos een mechta stoor Krigzhär/och drogh emot Jaropolk som hade intagit stora Någarden / och ther ifrån medh weldigh macht fordreff sins Broders Folck/ och hade sedan sitt budh til Fursten aff Pleskow Rochwolochdum, hwilken och vthaff fremmande Land kommen war / och begärade hans dotter Rochmidam til Hustro / hwilken honom förwägrades effter han war oächta/och the förmeente at hans broder Jaropolk som war ächta skulle beholla Riket och til henne fríjia och sin oächta broder fördriffwa/ hwilket Wolodimer stoorligen förträtt och drogh förthen skuldh medh een weldigh Krigzmacht emot Fursten aff Pleskow / honom draap sampt twå hans Soner / och togh hans dotter Rochmidam med wold / och rychte ginast ther ifrån med sitt Krigzfolck in vthi hwijt Rijdz Land och belägrade Kiow / ther hans Broder Jeropolk sitt Furstlige Hoff hölt / och effter Jåropolk icke fördristade sigh til at möta Wolodimer vthi marken/ hölt han sig fast i Kiow och sigh ther befästade/ hwilket när Wolodimer sågh/ hade han heemligen sit budh in vthi Staden til een hans förnemsta Krigzrådh och öfwer-

Volodimerius repulsam passus, Rochvvolochdum, cuius filiam uxorem petierat, una cum duobus filiis interficit, & filiam sibi matrimonio iungit.

öffuersta / som heet Bludh/ kallandes honom sin Fader/ och begärade rådh aff honom / på hwad sätt han lägligast och båst kunde haffwa til at förgöra Jaropolk / hwilken honom strax bleff bewågen / och rådde / at han medh allo macht skulle belägra Staden / och ingalunde ther ifrån ryckia och Staden öffwergiffwa / han wille wel så laga/ at Belägringen skulle snart få een enda: Sin Herre förmante han i medler tid at han skulle draga aff Staden heemligen til ett annat Slott/ ther han skulle wara säker och vthan all fara / thet han och giorde/och begaf sigh strax lönligen ther ifrån med sin rädgifware Bludh til ett annat Slot som heter Roden och lågh hoos then elffwen Jursa / hwilket Wolodimer altsammans wiste/och aff Bludh wetta fick som sådant stemplat hade / och fick strax Kiow in och drogh ginast medh Krigzmachten vnder Roden/ och thet belägrade/ och twangh folket genom een hårdh och starck belägringh til at vpgiffwa Slottet för feel vppå Fetalia. Derföre Bludh/ som alla stemplingar wore kunnige sin herre beweckte / at han skulle vpgiffwa Slottet och sigh medh sin broder förlika / effter han war mykit starkare på Folck än som han / och nu ingastådes för honom vndanryma kunde / hwilket han tå giorde och gaff sigh til dagtingan med sin broder Wolodimer / medh the wilkor/ at han skulle sigh medh then deel aff landet benöia/ som han honom willevnna / och wille så effter thenna affhandlingh gå til sin Broder / ther til Bludh honom råde hade / Men tå han kom in til Wolodimers kammer / wardt Jåropolck öffwerfallen aff twå hans Cammartienare / som ther til wore bestelte / och sloge honom ihiel/ hwilket Wolodimer altsammans aff ett torn hurn

Ieropulchus per insidias à duobus VVarevngis fratro VVodimero spectante interficitur.

thet tilgick see kunde / ther vthi han sigh så lenge förhölt.

När thetta således skeedt och bestelt war/belägrade han strax sin broders Furstinna / som war vthaff Gräkelandh / och tilförende hade wärit een Nunna / hwilken Jaropolck medh woldh röffwade aff ett Klöster och belägrat hade / för än hon bleff hans Hustro. Thenna Wölodimer skriffwa the skulle haffwa hafft på sina Slott och gårdar 800. byslåperskor förvthan sex som wore ächta. Then första haffwer Furstens Dotter aff Pleskow warit som heet Rochmida / medh hwilken han afflade fem Barn/ Tree Söner och twå döttrar/ nemligen Jsoslau/Jeroslaw och Sewold. Twå wore aff Behemen / med hwilka han aflade/Saslaw / Swetoslaw och Stanislaw. Een aff Gräkeland som war hans Broders Hustro / aff hwilken han födde Swätopolck. Een aff Bulgarien medh hwilken han hade Boris / Chleb / Mstislaw / Pozwitz och Sudislaw. Han war een stoor affguda dyrkare och stichtade monga affgudar vthi Kiow / hwilke han tilbadh och dyrkade / nemligen Perum som war giord aff Sölffwer. Men alla the andra woro aff trä/ nemligen / Vslad, Corsa, Daswa, Striba, Simaergla, Macosk. Och effter nu thenna VVolodimer hade fått hela regementet vnder sigh öffwer hela Rydzlandh / war han hoos fremmande Potentater vthi stoort ahnseende / hwilke sina Sende budh til honom hade / och sigh mykit beflitade / at han skulle öffwergiffwa sina monga affgudar/och taga widh then Christeliga troo/ derföre han och til monga fremmande näst omliggiande landh skickade vth sina Sendebud och tienare/til at förfara hwad för Gudztienst the hade/ och när han aff sina

Volodimerus uxores & concubinas habens plurimas, quos ex quibus filios susceperit.

VVolodimerus multa Idola Chiovia instituit.

aff sina vthskickade om theras religion wis berättelse fick / behagade honom tå häst then Gräkiska Religion/ och hade strax sitt bodh til konungerna Basilium och Constantinum vthi Constantinopel / begärandes at the wille gifwa honom theras Syster Anna til hustro/så wille han icke allenast öffwergiffwa alla the andra sina hustrur / och affgudar / vthan och anamma then Gräkiska Religionen/och låta sig döpa/ och them igen giffwa Staden Corsun medh monga andra Slott som han vthi Gräkelandh innehade / thett honom tå bleff bewilliat/ och the möttes sedan alla widh Corsun/ ther han tå gaaf konungerna igen Corsun medh hwad mera han innehade / och läth sigh döpa och wardt sedan kallat för Wolodimer Vasilius/ ec sedan wijia med theras Syster Anna / och skildes så åth hwar sin wegh heem igen / och tå öffwergaff Wolodimer strax alla sina andra hustrur och Concubiner / och hölt sigh allenast til thenna senesta / hwilken han hade 123. åhr för än hon dödde oc skedde thetta wid pass anno Christi 980. Han lät och vpbrenna/ förgöra och nederriffwa alla andra affgudar som i landet fans/ och twang them alla til at widhtaga thenna Gräkiska Religion/ then the och än nu idagh fast och stadigt holla och bekenna / vthi alla stadgar och Ceremonier öffwerwandlade som the henne tå bekommo.

Thenna Wolodimer heller Basili deelte landet emellan sina Söner och gaff them hwar sitt Furstendömt för än han dödde/ som the hafwa skulle. Jsaslaw gaff han store Nogårdh : Saslaw Polotz kow : Swätopolk Kiow: Jaroslaw Rostoff/ och när Jsaslaw och Boris bleff wo slagne och döde / fick Jaroslaw Nogårdh / och Boris Rostow/ Chlieb Murom / Sewold Wolo=

VVolodimerus religionem Græcorum omnibus aliis præfert.

Volodimerus baptizatus mutato nomine Basilius nominatur.

Volodimerus regnum inter filios dividit.

Wolodimer/Mestislaw Castrom/ Swetoslaw Smolenskow/ Sudislaw Pleskow/ Potwitz Twer/befalandes förbenemde sina Söner at the skulle leffwa i fredh och enigheet/ förswara och wid macht holla then Gräbiska Religion som the nu anammat hade/ Och när han nu i 4 åhr effter sin Hustros dödh leffwat hade/ dödde han vthi Wolodimer och begroffs ther sammastädes hoos sina Furstinno/ hwilken Stadh han sielff/ som til förende är omtalat hade sigh til een åminnelse byggia och fundera låtit/ och effter sitt nampn nempna/ ther han och sitt Furstliga säte hade.

VVolodimeri filij variè de regno decertant.

Men hans Söner som effter honom leefde/ achtade intet synnerligen sins Faders Rådh och förmaningh sedan han dödde/ vthan leefde i stoor träta och oenighet och förde Krigh sin emellan. Then som starkast och mechtigast war/ han fick öffwerhanden/ fördreeff och ihielslogh the andra/ och intogh Furstendömen/ och läth sigh intet nöia medh thett som fadren i så motto giordt hade. Och effter Sewoldh som fick vppå sin deel Wolodimer/ haffwer ibland sina bröder warit then förnemsta/ och fått regementet vnder sigh ifrån the andra/ och fördreff sin broder Swåtopolck ifrån Kiow och thett intogh/ hwilket Swåtopolk hessteligen förtröt/ och vprustade sigh medh några sina bröders hielp och förde ett stoort Krigh med sin broder Sewoldh/ belägrade Kiow och förjagade sin broder ther ifrån och läth ihelslå twå sina bröder Boris och Chleb/ som medh honom höllo och effter the wore aff sina vndersåter achtade för fromme och gudfruchtige män och vthan skuldh och brot ihielslagna/ och läto sigh nöia medh then deel som them war tildeelt/ åre the effter theras död holdne och rechnade ibland

Boris & Chleb innocenter occisi in sanctorum numerum sunt relati.

ibland helgonen och haffwa för then skuld omwendt theras nampn/ och kallat then som heet Boris Dawid/ Chlieb Roman/ och celebrora åhrligen theras höghtidh den 24. Julij.

VVolodimerus Seveldi filius cognomento Monomach. Rußiam post patrem rursus in monarchiam redegit.

Sewoldh som största delen aff landet intogh och förde största regementet/ hade een Son som effter hans dödh Succederade vthi regementet/ och medan han såsom hans fader twangh alla Furster vthi Rydzlandh til at bewisa sigh lydno och hörsamhet/ kallades han Monomach, och regerade allena/ och på thet han effter sigh något monument skulle lemna/ läth han göra några kosteliga tygh och Smycken/ ther medh han wille at alla Storförster som effter honom skulle inträda vthi regimentet/ theras kröning skulle smyckias och beprydas/ hwilket och så skedt och effter kommit år/ och skal han wara dödh bleffwen Anno Christi, 1146.

Effter VVolodimer Monomach succederade vthi regementet hans Son och Sonason hwar effter annan/ och effter the inga synnerliga berömliga gerningar haffwa bedriffwit/ åhre the förthen skuldh intet antechnade/ ey heller theras nampn vpskriffna.

Tartarorum Rex Bati magnam Rußiæ partem terra & flamma deprædatur, magnum ducem interficit, universamq; Russiam Tartaris

Näst effter them skall Gregori Sewolodiz kommit til regementet/ och haffwa thet föreståådt Anno 1237. Vthi hans tidh haffwer then Taterske keisaren Bati/ som häriade och förderffwade medh mordh och brand hela Polen och Slesien och vpbrende Breslaw/ fallit in vthi Rydzland medh een osäieligh stoor Krigzmacht/ och förstördt hela landet med mord och brand/ och intagit Wolodimer medh monga andra Slott och städer och ihielslagit Storfursten/ och haffwa Ryßerna ifrån then tiden altidh warit twingade aff the Tatarske Regenter/ så at the icke allenast

Subijcit longo tempore tributariam.

lenäst haffwa giffwit them åhrligen skatt / vthan haffwa och most ingen annan taga och anamma til sin Storfurste/ vthan then som Tataren wille them ordna och tilsetia/ och i alla motto sigh skicka och stella effter theras wilia / och hade them vnder ett sådant ook / at når Tataren skickade til them sina Sendebudh/ tå skulle Storfursten möta them vthan för Staden medh en buncka måre miölck til foots och honom then på sin herras wegna offerera/ och om han något aff samma miölck spilte på hestemanen / tå skulle Storfursten thet aslåkia med sina tungo / och beledsaga honom in vppå Slottet/ och stå baar huffwud och höra til hwadh som hans ärende war/ och göra honom öffwermotton åhra och rewerens/ så lenge han på sin herres wegna talade/och warade thenna Seruitut/och trälldom/ alt in til Tyrannens Faders tidh/ widh pass vthi 260. åhr.

Magnus Dux Michael zevolodetz.

Effter hans dödh fick hans broder Michael Sevoloditz Zernigouski regementet/och effter han satte sigh vp emot Tataren wardt han medh alt sit Krigzfolck slagen och nederlagdh. Han hade efter sigh Tree Söner/ Fedor/ Alexander och Andreas/och effter the sin emellan förde stoort Krigh och alla wille regera/ wordo the tå alla slagna så / atingen kom aff them til regementet. Men efter Alexander hade een Son / kom tå han igenom Tatarens hielp och tilskynden til regimentet.

Danilovv magnus Dux.

Efter honom succederade hans Son Danilow/som tranfererade thet Furstliga Sätet ifrån Wolodimer til Muskow/ och låt befesta Slottet med een mur/ och skreff sig först een Stoorfurste til Wolodimer och Muskow. Han hade 2 Söner Gregori och Jwan.

Näst

Gregorius Danilovv Kalita magnus Dux.

Näst effter honom inträdde hans Son vthi regementet Knås Gregori Danilowitz Kalita / som thet wedernampnet ther vthaff fick/ at han altidh hoos sig baar een taska/ther vthi han församblade almoser/och gaff the fattiga/och effter een annan knås benemd Demetri Michalewitz oc wille wara Storfurste/ och wistades hoos Tataren/fick han tå hielp af honom och drog in i landet och drap honom med sin ägin hand/ hwilket then Tatarske Konungen Asbech förtröt och låt honom förthen skuld sedan han een liten tid hade regerat/ fånga bortföra och halshugga.

Iohannes Kalita magnus Dux.

Therneſt wardt Juan Danilowitz Kalita Storfurste aff Tataren förordnat/och han regerade vthi någre åhr effter Tatarens wilia och behagh. Han hade tree Söner effter sigh Jvan/ Semen och Andre.

Ivan Ivanovvitz magnus Dux.

Hans son Jwan Jwanowitz wardt effter sin Fader Storfurste/och war Tataren vthi alla motto hörsam och lydigh.

Dometrius Ivanovitz magnus Dux Tartarorum regem Mamai bello vincit & occidit.

Effter honom kom hans Son knås Demetri Jvanowitz til regementet / och effter han icke wille göra sigh til Tatarens vndersåte och giffwa honom skatt/ förde han ett heftigt krig emot then Tatariske krisaren Mamai/ och the slogos hårdt tilsammen vthi try åhr/ så at vpå sidor föl så mykit folk/ som kunde få rumpå 13 tusend steg ther the slogos/och ther miste Mamai platzen oc ward ihelslagen/hwilket Tachtamisk förtröt/oc rustade sig förthen skald vp med een weldig Krygzhäär och drog in vthi Rydzland/och fördref Demetrium/belägrade och intogh Muskow/och fångade alla som ther inne wore/hwilke sedan för penningar lös kommo/ oc lop sigh samma summa så högt/ at han bekom för fångarna 3000 Rublar / doch wore 80. fångar om hwar Rubel som the vthgoffwe.

Knås

Baſilius Demetrivvitz Tartaros Muſchovia expulit.

Knæs Vaſili Demetriwitz wardt effter ſin Fader Demetrium til regementet vpſat / åhr effter Chriſti Bördh 1437. Han förde på nyt igen ett ſtoort Krig med Tataren / intog Bulgarien och fördreeff honom vthur Rydzlandh. Han hade een Son / ſom heet Vaſili Vaſiliwitz Temnoi: thett är / mörachtigh / hwilket nampn han ther aff bekom/ at både hans ögon blefwo honom vthſtuckna. Och effter hans fader miſtenkte ſin huſtro Anaſtaſiá för horerij/och trodde at thēa Vaſilij icke ſkulle wara hans retta Son/vthan han ſkulle haffwa een annan Fader / derföre han och ſin broder Knås Gregori och icke Sonen giorde til ſin arffwinge / och at han honom effter hans dödh thet ſtorfurſtliga embetet beklåda ſkulle. Men vnderſåterna behagade Sonen bätrā effter han icke war ſå ſtreng och hårdh ſom hans Fader broder Knås Gregori Demetriwitz war / oc förthē ſkuld ingalunda wille til ſtedia at han ſkulle komma til regementet/vthan höllo ſigh faſt til Sonen och vthropade honom för een Storfurſte/thett Fader brodren heffteligen förtröt/ och begaff ſigh til Tataren / begärandes at han wille fordra ſin broder Son Vaſilium til ſigh och ſåia them emellan een doom/hwilken aff them ſkulle beſitia ther Storfurſtliga ſätet och beholla regementet. Och effter tå then Tatarſke Konungen beiakade hans begäran genō een ſin Rådherres förbönſkuld/ at Gregori ſkulle blifwa wid Riket och regera/ſåſom hans broder honom thet teſtamenterat hade/vthi ſina Sons Vaſili närwaru/hwilket när han hörde / föl han för Konungen neder på ſina knä/och bad at han wille effterlåta honom at tala och honom holla thet han tilforende med Segel och Breff loffwat hade/althen ſtund een lefwandes meñiſkios ord oc löfte/ är mykit kraffti-

Baſilius Temnoi.

Gregorius ad Tartaros properat, petitq; ut Baſilium accerſat, atq; utri jure imperium debeatur, decernat.

gare

gare och bör ſtarkare hållas/än thens ſom dödher är/ och ſadhe at Gregorius ſom war hans Fadherbroder/ hade allenaſt hans Faders Bref ſom döder är/at han ſkal Regementet föra och regera / och han hade then Tartariſke Keiſarens Breff medh itt förgylt Inſegel bekrefftigat / ſom är ännu en lefwandes Herra / och borde krafftigare och ſtarckare hållas än ſom then dödes. Therföre betänckte Tartaren ſigh icke länge/ vthan ſtrax caſſerade ſin förra Doom och affärdade Vaſilium til ſitt Fädernesland thet til at ſtyra och regera / hwar öfwer Faderbrodren Knås Gregori bleff illa til fridz/ och förſamlade en ſtoor Krijgzhäär/och föriagade honom medh wåld ifrån Regementet/ ſå at han fly moſte til thet Furſtendömet Vglitz / ſom hans Fadher hadhe honom förordnat til at beſittia / och Knås Gregori regerade ſedan Storfurſtendömet med roo ſå länge han leffde. Men effter hans dödh ſkulle Arffzrätten komma til Knås Vaſilij och hans Arfwingar igen/ hwilket ock ſå ſkedde. Ty ſtrax Knås Gregori dödh war/ inträdde Knås Vaſili vthi Regeringen / hwilket hans Faderbrodhers Sönner Knås Andreas och Knås Demetri ſtorlighen förtruto / och ſtrax belägrade Muſkow. Men Storfurſten Knås Vaſili/när han thet hörde / begaff han ſig ther ifrån tolf mijl vti S. Sigfridz Klöſter/ther han mente ſig wara vti gott behåld/ och låt ſätia ſtarck wacht om ſig/ at han icke oförwarandes ſkulle blifwa af them förraſkat och öfwerfallen / hwilket när the twå Brödher förnummo / at the emoot honom i ſå motto intet ſkaffa kunde/ vptänckte the annor liſt / och ſkickade en hoop medh Wagnar in vthi Klöſtret / vthi hwilket lågho bewäpnat Krijgzfolck/ lijka ſom the woro fulle medh Köpmans warur / och höllo ſigh ſtilla in til mörka

Iuſtius eſt ſervare promiſſa litterarum vivarum quam habere rationem mortuarum.

 natten

natten/ och stegho så sachtelighen vp / öfwerföllo och ihiälslogho wachten / och fångade Storfursten Vasilium och stucko ynkeligen både hans öghon vth / och sende honom medh Hustru och Barn til Vglitz. Öfwer thetta Tyrannij wore Ständerne swåra förbittrade på thessa twå Bröder / och föllo ifrån them til Storfursten Vasili igen. Men Demetrius rymde til store Nogården / ther öffuer Storfursten Vasili fick Muskow inigen / och regerade ther vthi roo så länge han leffde. Ifrån then tijdhen som Volodimer Monomach regerade / in til thenna Vasili hafwa Ryssarna altijdh warit the Taterska Konungar vndergiffne / och hafwa många Furster vthi synnerheet hwar sin Landzända regerat / therföre och Tataren altijdh hafwer warit them öfwerliggiande / effter the icke hafwa warit sin emellan endrechtige och samhellige.

A tempore Monomachi usq; ad hunc Basilium Russia fuit Tartaris tributaria caruitq; Monarchia.

Iwan Vasiliwitz Grodzdin then blinde Storfurstens Vasili Son kom til Regementet effter sin Fader. Han haffuer vthi krijgh och örligh hafft stoor lycka och framgång/ och hade Mariam Furstens dotter aff Twer Knås Michaels til Hustru / medh hwilken han aflade en Son benämd Iwan. Han fördreff strax effter Bröllopet sin Swär och intogh Furstendömet/ sampt store Nogården och många andra Furstendömmen/ och lade vnder thet Muskowitiske Regementet/ och twingade alla andra Knäzer til at tiäna sigh vthi Landet/ och skreff sigh en regerande Herra öfwer alla Ryssar / och en Storfurste til Wolodimer / Muskow och Nogården / etc. När hans förste Hustru dödh war/ fick han en annan igen/ som heet Sophia / och war vthaff the Palæologorum slächte/ Konung Emanuelis Dotter. Medh henne aflade han fäm

Joannis Basili Grodzdin, patris in imperio successor, in bello felicissimus extitit.

fäm Söner. Gabriel/ Demetrius/ Gregori/ Semen och Andreas. Ibland thessa sina Söner deelte han hela Landet. Sin förstfödde Son Iwan tilägnade han thet stora Muskowske Regemenet. Gabriel gaff han store Nogården til sitt Furstendöme/ sedan the andra hwart sitt som the wore åldrige til. Men förbenämde Iwan dödde vthi sins Fadhers lijffztijdh/ och medan han hade en Son effter sig som heet Demetrius/ förordnade hans Farfader honom til at succedera sin Fader vthi Regementet effter hans dödh. Så effter Storfurstinnan Sophia war en klook och ilfundigh quinna/ huars rådh hennes Herre mycket folgde/ bewekte hon honom at han skulle förbenämde sin Sonason Demetrium förskiuta / och honom låta insettia vti Fängelset/ och förhielpa Gabriel hennes son/ som sedan kallades Wasili til Regementet/ hwilket och så skedde. Men när Storfursten lågh vppå sin Sotesäng/ och skulle gåå hela Werldennes wägh/ ångrade thet honom/ och låt förbenämde Demetrium för sigh kalla / och sade: Min käre Son/ iagh hafwer syndat emoot Gudh och tigh / i thet iagh hafwer hållit tigh fången/ och taghit ifrån tigh tin Arffzrätt / then tu effter Naturen hafwa bör / förlåt migh thet / faar wäl/ och behålt tin rätt. Men strax han war vthgången / hafwer hans Faderbroder Gabriel låtit insettia honom på nytt vthi itt fängelse/ vthi hwilket en part mena/ at han anten af köld och hunger dödh är / eller och af rök ihiälsmögd blifwin. Therföre togh Gabriel til sig Regementet/ och kallade sig allenast en Regent och Förståndare vti Rijket/ så länge han leffde. Men när han war dödh/ togh han til sigh en större Titel och låt sigh kröna / och kallädhe sigh intet mera Gabriel

Sophia magni Ducis conjunx regis Emanuelis Constantinopolitani filia, fœmina astutissima.

Helena magni Ducis filia Alexandro regi Poloniæ in matrimonium collocatur, unde magna bella & dißidia exorta sunt.

vthan Vasili. Thenna för:de Storfurste Jwan Wasiliwitz hadhe och en Dotter medh för:de sin Gemahl Sophia / som heet Helena / hwilken fick Storfursten vthi Litowen til man Knås Alexander / som sedhan wardt Konung vthi Polen / genom hwilket Echtenskap på både sijdhon mentes itt starck förbund skulle Rijken emellan vprättas / och en ewig fredh och wänskap blifwa / hwilket någon tijdh ther effter fast annor lunda bewijstes. Ty thet wardt sedan mycket större haat / buller / krijg och oenigheet / än som nånsin tilförene warit hade. Ty vppå Bröllops högtijden wardt bewilliat och beslutit / at en Kyrkia skulle vpbyggias vthi Willen / therutinnan Furstinnan med sitt Fruentimber och sina Tiänare som wore then Grekiske Religionen beplichtige / skulle ther öfwa och hålla sin Gudztiänst vti alla puncter som hon war waan vthi Rydzland at göra / ther aff hennes Fadher Jwan togh en orsaak emot sin Mågh Alexandrum til at krijgha / och drogh emoot honom medh tree Krijgzhärar. Then

Funestum bellum inter Polonum & Moschum.

första skickade han åt thet Siwerske Furstendömmet. Then andra emoot Toropetz och Biela. Then tridie emoot Dorogabus och Bielo / hwilket när Alexander förnam / skickade och han sin Krijgzhäär emoot honom / så at både Härarna möttes och drabbade medh hwar annan widh then Elfwen Wedrast / ther the Muskowiter fingo öfwerhanden och sloghe the Poler och Litower på flychten / ther aff the som vppå Slotten wore sigh förskrächte och vpgåfwo Dorogabus / Toropetz och Biela. J lijka måtto fick han och samma gång in Brandsko / Staradub / och en stoor deel aff thet Siweriske Fustendömet.

Så än-

Så ändogh thenna Storfurste hafwer warit en mächtigh Herre och en strijdsam Furste / och många Furster / Land och Läहn / Slott och Städer vnder sig twingat / hafwer han doghlikwål Tartaren warit vnderdånigh / i så måtto / at när han skickade sina Sendebudh til Stoorfursten / och the kommo någhot når Muskow / hafwer han sielff i eghen person most möta them vthan för Staden / och stijgha aff sin Håst / och them sittande på sina Håstar vndfå / hwilket hans Furstinna storliga haffuer förtrutit / och dagheligen sagdt / at the icke wore köpte til Tartarens trålar. Therföre wore tilbörligit / at the skulle all flijt anwenda / at the kunde tilsee / på hwadh sätt the kunde sigh befrija ifrån Tartarens tråldom. The Tartarska Regenter hadhe och på samma tijdh vthi Muskow lätit vpbyggia några Huus och Gårder / vthi hwilka Tatare sina boningar hade / som woro enkannerligen ther til förordnadhe / at the skulle giffua gran acht vppå hwad Storfursten vthi Muskow för hender hade / och hwar the förnummo at the wille affalla ifrån them / tå skulle the sådhant i tijdh tilkänna gifwa / hwilket Storfurstinnan intet länger kunde lijdha / vthan sende itt Sendebudh til then Taterske Drotningen medh stora föråhringar / begärandes at hon wille beweka sin Herre / at samma Huus och Gårdar motte blifwa på ett annat rum aff Slottet bortförde / althenstund henne war vthi sömpnen förekommit och gudheligen förmaant / at hon på samma rum skulle byggia en kyrkia och några Capel / effter at Gudh synnerlighen behagade på thet rummet at blifwa dyrkat och åhrat / hwilket at så skee måtte / henne tå wart efterlåtit / ther medh Sendebuden drogo heem igen / och strax worde

Magnus Dux advenientibus Tartarorum oratoribus extra civitatem obviam procedebat, eosque sedentes stans audiebat.

Tartarorum domus in castro Muschoviæ diruitur & Templum eo in loco extruitur.

 samma

samma Huus och Byggningar omkull reffne / och en Kyrkia på samma stadh vpbygd/ oansedt at the Muskowiter hade ther medh fast annat i sinnet / och wille ther medh förhindra och förtagha / the Tatare skulle icke förfara theras rådh och anslagh / når the någhot för händer hadhe / ther medh the och worde them aff Slottet quitte / så at them aldrigh sedhan någhot huus wardt efterlåtit ther mera at vpbyggia. Thenna Stoorfurste Jwan Wasiliwitz affsompnade Anno 1492. sedan han hade leffuat vti 66. åhr och 9 Månader/och regerat vthi 42. åhr och siw månader.

Gabriel Grozdin imperium adeptus, nomine mutato, Vasilium se appellavit, & ad res magnas animum adjecit.

När nu Jwan Wasiliwitz Grodzdijn dödh war/ kom hans Son Gabriel/ som sedhan kallades Wasili/ til Regementet effter sin Fadher / genom sin moders listige rådh och anslagh. Han efftersolgde sin Faders footspår vthi många stycker/och förswarade icke allenast alla the Land som hans Fadher intaghit hade/ vthan lade och många ther til vnder sitt Regemente/ oanseedt at han icke sådant giorde aff någhon dygd och mandom/ vthan aff list och behendigheet/ och såsom hans Fadher hade öfwerwunnit Nogården / så intogh och han Pleskow och sedhan Smolenskow/som vthi 100. åhr hafwer warit incorporerat medh Littowen/ på thetta sättet/ nämlighen/ när Konung Alexander vthi Polen och Littowen/som hade hans Syster/war dödh/och hans Broder Sigismundus Augustus war kommen til Regementet / emot hwilken förbenämde Stoorfurste i Rydzland Vasili intet Krijgh skulle föra/helst medan Sigismundus war mera benägen til fridh och enigheet än som til krijgh och örligh/ och effter han inga orsaker hade/ gaff han lijkwäl före/at Konung Sigismundus hade förbrutit Fridzför-

Magnus Dux Polono bellum indicit, Smolenskou obsidet, sed frustra.

draget/

draget / i thet at hans Syster som hans Broder Konung Alexander hade til Drotning / icke så wardt hollin effter hans dödh vthi alla parzeler som hennes stånd kräffde : Ther til hade och Konung Sigismundus vpwäckt Tataren til krijgh emot honom. Therföre han tå icke annars kunde göra / vthan motte besökia honom medh mord/eeld och brand/och belägra Smolenskow/ther ifrån han then gången medh skammen moste wijka / och drogh tilbaaka medh ovthrättade saker.

Michael Linzki ad Moscum se confert & Vasilium ad expugnationē Smolenskovv exhortatur.

Jmedler tijdh rymde en förnämligh Herre vthur Littowen til honom/ som heet Knäs Michael Lynczki / som rådde och styrkte Storfursten vthi sitt förehafwande / at han ingalunda skulle öfwergifwa samma krijgh / vthan på nytt medh allo macht belägra Smolenskow / och sade honom at han staden wäl med lempo wille bekomma och intagha / ther aff Storfursten bleff swåra gladh/ dogh medh sådant wilkor/ at ther han sådant til wägo kome/skulle Lynczki behålla samma Furstendöme lijka som itt Låhn/dogh lijkwäl wara Storfursten vndergifwen / hwilket han och honom lofwade / ther medh the tå på nytt ryckte åstadh och belägrade Smolenskow / Och effter förbenämde Lynczki war hoos them vthi itt stoort anseende/ brukade han goda ord och bestack Öfwersterna sampt thz förnämste Krijgzfolket medh stora skäncker och gåfwor och lofwade rundt vth / prijsandes Storfurstens nådher och mildheet/ ther the wille vpgifwa Befästningen: wende intet igen/ för än the moste samtyckia til hans begäran och läto sigh öfwertala och togho widh samma löffte/ som Linczki vthlofwade/ och vpgafwo honom bådhe Slott och Stadh vthan någhon

storm

Smolenskovv per proditionē occupata & Magno Duci oblata.

storm och swärdzslagh. När han nu i så måtto Staden infick/ lät han honom strax besettia medh Muskowiter/ och togh them alla med sigh som ther inne wore åt Muskow/ som godh willeligen följa wele/ the andra som ther til icke wore sinnade/ förlåfwade han at dragha medh alla sina håfwor och åghodelar heem till Polen / och thetta skedde tå man streff åhr effter Christi Börd 1514.

Af thenna lycka och segher war Storfursten småra modigh och stolt/ som han för Smolenskow bekommit hade / och samblade på nytt igen en mächta stoor Krigzhäär aff alt sitt Land / och skickade then in uti Littowen ther til at häria/ brenna och fördärfwa/ oc sielf röfwade han kring om Smolenskow / huilket när Konung Sigismundus wetta fick / skickade han sin Krigzhäär in åt Borissow medh en öfwerste benämd Constantinus Ostroski / och när the kommo til then Staden Orso/ som ligger widh then Elfwen Neper/ mötte them ther the Muskowiter 80000. starck / och effter Elfwen war them emellan / och the Poler och Littower wore icke mera än som 35000. starck / låth öfwersten Constantinus sima öfwer Elfwen sina Ryttare medh sina Håstar/ och göra en flott Bro för footfolket / at the och medh sina Feldtstycken kunde öffuerkomma / hwilket the Muskowiter blefwo warse som stodo uppå wacht / och gåfwo strax thet sin öffuersta Jwan Czeladin tilkänna/ ther medh the meente nu wara tijdh at grijpa sina fiender an. Men öfwersten wille thet ingalunda tilstädia / uthan sadhe: Om man thesse anfaller och them nedherlegger / som allaredho öfwer Elfwen äro komne / så undslipppa the andra som på andra sidan om åån äre/ och begynna åter

Conflictus Polonorum cum Muschovitis acerrimus.

na åter ett nytt Krigh medh oß igen: Wi wele låta them alla öffuerkomma/ och så skola the alla uthi wåra hender falla / effter wij äre starkare än som the/ och sedan wele wij draga och intaga hela Litowen uthan något mootståndh. Men the Litower komme alla öffuer / och giorde sijn slachtordningh / och begynte närmare och närmare nalkas Muskowitens häär och låta sina Felststycker gå aff upå the Muskowiter/ therföre the sigh intet förfärade / uthan låto upblåse och föllo sina Fiender an medh ett hastigt tilsetiande och stoort anskrij/ menandes at Fienden skulle strax taga flychten / och effter the Litower såge at the Muskowiter wore oförskrechte oc så modige/ rychte the litet tilbaka / dijt som theras Feltstycken stodo och theras footfolk war förordnat/ och låto alla sina stycken afgå / både store och små mit in upå Muskowitens häär/ så at monge nederföllo steendöde / ther af the mykit worde förskrechte/ togo flychten oc rymde Fyra mijl in til een liten Stadh som heter Dobrowa / hoos hwilken ligger een diup åå som heter Cropiwna aff hwilken när een nidhkommer / kan han illa komma ther up/ effter bredderna på åån äre swåra höga och watnet lågt. Derföre bleffuo nu alla the Muskowiter ther mest slagne / och the andra som gåfwo sig uti åån menandes wele sima ther öffuer / druncknade/ oc hwad som/ så motto icke borta blef/ worde tå fångade både öffuerster oc gemena Krigzfolk til några tusendh / som alla förskickades in uthi Polen och Litowen/ och ther om kring uthi Landet insattes.

Muschovitæ & Lithuanis juxta Kropivvnæ in fugam acti occisi, capti & submersi.

När Storförsten som war på Smålenskow thessa tiender fick/ wardt han aff thetta nederlagh så förskrecht / at han icke torde lengre ther töffua uthan packa-

Castrum Dorogabus jubet Moscus incen

packa-

di, ne occuparetur à Lithuanis.

packade sig ginast ther ifrån til Muskow/ och vphrende i wägen Dorogabuns/ på thet at Polacken icke skulle tijt komma och thet beleggia och intaga / doch besatte han gott warachtigt Folk in vpå Schmolenskow som Befestningen för the Poler förswara skulle. Ty han förmodde thet wel/ at the effter then seger skulle thet belägra/ hwilket the och giorde/ doch vthrettade the ther ingen tingh / medan Folket war vthtröttat och Wintern war förhanden.

Magnus Dux Basilius tentat occupare Polotzkovv, Cazan & Astrakan.

Någre åhr ther effter skickade han åter på nyt igen sitt Krigzfolk in vthi Litowen / och giorde ther stoor skada med mord oc brand/ williandes intaga Plotzkow. Men han bleff ther och såsom tilförende aff the Poler niderlagd och tilbaka iagat in vti Rydzland igen. Han försöchte och några resor til at taga ifrån Tataren Cazan och Astrakan / och förde medh them ett stoort krig/ doch kunde han på them intet winna/ vtan bar altidh heem hugg och slagh och fick sargat/ stympat och dödt folk/ och kunde intet för vphöra/ för än the Cazanske Tatare kommo medh then Grimske Tatarens hielp vnder Moskow och honom ther bestallade/ hwilken ther aff så bleff förskreckt at han rymde ifrån Muskow åth Nogården / och gömde sigh vthi några Daghar vnder een Höö stack / doch moste han likwel loffua och tilsäia/ såsom tilförende är omtalat/ för än han ther ifrån drogh at bliffua Tataren i alla motto vnderdånig och göra honom åhrligen skat/ ther vpå han och honom sitt bref hade giffuit/ hwilket han sedan medh behendighet vthi Rezan igen fick/ ther öfwer Tataren swåra bitter och grym ward/ at han öfwermotten ynkeligen förhäriade hans Landh medh mord och brand både på huus och Sädh som på marken

Basilius in fugam conversu & sub acervo fœni delitescit.

ken stodh/ och tog alt hwad han öffuerkom både folck och boskap/ och förde medh sig sin koos in vthi Tatarijt och vnder een ewigh träldom sålde til Turken/ och andra Christenhetennes Fiender. I så måtto haffuer thenna Vasili medh stoor sorgh och bekymmer welat förwidga och förmera sit Landh / och sigh sielff sampt Land och Folck then aldra störste farligheet/ sorgh och iemmer vpåfört/ så at then ena slemma Tyrannen haffuer så medh then andra omsprungit/ at Muskowiten hade när warit skild ifrån all sin Maiestet och herligheit. Ty thet är vti werlden intet nyt heller selsampt/ hwilket sig och offta tildrager/ at the Furstar och Potentater som stå och trachta effter andras Land och Riken/ sielf på sidstonne komma i all som störste farlighet/ och småligen warda skötte ifrån alt thet the äga.

Vasilius magnam exercuit tyrannidem tam in subditos quam in hostes.

Han haffuer och brukat stoort Tyrannij både emot sina Fiender när han haffuer them öffuerwunnit / så wäl som emot sina ägna bröder/ slecht och vndersåter/ hwilket han förstt bewiste vpå sin broder Son Knäs Demetrium/ then han lät vthi fengelse omkomma/ oc sedan vpå sina kötzliga Bröder Knäs Gregori och Knäs Andre / som han lät sätia fengzlige/ williandes them ther förgöra för een falsk saak som han sielff vpdichtade oc förregaf / at the hade i sinnet at willia honom twinga och Landet med honom dela / och för än han sådant sit förhaffuanda merkia läth / tenkte han på hwadh sätt han kunde först them komma vthi gunst och behagh hoos menigheten/ på thet han sedan thes snarare kunde sit vpsåt fulborda. Sina broders närmast skylde frender ahngaff han falskeligen hoos menigheten/ at the trachtade effter hans lijff oc leffuerne/ på thet the skulle see at han hade orsaak til at komma

 ma

ma them aff wägen. The förnemste Knäser och Bå-jorer öffwer hela Landet som wore vthi något ahn-seende gick han altidh effter medh list och falskhet/ at han anthen kunde them låta dräpa heller och til thet minsta fånga och taga ifrån them alt thet the ätte: Han öffuade all falskhet / list och bedrägeri så wel he-ma vthi regementet på sina ägna vndersåtter som an-norstädes vthi Krigh och örligh med näst omliggian-de potentater / så at han them offta förde Krig vpå vthan orsaak och all redeligh förwarning. Han war en ähregirigh man / och förde een större Titel än som alla andra Storfurster för honom hade giordt / och vprechnade alla the Land vthi sin Titel som låge vn-der hans Regemente.

Basilius majori titulo utitur quam ipsius antecessores.

Och medan thenna för:de Storfurste Vasili Iwa-nowitz lenge sigh vthi horerij och okyskhet sölat hade/ och intet wille vnna at hans bröder heller bröderSö-ner skulle bliffua effter hans död vpsatta til regemen-tet oc thet höga Maiestetet/medan han inga arffwin-gar hade / tenchte han tå til / at taga sigh een ächta Hustru/ och kallade för then skuldh sit Rådh tilhopa/ befalandes at the skulle betenkia och öffuerwäga / hwilket skulle wara Riket nyttigare heller gagneliga-re/ anthen han toge en aff fremmande Land / heller och een aff sina ägna vndersåters döttrar til sin Hu-stro och Furstinna / theröffuer the lenge rådslaghde och wardt på sidzstonne så beslutet/ at Storfursten/ om fremmande Potentaters Swågerskap intet synnerligin skulle sigh bekymra. Tij the fremmande hollo in-gen tro heller loffuan: ther til medh så äre the frem-mande stolte och hogferdige / at the til Rydzland/ hwilket the holla och achta för et grofft barbariskt Landh/ intet gerna skulle skicka sina Döttrar / ey hel-

Basilii deliberatio de ducenda uxore.

ler giffua them någon [illegible] Furste til Hustro: Och så frampt om the än thet giorde/ så wore thet tå för Landet intet synnerligen nyttigt heller gagneligit. Ty een Fröken som kommer ifrån fremmande Landh/ förde icke allenast monga nyie seder med sigh och een ny klädebonat och mykit fremmande Folk/ der på een öffuermotton stoor bekostnat gåå skulle / vthan hon hade och ther medh een annor Religion / then ther i Landet hwarken kunde lidas heller höras / ther aff oc mykit ondt och stoor oenigheet skulle förorsakas. Tet-ta anslaget dreeff mest een aff hans förnemsts rådh som war aff Grekeland benemd Georgius Micrus/ thē Storfursten kunde wel lida och hade stoor hyllest och gunst hoos hwar man i Landet/ både högre och nidri-ge / för sin fromhet och skickeligheet skuldh / och sade at vti Muskow funnos wål så degelige Jungfrur både aff dygdh och heerkomst/ som någor städes vthi Eu-ropa/ aff hwilken Storfursten kunde een bekomma / theraff Landet hade bätrå nytta och fordeel än som aff een fremmande / menandes wisserligen / at Stor-fursten skulle taga hans dotter til sin Gemåhl/ hwil-ken monga Jungfrur både i deeligheet / karskhet och dygdh öffuergick. Derföre effter Storfursten nu sågh at thet war allas theras eenhellige rådh at han inrikes sig befrija skulle och then sigh til Hustru taga som honom bäst behaga kunde/ gick han til och lāch så strax förskriffua 1500. Jungfrur / aff the ypperste oc förnemste Baiorers och Knäsers döttrer öffuer hela Landet/och vthwalde sigh tå en aff them til Furstin-na som honom bäst syntes. Och effter Iwan Sabu-rows dotter Salomea honom bäst behagade/tog hā henne til sin Furstinna / thet hans Cammarrådh för:de Micrus intet trodde / vthan meente wisserligen at

Georgius Micrus vir prudens & magna aestimationis.

hans Dotter til then höga åhra och Maiestet komma skulle. Och sedan som han med henne vthi 21. åhr vti åchtenskap leffuat hade / och kunde medh henne inga barn bekomma/ förachtade han henne oc förstööt henne vthi et klöster i Susdaal/ ther hon vti alla sina lifzdagar bliffwa skulle/ och när hon nu åndeligen motte draga åth klöstret skulle Metropoliten först kläda aff henne alla the Storfurstliga kläder oc drotninga prydningar/ oc giffua heña nunne kläder igen/ oc raka håå ret aff hennes huffwudh / greet hon tå bitterligen aff sorgh och harm. Och effter hon war een delefigh och wältalande Furstinna/ togh hon samma sitt håår och trampade ther vnder sina fötter: Swor oc bañades at hon sådant aldrig hade förtient/ hwilket een af Storfärstens Bäiorer som henne til klösteret föra skulle/ benemd Jwan Schigona/ såg/ och thz högeligen förtröt straffade och slog henne medh een Piska/ sålandes/ hoo haffuer giffuit digh macht och myndighet at tala något emot Storfurstens tin herres willia. Men hon frågade honom/ hoo honom hade giffuit befalningh/ til at slå och försmäda henne som war en vthwald och krönt Storfurstinna öffuer alt Rydzland: Han swarade/ Storfursten/ Tå begynte hon vpå vthi hans oc monga förnemliga Baiorers närwaru at banna/ lasta och förmaledija Storfurstens förargelige leffuerne / förfärlige tyrannij och blodzvtgiutelse/ ropandes och skrijandes öffuer liudt til sina Gudar och helgon/ som wiste at hon war oskyldigh och hade vthi sit åchtenskap leffuat reent och kyskt / och aldrigh hade förtient een sådan håån och spott / at the wille hennes oskyldighet och then stora Småleek/ som hon ledh på thes högsta förfölia och hempna.

Salomea à magno Duce repudiata, cum apud circumstantes libere criminatur.

När

När thet war skeedt vpleet och vthwalde sigh Storfursten en annor Furstinna igen. Och effter Michael Glinski som rymde ifrån Litowen til honom/ för thet dråp som han hade giort vpå Marskalken Jan Zabrezinium / hade sig nu så ridderligen och manligen bewist/ at Storfursten genõ hans list och behendighet hade Schmolensko bekommit vnder sit regemente/ och han hölt honõ för then ypperste och snelleste krigzman öffuer hela Rydzlandh/ togh han til sin Hustro igen hans Broders Vasili Glinski Dotter Helenam / medh hwilken han aflade twå Söner. Gregori och Jwan/ som sedan wardt Storfurste.

Helena Basili Linski filia, magno Duci in matrimoniū collocata,

Och effter Storfursten vthropade för:de Michael Glinski för then lycksaligste och manhafftigste Krigzman som vthi hela Landet finnas kunde/ förtröt thet the Muskowiterske Bäiorer och Knäser högeligen/ och giorde rådh sin emellan/ och belugo honom för Storfursten och beskylte honom för förråderij oc otrohet/ och at han icke handlade som een retrådigh tienare ågnade och borde emot sin Storfurste / Ther före han och strax vthan något bewijs / dom och ransakningh fengzlades/ och wardt skildt ifrån all sin höghet och wördighet som han litet tilförende hade / Men när Storfursten togh hans broders Dotter til Furstinna/ bleff han icke allenast lööß aff sit fengelse / och vpsat til sin förra höghet/ vthan war och aff Storfursten effter hans Dödh förordnat och betrodt at förstå regeringen och wara hans barns förmindare och måltzman/ til thes the kommo til theras laga och mogna ålder / effter han war een alffwarsam och förfaren man vti alla saker/ och hade ett stoort ahnseende hoos menigheten.

Michael Linzki Tutor filiorum magni Ducis, testamento constituitur.

Thes

Thes emellan kom ett rychte ifrån Suedaal at
Salomea som war i Klöstret/ gick haaffuande/ hwilket
och för Storfursten kom/ derföre han och strax läth
dijt skicka några Baiorer och Baiorinnor som ther om
sanningen skulle vthleta och förfråga/ och hurn om
alla saker medh Salomea förewetto/ hwilke när the
til henne vthi klöstret kommo/ gick Salomea in vthi
Kyrkian oc lade sin hand vpå altaret/ och kyste Kor-
set och sigh högeligen förswor och förmaledhiade wid
alt thet som heligt war/ at hon hade sitt ächtenskap
reent och i all kyskhet hollit/ och at Gudh hade hen-
ne aff Storfursten och ingen annan man/ een Son
gifwit/ för thet stora spott och förachte hon lidit ha-
de/ ther om hon honom dagh och nat medh gråtan-
des tårar ödmiukeligen bidit hade/ hwars klara ögon
huarken Storfurstē heller the som ther tilstädes wore/
nu werdige wort til at sche/ vthan then dag skulle wäl
komma/ när han sina åhr vpfylte/ at han skulle frimo-
deligen träda fram för hela menigheten och wijsa sitt
klara och skinande ahnsichte/ och hennes woldh/ skam
och oret medh weldigh handh hemna. Medh thes-
sa swar drogo samma Sendebudh til Storfursten igen
och berettade hwadh the hört och seedt hade/ ther
öfwer Storfursten är swara wredh och förbitrat wor-
den/ och fattade strax i sinnet at wela fördriffua hen-
ne aff klöstrat/ hwilket hans Rådh icke haffuer we-
lat tilstedia. Een part mena och at thet så skal haf-
wa warit/ at hon haffuer födt een Son och skal haf-
wa hetit Georgius. Men tå han är kommen til Re-
gementet/ tå skal hans nampn wara ombyt och nämd
för Georgio Johannes/ then som sedan så Tyranni-
skeligen regerade/ oahnsedt at monga strida theremot

Salomea tangens altaria, Sanctè iurat, se sincera fide Basilii matrimonium coluisse, atque filium in cœnobio peperisse.

Salomea, An filium Georgium in monasterio, qui postea Iohannes dictus, vel

och

och säia honom wara hans yngste Son/ född aff He-
lena Anno Christi 1528. den 26. Augusti Vasilii Glin-
ski dotter/ Fyra åhr för än Storfursten bleff dödh/
och honom sampt sin äldrå broder medh hela Rege-
mentet öffuerantwardat Michael Glinski til at före-
stå. Men thet må wara här om huru thet kan. Thet
ligger ey heller mykit macht vpå/ aff hwilken Furstin-
nna han är född/ ty the wore både lika gode och dygde
samma/ then ena hade medh een munck i klöstret een
Szon sedan hon ther inkom/ och sade honom wara föd
aff Storfursten. Then andra sedan Storfursten död-
de/ dreeff oc et stoort horerij medh monga Baiorer/
synnerligen hölt hon til medh een benemd Jwan Oza-
mi/ och giorde thet så grofft at hwar bonde thet mer-
kia kunde/ at thet gick hennes Faderbroder/ som hög-
sta Regementet hade swåra til hiertat/ och för then
skuld skickade esomofftast henne bud/ sampt muntli-
gen badh/ at hon medh ett sådant löösachtighet och
Ogudhachtigt leffuerne wille affstå/ och icke göra sig/
sina barn och slecht een sådant skam och wahnähra/
thet hon intet achtade/ vthan slogh hans strenga oc
goda förmaning i wädret/ och fattade stoor ognnst til
honom/ oc angaff honom för Rådet och menigheten/
at han stemplade/ huru han wille skicka the vnga Her-
rer til Polen/ och sedan sig thet Muskowiterska Regi-
mentet tilwella/ och köpte ther til för stora penningar
monga förrådare/ som sådant henne til willa och be-
hagh/ skulle honom öffuer bewijsa och betyga/ thetta
aldeles i sanningh wara som hon föregaff.
Af thetta angifuande wart rådet och hela menigheten
förorsakat/ at degradera förbe Michael Glinski oc ski-
lia honom/ såsom en förrådare ifrån all sin myndighet

Helena peperit, Iohannem, post mortem magni Ducis, fama ambigua.

Hælena repræhenditur à Glinskio propter thorum contaminatum.

Glinski in carcerem à

och

Regni proceribus coniectꝰ moritur.

och setla honom in vthi fångelse/ vthi hwilket han sedan iemmerligen sit Lijff åndade / och bekom således sit retta straf/som han för sina gerningar förtient hade/ för thet dråp som han vpå Marskalken vthi Litowen begick / och så för thet han hade hulpit til at förråda Smolenskow och sit Fädernaland/ och een stoor root oc orsak warit til monga ofkyldige barns/Qwinnars och Måns Blodh och Lyfflåtande. Så endoch thenna Furstinna een tidh longh leeffde alt fort vthi stoor otucht och Horrerij/så at hon ropades aff hwar oc en för en oförskemd lösachtig oc vppenbara hora/ hwilket the Muskowiter tå intet lenger kunda lida/ vthan förgoffua henne på sidztonne medh en dryck miöd/ och fengzlade hennes bolare Jwan Ozammi/ och satte honom leffwandes på en staka och vpbrende.

Helena vitam veneno amittit.

Aff thenna skamlösa och berychtadt Qwinna hafwer then omenniskelige Tyrannen Jwan Vasiliwitz sit vrsprungh och håårkomst på mödernet/ som krön tes och vthwaldes til Storfurste når han war 12. åhr gammal/ medan hans Broder Gregori som äldre war til Regementet icke tiente / effter han war Enögdh och hade icke all sine feem sinne / och skemdes likwel intet vppenbarligen säia / at han hade sin hårkomst aff then Romerska krisaren Augusto/ som skal haffua haft een broder benemd Prussus / och skal hafwa bodt i Prydzen/ ifrån hwilken han war then Fiortonde man thet doch emot sielfwa sanningen och alla Historier sträffuer. Derföre han och förde för sit sköldemerkie en Adler med vthslagna Wingar / som ingen Storfurste för honom hade giordt/ såsom tilförende är omtalat. Och såsom han ingen Herre heller Potentat vthöf-

Iohannes VVasilivvitz anno ætatis duodecimo imperio potitus est.

vthöffuer hela Werlden hölt för sin lika / Så öffuergick han och alla Konungar oc Potentater / som både för och effter honom haffua warit vthi alla laster och odygder/och Tyrannij/ så wål emot sina ägna vndersåter som emot fremmande. Ty han war een förfårligh och gruffueligh Blodh hundh / röffuade och skinnade ifrån sina vndersåter vthan all orsaak/ alt hwad the hade/och med theras ägodelar vpfylte sina taska/ ja/ han war een stoor girickbuk/ Ogudhachtig/okysk/ vthi Seder och åthgäffuer narrisk och plumpachtig/ högferdigh/ åhregirigh/ oråträdig / en Quinnoskemmere/ letfärdig / hörde gerna sqwaller och baaktaal/ hölt mykit aff örnetaslare och trappedragare/giorde stoort vpror och oenighet i Landet: Gaff orsaak och til felle til Krigh och örligh hoos alla nästomliggiande Potentater/ så at han vnderstundom Krigade med the Tatare / vnderstundom medh the Poler / vnderstundom medh the Liflendare / och vnderstundom medh the Swenska/ emot hwilka han litet vthrettade. Ty the togo honom mongh Slott och Land ifrån både i Ryß och Lyfland. Hoos the Poler hade han heller ingen synnerligh framgång. Ty the körde honom plat vthur Lifland/och belägrade några Slott i Ryßland/ och giorde honom en obåteligh skada både medh mordh och brandh. Men emot Lifland hade han stoor lycko och framgångh. Ty han intogh mest theras Slott och Ståder / och bedreff vpå them et ohörligit tyrannij/ ther om alla Historier åre fulle/ doch bekom han icke så monga in medh stormande hand och mandom / som medh Hertigh Magnusses list och prachtiker / och Ellert Kruses och Johan Taubes förrådeliga stemplingar / som han gior-

Vitia Iohannis VVasilivvitz.

Iohannes Basili causam belligerandi præbuit omnibus vicinis Regibꝰ.

giorde til Friherrar / och honom tiente emot sitt Fä-
dernesland / och honom på thetta sättet swore och be-
plichtade / som här effterfölier. Wij Johan Tuffue
och Elert Kruse / leffue och swärie at wij wele then o-
öffuerwinnerligaste och högborne Furste och Herre /
Her Jwan Wasiliwitz Keyser och Storfurste öffuer
alla Ryssar / sampt hans Keiserinne / barn och effter-
kommande / ehrligen / troligen och reträdeligen tiena
medh Lijff och Blod / Godz och förmögenhet både til
Watn och Land / såsom hans K. M. nådige bestel-
ningh vthwiser / så sant oß Gudh hielpe både til Lijff
och Siäl både vthi thetta timmeligha och ewiga lif-
wet. Och wele wij hans K. M.tt och hans Käy. M.tz
efterkom̃ande vthi alt som them kan lenda til goda /
nytta oc fördeel / effter wår yttersta förmögenhet tro-
ligen tiena och sökia / och alt hwadh som oreträdigt
och skadeligit kan wara i tid warna / weria och förhin-
dra. Och så frampt wij vthi thetta heller något an-
nat / här emot handla och göra / heller och något som
skadeliget kan wara / oß företaga / så må och skal öf-
wer oß komma / Eldh / Watn / Swerdh och alla plå-
gor både til Lijff och Siäl / och skal här ifrån ingen
anthen wår ägin boot och bekennelse / heller någon
Christeligh och Andeligh macht oß absolvera / vthan
så sanferdeligen som wij wela / at Gudh och hans Heli-
ga Ewangelium oß skal hielpa både til Lijff och Siäl /
så skole wij och troligen thenna wår otuungna oc gior-
da Edh vthi alle punchter efterkomma och til fyl-
lest göra.

Iuramentum duorum nobilium Iohanni VVasilivvitz Muschoviæ præstitum.

Cazan och Astrakan intogh han och medh macht
och thet medh Ryssar besatte / doch miste han först
mykit folck och ledh stoor skada / så at han aff Tatar-
ne nå

Magnus Dux Ivvan regna Cazan & A-

ne några resor ther ifrån wardt förlagat och moste wi-
ka ifrån Belägringen. Men han lät sigh intet ther
medh nöija / vthan drogh sielff personligen ther vn-
der / medh sin ganska krigzmacht / och thet belägrade
på alla sidor ganska hårdt / til thes han thet öffuerwan
och medh weldige hand intog / och ther medh sedan sin
titel förmerade / hwilket skedde / Anno 1561.

strakan in suam potestatem redegit.

Och effter såsom han aff sin Fader oc Farderfader
erffde Riket och Regementet: Så ärffde han och i li-
ka motto aff them theras falskhet / list och bedrägerij
både i ordh och gerningar. Ty när som han stelte sig
emot någon kärlig / nådigh och wenligh / tå hade then
wißerligen förmodande aff honom högste ogunst och
onåde: Twert om igen / then som han hotade / ban-
nade och bespottade / then bewiste han gunst och alt
gott. Vthi förbund och Contrachter hölt han hwar-
ken ordh / lyfte heller tilsäielse / hwilket nogsampt alla
Nationer som medh honom grenza är wetterligit:
Ty tå the hade giordt stilleståndh medh honom / och
meente sidh wara i fridh och trygghet / föll han them
hasteligen öffuer vthan all redeligh förwarningh /
medh rooff / Mord och brand / och tilfogade them på
Land och Folck stoor skada. Han skonade icke heller
fremmande herrars Sendebudh och Legater som til
honom medh sijnnerliga wärff och ärender komme.
Ty thet hende sigh på een tidh tå Konungh Sigis-
mundus vthi Polen afferdade til honom sina fulmyn-
dide Sendebudh / Joannem Crotissin och Nicolaum
Talvoisum / til at hädla om några wichtige saker / som
Riken macht på lågo / haffuer han icke lätit sigh för-
tryta / at han them / oahnsedt han hade them tilsagt
frijleide och säkerhet / ther til medh war och them e-

Iohannes magnus Dux pactorum fœderum violator.

Legati Polonici contra

jus gentium à magno Duce Violantur.

mellan godh fredh och wenſkap / ganſka illa och för-
achteligen hölt / och låth taga ifrån en Polnſk Adels-
man ett ſtåtteligit Clenod til at ſehe och beſkåda /
thz han doch hwarken wille igen giffua heller betala /
vthan thet medh trätz behölt : Ifrån the köpmen ſom
wore medh Sendebuden ahnkomme / låth han taga
mykit koſteligit godz ifrån /ſom ſtora penninger werd
war. Theras Heſtar låth han nederhugga vthi
Sendebudens åſyn / och giorde alt hwadh ſom kun-
de lenda Konungen i Polen til Spott och föracht.

Legati Svetici ludibrio, contumeliisq; in Rußia à magno duce non ſolum excepti, Verum etiam flagellis miſerrimè cæſi, ſpoliati, & in teterrimum carcerem conjecti, ibiq; ſpacio duorum annorum crudeliſsime detenti.

Thet ſamma bewiſte han och vppå / Konungh Ja-
hans / Chriſti i åminnelſe Sendebudh / Biſkop Pådl
Juſten i åbo / Tönne Olſon til diuſterby / ſom wore /
Anno Chriſti 1569. til honom om frid oc enighet ſende/
til at handle Riken emellan / oc bedreff vpå them emot
ſin loffuen / tro och förſäkringh ett ſådant öffuer-
woldh och Tyrannij / at han icke allenaſt låth taga
oc röffua ifrån them theras båſte kläder/ Heſtar / Kle-
nodier / Gull och Penningar / vthan låth och ſlå them
medh giſlar och Knyplar / och ſtengde them inne vthi
ſlemma fengelſe / och låth mönſtra och rechna them
hwar dag ſom andra oſkelige Creatur / ſkällandes them
för hundar oc horungar / och andra otilbörlige ord / ef-
ter the icke wille öffuerträda theras Inſtruction och
befalning / ſom the aff ſin Konungh hade / och handla
med Ståthollaren vti ſtore Nogårdem / om the ären-
der ſom the med Storfurſten handla ſkulle / medan han
låth ſig tyckia at han ſielf war mykit högre och mechti-
gare / än ſom then högloflige Konung war / och Ståt-
hollaren vti Nogården ſkulle i lika höghet oc Maieſtet
achtas / ſom then Chriſtelige oc milde herre war / oan-
ſedt / at ther emellan en liten reem feltes / ſom icke kun-
de ſkå-

de ſkäras aff Tuſend deker Oxehuder. Derföre the tå
med honom om fred handla ſkulle/ och icke med Stor-
furſten / thet Sendebuden ingalunda wille ingå heller
beiaka vthan hölle ſig alt effter theras medgiffne In-
ſtruction/ hwilket när han förnam/ ſkickade han the yp-
perſta af Rådet/ oc några aff ſit Cantzlei til them/ ſom
them öffuerföllo med ſina vthdragna Såblar/ hollan-
des them vti högſte hug/ lika ſom the wille them i ſtyc-
ken hugga/ ſlogo oc drogo them ſom andra ogerningz-
män / och förde them i bara ſkiorton vthur thet ena
fengelſet in vti thet andra/ ſätiandes en part af them
baakbundna vthi baſta reep på ſina Heſtar / een part
lupo baakbundna iempte Heſterna vthi tog/ och lå-
to Heſterna renna medh them i fult löpande öffuer
een halff mijl / hotandes them med ſlemma ord/ hugg
och ſlagh/ Eld och Watn/ ſäiandes/ at then ſkam oc
näſe ſom them wederfors / ſkulle the intet beſkylla
theras Storfurſte före / vthan theras ägin Konung
och Herre / ſom them een ſådana fulmacht giffuit ha-
de: Ty the ſkulle thet wetta / at theras Storfur-
ſte/ war een ſådan Herre / at then ſom gör honom ett
litet förträt / wedergeller han thett Tyio dub-
belt igen / och then ſom ſigh för honom ödminkar /
och förärar honom een Penningh / tå giffuer han
honom hundrade igen / ſå at vthi hela Werlden icke
finnas hans like aff mildhett och godhet / när een
fogar ſigh effter hans ſinne. Men när någon rå-
ter och äggiar honom til wrede / då är hans grym-
het och hårdhett ſå ſtoor / at man i Watnet icke kan
för honom vndkomma. Sedan toge the ifrån
them alt thet the medh ſigh fördt hade / och lätho
them allenaſt några fåå Kläder behålla / at the icke
ſkulle fryſa ihiel / och gåffuo them vthi 3. Dagar
hwar-

hwarken åta heller dricka. Then fierde dagen ſende
han tå them watn och brödh och låt ſäia them at han
them ther medh wille benåda/ at the icke ſwulto ihiel/
och förſkickade them ſå til Muſkow/ ther the wore vti
17. wekur / ther ifrån til et Slott Murom benemd/
ther the ſutto vthi halfft annat åhr / för ån the blef-
wo förloſſade och kommo til Swerige igen/och worde
medh ingen annan maat heller dryck trachterade ån
ſom medh Brödh och Kött/Watn och Spijsööl/ther
öffuer tå meſte parten aff them bleffuo döde vthi
fengelſet / vndantagandes 30 Perſoner ſom på ſidz-
ſtonne ynkeligen heemkommo. Men Engelbricht
Nilſon och Laſſe Bertilſon ahnhöllo the vthi 6. åhr
för ån the heem kommo / effter the hade lårdt hoos
them theras tungåmol/ther med han meente them tå
wara plichtige/ at the ſkulle tiena honom och icke Ko-
nungen i Swerigie.

Men hwadh ſkal iagh mykit tala om fremmande
Potentaters Sendebudh / huru the åre holdne och
trachterade wordne / effter han haffuer ſå otilbörli-
gen handlat medh hertigh Magno aff Holſtein Ko-
nung Fredrichs Broder then andra i Danmarck/ ſom
kom til honom Anno 1569. Vthi then acht och me-
ningh at han honom wille tiena / ſå lenge han leeffde/
oc blef i förſtonne ſå ſtåteligthen aff honom icke alle-
naſt vndfången medh koſtelighe ſkencker och gåf-
wor til ett paar tunnor Guldz werdh/ vthan gaff ho-
nom och ſin Broders Knås Gregorij Dotter til Fur-
ſtinna / och ſkreff honom en Konung öffuer Lifland.
Och på thet at ſådant ſom then nyie Konungen vth-
loffuades ſkulle ſnart blifua fulbordat/afferdade han
honom medh een ganſka ſtoor Krigzmacht til Lifland
at in-

Magnus holſatiæ Dux quam ob cauſam ad Muſcoviæ principem tranſierit.

at intaga och belägra Räfle/thet han och giorde/och
fick vthi förſtonne några befeſtningar in vthi Lan-
det/och effter hans onda vpſååt/icke een ſådan fram-
gångh hade/ ſom Storfurſten wille och hertigen hade
vthloffuat/och hans Folck wardt mykit ſlaget af the
Swenſke och the Poler / wardt han til wrede och bit-
terhet emot honom ſå vptendh/ at han låth ſlå her-
tigen medh Knyplar / och hans hoffolk vthi ſtycken
hugga/och ſå frampt at hertigen wille niuta Liffvet/
ſå haffuer Hertigen moſt krypa på ſin baara Knä nå-
gra tuſend Stegh til Storfurſtens Paulun och medh
gråtande tårar/ nåder tiggia. Hwilket når Storfur-
ſten ſågh / ſade han tå til honom : Du ålende aaß
Tu haffuer digh inbillat at bliffua een Herre och Ko-
nung öffuer Lifland/ och begynnar vpå at bruka för-
rederij och ſtemplingar emot migh/ och tenker intet til
hwadh gott ſom iagh haffuer tigh bewiſt / i thet iagh
haffuer digh / tå du war Landzflychtigh / och drogh
naken och elendigh ifrån then ena orten til then an-
dra/ vthi min Slecht vptagit / och digh min broders
dotter / then tu icke år werdh/ til Huſtro giffuit / och
digh rijk giordh både på folk och godz/och kommit tig
vthi ett ſtoort ahnſeende / och nu fördriſtar tu tigh at
förråda och bedraga tin Herre /then tu ſworit haffuer
och tig ſådana höga welgerningar bewiſt/med ondt oc
otrohet? Heller huru? Hwad ſwarar tu? åſt tu icke
Tree gångor tilförende beſkylt/at tu haffuer trachtat
effter mit Regemente / och i ſå motto migh/ ſom år
tin Herre och gode wen / högferdeligen förachtat: du
haffuer vnderſtåt / at wela migh medh liſt ſwick och
lempe owetterligen / affhenda Lifland/och göra tigh
thet vnderdånigt. Men Gudz ögon haffua för migh
X warit

Magnus convicio & verbere à Moſco excipitur.

warit wakna/och giffuit mig tigh i Hender / och giorda tina ahnslagh och stemplingar vppenbaar och til intet. Derföre medan tu således haffuer trachtat effter min welferdh och mitt Regemente / är thet rett och tilbörligit / at iagh nu låter taga tigh ifrån / alt hwadh som iagh tigh tilförende aff blotta gunst och nåde haffuer giffuit / och befalte strax draga vthaff honom hans Furstliga Klåder / och tenckte ett sådant straff honom vpå leggia / at han intet mera skulle stå vp / oc hölt honom så hoos sig vthi några wekur fången / och wille at han skulle vthgiffua 40 tusend Daler / och skickade honom på sidzstonne til sin Furstinna / som war vpå Karkhus stadd / menandes sig altidh haffua honom igen när han wille / Men thet felade honom. Ty strax Hertig Magnus såg oc förmerkte vthi hwad farlighet han stadder war / och lyckan begynte wende sig om medh Storfursten / rymde han sin koos ifrån Karkhus medh sin Furstinna til Konungen i Polen / oc fick aff honom til vnderholdning några Slott i Curland vthi sin liffztid at behålla / och dödde vti Pilten An. 1583. den 18. Mart. Men sedan han war död / drog hans gemåhl til Rißland igen / och ther blef henne tå et Klöster widh Tijsin i rymdt / ther hon än nu är / och leffuer som rychtet gåår.

Holsatiæ Dux à Mosco clam discedit & in fidem Poloniæ Regis recipitur.

Huru Ochristeligen och omenniskeligen Storfursten haffuer sigh vthi Lifland / med them som äre honom vti Henderne kompne handlat / pina och martera låtit / kan ingen tunga nogsampt vthtala. Ty intet förskreckeligare spöke är vti Werlden födt / heller någon blodgirigare tyran warit / som med thenna omenniskeliga Bestia står til at förlika. Ty alt hwad som aff Konung Christiern then omilde / Nerone, Caligula, Domi-

Iohannes VVasilivvitz omnes omnium seculorum tyrannos superat.

tiano, Attila och andra sådana Menniskio förföljare är Skriffuit / är emot thetta ett Barna speel. Hans Störste frögde Spechtakel war thet / när han sågh at oskyldige Menniskior worde dräpne / nederhugna / hengde / pinte / brende / drenkte vthi siögar och strömar / oc med obarmhertige plågor omgåås / hwar om alt til at skriffua oc förmåla är omögeligit / doch Jbland alt annat Tyrannij som han haffuer bedriffuit vthi Lifland / är thetta icke ett aff thetringsta / som han bedreeff / när han intog thet Slottet Ascherodh / vpå hwilket wore 500. Dygdesamma Edle Jungfrwr och Matroner / them han alla öffuerantwardade några förfärliga leda Tatare / til at öffua och haffua med them sina otucht / vthi hans åsyn / hwar vthöffwer the bitterligen sigh iemrade / ropade och skrijade / och sedan ynkeligen dräpa och ihielslå / hwilket när the som vpå Wenden wore / både thetta sporde / Så oc at han ingen ther vpå wille skona / fast om the än wore Konunga och Fursta barn. Ty hoos honom galt thz lika / anthen han war Adel heller Bonde / högh heller låg / oc haffuer ingalunda annars tilgångit / än såsom en fattig man haffuer swarat en Adelsman vthi Muskow / ther the haffua suttit både vti et slemt fengelse / oc han sig ther öffuer emot honō hafwer besuårat / lika som thz hade warit hans Adelige stånd förnär / at han icke skulle hafua något lideligare fegelse än thē andra / tå haffuer then arma bonde sagt / kåre Junker / i motte taga thz här til goda / Thz gåår så til här som vti Himmelrikz / ther som ingē anseends är til Personē / Vltimus & primus sunt in honore pares. Derföre när han nu belägrade Wenden / oc the som ther vpå wore kunde sig intet förswara / vtan nödgades vpgifua stadē besluto the

Sevitia Magni ducis Ascheradi in 500. matronas perpetrata.

Vendenses in templo congregati, seipsos tormentario pulvere interficiunt.

sin emellan så monge ther inne wore/ at the welle hel-
ler allesamans tillika döö än som them skulle en sådana
spott/ skam oc last wederfaras/ som them på Ascherod
hende/ och gingo så allsammans tilhopa/ Man/ Hu-
stro/ Barn/ vngh och gammal vthi een Kyrkia/ vthi
hwilken the hade lagt några tunnor krut/ thet the
påtende/ når Rysserna kommo in i Staden/ at Kyr-
kian sprangh sönder/ och the flugo allesammans vp i
wädret och döödde/ doch hade the tilförende vthaff
theras Siälesöriare förenat sigh med Gudh och anam
mat Sacramentet. Och effter på samma tidh vthi
Staden fans litet förråd på Wijn/ haffua the ther
om warit mykit bekymrade/ doch haffuer Prästen
them tröstat med Augustini ordh: Crede & manducasti:
The haffua och aff een Catholisk Messeprest warit fi-
xerade/ som medh them inne war och sade/ han wille
nu gerna sehe/ huru the Lutherske wille båra sig åth/
effter winet icke kunde reckia til them alla/ om the icke
wille låra sigh nöta medh then ena delen som Papister-
na göra/ och medan the sigh så emellan talade och trö-
stade/ fram kom een Hertigh Magnuses tienare/ som
hade/ funnit ibland hans Kläder een Fläska Wijn/ oc
baar then til theras Siälesöriare/ ther aff the sina
Siäl tå mättade/ them tröstade och meddelte them
Herrans natwaro/ och foro så i Herrans nampn med
gledie ther ifrån/ så at Jesuwiten moste bekenna vthi
then saken GVDZ stora vnderwerck/ och at han
them hielper som honom aff Hiertat i nöden åkal-
la/ och at Påwens meningh war falsk/ som wil alle-
nast at the hungroga skulle bespisas medh brödh och
icke medh Wijn. Anno 1578. hende sigh vthi Mu-
skow tå Storfurste wille wara som aldralustigast läth
han

han för sigh komma 378. Personer aff the förnemsta
som han hade fångat vthi Lifland/ och förde med sig
til Muskow/ och frågade them hwar för sigh/ om the-
ras slecht och bördh: Hwad för lägenhet the haffua
hafft vthi sitt Fäderne Landh/ ibland hwilke stode
och monge Quinfolck med theras små barn/ ödmiuke-
ligen med gråtande tårar bidiandes om nådh oc barm
hertighet: stelte then förförlige tyrannen sig lika som
han wille bewijsa them nådh och giffua them gunstigt
heem loff/ och läth hwar och en i synnerhet fråga/ om
tht hade stoor lust och trengtan til at draga heem til
sitt Land igen? Hwilket taal them stoorligen beha-
dade/ och sade at the sådant intet begårade/ vthan
thet motte skee medh Storfurstens nådige effterlå-
telse/ menandes ther medh göra sina saak mechta god
förlåtandes sigh vpå Storfurstens hugneliga Spörs-
mål. Ty hwar och en hade åstoor åstundan heem til
sitt Fosterland. Men samma swar kom them om
Lijff och Leffuerne. Ty han togh thet vp för ena för-
nedringh/ lijka som the ther medh hade hans Maie-
ståt och Land förachtat/ derföre the och strax vthan
all barmhertighet til döden fördömdes/ och halp tå
hwarken bidiande heller gråtande/ vthan the worde
alle vnge och gambla/ Man oc Qwinna/ Adel oc Oa-
del/ effter hans tyranniska befalning vthan för Sta-
den/ vthan alla nåde obarmherteligen oc ganska ynke-
ligen mördade och ihielslagna. Ty när the kommo
til theras retteplatz tröstade the sig sin emellan medh
Gudz Ord/ och sungo medh en klagande röst och båf-
wande Stemma til Gudh then Helga Anda/ at han
wille them förlåta synderna och beskära them en Sa-
lig enda. Men the Muskowiter achtade sådant in-

Inaudita Tyrannis Muschoviæ in 378 Livonienses perpetrata.

tet/vthan togo förſt Pigor och Jungfrur/ oc dreffuo motwilligen ſin ſkam medh them och halp tå hwarken roop/gråt/klagan heller bön. Han ſtodh ſielff vpå en bryggia med ſina Söner och ſåg ther vpå huru the ſig med them handthårade oc handlade och log ther åth. Sedan togo the en Jernſtångh och ſlogo them för hufwudet/ at the ſtörte vthi ſtrömen och drunchnade/ ſå jemmerligen och obarmherteligen handlade han medh them/ at monga af Ryſſerna ſom ſåge ther vpå ſig mykit iemrade och gråto/ och gingo ther ifrån/ ſynnerlig hans Son Fedro oc några andra ſtore Herrar/ ſom kunde thetta ynkelige Spetaket intet ſee. Men han Stod ther hela dagen igenom/ lärde och vnderwiſte ſina bödelsknechter huru the ſigh medh them handla ſkulle. Och effter ibland them wore några öffuermotton deielige Jungfrur aff Adel hwilke några Baiorer/ effter han war ſwåra girigh och Penninge ſiuk/ wille til ſigh löſa för ſtora Penningar/ thet han tå ingalunda wille tilſtedia/ vthan befalte med ſlachtiningen alt fara fort/ ther öffuer Jungfrurna wore ſwåra otolige och förbitrade/ och förbannade honom vthi helwetes afgrundh för ſit omenniſkelige Tyrannij/ ſåiandes honom handla emot fattige fångar/ emot all Krigzret och all billighet/ oc öffuade alla Skelmiſke ſtycken ſom nånſin vthi hela Werlden kunde vptenckias/ och ropade medh höga röſt til Gudh i Himmelen/ at han öffuer thetta öffuerwold hempnas ſkulle/ hwar öffuer Storfurſten emot them til större harm och wrede vptendes/ oc lade vpå them större marter och pina/ doch moſte the förſt ſee på the andra fångar ſom än nu leefde och qwarre wore/ huru the bleffuo kaſtade vthi Watnet och medh Inſtrument ſönderreffna. Men Jung-

Virgines & fæminæ innocentes morti deſtinatæ, vindictam Dei implorant.

Jungfrurna förmante them/ at the ſamma död oc pino ſkulle medh tolamod vthſtå och fördraga. Sedan befalte han at för: Jungfruer ſkulle framhaffuas/ doch ſkulle emellen hender och föter på them ett bråde bindas/ och them ſå hårdt klemmas/ at the ſkulle kenna/ och med piſkor oc kniplar wål trachteras/ oc bryſt Spennor oc ſkuldror vthſkäras/ oc thetta ſkulle gå alt ſå longſamligen til/ på thet the thes större quaal oc pino ſkulle kenna/ til thes the dödde. Men the ropade vti ſina ſtora ſwedo och marter til Gudh/ och åkallade Jeſu nampn allena/ och tröſtade huar annan/ tackandes Gudh alzmechtig/ at the en ſådan ſwår pino kunde vthſtå medh tola mod/ och ſkreckes intet/ vthan ödmiukeligen bidiandes/ Gudh wille wara them nådigh och barmhertig/ och förlåta them alla theras ſynder/ och hörde intet vp til at förkaſta honom ſina omenniſkeliga och Tyranniſka gerningar/ at han ſigh öffuer theras beſtändighet förundrade/ och låth them för thenſkuld än hårdare pinas/ och iu mera the loffuade Gud och ropade til honom om hielp och biſtånd/ och Storfurſten ſmedde och beſpottade/ iu hefftigare låth han them plåga/ ſå at han på ſidzſtonne låth vth ſkära tungan aff Munnen på them. Men the åkallade honom likwel vthi ſit Hierta/ och gåffuo ther til tekn ifrån ſigh. Thet honom faſt mykit förtreet/ och therföre befalte at the ſkulle med glödande ſtekieſpet igenom ſtickas/ ther aff han än tå intet nog hade/ vthan låth på ſidzſtonne vpå torget föra en hoop och wed/ oc låth them ther alla ſamptligen förbrenna/ oc kaſta aſkan vthi ſtrömen/ ſampt alla the andra fångar ſom ther vpå ſågo och än nu leffuandes wore.

Virgines candentibus verubus transfixæ.

Om

Om sådant behiertade och frimodige Fruer och Jungfrur säia och några haffua warit vpå Hwittensteen/som then omenniskelige Blodhhunden och haf‑wer ynkeligen til dådz plåga och mertera låtit / om hwilka thessa efterföliande rym äre giorde.

Ein Jungfrau vnd zwo Frawen from
Ohn vrsach der Tyran hinnam/
Sampt andern Mennern vnd gesellen.
Die lies er dar zur Marter stellen/
Ein grosses Feur er machen hies.
Dran sie fast alle braten lies.
Doch als zum Feur die Jungfrau kam/
Vnd den Tyrannen da vernam.
In seinem höchsten Zorn vnd Grim/
Sprach sie zu jhm mit freier stim.
Da stehest vnd schawest du Tyran /
Mit grosser lust mein marter an.
Gedenck nur vnd vergiß es nicht/
Wenn Gottes Son kömpt zum Gericht.
Vnd wird dir auch ein Vrtheil fellen/
Vnd dich zur pein vnd Marter stellen.
Wie ich sampt diesen Gottes Kindern/
Die auch ins henckers Henden finden.
An deiner pein vnd Ewigen leid/
Anschawen meine lust vnd freud.
Darmit sie auch geduldiglich /
Zur Matter hat ergeben sich.
Vnd jhr Seel zum Ewigen leben.
In warem Glauben auffgegeben.

Thes‑

Thesse Fruer och Jungfrur måge wäl medh godh skäl vthi all sanningh liknas medh the Helige Martyriske Jungfrur / Blandina och Dorothea och then qwinnan vthi Machalei böker / som tröstade sine siu Söner når the wore plågade och dödade aff then Tyrannen Antiocho.

Och såsom han hade nu haft stoor lycko och framgångh medh the Lifländare och intaget monge Slott ther sammastädes / och fått öffuerhanden medh Polotzkow / Cazan och Astrakan och andre Herskaper/ wille han och försökia sin lycka med the Swenska/och församlade een stoor Krigzmacht tilsamen/och drogh ther medh in vthi Finland och belägrade Wiborgh. Men then Högloflige Konungh Gustaff körde honom icke allenast med weldiga hand ther ifrån/vthan iagade honom hufwudstupa heem igen/ doch moste hā mesta parten aff sit Krigzfolk setia vthi loppet. Han försöckte och sin lycko medh then Höghberömde Konung Johan / aff hwilken han åwen så mykit wan som aff Fadren/ och miste therstil alla Slott vti Lifland som han intaget hade.

Når han hade intet Krigh medh sina omliggiande grannar och icke kunde på them sitt omenniskelige tyrannij bruka/ wende han sigh til sina ägna vndersåter och pijnte them med alla ohörliga plågor som han nånsin kunde vptenkia/ och kunde icke giffua sigh tilfridz för än han hade skilt them ifrån hustru oc barn / Godz och ägendom och alt thet the åtte. Thet giorde honom bittert ondt at the sade om honom at han hade sins Faders Vasilij gode ordningh och Stadgar vthi Landet förandrat. För samma orsaak baar han stoort haat til een vthaff sitt förnemste Rådh be‑

Demetrius ocinius quam ob causam interfectus.

 nemd

nämd Knäs Demetri Occinius/ ſom war en from och
förſtändigh Herre / och intet kunde lÿdha hans ſtora
tyrannÿ och ogudhachtigheet/ och ſtraffade en gång
medh orden een vng Baior / ſom Storfurſten dreff
Sodomitiſke ſynder medh/ thz Baioren högeligen för=
tröött/ och klagade ſådant för Storfurſten/ och effter
ſamma Herre war wäl lÿden aff höga och lågha/ och
hadhe ett ſtort anſeende / torde Storfurſten ſigh icke
vppenbarligen ſå förgrÿpa ſigh vppå honom ſom han
gärna wille / vthan hölt ſå ſtilla widh ſigh en tÿdh
lång/ til thes en ſtoor högtÿdh tilſtundade/ tå lät han
honom / ſampt flera aff Rådhet biudha til gäſt / och
them trachterade medh Wÿn och Miödh/ på thz här=
ligaſte ſom han kunde / ſå at the alla öffuermåtton
drukne bleffuo/ hwilket ſå ſnart Storfurſten förnam/
befalte han inſkänckia en öffuermåtton ſtoor ſkåål ful
medh miödh/ och lät giffua honom til at vthdricka ſin
egen ſkåål/ ſom hoos them ſedhwanlighit är/ medh en
dryck / och medhan ſamma Baior icke förmåtte ſam=
ma ſkåål medh en ſlunck vthdricka/ togh han ther aff
orſaak/ och förbrädde honom ſtrax otroheet / ſäÿan=
des : Således önſkar tu migh ſom är tin Herra alt
gott? Således förnimmer iagh titt trogna hierta e=
moot migh. Men effter tu icke wil thenna ſkålen för
mÿn helſa ſkuld här vthdricka/ ſå gack nu til min Käl=
larſwän/ och drick ther af allehanda ſlagz drycker ſom
tigh löſter / och ſom tu bäſt kan och förmå / thet
han tå giorde / troendes Storfurſtens ſöte ord/ och
när han kom tÿt / war ther ſå beſtäldt / at han ther
ſtrax bleff vthi ena ynkeligha måtto ihiälſlaghen.
Twå daghar ther effter ſände Storfurſten til hans
huſtru/ lÿka ſåſom han om thetta mord ingen wetſkap
haft

Modus bibendi pro ſanitate Principis,

haft hadhe/ och lät ſäÿa at hennes Herre ſkulle til ho=
nom vpkomma/ Hon ſwarade at hon hadhe intet ſeedt
til honom ſedan han drogh ſenaſt vp til Storfurſten/
oc fik ey heller aldrig mera ſee honom. På thetta ſättet
lät han månge aff ſine förnämſte Herrar och Bajorer
dräpa och förgöra / och torde ingen här om til thet
ringaſte ord tala. Ty the fruchtade alla at the ſkul=
le fara ſamma färd/ ſom om ſådan handel talade. För
än Patriarchen medh ſina Metropoliter/ Biſkopar oc
Munckar på ſidhſtonne fördriſtade / gingo til honom
medh the förnämſta Knäſar och Bajorer / rådde och
förmanandes honom / at han medh ſådant tyrannÿ
wille affſtå/ och icke ſåledes låta dräpa och aff dagha
tagha ſina trogna män/ vthan något ſkuld och brot/
ſom alt gott förſkylt och förtiänt hadhe / hwar vtaff
han tå en lÿten tÿdh til ett mildare regemente bewek=
tes/ på thz at icke något buller eller vpror ſkulle emot
honom vpwäckias/ doch tänkte han lÿkwäl vppå hu=
ru han wille them een gång betala för theras omaak/
och vthwalde ſigh ſtrax några tuſend knechter til ſitt
lÿff Gwardÿ / ſom på honom altÿdh ſkulle wachta /
och om honom hålla wacht/ ſom wore lÿka ſinnade til
grymheet och tyrañÿ ſom han/ ſå at han aldrig kunde
någhot ſå olÿdeligit befala / at the jw thet giorde och
effterkommo/ ty tå hadhe lÿka funnit lÿka/ qualis Rex,
talis grex, qualis ſervus, talis dominus.

MAgnus Dux à Spiritualibꝰ repræhenditur.

Och på thet at alt ſkulle oförmärckt tilgå/ kalla=
de han ſina förnämſta Knäzar och Baiorer til ſigh /
och ſadhe ſigh nu wara trött och ledze medh thet mö=
deſamma Regementet / och wille thet nu ingalunda
länger föreſtå/ vthan ändeligen draga i klöſtret / och

Magnus Dux vitam monaſticam eligit imperio cum

duobus filiis proceribus commendato.

bliffua en munck/och i så måtto öfuergaff regeringen/ befallandes then sina Söner/ och the förnämsta Baiorer medh thessa ord/at the skulle så regera och regementet förestå / at the kunde trygghelighen wara til swars för honom och hwar åhrligh man / doch wille han vthi alla wichtige saker som til honom skutes/ wara them medh rådh och dådh behielpelighe/ och drogh ther medh åstadh til Alexander Slåboden / som ligger 18. mÿl ifrån Muskow.

När han nu på thetta sätt tÿt kommen war/ skickade the ifrån Muskow til honom några förnämligha Baiorer / ödmiukeligen bidiandes/ at han wille koma tilbaka igen/ och beklädha thet Storfurstlige Embetet/ ther til han sigh swårligen förwägrade/ och skreff tilbaka/ at han wille begifua sigh til the yttersta grentzor vthi Landet/ och aldrigh wÿsa sitt ansichte vnder thet förrädeliga folket/ och låt tagha ifrån Sändebuden alla theras klädher och tygh / at the så gott som nakna och i bara skiortan måtte dragha heem igen. Men the i Muskow wore så vppå honom förstört / at the låto sigh ther medh intet nöÿa/ vthan affärdade andra fulmyndigare Sändebudh til honom /både Andelige och werldzlige/ som skulle honō bidia och beweka til at antaga Regementet igen/ hwilke när the komo/ och fingo hoos honom audientz, hafuer han them hårt tiltalat/ oc vtropat them för åhreförgätne och meenedighe förrädare/ och på sidstonne lÿkwäl bewiliat til theras begäran/ och vthloffuat at anamma Regeringen igen / doch icke annars / vthan at the skulle först vthöffuer hela Landet på nytt swäria honom huldskap och troskap/ at the aldrigh emoot hans befalning

Magnus Dux ad imperium rogatus revertitur.

wille

wille göra eller sträffua/ hwilket the honom och på alla Ständernes wägna tilsadhe/ ther vppå han drogh tå tilbaka til Muskow igen / haffuandes medh sigh sitt stora lÿff Gwardÿ/ som han tilförenne hadhe vtwaldt/ och tänckte icke ther vppå huru han wille sökia och främia menige mans bästa/ vthan huru han wille komma mäste parten bådhe höge och låghe/ Andelige och Werldzlighe/ om lÿff och leffuerne/ och all theras wälfärd/ och begynte vppå skräckelighen tyranisera/ och skickade strax til then Rostouske Fursten/ som war en Gubernator öffuer låghe Nogården / och låt honom vthi Kyrckian fängzla och binda / och sedhan halshugga/ och kroppen i strömen kasta / Men huffudet förde the til Storfursten/ hwilket när han thet ſågh/ togh han thet i sijn hand/ och sadhe : Thetta huffudet haffuer medhan thet leffde/ törstat efter myken blodh / therföre måtte thet ännu mättas aff watn/ och kastade thet på golffuet/ och trampade thet medh fötterna/ och befalte at häffuas vthi strömen. Sedhan låt han tagha alla hans förnämsta tiänare öffuer hundrade Personer / som alla wordo i lÿka måtto dödade/ och kastade vthi strömen.

Dux Rostouski capitur & amputato capite in flumen conijcitur.

Åhr 1568 / när han medh een stoor Krÿgzmacht drogh emoot the Påler/ och hadhe sitt läger vthi Welikeluk / satte han vthi Muskow en förnämligh Herre til Regent oc Ståthållare/ benämd Ivan Petrowitz/ och efter hans Regemente icke allom behagade/ wart han belugen och angifuen hoos Storfursten/ lÿka som han stodhe effter Regementet / och hadhe i sinnet at willa fördriffua Storfursten. Therföre när han nu aff sitt Togh heemkom / kallade Storfursten honom för sigh/ frågandes hwÿ han hadhe sådant vthi siñet/

Iohannes Petrovitz falsò delatus, & à Duce ipso confossus.

 tå wil-

tå wille han ſigh medh tilbörlighit reverentz förſwara och förfächta / Men thet kunde ingen ting hielpa/ vthan thet måtte alt wara ſant ſom han ſadhe/ och befalte honom ſtrax afläggia ſina egna klädher / och tagha andra Purpurklädher vppå ſigh igen / och gaff honom en Sceptor vthi handen / och ſatte på hans huffuudh een Krona/ och måſte vthi ſådan Habit ſättia ſigh vppå en högh ſtool/ hwadh han wille eller ey. När han ſå ſatt ſom en annan Storfurſte/ wände Tyrannen ſigh til honom och ſadhe: Warer widh ett gott modh tu oöffuerwinnelighe Keyſare öffuer alla Ryſſar / See nu haffuer iagh tigh vphögdt til then Keyſerlige högheet / ther effter tu länge ſedhan haffuer åſtundat/ Men tu ſkalt intet länge regera/ och ſadhe intet mera til honom / vthan ſtack honom ginaſt medh en långan kniff mitt igenom hierta några gångor/ ſampt alla the Knäſar och Balorer ſom kring om honom ſtodo/ rände och til och ſtucko honom förfärligen medh ſina långa knijffuar/ ſå at bådhe hiertat och alla hans Inälffuer föllo vthur honom in på gålfuet/ Sedhan ſläpade the honom nedh aff Slåttet in vppå Torget / och höggo honom vthi ſmå ſtycken ſönder. Men thet war intet medh honom allena giordt/ vtan alla hans tiänare öffuer 300. perſoner / ſampt Wänner och Fränder / måſte alla ſättia ynkelighen lijffuet til / ja alt hwadh han ätte / bådhe Häſtar och Fää/ måſte döö/ hans Hws förbrännas / hans Landbönder medh Huſtrur och Barn i grund fördärffuas och föriagas. Hans Huſtru ſom gick på fallande foot/ medh ſina Döttrar / haffuer han förſt låtit ſkämma / och ſedhan vthi ſtycken hugga.

Iohannes Petrovitz servi, amici & universa familia miserè inficiuntur.

På ſamma ſätt haffuer han och handlat med ſin Cantzler Cazari Dubrouſki / ſom war för honō angiffwin/ at han icke hadhe warit nogh flijtigh vthi ſit ämbete på thet Lifländſke Toghet / vthan förſumeligh/ thet the ſtora Stycken ſå ſeent framkomme / therföre han tå til dödhen fördömdes medh ſina Söner / oanſeedt at han war icke tilſtädhes / och kunde ſigh förſwara / vthan ſände ſtrax til honom ſina Stäckeknechter / vthi hans egen gård / hwilka når the thijt kommo/ funno the honom medh twå ſina Söner/ ſittiandes widh bordet til at få ſigh maat / Men Storfurſtens vthſkickade ſkonte them intet länge / vthan höggo them ſtrax vthi ſmå ſtycken ſönder/ och kaſtade ſtycken vthi en brun/ ſom ther war i gården. Then tridie hans Son war icke på ſamma tijdh tilſtädes/ vthan annorſtädes til gäſt budhen i Stadhen/ och när han fick wetta / at ſåledes medh hans Fader och brödher gångit war / fördriſtade han ſigh icke at dragha heem i huſet/ vthan förhölt ſigh hwar han kunde/ ett heelt åhr igenom / til thes Storfurſten thetta wetta fick / befalte han ſtrax at han granneligen ſkulle vpſökias och framhafuas/ then the tå på ſidſtonne funno/ tå påbödh Storfurſten at han medh fyra hiwl ſkulle ſönderſlijtas/ ſom han ther til hadhe vptänckt. Ty thetta Inſtrumentet war ſå giordt / at menniſkians then ena hand och arm ſkulle bindas widh ett hiwl / then andra handen och armen widh thet andra / then ena foten och benet widh thet tridie hiulet / then andra foten och benet widh thz fierde/ ſedan ſkulle widh hwart hiul bindas ett ſtarckt Hampetogh/ och hwart togh ſkulle femton ſtarcka karar dragha/ ſå at menniſkian/ om hon än aff järn wore / ſkulle i ſtycken aff the

Cancellario suo quid fecerit magnus Dux.

Cancellarius cum duobus filiis occiditur

60. karar slitas. Hoos thetta Spectakel war han sielf tilstädes/och vnderwijste Böslarna huru the göra skole/och när the giorde som honom behagade/ rosadhe han theras arbete / och logh aff alt hierta ther åth. Thet samma måste och alla göra som ther vppå såge/och säija/at sådant war rätt och wäl giordt / så frampt at the icke wille sielffua samma straff vthstå. Ty thet torde ingen menniskia hwarken medh tekn eller åthäffuor annorlunda sigh låta bemärckia / än at alt hwadh som then Tyrannen i så måtto giorde/war rätt och tilbörligit. Fans någon som ther widh suckade/eller sigh iämrade / oc icke gladdes/then samma måste strax ther til/ lijka som han något förrädelighit emoot Storfursten giordt hadhe / och samma straff strax vndergå som then andra. Han hadhe altijdh sina kunskaper vthe/ både hoos Qwinfolck och Manfolck/som skulle heemligen lura/fråga oc höra/hwadh som the talade om honom. Beslogo the och någon/ som talade thet honom icke wore til behagh/then fördes strax fängsligh vppå Slottet/och måste vthan alla nådher/anten vphängias/eller oc vthi stycken sönderhuggas. När Qwinfolcken någhot bedreffuo/ anten medh ord heller gärningar / lät han them vphängia öffuer theras måns bord/ther the skulle äta / och måste the på intet annat rum eller ställe äta / vthan ther/ så länge the ther hängde. Bleff thet vppenbart at någon annorstädes sin måltijdh hölt/then samma blef strax medh en gruffuelig dödh ombracht. The måste öffuer borden så länge hängia/ at the kunde medh stora gåffuor beweka Storfursten / at han them på sidstonne effterlåt at tagha them tädan/och låta them begraffua. När han reeste aff och til vthi Lan-

Turpis matronarum et virginum apud magnum Ducem abusus.

Landet/ låt han the förnämsta Frwr och Jungfrwr spillersta nakot vthkläda och ställa them iämpte wäghen / så länge han och alt hans hela Hoff fram om drog. Ty medh sådana lustige Spectakel plåghade han altijdh sitt Hoffolck förlusta / ther widh andra styggias/som see thet sielffua naturen wil haffua skylt och fördolt. En tijdh hände thet och at han fattade onådhe til en förnämligh Herre / som heet Semeri Weseshly/effter han hadhe een öffuermåtton deielig hustru/och henne mykit älskade / låt han medh wåld tagha henne/sampt hennes pijga in vppå Slottet/oc behölt henne hoos sigh til sin wällust öffuer 3. wekur / och när han af henne blef ledze/och intet länger kunde lijda/ låt han henne sampt pijgan föra heem i gården igen / och them mitt i porten vphängia / så at mannen sampt hennes folck / måste ther vndergå vth och in/vthi fiorton daghar/förr än the bleffuo nedhtagne.

Grande & crudele facinus.

Aff sådana ogudhachtigheet och förfärligit Tyrannij / wordo öffuer 300. aff hans förnämsta Knesar och Baiorer förorsakade / medh gråtandes tårar bidia honom/at han medh sådhant wäsende wille affstå/och bewijsa sina vndersåter nådh och barmhertigheet/ och straffa the skyldighe/och the andra som wore vthan skuld och brott/ låta bliffua och leffua / som medh sijn tiänst alt gott hadhe förtiänt / och mycket ondt lijdhit. Men samma bön bekom them som hunden gräset. Ty han låt them allesammans sedan heemligen hwar effter annan förgöra och vmbringa.

Man läser om alle andra Tyranner/ när the haffwa törstat effter menniskio blodh/haffua the sitt Tyrannij brukat emoot sina fiender/ och icke emoot sina

egna Vnderſåter. Men thenna hår Storfurſten haff-
wer bådha giordt/ och haffuer ſynnerligen luſt haft til
at bewÿſa ſitt tyrannÿ öffuer ſina trogna oſkyldigha
Vnderſåter. Ty huru förfårlighen och grymmeligen
han haffuer ſigh ſtålt emoot ſtore Nogård/ Pleſkow/
Twer och Muſkow / wele wÿ någhot lÿtet omtala/
och medh hwadh liſt och bedrågerÿ han år them öff-
uermåchtigh bleffuen. Nogården öffuerföll han med
ſådan lämpa och behändigheet/ at en icke ett ord ther
aff wiſte/ för ån han hadhe beſatt alla wägar och ſtÿ-
gar medh krÿgzfolk/ och låt ihiålſlå alla the ſom kom-
mo vth ifrån ſtadhen/ at en icke kom ther in leffuande
igen / och låt medh all macht ſitt Krÿgzfolck ſtorma
til ſtadhen/ at the ſom i ſtadhen wore/ intet kunde gri-
pa til någhon wärn / vthan måtte aff råddhoga och
håpenheet giffua ſigh ſtrax honom i händer/ och bidia
honom om gunſt och nådhe/ Men när the ſågo/ at in-
gen nådh war förhanden/ vthan alle bleffuo igenom
Swärd nederlagde/ bådhe man och qwinna / vng och
gammal/ wordo the ſtorligen förfärade/ och förſtucko
ſigh i Kyrckiorna hår och ther hwar the kunde/ effter
the ſåghe at ingen nådh eller någhot ſkonsmål war på
färde. Maluta Schuratow en öffuerdådigh tyran/
ſom war hans Öffuerſte för hans lÿff Gwardÿ / föll
them an medh ſitt partÿ/ ſom ſigh hadhe vndangömt
vthi Kyrckior och Clöſter/ middagz tÿdh på daghen/
medh en ynkelig ſlachtning/ och ſkonade ingen/ hwar-
ken man eller qwinna / vnd eller gam̃al / Vnge pÿgor
och Jungfrwr togho the medh wåld / och dreffuo ſin
ſkam medh/ ſmå barn ſtucko the på Spetzer och Hille-
bårdar/ och intet medh ſådant mord vphörde / för ån
the hadhe nedherlagdt öffuer 2770 perſoner. The
för-

Novogardienſium clades triſtiſsima.

förnämſta aff Borgerſkapet i Staden/ woro inſtäng-
de på Rådhuſet / och ſedhan then ena effter then an-
dra vthi ſtycker ſönderhugna/ och vthi Elffuen kaſta-
de. Munckar och Präſter rymde vthi ſina Kyrckior/
men thet halp them intet/ ty hoos honom galt hwar-
ken Bön/ Gudztiänſt eller någon Heligheet/ the må-
ſte alleſammans dantza vnder bödelens hand/ och ly-
dha hans pipa effter/ Metropoliten vndantagandes/
och på thet han Storfurſtens nådh någorlunda wille
igen recompenſera och bewÿſa medh ſijn tiänſt / bödh
han honom til gäſt. Och när han nu til honom gick/
befalte han ſina Bödhelsknechter / at the vnder
Måltÿdhen ſkulle dråpa alla Präſter och Munckar
ſom i hela Nogården wore / och alt hwadh ſom vthi
Kyrckiorna och Clöſtren fans / bådhe Silff / Guld/
Perlor och Edleſtenar / påbödh han tagha ſin koos/
och låta vthi ſin Skattekammar förwaras / hwilket
the och alleſammans medh ſtoor grymheet effter-
komme / ſå at mächta ynkelighen haffuer warit ther
at ſee vppå. När Måltÿdhen vthe war / och thet
andra alt beſtålt war/ ſom han påbudhit hadhe / låt
han tå på ſijdſtonne ſpoliera Metropolitens Clöſter /
alt borttagha hwadh ſom ther fans / bådhe lÿtet och
mycket/ och låt honom ſedhan före til Pinobäncken /
och ynkelighen ſträckia / at han ſkulle bekänna hwar
ſom han hadhe förwarat alla ſina och Munckar-
nas åghodelar / hwilket ſå ſnart ändat war / ſa-
dhe Storfurſten til Metropoliten: Tu haffuer nu
nogh länge beklädt thetta Andeligha Embetet / och
leffuat i kyſkheet vthan huſtru / iagh wil nu göra
tigh til en wåldidh Man / och giffua tigh een huſtru/

Metropolita Novogardienſis dignitate ſua exutus, & omnibus bonis privatus, neſãda ignominia afficitur.

och låt medh thet samma föra til honom ett hwitt Stodh/ och sade/ at han thet skulle bruka för siin hustru / befalandes strax sättia honom ther vppå medh ett paar lårffts byxor / och en elack kiortel / och föra honom krinz om hela Staden/hwar man til spott och åthlöije / medh sina Bödelsknechter / och sedhan på samma Stodh til Muskow/ther han tå vthi ett slemt fängelse ändade sitt lijff.

Theodoro Semenov quid contigerit.

När thetta war skeedt/ bleff sedhan en rijk förnämligh Borgare / benämd Fedro Semenow vpspanat/som sig hade vndanstucket/ och til honom framhaffd/ hwilken han låt medh ett starckt Hampe togh binda/och nedhsänckia några timar vthi Elfuen/ och sedhan åter igen vptagha / hwilken Storfursten frågade/hwadh han vthi Elffuen / när han så länge vnder watnet war/seedt hadhe/ swarade han : Nådighe Storfurste/ Jagh sågh at alla dieflar som äre vti Laggasiö/vthi Jlmensiö / och sedan så månge som äre vthi Östersiön / och vthi thenna Elffuen komma tilsamman / och wela bortröffua tina Siäl/och föra henne til helwetes affgrund / Tå swarade Storfursten / Tu haffuer sagdt rätt/iagh skal bewijsa tigh gunst för thenna tijn syyn / och befalte honom strax borthaffuas/och hans fötter in til knän vthi en kettel sättias/ medh siudhande hett watn / och ther vthi så länge kokas och siudhas / til thes han hadhe bekändt hwar han hadhe förwarat sina ägodelar / effter han war en dråpeligh rijk man / och hadhe vpbygdt tolff Klöster medh sin egen bekostnat. Och althenstund han så ynkelighen vthan någhon barmhertigheet pintes och kokades/bekände han hwar han hade liggiandes 30. tusend daler godha deñingar/ther med Storfursten

fursten tå gaff sigh tilfridz/ och låt honom intet mera sedhan pinas/vthan strax sampt hans brodher Alexi/ vthi många stycken huggas / och vthi Elfuen kastas.

Såsom han nu alt effter siin wilia och lust hadhe beståldt vthi Nogården / tänckte han nu och til åwen på samma sätt at handla medh the Pleskowiter / och drogh tijt medh sin ganska Krijgzmacht / hwarföre the i Stadhen sigh ynkeligen gåffuo/och storligen förfärade/oc sig vti alla måtto fruchtade för hans stora wredhe och grymheet/och kunde ingen ting sigh företagha/vthan greto och sörgde/doch när han tå kom/ gingo the honom alla samptligen emoot/ och föllo på sina knä/ och framstälte på alla gatur för alla portar ther han framdrogh/Salt och Brödh/och bådhe honom wara wälkomen/the hörde honom alla til medh hustru och barn/och alt hwadh som the vthi sina förmögenheet hadhe : The hadhe intet ägit/ thet hörde honom til altsammans : Han skulle thet anamma och låta thet sigh behagha / the wore hans Tiänare / Vndersåter och lijffägna Trälar/för honom wele the haffua ospart lijff och blodh / och alt thet the ätte / han skulle handla medh them huru honom täktes/ the stodhe ther intet emoot. Aff thenna ödminka Bön och tilbudna wälwilligheet / wardt hans wredhe någhot lijtet stillat/och til någhon mildheet beweekt/så at han icke så grufffamblighen handlade som i Nogården/ vthan låt några fåå the aldrarijkaste Borgare/ Munckar och Pråster/sköfla och plundra/och sedhan vthi stycker sönderhugga/och vthi älffuen kasta. Han sköflade och twå the rijkaste Kyrckior som ther wore/ och låt alla Klockor bådhe stora och små bortföra / som ther i staden funnos/och drog ther medh sin koos.

Plescoviensium inventum prudens, quo Principis iratum animum placarunt.

Tverenſes miſerè & crudeliter affliguntur.

När han nu ſåledes vthi Pleſkow beſtålt hadhe / drogh han til Stadhen Twer / och öffuade ther i lÿka måtto ett gruffueligit tyrannÿ på ſina Vnderſåter / ſom i Nogården / ſå at han förſt låt ſkämma the förnämſta Borgare huſtrur och döttrar / och ſedhan tagha ifrån them alt thet the åtte / och ſlå theras män ihiål / ſå at och vthi then Stadhen war en ſtoor ſorgh och gråât hoos hwar man. Ther ſutto och i fängelſet 19 förnämde Tatterſka Murſar / ſom han hadhe fått vthi thet Tattariſke krÿget / them låt han oc alleſammans vthan all nådh ynkeligen ſlå ihiål / ändoch the ſigh i förſtonne manligen wärde medh ſina långa knifwar / ſom the hoos ſigh heemligen förborgat hadhe / ſå at the ſtucko många aff hans Bödhelsknechter til dödz / ſamt theras förman / Maluta Scuratow / ſom många menniſkior ifrån lifwet til dödhen hulpit hade / och nu för theras händer döö måſte / lÿkwäl kunde the ſigh icke heller ther medh för then ſtora mykenheet länge behielpa / ty the wore ſtrax af them kringhuärffde / och nederſabblade ledh ifrån ledh / och ſedan vthi Elffuen kaſtade.

Malutta Satellitum Dux à Tartaris cultello träſfoditur.

Han ſkonade icke heller ſitt förnämſta Rådh och trogne Secreterare / ſom han hadhe Aphanaſi Weſomſki / hwilken han alla ſina hemligheter förtrodde / vthan låt och honom ynkelighen hudhflängia / och ſedhan på en ſtaka ſättia / allenaſt för thet en annan Baier hadhe honom falſkelighen belughet / och ſagdt / at han hadhe warnat the förnämſta vthi Stadhen / at the ſkulle packa ſigh ther ifrån / för än Storfurſten thit komme / ſå frampt the wille behålla lÿffuet.

Ingens Tyrānis in intimū Secretarium perpetrata.

Men han låt ſigh icke allenaſt medh hans dödh åthnöÿa / vthan han låt och tagha hans Huſtru / Söner och Döttrar / drängiar och pÿghor

gör / öffuer 60 perſoner / widh huffudet / och på ſamma ſätt förſkickat ſin koos til then yterſta Hwÿlan.

Sedhan drogh han til Muſkow / och foor alt fort medh ſin Tyranniſka handel / och låt mitt på wäghen vpſättia 18. galgar / ſampt allehanda Inſtrument både til at ſiudha och ſtekia folck / ſom han hadhe vptänckt. Så och elieſt medh eeld och ſiudande watn / vthi ketlar och pannor / at öffuermåtton gruffueligit war / ſå at hwar man öffuer hela Stadhen ſigh förfärades / och lupo ſin koos ifrån alt thet the hadhe / och gömde ſigh vndan.

Theatrum luctuoſum & miſerabile erectum à magno Duce.

När nu ſådant alt beſtält war / drogh han nedh aff Slottet / medh ſina öffuermåtton många Mördare och Bödhelsknechter / vthi fulla Ruſtningar / och togh alla Gatur in / och them beſatte medh ſitt Krÿgzfolck / på thet han ſkulle haffua platz och rum / och intet hinder vthi ſitt förehaffuande / medh ſlachtande och mördande / och togh han thetta Tyrannÿ ſigh före til at fulborda på en ſynnerligh Höghtÿdz dagh / befallandes på Rådhuſet tilpynta ett ſtåtelighit Gäſtebudh / medh Maat och allehanda kåſteligha Drycker / haffuandes i ſinnet at blanda vthi ſamma drycker förgifft / ther medh han wille förgöra ſitt förnämſta Rådh / på thet han ſedhan thes beqwämmare kunde Stadhen vthplundra och fördärffua. Men effter ther fans ingen ſom wille framkomma / och ſådant äfwentyr vthſtå / redh Storfurſten af och til i ſtaden / then ena Gatun vp och then andra nedh / förmanandes Borgarna och Menigheten / at the ſkulle wara widh ett gott modh / och ingen fahra båra / wiliandes them medh ſina ſöta ord framlocka / Men the

the wille ingen troo ſättia ther til / vthan bleffuo alt ſtilla/och rörde ſigh intet/ och woro vthi ſtoor fruchtan och bäffuan. Ty the tänckte altijdh på them ſom woro mördade vthi Nogården / Ätwer och Pleſkow/ och hwilken ynkeligen ändalycht the fingo/och at vppå hans tyrannij war ingen ända. Doch gingo the på ſidſtonne tilſamman/och rådhſlogo ſin emellan/hwadh the ſkulle i thenna handelen tiltaga / och beſluto ſå ſin emellan/at the ſkickade til honom några gambla vthleffuade män / til at ſee huru them i händer gå ſkulle ; Och medan han bewijſte ſigh emoot them ſwåra gunſtigh och nådigh / begynte och the andra ſmåningom framkomma/och ſigh bewijſa / at förſamlingen bleff på ſidſtonne ſå ſtoor/at marcken intet kunde tilräckia/ vtan alla hwstaken wordo oc full/hwilket när Storfurſten ſågh/ſtegh han fram / och talade til hela Menigheten/ſäijandes ; Käre Vnderſåter/thenna dagh ſom nu är vpliuſt / är edher worden en önſkande lyckſaligh dagh ; Ty effter ſåſom j alleſammans äre dömde och condemnerade til dödhen/haffuer iagh dochlijkwål på thenne tima beſlutet/ at låta eder wederfaras nåde/och ſkänckia edher lijffuet/doch wil iagh lijkwål framhaffua mina förrådhare/och låta them för edhra ögon ſtraffa/och ſijn förtiänta löön bekomma. Medh thetta taal wille han beweka och inbilla Menigheten at hon vppå hans förehaffuande intet ſkulle vndra / vthan giffua ſigh tilfridz/ och thet låta ſigh behagha hwadh han giorde / och gaff medh thet ſamma 200. fångar löſe / och badh them gåå hwart them ſyntes. Sedhan begynte han vppå ſitt förehaffuande mord/ och befalte ſin Secreterare vpläſa ett Regiſter / vthi hwilket theras nampn woro antecknade/ſom han wille aff

Purgatio magni Ducis ad populum, & multi præter ſpem liberati.

le aff

le aff wägen haffua och dräpa låta/ hwar ibland war hans öffuerſte Cantzler/benämd Jvan Michaelewitz Wiskowati/ſom myket gott vthi Landet hadhe vthrättat/och troligen tiänt. Han war then förſta ſom på platzen framhaffdes/ och beſkyltes för förräderij/ lijka ſom han hadhe ſtämplat medh Konungen i Pålen/Turcken och Tataren/och them tilſkrifuit/ at the ſkulle komma och intaga Slotten/ och fördärffua Landet / och effter nu ſådant war vppenbart oc kunnigt/ måſte han och nu för then ſkuld lijdha ſitt förtiänta ſtraff. Men Cantzleren ſom vthi ingen ſaak ſkyldigh war / ſwaradhe driſtigt och frijmodigt/ at ſådant aldrigh ſkulle bewijſas / och kaſtade Storfurſten före hans ſtora Tyrannij / at han ſå mänge ſtora och förnämſta Herrar hade låtit hemligen och oſkyldigt förgöra och ihiälſlå/lijka ſåſom the hadhe trachtat effter Rijket och Regementet/ thet tå aldrigh vthi någhon Sanning befans/ ther öffuer Storfurſten ſwårlighen wredgades/befalte ſtrax honom til at rätta/thet the och intet förſumade / frågandes honom medh hwadh dödh han döö ſkulle/Tå befalte han at alla hans Hofftiänare ſkulle ſkära hwar ſitt ſtycke af honom/tå ſprang then ena til och ſkaar hans högra öra aff honom/then andra thet wänſtra/ then tridie läpparna/ then fierde ett finger/ och ſå alt bort åth ledh ifrån ledh/ ther aff han ſwårlighen pijntes och plågades/ på ſidſtonne ſprang och en Secreterare til / och ſkaar hans heemligha ting ifrån honom/ ther aff han ſedhan ſtrax dödde/oc intet mera ſå pijntes/hwilket Storfurſten förtröót/och effter han ſågh/at han ther aff blef dödh/ wardt han på ſamma ſkriffuare wredh/ ſäijandes honom hafua förbund och Conſpiration medh Cantzleren/

Falſæ accuſationes in Cancellarium Principis.

Crudele ſupplicium quo indignè affectus Cancellarius.

Aa at han

at han honom således tiänte/at han så hastigt blef sin pina och marter qwitt/oc icke länger plågades/therföre så skal tu nu thet samma anten vpåta/ thet tu af honom skaar / eller och tu skalt dö then samma dödh/ hwilket när han sågh / at intet annat vppå färde war/ än at han jw thet ena göra måste / therföre togh han til och åth samma stycke vp/och frelsade sitt lijff. Sedan han förnam at Cantzleren dödh war/och nu ingen marter mera achtade / låt han lösa hans Lekamen ifrån ståcken / ther widh han bundet war/och hufwudet affhugga/och kroppen i styckewijs sönderhugga. Ther effter låt han tagha ifrån hans hustru alt thet hon hadhe / och stööt henne vti ett Clöster. Hans Son förskickade han vthi onådhe/och låt skämma hela hans Frwtimber.

Thesaurarius et equorũ magister magni Ducis ad necem miserrimè rapiuntur.

Effter hans dödh låt han sedhan framhaffua sin Skattmästare och Stalmästare/ och them på samma maneer fast binda widh twå pålar nakna/såsõ Cantzleren / och them först begiuta medh ijs / sedhan medh siudande hett watn / så at både hudh och håår afgick/ och them ther med så länge plågade/at the dödde. På samma sätt låt han och döda sin egen Kock/så at han först låt skåra ifrån honom hans heemligheet/ och sedhan vthi stycken sönderhuggan.

Crudelis mors ducẽtorum nobilium è carcere deductorum.

Effter honom låt han och framhaffua några andra förnämlige Herrar af sitt Rådh / oc låt them och ther bredhe widh halshugga. Til thet yttersta/låt han och vthtagha af Fångelset/200 Adels personer/ och föra them vth på platzen / och låt them alla ther vthan någon orsaak / oskyldigen nederhugga. När han nu thenna daghen / nogh sigh aff Blodh mättat hadhe / gick han til Slottet igen doch gick han först

in vti

in vthi Skattmästarens hws / then han hadhe rätta låtit/och fan hans hustru mykit söriande och bedröffuat öffuer sins mans dödh / hwilket när Storfursten förnam / låt han strax tagha henne fatt / och sättia henne naken medh blotta rumpan vppå ett håårreep/ som war bundet emellan twå wäggiar/ och befalte sina tiänare så länge henne ther vppå gnida och draga/ at blodhen vthran/ och köttet bortgick in vppå bara benen/til thes hon måtte vppenbara sins mans skat/ hwar öffuer hennes dotter/som icke war mera än som 15 åhr gammal / och ther til öffuermåtton dejeligh / ynkelighen ropade och qwidde / Hwarföre han tå och befalte / at hon skulle strax framhaffuas til samma straff / ther öffuer hans äldste Son Jwan sigh ynkade / och badh honom at han skulle skänckia honom samma Jungfrw/thet han tå giorde/ och bleff så hon ther ifrån förlossat. Tridie dagen ther efter/låt han samla alla the döda kroppar tilsamman/oc föra vtã om staden/och kastade them vthi ena groop/som til them gräfwin war. Men han gaff sigh intet heller ther med tilfridz/vtan låt några dagar ther efter vptaga 80 af the dödha mäns hustrur / befallandes them allesamman kastas vti älfuen/ oc ther sin hwilekamar hafua.

Impudens & crudele facinus in uxorem Thesaurarij.

Såsom nu hwar man sig fruchtade för ett sådant omenniskeligit tyranniskt regemente/ och at ther på ingen ända war/ samlade sigh tilsamman 150 Baiorer/ i then acht och mening / at ryma vndan hans tyrannij in vthi Pålen / Men thet wardt vppenbart / och the bleffuo alla igen hämptade/oc strax bundna/och nedkastade vthi diupa lortugha skarnpussar / såsom een kaslebroo hade warit giord/och låt öffuer them medh sina Håstar så länge rijdha och springa / at the dödde / och man intet annat see kunde än lort och skarn.

Muschoviæ loco pontis dispositi & interfecti.

The=

Theras Hustrur/Barn och Tiånare/låt han allesam-
mans vthan all Nådhe dråpa och ihiälslå / oanseedt
at them intet witterligit war/hwadh theras Mån oc
Herrar i sinnet hadhe.

Han skonade icke heller sin egen köttlighe broder/
Knås Georgi/ som war en from/ åhrligh och vprich-
tigh man/ och effter han sågh huru Storfursten hans
brodher tyranniserade/och sökte altijdh lägenheet och
tillfälle/til at få någon orsak/igenom hwilken han kun-
de skilia honom ifrån lijfwet oc alt thz han åtte/wach-
tade han sigh thet båsta så långe som han kunde/doch
halp thet lijkwål honom intet/ Ty han låt heemligen
beställa på sidstonne twå ogudhachtigha menniskior /
som bekände och angoffuo/ at han icke allenast trach-
tade honom effter Regementet / och talat på hans
åhra och högha Nampn / och honom vthi alla måtto
försmådeligen *injurierade*, vthan hadhe och hans Vn-
dersåter rådt och förmaant til *mutination* och vproor/
och skilia honom widh Regementet. Therföre Stor-
fursten och aff thessa vpdichtade lögner och falska or-
saker / befalte sitt förrådiska partij at the skulle taga
hans broder fast/och föra honom på Slottet/hwilket
the och strax efterkommo/Men när han sågh then tiuf-
wa hopen komma i sin gård/bleff han så rädd och för-
fårat/at han togh *refugium* vthi sin Gemåhls kammar/
tijt the fast effter trångde/och togo honom widh hal-
sen/och gåffuo honom mång hugg / och halp intet at
hans Gemåhl war emellan / bitterlighen ropade och
greet/och sigh ynkeligen i alla måtto hadhe/reeff sina
klåder sönder/ och badh at the skulle föra honne medh
sin koos / såijandes sigh haffua en Edh sinom Man
swörit/tå hon medh honom wigdes/ at hon medh ho-
nom

Georgio, Magni Ducis fratri struuntur insidiæ.

nom wille vthstå ondt och gott/och medh honom leff-
ua i nödh och lust/Men thz halp henne intet/ hon må-
ste blifua qwar i huset/ och han fördes vp til Slottet.
Som han nu för Storfursten sin Brodher kom / be-
falte han strax bödlarna / at the honom pina och sträc-
kia skulle/thet hårdesta som the kunde/ menandes ho-
nom strax för then stora pinan oc sweda som han ledh
och vthstå måste/ skulle bekänna thet han aldrigh ha-
dhe tänckt/och Storfursten honom vppå dichtat ha-
dhe / på thet han för Menigheten skulle synas haffua
een rättmätigh orsaak til thet han giorde. Men Bro-
dhren wille thet ingalunda göra/oanseedt ehuru hårt
han pijntes/vthan badh at honom skulle bliffua vndt
och efterlåtet/ nu på sitt yttersta något lijtet at ta-
la/och medan thet honom loffuades/at han skulle så-
ija hwadh han wille / wardt han tå aff sina band vp-
löst/tå vphoff han sijn hand/sampt the strick oc band
som han hade warit medh bunden/och wijste them för
menige man/och sade: J Manhafftige Krijgzmän/
seer vppå then kostelige ornat och prydning/ther med
edher Landzfurste är nu stofferat och beklädd / hwil-
ka migh aff ingen fiende/thet migh myket berömliga-
re wore/ äre vppålagde/ J haffua fångat edher egen
Furste och naturlighe Arfherre / och giordt honom til
en lijfegen trääl/thz iagh doch intet hafuer förtiänt/
vthan alt gott förskylt. Men iagh låter thet nu alt-
sammans fara/och bedher allenast een Bön aff eder/
så frampt at thet ändelighen Storfurstens mins bro-
dhers befalning är / at iagh döö måste/och han effter
mitt blod törstar/så görer tå snart en ända med mig/
at iagh så swårligen icke må pinas /eller ther j icke wele
läggia edher hand vppå migh/så gifuer migh en Sabel

Georgij fratris Tyranni ad carnifices & circumstãtes vehemens & intrepida oratio.

 vthi

vthi mŷn hand/at iagh thet ſielff vppå migh må fullborda/ſom j tå haffua ſworit at wela thet göra effter Storfurſtens befalning. Men effter han intet aff thetta hoos them kunde förmå / wände han ſijn Bön vthi een förmaledielſe/och ſadhe: Wälan/ſå önſkar iagh idher ogudhachtighe menniſkior/ at Gudh ſkal eder ſtraffa / och edher en ſådan åndalycht förlåna/ſåſom j andra vthan ſkul och brott haffua Tyranniſkeligen låtit bekomma/ J haffua tilförenne edher medh inbördes blodh noghſampt beſmittat / och the ypperſta Herrar i Landet förmördat. Jag/ſom nu är igen/ thet ytterſta ſlachtelamb / och nu och aff edher måſte vpoffras / önſkar edher alla til at briñа vthi helwetis affgrund/ och at på edher olycka / måtte ingen ända bliffua/och at j måtte förachtade/och vnder fötterna trampade warda til ewigh tijdh / falla för edert egit Swärd / och at j mera igenom inbördes vproor och twedrächt måtte fördärffuas / än ſom aff fienderna. Sedhan wände han ſigh til Bödlarna/ropandes / at the ſkulle nu intet länger töffua/ vtan honom pina oc pläga/thz måſta ſom the kunde/thz the ſig intet förſumade / vthan ſtucko och höggo honom ſtrax ihiäl/ ther widh han icke en gång ſuckade/vthan frijmodigt ſom en manligh Krijgzman dödde / och ſin anda vpgaff. När hans Gemåhl nu ſådant ſporde/ ſamlade hon ſina båſta håffuor / gull och penningar ſamman/ wiliandes ther med ſökia ſkydd och förſwar hwar hon kunde / Men hon kom intet långt/ vthan bleff ſtrax aff then tyranniſka hopen vpſöckt och igenhämptat/ och bleff til håån och ſpott / then ena gatun vp then andra nedh förd och ſlept / til thes the kaſtade henne

Vxor Georgij capitur & interfecta in flumen abijcitur.

vthi

vthi åån/och ther förgiorde/och Storfurſten togh ſedhan til ſigh/ alt hwadh ſom ther fans bådhe löſt och faſt.

En tijdh giorde han och ſin Gudztiänſt vthi Alexanderſke Slåboden / medh ſådan Bön och Gudhfruchtigheet / at när han vthgick vthur Kyrckian/ in vthi ſitt Palatz/ låt han mörda och ihiälſlå 27 perſoner/vthan all ſkuld och brott/ſåſom många flera/Oc effter på ſamma tijdh en förnämligh Herre aff hans Rådh/ benämd Telatowſki/ icke war tilſtädes/ vtan hema i ſitt Herberge / och hadhe en hoop gäſter hoos ſigh / och wille gärna wetta hwadh ſom Storfurſten hadhe för händer medan han war hemma/ och ſkickade ſin tiänare vp til Slottet/ther efter til at förfara/ Och medhan Storfurſten bleff honom warſe/låt han honõ ſtrax til ſigh hämpta/ frågandes honom hwadh hans ärende war/ och hwem honom hade vthſkickat/ tå ſwarade han/ at hans Herre Teletowſki hadhe honom ſkickat / til at förſpöria hwadh H. M. hadhe til at göra / hwilket ſtrax han förnam / ſände han effter honom / ſampt alla hans gäſter / och låt them ſtrax vthan någhon enſkyllan / pina och ſträckia / fråghandes hwar effter han hadhe ſkickat ſin tiänare vth til at ſpana hwadh han giorde / och hwadh för ett Gäſtebudh the hadhe / och hwadh the om honom talade / huru the wille honom förråda och förgöra/thet war honom nu altſammans vppenbart/ thet ſkal nu vppå them ſannas och fullbordas/oc halp intet huru the ſig wille enſkylla/vtã bleffuo i ſå måtto ifrån Sträckiebäncken hafde/vti ſlem̃a illaluchtande torn/ther the ynkeligen ändade ſitt lijf.

Religionem ſuam magnus Dux innocentum ſangvine ſanctificat.

Quid acciderit Telatovſki qui inquirere voluit, quidnam ageret Magnus Dux.

Och

Och torde ſedan ingen effter then dagh ſkicka ſin tiä-
nare vp til Slottet/ och låta frågha hwadh Storfur-
ſten giorde.

På en tijdh hände och/ at Woiwoden ifrån Sta-
ris/ Boris Tatiſzow/ wardt kallat til Storfurſten ef-
ter Middagzmåltijdhen/ och när han kom til honom/
ſatt Storfurſten widh Bordet/ och hadhe lagdt then
ena handen vnder kindbenet/ negh och bugade han för
honom på theras ſätt/ thet aldraödmiukeligaſte ſom
han kunde/ och önſkade honom myken lycka och wäl-
ſignelſe/ ther til Storfurſten tackade honom oc ſade:
Min Son Boris/ tu haffuer altijdh warit migh huld
och troghen/ och för then ſkuld en föråhring förtiänt
aff migh/ kom hijt nämmare til migh/ och när han tå
gick til honom/ och nedhbögde ſitt huffuudh/ drogh
Storfurſten ſin knijff vth/ ſkaar medh ſijn egen hand
thet ena öra aff honom/ ther emoot han intet knor-
rade/ vthan ödmiukelighen tackade för then ſtora be-
nåding han honom hadhe bewijſt/ och önſkade honom
alt gott för thet han ſådant medh egen nådighe hand
giordt hadhe/ til hwilken Storfurſten ſedhan ſadhe/
tagh på thenna tijdh thenna litzla föråhring til godo/
på en annor tijdh ſkal tu bekomma en ſtörre och bät-
tre.

Palatino Staricienſi Tyrānus propria manu auriculam abſcidit.

En tijdh hadhe han och vthſkickat twå Baiorer
medh några hundrade man/ til at dråpa och förgöra
några förnämligha Herrar för blotta miſztanckar al-
lena/ och lydde theras Fulmacht ſom them war giff-
uen/ at the ingen aff them ſå månge ſom aff ſamma
ſlächt wore/ hwarken Män/ Barn/ Qwinnor/ tiänare
eller bönder/ ſampt håſtar och fää/ kattor och hun-
dar/ gäſz oc höns/ ja fiſkarna ſom i watnet wore/ ſkul-

...umenta ad canem & felem usq; membratim occiſa & diſſecta,

le ſkona/ vthan alt förgöra/ i ſtycker hugga och vth-
rota/ oc huſen förbränna. Och medan the nu ſå grym-
meligen efter Storfurſtens befalning handlade/ drå-
po och ihiälſlogho/ kommo the och på ſidſtonne vthi ett
hws/ vti hwilket lågh ett wackert deijeligit dije barn
vthi een Wagga/ hwilket ſigh medh löije och åthäff-
uor ſå kärligen ſtälte/ at thet war them omöijeligit at
the kunde ſamma barn dråpa/ vthan bleffuo både en-
ſe om rådh/ at the wele ſamma Barn leffua låta/ och
thet förtroligen en aff ſijn Slächt giffua til at vpfo-
ſtra. Sedan ſom the nu thenna tyranniſke befalnin-
gen hadhe efftertkommet/ och ſkulle draga til Muſkow
igen/ och göra ſin Storförſte Relation oc beſked/ hwad
ſom the vthrättat hadhe/ äro the bleffne ſå förſkräck-
te/ at the haffua ſigh befruchtat/ at thet måtte vth-
ſprijdas om ſamma barn/ och the ſedhan komma om lijf
och leffuerne/ fördriſtade förthenſkuld ſigh ſådant in-
tet til at fördölia/ vthan vppenbarade thet för Stor-
furſten/ bidiandes nådh och förlåtelſe.

Storfurſten ſom war en gammal Räff/ ſtälte och
förhölt ſigh/ lijka ſom han och ther medh hadhe ett
medhlijdande/ och at the ther vthinnan hadhe giordt
wäl och rätt/ och begärade ſåſom Herodes/ til at ſee
ſamma barn/ och thet tilbidia/ hwilket och ſkedde/ och
när the thet framboro/ togh han thet vp i famnen/
thet halſade och kyſte/ och hadhe tuſend frögder ther
medh/ ther aff the twå Baiorer aff hiertat gladdes/
och intet annars meente/ än at the vthi thenna ſaken
hadhe giordt rätt och honom til behagh. Ty thet är
gemeenligen alla Muſkowiters art och wahna/ at när
the ſigh wänligen anſtälla/ och ſigh liufligen bewijſa/
anten medh ord eller gärningar/ tå fölier ſtrax ther

Herodiana aſtutia & crudelitas.

effter ſtoor olycko och mootgånd. Twärt om / när
the hota / pocka och ſnorcka / är medh them mindre
fahra / oc ſtå intet ſå mykit til at befruchta ſom glieſt /
lijka ſom thet ſkeer medh Pardeldiwr och Apinior /
för hwilka the fruchta / och ryma vndan högdt vp i
the längſte trä ſom the fiñā / oc ſig ther för them ther
bewara / hwilket när the Pardeldiuren ſee / läggia the
ſigh nedh vnder ſamma trä / och ſträckia alla fyra föt-
ter ifrån ſigh / och draga andan til ſigh / lijka ſom the
wore döde / ther öffuer Apinierna glädias och ſpringa
nedher aff trään / och högeligen triumphera / menan-
des ſigh haffua öfuerwunnit ſina fiender / och tå war-
da the förſt aff them ſönderreffna och dödade / ſåſom
offta är ſkeedt aff the Muſkowiter / när the haffua
giordt Fredh och Stilleſtånd medh ſina grannar / äre
the tå aff them alſom gruffueligaſt öfuerfalna oc an-
fächtade.

Ewen ſå ſkedde thet och nu medh theſſa Baiorer
och ſpådha barnet / at medan the ſågho Storfurſten
wara luſtigh / meente the ſigh ther vthinnan haffua
giordt wäl / Men för än the ſåghe ſigh om / ſprang
han til en knijff / och ſtack thet meenlöſa Barnet tree
gångor in åth hiertat / ther öffuer thet och ſtrax vthi
hans händer dödde / oc kaſtade thet ſtrax vth igenom
fänſtret / hwilket hans hundar och biörnar ſedan vthi
hans åſyn ſönderreffuo och vpåto / Baiorererna lät
han ſtrax medh thet ſamma qwartera och ſönderhugga.

Magnus Dux tanquam ſummus ſacerdos rem ſacram peragit.

Effter ſåſom nu thenna Storfurſte hadhe bedrif-
wit ſtort mord och tyrannij / ſå wäl på ſina egna Vn-
derſåter / ſom på ſina fiender / begynte thz honō på ſid-
ſtonne ångra / och wille göra boot och bättring / och
gick vthi Kyrckian / och hölt ſielff Meſſa lijka ſom en
annan

annan präſt / vthi alla the Ceremonier ſom the bruka /
och bewijſte ſigh ſwåra from och Gudhfruchtigh / aff
ett Phariſeeſkt och ſkrymtachtigt hierta / effter han
medh ſina Gudheligheet intet ſökte GVdz åhra och
Förſamblingenes båſta / vthan trachtade mera ſedan
än ſom förr / effter oſkyldige menniſkiors blodh oc vn-
dergång / och togh ett gruffueligit ohörligit Tyrannij
före / och bedreff thet förſt på ſin båſte och ypperſte
Krijgzöffuerſte / benämd Pieter Seremeta / ſom ſigh
på alla togh och reſor wäl oc manligen hadhe bewiſt /
och nu wardt för honom falſkeligen belogen oc angif-
wen: Then ſamma lät han tagha faſt / och för ſina ö-
gon vthi ſtycken hugga / och hans fötter och händer
ſubtiligen binda vthi ett hwitt lijnklädhe / och ſkicka-
de thet hans huſtru til en ſynnerligh föråhring. Sam-
maledes handlade han och medh en förnämligh Herre
ifrån Polen / Petro Bicovio / ſom han hadhe fången /
och lät halshugga / och hans huffuudh ſigh förebära /
när hans målthijdh ſtodh / och ſattade thz vti ſina hän-
der / och beſkådade thet grant / och dreff ther medh öf-
uer målthijden ſitt gäckerij oc narreſpeel / lijka ſom han
en ſynnerlig mandom hade bewijſt med ett dödt man-
huffuud / ſom han emot all rätt ochriſteligen hade af-
hugga låtit. Huru grufligen oc tyrañiſkeligen hā haf-
wer hādlat med en Sleſiſk Adelsman / ſom hett Alber-
tus Beſo / är oc nogſamt kuñigt. Ty af honō kunde hā
ſig icke förr mätta / när hā war vttagen af fängelſet /
för än hā hade låtit förſt ſticka både hās ögon vth / oc
ſedā alla hans ledamoter ſönderbråka / oc ſå hufuudet
afhugga. Men på thz hā icke allena ſådant ſtraff ſkulle
vtſtå / befalte hā ſtrax honō til ſällſkap / några 100 Pa-
ler aff Fängelſet vttagas / förgöras och halshuggas.
Ty ſtrax the Polenſke ſändebud wore af lådet dragne /

Seremeta in fruſtra diſſecatur, pedibus manibusq; ad uxorem trāsmiſſus.

Bicovius capite truncatus perit.

Albertus Beſo, crudeliſſimo mortis genere affectus.

öffuade han thetta tyrannÿ/ ja han låt och af fångarna twå oc twå binda med starka band och hampetogh tilsamman/ at the skulle slå och kämpa medh hwar andra/ til thes the bådhe dödde/ at thet haffuer gruffweligit warit på seende/ så at Bödhlarna sådant intet mera aff ynksamheet haffua kunnat see/ vthan begåffwo sigh ther ifrån sin koos/ hwilka han strax låt hämta tilbaka/ och på synnerligit sätt slachta/ som war oc ett synneeligit märckie och tekn til hans omenniskeligheet/ at the som thet göra skola/ ther widh både tröttades och ängslades/ och måste nu samma straff vthstå/ som the på andra öffuat hadhe.

Rutheni mandatu Principis ob mactatum vitulum combusti.

När han låt förbyggia och förbättra thet Slottet Arol/ som emoot then Litowske gräntzen är belåget/ låt han them som ther på arbetade/ så försmåchta och vthungra/ at the nödhgades gåå til och slachta sigh inbördes/ och åto hwar annan vp/ Men the som Menniskio kött icke förmåtte at förtära/ vthan ther wid blygdes oc stygdes/ the gingo til oc at slactade en kalf/ ther medh the wille theras hunger stilla/ hwilket när Storfursten wetta fick/ låt han them som kalffue kött hadhe ätit/ allesammans til aska förbränna/ och kasta askan vthi strömen/ men the andra som Menniskio kött hadhe ätit/ blefuo för theras synd frÿ giorde. Ty hoos them achtades större synd äta kalffua kött än som menniskio kött.

Scriba propter lucium, quem dono acceperat, submersus.

På samma tÿdh hände och/ at en bonde gaff en Cantzlÿ skriffuare een wäldigh stoor Gädda/ för ett breff som han på hans wägna skriffuit hadhe/ hwilket en Munck sågh som war skriffuarens owän/ therföre och samma munck skyndade sigh til Storfursten/ och berättade/ at samma skrifuare leffde så kräseligen som

Storfursten/ och hadhe altÿdh större och bättre Fiskar på sitt bord än som han/ hwilka han fick/ och fiskia låt vthi Storfurstens siögar och älffuar/ och gör ther medh altÿdh stora Gästebudh åth sina medhbröder/ Hwarföre han och tå strax bleff hämptat/ och gina st aff honom dömd/ at han skulle döö/ intet achtandes hwad han förebar/ eller huru han sig emot honō wille förswara/ vtan befalte strax at han skulle bindas både til händer och fötter/ och kastas vthi strömen/ oc ther fiskia och äta både stora och små fiskar/ aff hwad slagh honom löste.

Qualem gratiam socero suo magnus Dux exhibuerit.

Och effter såsom han hade ingen försyn til at plågha/ mörda och dödha sina Vndersåter/ vthan någon skuld och brott/ Laga doom och Sentens/ Så förskonade han icke heller sina Förstinnos Fader/ then frome gamble Twerske Fursten/ vthan låt oc honō ofta/ när han hadhe honom til gäst/ slå medh wäldiga starka kniplar: ofta låt han honom naken vthklädha/ och köra och fösa honom heem i starckesta winteren: Ofta låt han honom vppå sträckiebänken pina/ at han skulle bekänna hwar han hadhe förwarat sina ägodelar. När han tå heem kom/ war han lÿkwäl intet för honom säker. Ty han måste tå sittia inne såsom vthi ett fängelse/ oc lÿda hunger och törst/ ty han hadhe låtit binda widh hans port 4 starcka biörnar/ hwilka them som maat til honom boro/ ifrån hans stuffuu förhöllo/ så frampt the icke hade welat af biörnarna bliffua ihiälreffne. Samma biörnar plågade han och släppa löös vppå folcket/ ther som the tiockast församblade woro/ anten när the woro vppå Torget/ eller och när the skulle gå til Kyrckian/ som esomoftast beto oc reffwo många menniskior ihiäl/ ther öffuer han gaff stora

Detestabilis Ducis ludus, & inhumana voluptas cum hominum interitu coniuncta.

ſkrattelöÿen til/ och ſadhe/ at han och hans Son ha-
dhe til ett ſådant ſpectakel ſtoor luſt och glädie. När
ther öffuer klagades/at barnen vnderſtundom ther i-
genom hadhe miſt ſina Föräldrar / och Föräldrarna
barnen/huſtrun Mannen/ Mannen huſtrun/lät han
giffua them några penningar/ och befalte them bliff-
ua tilfridz/ſäÿandes/at the menniſkior woro för lyck-
ſalighe achtade / ſom ſåledes dödde/ at han och hans
Söner hadhe frögd och luſt ther aff. Han öffuade el-
ieſt offta thenna ſamma Biörnaiacht om Winteren /
när han war i Muſkow/ oc han kunde ſee vth på ÿſen/
aff ſin kammar / tå lät han många fångar vthföra /
ſom wordo ynkeligen aff hans biörnar ihiälreffna och
vpätna. Vppå en tÿdh befalte han och at en förnäm-
ligh Baior ſkulle inſömas vthi ett Biörnaſkin/och fö-
ras ſå vth på ÿſen/lÿka ſom han hadhe warit en ſtoor
Biörn / och ſedhan ſläpte han vppå honom ſina ſtora
Stalhundar och Doggor / hwilket intet annat wiſte/
än at thet hadhe warit en Biörn/och ſamma Menni-
ſkia ynkelighen vthi många ſtycker ſönderreffuo / ther
aff han ſå frögdades / at han icke wiſte vppå hwilken
foten han wille ſtå.

Nobilis urſina pelle involutus canibus dilacerandus obÿcitur.

Hoos thenna gruffueliga och förfärliga Tyrañen
haffuer aldrigh ingen menniſkia warit ſäker/ oanſeedt
at hon haffuer platt intet om honom talat/ hwarken
ondt eller gott/ eller och honom ſå högt roſat och vp-
högdt/at intet högre eller bättre ſkee kunde/ thz haf-
wer warit hoos honom lÿka achtat/han ſkulle ther til
när thet honom ſå behagade/och måſte offta thet ſkee
thet ſom han vnderſtundom om natten drömde. Vthi
Fängelſet hadhe en förnämligh Herre några åhr för
lögn och falſk angiffning ſuttit/oc wiſte icke på hwad
ſätt

ſätt han kunde löös bliffua/ tänckte han tå medh liſt
och lämpa komma ſigh ther ifrån/och ſade at han ha-
dhe Storfurſten något ſynnerligit til at ſäÿa/thz an-
liggiande war/hwilket när Storfurſten fick weta/lät
han honom ſtrax aff fängelſet til ſigh vphämpta/och
frågade honom hwadh thet war han honom ſäÿa wil-
le/ tå ſwarade han: Allernådigeſte Storfurſte/ thet
hände ſigh/ tå iagh lågh och ſof vthi tornet ena natt/
drömde iagh en dröm/lÿka ſom iagh hadhe warit vthi
een ſtoor ödesmarck/ och wandrat igenom fremman-
de Land/tå ſyntes migh Konuggen i Pålen möta/oc
ſom iagh honom tilſporde / hwarföre han ſå bedröff-
uat vthi thenna wilfarande marcken omfoor och ree-
ſte/ſwarade han migh: Jagh ſkal och måſte iämerli-
gen döö / och måſte alt in til min yterſta ände ſå wil-
ſe här omkring wandra / och migh göma och förbär-
ga. Ty på ſidſtonne warder migh doch Storfurſten
vthi Muſkow fångande/och mitt Konungarÿke inta-
gande /och ther öffuer regerande. Therföre tänkte
iagh at tu oöffuerwinnelige Keyſare/betydes igenom
thenna dröm / och at tu bekommer een ny härligheet
och Maieſtett/och högſta macht vthi thz Konunga-
rÿket Pålen.

När ſom Storfurſten nu thetta taal hade vthört/
befalte han at måſtermannen ſkulle föra honom vppå
Sträckiebäncken / på thet han Sanningen om thetta
hans taal förfara wille/ oc ſade: Säg nu migh ſkälm
hwarföre tu thenna lögn haffuer vpdichtat? oc hwil-
ken aff Gudharna tigh haffuer ſådant vppenbarat /
Ty wÿ wetta/ at ingen Gudh håller ſigh wärdigh til
at tala medh någon ſyndigh menniſkia här på iorden-
ne. Såſom han nu ſå hårdt pinat och marterat wart/
och

Somniorum durus & horribilis interpres magnus Dux Muſcovienſium.

och then ſwåra pina intet kunde långer vthålla / be-
kände han at han ſamma dröm aff ſigh ſielff vpdich-
tat hadhe/ på thet han kunde ledigh bliffua / tå ſwa-
rade Storfurſten: Thet må tå ſå wara / tu haff-
uer nu nogh lÿdit för tin dröm / therföre gåå nu på
nytt igen til titt gambla Härberge / och bliff ther ſå
långe/til thes tin ſälſam̃a dröm bliffuer ſann / tå ſkal
tu bliffua mitt förnämſta Rådh/ och iagh wil tå åhr-
ligen betala och wedergålla tin ſtora pina ſom tu vth-
ſtåt haffuer / ſå at tu ſkal haffua orſaak til at tacka
migh.

Magnus Dux cucullatis ſannionibus & facetiſsimis helluonibus operam dedit.

När han icke öffuade Tyrannÿ/ öffuade han my-
kit ſpeel och lättfärdigheet medh ſina narrar och gäc-
kar / och ſkämtade ſwåra grofft medh them / och the
medh honom / ſå at han högeligen öffuer ſin måltÿdh
på en förtörnades/at han låt taga honom faſt oc hål-
lan/ſå långe han togh til ett ſtort hett grötfaat/ och
låt gröten rinna emellan ſkiortan och kroppen/ at hu-
den affhonom gick/oc han föll nidh på gålffuet. men
han gaff ſigh än tå intet medh thet ſkämtet tilfridz /
vthan togh til ſin maatknÿff/ och ſtack honom i hal-
ſen een ſtoor ſkråma/och befalte honom vthföras/thz
honom tå ſtrax ångrade / och befalte ſin Doctor och
Balberare at the honom läkia ſkulle / och igen til hål-
ſan förhielpa. Men när the kommo och hadhe honom
beſkådat/ ſågo the at honom ſtodh intet til at hielpa/
och gingo in til Storfurſten / och ſadhe honom ſwar/
Allernådigſte Keyſar/Gudh giffue tigh helſa oc ſund-
heet/han är reda dödh. Gudh Alzmechtigh och tu
Storfurſte / äre mächtige til at ſkilia en widh lÿff och
blodh / Men wÿ förmå honom thet icke igengiffua /
ther til Storfurſten medh ett flatt löÿe ſwarade: Fwi
ſigh

ſigh tå then hund / och fari ſigh wål / medan han icke
ſielff wille leffua.

Svecus & Polonus magno Duci plurimas arces eripiunt, & Muscovitis magnum timorem inÿciunt.

Såſom han nu en lång tÿdh een wederſtyggeligh
grymheet/ſå wål på ſina egna Vnderſåter / ſom på ſi-
na fiender brukade / och hans Krÿgh fick en kräffue-
tegång/ ſå at han bleff aff Konung Jahan then Tri-
die i Swerigie / och Konung Staffan i Pålen / medh
wåldiga hand vthaf Lifland föriagat/och miſte mån-
ga Slott och Städher vthi Ryßland / ſå at på ingen
thera ſidhan aff them wardt någhot förſumat / ther
medh the kunde göra på honom / hans folck och land
ſkadha/och drogo aff och til i landet / medh mord och
brand hwart the wille/oſkadda och oplatzade/och the
Muſkowiter ſåghe vthi hwilken ſtoor fahra the ſwäf-
wade/och ingen ända eller vthgång förmärckte vppå
theras iämmer och ålendigheet/ oc ther hoos betänk-
te/huru många aff theras brödher woro ihiälſlagne /
huru många bortfångade/theras barn oc tiänare för-
mördade / theras Huſtrur och Döttrar ſkämde och
kränckte / ſå mänge Slott och Städher kompne vthi
fiendens wåld/ them vndantagandes/ ſom woro vp-
brände och fördärffuade/och nu rådhlös wore/oc in-
tet wiſte hwadh the ſkulle göra/ey heller torde then e-
na ſigh vppenbara för then andra/ för Storfurſtens
tyrannÿ ſkuld / at the icke af honom ſkulle blifua för-
tänckte/at wela ſtiffta och vpwäckia vproor / myte-
rÿ och oenigheet i landet/ doch fattade the lÿkwål på
ſidſtonne ett modh / och förſamblade ſigh måſte par-
ten aff Knåſerna/Bajorerna oc krÿgzfolket/vti Wo-
lodimer / ſom näſt medh hwar andra gräntzade och
bodde/ och låto giffua Storfurſten tilkänna / at the
woro beredde til at wåga lÿff och blodh för theras

Ruthenorum oratio ad magnum Ducem.

Fäderneſland / och ſigh emoot honom wele förhålla
ſåſom trogna Manhafftighe Vnderſåter / och talade
Storfurſten til widh thetta ſättet: Allernådighſte
Storfurſte/ wij haffue nu vthi någhra åhr medh grå-
tande tårar/ anſeedt wårt käre Fädherneſlandz ſtora
betryck och vndergång / och thes emellan trycker och
tränger fienden oſſ på alla ſidor/trampar wår Reli-
gion oc frihz vnder fötterna/bortfångar wårt gamla
Krigzfolck/ihiälſlår the vnga/ ſkämmer wåra huſtrur
och döttrar/vthödher landet/ fördärffuar Slott och
Städher/ſå at wår gambla Dygd och Mandom vthi
Krijgzſaker aldeles förſwiner/och hållom nu för åhr-
lighare at löpa och ryma / än ſom hålla tilhopa / och
göra fienden mootſtånd/och hielpa til at vndſättia oc
förſwara wåra medhbröder/ och medh åhran döö för
wårt Foſterland. Wåre fiender förſtå thet wäl/ at
ett förſumeligit folk/ ſom icke hafua ſina ſaker i gran-
na acht/ſtår lätt til at öffuerwinna/ therföre the oſſ
förſmåda och beſpotta/ oc lee åth wår olycka och vn-
dergång/och förfölia oſſ thes frijmodigare: Men
ther wij nu medh en förſamblat enigh Krijgzhär dro-
gho them emoot ſom manhafftige Krijgzmän/ kunde
wij wäl the ſtålta och högfärdiga fiender dämpa och
nederläggia/hwar til tå oſſ förmanar wår Chriſteliga
Religion ock GVdztiänſt: wårt Fädhernesland thet
ſam̃a aff oſſ oc'äſkar oc fordrar/ja wår landz rätt och
frijheet/ſampt Huſtrur och barn / wänner och frän-
der twinga oſſ ther til. Oc effter wij nu til thenna wår
höghnödiga ſaak behöffua ett Hufuudh och Regent/
ſå bide wij allernådigſte Keyſare oc Storfurſte/ſåſom
wår rätta edhſworna krönte Arfherre/at E.M. wille
E.M.z älſte Son til thetta nödige Krijget medh oſſ
ſän-

ſända/och han ſedan medh oſſ för wåra ögon warder
fort ryckiandes / ſå warde wij kommande ihogh wår
gambla frijmodigheet oc manligheet vthi Krijgzwä-
ſende / och thet ſamma igen förwärffuande / och för
wårt Fäderneſland vpſättia godz/lijff och blodh/och
alt thz wij förmå. Ty Storfurſten war hoos ſina vn-
derſåter vthi ett ſådant högt anſeende / at the icke al-
lenaſt höllo honom för en mächtigh Konung och Po-
tentat/vthan och för een Guddomligh menniſkia ſom
medh Gudharna omgicks/ och kunde winna ſina fien-
der öffuer när han wille/och nu ſatt ſtilla/ oc ſijn lyc-
ka förſumade. Therföre ſåſom nu hans Vnderſåter
hoos honom om förſwar anhöllo/ giffuandes endeles
ther medh tilkänna/at han ſigh förſumade/ och intet
achtade ſitt höga åmbete/hwilket han oc illa widh ſig
togh/och begynte ſtrax til at wredgas oc klaga/at en
part trachtade til at wela honom förrådha / en part
mißvnte honom hans ſtora lycka och ſeger / ſom han
öffuer ſina fiender bekommit hade / och hadhe för ſitt
ſtora omaak och bekymmer/ intet annat än ondt eff-
tertaal/och gick in vthi ſin kam̃ar/ och klädde ſigh vti
ſina Furſilige Purpur kläder/ och ſatte ſijn Crona på
huffuudet / oc gick vth til hela Menigheten/ther hon
förſamblat war / och kaſtade them ifrån ſigh/ſäijan-
des: at the ſkulle ſådana Konungzlige kläder oc Zirat
enom an̄an gifua/then ſom ſom them bättre kunde re-
gera/och öffuer them Regementet föra/ och vptalde
ther hoos/ oc repeterade ſina wälgerningar/ſom han
them bewijſt hade/hnru han hade twingat vnder ſigh
Lifland/hurn han hade afſlagit Turcken oc Tataren/
intagit Cazan oc Aſtrakan/ oc ſin högheet och Maie-
ſtet icke allenaſt förſwarat/vtan och förmerat oc för-

Magnus Dux deponit imperium cum diademate & purpura.

Cc ij widgat.

widgat. Och efter han alt ſådant hade giort oc vträttat/ wille han nu ther med ſå låta blifua/ och träda ifrån Regementet/ effter the ſökte at wällia en Herre/ öffuer hwilken the wille haffua macht til at binda och råda/ oc han ſom Storfurſte war/ ſkulle theras budh lydha och efterkomma. Såſom Menigheten thetta hörde/ wordo the alla förhäpne och förfärade/ oc bådo honom behålla Regementet / och thet ingalunda öffuergiffua/ thet han doch ſigh faſt förwägrade / in til thes the ſom haffua warit orſaken och redelförare til thetta alarm/ worde ſtraffade.

Filium natu majorem Magnus Dux acerbißimè objurgat, & conſpirationis reum facit.

Sedhan wände han ſigh til ſin äldſte ſon Jwan/ och ſadhe: Tu bängel och wanartige ſkalck/ hwi fördriſtar tu tigh at gå och komma vnder tin Faders klara anſichte/ och ſtämplar förräderij emoot honom / och vpäggiar medh luſt och glädie Menigheten til vproor och mootwilligheet emoot migh? Haffuer tu ingen annor lägenheet kunna vptänkia til at föra krigh/ än ſom medh tin Fadhers förföllelſe? heller huru? Haffuer tu tigh icke för Menigheten vpkaſtat för en Storfurſte / hwar igenom tu täncker tigh til at beröffua/ icke allenaſt tins Faders härligheet/ vtan ſåmwäl och tin Herres och Reyſares? Heller hwadh haffuer tu ſökt igenom thetta förbund och förehaffuande / vtan min vndergång? Therföre effter tu tin Fader icke wil känna för en Storfurſte öffuer alla Muſkowiter/ så wil och icke heller iagh bewijſa migh emoot tigh ſåſom en Fader/ vthan ſåſom en Herre och Storfurſte / och itt ſådant exempel vppå tigh ſtatuera / at andra ſkola ſigh ther widh ſpegla/ och icke mera ſig vnderſtå til at conſpirera / beſpotta oc förachta ſina föräldrar vthi theras olycka och mootgång.

Öff-

Magnus Dux filium ſuum ferrato ſcipione percutit, ut exanimis in terram prolapſus moreretur.

Öffuer thenna ſkarpa Sermon / förfärade ſigh hans Son ſtorligen/ och ſlogh ſina ögon nidh til Jorden/ och tänckte på hwadh ſätt han ſig förſwara wille/ och badh ſin Fader vthi altſomſtörſta ödmiukt/ at förhöra hans oſkyldigheet/ oc begynte ſachmodeligen til at tala/ Men Fadhren tilſtadde thet intet / vthan gaff honom ett ſlagh/ at han tija ſkulle / och ſlogh honom medh ſin ſtaf emoot tinningen: Och effter then vnga Herre kände ſamma ſlagh intet / för frucht och förfärelſe ſkuld/ ey heller tänckte at han hade fått någō ſkada/ tå begynte han åter på igen til at tala/ men bloden lop aff hans hela krop/ och han föll halff dödh neder til iorden/ vthi ſins Fadhers åſyyn/ hwilket när Fadhren ſågh / wardt han häpen och bedröffuat / och hoff ſina händer vp emoot himmelen/ och greet bitterligen / och talade honom til och kyſte honom på ſin mun/ och tröſtade honom widh han lågh / iåmrandes ſigh öffuer then ſtora olycka/ oc klagandes öffuer hela Menighetens fördärff / och beſkylte ſina Gudhar/ at the hafua ſtördt och mördt en ſådan wäldigh tapper vng Herre vthi olägenheet.

Såſom Sonen nu ſins Faders klagan / ſkrij och grååt hörde / ſadhe han / at honom thet allena vthi ſijn ſtora olycka tröſtade/ at han til ſådana beſkylning oſkyldig war/ och at then hade honō nu blodh oc lijff ifråntagit/ aff hwilken han blodh och lijff fått hadhe/ och GVDh ſkulle wara hans witne / at han til intet förbund emoot ſin Fader ſkyldigh war/ han önſkadhe aff hierrat at hans Fadher kunde och förmåtte twinga hela werlden vnder ſigh/ och at han ſijn wapn och wäria medh ſtörre lycka och triumph öffuer ſina fiender föra kunde / än ſom nu öffuer hans Son ſkedt är/

han begärade nu intet meer än ſom en åhrlig begraf-
ning.

Magni Ducis post interfe-ctum filium, pœnitentia fera.

Medan thetta förhanden hades / ſorlade Folcket
ſwåra mykit / och ſörgde mera then vnge Herres vn-
dergång / än theras eghen olycka / Storfurſten ſatt
ſielff wettlöös och vrſinnigh / togh hwarken maat el-
ler dryck til ſigh / vthan togh ſörieklådher vppå ſigh /
och ſörgde bitterligen / icke allenaſt the hela fem dygn
ſå länge han lefde / oc tå han vpgaf ſin anda / vtan oc
ſedhan ſom han dödh och begraffuen bleff / ſå at han
lutet annat giorde vthi en lång tijdh / än ſom tööt /
greet och hylade / och ſigh ynkelighen vthi alla måtto
hadhe.

Magnus Dux ingentes opes in Græciam ad Patriar-chas mittit, ut pro filio ſacra faciunt.

Och effter han ſigh befruchtade / at thenna miß-
gärning ſkulle hämpnas och ſtraffas medh förfölielſe
vppå ſina Vnderſåter / och ſitt folcks vndergång / och
andra gruffueligha plåghor / ſkickade han tå öffuer
77000 gylden til Patriarken i Conſtantinopel och A-
lexandria / ſampt til the Munckar ſom waka öffuer
Christi Graff / at the ſkulle offra och låſa Siälemeſſor
öffuer then vnge Herren / at hans ſiäl icke ſkulle bliff-
na förryckt aff dieflarna til helwetis / vthan aff the
heligha Englar vptagen til himmelen / och begärade
aff Konungen i Pålen frij leide för ſina Sändebudh /
igenom hans land.

Magnus Dux inducias facit cum rege Po-loniæ relicta ipſi Livonia cum omnibus arcibus ſibi ereptis.

Effter thenna ſin Sons olycka och dödh / gick än
nu wärre til vthi hans Regemente / ſå at han fick in-
gen framgång vthi alt ther han ſigh företogh / Ther-
före han tå och nödhgades göra medh the Påler Tho
åhrs ſtilleſtånd / och aff ſtå Lifland / medh all Krijgz-
munition ſom han vppå Slotten hadhe / Doch ſkulle
han ther emoot bekomma Welikiluki medh tw andra
Slott

Slott ſom the Påler innehade / och ſtifftade thetta
altſammans Påwens Sändebudh / Antonius Poſſe-
winus / ſom til ſamma handel aff Påwen förordnat
war. Och ſkedde thetta Anno Christi 1582. then 15.
Januarij.

Såſom han nu medh ſtoor olycko förde ſitt krijgh
medh the Påler och Swenſke / och hadhe miſt många
Slott och Städher / Folck / Skytt / Krwt och Lodh /
och hans Land nu intet ſynnerligen mera förmåtte /
och wardt ther til aff ſina Vnderſåter heemligen för-
achtat och beſpottat / föll han vthi en ſwåra ſiwk-
dom / ſå at han ther effter icke öffuer tw åhr leffde /
doch öffuade han lijkwål ſitt gruffuelige tyrannij nå-
gra Månader tilförenne vppå ſina Vnderſåter / ſå
at han låt öffuer 2300 man ynkelighen plågha och
aff dagha tagha.

Magni Ducis miſerabilis conditio, filiū interfectum ſemper vocan-tis.

Han hadhe och i ſinnet at wela
förgöra näghra tuſende fångar / ſom han hadhe aff
Swenſka / Tydſkar och Pålackar / fångna / hwar
GVDh icke nådelighen hadhe them bewarat / och
theras bön hördt / och ſkaffat honom til at göra
medh en häfftigh ſiukdom / emoot hwilken ingen Lä-
kedom kunde hielpa / ſå at han förde ett ynkelighit
leffuerne / och lågh wetteloos / och intet äät / drack
eller talade i näghra dygn / och tå han näghot lijtet
kom ſigh före igen / och wille tala / tänckte han och ro-
pade ynkeligen på ſin Son Jwan / ſom han ihiälſlagit
hadhe.

Magnus Dux ante mortem ſuam, filij pro-prij uxorem

Effter thenna häfftighe ſiukdom wardt han åter
på en tijdh bättre igen / och gick in til ſin Sons huſtru
Arina Vdodowia / achtandes ſijn otucht medh henne
bedriffua / ther ifrån hon ſigh intet annars kunde hiel-

på /

ad ſtuprum adigere ſatagit.

pa/ vthan medh roop och åkallan / ther til tå många perſoner bådhe Man och qwinfolck lupo / ther öffuer han ſigh tå ſkämde och gick ſin koos / och talade icke ett ord/Men han låt them alleſammans ſedan nederhugga och förgöra. Han hadhe och i ſinnet ſamma ſin Sons Gemåhl/anten at förlaga aff landet/ heller och medh gifft dödha / at hon icke wille effterkomma hans onda luſta och begäran/och talade kärligen med ſin Son/ at han ſkulle henne öffuergiffua / och tagha een annor igen. Men effter hans Son achtade något mera åhra och redeligheet/än ſom ſom hans Fadher/ och ther til intet wille ſamtyckia / Wände han tå ſitt taal til ſina ypperſta Herrar / medh all wänligheet/ kallandes them ſina bäſte Wänner/Bröder och Förwanter/och at the hade ſigh medh honom vti alla tijdher ridderligen hållit/vthſtått ondt och gott / The allena hadhe honom hulpit til at öffuerwinna och intagha Lifland/ the hadhe thet båſta giordt til ſaken/ vthi hans och hans Faders tijdh/ the hade giordt honom til en Storfurſte/ oc genom theras mandom och trogna bijſtånd / hadhe han bekommit ett ewigt Beröm/ för thet han hadhe affſlagit Turcken och Tataren/och lagdt vnder thz Myſkowitiſke Herſkapet Cazan och Aſtrakan.

Magnus Dux ad captivos munera mittit, & pro incolumitate ſua eorum preces expetit.

Och medhan Storfurſten befan ſigh alla daghar bliffua ſwagare/och war een dödeligh menniſkia/ ſkickade han penningar/kläder/maat och öl til alla fångar / bådhe In och Vthländſke / ſom ſutto vthi Torn och Hächtelſe / och begärade at the ſkulle bidia Gudh för honom/at han honom ſin liffztijdh förlängia wille/hwilket ther the medh flijt giorde / wille han göra them ledigh och löös / och låta them draga heem til ſitt

ſitt Fädernesland/Men thet fans icke en ſom honom gott vnte/ vthan woro alla honom / bådhe vnga och gambla/höghe och låghe/ Inländſke och Vthländſke hädzſke och grymme / för hans förfärlighe Tyranny ſkuld / vthi hwilken intet menniſklighit war / vthan Hampnen allena/ hwilken låt leffuandes Menniſkior i ſtycken hugga/och twingade Fadher och Modher til at vpäta ſina egna barn. Therföre ther the nu ſkulle bidia / at GVDh ſkulle förlängia hans lijffztijdh/ giorde the ſigh heemligen luſtighe och gladhe/ och ropade medh ſina Böner til Gudh then Aldrahögſte / at han wille thet förfärligha Wildiuret / och then ochriſteligha Tyrannen och helwetes Draken / för ſin Sons Jeſu Chriſti ſkuld borttaga/ hwilkas böner och wordo hörde. Ty han bleff ſtrax medh en ſådan häfftigh ſiukdom anfechtat och tilſat/ at hans inälffuer/ låfwer och lungo begynte til at förrotna / maskarna vpäto hans heemlighe ting/at han gruffueligen lochade ther ſom han lågh / och wardt någhra dagar för än han dödde/tree gångor medh een ſådana ſwagheet betagen/at han hwarken hörde eller ſågh/vthan lågh vthi 24. timar/lijka ſom han hadhe warit ſteen dödh/ lijka ſom Gudh til thenna tijdh hadhe ſpart ſitt ſtraf til at bewijſa honom för ſina onda gerningar. Förſte gången når han åter kom til ſigh igen / badh han ſin Son Fedro medh ett ſorgfult anſichte / at han ſkulle giffua månge fångar löſe/ ſom dödhen förtiänt hade/ och bekände vppenbarligen / at han för theras ſkuld hadhe mycket qwal och marter lijdit/ vthi ett förfärligit mörkt rum.

Tyrannus fœdiſsimo morbi genere correptus.

Tyrannus exanimatus 24. horis mortuo ſimilis jacet.

Genom thetta ſkräckeliga täknet ſom på Fadren ſyntes/wardt hans Son beweekt/at han öpnade alla

Magni Ducis filius carceres

Torn och Fångelser / och förlossade alla Fångar / och befalte / at hwar och en skulle ropa medh sina Bön til GUdh Alzmechtigh/ öffuer hela Stadhen/ at GUdh Alzmechtigh wille förlåna hans Fadher en saligh ånda aff thenna werlden/ hwilken alla menniskior hadhe til Fiender/ för sitt stora tyrannij och girigheet skuld/ Han låt och giffua alla Fångar wackra föråhringar / och spijsade them rundeligen medh maat och ööl / och tilsadhe them heemloff och frij säkerheet / så frampt the medh theras bön kunde förwärffua hoos Gudh / at hans Fadher finge någon lijten lijsa och lindring / vthi sin stora wärck och pina som han vthi lågh. Men thet halp intet / Ty GUDZ stora wredhe är myckit starckare än som menniskiors Böner / när the icke skee medh alffuar/ aff ett ångerfult och bootfärdigt hierta. Ty han wardt åter på nytt igen medh dödelighe skått tilsatt/ och lågh halff dödh/ och lochtade swåra illa/ och wiste intet aff sine fem sinne/ och tå befaltes/ at vthi Stadhen intet buller eller gny göras skulle / och hwar och en wäntade effter hwadh ända thz medh honom skulle tagas/ efter ther icke een menniskia fans/ som medh honom hadhe något medhlijdande / ey heller önskade någon/ at han skulle få sijn helsa igen. The gamble fröghdade sigh / at the en gång måtte bliffua frij ifrån hans tyrannij/ Barnen tröstade sina Föräldrar som fångne woro/ at the skulle en gång löse oc ledige bliffua/ hwar och en förhoppades bättring.

aperit, et captivis libertatem restituit.

Tyrannus in maximam calamitatem conjectus.

Såsom Storfursten åter igen/ lijka som han hade warit ryckt vtur helwetet / litet sig förekom / wände han sigh til sin Son/ och sadhe/ at han skulle affskaffa then stora Tull/ Accijs och skatning/ som han på sina Undersåter hadhe pålagdt / och them som han hadhe ifrån- tagit Godz och ågodelar / skulle han aff Skattkammaren så myckit igen giffua och betala / och alla fångar öffuer hela landet löös giffua/ och befalte ändeligen/ at han thenna hans sijdsta begäran skulle efterkomma/ och sadhe: Nu faar iagh min koos / och bed tu Gudh / at han wil göra tigh til en Herre öffuer hela Werlden. Widh han thetta talade/ qwaldes han åter tridie gången/ och gaf medh stort anskrij oc diupt suckande sin anda vp/ oc tå bruste alla blemor oc båldar vp på honom/ som han hadhe / så at han vpfylte hela Kammaren medh een ond stanck och slem lucht / af etter oc gifft/ at the som til wacht förordnade woro/ måtte sigh ther ifrån packa/ och förlåta Lijket allena. Hwilket skedde 1584. then 28. Martij / när han hadhe leffuat 56. åhr och siw månader/ och wardt kosteligen begraffuen vthi S. Michaelis Kyrckia/ hoos sina Förfädher vppå Slottet. Men en part mena/ at hans lekamen är samma dagh bortfördt och förlorat worden/ som han dödde/ och intet igenfunnen/ medan på samma stund alla fångar bleffuo löse giffne/ oc bekommo stora föråhringar/ och them alffuarlighen befalat/ at the skulle innerligen til GUdh aff hiertat ropa och skrija / at han wille wärdigas Storfursten för en sådhan ohörligh vndergång beskydda och bewara/ och at the måtte finna hans lekamen igen / hwilket så snart thet skedde / skulle the på nytt bliffua begåffuade/ och få heemloff/ hwar til sitt land igen. Men efter all then plågha och iämmer wedherfors honom för sin ända/ aff Gudz rättwijse wredhe och försyn / och honom wardt en sådhan förfärligh ändelycht beskärdt/ haffua the intet medh sina fåfänga böner vthrättat/ som intet gingo aff hiertat / at hans lekamen wardt

Tyrannus quid filium facere jam moriturus jusserit.

Tyrannus cum gemitu et miserabili boatu vitam finit.

Tyranni corpus ipso emortuali die amissum, nec amplius inventum est.

igenfunnen/ vthan thet ſom en gång war borta/ thet bleff borta och aldeles förſwan.

Magni Ducis Ioannis Baſili ſtatura.

Han haffuer warit på ſin Lekamen en lång och ſtarck man/ myket tiöck och feet/ ſå at hwar Ledamot effter then andra ſigh haffua wål proportionerat. Han hade ſmå rödh brinnande öghon/ och ſågh förfärligen vth/ ſåſom en modigh trozigh Krÿgzman/ och logh altÿdh när någon farligheet war på färde. Ty ſå offta han låt nedhhugga några hundrade menniſkior/ logh han ther åth och frögdade ſigh aff hiertat. Aff Naturen hade han itt ſnelt och förſtåndigt hufwudh/ och ett gott minne/ ſå at han kunde minnas och vpräckna alle Fångars nampn/ aff hwadh Nation the wore/ när han them en gång hörde nämnas.

Ioannes Baſili mirabili ingenio & memoria præditus.

Vnderſtundom hende ſigh at han några Fångar låt lööS gifwa/ och förlofwade at dragha til ſitt Fäderneslând/ och nämde them widh nampn/ hwem han thet vnna wille/ och ther han tå någon aff them miſte/ och Skrifwaren honom icke therföre kunde göra Räkenſkap/ låt han honom ſtrax vthan alla nåde nederhugga och ihiälſlå. När han någon wille göra gott och bewÿſa barmhertigheet/ giorde han thet tå ſå öfwerflödigt/ at thet war intet mått medh. Han vptogh ſielff Supplicationer och them öfwerlaas/ ehuru ringa han war/ ſom them frambar/ och ſin nödh klagade/ och ther han förmärckte/ at hans Ståthollare eller Befalningzmån/ hade giordt them i någon motto orätt/ togh han icke allenaſt ifrån them godz och äghodelar/ vthan och lÿfwet. Ty på itt ſådant ſätt beflÿtade han förmera ſina Rÿkedomar och ſkatkammar/ och achtade intet nyttigt eller rådhſampt wara/ at ſättia them til någon Regering eller Embete/

bete/ ſom wore girige och achtade mera ſin egen nytta och gagn/ än vnderſåternas förkofring och wälfärd.

Han vthwidgade gärna ſina Rÿkers Gräntzor/ och war för thet Swenſka och Polenſka Krÿghet ſå högt vpſtÿgen och mächtigh bleffwen/ at han nu intet mera fruchtade ſigh för någhon Fiende/ vthan Fienderna nu boro fara för honom. Han war åhregirigh och ſökte wänſkap hoos then Romerſka Keiſaren/ Påwen i Rom/ Konungen i Engeland och flere andra Potentater.

Ioannes Baſili exterorum Principum amicitias quærit.

När honom en ting lyckades anten i krÿgh eller andra ſaker/ wardt han ſå ſtolt och höghmodigh/ och ſå loffgirigh/ at han offta farlige onödige krÿgh begynte/ allena för then orſaak/ at han wille ther aff i fremmande Land berömmas/ och ſå ſtore nampn och loff aff Krÿgzwäſende bekomma/ ſåſom Alexander Magnus/ effter han mycket berömdes aff ſin ſtarckheet och manligha bedreff/ wille han tå icke allenaſt honom bliffua jämpnlÿk/ vthan myckit öfwergå/ Therföre han och togh ſigh före/ at wille en gång låta en Elephant/ ſom Konungen i Perſien Schach Thamas honom til en föråhring hade förſkickat/ och honom ſå tämia och twinga/ at han ſkulle böia ſina knää för honom/ när han medh ſitt Hoffolck framgick/ och låt förthenſkuld några Månader bort åth honom föra bittigh om morgonen/ ock ſticka honom fram i ſtiernan med itt ſkarpt ſpiut/ at bloden vtran/ förmenandes honom ther aff/ at han ſå många blodigha ſting fick/ ſkulle wenia honom til at nÿgha för ſigh/ eller falla vppå knää/ när han framgick. Men ſåſom han nu en tÿdh lång/ hadhe alt fåfengt vppå

Ioannis Baſili ambitio & ſuperbia intempeſtiva.

Elephanten arbetat / och wille ſökia vthi thet oför-
nuſſtige Diuret förſtånd och förnufft / thet han in-
galunda förmotte / ty Diuret hölt alt ſin natur och
wahna / och kunde ther aff hwarken nÿgha eller falla
på knåå / och ſigh för honom tienſtwilligh ſtella /
wardt han tå vppå honom wredh / och låt honom /
tå han en gång honom förbÿ gick / vthi ſtycker ſön-
derhugga och rifwa.

Elephas prætereunte Magno Duce in frusta discerpitur.

Når han intet Krÿgh hadhe / vthan ſatt ſtille i
fredh och rooligheet / fördreeff han ſin tÿdh med ja-
gande / ſpeel och dobbel / danzande och horerÿ / och an-
dra ſkräckelige ſpectakel. Vthi hiſſande och jagan-
de hade han ett faſt annat ſätt och Maneer / än ſom
andre Furſter och Potentater. Ty the holla ther til
Stöffuare och Wiöhundar / Nåät och Redſkap / at
the kunna fånga oförnufftiga Diur / ſom tiäna Men-
niſkian til gagn / anten til maat eller klåder / och haf-
wa ther ſynnerlighen luſt aff / at the ther medh ſigh
öfwa och fördrifwa ſkärblugg / Melancholÿ och an-
nor oluſtigheet : Men Jwan Waſiliwitz låt jagha
medh ſina grymma Biörnar och Hundar effter men-
niſkior / och hadhe ſin luſt ther aff / at the them beto
och ſönderrefwo / ſåſom någre wekor för hans dödh
ſkedde / låt han vthtagha några Fångar aff Tornet /
ſom ſkulle fechta vppå marken medh hans Biörnar /
ther vppå han ſågh vth igenom fenſtret och ther wid
ſigh wederqweckte / och war ibland förnämde Fån-
gar en Polak ſom och ſkulle kämpa / och widh han
gick / vptogh han en ſteen i handen / ſom war intet
ſynnerligen ſtoor / och ſom han på marken kom / rende
på honom ſtrax en ſtoor Biörn / och wille honom
fluxt medh ſina ramer fatta / Men Polacken war be-
hendigh och ſtack ſteenen in i halſen / och fattade hans
tunga

Venatio qua delectatur Iohannes Vasili.

Certamen cujusdam Poloni captivi cum urso.

tunga medh handen / och hölt henne ſå faſt / at Biör-
nen hade när ſtört och dödt / hwilket när Storfur-
ſten ſågh / förundrade han ſigh ther vppå ſtorli-
gen och gaff Polacken löös / och bewÿſte honom all
gunſt och nådhe för ſin mandom ſkul.

Medh Kort och Schacht ſpelte han gärna / Men
när någon ther med ſpelte ſkarpſinnigare oc ſubtiliga-
re än ſom hã / oc wan / wardt hã wred oc förbittrat /
och låt honom ſtrax anten ihiälſlå / eller och ſkära ho-
nom någon ledh ifrån / anten öron / nåſa eller leppar /
och gå ther medh ſin koos. Låt och honom nághon
winna / och han ſågh at han giorde thet medh wilia /
then låt han tappert affdanka medh goda Kniplar.
Fans och någon ſom icke wille ſpela / ſade han at then
ſamma ſtelte honom effter lÿff och leffuerne / eller
och i andra ſaker handlade emoot hans Majeſtät /
tå moſte och then ther til och döden döö.

Ludentes cum Magno Duce quid præmÿ acceperint.

Vthi otucht och ſkörachtigheet gick han alla
menniſkior mycket öffuer / woldtogh the aldraſköna-
ſta och deiligaſte Frwr och Jungfrwr / och ſkickade
them ſedan heem til ſina Män och Föräldrar / och om
the vthi några motto til thet ringaſte therüthinnan
ſigh förwägrade / at the thet icke gärna giorde / at
the medh honom wele haffua ſamlagh / ſkickade han
them heem / och låt them vphängia öffuer theras
Måns och Föräldrars Bord / ther widh the ſkulle få
ſigh maat / Ty the torde intet på nághot annat rum
holla ſin måltÿdh / anten om middaghen eller affto-
nen / än ſom ther / ſå framt at the icke hade luſt til at
vndergå ſamma ſtraff. Och moſte the ther ſå länge
hängia / til thes the fingo förloff aff Storfurſten til
at taga them neder igen. Han wexlade altÿdh Quin-
folck

Magnus Dux anteibat cunctos mortales libidine.

Magnus Dux pellices cum filiis communicabat.

folck medh sina Söner/ och hende på en tidh/ at hans Son Jwan hadhe een hoos sigh hafft/ hwilken Fadren sedan til sigh togh/ och sedan låt gå nedh i Stadhen/ ther hon tå aff andra Frwer och Jungfrwer war bespottat och förachtat/ at hon således war kommen aff sin Jungfrudom/ hwilket hon högeligen förtreet/ oc giorde theras spot och löie henne mykit ont/ och gaff thet förtreet hans Son tilkenna/ och badh honom at han wille thet wider göra och affskaffa/ at the icke medh henne motte hafwa sin spott/ och göra aff henne leek och spee/ eliest moste hon altijdh så länge hon leffde lijda stoor håån/ spott och förtreet/ ther öfwer han bleff wredh/ och lofwade henne/ at han henne wille förswara och vppå belägen tijdh hennes spott wedergöra/ hwilket han och sedan sin Fader tilkenne gaff/ som ther öffuer så förbitterades/ at han wille förgöra all Qwinfolck som vthi Muskow wore/ hwar icke förböner hade warit/ doch moste the lijkwål allesammans bådhe vnge och gamble komma på slottet/ och kläda sig nakotta vth/ och gå och spatzera vti kalla Winteren i diupa snión för honom/ hans Söner/ Knesar/ Baiorer/ och hela Hoffolket/ och wende sigh tå Storfursten til samma Concubina/ och sade/ at hon nu sigh medh thetta spectakel skulle förlusta/ och les åth them igen medh spott och föracht/ som henne hade tilförenne försmådat/ och som han nu sig nogsampt aff thetta spectaklet mettat hade/ låt han på ändalychtonne några ther aff piska til dödz/ och kasta theras dödha Lekamen för sina Biörnar.

Fœminæ Muschoviticæ denudatæ in nive stare coguntur.

Germani apud Magnum Ducem in pretio.

Vthi sin första Regeringz tijdh betrodde han mycket fremmande/ synnerlige then Tyske Nationen bådhe om Slott och Fäste/ hwilket the Muskowiter för-

förtruto/ och kagade ther öffuer/ Men han swarade/ at thet skule så skee/ Ty the woro modige och behiertade Krijgzmän/ och manlighen stridde moot sina Fiender/ och icke sådana Tylplar och Swijnehundar som the Muskuwiter woro. Men när Elert Kruse och Jahan Tufwe sigh ifrån honom begåffuo/ och sitt Förräderij medh sitt Fädhernesland icke kunde fullborda/ som the gärna hadhe seedt/ hölt han them intet sedhan vthi så stoor åhra och wördigheet/ som han tilförenne giorde/ ey heller betrodde them mera om något Slåt at förestå/ doch gaf han likwäl them som ther inne wore/ och honom tiänte/ och andra som fångade wordo/ och tiäna wille/ ett nödhtorfftigt Vnderhåld/ at the ingen nödh ledho. Han efflerlät them och at vpbyggia een Kyrckia/ aff Trää/ vthan för Stadhen Muskow ther the bodde/ at the thervthinnan skulle haffua sijn Gudztiänst och sijn eghen Predikant/ som them Gudz ord effter then Außburgiske Confession skulle predika/ och förfolgde ingen menniskia på Religionens wägna/ vndantaghandes Judarna/ som icke wille låta sigh döpa/ them låt han anten vphängia eller förbränna/ eller och i watnet fördränckia. Ty han plåghade säija/ at ingen Konung eller Potentat skulle thet Folcket skona/ eller någhon troo tilsättia/ som hadhe förrådt och mördat hela Werldennes Frelsare.

Germani qua ratione in Magni Ducis odium inciderint.

Religio orthodoxa in Muschovia à Magno Duce Germanis permissa.

Här vthaff kan man nu görligen see/ at then Lutherska Församblingen haffuer på thenna tijdh medh sina Exercitijs warit efflerlåten at hållas vti Muskow/ och at hon tå haffuer hafft sina egna Predikanter och Lärare/ som GVDz ord haffua reent och klart predikat/ bewijsa icke allenast the höghlärde Män vthi sina

Skriffter/Sigismundus ab Herbestein/David Chytræus/Paulus Odobornius/vthan otalige monga andra som ther hafwa inne warit/ kunna och ther om sanferdigh witnesbörd gifwa/ Therföre kan thet med Sanningen ingalunda beståås / thet som Joachimus Seilerus skrifwer vthi sin Lijkpredike at Casparus Fidlerus hafwer warit then Tydske Luterske Församlingennes Patron och Fundator / Ty the hafwa både för hans tijdh och effter honom hafft sina Predikanter/ icke allenast vthi Muskow/ vthan och vthi Tula/ Nisen Nogorodt/Cazan och annorstädes på Landet. Doch moste iagh thet bekenna / at effter then Tydske Församblingen dagh ifrån dagh sigh förökades / begick Konung Erichs then 14. Son Her Gustavus med mycken åhoga och stoor mödha / at Boris Fedrowitz efferlåt them at vpbyggia en större Kyrkia/ och nederifwa then gambla / ther til tå hwar och een effter sin rådh och ämpne gaff Penningar til samma Kyrkios vpbygning och förbättring/ Her Gustawus gaff ther til 100. daler / hwar Doctor 40. och sedan hwar och een effter som han hade vnderhåld och *stipendium* til. Fidlerus hafwer ey heller warit Storfurstens öfwerste Doctor och Archiator / som samma Seilerus föregiffuer/vthan en Vnger benämd Christophorus Ryting en lärd och förfaren man icke allenast *in medicina*/ vthan jämwäl vthi monga Tungomål/ och kom ifrån Engeland/ med Konungens ther sammastädes Sendebudh / som dijt medh synnerlige saker til at tractera förskickat war/ Anno 1600. och tå ther effter bleff til at curera Storfursten/som ynkeligen lågh siuk aff Podagra/hwarföre felar han och nu vthi thetta stycket/ som och vthi många andra vthi samma Lijkpredikning/

Seilerus veritati parcit & absurda profert in sua funebri concione.

Christophorus Ryting Vngarus Archiator Magni Ducis.

ning/thet man nu will beståå låta/och komma åter igen til wår förre materia.

Jwan Wasiliwitz Vndersåter hôllo honom medan han leffde/icke allenast för en Gudh vppå Jordenne/ vthan och för en Keisare och öfwersta Präst. Ty när någhra swåra och wichtighe saker före föllo / som the intet kunde åthskilia och gifwa Doom vppå / sade the: Gudh och wår Storfurst som öffuerwägha alla Saker/ wete wål hwadh til thenna saak skal swaras / och warde här om dömande. Therföre alt hwadh han giorde / anten ondt eller gott /sadhe the/ at thet war skeedt effter Gudz Guddomligha försyyn / Althenstund han föregaff för thet grofwe Barbariske Folket / at han hade altijdh vthi sömpnen samtaal medh Gudharna / ther vthaff han hoos sina Vndersåter thes större anseende fick / och the honom meera åhrade och fruchtade. Han hölt och sielff vthi eghen person Messa medh siungande/ låsande och alla Ceremonier som ther til hörde / så at ingen Präst eller Munck thet skönare och herligare på theras sätt göra kunde. Han hade siu ächta Storfurstinnor/medh then första ätta han twå Söner/Jwan och Fedro. Jwan slogh han sielff medh sin eghen staff ihiäl / Fedro succederade effter honom vthi Regementet. Medh then sidsta hade han en Son benämd Demetrius / som Boris Fedrowitz Gudenow låt vthi Vglitz ihiälslå / ther aff myckit buller / olycko och stoor Blodstyrtning sedhan är förorsakat / som man här effter hörandes warder/ och nu medh then skräckelighe och förfärlige Tyrannen en enda göra / som alla winklar och rum i sitt Fädernesland hafwer vpfylt medh Sorg och Grååt/

Ioannes Basilii divinitatis authoritatem obtinet.

Magnus Dux septem habuit legitimas uxores.

mord/weeklagan/ångslan och wedhermödo/all wänskap förachtat / all Förbund brutit / Fridh och alt hwadh som haffuer tiänt til at vppehålla godh wänskap och Nåborskap medh / omstördt och til intet giordt / och honom alla onda Andar som i helwetet boo til at straffa / öffuergiffua.

Bochdan Bielski magni Ducis filium conatur opprimere, & tyrannidē molitur in subditos.

Sedan som nu thenne omenniskeligha Tyrannen dödh war/stodh thet myckit vnderlighit och sälsampt til vthi Landet. Ty Bogdan Bielski/ som war aff Fadhren förordnat til hans Söners Förmyndare / och war en öffuermätton rÿk och förmögen man/ och vthi stort anseende / hadhe gärna welat skilia hans Söner ifrån Regementet och thet högha Maiestetet/ och sigh ther til medh wåld trängia / och församblade en stoor hoop Krÿgzfolck / och intogh Slottet vthi Muskow / och sigh ther vppå medh sitt anhang befästade/ hwilket the förnämsta Herrar och hela Menigheten stoorligen förtruto/ som nu nyligen woro qwitte bleffne en öffuerdådigh och ogudhachtigh Tyran / och skulle nu åter igen bliffua en slemmare vnderdånige. Therföre samsatte the sigh medh hwar andra/ och vthwalde Fedro Jvanowitz til Storfurste / och drogho medh bewäpnat hand in för Muskow / thet belade och beskuto / och giorde någon skadha in vppå folcket som på Slottet wore / ther aff the strax förfärades/och begynte rymma ther ifrån / hwilket när Bielski förnam/accorderade han medh the andra/och gaff vp Slottet / och måtte thet så låta skee som han intet gärna sågh. Och wardt så Fedro Jvanowitz / tå han 22. åhr gammal war / krönt til Czar och Storfurste öffuer hela Rÿßland/then 38. Junij Anno 1584. efter sins Fadhers dödh. Han efftterkom strax hwadh som

Theodorus Ivanovvitz imperio potitur, & patri succedit.

som hans Fadher aff honom på siin Sotesång begärat hadhe/och förlossade många tusende fångar. Och effter nu stoor oenigheet war i Landet medh Vndersåterne/ krÿgh medh the Swenska / och Stilleståndet som i hans Faders tÿdh giordes/skulle förnyias medh the Påler/ och månge andra wichtiga saker med fremmande Potentater förefölllo til at beställas / och theras nyie krönte vthwalde Storfurste / ther til intet synnerligh skickeligh eller dugligh war/ effter han war aff naturen bådhe blödh och meenlöös/och ingen synnerligh lust hadhe til Politiske och Regementz saker/vtan til sina Afgudar och Kyrkie tiänsten/ och gick sielf vnderstundom vti Kyrkian och ringde/ therföre hans Fader honom oc ofta thz förbrådde/ och sade/ at han war lÿkare en Klockares son/än som en Keysares. Oc såsom han nu medh the förnämsta Herrar rådh hölt / huru som Regementet vti bäste måtton skulle företagas/ wart eenhälleligen tå aff them beslutet/at hans Storfurstiños Broder Boris Fredrowitz Gudenow / skulle medh honom inträdha vthi Regementet / effter han war en snål/ klook och försichtigh Herre. Wardt och strax för Rådhet inkallat / och tå stegh Storfursten vp / och kallade honom tilsigh / och togh siin Kuldkädia aff halsen / och hängde henne på hans hals/såijandes: Medh thenna Kädia taghe iagh Fredro Jvanowitz / Storfurste och Keysare öffuer alla Ryssar / thet tunga och swåra Regerings Ook och Börda aff min hals / och lägger vppå tin hals Boris/på thet tu alla ringa saker/ som vthi mitt land förefalla / rättwÿsligheen döma / rätta och åthskilia skal / högha och wichtighe saker skal tu för migh låta komma / och ther om intet besluta vthan mitt wettskap/ty iagh är Keysare och Storfurste.

Boris Gudenovv omnium statuum consensu, socius magni ducis in administranda Republica constituitur.

Effter som nu Boris Fedrowitz hade med Storfursten inträdt vthi Regementet / och thet medh sådan flijt och försichtigheet förestodh/ at mongen ther vppå sigh förundrade/ och sadhe/ at vppå förstånd/ wijßheet och anslagh ingen fans / som för hans lijke kunde räknas/ så at Menige Man för hans skickeligheet skuld sadhe: At om Storfursten dödde / och han lämnade inga Arffuingar effter sigh / och hans Brodher Demetrius och medh döden affginge / wore ingen bättre och tiänligare vthi hela Rijket / aff alla the stora Herrar / til at bliffua Storfurste och Keysare/ än som thenna Boris / hwilket/ tå han förnam aff sina spåijare och Tijdendebärare/ som han allestädes hölt vthi Landet / hwadh the om honom tala skulle / togh han tå ther vthaff tilfälle at trachta / stämpla och practicera / på hwadh sätt han kunde bäst få lägenheet och tilfälle at vthödha/fördärffua och vthrota then gambla Storfursteligfe Slächten/ och han och hans Efterkommande/ måtte åter igen i framtijden komma til then Zarska Högheet och Storfurstligha åhra och myndigheet.

Gudonoviana administratio populo grata.

När nu några åhr framlupo/och Storfursten inga barn medh hans Syster afla kunde/wille Rådhet/ effter som ther i Landet sedh och brwk är (när en haf wer een ofruchtsam̃a qwinna/ må han skilia sigh widh henne / och göra henne til een Nunna / och tagha een annan igen/ medh hwilken han kan afla barn) at han skulle skilia sigh för hennes ofruchtsamheet skuld ifrån henne. Therföre the och tå vpsöckte honom een annor Jungfrw / som war Knås Fedro Jvanowitz Ziolouski Syster, vthaff then ypperste Slächt ther vthi Landet fans. Men Boris som annat hadhe i sinnet/ förwägrade thet / och dreff ett annat Speel medh Patriarchen / som vthi then Saken högste Rösten hadhe / at thet Giffermålet ingen framgång bekomma skulle. Ty han föregaff/ at ther vthaff skulle myckit ondt/Krijgh och Örligh / och andra olägligheter förorsakas /ther Storfursten bekomme Arffuingar / medhan Demetrius war i lijffuet / och the kommo alla til sine myndighe åhr / ther aff Patriarchen lät sig beweka/och giorde ett rådh medh Boris emoot the andra/ och prachticerade / at the heemligen fingo förbenämde Jungfrw aff Hwset / och strax läto henne föra in vthi ett Klöster / och giorde ther henne til een Nunna / ther ifrån hon aldrigh wijka kunde så länge hon leffde. Här emoot torde ingen gny eller tala / effter Boris och Patriarchen hadhe hela Regementet / vthan thet måste förthenskuld så bliffua /som thet nu war skeedt/ och the ändeligen haffua wille.

Feminæ Moschoviticæ propter sterilitatem in monasteriam detruduntur.

Fraus et astutia Borisovvi Gudenovv.

Sedhan lät och Boris Fedrowitz haffua synnerligh acht på then vnga Printzen Demetrium / som vthi Vglitz war / hwadh han giorde / och til hwadh hans natur war benägen. Och effter vthi honom yppades många tekn / som syntes wilia brå in vppå hans Faders natur/både vti ett och an̄at/synnerligen när som han wille leka/och något medh sina drängiar för händer haffua. Ty om Wintren hände sigh en gång / at han lät vptäkna alle the stora Herrars och Bajorers nampn som i Muskow wore / ibland hwilka Borises nampn war ett / och lät af snö vpresa theras figur / oc ther på med Papir theras nampn anteckna/ så at then Figur war then Knäzens/then andra then

Demetrij Iohannis filij lusus.

Bajo-

Bajorens / then tridie then och thens / och ſå alt bort
åth een lång radh / och togh ſedan en Sabel i handen /
och högg ſå Huffuudet aff then ena / then andra en
arm / then tridie ett låår / och ſå alt bort åth / ſå länge
någon igen war / och ſadhe: När iagh bliffuer Stor-
furſte / ſå wil iag göra oc handla medh the ſtora Knä-
zar och Bajorer ſom i Måſkow äre / at icke många ſko-
le igen bliſwa / ther af the alla ſedan togo een ſkräckkel-
ſe / at han vti tyrañÿ intet ſkulle bliſwa mindre än ſom
hans Fader hade warit / och önſkade at han allaredo

Insidiæ ſtruuntur Demetrio.

lågho i Jorden hoos ſin Fadher / ſynnerlighen Boris
ſom effter Regementet trachtade / hwilkom han hade
förſt hugget huffuudet aff / ſom effter hans lÿknelſe
aff ſnö vpreeſt war: Tänckte förthenſkuld Boris /
huru han ſådant i tÿdh wille förekoña / at ingen Ty-
ran måtte mera vpwäxa / vthan måtte förſt aff wä-
ghen komma / och ſedan när Storfurſten Fedro medh
dödhen ifrån föllo / han thes bättre kunde fulborda
ſitt förehaffuande / och bliffua Storfurſte. Therfö-
re handlade nu ſtrax Boris heemligen medh någhra
hans Hoffjunckare / gaff them Guld och Penningar /
och loffuade them många Godz och Gårdar / ſom da-
gelighen achtade vppå honom / at the ſåſom Judas
ſkulle förrådha ſin egen Herra / hwilket the och giorde /
Ty en tÿdh ther effter / Midnatz tÿdh / om ena natt /
gingo fyra Hoffjunckare til / ſom aff Boris beſtälte
woro / och ſtucko eelden på Stadhen / och gingo ſedan

Demetrius cultello à proditoribus transfoditur.

vp til Demetrium på Slottet / effter the wiſte at han
altÿdh plåghade komma vth / och ſee til huru Folcket
ſläckte eelden. När ſom han nu war vppe / och ſkulle
gå nedh af Slottet / tå föllo the beſtälta mördare til /
och ſkuro halſen aff honom på Trapporna medh ſina
långa

långa förgifftiga Kniſwar / och togho ſtrax flychten
åth Muſkow / menandes ſigh ſtoor gunſt aff Boris
för ſin troghna tiänſt ſkuld förwärfwa / Men effter
Boris ſigh befruchtade at thet ſkulle vthkomma / låt
han them ſtrax aff andra Mördare ihiälſlå / och mån-
gaſtädes ſticka eelden på Staden i Muſkow / oc några
tuſend Gårder affbränna / på thet at Jnwånerna icke
ſig myket om hans död ſkulle ſöria oc bekymbra / vtan
meera om theras eghin ſkadha gråta och klagha / ſom
them tå hende medh theras Gårdar / Godz och ägho-
delar. När Elden war ſleckt vthi Vglitz / och Bor-

Demetrii famuli à civibus occiſi.

gerna ther ſammaſtädes ſporde / at Demetrius war
ihiälſlagen / wordo the ſå förbittrade vppå hans tiä-
nare ſom ther wore / at the gingo til och ſlogho them
alla ihiäl / och ſade: För theſſa Förrädare ſkuld war-
da wÿ alla ſtraffade / när Storfurſten och Boris få
weta om Demetriÿ dödh. Therföre wele wÿ nu hem-
nas hans dödh på hans förrädeliga tiänare / Ty wÿ
äre här til oſkyldige / och hafwe för hans ſkuld genom
Eeld miſt wåra huus och äghodelar. Men Boris
ſom Regementet inne hade / låt ſigh intet ther medh
benöija / at the hade miſt huus och heem / godz och ä-
ghodelar / vthan på thet alla then tancka ſkulle fatta /
at han til ſamma mord oſkyldigh war / låt han ſtraffa
the förnämſta Borgare och Rÿkaſte Köpmän / medh
reep och yxe / torn och hächtelſe / och andra odrägelige
plågor / och ſkickade them ynkeligen vthi älend och o-
nådhe. Han ſielff låt ſigh tyckia / at thet war honom
ſwåra aff hiertat leedt / och hade hans dödh icke ger-
na ſeedt / grååt och hade ſigh ynkeligen för Folket /
men hiertat ſprang aff frögd och glädie.

Så ändogh Boris nu nogſampt wiß war om De-

metrij dödh/ wille han lijkwäl wissare kunskap hafwa/ på thet allom ther om öfwer hela Rijket/ så wäl höga som lägha / skulle wetterlight wara/ skickade han icke dijt allenast sina eghna tiänare / sådant til at vthspana/ vthan en aff the förnämste Rådh-Herrar/ som sedan bleff Storfurste Knäs Vasili Jwanowitz Zuski/ som honom skulle grannelligen besichta/ och flitelighen tilsee / om han war then sanskylligaste / Och ther han befunno så i sanning wara / skulle han honom ther hederligen begrafwa/ hwilket och så skedde/ strax vthi ite Klöster / icke långt ifrån Slottet/ medh ther process och the Ceremonier som ther brukas / och låt Slottet nederbryta. J så motto war nu Demetrius förrådelligen aff dagha taghen på sitt nijonde åhr/ ther aff sedan stoort mord och mycken blodzvthgiutelse är förorsakat/ såsom wij widare här effter hörandes warda.

Sepultura Demetrii.

Arx Vglitz destruitur.

Sedhan som nu Demetrius war omkommen och dödh / och Boris för honom intet mera fruchtade/ at han honom någhot hinder eller förfång vthi saken göra skulle / winlade han sigh nu i alla motto/ at fredh kunde vpråttas emellan Swerige och Ryßland / på thet at när Landet wore kommit i stilheet och roligheet/ och hade inga fiender hwarken in eller vthrijkes/ kunde han thes fogheligare medh stoor lempa framhafwa sin wilia och fulborda sitt vpsååt. Ty några åhr effter strax fredhen war giordt widh Tiesa/ Anno 1594. affsompnade Storfursten hans Swåger Fedro Jwanowitz/ åndogh en part mena at Boris hade honom sielff förgifwit/ effter medh hans dödh gick swåra hastigt til / så at han icke öfwer twå daghar lågh siuk för än som han dödde/ hwilket skedde/ Anno 1597 när han vthi 12. åhr regerat hade. Men medhan han lågh

Theodorus Iwanowitz quomodo & quando mortuus.

lågh siuk och kämpade medh dödhen/ gick hans Rådh vp til honom/ och frågade honom hwilken effter hans dödh skulle beklädha then Konungzligha Stolen och blifwa Storfurste / althenstund hans Brodher war dödh/ och han hade ingen Arfwinge/ tå swarade han/ then iagh warder min staaff öfwerandtwardande/ Men Storfurstinnan Borises Syster fordrade myckit sin Broders saak hoos sin Herre / at han skulle honom lefwerera både staafwen och Rijket i händer / althenstund han war en klook/ snel och förståndigh man/ och nu Regementet med sin wijßheet vthi många åhr wäl hade förestått / hwilket han intet giorde / vthan gaff staafwen til en sin närmaste skyldman och frende/ benämd Fedro Michisiwitz Romanow / Men han vptogh honom intet / vthan skööt honom til sin Broder Alexander/ som och giorde thet samma/ och låt staafwen lefwerera til sin tridie Brodren Jwan. Jwan sedhan til then yngste och fierde Brodren Michael/ hwilken ey heller honom wille annamma / vthan låt honom bära til the andra stora Knäsar och Baiorer/ lijka såsom ingen wille blifwa Keisare/ oansedt the alla hade gerna ther widh taghit / hwar the hade dristat sigh thet at göra. Och medhan staafwen så wandrade omkring ifrån then ena in til then andra/ förtröt thet Storfursten och kastade honom ifrån sigh/ sätjandes/ så taghe honom nu then som wil och kan / hwilket när Boris Fedrowitz sågh/ annammade tå han staafwen: thet strax the andra höghe Knäser och Baiorer högeligen mißhagade/ och förolämpade honom vthi alla motto hoos menigheeten / förekastandes honom sin ringa härkompst / och at han icke war wärdigh til at blifwa Keisare / vthan en annan som war aff högre

Nemo ex Magnatibus baculum assumere audet.

Irena clàm & callidè fratris cauſam promovet apud milites.

ſlächt och börd. Men thetta halp intet/ty Boris och
hans ſyſter Irena Fedrowa / wore medh ſina Practi-
ker och anſtifftningar mycket ſnelle och behendighe /
och beſtälte hemligen med Krÿgzfolcket/genom mån-
ga föräḣringar och ſtora löfften / at the ſkulle öfwer-
tala och beweka theras vnderhafwande Krigzfolck/
at the/når ſom the blefwo framkallade/til at gifua ſin
röſt och ſtemma / på then ſom ſkulle blifwa Storfur-
ſte: Tå ſkulle the alla ſamptligen bewilia til Boris och
ingen annan/ſom altidh hafwer ſökt och främiat the-
ras gagn och bäſte / thet han och här effter faſt mera
förplichtar ſigh at göra / ther the hans ſaak befor-
drandes worde.

Ilÿka motto handlade the och heemligen/medh
the förnämſte Munckar och Präſter öfwer hela Lan-
det/ſampt med många Knäſer/ Bajorer och förnäm-
ligha Köpmän / vthlofwandes många runde löfften
och ſtora tilſäÿelſer/ at the til hans waal bewilia ſkul-
le/och ſaken ſå handla / at Boris medh ſådana lem-
pa fingo ſtörſte parten på ſin ſijdha/ſom honom begä-
rade til Storfurſte. Ty ſtrax the ſer förie wekur wo-
re vthe/ och ſtörſte parten aff Rydderſkapet/Krigz-
folket/ Borgerſkapet vthi Muſkow förſamblade wo-
re/och nu om en Storfurſte ſig ſkulle ſamſättia/träd-
de Boris Fedrowitz fram för hela Förſamblingen/och
lade ſtaafwen ifrån ſigh/och vpſade then mödeſamma
Adminiſtration/ſom han en tidh lång hafft hade/ ſtel-
landes ſigh / lÿka ſåſom han hade hwarken luſt heller
willie ther til/ at han wille blifwa Storfurſte/ ther öf-
wer the ſtore Knäſer oc Bajorer ſig ſtorligẽ förundra-
de/aldenſtund the intet wiſte/hwad ſom baak om bu-

ſkan och berget lågh/ och gick i ſå motto ſin koos.
När han nu bortgången war / ſadhe the ſtora Herrar
ſin emellan/at then wore wärdigh til at blifwa Keiſa-
re/ſomblige then andra/ſomblige then tridie/och ſom-
lige then fierde / och ſom the ſin emellan ſåledes rådh-
ſlogo/och ſkulle en vthwälia/blefwo Bajorerna fram-
kallade / ibland hwilken framſtegh en gammal man/
ſom och wäl wiſte hwad klockan hade ſlaghit / och ta-
lade vthi alle Bajorers nampn/ſäÿandes: I förnäm-
ſte Knäſer och Bajorer/gunſtige Herrar/thenna han-
del ſom nu förehafz/kommer icke itt ſtånd til allenaſt/
vthan ſamptligen alla Ständer/ſom öfwer hela Lan-
det boo/både Andelige och Werldzlige/ och hwad ſom
the enhelleligen beſluta och bewilia / wele och wÿ Ba-
jorer ther til wårt ſamtyckie gifwa. Therföre för-
ſamblade ſigh nu alla Ständer/Andelige och Werldz-
lige/och ropade medh en mun/ſäÿandes/at vthi Lan-
det fans många ſtora Knäſer och Baiorer / ſå at ther
vppå ingen deel fattades / Men en wÿß och förſtån-
digh Storfurſte feeltes them / och medhan Boris Fe-
drowitz hade vti Landet om alla ſaker/ ſå wÿßligen oc
förſichteligen handlat/och Regementet i ſå många åhr
rätrådeligen föreſtåt/ſom ingen thet för honom giort
hade/ſå länge then Muſkowiterſke Monarchia ſtåt haf
wer/ Therföre wore the til ſinnes ingen annan til the-
ras Keiſare och Storfurſte vthwälia och kröna / än
honom allena. Thenna wÿſa klingade intet ſynner-
gen wäl vthi the ſtora Knäſers och Bajorers öron/
nödgades lÿkwäl henne vthan någhon luſt höra / och
tÿa ſtilla / och the ſkickade i thet ſamma effter Bo-
ris Fedrowitz / Men han förwägrade ſigh at komma

Statuum deliberatio de eligendo Imperatore.

til them / och ſamtyckia til theras begäran / lijka ſom han intet åſtundade / at wele blifwa Storfurſte/och drogh til ſin Syſter Storfurſtinnan ſom war vthi Klöſtret/ſom ligger en liten halff mijl ifrån Muſkow/ och rådhfrågade ſigh medh henne hwadh han vthi ſaaken göra ſkulle/om han icke ſkulle gifwa ſig vti Clöſtret oc blifwa en Munck/eller hwad han ſigh ſkulle företaga/ på thet ingen ſkulle fatta then tancka/at han åſtundade Regementet/ther effter han doch medh allo macht trachtade / och hade beſtält medh ſina för trognaſte/ för än han redh aff Stadhen / at the ſkulle ingen flijs ſpara hoos menige man/med förmanande och lockande/at the fort fore/ och icke wore theruthinnan förſumelighe och länge ther medh fördröгde / ty the ſkulle wetta neppeligen ett ord ther aff / för än Boris hade låtit göra ſig til en Munck/och tå wore thet förſeent/ och the ey heller wiſte hwar the vthöffuer hela Ryßland en ſådan wijß och förſtändigh Herre ſkulle finna och vpſpana.

Boris ad monaſterium ſe confert, & concilium communicat cum ſorore.

Therföre vphoff ſigh ſtrax ett ſtort tumult vnder gemene man ſom ropade / at Herrarna ſkulle göra en ända på theras rådhſlagh/och gåå medh them til Klöſtret / och göra hwadh ſom til handelen wille ſigh ſkicka.

Såſom nu alla Ständerna hade ſigh förſamblat/ och enhelligthen beſlutet / at the ingen annan til theras Storfurſte wille hafwa eller vthwälia / vthan förbenämde Boris / gingo the äldſte / gråhärige och förnämſte Män aff Munckar och Präſter / Knäſer och Baiorer / Ryttare och Knechter / Borgare och Bönder til Klöſtret/och begärade at tala medh Boris/hwilket han them förwägrade och lät them ſäija/ at

Boris Eudenor non puerorum & ſeniorum lachrymis & precibus flecti tur, ſed ſuaſu

at the intet mera ſkulle begära honō til theras ſtorfurſte: Han worde theras begäran intet hörande, hā hade nu länge tiänt Werlden/ och war ther aff trött/ och thet höga Regeringz ämbetet föreſtåt/han wille nu hafwa roo/och blifwa ther medh förſkonat/ tå begynte hwar man öfwerlindt ropa och ſkrija / at thet ſkall vthi wädret/ſäijandes : Förbarma tigh öffuer oß Boris Fedrowitz / Förbarma tigh öffuer oß/ och war oß nådigh / ſom här vthan för dören liggia förſtrödde/ſom ingen Herde eller Herre hafwa/ och förwägra tigh icke at blifwa wår Storfurſte / och hafwa the medh theras roop intet vphördt / för än han är kommen vth til them/och hafuer them tackat för theras tilbudna åhra / och wiſte them til the ſtora Knäſer/ſom högre woro aff ſlächt och börd/och med ſtörre wijßdom och förſtånd begåfwat än ſom han/ Men the låto ſigh medh thet ſwar intet benöia/vthan blefwo beſtändige på theras mening/och lågho på ſitt anſichte neder på jorden/ och thet vnderſtundom vphofwo / och bodho : Förbarma tigh öffuer oß och bliff wår Storfurſte. Men han hörde them intet / vthan gick ſin koos in vthi Klöſtret / hwilket när the thet ſågho/vthwalde the några hundrade wackra Piltebarn och Goſſar/ſom gingo til Klöſtret/ och jämmerlighen och klageligen theras nödh och älendigheet / medh en wijſa framſiungo/at han ju ändeligen ſkulle ſigh beweka och blifwa Stoorfurſte / och lydde wijſan ſåledes : Förbarma tigh öfwer oß Boris Fedrowitz / öfwer oß förbarma tigh / och ſå frampt tu icke wilt wara våra Föräldrar nådigh och barmhertigh / och höra theras böön/the hafwa til äwentyrs ſyndat emoot tigh/ och mycket illa giordt/ſå hör doch wår bön/ wij äre oſkyldige

& impulſu ſororis movetur, quæ illum rogat, ut populo miſereatur, & illorum petitioni ſatisfaciat.

dige / och bliff för wåra skuld thenna stora Församblingenes Herre och Storfurste : Landet är fult medh wilfarande Fåår som ingen Heerde hafua / war tu för Gudz skuld theras Herda / han warder tigh wäl belönandes.

Effter thessa Barn och Ynglingar så jämmerligen ropade och skrijade / kom han vth til them medh Storfurstinnan / sin syster / och slogh theras begäran af som tilförende / tå wende the vnga Drengiar sigh til Storfurstinnan / ynkelighen ropandes / at hon skulle tå sigh öffuer the ålenda wilfarande Fåår förbarma / och sin Brodher öfwertala och beweka / at han skulle blifwa Stoorfurste / thet hon tå giorde / och badh honnom / at han skulle sigh ther til låta beweeka / och sigh öfwer thet ålenda Folket förbarma / hwars böön han tå hörde och sade : Effter iagh förnimmer och seer mycket Folck aff alla Stånder här tilstädhes wara / och bidia vthan återwända / besluter iagh thet wara Gudz wilia / och at han migh til en Herre öfwer Ryßland göra wil / och på thet at iagh hans wilia här om widare må förfara / beder iagh at thetta / på några wekor tilgörandes / motte hafwas fördragh / och at alt Krijgzfolcket vthi Junij Månadt wille sigh försambla / och komma til hopa vthi Zirpokau / emoot then Grimmiske Tataren / som achtar vthi Landet infalla / och så frampt at iagh häruthinnan theras lydno och hörsamheet förnimmandes warder / skal thetta wara itt wist tekn / at alla Stånder alfwarligen om thetta waal mena / och således wägrade Boris sigh mästerligen och illistaligen at blifwa theras Storfurste / ther effter han tå länge tilförende mycket hadhe tranchtat och åstundat,

Såsom

Såsom nu Krijgzfolket på föresagdan tijdh kommo tilstädes vnder Czierpokaw / öffuer hundrade tusend Man / kom Sändebudh bådhe ifrån Persien och Tataren / them Boris tå ther förhörde / och gaff them godh Swar och föräbringar / ther medh the låto sigh wäl benöija / och drogo sin koos heem igen. Sedhan gaff Boris Krijgzfolcket löhn och besåldning / och tracterade them wäl medh maat och öl / miödh och Brännewijn / och tå wardt han eenhålleligen aff alt Krijgzfolket vthropat och vtwald til Czar och Storfurste / öffuer hela Ryßland / therföre han them tå en synnerligh tacksäijelse giorde / och ther hoos them loffuade / at the thet intet ångra skulle / vtan han wille altijdh söria för them / och hafua om them omwårdnat : The skälle sigh förmera och föröka / och ingalunda förswinna och bliffua bortta / ther vppå the tå strax sijn Edh giorde / loffuandes at wela för honom och hans Effterkommande / wågha Lijff och Blodh / godz och ägendom / och alt thet the åtte / ther medh han tå ginast drogh åth Muskow / och låt sigh aff Patriarchen ther sammastädes vthi Kyrckian then 1. Septembris Ahr 1597. til theras Czar och Storfurste kröna / oanseedt at the stora Knäzar och Baiorer thet icke gärna sågho / Men han achtade theras knorr intet / vthan låt them tå strax allesammans tagha widh huffwudet / och andra flere som woro aff Jwan Wasiliwitz Slächt / Linea och Härkompst / och sättia vthi Fängelser / och tagha bort alt thet the åtte / bådhe löst och fast.

Legati Persici & Tartarici examinati, et domum cum muneribus remißi.

Boris omnium ordinum consensu à Patriarchâ Muschoviæ in magnum Ducem coronatur.

Sedhan thetta skeedt war / vpråttade han på nyt Fridzförbund medh alla sina nästomliggiande Grannar och Potentater / och giorde mycket thet som gått

Boris pacis fœdera cum viciniis regibus renovat.

Gg och

och nyttigt war i Landet / så at thet på en kort tijdh sigh mycket förekom och förbättrade. Han vthlofwade och på sin Cröning / at han ingen vthi fämm åhr wille låta til lijffuet straffa / vthan the som syndade/ skulle tå straffas medh Torn och Hächtelse / medh piskan/medh förskickelse til Siberien/ och andra långt belägna ortar. Han gaff och före/ at han aff Fremmande land wille förskriffua lärde och förfarna män/ på allehanda tungomål/som skulle lära och vnderwijsa hans vnga Muskowiter vthi godha sedher / bookliigha konster och Tungomål / ther til Munckerna och Prästerna ingalunda wille Consentera och bewilia/ föregiffuandes/at theras Land war ett stort och mächtigt Konungarijke / och hade ett språk och ett tungomåål / enahanda Sedher/ och een Religion och Gudztiänst : Skulle nu ther i Landet inkomma nyie Praeceptores och Lärare / och the skulle lära fremmande Tungomål/wore tå befruchtandes/ at the föllo ifrån theras gambla Grekiska Religion / och sedhan mycket buller och oenigheet / icke allenast vpwäckte vthi thet Andeliga Regementet/ vtan jämwäl och i thet werldzliga. Therföre bleff tå thetta Storfurstens förehafwande om intet / dochlijkwäl skickade han til Engeland/ Tydskland och Franckrijke 18 vnga Bajore Söner/som ther skulle försökia sigh/aff hwilka tree sedan komo för 5 åhr hijt in vthi Swerige/ och wordo medh gått vnderhåld aff Konung Carl then nijonde (Christeligh i åminnelse) vnderhåldne / så at them ingen deel til klådher och andra nödhtorffter fattades.

Boris multa fructuosa & utilia facere tentat, si non à monachis impediatur.

The Tydske köpmän som ther wore i landet/och tijtåre Fångzlige förde ifrån Lifland/gaff han then frijheet / icke allenast at the måtte resa vthländes hwart them syntes til at handla och wandla/ vtan förstrack-

Privilegia mercatoribus concessa.

te thē som nödtorftige woro / 3.eller 4 hundrade rublar/vtan något interesse och ränta til at förkofra sigh medh/in til thes han fordrade them igen/hwilket ännu intet skedt är / ey heller någon tijd til äwentyrs skeer/ effter både han och the äre alla med döden afgångne.

Åhr 1599. affärdade han tw sändebudh/et til Torn vthi Prydzen/thz andra til Riga i Lifland/med stora skäncker oc föråhringar/ til Konung Erichs Son Her Gustawum/som skulle honom rådha/förmana och beweka/at han icke skulle således flyttia i werlden/ ifrån then ena orten til then andra / och lijdha armodh och mootgång/ vthan han skulle begiffua sigh til honom vthi Rysland : Han wille icke såsom en Konung eller Furste/vthan såsom en Fadher/försörja honom medh ett Furstеligit vppehålle så länge han leffde/ hwar honom så syntes/men ther och icke honom syntes ther at blifua/tå skulle honom fritt wara efterlåtit at dragha tådan igen med behåldna håfwor/ ther vppå han skickade honom sitt Furstlige leigde och försäkringz bref/ hwilket han vthi Riga efter sig lämnade hoos en förnämligh Borgare/när han vti landet inrykte. Sedan när Her Gustawus ett sådant försäkringz bref bekommit hadhe/reste han ther in/och warde i förstonne ståteligen antagen med stort proceß oc kåsteligen tracterat och vnderhållen/ vti alla måtto såsom en Furste oc Konunga Son borde. Han föråhrade honom til sit och alla sina tiänares behoff/några hundrade Rublar peningar/ allahanda kosteligit Sidentygh af Bliant/ Samet och Damask/Atlask/klådhe och Taft til klådningar / mångahanda slags skinwahrur aff Sablar/ Mårdar/Råfuar och loor til foder/faat och talrikar/ kannor och Credentz til en Furstеligh Tafel: håstar / salar och tygh til at rida vppå / så at honom och hans tiänare ingen ting til theras vpppehålle fattades /

Gustavus, Regis Erici 14. filius, quam ob causam & quibus conditionibus ad Muschoviæ Principem transierit.

hwilket en tijdh lång wahrade/ in til thes at Storfursten begärade aff honom/ at han skulle bortläggia och förkasta sin Religion som han hadhe / och vthi staden anamma then Muskowiteska/ så wille han icke allenast wara honom för en Fader/och giffua honom sina dotter til Furstinna/och hielpa honom til at intaga Swerige sitt Fädherneslând/ther til han ingalunda hwarken wille bejaka eller samtyckia/vthan sadhe/ om han på intet annat sätt kunde bekomma någon hustrw/tå wille han heller lijdha then aldraslemmaste dödh som kunde i werlden vptänckias / för än han på ett sådant sätt wille taga hustrw/oc förswäria sin Religion/ och föra Krijgh på sit Fädhernesland / therföre han och strax begärade at draga aff landet/effter såsom Storfurstens Försäkring (honom giffuen) lydde. Och effter han myckit ther vppå päckade / bleff han tå effter then dagen intet så högdt acktat såsom tilförenne/ vtan hans vppehälle minskades sedan i alla måtto/ bådhe vthi Penningar/ klädhe och Förtäring. Och medhan Her Gustawus mycket träzade och päckade på sitt leigde breff/och wille ändeligen aff Landet/practicerade Storfursten medh en hans tiänare / som war en Studiosus ifrån Könizberg / benämd Jacobus Schult / at han staal hans Secret ifrån honom / och stälte ett Breff i Gustawi nampn/til samma Borgare vthi Riga/ at han honom sam̃a Breff oförwägrat til Muskw skicka skulle thet han och giorde / intet annat wetandes/än at thet war hans wilia / effter han sågh hans Secret/ och fick hans breff. När Storfursten thet sin koos hadhe / meente Storfursten tå/ at han wisserligen skulle honom beweka och twinga til at widhtagha hans Religion / och göra thet som han aff

Gustavus vehementèr resistit voluntati magni Ducis, & acerrimè contra illum disputat.

Proditorium & impudens facinus Iacobi Schult.

aff honom begärade/Men thet halp intet/vthan han sadhe/at en Furste och Regent bör haffua/ såsom Baldus säger in Cons. 327. Vnum calamum & unam lingvam: Qnia scriptum est, quæ processerunt de labiis meis, non faciam irrita. Thet är: Han skal icke göra thet til intet som han genom sin mun talat haffuer. Ther til bör och en Konung och Regent til pricka achta oc i wördning hålla/thet som Konung Dawid skriffuer vthi sin 62. Psalm. Semel locutus est Deus. Ther medh han wil giffua tilkänna / at en Konung och Regent skal oryggeligen hålla / thet han en gång vthloffuar och tilsäger/Ja/thet skal bliffua oigenkalleligit/ thet en gång är skriffuit och vthloffuat. Medhan nu inga skääl hoos then Barbariske Herren gälla kunde/och han ingalunda kunde vthkom̃a/ sorgde han ther öffuer ganska myckit/ och höll stoor nattwaku medh studerande vthi Bookligha konster och Alchimisterij / så at han bleff myckit förswagat vthi sitt huffundh / så at när han wille vnderstundom medh näghra godha drycker tagha sigh styrckia/talade han rundt vth / huru thet honom vthi hiertat lijkade/ vnderstundom med skämt och vnderstundom medh alffuar / så at thet en gång icke bättre hände/än han talade vthi skämtewijs med Storfurstens Doctor Casparo Fidlero/säijandes: Om Storfursten icke wil släppa honom sin koos / som han loffuat hadhe/tå wille han sättia eelden på Stadhen/ och lijkwäl komma sin koos Men Fidlerus försumade sigh intet/ vtan gaff strax sådant ann then andra daghen på Slottet/ ther öfuer Storfursten så wredh och förbittrat bleff / at han in continenti lät icke allenast medh starck wacht bewaka Gården / vthan togh och ifrån honom alt thet Silffuer och Sidentygh som han honom

Gustavus iussu magni Ducis omnibus bonis privatur.

honom til förenne skänckt hadhe/ och gaff honom vthi några dagar hwarken maat eller dryck/ thet then falska Doctor til wägha kom/ som i ögonen syntes wara hans gode wän/ och Her Gustawus alt gåt af honom förtiänt hade. Sedan gaff lijkwäl Storfursten honom thet Furstendömet Vglitz til sitt vppehälle/doch med sådan beskedh/ at han icke sielf regera skulle/ vthan the Präståffuer som medh honom wore förordnade/ skulle regera/ och vpbära räntan/ och honom ther af så mykket lefwerera/ som han behöfde til sig och sitt folks vppehälle/ ther han och war så länge Boris lefde. Men när Griska Trepela fick öffuerhanden/ wardt han aff honom förstickat til then Staden Jaroslaw/ ther han intet synnerligen bättre bleff hållen än som en fånge/ allenast för then orsak/ at han mera war bewågen Konung Carl i Swerige/ än som Konung Sigismundo vti Pålen. När Griska war omkommen/ oc Wasili Jwanowitz Zuski fick Regementet/ sände han Her Gustawum ifrån Jaroslaw til Staden Casin/ ther han tå honom förságh bådhe medh bättre lägenheet och Vnderhåld än som Griska Trepela giorde/ til thes hā ther sammastädes dödde/ åhr 1607. och vthi en Biörckelund vtan för Staden begrofs/ ther han nu hwijlar/ hwilket icke allenast iagh medh mina ögon/ vthan och Her Jacob De la Gardie/ sampt några 1000 Personer både Swenske och Tydske seedt haffue/ och ther om witnesbörd gifwa kunne. Therföre är thet tå een groff lögn af Martino Beer vpdichtat/ som honom begrof/ och för sitt omaak 10 Rublar fick/ och skrifwer/ at han vti ett Klöster Mitrof.olunski benämd/ ligger begrafwen/ medh många andra lögner som han förtäller/ oc förgäter Sanningen at förtälia om sigh sielf/ oc andra som vti landet kommo och rymde til Ryslandt/ oc efter

Gustavi mors & sepultura.

efter han icke wart antagen vthi Storfurstens tiänst/ blef hā tå ther för nöd skuld en präst/ oc tog then förrädarens dotter Conradi Buff til hustro/ som med all flijt sig winlade oc stämplade til at förråda Narfuen ifrån Sweriges Crono vnder Ryssland/ såsom allō vti Narfuen och mångō annorstädes nogsamt är witterligit. Ty månge blefuo tå för hās skul/ när samma förräderij för händer hades/ både pijnte/ halshugna/ lagde på stegel och hiul/ sō til hans förehafuande samtykte/ och med färska gärning wordo grepne/ ther om the än nu idag måge witna som lefua oc oskyldige äre/ oc mykit ondt för hans skuld haffua lidit/ och hämd ther öfwer til Gudh i himmelen ropa och skrija.

Conradus Buff varijs machinationibus tentat Nerviam prodere magno Duci.

När Boris sin framgång medh Her Gustawo intet främia kunde/ vprättade han stoor wänskap och förbund med Konung Christian thē fierde i Danmark/ at hā sände sin broder hertig Hans ther in/ hwilkē hā tilsade at wela gifua sijn dotter Arinia Borisowa til Furstinna/ som tilförenne årnat war Her Gustawo/ och efter hā icke ther öfwer 6 wekor lefde/ sedā hā war inkommen/ gick thz giftermålet tilbaka/ oc hā wart begrafuen vti Tydska Slåboden vtan för staden/ ther sō Tydskarna hafua sin församling oc Gudztiänst. Men med hwad ståt oc prål hā är på gräntzen vndfången/ och beledsagat til Muskow/ oc huru hā oc hās medföliāde hof äre tracterade/ med kosteliga rätter oc dyrbara drycker/ oc hwad för stora förähringar the vti peningar/ allehanda sidentygh och pälterij begåfuade/ är för långt til at skriffua om/ althenstund thz är skedt på enahanda sätt/ som medh Her Gustawo och hans Faderbroder Hertigh Magno.

Iohannes Daniæ Dux in Moschoviam proficiscitur, moritur & Slåbodae sepelitur.

På samma åhr hadhe och then Turkiske Keysaren sitt Sändebudh til honom vthi Moskow medh stora

Legati Turcici male et non

Förä-

tumeliosè excepti à magno Duce.

Föråhringar / wiliandes göra wänskap och Förbund med honom/ Men Boris anamade hans föråhringar intet/vtan sände honom them tilbaka igen/och skickade honom en kiortel af een beredd Swinahudh/ sampt en Läderpung / öffuerdragen medh Bliant/som war wål tilsömat/och vpfylt medh Swinelort/och sadhe: Effter han war Christenhetennes Arffiende/ och förde Krijgh medh hans brodher then Romerska Reysaren/kunde han icke wara hans wän/vthan hans fiende så länge han leffde / och i alla saker stråffua honom emoot/som han båst kunde och förmåtte.

Legati Lubensium, Anglorum & Batovorum, quid à magno Duce impetraverint.

The Lybeske hadhe och sina Sändebudh til honom / belangandes theras handel och wandel i Landet/hwilket han them icke allenast effterlåt/ at bruka som gammalt och Sedhwanligit hadhe warit/vthan och Priwilegierade them/ at the måtte draga frit vth och in / hwar/ och når them syntes och täcktes / och driffwa theras Köpenskap. Thet samma anhöllo the Engelske och Hollenske hoos honom/hwilkom han och samma wilkor effterlåt vthi Colmogorodt/Wolugda och Muskow/at hafua sin handel/ther the oc sina Factorer liggiandes hade åhr och dagh. Vti en Summa/ han trachtade medh sitt Regemente bekomma ett berömligit nampn i fremmande Land/ och förbättrade myckit Muskow stadh och Smolenskow / icke allenast medh Byggningar och wackra hws/ vthan och befåstade them medh starcka murar och wallar. Han låt och vpbyggia tw Slott vppå then Tatterske Gräntzen. Thet ena kallade han effter sitt nampn Borisgorodt: Thet andra effter alla Storfurstars nampn Zargorodt/ at wela ther medh förtaga och förhindra Tataren at infalla vti Landet/ och giorde eliest mykit annat

annat gott / som låndade til gemene mans båsta.

Magnus Dux Magnatibus invisus.

Så åndoch Boris myckit gott vthi Landet vthråttade / och thet / sampt thes Vndersåter medh all troheet meente / lijkwål bore många aff the stora Herrar ther affwund widh / bådhe Andelighe och Werldzlighe / och wore många som gårna hadhe welat skilla honom widh Regementet/Men ther war ingen som wille then Fuchs beyssen/ Många hadhe gårna hugget til/men ingen torde hålla i skafftet/Ty the som thet wåghade/ bådhe Bogdan Bielski och Michitiwitz / foro therföre mycket illa / bleffuo satte vthi Fångelse / och miste alt thet the åtte bådhe löst och fast. Therföre regerade Borls alt fort/til thes en Munck kom/och skilde honom sampt all hans Slächt widh Land och Rijke / handlandes på samma sått medh them/som Boris medh Fedro Jwanowitz / och hans Slächt handlat hadhe.

Gregorius Vtrepia, vili & obscuro genere satus, propter nequitias in monasterium detruditur.

Thenne Munck war aff een ringa Härkompst / födde vthi thet Förstendömet Jaroslaw / och war hans nampn Griska eller Gregorius Vtrepia. Och effter han war full medh odygder och falskheet / satte hans Föråldrar honom vthi ett Klöster benämdt Timonka/ på thet at Munckerna / som föra ther ett hårdt och strångt leffuerne/ skulle honom tuchta och hålla i agha / at han sitt leffuerne båttra skulle/och ther bliffua from / och leffua i all Gudeligheet. Men Griska behagade thet strånga Clösterleffuernet intet/och medhan han war snål/ klook och spitzfundigh / och bleff myckit förfaren vthi the Muskowitiske Crönikor och Handlingar/ och hade myckin gemeenskap medh en gammal Munck/som och Boris intet synnerlighen godh war/eller någhot gått vnte/ som honom och många pussar och skålmestycken

Hh vnder-

vnderwÿſte. Och effter hans höghra hand war längre än then wänſtra/och hadhe een warta på wänſtra ſijdhan om näſan/ ſwarta ſtränge håår/och ett brett anlete/ och war fyrſkutin til wäxt/ tyckte Muncken wäl af honom ſkulle någhot äwentyrligit bliffua/medan han hadhe aldeles ſam̃a ſkapning ſom Demetrius hadhe/ ſom i Vglitz bleff i hiälſlagen/ Therföre drogh han tå medh honom ſin koos vthur Klöſtret/ öffuer Gräntzen in vthi Litowen/ och vnderrättade honom om alla Rÿkſens ſaker/ och huru the ſtora Herrar och Knäſar woro ſinnade emoot Storfurſten/och om han hadhe luſt til at göra något thet ſom berömligit wore/och wille bliffua Storfurſte/och en regerande Herre öffuer Ryſland/ tå ſkulle han wäl få många/ ſom honom ther til wille förhielpa/ hwar han hans rådh wille efftetfölia/ ther til han ſtrax beiakade/och loffuade honom/ at han vthi alla måtto wille efftetkomma hans rådh: Och rådde Muncken tå honom til/at han vthan något drögzmåål ſkulle begiffua ſigh vthi tiänſt hoos Knes Adamo Weſnewetſki Woiwoden/ vthi Kiow/oc honom när lågenheten ſig begåfuo/ med gråtande tårar och ynkelige åthäffuor tilkänna giffua ſin ſtora nödh och älendighet/huru Boris när han war ett barn/hadhe trachtat effter hans lÿff och leffuerne/ och huru han war vthur hans händer ſluppen/ och i alla måtto honom förtroo/ ſom Munken honom lärde och inſtituerade.

Gregorius vtrepia à perverso & fraudulento monacho, fit perversus et omnium bipedum nequißimus.

När Griſka nu ſåledes inſtituerat war/ begaff Muncken ſig ifrån honom til Caſackerna i wida ödemarcken/ och ſigh hoos them i många åhr vppehölt/ lärde och vnderwÿſte them/ huru han badhe fätt ſanfärdig kunſkap/at Demetrius Iwan Waſiliwitz Son/ ſom

Monachus ad Casaccos pergit & illos instruit de Demetrio.

ſom war theras rätta Herre och Arffuinge til Storfurſtendömet icke war dödh och omkommen vthi Vglitz/ vthan leffde/ och war i ſtoor åhro och anſeende hoos Woiwoden i Kiow Weſneweſki: rådde och förmante them förthenſkuld/ at the ſkulle begiffua ſigh til honom/Ty han ſkulle them myckit ſtörre gunſt och nådher bewÿſa/ än ſom Storfurſten/ hwilket the och giorde/ſåſom här effter ſkal omtalas.

J medler tÿdh gaf nu then̄a Griſka/ſom kallade ſigh Demetrius/vti tiänſt hoos förb. Woiwode/ och bleff aff honom antagen för en Cam̃artiänare/och förhölt ſigh i ſijn tiänſt vti alla måtto hurtigt och wäl/oc öfwade ſigh vthi allehanda Ridderſpel/ medh fächtande/ringrän̄ande/tornerande och andra öffningar/och ſåſom han nu en tidh lång hade tiänt hoos Weſnewetſki/och ſkulle wachta vppå honom när han badade/ oc ſig i ena måtto förſåg/ och thz giorde ſom han intet göra ſkulle/wardt hans Herre wredh/och gaff honom ett munſlag/oc ſkälte honom för en horunge/hwilket Demetrius häftigt förtröt/ oc begynte bitterligen til at gråta/och klagligen tilkän̄a gifua/ſäijandes: Om du Knes Adam wiſte/hwem iagh wore/du ſkulle intet kalla mig en horunge/mykit mindre för en ſådan ringa ſaak ſkul ſlå och kinpuſta/ men effter iagh tiänar hos tig för en dräng/ måſte iagh thz lida oc til goda taga.

Gregorius, sive Pseudo Demetrius primus, fit famulus Kioviensis Palatini.

Knäs Adam frågade/ho äſtu? hwad heter tu? hwadan äſtu km̃en? Han ſwarade/iag heter Demetrius/oc är Storfurſtens Iwan Waſiliwitz Son i Muſkow/oc berättade för honõ hela hädelen/ huru thz ſig med honõ i häs barndõ vti Vglitz hade tildragit: huru nu regerãdes Storfurſte tractade efter häs lif oc lefuerne? huru han war af wägen kom̃en/ hwem ſom hade honõ ther ifrån hulpit/oc huru länge han hade warit i hwite

Colloquium Pseudo Demetrij & Adami Vesnevvetski.

 Ryſland/

Ryslands / för än han hadhe begiffuit ſigh vthi hans tiänſt/låt honom ſee ett koſteligit kors aff Guld / beſatt medh edle ſtenar/hwilket honom aff hans Gudhfadher (när han döptes) giffuit war / och på ſidſtonne föll vppå ſina knä och ſadhe : Jagh är nu vthi titt wåld/gör tu aff migh hwadh tigh täckes/ iagh begärar intet längre leffua vthi ſådan ålendigheet/ men wil tu förhielpa migh til mitt Rijke igen/thz mig med all rätt (effter Arffzrätten) bör / ſå wil iagh tigh rijkeligen betala / när Gudh han hielper migh.

Veſnevvetſki animo vacillat & ſtupeſcit oratione Pſeudo Demetrij.

Öffuer thetta taal bleff Knäs Adam häpen / och wiſte icke hwadh han ther til ſätja ſkulle/ doch medhan han war vthi ſina ord ſå klook och förſtåndigh / och ſkickade ſigh ſå beſkedeligen/ trodde han honom/och intet heller annat meente/ än at thet war Storfurſtens Jwans Son Demetrius/badh honom at han icke ſkulle til ondo vptagha thet munſlagh han honom giffuit hadhe/ och begärade at han ſkulle bliffua vthi Badhſtugun och twätta ſigh / och icke gå ther vth / förr än han ſielf komme til honom/ och gick ſå ſtrax til ſin Gemåhl/och gaff henne ther om tilkänna/och befalte tilpynta vthi Köket / Källaren och hans Kammar/ſåledes/at han på thenna afftон kunde trachtera Storfurſten vthi Muſkow/hwilket vthi hans Hoff een ſälſam och vnderligh tijdende war / at Storfurſten vthi Muſkow ſå ſnart kunde tijt komma och bliffua hans gäſt.

Han lät och Furſtligen vthreda ſex ſköna häſtar/ medh Salar / Röör och all tilbehör / och förordnade hoos hwar häſt en Tiänare / medh godha Klädher vthſtofferade/ſampt ſex häſtar för een Kutzwagn/lika ſom han ſielff ſkulle förreſa / och lät them alla ſtilla hålla

hålla vppå Gården. Sin maatſaal lät han och vthklädha medh ſköna Turkiſke och Perſianiſke Tappeter / myket kåſtelighare än ſom någhon tijdh tilförenne/ at alla hans tiänare ſigh ther öfuer högeligen förundrade/för hwem han ſåledes lät tilpynta.

magnis donis et muneribus afficitur Pſeudo Demetrius à Duce Veſnevvetſki.

När nu all ting war beſtålt ſom han wille/togh han til ſigh 12. tiänare/och gick nedh i Badhſtugun til Demetrium / och föråhrade honom ſtåtelighe Bliantz och Sammetz Klädningar/ och giorde honom i all måtto ſtoor åhra och Rewerentz/wachtade ſielff vppå honom/ och gaff honom the ſex häſtar medh tiänare och tygh ſom ther til hörde/ſampt Kutzwagnen medh the ſex häſtar ſom therföre woro ſpänte / begärandes at H. M. wille ſådant för een ringa gåffuo och föråhring then gången vptagha/ han wille elieſt vthi alla andra måtto honom gärna wijdhare tiäna/och til at befordra hans ſaker/altijdh finnas redhbogen och öffuerbödigh. Demetrius anammade ſamma gåffuo medh ſtoor ödmiukheet och Rewerentz / och tilbödh ſigh ſådant hundrade gångor igen til at förſkylla och förtiäna / när GVDh hulpe honom til ſitt Rijke/macht och härligheet.

Rumor de Demetrio ſpargitur per multas provincias

Såſom nu ſådant hoos Caſackerna/vthi Pålen/ Littowen och Ryſsland begynte vthſprijdas / fick på ſidſtonne Boris Gudenow / ſom tå war i Muſkow en regerande Storfurſte/thet och wetta/ſom hadhe Demetrium vti ſin barndō låtit förgöra / ther öfuer han ſigh ſtorligen förvndrade och förſkräckte/tänckte och at honom ther vthaff vthi framtijdhen wille myckit ondt/ krijgh och blodz vthgiutelſe af the Påler wederfaras. Therföre lät han heemligen affärda en Poſt til Weſneweſki/tilbiudandes at wela vpdraga honom

Boris offert arces & pecuniam Duci Adamo, ut tradat ſibi Demetrium.

några Slott och Ståder vppå then Ryſke Grentzen/
och honō een ſtoor Sum̃a peningar föråhra/ ſå framt
han wille öffueranttwarda honom then Landzförfö-
raren/ ſom ſigh vthgifwer för Storfurſtens Son.

Igenom thetta tilbudh och anmodande/ fatta-
de Weſnewetſki en wiſſare mening/och mente fulkom-
ligen/ at han jw ſkulle wara Jwan Waſiliwitz köttli-
gha Son/ then ſanſkylliga Demetrius/ medhan Boris
begynte at ſtålla effter honom/ huru han honom vthi
ſina kloor bekom̃a kunde/och vthbödh ſå myckit at gif-
wa för honom: Och effter Boris hadhe een ſtoor
Krijgzmacht förſamlat widh Grantzen/ befruchtade
Weſneweſki at hā ſkulle i en haſt infalla/oc med wåld/
för än the ett ord ther aff fingo wetta/honom borta-
ga/anam̃ade han breffuet af Poſten/ och ſkickade ho-
nom ſin koos vthan beſkedh/ och lät göra färdigh nå-
gra Ryttare/ſampt twå wagnar/thē ena för ſig/then
andra för Demetrio/ och drog med honom til en ſtadh

Dux Adam ducit et comitatur Demetrium, à limitibus ad civitatem Veſnavetzk, ne per fraudem capiatur à magno Duce.

litet längre in i lādet benämd Weſneweſk/ ther hā kun-
de ſäkrare oc tryggare wara än ſom hos honō/ om nå-
ghot fientligit föreföllo. När the nu woro tijt kom-
ne/ lät han Demetrio läſa Boriſes breff/ ſom han ho-
nom tilſkreff/och ſedan han thz läſit hadhe/ſkulle han
ther på giffua honom ſwar/hwilket han och giorde/oc
begynte bitterligen til at gråta/ och föll vpå ſina knä
för Knås Adamo/ och ſadhe: Thet ſtår vthi GVDz
och tina händer/gör medh migh hwad tig täckes/ iag
är vti titt wåld/ oc ſätter alt mitt hop och all min lijf
til tig. Men Knås Adam tröſtade honom/och ſade/at
han ſkulle ſig intet fruchta/han wille honom intet för-
råda/och ther vppå haffuer han och hijt til theñā ſta-
den honom ſielf perſonligen folgt och ledſagat/ på thz
han icke ſkulle kom̃a vti ſina fienders händer; här ſkulle
han

han blifua oc hafua ſitt Furſtlige vppehålle/ han wil-
le draga tilbaka igen/och om han något mera förnum
mo af Boris/wille hā honō thz låta weta oc förnim̃a.

Effter thenna Poſt ſände Boris än nu en Poſt til
Weſneweſki/ oc tilbödh ſig ännu mera til at gifua ho-
nom än ſom tilförenne/hwar han honom then Förfö-
raren wile til handa ſkicka/hwar och icke/tå ſkulle han
beſtålla igenom några/ at the ſkulle ſkiuta Demetrium
ihiäl/therföre Knås Adam förorſakades at ſkicka ho-
nom in i Pålen/til Woiwoden aff Sandomir/ ther
han kunde ſigh förhålla vthi ſtörre trygghet. Men tå
han tijt kom/ begynte ſtrax Woiwoderna medh Jeſu-
witernas rådh och ſamtycke handla medh honom/ at
hwar han wille öffuergiffua ſin Religion/ och antaga
then Påweſka/ſå wille the förhielpa honom hoos Ko-
nungen i Pålen/Påwen i Room/och andra ſtora Her-
rar och Potentater/at the ſkulle göra honom vti then-
na hās rättfärdiga ſaak ett troget bijſtånd med penin
gar/folk/håſtar oc Krijgzmunition/ och annat hwad
ſom hā behöfde/til at fördriffua ſin fiende Boris Gu-
denow/oc intaga ſitt Arfrike igen/ ther til hā tå ſtrax
bejakade/oc vtlofuade icke allenaſt thz at göra: vtan
wille oc när hā infinge Regementet/ och beklädde ſitt
Faders Storfurſtlige ſäte/ platt vthrota vthur Lan-
det thē Grekiſka religionen/plātera och förwidga then
Romerſka/oc taga Woiwodēs dotter af Sandomir til
ſin ſtorfurſtiñā/hwilket när the Jeſuwiter hörde/glad
des the ſtorligen ther åth/ oc förordnade honō twåñā
Præceptores ſō honō medh all flijt vnderwiſte om then
Påweſka Religionen/ ſå at han på en kort tijdh bleff
godh Catholiſk. Woiwoden Oſtrowa förde honom
ſedan til Konungen i Pålen/ af hwilken han bleff wäl
och ſtåteligh en antaghen/och fick förloff til at beſålla
Ryt-

Pſeudo Demetrius rejicit Ruthenicam religionem, et ſummo ſtudio adjungit ſe Papiſticæ.

Ryttare och Knechter / ther medh han skulle intagha Rysland. Aff Påwen fick han ther til bådhe Guld och Penningar/och hwar the icke tilräckte/ försträckte the twå Woiwoder honom så mycket the ätte / och vthsatte för hans skuld bådhe Godz och Gårdar / Slott och Fästen/ther medh han sigh tilrustade / och wordo honom sielffua vthi ägna Personer följgachtige in vthi Rysland.

Magna & inaudita annonæ caritas.

Medan thetta vthi Pålen förehades/ wardt vthi Muskow / åhr 1601. in til 1604 *continuè* en sådhan hunger och dyyr tijdh/ at några hundrade tusend Menniskior swulto ihiäl. Ty många funnos på gatorna vthi Städherna/många i Landet på alla wäghar och stijghar som lågho dödha/haffuandes höö och halm vthi muñen: Många åto barck/grääs och röter/och slächte sin hunger ther medh: Många åto dyngia och annor obeqwämligheet: Många sugo blodhen på marckenne/som war runnen och lupen vtaf Booskapen som slachtades: Många åto hästaköött/kattor och Rottor/Ja/the åto än thet som förfärlighare och wederstyggelighare war/nämligen/menniskio kött. Föräldrarna skonade intet barnen/ey heller Barnen Föräldrarna. Ther som myckit folck war i huset/gingo the til och togho then som fetast war/ slachtaden/kokaden / steekten och åton/ och kommo mönga i så måtto om lijffuet. Jagh sågh vthi Stadhen Muskow/ at een meenlöös och vthsmächtat Qwinna kom gångandes/ och hadhe sitt kötzligha barn på armen / och widh hon gick / fattade hon Barnet medh händerna/ och grymmeligen för hunger skuld/ beet twå bettar vthur Barnsens arm / åth och satte sigh nedh på Gatun/ hon hadhe thet wäl tå wördt / hwar icke annat

Folck hadhe skilt henne widh Barnet. Ther tordes ingen vppenbarligen föra brödh på Torget / och thet sälia / Ty Tiggiarna kommo strax och röffuade thet bort/och slogho them vnderstundom ihiäl som thz sålde/Een tunna Rogh galt nitton daler/ ther hon tilförenne icke mera kåstade än som 12. öre. Folket sålde sigh sielffua för en ringa penning/ och gåfuo Segel och Breff vppå sigh / Föräldrarna sålde barnen / och Mannen hustrun. Ther war vthi the fyra åhr een sådan gräselig hunger / plågho/nödh och älendigheet/ at een sådan tilförenne hwarken boos Judarna heller vthi något Konungarijke / anten Christit eller Hedniskt / vthi någhon tijdh är seedt/spordt eller hördt/ anten i fredhligh tijdh/eller när krijgh och örligh hafwer warit/som af alla Historier kan bewijsas.

Såsom nu thenna iämmerligha och ohörliga plågha på hunger och swalt daghligen sigh förökades/at ingen torde gå eller resa säker vti Landet/och så många tusende menniskior på gatun vthi Muskow funnos döde/låt Storfursten Boris Gudenow/förordna några stora rum vthi Stadhen/ vthi hwilka alla dagar om morghonen/ skulle sigh the arma och fattigha församla / och ther anañia then almosa som han ibland them låt vthdela/så at hwar bekom tree öre/ hwilket når Menigheten som vppå Landet bodde / thet förnam/öffuergåffuo the hws och heem/och drogo medh hustru och barn til Muskow / och hwar och en bekom sina 3 öre/så at vppå them daghligen vthgaffs 30 eller fyratije tusend daler / hwilket han giorde så länge then dyra tijdhen wahrade. Alla daghar wordo effter Storfurstens befalning så många tusende döda kroppar vptagna på gaturna vti Muskow/och släpa-

Magnus Dux Boris elemosynas pauperibus abundè largitur.

de på kärran och wagnar vth om Stadhen/ aff synner-
lighen ther til förordnade Personer / som them skulle

Magnus Dux mandat mortuorum cadavera sordibus ablui & sepeliri,

först reent twätta/och klädha een hwijt skorta vppå/
och ett paar rödha skoor på fötterna/och ther sedhan
näghre tusende tilsamman vthi een groop begraffua /
så at han til at spijsa the fattigha /the dödha beklädha
och begraffua/kåstade näghra hundrade tusend Rub-
lar vppå/hwilka han låt vthgiffua vthur sin och Rik-
sens Skattkammar/ så at vppenbarligen vthi Muskow
sades/at ther vthi Stadhen dödde aff hunger/ 5 gån-
gor hundrade tusend menniskior/them han alla så lån-
ge the leffde/låt spijsa/och när the woro dödhe / giff-
ua ett Jordelakan och ett paar röde skoor/oc begraf-
wa. Thetta skedde nu i thenna ena Stadhen / Men
huru många måtte tå af hunger och Pestilentzia/ som
strax efterfölgde/döö vthi the andra Städher öffuer
hela Landet. O huru många hundrade tusend haff-
ua the warit/och huru många hundrade tusend tusend
daler måtte the alla åhr haffua kåstat medan the lef-
de/och sedhan the dödde/bleffuo begraffna.

Men ändoch at en sådan stoor/jämmerligh hunger oc

Magnus Dux prohibet civibus, ne frumentum emant ab exteris.

dyyr tijdh war vti Landet/ så wille lijkwäl icke Stor-
fursten/at hans Vndersåter skulle någon Spannemål
vpköpa aff the fremmande/som medh några skeep full
lastade kommo til Narfwen och Colmogorodt/på thz
at en sådan hunger icke skulle spörias vthi fremmande
Land/och at han icke sielff så mächtigh wore / at han
kunde then sielff stilla/och förmätte spijsa the hungri-
ge och nödhstälte / vthan måste sådant förskaffa aff
fremmande Land/ Therföre han tå och förbödh widh
lijffzstraf alla Köpmän at the icke een tunna af sam-
ma Spannemål köpa skulle/vthan låte them dragha
sin

sin koos så goda som the tijt kommo/ och bödh at alla
Munckar/ Knäsar / Bajorer och Köpmän skulle säl-
la honom theras Spannemål/så myckit som the sielf-
we icke behöffde/för halffua penningar / hwilken han
låt tagha och vthspijsa emellan the arma och nödstäl-
te/på thet at the fremmande skulle förnimma / at vti
Landet icke så stoor feel war på Spannemål som the
meente/och sagorna Vthländes gingo.

Medhan thenna hunger och dyyr tijdh vppåstod/
kom til Storfursten Boris Gudenow i Muskow/then
Romerska Keysarens sändebudh / Her Hendrich von
der Laugko/ mächta ståtligen bådhe medh Hoffjunc-
kare/ Drabantar och Lackejar/vti Sammetz och Sij-
dentygz Klädningar ståtlighe klädde/ och medh stora
Gullkädior stofferade / Och effter som han ståtlighen
ankom/ så låt och Storfursten honom ståtligare vnd-
fångna/och in vthi Stadhen ledhsagha / icke allenast

Legatus Romani imperatoris magnâ cum pompâ & splendidè à magno Duce excipitur.

aff sina Ryssar / vthan aff alla the Nationer som ho-
nom tiänte/ vthi synnerligh Habit och Klädhningar/
hwar och en effter sin Landzart/ Ther öffuer Sände-
budet sigh noghsampt förvndrade / Och tå bleff vp-
påbudit / at ingen tiggiare skulle sigh på Gatun finna
låta/och ingen skulle heller klagha/ at näghon hunger
eller ålendheet war för handen / vthan the hadhe alla
fult op/ och alla gatur wore så tilflijade medh Span-
nemål / Prowiant och allahanda maatwahrur / så at
thet Romerska Sändebudet icke skulle een gång tänc-
kia/at ther någon dyr tijdh hadhe warit/såsom sagor-
na ther af ropades/ och ginge the så ståteligen och vp-
richtigen vthi sina kläder/ at thet icke een gång syntes
hwadh magan lijkade/och hwadh ålendigheet the ha-
dhe hemma i husen.

Magna & multa prodigia conspecta sunt Muschoviæ in cœlo, sole & lunâ.

Medhan och then dyra tijdh vppå stodh / syntes och många tekn på himmelen/ medh mångahanda slagz gruffuelighe strijmor och färgor / huru Krijgzhäårar medh hwar annan drabbade tilsamman/så at thet om mörcka natten war så klart och liust/lijka som thz hadhe warit liusan dagh: Understundom syntes tree Måner / vnderstundom tree Soler: Understundom hördes sådan förfärligh storm/at bådhe Tornen vppå Murarna/ och sielfue muren til 20. eller 30 fampnar/ medh Stadzporterna omkull blåste: Fisken förswan vthi watnet/Foglarna i skogen/och Diuren på markenne / och alt hwadh som kokades och framsattes på bordet/miste sin naturlighe smaak/oanseedt huru wäl thet war kokat och tilredt: Then ena hunden åt vp then andra/then ena wargen then andra/så at man esomofftast intet mera effter them fan / än som blotta Huffuudet och fötterna. Emoot then Kiowiske Gräntzen hördes ett sådant tiutande aff Wargar/ at Menniskiorna ther widh förfärades / Och för många stora hopar skuld / som sigh hadhe tilhopa samblat/oc folgdes åth/torde icke många öffuer Land resa/vtan the wore thes manstarkare/och the sigh för theras anfallande wärja kunde.

Magnus luporum Vlulatus circa fines Kiovviæ.

Kring om/ och innan Stadzmurarna vthi Muskow/lupo Middagz tijdh på daghen / mångahanda slagz Räffuar/bådhe swarta och rödha / som the fångade/ ibland hwilka en war så kåsteligh/at ther gaffs 300 daler före / hwilket the Muskowiter achtade och hållo lijka som Judarna för lycko och wälfärdz tekn. Men the Tatare tydde them ther annorlunda vth / säyandes: At innan en kort tijdh skulle skee en stoor förandring i Ryssland / och at många Nationer skulle

Nigra vulpes Muschoviæ capitur.

ther

ther härska och regera / och at the Muskowiter skulle inbördes emellan sigh sielfua vpwäckia vproor och oenigheet/och at then ena skulle bådhe mörda och förrådha then andra/hwilket och skeedt är/så at theras prophetia aldeles är sann bleffuen / som the nu haffua vthi händer rönt/och medh sielffua gärningen förfarit.

Anno 1604. år och ther i landet en Comet syntz / myckit owanligh och öffuernaturligh / rund och klar/ icke i wädhret/vthan vthi sielffue Himmelens Firmament/högdt öffuer alla Planeter/ vthi thet Himmelska Eldztecknet Sagittario/ hwilken vthan twiffuel/ haffuer betydt the många Storfursters ynkelighe vndergång och Städhers fördärff/ och then ovthsäthelígha Blodzvthgiutelse som strax effterfolgde / och ännu icke haffuer vphördt. Ty samma åhr vthi Septembri Månat/hadhe then Muncken som drogh med Griska Trepela/öffuertalat 6000. Casacker / at Jwan Wasiliwitz naturlighe Son Demetrius wisserligen lefde/och war vti Pålen i stort anseende/och huru Gudh hadhe honom vnderligen hulpit aff Boris Gudenows snaro och gilder/så at han icke haffuer fått macht öffuer honom / ey heller kunnat tilfogha honom någhon skadha til lijff eller läm/ och är nu så fiärran kommen/ at Påwen/ Konungen i Pålen och andra Herrar/haffwa sigh öffuer honom förbarmat/ hans rättfärdigha saak anseedt / och honom några tusende man bådhe til häst och foot hulpit/til at driffua och förjagha Boris ifrån Regementet/och intaga sitt Konungarijke/ the skulle och nu dragha til honom / och göra honom ett troget bijstånd/ han skulle wäl (när GUdh honom til Regementet hulpe) them rijkeligen betala/ icke allenast medh klädhe och peningar/ vthan och medh godz

Cometa lucidus apparet Muschovitis in signo igneo sagittarii.

Kozacci adjungũt se suasu monachi

 och

militibus Demetrij, et conjunctis viribus Muſchoviam intrant.

och gårdar/ ther til the tå ſtrax iakade/ och wore vth-
aff hiertat gladhe/ thet the nu hadhe bekommit tilfäl-
le at hämpnas på Boris/ för thet han theras ſtalbrö-
dher/ för theras tyranny och mootwilligheet ſkuld ha-
dhe ſtraffat/ och ſkreffuo ſå honom til/ at han ſkulle
them medh ſitt folck oförſumeligen möta/ tå wille the
ſaken medh alffuarſamheet företagha/ och ſijn lycka
medh honom emoot Boris förſökia/ och tilſee/ hwadh
the vti ſaken göra kunde: hwilket när Demetrius ſpor-
de/ ryckte han ſtrax medh ſin hoop til them/ ſå at han
blef 8000 ſtarck/ ther medh han belägrade Zernigow/
och effter Ståthållaren Knås Tackmakow/ ſom war
ther vppå/ war Boris intet ſynnerligen bewågen/ gaff
han Slottet vp/ och bleff Griſkas tiänare. När nu
Griſka thetta Slottet innehade/ beſatte han thz med
Pålnſke Öffuerſter/ och begaff ſigh åth Putimen/ och
fick thet i lijka mätto/ ſampt fem andra Slott in/ v-
than något Swärdzſlagh.

Boris intellecto hoſtium adventu, militem conſcribit, & mittit contra hoſtes, Duce Mſtuloski.

J medler tijdh medhan ſå ſtormades på Gräntzen
och Griſka/ ſom ſigh för Demetrio/ then rätta Arfher-
re vthgaf/ alt lyckades hwadh han ſigh företogh/ och
ingen fans ſom ſtodh honom emoot/ oc tijdender kom
til Muſkow/ in för Boris/ ther öffuer han ſigh ſtoor-
lighen förvndrade/ och högheligen beſwärade öffuer
the ſtora Knåſars och Bajorers Förräderij/ och for-
drade alt Krijgzfolket vp öfwer hela Landet igenom
dagh och natt/ at the alla ſkulle wara förſamblade v-
på Simonis Judae dagh vthi Muſkow/ thet the och
giorde/ och ſkickade ſå ſtrax meer än tuhundrade måål
tuſend man emoot fienden/ med en Öfwerſte/ benämd
Knås Fedro Jwanowitz Mſtislouſki/ ſom drabbade
ſamma åhr på S. Thomae dagh medh fienderna vnder
Sive-

Siverleſki Nogården/ ther på en manhafftig Krijgz-
man war/ ſom heet Pieter Fedrowitz Boſmanno/ ſom
aff Boris til at vndſättia Slottet/ tijt war ifrån Mu-
ſkow förſkickat. När han nu medh ſitt Folck war på
Slottet inkommen/ och Demetrius ſköőt ther på vthan
återwändo/ kom Krijgzöffuerſten Mſtislouſki medh
krigzmachten/ öfuergaf Demetrius Slottet oc wände
ſig emot Mſtislouſki/ oc giorde ſtoor ſkada vppå hans
Folck/ ſå at Öffuerſten ſielff bleff 15 ſkråmor hugna/
och hadhe tå wiſſerligen klappat the Muſkowiter aff/
hwar icke the 600 Vthländare hadhe warit/ och ſigh
ſå manligen hållit/ ſampt Boſmanno/ ſom medh ſitt
Folck föll aff Slottet/ och ſtack eelden vppå Lägret/
ſå at Fienden nödhgades öfwergifwa Slachtningen/
och ſkynda ſigh til at förſwara Lägret. Men althen-
ſtund han war them icke ſtarck nogh/ nödgades han
gifwa ſigh in vppå Slottet igen. Ty Ryſſerna ſom wo
ro på andra ſijdhan/ wille intet ſynnerligit/ ſedhan öf-
werſten bleff ſargat/ och aff marcken halff dödh bort-
förd/ tagha ſigh næghot före emoot fienden/ några få
vndantagandes/ medh Vtländerna/ therföre the och
een mijl wägh ryckte tilbaka igen ifrån Slottet/ och
ſlogho ther ſitt Lägher/ och lågho ther ſtilla i fiorton
daghar/ til thes Öfuerſten wardt läkt och hälbregda.

Dux Mſtiloſki in conflictu vulneratur, et de campo ſemimortuus deducitur.

J medler tijdh ſände Storfurſten Boris Gude-
now/ Knås Waſili Michaelewitz Moſalſkow til Lä-
gret medh 25 tuſend Rublar/ til at aflöna ſitt Krijgz-
folck/ men han fan intet rätta wägen tijt/ vthan han
ſökte en gijn wägh til Griſka/ ther war han wälkom-
men: The vndfinge honom medh kors och Fana/ Pi-
por och Trummor/ och ſtoor åhrewyrdning/ och han
bleff Griſkas Marſkalck. Penningarna ſom han för-
de/

Moſalskovv proditor cum pecuniá fugit ad Pſeudo Demetrium.

de/löönte Griſka Caſackerna medh / the Påler fingo
intet/Therföre the och vpſade ſina tiånſt/ty the wille
intet långre tiåna vthan Penningar / ey heller ſkiuta
een Böſſa aff/för ån the fingo Penningar. Nödga-
des förthenſkuld then Sandomirſke Woiwoden och
Weſneweſki / ſom hoos Griſka wore / dragha ſin koos
åth Pålen / och förſkaffa mera Folck och Penningar/
thet the och giorde/ och hadhe ſigh vthi ſitt medhfölie
tutuſend Poler. När the woro affdragna/ dierffdes
Griſka intet långre ther blifua/hälſt när han ſågh/ at
han för Slottet intet kunde vthråtta / vthan begaff
ſigh tådhan til the andra Slott ſom han infått hadhe.

Milites Poloni tumultuantur, & ſeditioſe agunt, non perſoluto ſtipendio.

Tå Boriſes Öffuerſter thetta ſågho / drogho the
ſachteligen effter/ til thes the kommo på tree mijl når
Dobrinitz/ther Griſka lågh medh ſitt Krijgzfolck/och
effter the intet wiſte huru ſtarck han war / och huru
thet tilſtodh i hans Läger/ diårffdes the intet långre
framdragha/vthan lägrade ſigh. Och medhan på
ſamma ort war godh ymnogheet på hafra/höö och fo-
dher/boſkap och andra Fetalie partzeler/ drogho meer
ån ſiutuſend man af thet gemena Krijgzfolket vth på
fodring/til at rappa/plundra och ſköfla. Men tå the
kommo een mijl ifrån Lägret/ mötte them fyra fanor
Pålackar/ſom ginaſt ſatte til them / och nederlade aff
them fyra tuſend / The ſom vndſluppo/ kommo huf-
wudſtupa medh ſtoor ſkråckelſe vthi Lägret igen/ther
vthaff hela Lägret förfärades/ ſå at the andra dagen
fälte om ſigh ett tiockt rijshagh. Men tridie dagen
fingo the båttre modh / Ty the vthwalde 12 tuſend
man aff thet båſta och behiertaſte folck ſom ther war/
och ſkickade them vth på kunſkap/til at beſpana hwad
fienden ſigh företogh/och hwar han ſigh förhölt/Och

Conflictus Polonorum cum Ruthenis, in quo ſunt cæſa quatuor millia Muſchovitarum.

tå the honom funno/ och Fienden fick Ryſſen ſee/ war
han intet ſeen at möta honom/ och begynte ſtrax til at
ſkärmytzla medh honom/och effter mörkret them för-
togh/ſkildes the åth/och hwar drogh ſin wägh. The
Poler ihiälſlogho vthi then Skärmytzling tuhundrade
Ryſſar/och ett hundrade grepo the til Fångar / Men
Ryſſen bekom allenaſt en fånge/ ther medh the heem-
droge/woro gladhe/qwådho och ſprungo/ tyckiandes
ſigh haffua ſtoor åhra inlagdt / och icke aldeles olyck-
ſalighe warit / thet the hadhe bekommit en arman
Fånge.

När the nu igen komo/förde the then arma Fån-
gen til Öfwerſterna / ther wardt han tå examinerat/
Och medhan han war drucken / badh han giffua ſigh
wijn och ööl/ſå wille han ſäija them all kunſkap/ elieſt
intet / ther aff Öfwerſterna bleffuo wredhe/ och låto
honom ſå hårdt ſtråckia och pina at han dödde. Och
effter the ingen wiſſ kunſkap aff honom fingo/ klädde
the honom nakottan / och hängde honom vp vthi een
Tall mitt i Lägret. Men Öfwerſterna woro bekym-
rade/och wiſte intet hwadh the ſkulle göra/anten dra-
gha fram eller tilbaka/ medan the ingen wiſſ kunſkap
aff Fången bekomme / Doch bemannade the ſigh på
ſijdſtonne/och alffuarligen tilſadhe Krijgzfolcket/ at
thet medh alla ſina wärior ſkulle göra ſigh redha och
färdigt / til at ſtrijdha andra daghen medh Fienden.
Tå mårgonen kom/ruſtade hwar man ſigh vp/och the
drogho vthur ſkoghen aff Läghret middagz tijdh på
daghen in vppå Slätten. Men Griſka förſumade ſigh
intet/vthan kom ſtrax medh ſtort anſkrij/och ſatte v-
på the Muſkowiter medh all ſijn macht/ſå at the togo
flychten in åth Läghret. Vthländerna ſom medh

Pugna acris & vehemens, in qua pseudo Demetrius est victus & fugatus.

wore/satte åthslåta marcken/thijt som Griskas Fåldtstycken stodhe / och slogho them ther ifrån. När the Muskowiter thet ságho/ at the kunde intet inkomma i Lågbret/och sigh vndan gömma/satte the på nytt til/ vppå Griskas folck / och slogh thet aff marcken medh Vthländerna/at thet måste tagha flychten. Griskas håst bleff och tå skuten / så at han som nogast kunde föra honom sin koos. The hadhe och wäl tå fåt honom fången / hwar icke många Förrådare hadhe warit/som förhindrade them at fulfölia fienden / Ty når the hadhe fått honom vppå flychten/sade the/at Demetrius war fången/The skulle nu vppehålla/ther år nogh blodh allaredo vthgutit. Thenna Sachtning skedde vnder thet Hakelwärcket Dobrinitz/ åhr 1605/ then 20. Januarij/vthi hwilken Griska miste otta tusend man/sampt sina Håårpuker och Fåldtstycken/oc Boris Gudenow femhundrade Ryssar / och 25. Vthländare.

Bosmanno à magno Duce splendidè excipitur et maximis donis ornatur.

När Borises Folck thenna seger bekommit hade/ drogh Pieter Bosmanno/ som war Ståthållare vppå Nogården til Muskow / och thet berättade för Storfursten/hwilken både för mandom och trogna tiånst/ som han bewijst och giordt hadhe / så och för the goda och gladeliga tijdender han medh sigh hadhe/war myckit wälkommen / och medh stort Proceß och rewerentz vthan för Stadhen effter Storfurstens befalning/på thet hårligaste vndfången/och in på Slottet til Storfursten medh stort prål beledhsagbat/hwilken honom gunsteligen betackade/och föråhrade honom til een åminnelse/een stoor Skåål aff klart guld/ som wogh sex Skålpund/full medh Vngerske Ducater/sampt 2000 Rublar/och många sköna Credentz och Silffuerkärll/ och

oc giorde honom til en aff sina förnämsta Herrar vthi Landet.

Sedhan skickade Storfursten til sina Vthländare bådhe Penningar och allehanda slagz Prowiant/med een gunstigh Tacksetjelse för then troghna tiånst/som the honom vnder Dobrinitz giordt hadhe/begårandes at the honom så hår effter som hår til tiåna wille/ och honom trogna bliffua/ han wille them wäl belöna/oc theras Besåldning förbättra/och hwar han icke mera hadhe/tå wille han tagha thet eendesta som han ätte/ och medh them dela.

Gregorius, seu pseudo Demetrius, iterum sollicitat Polonos de ferendo sibi auxilio contra magnũ Ducem.

När nu Griska så affslagen bleff / drogh han til Putimel / then förnåmsta Stadh och Slott som han inne hadhe/och skreff til Pålen igen/om hielp och vndsättning. Borises Folck drogh effter Storfurstens befalning vnder ett Slott heet Rilski / thet Griska innehadhe. Och effter medh them war intet alffuar/ vthråttade the och ther ingen ting/ vthan drogo med skammen ther ifrån. Oenigheet och stoort Förråderij war emellan them / then ena wille öster / then andra wester/then ena wille heem/then andra strijdha/ther aff Boris vptåndes til stoor wredhe och bitterheet/oc skreff ett skarpt breff til Lågret/at ingen widh högsta ogunst tilgörandes/skulle fördrista sig at draga heem/ för ån the hadhe iagat Fienden aff Landet / och intaghit alla Slott och Befåstningar som wore vthi Griskas wåld kompne. Therföre drogho the nu vnder ett Slott benämdt Krom/hwar vppå wore 6. tusend Donske Casacker/ medh en Öfwerste Corela benämd/ som war en stoor Trolkarl / och myckit förfaren vthi Krijgzsaker. Ther lågho the vnder i twå Månader/ och skärmytzlade medh hwar annan alla daghar / och

Corela Kozaccorum dux, arti magicæ deditus, et miles exercitatus.

 giorde

giorde ſtoor ſkadha / ſå at ingen dagh gick förbÿ/ vthan många menniſkiors lÿſlat: Ryſſen hadhe intet alffuar: cronen klÿade på honom effter en ny Herra: Han wille ingen ting göra til ſaken/ ther medh något alffuar war: Vthländerna ſtucko eelden på Slottet/ brände thet vp/och wille intagha Stadhen / hwilket når Öfwerſterna ſågho/kommo the löpandes/och ſloghо them ther ifrån/ſäÿandes: At Storfurſtens befalning war/ at the ſkulle vthungras/ och icke beſtormas / ther medh the folk förſpilte/och vthguto oſkyldigt blodh.

Rutheni perfidè agunt contra magnum Ducem.

Medan the i ſå måtto nu här vnder låge/förſwan myckit Krÿgzfolck ſin koos/ ſomblige drogho heem oloffuandes/och ſomblige til Griſka til Putimel/och ingen gaff någhon ſyñerligh acht vppå fienden och giorde honom mootſtånd. Ty om liuſe daghen drogo in til them öffuer 1000. bewäpnade Caſacker medh flyghande Fänikor / och vndſatte them medh Krwt / Lodh och Fetalia / ſå at Öfwerſterna icke wiſte ther ett ord vthaff/för än the inkommo/ ther om the ſtrax Storfurſten medh breff tilkänna gåffuo / ſäÿandes: At the wore ſtadde vthi ſtoor fahra / och at theras macht förminſkades och Griſkas förökades/ och at otalighe många Bajorer föllo ifrån them / och drogho til Griſka/ och at Huſet Krom ther the vnder lågho / war på nytt vndſatt medh Folck och Prowiant/ ſå at thet nu näppeligen ſtodh til at winna och intaga/ther öffuer Boris bleff ſå förſkräckt / at han then 13. Aprilis om morgonen gick til/och togh ſigh gifft / ther aff han om afftonen dödde/och andra dagen begroffs vthi Kyrckian hoos the andra Storfurſtar/medh myken ſorgh och grååt/Anno 1605. tå han vthi 8. åhr regerat

Boris intellectâ Ruthenorum perfidiâ, ſeipſum veneno exſtingvit.

gerat hadhe/och må wiſſerligen thet om honom ſäÿas och ſkriffuas / ſom thet gambla Ordſpråket lydher:
Intravit ut Vulpes, regnavit ut Leo, mortuus eſt ut Canis.

Sedan ſom nu Boris dödh war/förſkickades Boſmanno ifrån Muſkow til Läghret / til at förkunna Storfurſtens dödh/ oc förmana Krÿgzfolket/at the ſkulle wara hans Son hörige och lydighe/ och göra honom ſijn eedh/Men effter then gambla Krÿgzöffuerſten Miſtislouſki / drogh til Muſkow vthur Lägret/ til at föreſtå Regeringen/med then nyia och vnga vtkorade Storfurſten/ bleff Boſmaño i hans ſtadh. Oc all then ſtund the andra Öfwerſterna / icke medh honom kunde förlÿkas och blifua eenſe/oſämdes oc ſtrax krÿgzfolket/ therföre the ſom wore Boris Gudenows wänner/och honom medh alt gotr bewågne/ the ſworo hans Son Fedro / The andra gingo ther ifrån/och giorde ſtort buller och vproor i Låghret / och ſkickade altÿdh til Fienderna the Caſacker/ſom på huſet lågo/ krwt och bly/ ſäÿandes: At the wille göra ett medh them/thet the och giorde/och laghade ſå/ at the på en dagh tillÿka ſkulle falla til then hopen ſom Stycken oc Archlÿt i förwaring hadhe / och ſigh haffua belägrat på wänſtra ſijdhan om Huſet / ty ther wore the ſom Griſka ſtodho måſt emoot/och wore Fedro Boriſowitz trognaſt / Giorde förthenſkuld nu the Caſacker ſåſom them vnder wÿſtes/ och the ſigh emellan hadhe rådhſlagit/och föllo medh alla macht vth/och tå bleff vthi Låghret ett ſtort vplop / ſå at ſomblige drogho hÿt och ſomblige tÿt. The ſom ropade then Löſen Demetrius the höllo på then ena ſijdhan. The ſom ropade then Löſen Fedro/gåffuo ſigh på then andra/och medhan the woro ſwagaſt / ſlogho Caſackerna til them medh

Boſmanno ad Caſtra poſiciſcitur, & Dux belli ſalutatur.

Kaſacti inſtruuntur à transfugis, & oritur ingens tumultus, in quo multi captivantur & ſauciantur.

medh the affällingar som tå affóllo / som woro öffuer halfft annat hundrade tusend man / och togho Skytten ifrån them/och slogho them vthur Lägret/grepo någhra aff Öfuerskerna til fångar/och sargade them/ som wore Jwan Jwanowitz Gudenow / och Michael Klebawitz Slotekow.

Ivan Galizin ablegatur ad pseudo Demetrium, & offert ipsi militum promta obsequia.

Och effter Demetri partij sigh så förökte och stärkte/ bådhe aff Bajorer och Menige Man/ skickade the en förnämligh Herre til honom/benämd Knäs Jvan Jvanowitz Galizin/ödmiukeligen bediandes / at han wille them förlåta och tilgiffua / hwadh the haffua brutit honom emoot/ty the hadhe thet giordt vthaff mißförstånd/och haffua warit förförde/ Men effter the haffua Sanningen förnummit/falla the til foot / tiggia och begära Nådh / och wele bewijsa honom all lydno och hörsamheet / Han wille förthenskuld medh thetta budh begiffua sigh til them / så wille the wara honom bijståndighe til at intagha hans Fadherligha arff/ för hans fiender wägha Lijff och Blodh/ Godz och ägendom/och alt hwad the åtte.

Pseudo Demetrius, intellecta militum benevolentiâ contendit ad arcem Arol.

Tå Demetrius thessa wällûchtande tidender fick/ togh han sigh ingen försumelse före/ vtan giorde sigh strax färdigh medh alt thet folck han hoos sigh hade/ och drogh ginast til ett Slott benämd Arol / ther the Affällingar hans tilkompst förwäntade / och sedhan alt widhare in vthi Landet/vthan något mootstånd. Han war nu bådhe dristigh och frijmodigh / och baar för ingen fahra/ hwart han kom/ så gick thet altsammans honom til handa. Men tå han kom til then Befästningen Tula/30 mijl ifrå Muskow / lågh han ther stilla / och skref til Menigheten vthi Muskow / at the skulle i tijdh betänkia/oc sigh ödmiuka för theras rätta

ta arfherre/honom bewijsa troheet/lydno oc hörsamheet/som the hans Fadher fordom dagz giordt hade / och hielpa til at nederläggia oc vthrota the Tyranniske Gudenower/ hans argesta och hätska fiender/som hadhe medh wåld/vtan någon rätt trängt sig til Regementet/och honom som war ett meenlöst barn/och then rätta arfuinge/ther ifrån skilt/oc efterstått honom at dräpa och mörda/ ther ifrån Gudh honom igenom sijn Guddomliga försyn haffuer nådeligen hulpet och förlossat/så wille han them all gunst och nådhe betee/ oc koma til them/icke såsom en Krigzman/vtan såsom en mild och barmhertig fader til sina käre barn/hwar och icke/tå skulle the inan en kort tijdh anat förnima/ tå wille han them så försökia at thz skulle swida efter/ och them i grund med mord oc brand fördärfua/så at barnet i waggan skulle gråta / oc tå skulle them hwarken nådh eller barmhertigheet wedherfaras. Men the

Pseudo Demetrius mittit literas ad cives Muschoviẽses.

Gudenower achtade flijteligen på hans vthskickade/så at menigheten af Demetrio fik ingen kunskap/ Ty the togo strax fatt på alla hans bodbärare/oc hade them in på Slottet/togo brefuen af them/oc satte them vti fängelse/pijnte oc marterade them illa/oc släpte them intet tilbaka/ther öfuer Demetrius sig förundrade/oc skickade på sijdstone then tridie Posten åstadh/och lät tilse om hã kunde något vträtta. Thene drog nu först til then stora byn som ligger strax vtan för Muskow/ Crasna Celsa benämd/i hwilkẽ bodde många köpmän oc allehauda slagz handwärksmän/ och gaf them tilkänna / huru then rätta Arffherren war förhanden/ och huru många bodh han hadhe hafft til Muskow / och fick ingen tibaka igen / wiste förthenskuld intet om Menigheten hadhe ther til skuld / heller och the Gude-

Litteræ & nuncij Pseudo Demetrij intercipiuntur à Gudenovianis.

Incolis in Crasnâ Celsâ nunciatur de adventu Demetrij.

Gudenower hadhe sådant heemligen giordt/Therföre hade nu Demetrius honom til öfwerflödh affärdigat/ til at förfara huru the emoot honom woro sinnade/oc ther han icke medh godh beskedh kommo tilbaka / tå skulle thet Barnet vthi Waggan vndgälla/ men ther han finge Demetri Saker vthrätta / och kommo igen medh behagelighe tijdender/ tå wille han them alla til gunst och nåde vptagha/ oc aldrigh något ondt them tiltänckia.

Thenne Post togho the vthi Crasina Cella medh stoor åhrewördning ann/ och gingo in vthi Stadhen/ haffuandes honom strax medh sigh / och församblade hela Menigheten vppå Torget/och stälte honom mitt ibland them/hwilken them förelaas Demetrij Breff / och them kungiorde om alla hans läghenheter / och hwadh hans alfwarliga / yttersta wilia och Befalning war. Therföre begynte Menigheten sigh med hwar annan berådhslå / och gingo til Knås Wasili Jwanowitz Zuski/som sedhan bleff Storfurste/frågandes honom/om han skulle wara then rätta sanskyllige Demetrius/som sadhes wara vti Vglitz dräpen/ och han hadhe låtit begraffua/tå swarade han/ at Demetrius war Boris Gudenows snara vndkommen / och en Präste Son war i hans stadh ihiälslagen/och ther sammastädes begraffuen. Men Demetrius som är then rätta Arffherren/lefwer/och är nu i Tula medh sitt Krijgzfolck. När Menigheten thet hörde/sadhe the/ Effter nu hela Landet/sampt Knåsar och Bajorer / äre honom til falna/ och Wasili Zuski thetta Witnesbörd om Demetrio bär/måste han jw wisserligen wara then sanskyllighe Arffherren/och effter han nu medh Härskrafft är vthi vptåghet/ skulle the sigh wål betänckia hwadh

Vasilius Zuski affirmat pseudo Demetrium legitimum esse hæredem regni.

hwadh the giorde/ intet Krijgzfolck war nu i staden: The orätträdighe Gudinower/ som sigh medh wåldh hadhe inträngt til Regementet/ förmåtte them intet allena beskydda och förswara/och Menigheten skulle ther igenom vthi grund förstöras: Ty wore thet tå bättre at skriffua Demetrio ödmiukeligen til/ och göra sijn eenskyllan / och bidia om gunst och Nådhe/och tagha the falska Blodhundar the Gudenower widh hufwudet/som haffua förrådt och fördriffuit then vnga Arffherren Demetrium.

Medhan Menigheten nu sigh således medh hwar annan rådhslogho/kommo någhra Bajorer ifrån Slottet/bådhe löpande och rijdande/som ännu wore godh Gudenowsk/wiliandes fånga Demetrij Breffdraghare/Men Menigheten tilstadde thet intet. Wille weta hwar the andra Poster och Brefdraghare woro bleffne/som Demetrius hadhe tijt skickat / och begynte så hela Menigheten til at mutinera / ropandes och önskandes öfwerliudt medh en mun/Demetrio lycko och framgång/ och sadhe: GVDh gifwe at then rätta Solen måtte i Rysland lysa/Wij hafwe här til suttit i mörckret hoos liuset / men nu skijn then rärta Morgonstierna / Loffuandes och prijsandes Demetrium / twijandes och bespottandes the Gudenower / och sadhe at the skulle thet och thet bekomma / skälte them för Hoorungar / Skålmar och Förrådhare/ och lupo strax någhra tusende in vppå Slottet medh stort buller och anskrij / försmådde och förmalediade then döda storfursten Boris Gudenow/ och hela hans slächt oc Familia som igen lefde/ at the intet wärre oc snöpligare göra kunde/oc fans tå ingen som något tilbaka tänckte / ibland så många tusende Menniskior / huru

Cives Muschovienses tumultuantur.

 mykit

myckit gott som Boris hadhe them giordt och bewijst/ och huru han medh sitt förstånd hadhe them regerat/ och hela Landet förbättrat/ huru han them hadhe vthi then stora hunger och dyra tijdh försorgdt och bespijsat/ huru han hadhe vprättat fredh och eenigheet medh alla sina omliggiande Grannar. Thet war nu altsammans förgätet och bortglömdt/ Och gingo til och togho hans Son Fedro Boritzowitz/ then the nyligen tilförenne hadhe sworit huldskap och manskap/ sampt hans modher och hans Syster fångna/ och satte starck wacht om them/ til wijdhare beskedh ifrån Demetrio. Men alle the andra som wore aff theras Slächt the Gudenower/ togo the och bunde/ och förde them nakotta sin koos på dyngewagnar och kärror medh hustru och barn/ och satte them i torn och hächtelse/ ther sombligheaff hunger bleffuo dödhe/ och somblige eliest förgiorde/ så at icke en mera qwar låmnade aff then Gudenoweske Slächten.

Theodorus, Borissovi filius, cum matre & sorore carceri mancipatur.

Gudenoviana Familia radicitus extirpata.

Sedan skrefuo the til Demetrium/ begärādes nådh oc tilgift/ oc at hā wille med thz första til them komma/ och sigh ther hedan förfogha/ the wille gärna bewijsa honom lydno och hörsamheet/ och i alla måtto wara honom vnderdånige/ Han skulle nu i HErrans nampn komma/ hans Fiender woro alla vthrotade/ vndantagandes Fedro/ hans modher och Syster/ wore ännu i lijfwet/ doch woro the wäl förwarade/ för them skulle han sigh intet bekymra/ the wore tilstädes och vthi hans wåld/ när han them begärade och wille haffua.

Så ändoch thenne förlupne Munck och slemma Tyran/ Griska Trepeia/ nu alla slott och befästningar vti händer fick/ och hela landet gick honom til handa och ingen stod nu honom mera emot; Lijkwäl effter Fedro

Fedro syntes bliffua en klook/ snäll och försichtig Herre/ bar Griska fara för honō/ oc tänkte/ at hwar han blefuo i lifuet/ tå skulle hā icke lätligen kuñā fulborda och til wäga komma sina förrådeligha practiker/ som han wille/ och sedhan göra honom anten förfång hinder eller meen vthi Regementet/ eller och platt skilia honom ther widh. Therföre stämplade nu Griska medh en Skriffuare/ Iwan Bogdanof benämd/ at han skulle dragha til Muskow/ och heemligen strypa bådhe modhren och Sonen/ och för folcket vthsprijda at the haffua sigh sielffua dödat genom förgifft/ men dottren skulle han haffua i troghna förwarning/ til thes han sielff personligen komme tilstädes vthi Muskow/ thet Skriffuaren och flijtigt piorde/ och i alla måtto efterfolgde sin Herres befalning/ Ty strax han kom til Muskow/ låt han förrådeligen bådhe modren och Sonen strypa och strangulera/ och vthspridde sedhan för Menigheten/ at the hadhe sigh sielffua förgiffuit/ thet the doch ingalunda giorde/ vtan the måste döö/ såsom the som nödigt döö/ hwilket märcken efter repet/ ther med the äre dödade oc strypte wordne/ noghsampt vthwijste såsom iagh thet medh många tusende menniskior medh lifliga ögon seedt hafwer.

Pseudo Demetrius fraudulentèr machinatur cum Scriba Bogdanof, ut Theodoro, nuper electo imperatori, & matri ipsius, vitam laqueo eripiat, & coram populo spargat, illos veneno semetipsos necasse.

När thetta war beställt/ låt han af iorden vpgräfwa och vptaga Boris Gudenows lekamen af sin Zarske graf/ som nu i några wekur ther legat hade/ och låt läggia honom/ sampt hans Son Fedro/ medh modren Storfurstiñan/ Maria Malutina/ i een kista/ oc föra them til een rutin ödeskyrkiegård vthan om Staden/ ther the tå ynkeligen vthan alla Ceremonier wore begrafne/ oc behölt Fedro Boritzowitz regementet efter sins faders död 2 månader/ oc war allenast hyllat och vtwald til storfurste/ oc icke krönt/ och skedde thetta then 10. Junij på förskreffna åhr. Sedan

Borisovij corpus effoditur, & cum uxore & filio extra civitatem in loco obscuro, sepelitur.

Sedhan som nu thetta alsammans war beställt / ryckte Demetrius vp medh sin gantska Krijgzmacht in vnder Muskow/ och slogh sitt Läghr een halff Mijl vthan för Stadhen på een stoor Eng / och wille ther tå pröffua och försökia/huru the Muskowiter wore emoot honom sinnade: Och effter han fan them emoot sigh vthi alla måtto/icke allenast tiänstwillige och vnderdånige/ vthan the komo och vth til honom/ hwart stånd för sigh/medh stora föräringar/dyrbara skänker och gåffuor/bådhe i Penningar/Guld/ Edhlestenar/ Pärlor / sköna Klenodier / och allehanda slagz kåsteligha drycker/sampt medh Salt och Brödh/som hoos them sedhwanligit är/hwilket och Rysserna hålla för then högste och största tiänst som the göra och bewijsa kunde/tå stälte han troo til them/ och sadhe/ at han vthi alla ewigheet aldrigh wille medh någhot ondt ihughkomma hwadh the haffua giordt honom emoot/och wille icke allenast wara theras Herre / vthan theras Fadher/ och altijdh wetta och rama sina Vndersåters gagn och bästa.

Muschovienses excipiunt pseudo Demetrium magnis muneribus,

The högste och förnämste aff Rådet / både Knäsar och Bajorer / drogho och tijt vth til honom / och förde medh sigh vthaff Skattkammaren / allehanda slagz kåstelige dyrbare och Keyserlighe klädher vthaff Gyllenestycke/Sammet och Silke / medh Pärlor och Edhlestenar besticade / ödmiukeligen bidiandes/at han wille dragha in vthi Stadhen/och antaga sit Faderligha Arff/til hwilket GVDh Alzmechtigh honom hade vnderligen hulpet/och thet medh lycko och fridh länge och wäl förestå / thet war nu altsammans wäl förordnat och tilpyntat / han skulle sigh nu för intet ondt befruchta/han hade nu ingen orsaak til at söria/ han

Senatores obviam procedunt pseudo Demetrio, & regalia vestimenta offerunt.

han skulle nu wara lustigh och gladh/the som hade honom welat förrådha och vpäta / the äre nu allesammans sin loos/och kunna ingen bijta.

Såsom nu alt war beståldt til hans intogh / förordnade han the högste och förnämste vtaff Rådhet/ Knäsar och Bajorer / widh pass 60 personer/ at the skulle rijdha iämpte honom på bådhe sidhor/ then höghra och wänstra/hwilke medh hästar/ tygh oc klädningar/alltijdh wore så wäl vthstofferade som Demetrius sielff. Sina Furerare sände han medh the ringaste Bajorer föråth medh Härpuker och Trumetare/ som skulle grannerlighen tilsee och förmärckia/om alla saker woro richtighe / och om icke någhot heemligit förräderij war förhanden / och måste altijdh Post effter Post vthan återwändo rijdha aff och til / Näst för honom effter Rysserna/redho några Fahnor Pälniske Ryttare vthi fult harnisk/tiugu man tiock / med sina Skalmäijor och Kätzletrumbor. Baak effter honom redho andra förnämligha Bajorer och Hoffjunckare / och någhra Fahnor Polniske Ryttare vthi fulla rustning såsom the främpste / Ther effter folgde hans Vthländare/ Sedhan Casackerne och Steltzerne/hwar effter annan tiugu å bredden/så länge en aff them igen war. På Slottet och i Stadhen ringdes vthi alla klockor bådhe stora och små / så at intet annat hördes än frögd och glädie / och intet annat sågs än pråål och pracht. The store och brede gatur wore alla full medh folck / samt alla taak bådhe på Kyrkior och Hws / så at then som långt bort war / ickt annars wiste/ än at thet hadhe warit en hoop Bijswärmare / the woro otalighe som på hans intogh skådade och tilsågo. På alla gatur som han igenom drog/föllo

Pseudo Demetrius ingreditur Muschoviam magnâ cum pompâ.

the alla nidher på theras anſichte/och ropade: Gudh
giffue tig Keyſare och Storfurſte öffuer alla Ryſſar/
helſa och ſundheet/ſom tigh i werldenne ſå underligen
haffuer bewarat och vppehållet/han wärdigas än nu
tigh här effter på alla tina wäghar och ſtijgar beſkyd-
de/tu äſt then rätta Solen ſom i Ryſland lyſer. Deme
trius ſwarade: Gudh giffue och edher mina Vnderſå-
ter helſa och ſundheet/ ſtår vp oc beder Gud för migh.

Horribilis turbo vel pocella: malum omen.

När han nu öfuer Mosqui åå bro redh/ och kom in
igenom watuporten vpå torget/hof ſig en förfärligh
hjling och ſtorm vp/at både häſt och karl omkull gick/
och ſand oc mull ſå rööt oc flög ibland folket/at ingen
torde haffua ögghonen vp/ther öfuer the Muſkowiter
ſig ſtorligen förfärade/oc ſlogo kors för ſig/oc ſadhe:
Gudh beware oſſ ifrån ſkada oc farligheet: thetta in-
togh betyder wiſſerligen något ondt.

Oratio Bogdani Bielski ad populum.

Sedan intoget war ſkeedt/ oc Demetrius war in-
gången vti ſin kam̃ar/gingo the förnämſta rådzperſo
ner af Knåſar och Bajorer på torget til menigheten/
och tå ſtegh Bogdan Bielſki fram oc förde ordet/för-
manandes menigheten at the ſkulle göra takſegelſe til
Gudh för thenna theres Storfurſte/ och at the ſkulle
wara honom hulle och trogne/han wore Ivan Waſi-
liwitz rätta naturlige Son/ togh vth ſitt kors aff ſitt
bröſt/ther på S. Nicolai beläte war/thz kyſte/oc ſwor
at hã war then rätta Demetrius/och at S. Nicolaus
hade honom alt här til i ſin barm förwarat/han bade
och nu giffuit them honom igen / the ſkulle nu beflijta
oc winläggia ſig/at the giorde honom ähra/tiänſt och
rewerentz/och i alla måtto kär hafua/ther til hela me
nigheten ſwarade tree gångor: Gudh gifue wår ſtoor-
furſte helſa och ſundheet, Gudh gifue honom lycko och
wäl-

ſignelſe: Gudh ſtraffe alla hans fiender/och the ſom
wela göra honom ondt.

Coronatio Pſeudo Demetrij.

Fiorton daghar effter thetta hans inridande/
kröntes han vthi Jungfrw Mariae Kyrckia på Slot-
tet/ſom war then 29. Junij aff Patriarchen/med alla
the Ceremonier ſom the wid ſådana högtid plåga bru
ka. När hã nu ſåledes af eenhälligt rådh krönter war/
bewijſte han ſin förſta mandom oc dygd på Boris Gu
denows dotter Axinia/ Konungens Brodhers i Dan-
marck förmeente Fäſtemöö/then han låt til ſig häm-
ta/och ſijn otucht medh henne vthi några dagar be-
dreff/ och ſedhan låt ſkära hären aff henne/och ſtöta
henne in vthi ett Klöſter / ther hon ſå länge hennes
lijffztijdh warade/ måſte bliffua.

Axinia Boriſovij filia vi corrupta à Pſeudo Demetrio.

Sedhan låt han ſända effter ſijn moder/ſom ſigh
förhölt några hundrade mijl ifrån Muſkow i ett Klö-
ſter / och när hon vppå några Mijl när annkom/
redh han ſielf medh några tuſend man emot hen̄e/och
intog hen̄e med ſtort proceß och ödmiuk tiänſt: Så än
doch hon vti ſitt hierta wäl wiſte/at han icke war hen
nes rätta naturlighe Son/lijkwäl ſtälte hon ſigh ſå e-
mot honõ/at ingen ſom ther vpå ſåg/an̄at kunde tän
kia/än at thet jw ſå ſan̄ingen war ſom hon ſig låt tyc-
kia. Ty genom then̄a hen̄es falſka ſon ſom hon vptog/
kom hon i ſin förra reputation och Furſtliga dignitet
igen. Och tå han nu kom för hennes wagn/ſtegh han
vthaff ſin häſt / och föll nidh för henne på ſina knää/
och tackade Gudh medh gråtande tårar/at han än nu
een gång fick henne ſee vthi thetta Lijffuet / och gick
bredhe widh hennes Wagn igenom hela Stadhen /
in vppå Slottet/alt in til thet Klöſtret/ hwilket han
til hennes behof hadhe lâtit vpſättia/ och hen̄e ther in
medh

Pſeudo Demetrius obviam it matri magna cum demiſſione & reverentia, et comitatur illam pedes in monaſterium à ſe extructum.

medh allsomstörsta Rewerentz beledhsagade/ ther öf-wer många menniskior bitterligen gråto som ther vp-på sågho / och sadhe: Huru vnderligen GVDH all ting iblād meñiskiors barn skickar oc lagar i werldeñe/ at han skilier Barnen ifrån Föräldrarna / och hielper them åter tilsamman igen/ såsom nu för ögonen skeedt år. Vthi samma Klöster besökte han henne nästan hwar dagh/ och hölt henne ett Furstligit Bord/ så at ingen åthskildnat war emellan hans och hennes/ älska-de och åhrade henne i alla måtto/ så at många tusend swore/ at han war hennes rätta naturliga Son.

Pseudo Demetrius quotidiè interfuit deliberationibus suorum consiliariorum.

Han gick alla daghar til sina Knäsar och Bajorer vthi theras Rådhkammar/ och delibererade medh them alla Rÿksens handlingar. När the medh sina Rådhslagh woro myckit sena och långsam̃e / och the hadhe än tå saken icke rätt drabbat som honom tyck-tes/ sadhe han til them medh lust och skämpt: J haff-ue nu så många daghar och timar öfwer thetta ären-det rådhslaghit/ och lÿkwäl intet rätt drabbat/ så och så skal thet wara: fan strax i samma stund bättre vpå än som the / ther öfwer the sigh myckit förvndrade / och kastade them offta i näsan theras stora groffheet och oskickeligheet. Han wille them Priwilegiera/ at the skulle skicka sina barn vthi fremmande Land/ och ther lära konster och godha sedher / at the måtte bliffua/ såsom alt annat folck / lärde och skickelighe/ til at tiä-na och förestå Land och Rÿke.

Pseudo Demetrius usus est inter edendũ musicâ instrumentali.

När han fick maat anten Middagh eller affton/ måste hans Musici bådhe siunga och spela/ såsom thet skeer vthi andra Land hoos Furster och Potentater. Han affskaffade många Muskowitiske Ceremonier / som hoos them woro wanlige at brukas när the fingo maat/

maat/ som är at korsa sigh/ nigha och bucka för belä-ten/ sprängia sigh medh wigdt watn / och annat så-dant/ hwilket sönderspränġde the plompa Muskowi-ters hierra / at the wämiade ther widh / och fattade många mistanckar om theras nyia Storfurste / och begynte hängia huffuuden nedh åth marcken/ och klå öronen på sigh/ lÿka som the hadhe fått löss och gnå-ter ther vthi.

Pseudo Demetrius peracto prandio non dedit se soporẽ ut Muschovitis consuetum est.

När målthÿdhen war öffuerstånden ladhe han sigh intet til at soffua/ såsom theras framfarna Storfur-ster giorde/ och medh alla Ryssar vthi brwk är / vtan gick och spatzerade vthi Skattkammaren/ Apoteken/ Guldsmådzbodarna och annorstädes/ och tilsågh hu-ru the arbetade/ och hadhe icke offta mera än twå el-ler tree drängiar hoos sigh / och skickade them offta vthaff Skattkammaren ifrån sigh/ at hans Kam̃ar-junckare icke wiste vnderstundom hwar han war/ må-ste sökia honom kring om hela Slottet/ för än the fun-no honom igen / hwilket aff the framfarna Storfur-ster aldrigh skedde; Ty the kunde icke för Muskowitisk eminentz och högheet/ gå vthur then ena Kammaren in i then andra/ vthan the hade stafwen i handen/ och woro ledde vnder armen af sina herrar och Baiorer.

Pseudo Demetrius egregius eques & venator.

När han vthdrogh til at bidhia vthi Kyrckiorna och Klöstren/ satte han sigh aldrigh vthi någon kutz-wagn/ redh och icke heller på någon sachtmodigh och spaakfärdigh häst/ vthan på then som modigast war/ och bäst kunde springa/ och wärst war til at rÿda: wil-le icke heller lÿdha / när han satte sigh på hästen / at hans Baiorer skulle båra effter honom någon stool / såsom the framfarne Storfurster giorde/ när the skul-le stÿgha på hästen och sättia sigh vp i Salen / vthan

togh ſielff i betzlet på håſten/och ſtrax han fattade v-thi Salen medh handen/ſatt han på håſten/och tum-lade medh honom ſom en hurtigh hofman: Han bru-kade altijdh jacht bådhe medh Hundar och Falckar: Han låt och giuta många Fyrmöſare / Fäldtſtycken ſmå och ſtora/och låt them föra åth Galitz/emot then Tatterſke Gräntzen.

Yterligare kom han oc ihog thet löffte och tilſäijel-ſe/ſom han hadhe giordt vthi Pålen/och then edh ſom han ſworit hadhe/hwilken lydde: At ſå ſnart han ha-dhe bekommet in Rijket/ tå ſkulle han wara plichtigh til at befordra then Påweſke Religionen / och tagha Woiwodens dotter aff Sandomir/ til Storfurſtiña/ Maria Gorgona. Therföre han tå ſtrax befalte / at the Jeſuwiter ſom medh honom i landet kommo/ſkul-le inrymas then ſtörſte gård ſom vthi Muſkow fans/ ther vthi the kunde öffua theras falſka Gudz tiänſt. Och på thet at then wilfarande och affgudeſka Anti-chriſti lära/ ſkulle ther theſte båttre få framgång och planteras/ ſkickade Påwens Legat Antonius Longi-nus/ſom vthi Konung Sigismundi i Polens Hoff til-hölt/ſin Syſterſon ther in medh fyra Jeſuwiter / ſom ſkulle föröka mantalet/ althenſtund the hadhe nu be-kommit en godh Förfordrare och Patron / ſom then Papiſtiſka Religionen älſkadhe / och ſigh beflijtadhe thet til at göra/ hwadh ſom kunde wara Påwen vthi Rom til wilia och behagh / ſom intet annat ſöker än at befordra ſin falſka Religion. Och lijka ſom Påwen i Rom är Satans Instrument och redhſkap/ igenom hwilken han otalighe många tuſend ſiälar til ſigh loc-kar/ ſå war nu Griſka Påwens Instrument och redh-ſkap / igenom hwilken han winladhe ſigh at vthrota then

Antonius Longinus mittit ſororium & quatuor Ieſuvitas in Muſchoriam.

then Gräkiſka Religionen / och införa thet yterſta mörckret vnder Påwens Ook och träldom/vthi dief-wulſens wåld och then ewigha fördömmelſen/ ther i-från oſſ Gudh Alzmechtigh mildeligen beware.

J lijka måtto ſkickade han ſin Cantzler Aphanaſi Flaßi / til Polen medh en ſtoor ſkatt vthi Clenodier / Smycken/Gullkädier/Ringar/Armeband/Credentz/ Perlor och Edhleſtenar / ſampt Penningar/ meer än twå tunnor Guld/ til at föråhra Woiwoden af San-domir och hans dotter / ther medh the ſkulle ſigh och ſitt Hoff vthſtoffera/ och dragha til Muſkow / hwil-ket the Muſkowiter högheligen förtruto och mißha-ghade. Förmärckte och långa tilförenne vthi mån-ga ſaker/at the woro narrade och bedragne/och wore nu ther til medh förſmådde och förachtade/vthi thet han mera luſt hadhe til een fremmande Jungfrw / än ſom til theras Nation/ och ther hoos til then ſom icke än tå war af theras religion. Therföre the förnämſta herrar conſpirerade heemligen tilſaman/ ſynnerlighen the tree bröder Zuſki/ medh the förnämſta aff Mun-karna och Präſterſkapet/och ſadhe/at han ingalunda måtte wara Jvan Waſiliwitz Son/ oc drefuo ſälſam-ma prachtiker/ och ſå groffe/ at han them begynte at märckia/ therföre han oc intet längre wille någon tro ſättia til the ſtora Knäſar och Bajorer/ vtan fororde-nade ſig ett lijfgwardij/ af the fremmande ſom han hos ſigh hade/ſom ſkulle wachta på honom/och ſatte ther öffuer tree Höfwitzmän. Then ena war en Franzſoß/ och hett Jacob Margret. Then andra war född i Curland aff en Danſk Fader /ſom hett Maties Knut-ſon. Then tridie war en Skotte / och hett Albertus Wandeman / och hwar hadhe vnder ſigh 100. Dra-banter/ och finge alla quartal vth theras beſäldning.

Aphanaßi Flaßi ablegatur in Poloniam cum magno theſauro pro adducendâ ſponſâ.

pſeudo Demetrius non fidit ulterius Ruthenis, ſed munit ſe ſatellitibus ex exteris, electis, & conſtituit ſuper illos tres Duces.

The främsta drogho förgylte Hillebårdar medh rödt Sammet på skafften / och stora Silkes qwastar vthi/ och gingo alla klädde i rödt Sammet / besatt medh Gull snören. The andra hadhe ett annat slagz Hillebårdar såsom en halff Måna/och gingo vthi kåsteligit fiolbrunt klädhe/besatt medh rödhe sammetz snören / och hadhe rödhe dammaske ärmar. Thet tridie hade och samma slagz Hillebårdar som the andra / och war allenast åthskildnat på klädherna / som wore besatte medh gröne snören / och hadhe gröna Dammaske ärmar. Thesse Drabanter måste altijdh hålla wacht om honom/ halffparten hwar natt til skifftes / så at thet the stora Bajorer swåra illa behagade/och sade emellan sigh sielffwa: Han läter sigh allareda see medh thesse Drabanter/ at han nu på oss intet synnerlighen passar / hwadh skal han tå göra när hans Furstinna kommer hijt ifrån Polen/och hafwer medh sigh så många tusende bådhe Poler/Tydskar och Casacker. Tänkte tå förthenskuld then äldste broderen widh sig sielff/ Knås Vasili Suski / at han sådhant wille i tijdh förekomma/för än han bleffuo starckare medh fremmande folck/och at han honom wille stäckia / för än han alt för högdt wäxte och vpstegho / och practicerade medh några af Menigheten/Prästerskapet och Stelzerna/Men så bäst som han höle ther vppå/tå fick Demetrius ther af kunskap/och låt flux föra några präster och knechter vppå Sträckiebäncken/som strax bekände hwadh the hadhe i sinnet / och at Knås Wasili war therföre Förman/och hadhe them sådant ingiffuit/och begärat/at the skulle hielpa til/ och wara honom bijståndighe til at förgöra then Landzlöparen/ som sigh vthgifuer för Demetrio / therföre blef tå bådhe

Machinationes & doli Vasili Zuski publicantur.

dhe han och alla the Knechter/ som medh honom hadhe samtyckt/fångade: Och sadhe Demetrius til alla sina Knechter/at the skulle them allesammans förgöra/vppå hwadh sätt som the wille / och then som först ladhe sijn hand på them som skyldige wore/ then wille han göra frij/och hålla aldeles oskyldigh/at han til samma Conspiration icke bewilliat haffuer/ tå föllo the allesammans til them som fångade wore/och sönderreffuo och beto them medh sina tänder / lijka som hundar och oskäligha diwr / ther medh the wille låta see och bewijsa sina oskyldigheet. Knås Wasili som war roten och anstifftaren til thetta förräderij / låt han först medh piskor och gislor trachtera på sträckiebäncken/och sedhan döma ifrån hufwudet / och föra vppå Torget/ ther bödelen klädde hans klädher vthaff/och tå bleff hans Sententz och doom vpläsen/och rätt som huffuudet ladhes vppå ståcken til at affhuggas/kom en rännande ifrån Storfursten/ och winkade medh handen/ at han skulle hålla vp / och när han framkom/ sadhe han: Demetrius Keysar och Storfurste öffuer alla Ryssar/ haffuer många sina Förrädare skonat och benådt/ han wil och nu thenna Vasili Zuski skänckia lijffuet/för sijn högha Härkompst skul/ medh then beskedh / at han skal intet offtare komma igen.

Satellites dentibus à sociis dilacerantur.

Vasilius Zuski latâ sententiâ, caput carnifici plectendum præbet.

Såsom Demetrius meente sigh nu noghsampt til saken haffua giordt / i thet at han hadhe ett sådant alffuar före medh Suski / at the andra Knåsar och Bajorer skulle sigh wachta / och icke mera tänckia til at göra någhot tumult och förrädherij / och begynte nu leffua vthi wällust och säkerheet/intet menandes/ någon yterligare fara wara för handen / eller någhot

mera ondt/wore förwäntande. The ſtora Knäſar och Bajorer höllo ſigh en tijdh lång rolige/och wore fromma / ſtilla och ödmiuka / lijka ſom the hadhe nu intet mera argt i ſinnet/ på thet at Demetrius ſkulle än nu bliffua ſäkrare / och vthi ingen måtto til them förſee ſigh något förräderij. The redo medh honom vth och ſpatzerade/ jagade och bedreffuo annor kortwil medh tornerande och ringrännande/ så at ingen fahrligheet ſyntes mera wara förmodande. Therföre giorde han ſigh nu thes luſtighare och tryggare / och redh på en tijdh vth / ſex mijl ifrån Muſkow / til ett Klöſter med alla ſina Knäſar och Bajorer/och hadhe ſitt lijfgwar dij hoos ſigh/the 300 drabanter / ſampt tree Fahnor Polenſke Ryttare / och wille ther öffua och exercera ſina Muſkowiter/och ſee hwar til the doghde/ och låt göra mitt vppå platzen en wall aff ſniö/ vthi hwilken han ſatte ſina Bajorer / och befalte them en Krijgzöfwerſte/ſom them ſkulle regera/och wäria ſigh för ſina fiender/at the icke ſtormade och intogo Skantzen/ och bleffuo them öffuermächtighe. Demetrius han wille wara theras fiende / och haffua hoos ſigh ſina Drabanter/och ſtorma til ſkantzen / och til ſee om han förmåtte honom medh ſitt folck intagha / och them fördrijffua och vthjagha / eller och om the kunde ſigh wäria/och honom ther ifrån ſlå. The Polniſke Ryttare ſkulle hålla kring om vppå marcken vti wacht. När nu alt således war beſtält oc förordnat/ och the hade alle ſine ſnöbållar färdige/ſtormade Demetrius medh ſitt Folck til Slottet: Och effter Drabanterna hadhe mångt annor Materia in vti ſina Snöbållar / fingo the Bajorer wackra bugg och blåå öghon / och worde twingade til at vpgiffua Slottet / och bleffuo fån-

Pſeudo Demetrius ædificat arcem ex nive, & dat illam ſuis Muſchovitis defendendam & exteris oppugnã dam.

fångade och bundna/ så at han ther öffuer bleff ſwåra luſtigh och gladh / och fixerade ſina Muſkowiter/ och låt giffua them alleſamans fult vp både Miödh/ Ööl och Brännewijn/ och befalte them göra ſigh färdighe än een gång til at bruka ſamma luſt och kortwil. Men the Bajorer wille intet gärna ther ann / vthan woro wredhe och harmſe för the blåå öghon ſom the hadhe fått/och tilredde ſigh at möta honom medh ſina drabanter på ett annat ſätt / hwar thet ändeligha gälla ſkulle / hwilket en aff the Bajorer ſom i hopen medh war/gaff Demetrio ſtrax tilkänna / och badh at han medh thetta ſpelet ſkulle vphöra/ ty många af Bajorerna woro så förbittrade vppå hans vthländare/för thet the woro aff them ſlagna medh så hårda ſnöbållar/ at the hadhe fått blå ögon / at the wille hämnas ther öffuer / om the än een gång ſkulle öffua ſamma ſpeel medh them. Han wille för then ſkuld betänckia / at många vthaff them wore hans Förrådhare / och vnte honom alzintet gott / och at hwar och en vthaff them hadhe vnder ſina Kiortlar långa/ſtora och ſpitzigha Knijffuar / men hans Drabanter hadhe inga / the hadhe och ifrån ſigh lagdt alla ſina Wärior / bådhe öffuer och vnder / och ſtormade allenaſt til medh Snöbållar / ther kunde een ſtoor olycko vthaff komma. Demetrius betänkte ſigh / och låt ther widh bliffua / och drogh ſedhan åth Muſkow tilbaka igen / och förfoor naghra daghar ther effter ſedhan thetta ſkeedt war / at hwar han then andra gången hadhe til ſina Bajorer ſtormat/ tå hadhe thet wiſt bliffuit theras ſijdſta gångh the hadhe ſtormat.

Ewen

Sponſa pſeudo Demetrij intrat in Muſchoviam cum magno & ſplendido comitatu, & Moſaiſchovv aliquot diebus commoratur.

Ewen på ſamma tijdh/ Anno 1606/ vthi Martij
Månadt / bekom Demetrius Budh ifrån Pålen/ at
hans Brudh war vppå wäghen åth Ryßland/ och re-
dha inkommen öffuer Grântzen / Therföre han ſtrax
ſkickade henne til Tårepenningar 15000 Rublar / och
ſkreff til the Knäſar och Bajorer / ſom bodde vti thet
Fnrſtendömmet Schmolenſkow/ Dorogabus oc Weſ-
mo/ at the alla ſamptligen ſkulle göra ſigh på thet ko-
ſteligaſte färdige/ och möta henne vppå Grântzen/ oc
bewijſa henne och hennes medhfölie ſå ſtoor ähra och
Rewerentz/ ſom the ſkulle göra honom/ när han wore
perſonligen tilſtädes / och beledhſaga henne på thet
aldrahärligaſte och ſtåtelighaſte til Moſaiſkow / ther
ſkulle the Twerſke/ Rezanſke Bajorer och andra mö-
ta henne/ och beledhſaga henne til Muſkow. Men
effter Påſka Höghtijdhen war för handen / töfwade
Brudhen medh ſitt hela fölie öffuer Helgedagarna v-
thi Moſaiſkow/ och ſigh ther hwijlade. Men Deme-
trius ryckte heemligen tijt om een natt medh någhra
fåå Hofftiänare/ och ſina gäſter förraſkade / och bleff
ther hoos them i twå daghar / och drogh ſå tilbaka i-
gen / och beſtälte hwad ſom ſyntes behöffuas til hen-
nes ankompſt.

Palatinus Sandomirienſis urbem Muſcoviam intrat.

När Påſka Höghtijdhen war förbij/ ryckte Bru-
dens Fadher / Woiwoden aff Sandamir / medh ſitt
Folck in vthi Muſkow/ ſom war then 24. Aprilis/ och
bleff ſtåtligen medh någhra tuſend man vndfången/
och in vppå Slottet vti Boris Gudenows/ then gam-
bla Storfurſtens gård locerat. Otta daghar ther
effter / ſom war then 1. Maij/ folgde Brudhen effter
medh ſin Brodher och Swågher/ meer än fyra tuſend
ſtarck; Een halff mijl vthan för Stadhen/ ſände De-
metrius

metrius emoot henne alt ſitt Hoffolk/ ſina förnämſta
Knäzar oc Bajorer/ ſamt alla ſina vtländare/ både
Påler oc Tyſke/ ſamt alla the Caſacker oc knechter /
meer än 10000. Man / på thet aldraſkönaſte oc ko-
ſteligaſte vtſtofferade. Demetrius redh och med vth
ſielff tridie förklädd vthi een annor habijt / at in-
gen honom kände / och ordinerade huru the rijdha
ſkulle/ och drogh ſå ſin koos / och ſkickade vth til hen-
ne/ tolff öffuermåtton ſköna ſtora häſtar / ſom led-
des vti handtogh aff Muſkowiteſka Ryttare hwar
effter annan/ vppå hwilka lågo vnder Salarna skö-
na tecken/ kåſteligen medh Guld vthſömade/ Salar-
na medh Perlor vthſtickade/ och vppå hwar Saal
lågh anten ett koſtelighit looſkin / eller och een Leo-
parde hudh. Böglarna ſom hängde i Salen/ woro
aff ſilffuer/ ſampt ſtängerna vthi Betzlen/ alla för-
gylta. J lijka måtto ſände han och emoot henne /
een ſtoor Kutzwagn/ medh en högh Himmel / innan
til fodrat medh rödt Sammet / och gyllene ſtyckes
dynor / vthi hwilka woro någhra hundrade Perlor
inſömade/ och therföre tolf hwijta häſtar/ för hwil-
ken leddes the andra tolf häſtar. Knäs Fedro Mi-
ſtislouſki förde ordet på Demetrij wäghna/ och vnd-
fick henne/ ſampt hennes brodher och Swåger/ med
hela medhföliet/ på thet tiänſtwillighaſte och aldra-
båſta ſom han kunde / och offererade henne ſamma
häſtar och wagn/ bidiandes ödmiukelighen / at hon
then föråhring icke wille förachta / vthan til godho
vptagha / och ſtijgha vthur ſijn Furſtelige Wagn/
och ſättia ſig vti ſin Herres/ then Keyſerliga Wag-
nen/ ſom hennes tilkommande Herre hadhe vthſkic-
kat / och henne föråhrat / thet hon ſtrax bewilliade/

Sponſa Pſeudo Demetrij cum magnâ pompâ & ſplendido comitatu excipitur à Muſchovitis, & magnificè in arcem deducitur.

och ſtodh vp/och tå anamade henne the aldrahögſte
Knåſar ſom i hela Ryßland äre / och boro henne v-
tur ſamma wagn in vthi then andra/ och foro ſå åth
Muſkow. På bådhe ſijdhor om wagnen gingo nå-
ghra hundrade Hedukar / effter Waghnen redho
ſtrax the förnämſte Knåſar och Bajorer/medh hen-
nes Brodher och Swågher / hwar effter folgde De-
metrij 300. Drabanter vthi koſtelighe Tydſke klåd-
ningar/ effter them redho hennes Hoffjunckare/och
alla the Polendſke Ryttare ſom vthur Polen kom-
mo: Sedhan fördes Brudhens Wagn / ſom hon
medh ſigh vthur Polen hadhe/ för hwilken gingo 8.
appelgrå Håſtar / medh rödha rumpor och maan/
hwar effter folgde hennes Hoffmåſterinna medh he-
la Frwtimbret vthi 14 Wagner/ſex håſtar för hwar
Wagn ſpänte. Effter them hela medhföliet/ Ryt-
tare och Caſacker / vthi fult Harneſk medh theras
Trumetare Häärpukor och Skalmejor/ hwar effter
ſedan folgde alla Muſkowiter/ Caſacker och Strel-
zer / ſom emoot henne vthſkickade woro/ medh ſina
Inſtrument och Nabater/ hwar effter the Polenſke
Ruſtwagner och hela trotzen folgde.

*Muſici inſtru-
mentales cir-
ca omnes por-
tas collocātur.*

Widh alla portarna vthi Stadhen / ſampt på
Slottet och Bryggerna / ſtodho the Muſkowiteſke
Speelmån / medh theras Pipor och Trummor / och
ſpeelte ſå långe hela hopen framdrogh. Men tå
Brudhen kom mitt vppå Torget/vphof ſigh en för-
färligh och haſtigh ijling / lijka ſom tå når Demetri-
us förſta gången in vthi Muſkow toghade / hwilket
många ſpådde/at thet ſkulle intet gott bebodha.

The Muſkowiter bådhe höghe och låghe bleffuo
på thenna tijdh ſwåra förgzſe och bedröffuade / för
the

the många fremmande gäſter ſom the hadhe bekom-
met/ förundrandes ſigh högheligen öffuer thet be-
wåpnade Krijgzfolk ſom kommo vthi fult harneſk/
frågandes aff the fremmande ſom ther tiånte/ och
långe ther i Landet warit hadhe/ om hoos them ſå-
dant brwk war/när man droghe til Bröllops/ ſkul-
le man komma bewåpndat i fult harneſk / och giorde
ſigh många vnderlighe tanckar / hälſt medan the ſå-
ghe/at the togho ſå många röör och hakar vthur ſi-
na Ruſtwagner / ſom the hadhe förwarat och intet
brukade.

*Muſcovitæ con-
triſtantur vi-
ſis armatis
convivis.*

Och effter Knås Waſili Zuſki medh många an-
dra Bajorer/ hadhe långa tilförende ſagdt och vth-
ſprijdt / at han icke war then rätta och ſanſkyllighe
Demetrius / för hwilken han ſigh vthgaff/ begynte
nu Menigheten thet troo/ hälſt medhan the nu ſåge
at han hadhe taghet ſigh een Storfurſtinna vthaff
Polen/ och ſin egen Nation förachtat / aff hwilken
han altijdh een ſå högh och godh hade kunnat bekom-
ma/ſom hon war/och ſå mykit älſkade ſina vtlända-
re/ oc fråſatte the Poler för the Muſkowiter/hwilka
nu ſå ſtåteligen medh fulla wärior och ruſtningar in-
kommo/och ynkeligen greto och klaghade theras lå-
genheet och tilſtånd/ och at thenna Regementz för-
andring/hadhe them illa lyckatz/ och hwadh the til-
förenne för en Herra hadhe hafft / ſom icke allenaſt
war theras Storfurſte / vthan Fadher / och i alla
måtto berammade Vnderſåternas båſta / och hurn
thet nu tilſtodhe och vthſågo vthi Regementet / och
thenna nu theras Storfurſte Demetrius wordo them
alla medh ſina Poler och Vthländare i grund för-
därffuande och vthödande.

*Muſchovitæ
deplorant ſta-
tum Reipubli-
cæ.*

Thenna theras ynkelighe klagha och grååt ſpor-
de Knås Waſili Zuſki / ſom tilförenne ſkulle haffua
miſt huffuudet / för thet han hade ſagdt ſanningen /
och nu åter war vthi gunſt igen / och låt heemlighen
fordra til ſigh alla Knechtehöffuitzmän och Qwar-
tersmåſtare / och några Bajorer och rÿka köpmän /
ſom hans förtroghnaſte wäner wore / och gaff them
tilkänna / huru hela Ryßland ſtodh i fahra / för thet
fremmande folcket ſkuld / ſom nu war vthi Landet
inkommet / och thz han långa tilförenne hade fruch-
tat / thet år nu ſkeedt / ſåſom the nu ſielffue haffua i
händer röön / och tå han tilförenne någhot tilfören-
de til ſaken hadhe welat göra / hadhe han ſnare miſt
ſitt huffuudh / och ingen hadhe ſagdt ett ord ther e-
moot / eller någhot för hans och hela Rÿkſens ſkuld
wågha wille / Men nu ſee the ſkeenbarlighen hwadh
fölia wil / nåmlighen / alla Ryſſars fördärff och vn-
dergång / och at the ſkulle bliffua the Polers vnder-
ſåter och trålar. Ty thenna hår Storfurſte ſom
giffuer ſigh vth för Demetrio / år ingalunda Jwan
Waſiliwitz Son / vthan Griſka Trepeja / en förlupen
Munck / och thet the hadhe honom anammat och vth-
korat til Storfurſte / thet år ſkeedt för Boris Gude-
nows ſkuld / effter the intet på någhot annat ſått
eller medel haffua kunnat honom betwinga / och aff
Regementet ſåttia / ån igenom theſſe prachtiker ſom
nu ſkeedt år / och hade wiſſerligen förmodat / at then-
na Griſka / ſom ſigh kallar och vthgiffuer för Deme-
trio / faſt annorlunda ſigh emoot theras Gudar och
Religion / ſå och the Muſkowiter hans ägna Landz-
mån ſkulle haffua handlat och ſkickat / ån ſom han
gör. Ty han ålſkar mera the fremmande ån ſom ſina
ägna /

Vaſilius Zuski denuò conſpirat de removendo & extirpando Pſeudo Demetrio cum ſuis Polonis.

åhgna / och förachtar theras Gudhar / orenar the-
ras Kyrckior / förjaghar the Andelighe aff theras
huus och gårdar / och befaler ſitt vthlåndſka Folck
boo ther vthi: Når han gåår vthi Jungfrw Ma-
riæ eller S. Nicolai / eller een annan Kyrkia / fölia
honom Polackarna effter med ſina hundar / och för-
oreena Helgedomen / och tilſtåder ingen aff oſſ Mu-
ſkowiter at komma til ſigh / hwarken högh eller låg /
medh mindre ån ſom thet ſkeer medh the Polers wil-
ia och ſamtyckie / vppå hwilka han och vthöſer hela
Rÿkſens ſkatt och drezel / ſå at icke myckit igen bliff-
ner aff thet ſom the framfarne Storfurſter haffua
tilhopa ſamblat och förwärffuat / ther vthaf en kan
görligen ſee och förnimma / at han jw wiſſerligen haff-
uer i ſinnet / at wela förſtöra och affſkaffa then gam-
bla Grekiſka Religionen / och införa i ſtadhen igen
thet wilfarande Påweſka mörckret.

Pſeudo Demetrius fidei & religionis deſertor præſumitur.

Och thetta altſammans til at fulborda och vthi
wårcket ſtålla / haffuer han ſigh medh Konung
Sigismundo vthi Polen förnåmligaſt förenat / ſom
honom til at intagha thetta Muſkowiteſka Rege-
mentet / all hielp och befordring giordt haffuer /
och honom ther emoot ſworit / loffuat och tilſagdt /
at wela bryta och til intet göra thet ewighwarande
Fredzfördraghet / ſom emellan Swerikie och Ryß-
land vprättat år / och förthenſkuld haffuer nu föra
låtit några tuſende balckar til Jwanogorodt / ther
medh ſkeenbarligen påſynas / hwadh för ett gruffue-
lighit Blodhbadh han haffuer i ſinnet at vthråtta

Rijken emellan / Ja / han haffuer och achtat at wela förgöra / dräpa / hängia och halshugga alla sina Vndersåter / högha och lågha / inga vndantagandes / som icke til häs onda vpsåt och gärningar wille samtyckia och bewilia / och hielpa til at vthrota then Grekiska Religionen / och widhtaga then Påweska / och på thet hwar och en kan och må görligen märkia och besinna / at han fulkomligen then tancka och mening haffuer / at wela Ryßland twinga vnder Påwens mörcker och Ook / och göra Rysserna til the Pålers trälar och slaffuer / tagher han nu och een kätterska / som är en fremmande Nation / til sijn storfurstinna / alla Muskowiteska Jungfrwr til förachtt och bespottelse / som icke allenast kunna hennes lijke wara / vthan och henne mycket öffuergåå bådhe vthi dygd / fägring / stemma och härkomst / och så framt Rysserna sådant i tijdh icke förekomma / tagher thet wisserligen medh them en ond ända. Men ther the woro alla eens sinnade / så wille han wäl någhot för theras Christeliga gambla Religion wåga / så framt the wille ther til hielpa / och ett troget manligit bijstånd vti saken göra / tå skulle först och främst hwar och en Höffuitzman och Qwartersmåstare troligen och flijteligen förmana theras vnderhaffuande Krijgzfolck / och them medh alffuar förehålla / at han ingalunda är then rätta Demetrius / och at han hadhe medh the Poler och fremmande alt ondt i sinnet emoot the Muskowiter / täncker och stämplar på hwadh sätt han kunde the ypperste vthi landet förgöra / och sättia vthi stadhen igen the Poler och andra Nationer / som medh then Kätterska Papistiska Lära äre besmittade / och skole regera öffuer then Chri-

Zuski docet, quâ ratione Pseudo Demetrius poßit removeri & opprimi.

Christeligha Menigheet / och henne tilfogha alt öfwäld och tyrannij / såsom man seer at the nu allaredo begynna vppå at göra / bådhe medh röffuande / rappande / skällande / hotande och wäldtagande / och annat mera. The skulle förthenskuld haffua sina saker vthi godh acht / och then ena grannen förtroligen medh then andra sigh berådhfrågha / huru man vthi tijdh / ett sådhant ondt förehaffuande kunde förekomma / at then stora Muskowiteska Monarchia icke kommo på knäen eller thet ytterstа fördärff / och barnen i waggan ther öffuer gråta / och ropa öfwer sina Föräldrar hämd i himmelen / at the een sådan stoor olycko icke tilförenne hadhe affwärdt / för än hon bleffuo alt för mycket inrotat / och fingo i så måtto öffuerhanden. Therföre medhan nu then Muskowiteske Menigheet är någhra hundrade tusend starck / och Demetrius / sampt alla hans fremmande äre icke meer än fem tusend / och liggia ther hoos icke alla på en platz eller ett rum / vthan åthskilde / then ena hopen långt ifrån then andra / och kunde / när man tå toghe sigh en dagh före / them alla bittidh om en morgon vthi sömpnen förraska / för än the kommo til sina Wärior / och them alla medh theras Demetrio ihiälslå. Hwadh som the nu vthi förtrogет wijs göra wille / thet skulle the göra medhan tijdh woro / och honom wetta låta / huru Menige man sinnade wore / och hwadh the här til såija wele / ther til the strax eenhälleligen / tå them samma anslagh kungiordes / medh en mun bewiliade / vthloffuandes sigh wela ther til troligen hielpa / och Zuski och hans medhielpare til thet ytterstа bijstånd göra / at the theras Christeligha Stadh och

Slott

Slott Muskow/ skulle bliffua renat och rensat ifrån the ogudhachtighe Kättare/ och begärade strax weta när sådant skulle skee och företagas / the wore aldeles färdige/ tå gaffs them en löösn/ ther efter hwar och en sigh rätta skulle/ nämlighen/ när thet ringdes om morgonen vthi Stormklockorna/ tå skulle hwar och en wara färdigh til at löpa til slottet / ropa och skrija / at Polackarna woro i fulla rustning/ och wille mörda och ihiälslå theras Storfurste och Rådet/ och intagha thet Muskowske Herradömet / och medhan the så stormade på alla gatur och gränder / tå skulle the medh allo macht trängia til Demetrium/ lijka som the hadhe i sinnet at wela honom hielpa oc förswara emoot the Påler / tå skulle the medh thet samma slå honom ihiäl/ och sedhan alla hans Påler/ hwilkas portar alla natten tilförende wore medh bookståfwer anteknade.

Pseudo Demetrius vivit securus in summa voluptate.

Såsom the nu sådant om theras Storfurste hadhe beslutet/ och han leeffde medh the Poler vthi all säkerheet/ åth och drack / speelte och danzade / och giorde sigh i alla måtto lustigh och gladh/ intet achtandes thet honom någhon aff hans trogna tiänare warnade/ och honom vthi förtroghet wijs sadhe / hwadh the vthi mugg om the Muskowiters prachtiker och stämplingar hörde och förnummo / vthan slogh sådant vthi wädret/ menandes sig wara them starck nogh/ hwar the någhot tumult begynte / intet befinnandes at the lågho så långt ifrån hwar annan / så at then ena intet kunde then andra vndsätia/ hwar någhot tumult yppades/ och någon fahrligheet vppå kommo/ hwilket han på then dagh med

sin vndergång förnam/ tå the Muskowiter begynte vppå til at tumultuera och swärma.

Copulatio & coronatio Reginæ Pseudo Demetrij.

Otto daghar effter / sedhan brudhen ankom til Muskow/ skedde theras Bröllop sampt hennes Cröning vthi Jungfrw Mariae Kyrckia in vppå Slottet. Men för än Cröningen och wigningen angick/ yppades een stoor träta emellan Demetrium och rådhet. Ty Demetrius eller Griska och the Påler wille/ at hon skulle wijas och krönas vthi Polenske klädher och habijt / medh hwilka hon war waan alt ifrån barndomen at gåå vthi / och bättre sigh wiste at skicka / än vthi fremmande drächt och klädhebonat. Men Rådhet vthi Muskow stodo ther emoot och wille thet ingalunda tilstädia / vthan effter hon skulle bliffua the Muskowiters Storfurstinna / så måste hon wijas och krönas vthi Muskowiteska storfurstinnors habijt / och vthi ingen annan fremmande/ ther om en lång strijdh war/ doch warde på sidstonne bewiliat vtaf Demetrio/ at således effter theras wilia skee skulle/ och gick medh thet samma ifrån them til Brudhen / *persuaderade* henne/ at hon så mykit Rådet thenna gången göra wille/ och effterkomma theras träghna begäran / på thet the icke hadhe orsaak sigh til at beswära / at han vthi Rijket många nyja förandringar göra wille/ thet woro medh en dagh giordt / ther til hon tå effter sin tilkommande Herres begäran samtyckte/ och aff ladhe the Polenske klädher / och togh vppå sigh andra dyrbara kosteligha/ Storfurstligha /Muskowiteska Drotninga klädher/ vthi hwilka hon til Kyrckian leddes/ wighdes och kröntes/ och skedde thetta then 8. Maij / på samma åhr som hon förreste ifrån Pålen.

Regina suasu Pseudo Demetrij habitu & vestitu Ruthenico incedit.

Regina abjicit Ruthenicas veſtes, & recipit Polonicas.

Andra daghen effter Kröningz daghen/ befalte Demetrius / at Storfurſtinnan ſkulle afläggia the Muſkowiteſka klädher / och tagha Polenſke klädher vppå ſigh/ och dragha them honom til åhra / effter hon i gåår hadhe draghet Muſkowiteſka kläder Rådhet til åhra/och hela Landet til wilia och behagh / och ſadhe at i gåår war theras dagh. Men thenna daghen och alla the andra ſkulle wara hans dagar / han wille nu regera / och göra hwadh honom täckes/och icke hwadh ſom hans Rådh och the Muſkowiter wille.

Nuptiæ peraguntur magna cum feſtivitate et luxu.

Således gick nu Storfurſtinnan alt ifrån then daghen vthi Polenſk habijt/medhan Bröllops högtijdhen vppå ſtodh/ hwilken hölz medh ſtoor frögd och glädie/ medh ätande / drickande och ſwäliande/ dantzande och ſpringande / ſpelande och triumpherande/på allahanda ſlagz Inſtrument/ qwädandes och ſiungandes på 16. och 32. ſtemmer / ſom Demetrius hadhe ifrån Pålen förſkriffuit/och til ſigh låtit hämpta. Vthi thetta Bröllopet drucko the Poler ſigh ſå öffuermåtton drucknа / galna och fulla / at the ſigh ſielffue intet wiſte regera. Therföre the och när the droghe heem aff Slottet vthi ſina Härbergen/giorde på gaturna ſtoor öffuerwåld / togho vthur wagnerna förnämligha Bajorers huſtrur och Döttrar medh wåld / och bedreffuo medh them ſijn ſkam och otucht / hwilket Ryſſerna ſwåra illa vptogho/ doch tegho the alt ſtilla/och ſkreffuo heemligen ſådant vp til minnes.

Then 11 Maij effter Höghtijdz daghen / hadhe Demetrius vthi köket alt låtit tilpynta och anrätta på Polneſk Manering/ bådhe ſteekt och ſudit kalfuekött/

Pſeudo Demetrius præparat conviviū more Polonico.

kött/ hwilket när the Muſkowiteſke kockar ſågo och förnummo / wämjade the ther widh / effter hoos them äta kalffuekött/är een wedherſtyggeligh ting/ och ſådhant hadhe aldrigh aff någhon Muſkowiteſk Potentat warit tilförende hwarken ſteekt /kokat eller ätit. Therföre Demetrius tå och vthaff them wardt förachtat/ och vthſprijdt för menige man at han war en groff kättare/ ther til the alt tegho ſtilla/och heemligen anteknade til bättre och beqwämlighare lägenheet.

Populus clàm & palàm fatetur, magnum Ducem non eſſe verum & genuinum Demetrium, ſed falſum, hæreticum et adulterinum.

Then 12 Maij/talades vppenbarligen aff Menigheten / at theras nyja Storfurſte war en kättare/och måtte ingalunda wara then ſanſkyllighe Demetrius/Iwan Waſiliwitz naturligha Son / effter han nu icke gick ſå flijtigt vthi Kyrckian / ſom han tilförende plägade gåå/ han hölt alla vthländſka ſedher och Ceremonier / han åth kalffuekött och alt thet ſom oreent war/ han gick abadat vthi Kyrkian när han hadhe leghat hoos Storfurſtinnan / Han bockade intet för S. Nicolao och the andra helgon/ hwadh för åndalycht ſådant wille tagha/ kunde the icke wetta/ och talads ſin emellan vppenbarligen på Torget och annorſtädes/ at många ſigh ther öffuer förvndrade / ſå at hans Drabanter togho på ſijdſtonne en fatt ſom ſådant talade / och förde honom medh ſigh vppå Slottet / och goffuo Demetrio tilkänna hwadh han på Torget talat hadhe/oc hwadh elieſt för ett heemlighit förräderij för handen wore: Therföre låt Demetrius tå ſtrax vpkalla alla ſina Drabanter/ bindandes them / at the ſkulle alla hälla flijtige wacht bådhe natt och dagh / och at then ſom the hadhe faſt taghit/ſkulle pijnligen förhöras/

på thet han kunde förnimma / hwadh på färde wo-
re. Men Bajorerna sågo medh honom genom fin-
ger/och giorde Demetrio wijs / at then samma som
the hadhe taghit fast / hade warit full och drucken/
och wiste nu ingen ting til at berätta / han war och
eliest / når han war fastande och odrucken/intet syn-
nerlighen wettigh eller klook/ Storfursten wille för-
thenskuld giffua sigh til fridz / och sigh intet bekym-
ra om the lösa och ogrundade tijdender / och ingen
troo ställa til sådana tijdendebärare och örnetasla-
re/han wore nu starck och mächtig nogh til at straf-
fa sina fiender och förrädhare/ om någhra woro för
handen/och the någhot ondt wille begynna/ lät för
thenskuld ther widh blifua/och befalte at ingen star-
kare wacht skulle hållas än som tilförende/och leffde
så fort vthi frögd / wällust och säkerheet medh sijn
Furstinna/och achtade ingen ting/hwarken om för-
räderij eller annat/thet honom aff hans troghnesta
tiänare kungiordes och sadhes/eller och någhra tekn
och vnder som för hans ändalycht skedde. Ty ibland
andra tekn som skedde/ hände sigh then 16 Maij om
natten/at ther föll ett så starckt förfärligit frost/at
all then frucht som vthsådt war / bådhe i åkrar och
krydde gårdar/bortfrös/hwilket näppeligen någhot
gott kunde betydha/vthan hunger/ dyr tijdh/ krijg
och blodzvthgiutelse/som sedan i många åhr ther ef-
ter folgde/och ännu ther icke vphörer.

Pseudo Demetrius & Poloni vino somnoq; sepulti ex suscitantur à Muschovitis.

Såsom nu thetta alt bådhe heemligen och vp-
penbarligen mumlades / brast thet tå vth then 17.
Maij / ther medh the Muskowiter hadhe gådt haf-
wande/ om morgonen widh klockan fyra/tå Deme-
trius och the Poler lågho alt som tryggast vthi the-
ras

ras bäste sömpn / och vthsuffuo the runs som the
daghen tilförende hadhe drucket. The wordo nu i-
lingz vthi en hast vpwäckte aff någhra tusende kloc-
kor vthöffuer hela Stadhen / som ringdes til storm
och alarm/och folcket lop vthaff alla huus/ aff alla
rum och winklar/ til någhra hundrade tusend Men-
niskior tilsamman/somblige haffuandes kniplar vthi
händerna / somblige röör och bössor/somblige drag-
na Sablar/somblige långa spitzar och Pollyxar/ och
hwadh som en vthi hast greep och fick / och lupo åth
Slottet/skrijandes och ropandes theras lösn: Hoo
wil slå wår Storfurste ihiäl? Bajorerna swarade/
The Poler/the Poler/ther öfuer Demetrius vpwak-
nade/och skickade en vth aff sina trognesta Bajorer
som han hadhe/benämd Pieter Bosmanno/som skul
le förfara hwadh på färde war: Men tå han vth-
kom/ swarade the Bajorer som stodho vthan före/
at thet bran i Stadhen / och Eelden war löös/ther
medh han ingick / och berättade sådant Demetrio.
Men effter sorlet bleff altijdh större och större/skic-
kade Demetrius Bosmanno andra gången vth/ til
at förfara medh flijt hwadh för handen wore / om
eelden war löös/och hwar som thet bran/ stodh och
sielff vp / och klädde vppå sigh: Bosmanno sågh
vth genom fenstret/ och fick see hela Menigheten på
Bårgården/ ståendes medh spetzar och Spiut/Röör
och Sablar/ther öffuer han sigh förfärade/ oc frå-
ghade them hwadh thet Stormringiande betydde:
The swarade honom/at han skulle kyssa sina moder/
och öffuerantwarda them theras orätträdigha och
förräderska Storfurste/medh honom wele the tala/
tå märckte Bosmanno strax hwadh som på färde

 war/

war/drogh sigh vti håret/ befallandes Drabanterna som wacht hôllo/at the skulle haffua sina wårjor vthi godh acht / och sleppa ingen Menniskia in/och gick til Demetrium sôriandes / och sadhe: Ah wee migh nådighe Storfurste / tu haffuer skuld / hår år förråderij för handen/ hela Menigheten fordrar tig vth: Ah tu haffuer hår til intet welat troo/hwadh som tigh alla daghar år kunnogt wordet. Medan Bosmanno således medh Demetrio talade/ trångde sigh en öffuerdådigh Bajor emellan Drabanterna in vthi Salen/,och kom i Demetrij kammar / och talade honom öffuerdådeligen til/såijandes: Tu otijdighe Reysare och Storfurste/hwij kommer tu icke vth/ och giffuer menigheten beskedh: Bosmanno som thetta hörde/sprang ginast til/och togh Demetrij Pallas som hångde på wåggen / och högg huffudet aff honom/ Demetrius sprang vth i Förmaket / och togh vtaff Drabanterna een Hillebård/ wijste och hotade ther medh menigheten/ såijandes: J skole intet tånckia at iagh år Boris Gudenow/ tå skuto någhra til honom thit han stodh/at han måtte wijka tilbaka. Bosmanno gick vth på gången thijt som the förnåmsta och måsta Bajorer stodho/bidhjandes / at the skulle vphöra medh theras onda förehaffuands / och göra thet som lofligit och berömlighit woro. Tå swarade en vthaff the förnåmsta Bajorer/benåmd Michael Jgnatiwitz Tatisow/såijandes: Tu hoorunge/hwadh talar tu? kyss tu oc tin Storfurste thet och thet/ och drogh vth sin långa knijff/och stack honom strax igenom hiertat / at han störte nedh til marcken och dödde. The andra Bajorer togho honom vp / och kastade honom nedh

Pseudo Demetrius bipēnem arripit à satellite, mōstratq; illam populo cum comminatione.

Bosmanno cultello transfoditur, & corpus omnibus spectandum in publicum projicitur.

nedh för trappan vth på Gården / at Menigheten skulle see at han war dödh/effter the sig mykit fruchtade för hans mandom och förfichtigheet så långe han leffde. Men når the nu fingo honom see dödhan / bleffuo the gemene behiertade / och myckit dristighare/och lupo hope wijs vp vthi Förmaket / thijt som Drabanterna stodho / wiliandes in til Demetrium / hwilken til them vthkom medh sin Pallas/högg och slogh kring om sigh så myckit han förmåtte: Men hwadh kunde thet emoot sådhana mykenheet hielpa/the huggo medh sina yxar bråderna sönder/stockarna vthur wåggen/och trångde sig medh stort tumult in vthi Förmaket til Drabanterna/ och togho wåriorna ifrån them/ så at Demetrius medh fempton Drabanter allena vthi then yttersta Kammaren inkom / hwilken the fast tilslogho och tiltrampade / och stodho för dören medh sina Hillebårdar/ och giorde wårn ifrån sigh så myckit the förmåtte: Men Demetrius kastade sin Pallas ifrån sigh / drogh sigh i håret / och sprang vth genom fönstret/ och kom in vthi en Kammar / och så ther vth in vppå Gården / ther som Stålzerna wacht hôllo: Och effter thet war meer ån 15. alnar högt / bröt han swåra illa sit been/och wrekte sin foot/at han han icke kunde komma vp igen/vtan nödgades ther bliffua liggiande. Rysserna folgde alt effter / vthur then ena kamaren in vthi then andra/ ock togho alla hans Drabanter / så många som ther vppe woro/fångna/ oc ordnade så många hoos them/som them skulle wackta/at the intet skulle widare komma / ån som vthi Förmaket / och fråghade

Pseudo Demetrius fuga salutem querit, & pedem lædit.

hwar

hwar Demetrius war taghen wägen/röffuandes oc plundrandes alt hwadh som the vthi kammaren funno/bådhe klädher/Silff/Guld/ Clenodier/ Perlor/ Tapetzier och andra kåsteligha saker/som wore store Penningar wärde. Knäzerna och Bajorerna stormade in til Frwtimbret/ som lågho vthi reddhoga/ sorgh och ångest halff dödha. Storfurstinnan hade gömt sigh vnder Hoffmesterinnans kiortel / och effter the icke funno/hwarken henne eller Demetrium/ frågade the Hoffmesterinnan och Jungfrurna hwar som the woro/the swarade: Thet måghe j wetta hwar j haffua giordt vtaff edher Storfurste/wij äre intet beskedde at wachta vpå honom. Tå sadhe Bajorerna: J afskumade horor/hwar haffue j tå then Polenske Horan Storfurstinnan. Hoffmästerinnan frågade hwadh the wele göra medh henne/ the swarade som the woro mån til: Omnes ipsi stuprum inferamus, unus à tergo, alter in fronte. Scimus enim Polonicas meretrices plurium concubitù delectari,&. facilè posse sustinere multos viros, unumq; uni non sufficere. His dictis, pudenda coram toto gynæceo palàm ostendebant, narrantes: En meretriculæ, nonne nos vestris Polonis sumus fortiores, faciatis nobiscum periculum. Medh thz samma togho the them och fångna / then ena Knåsen togh then Jungfrwn/then andra Bajoren then/ oc skickade them medh sina tiänare heem vthi sina gårdar / ther the medh them som andra wåldzwärckare/vthan all blygd och skam handlade som the wille. Hoffmesterinnan som war een gammal tiock Frw / bleff medh Furstinnan qwar vthi kammaren/henne vthropade the för alla hórors moder / hon skulle såija och wijsa them hwar Furstinnan war / hon swa-

Conjunx Pseudo Demetrij delitescit sub vestimentis moderatricis aulæ.

rade

rade them: Hon gick i morgons när Solen gick vp til sin Fadher Woiwoden ifrån Sandomir / ther är hon ännu / och intet än igenkommen.

När thetta förehades/ bleffuo Knechterna som stodho i wacht/ vti then ena porten nedan för Slottet warse/ hwar som Demetrius lågh på marcken oc stånte/togho honom vp/ och wille hielpa honom vp vthi sin kammar igen / hwilket när gemene man fingo see/ kungiorde the thet Bajorerna/tå öffuergåffwo the Hoffmesterinnan/ sampt Furstinnan som satt vnder kiortelen/och lupo nedh för trappan/ williandes dråpa Demetrium. Men Demetrius hadhe giordt Knechterna ett stort löffte / hwar the kunde hans lijff rätta/och honom hielpa och wäria/at han icke bleffuo ihiälslagen/och begynte i förstonne hålla medh honom/och skuto någhra Bajorer ihiäl: Men the woro strax aff Bajorerna och hela Menigheten öffuerwunna / at the nödgades släppa Demetrium/ och öffuerantwarda honom til Bajorerna / som sedhan förde honom först vp vthi sin kammar / hwilken tå myckit skröpeligare vthsågh / än som när han ther vthgick / och hwar som the honom framledde/ sågh han allastädes huru hans salar och kamrar woro *spolierade*: Han sågh och huru hans Drabanter woro fångade/och skilde ifrån sina wärior / suckade och greet/och kunde intet tala: Men hwadh han tänckte / thet kunde föghto gott wara. En vthaff Drabanterna/benämd Wilhelm Furstenberg/trängde sigh och in vthi hans kammar/til at förfara hwadh the hadhe i sinnet at göra medh honom/ hwilket när Rysserna bleffuo warse / wardt han strax vthaff en Baior medh een Hillebård genom ränd widh Deme-

Pseudo Demetrius semimortuus humi à portæ custodibus inventus & nobilibus traditus.

Furstenbergius circa latus pseudo Demetrij à Rutheno nobili träsfoditur.

erth sijdha. Och tå sadhe Knäzerna/ kåre see/ hwilka trogne hundar the frammande äre/ the kunna icke ännu öffuergiffua och förlåta theras skälmiska Storfurste/ man måste slå them alla ihiäl: Men the förnämsta affwärde ther/ och wille thet ingalunda tilstädia.

Pseudo Demetrius regiis vestibus exuitur, & pannosis induitur.

Ther efter drogho the aff Demetrio hans Furstligha klädher/ och ladhe på honom skitna/ slarfwota illaluchtande Skomakare klädher/ och then ena sade til then andra: Kåre see/ hwilken Keysare oc Storfurste är thetta? Then andra sadhe: Sådan Storfurste som han är haffuer iagh hema hoos mina hästar: Then tridie wiste medh fingren på honom/ och nööp honom i örat. Then fierde slogh hond på munnen/ och sadhe: Sägh hoorunge hwadh tu äst för en? hwar är tin Fadher? hwadh heter tu? hwarest är tu hema? Han swarade: J wette thet alla wäl at iagh är edher krönte Keysare och Storfurste/ och heter Demetrius/ Jwan Wasiliwitz Son. Om j icke welen migh troo/ så gåår nedh i Klöstret til mijn Modher/ och fråger henne ther om. Tå gick Knäs Vasili Zuski nedh och frågade hans modher. Men hon förnekade thet högeligen/ förswäriandes sigh ingalunda wara hans modher/ ey heller hadhe något sin fött näghon Son til werlden/ vthan then Demetrium allena/ som vthi Vglitz ihiälslagen bleff. Medhan Zuski war nedhre i Klöstret/ och frågade här om/ sprang en Köpman til som hadhe ett röör vthi handen/ säijandes: Man är intet skyldigh at hålla näghon Rättegång medh en kättare. Jagh wil göra en ända medh thenne förföraren och förrådaren/ och sköör honom mitt igenom hiertat/ at han stalp/ tå

tå sprang hwar och en til som framkom/ ropade och skrijade/ korsfäst/ korsfäst/ låt honom icke leffua. Tå högg then ena i huffuudet/ then andra i armen/ then tridie i bwken/ then fierde i benet/ then fempte i ryggen/ then siette stack/ the andra drogho honom tijt som Bosmanno lågh/ säijandes: The haffua warit godha wänner medhan the leffde/ the måghe sigh och än nu medh hwar andra förlijka och fördragha. Och skedde thetta på then 9. daghen effter theras bröllops högtijdh/ som war then 17 Maij åhr 1606. sedhan han vthi elloffue Månader regerat hadhe.

Pseudo Demetrius primus miserrimè à Muschovitis occisus.

Sedhan som nu Demetrius/ Bosmanno och näghra andra woro ihiälslaghna/ slogho the alla hans Speelmän och Instrumentister ihiäl/ meer än 100. personer/ som woro locerade vthi Klöstren och prästegårderna in vppå Slottet. För then Sandomirske Woiwodens Härberge satte the näghra tusende i wacht/ och stälte Stycken för hans port/ at icke en hund/ myckit mindre näghon Menniskia kunde vthkomma så länge alarmet stodh vppå. Men the andra Pålar som woro locerade vtan för Slottet vthi Stadhen/ och lågho icke meer än 10. eller 12. personer vthi hwart Härberge/ bleffuo alla vthan nådher ynkeligen dräpne och ihiälslagna. Storfurstinnans Brodher/ som och hadhe sitt härberge i stadhen/ welo the i lijka måtto mörda/ men effter han war stark på folck/ och hadhe ett starckt Bolwärcke om sigh/ wärde han sigh manlighen/ och söffde mången Muskowit. Thet samma giorde och Furstinnans Swåger/ som hadhe hennes Syster/ sampt Konungen i Pålens sändebudh Alexander Gonzeuski/ som wore

Poloni contra Muschoritas se acerrimè defendunt.

öffuer 700 man starck / the hotade them at the wille skiuta eeld på Stadhen / och honom vpbränna / och sigh wäria til then yttersta man / så frampt the Muskowiter icke wela swäria / at the wille them förskona til lijffuet. J lijka måtto woro the gambla Polenske Ryttare sinnade / som Demetrius hadhe hafft medh sigh in vthi Landet / och höllo sigh färdighe / så til at anamma the Muskowiter / hwar the vthi theras gård infölło / at the skulle wetta at the hadhe warit medh them til wärcka. The Muskowiter achtade theras hotande intet / vthan drogho swåra starcka bomar och stockar för theras gårdar / och stälte stora Stycken för them / hotandes them / platt i grund fördärffua och nederläggia / hwar the sigh icke medh godho wille giffua ; Skuto och twå gångor igenom husen / ther uthinnan Furstinnans Brodher war / hwilket når the Päler sågho / dagtingade the medh them / medh then Condition / at så frampt the förnämsta Knäzar och Bajorer wille swäria och kyssa korset / at them skulle intet ondt wederfaras / wille the giffua sigh. Och tå gick Knäs Vasili Zuski medh näghra flera sina medhbrödher til them / och giorde theras Edh och kyste korset / at them intet ondt skulle wedherfaras. The skulle giffua sigh til fridz / och hålla sigh stilla vthi twå daghar / och bliffua in i husen / och intet låta sig thee för Menigheten / effter hon war på them så wredh och förbittrat / för thet öffuerwåld och mootwilligheet som the hadhe öffuat på theras Hustrur och Döttrar. Samma nådh bewijstes alle the andra Poler / som sigh hadhe passeligen starcke församblat vthi sina Härbergen / och kunde göra wärn ifrån sigh. Men alla

Poloni dedunt se Muschovitis cum conditione.

alla the andra som icke lågho meer än 6. 10. eller 12. Personer starcke / bleffuo alla såsom hundar ihjälslagna / ther vnder många åhrlighe förnämlighe Män woro / bådhe Poler och Tydskar / som til samma högtijdh hadhe sigh medh Clenodier och allehanda köpenskap begiffuit. Många kommo och til häst / och sökte *refugium* vthan för Stadhen hoos Tydskarna : Men the bleffuo alla grepna och slagne / och sedhan vthi älfuen kastade / så at vthi samma tumult som warade öffuer 8. timar / bleffuo 1702 Poler förraskade och ynkelighen mördade / nakne vthklädde / oc kastade på gaturna lijka som andra aaß / ther the lågho i twå daghar / för än the bleffuo vthförde aff Stadhen / och sedhan alla vthi een groop kastade oc begraffna hwar vppå annan / lijka som the hade insaltat näghra tusend sijdhor Flesk.

Poloni 1702. crudelißimè à Ruthenis interficiuntur.

Men Demetrium eller Griska / som sigh för Demetrio vthgaff / sampt Pieter Bosmanno / som bleffwo ihjälslagna vppå Slottet / och lågho tilsamman / drogho the nu alla klädherna vthaff / och bundo om fötterna oc theras heemligheet ett reep / och slepade them af slottet på torget / oc lade Demetrium på ett högt bord / oc Bosmaño vnder bordet wid fötterna / på thz hwar och en måtte see oc förfara at then förlupna munken oc Jungfruskämaren wisserligen war dödh oc omkom̃en. Medan han således lagder war / kom en Bajor ridãdes af Slottet / hafuandes mun̄e kläder med sig / oc en säckie pipa / oc lade kläderna på hans bwk / in til hans heemlighz / pipã stack hã i munnen / oc säcken lade han på bröstet / såijãdes : Tu horunge och Landzfördärfuare / tu hafuer länge nogh tilförenne vppipat / pipa och nu een gång för oss vp :

Corpora Pseudo Demetrij & Bosmanni magnâ ignominiâ in fore à populo & plebe afficiuntur.

The andra Bajorer sampt borgare och handwärks-
män / som stogho och sågho ther vppå / togho piskor
och slogo honom säjandes : Tu förbannade munck
och horunge / huru myckit ondt haffuer tu giordt
vthi wårt land / huru hafuer tu handlat medh Rijk-
sens Drezel och inkompst / och förblottat Skackam-
maren / hwar och en gaff honom sin titel och nampn
som honom tycktes at han war wärd och hadhe för-
tiänt. Och effter Bosmanno war aff förnämligh
Slächt / och hadhe sin halff Brodher i lijffuet / vth-
rättade han så myckit hoos the förnämsta Knäzar
och Bajorer / at han fick förloff at låta föra Bos-
manno vthaff Torget / och låta honom begraffua.
Men Griska eller Demetrius måtte ther liggia vthi
3 daghar och nätter / til spott och förachte / för thet
stora förtreet och mykla onda som han hadhe be-
wijst the Muskowiter / så och för then stora åhra och
rewerentz han wille aff them haffua. Ty han war
så högferdigh och åhregirigh bleffwen / at han wille
såsom Alexander Magnus / lijka som en Gudh åhrat
och tilbeden warda aff sina tiänare och vndersåter /
och skreff sigh icke allenast som the andra Storfur-
ster för honom giorde / en Keysare och Storfurste
öffuer alla Ryssar / vthan en Keysare vthi hela werl-
denne : Hans Drabanter måtte icke / när han eller
hans Gemåhl vthginge af then ena kamaren in vthi
then andra / göra sijn rewerentz medh handkyssande
och knäböjande / som annorstädes i werldenne bruk-
ligit är / vthan the måste falla på sina knä / hwilken
åhro Gudhi allena tilhörer / och ingen Menniskia på
Jordenne. Therföre the och af Gudh rätteligen å-

Pseudo Demetrius vivens à suis ut Deus cupiebat salutari & adorari.

re straffade wordne / at the icke haffua giffuit Gudi
then åhran / som honom allena bör och tilhörer.

Sedan Griska eller Demetrius så ynkeligen ihiäl-
slagen bleff / såges många tekn och vnder wara sked-
de widh hans Lijk / ther om iagh någhot ijtet wil
tilkänna giffua / effter iagh them icke sielf seedt haf-
wer / vthan aff andra hördt / och twiflar eendeels så
i sanning wara / effter Ryssarna myckit medh slijka
lögner och Fabler vmgå. Ty the säija / then tridie
natten som han lågh vppå torget / skola Knechterna
som höllo wacht om hans Lijk / haffua seedt på både
sijdhor om bordet / någhra lius vprinna aff Jorden /
som brunno / och när the haffua tilgångit / at wela
them granneliga besee / förswunno the sin koos / när
the gingo bort / kommo the igen och brunno / ther öf-
wer wachtena förfärades / och gofuo Herrana
ther om tilkänna / hwilka tå strax befalte / at Lijket
skulle vthföras aff Stadhen / och begraffuas vthi
een groop / ther som the plägha sina tiggiare begraf-
wa. När Lijket vthfördes / war en sådan förfär-
ligh storm vpkommen öffuer hela Stadhen / at wä-
dhret haffuer rijffuit taket aff Kyrckiorna och Mu-
ren / när thz ther fram och igenō fördes / så at vnder
haffuer warit. Sedhan Lijket war nedhgraffuet /
och the hadhe gådt sin koos / fans thet andra mor-
gonen ther effter åter igen vpgrafuet / och sutto ther
hoos twå leffuandes duffuor / när någhon kom / flu-
gho the sin koos / när the gingo bort / kommo the
igen. Therföre befaltes / at Lijket andra gången
skulle nedhgraffuas / och Jorden wål tilkastas / ther
vthi thet tå lågh vthi sin daghar / och tå the wordo
förlupne / wardt thet åter sedhan en halff fierdings
wägh

Circa funus Pseudo Demetrij multa & magna prodigia facta & conspecta esse Moschovitæ perhibent.

wägh funnit ther ifrån vppå en Kyrckiogård / hwar öffuer hela Staden storligen förskräcktes/bådhe höga och lägha / at sådana sälsamma ting sigh medh hans lekamen tildrogo/och sadhe / at thz måt te lijkwäl haffua warit een vnderligh mennistia/effter hans lekamen ingalunda wil blifua vthi Jorden. Then ena sadhe at thet war diefuulen sielff / som drijffuer sådana göklespeel och narrewärck med the Christne sö falla ifrån sin troo. Then andra sade/han war en stoor Trolkarl/och hade lärt konster af Lapparna /som kunna göra sig lefuande igen/sedan the äre dödhe blefna. Samma konst hade han och lärdt. Therföre skulle man tagha hans lekamen/och bränna honom vp/hwilket och skedde / och fördes ther til myken wedh/och giordes ett stort Båål/ ther vppå the honom tå ladhe/och brände honom vp til aska / och strödde askan vthi wädret/ at hon skulle blåsas bort medh alt thet förgifft som Griska hade widhtaget / och vthi Landet införde / och aldrigh mera aff honom någhot höras och spörias.

Pseudo Demetrij corpus dü in terra non potuit contineri, comburitur, & cineres in aerem spargunter.

Thetta må nu således nogh wara sagdt om thetta spectakel/hwilket om så i sanning sigh haffuer tildragit/är thet myckit vndrande / men iagh twiflar ther om/medhan Rysserna medh sådana Fabler och skälmstycken fulle äro/ och liugha så grofft / at the som höra ther på/ vnderstundom skämmas ther widh/ doch låter iagh hwar och en bliffua widh sin mening/ och troo här om som han wil. Men ther vppå är ingen twiffuelsmål / at han jw wisserligen bleff bådhe thiälslagen/begraffuen och vpbränd/och aldrigh mera igen kommer i thetta lijffuet/oanseedt at the Poler strax effter tumultet vthspridde/at han icke bleff thiel-

thiälslagen/vthan är kommen sin koos til Pålen igen / och en annan är vthi hans stadh dräpen/ på thz the Poler kunde göra Rysserna än ett större skälmstycke/för thz the hade så ynkeligen med them handlat / ther om här effter wijdhare skal förmälas / hwilket och ingalunda är / kommer ey heller flera gångor igen / hwarken han som nu i Muskow bådhe dräptes och vpbrändes / eller then andra som i Vglitz ihiälslogz/fast om the än vpdichta / och wela sigh hundrade Demetrios göra / så kommer tå lijkwäl ingen thera aff them igen som dödade äre.

Then 17 dagh Maij / war Griska och alla Vthländare som ther vthi Muskow woro / en sörgeligh och bedröffuat dagh. Ty vthi hela otta timar hördes intet annat än som någhra tusende klockor ringias til storms/skiutas/ränna/löpa/förfärligen ropa och skrija/slå ihiäl/dräp the Polenska horungar/ ther war ingen Barmhertigheet för handen / ther halp hwarken gråt eller bön/ey löffte eller tilsäijelser/ey heller gåfwor. En Polnisk Adelsman sprang vthur sijn säng när tumultet angick/ och sigh heemligen förborghade vthi en Källare / och hadhe hoos sigh 100 Ducater vthi en pung. Men tå Rysserna begynte til at sökia om någhra ägodelar skulle wara förgraffna vthi Källaren aff the Påler / funno the förbenämde Adelsman/hwilken them gaff strax the 100 Ducater som han hoos sigh hade/ och ödminkeligen badh/at the wille skona honom lijffuet / oc tagha honom til fånga/han hadhe giordt ingen emoot hwarken fattigh eller rijk / högh eller lågh: Hadhe han någhot ther förtärdt/ så hadhe han så mykit vthi Pålen/ther medh han kunde betala/the skulle föra ho-

Nobilis Polonus sine omni misericordia miserrimè trucidatus.

ra honom på Slottet för sina herrar/the stora Knä
sar och Bajorer/ther wille han noghsampt sigh för-
swara/thet the Muskowiter eendeles tå bewiliade/
effter han så myckit badh/ och sågh så jämmerlighen
vth/och suckade så diupt. Men tå han sågh sina tiä
nare liggiandes dödhe vthan för porten / och så yn-
keligen hackade och hugna/ hade han sig än tå mykit
ynkelighare och älendighare / och som the wille föra
honom bundnan sin koos/kommo andra i färd medh
honom på sam̃a gatu/ ropade och skrijade/ slå ihiäl/
slå ihiäl then horungen / tå föll han för them på sina
knä/och badh medh gråtandes tårar / at the skulle
skona honom lijffuet för GUdz skuld. Men tå thet
intet hielpa wille/ badh han i alla the andra heligas
nampn / bådhe Jungfrw Mariæ och Nicolai. Men
thet halp intet heller / vthan the höggo effter ho-
nom medh sina Sablar/tå sprang han sigh löös ifrån
them som honõ förde/och föll åter på sijn knä/ greet
och badh / såijandes : O j Muskowiter / j nämpne
och kalla edher jw Christne/hwar är tå edhart Chri-
steliga medhlijdande och förbarmande/ skonar doch
migh/ såsom then ther oskyldigh är/ för edher Chri-
stelígha troo skuld / och för mijn fattighe hustro och
barn skuld/som iagh vthi Polen haffuer. Men han
badh alt fåfängt / the höggo honom öffuer ansich-
tet een stoor skråma/at blodhen ran bådhe fram och
tilbaka / lopp och sprang än nu längre tilbaka /
menandes at the skulle bewekas til barmhertigheet/
och skona honom lijffuet. Men ther war hwarken
barmhertigheet eller någhon skonsmål på färde/ ty
ther kommo än nu många löpande aff theras hws /
som hörde thetta alarm / och helsade then arma ä-
len-

lende Mannen på samma sätt som the andra / så at
han nedh til iorden störte / och gaff vp sin anda/och
såsom thet war för the Fremmande en olyckfaligh
dagh / så war thet för the Muskowiter och Inwå-
nare en önskande lyckfaligh dagh. Ty then som
war fattigh/gick nakot och slarfwot / bleff nu rijk/
och fick stort byte bådhe på klädhe och Penningar /
Sammet och Sijdentygh/röör och harnesk/ gul och
ädle stenar/så at the sigh ther öffuer så storligen för-
hoffue/och sigh emellan berömde och rosade/ såijan-
des : Wår Menigheet vthi Muskow är stoor och
wächtigh / hela Werlden kan henne intet twinga :
Hoo kan tålia wårt folck ? Hwar man måtte för oss
tija/niga och buga. Ja/när hundrade komma öff-
ner fem/så äre the Muskowiter tappre Krijgzmän/
och kunna inläggia stoor ähro / eliest sittia the wäl
stilla/och bliffua vthi skrubbor och rökestufwor.

När thetta tumultet stillades medh Menighe-
ten/församblade sigh the förnämsta Knäsar oc Ba-
jorer vppå Slottet igen vthan för Storfurstinnans
kammar/ och skickade in til henne/och sadhe / at the
wäl wiste / at hon war een Woiwodes dotter ifrån
Polen/men hwadh thenna ihiälslagna förrädare oc
Landzbedraghare/ som sigh för Demetrio vthgaff/
haffuer warit/wiste the icke / vthan hon/effter hon
hadhe taghet honom til sin man/ och wille hon bliff-
ua ledigh och löös/och komma til sin Fadher igen/så
skulle hon giffua thet altsammans igen/ och til fullo
betala / hwadh som then förbannade tiuf vtaff the-
ras Skatt stulit haffuer/och til Polen förskickat/ oc
thet som han henne här giffuit hadhe. Tå gaf hon
strax/icke allenast sina klädher/klenodier/ smycken/

Sedato tumultu, magnates Ruthenorum urgent thesaurum, in Poloniam à Pseudo Demetrio missum, ab uxore Maria Gorgona.

perlor/ädleſtenar/ringar/kädher/armband igen/v-
than drogh och vthaff ſigh the klädher hon vppå ſig
hadhe/och behölt allena på ſigh en nattkiortel /bid-
jandes / at the ſkulle altſammans tagha ſin koos /
och låta henne komma ſäkert til ſin Fadher/hon wil-
le och betala them alt hwadh hon medh ſitt folk för-
tärt hadhe: Ryſſerna ſwarade henne/ the frågade
intet efter hwadh ſom förtärdt war/hon ſkulle förſt
förſkaffa them igen the 40 tuſend Rublar/och ſedan
the 15 tuſend Rublar/ ſampt the andra dyrbara kle-
nodier ſom then tiuffuen hadhe til henne vthſkickat/
ſå ſkulle henne bliffua efſterlåtit at koma til ſin Fa-
gher. Hon ſwarade: Thet hadhe hon ſampt mykit
mera af ſitt äghit ther til anwändt på ſijn reſa / ſin
Herre och alla Muſkowiter til åhra/ thet andra ha-
dhe the alt igen bekommit / bidiandes ther hoos öd-
miukeligen/at the wille effterlåta / at en aff hennes
Fadhers tiänare måtte komma til henne / hon wille
medh ſin Fadher förſkaffa hwadh ſom hon förmåt-
te/och hwadh ſom icke tilfylleſt giorde/wille hon för
ſkaffa vthur Polen/ om the wille effterlåta henne at
dragha ſin koos. Bleff förthenſkuld nu effterlåtit af
the Muſkowiter / at en aff hennes Fadhers tiänare
måtte gå them emellan/och göra *Relation* på både ſij-
dhor/ och när Fadhren fick wetta hwadh theras be-
gäran war / begärade han at the Muſkowitiſke
Herrarna wille komma til honom / hwilket the och
giorde / tå ſadhe han til them: J Herrar wele
intet tilſtädia eller förvnna mijn dotter at komma
til migh / för än iagh haffuer vthlagdt the fem och
femtijo Tuſend Rublar / ſom Demetrius haffuer

Colloquium op timatum Ruthenorum & Palatini Sandomirienſis de filia & pecunia in Poloniā wiſſa.

ſkickat

ſkickat vth til Polen / ther medh hon ſkulle ſigh
thes vprichtighare / Rijket til åhro vthſtoffera /
ther vppå / icke allenaſt thet är vpgångit / vthan
wäl twå gångor ſå myckit / hwilket j altſam-
mans haffue nu ifrån henne taghit / och hennes
Folck ihiälſlaghit / och begära än nu Penningar
ther offuan vppå vthaff oſſ. Jagh haffuer här /
(ſadhe han) 60. tuſend Rijksdaler/ och 20. tuſend
Polenſke Gylden vthi Dyttingar: Wele j migh /
mijn dotter/och alla the Poler ſom leffua/ och j haf-
wa icke ihiälſlagit/med mig låta dragha heem igen /
ſå wil iagh edher ſamma Penningar låta tilſtälla /
och hwadh ſom tilbaka ſtår / hijt in förſkaffa. The
ſwarade: Låta tigh löös medh tijn dotter och alt
titt folck/och dragha ſin koos / är än nu för bittigt
at tala om: Men hwar tu begärar at haffua tijn
dotter til tigh/ ſå giff oſſ the 80000. daler vthi wår
ſkatt/ſå ſkal hon koma til tigh/elieſt intet. Woiwo-
den ſwarade: Hwadh ſkal iagh göra? Jagh wil leff-
na och döö medh mijn dotter/thet gånge medh migh
ſom Herren Gud wil / förer mijn dotter hijt til mig/
medh hennes Hoffmeſterinna och hela Frwtimbret/
ſå wil iagh giffua edher Penningarna / och hon bleff
tå ſtrax hämptat / och Penningarna woro rekna-
de. Fadhren anammade dottren til ſigh / och the
Muſkowiter penningarna: Och Woiwoden ſadhe
til them medh klaghande tårar:

J Knäſar och Bajorer/haffua handlat emoot
oſſ ſom inga åhrlige män/ J ſäija at Demetrius icke
haffuer warit Jwan Waſiliwitz rätta naturligha

Vehemens proteſtatio Palatini Sandomirienſis de injuriâ, ſibi & ſuis Polonis facta.

Son/

Son/och haffua honom doch lijkwäl lătit öffuer edher regera ett heelt åhr igenom/och honom för ider Herre och Storfurſte anam̃at/tå han kom ifrån Polen medh en ringa hoop folck / och föll in vthi Landet: J haffua fallit och wijkit ifrån Boris Gudenow/medh ſå många tuſend man/ och begiffuit eder til Demetrium/ſom til eder rätta och naturlige Arffherre/ther igenom wij vthi Polen ſedhan intet an̄orlunda haffua kunnat troo eller tänkia/ än at ſå vthi ſanning wara ſkulle/ſom han tilförenne föregaff / oc wij tå någhorlunda twiſlade: J haffua iw Boris medh huſtru och barn för hans ſkuld ombracht / och hela hans ſlächt vthrotat: J haffua honom krönt til edher rätta Herre och Storfurſte: J haffue genom edhra fulmyndighe Sändebudh lătit tacka oſſ i Polen/at wij haffua honom ſå åhrligen vnderhållit/ vptuchta lătit/och på fötterna hulpit: Edra händer/Segel och Breff/witna och betyga thet/at han är then rätta Arffurſte til Ryßland: J haffue begärat/at wij ſkulle giffua edher Storfurſte wår kåre dotter til ſijn Gemåhl/hwilket j ingalunda kunne neka eller förlökna: Wij haffue wår dotter intet tilbudit eller *præſenterat* för edhtr Herra: Han haffuer thet igenom edher Knåſar och Bajorer förwärffua lătit: Wij haffue och icke heller ther til för welat bewilia/för än thet ſkulle ſkee genom alla Ständernas ja och ſamtyckie/och haffua förnummit /at han ſkulle wara then rätta Arfherre: Thet haffue j iw lătit oß wetta och förnim̃a: Edher Breff ſkole thz vthwijſa / ſom hoos wår nådigſte Konung vthi Polen i förwaring liggia: Edhra vthſkickade Sändebudh haffua thet ſamma för H.B.M. berättat och be-

bekräftigat: Hwij diärfues j nu ſäija/ at han icke hafuer warit then ſanſkylligaſte? Medh hwadh ſamwet kunnen j öffuer oß Polackar klagha / och ſäija / at j vthaff oſſ äre bedragne: Wij Poler hafua ſom åhrlighe män trodt edher ord/ Breff och ſegel/ſamt edher Korskyßning. J haffua oß bedraghet / och icke wij edher: Wij äre kompne til edher ſom wän̄er och bröder/ men j haffue handlat emoot oſſ ſom the aldraſlemeſta och argeſta fiender: Wij haffua vmgåtz medh edher vthan all liſt och bedrägerij/ thz wij ther vtaf kun̄e bewijſa/at wij icke hafua rykt til ſamman vthi en hoop/vtan haffua oß åthſkilt hwar ifrån andra vthi många delar / huus och härbergen lătit locera / hwilket wij ingalunda hadhe giordt / ther wij hadhe hafft någhot ondt i ſinnet: Men j haffua ſåſom heemligha Mördare och ordlöſe Män vppå oß lurat: J haffua hafft honing i munnen/oc bitter galla vthi hiertat: Medh munnen haffue j oſſ helſat: Medh hiertat hafwe j tänckt oſſ til at dräpa och mörda / ſom nu noghſampt för ögonen vppenbart är / ther öffuer GVDh ſigh förbarma: Huru många hundrade bedröffuade änckior och Faderlöſe barn haffue j medh edart mord vthi Polen giordt/ hwilket när the ſådant förfara / warda the vtan all återwändo/in̄erligen ropa och ſucka til Gudh bådhe dagh och natt/at han ther öfwer hämpnas ſkal: Huru kunne j ſådant för Gudh Alzmechtigh förſwara? Hwadh för beröm warder edher ſådant vthi frem̃ande Land giffuande? Och om han nu icke hafwer warit then rätta Arffherre til edart Land/ hwadh hafwa tå the oſkyldighe Muſicanter/Jubilerare och Köpmän emoot edher giordt och ſyndat / ſom ſå obarm-

barmherteligen äre ihiälſlagne: The haffua intet taghet edher någhot ifrån: The haffua fördt koſteligha warur hijt in i Landet/ hwilka j nu altſammans vthi edhra händer haffua. Hwadh haffua andra oſkyldighe menniſkior/ Frwer och Jungfrwr ſyndat edher emoot/medh hwilka j haffua ſå illa hållit hws/och all öffuerwåld tilfogat? Hade wij hafe fiendſkap medh edher vthi ſinnet/ wij hadhe intet draghet til edher medh femtuſend man/ther wij wäl wiſte/ at j här wore öffuer elloffue gångor hundrade tuſend man; Wij hadhe och wäl kunnat föra medh oſſ een Krijgzmacht: Wij äre kompne til edhtr vthi all wänligheet til Bröllops/ men wårt folk haffwa ätit ſigh til dödz/och vpgiffuit ſin anda/ och äre röfwade ifrån alt thet the haffua åth/ och medh ſig haffua fördt: Mene j at Gudh i himmelen/ ſom är vthi alla ſina ſaker rätteferdigh/ warder icke i ſinom tijdh öffuer edher och edart folck/ ſådana förrädeligha mördiſka gärningar ſtraffande? Thet vthgutna oſkyldigha Blodh warder til GVDh om hämbd ſkrijande: Bedröffuade Enckior/ Fadherlöſe barn wända intet igen medh theras bittra tårar och ſwåra ſuckande/ för än Herren GVDh warder medh ſin dom och näffſt kommande: Wele j til fylleſt oſs vpſluka och fördärffua/ thet måghe j göra/Gudh ſkal döma emellan oſſ och edher. Wij tröſte oſſ ther widh/ at wij haffue ett gott Samwett för GVDh/ och haffua doch aldrigh tänckt någhot ondt emoot edher vthi wårt hierta. The Muſkowiteſke Knäſar och Bajorer ſwarade: Tu Woiwode haffuer ingen ſkuld/ey heller wij Bajorer/ vthan titt mootwillige Folck/ ſom medh wåld haffua ſkämt wåra medhbrödhers

Reſponſio Muſchovitarum de proteſtatione Palatini Sandomirienſis cum excuſatione.

dhers huſtrur och döttrar/ öffuat ſtort öffuewåld på gatur och gränder/ them ſlaghit/ förmaledijat/ beſpottat/ hugget/ mördat/ hotat och giordt hela menigheten vproriſk/ſå at icke mögeligit war at ſtyra ſå många hundrade tuſend man/när the äre giorde vproriſke/och vpwäckte til ondt. Thernäſt ſå haffuer tijn Dotters ihiälſlaghna man/ ſielff giffuit orſaak til ſin vndergång/ vthi thy/ at han haffuer förachtat wåra Gudhar/Sedher/Ceremonier/ och oſſ/ och wille affſkaffa wår gambla ſanna Grekiſka Religion/ och införa i ſtadhen igen then Affgudiſka Päweſka Religionen/ vthöſt Rijkſens Skatt och Ränta på the fremmande/ framſatt the Poler för wår ägen Nation/ingen tilſtådiädes aff oſſ at komma til ſigh/ medh mindre thet war the Polers willia och ſamtyckie: Föreent ſigh medh Konungen vthi Pålen/ ſom honom giorde all hielp och befordring/ at han bekom in thetta Muſkowiteſka Regementet/ och loffuat/ at wela bryta och til intet göra thet ewigwarande Fridzfördragh/ſom war emellan Swerige och Ryßland vprättat/ och ſtälte thet allaredo vthi wärcket/och lät föra til Jwanogorodt ſå många tuſende Balckar/ther medh han lät ſkijnbarligen påſkijna/ hwadh för Blodhbadh han åmnade the Finſka och Swenſka/ ſom woro och äre wåra wäner/hwilket han altſammans giorde oc handlade emoot ſijn Eedh och tilſäijelſe. Ryßland är jw wårt eghit Land/och hörer ingalunda någhon annan til/ wij haffua honom thet vpdraghit/han ſkulle haffua warit tackſam/ och betrachtat til hwadh åhra och Majeſtet wij hafue honom vphögt/hållit och åhrat oſſ och wår Nation mera än ſom fremmande/ ſå hadhe

dhe han wäl bliffuit Demetrius för hela werlden/ ö-
anſeedt at han icke then ſamma war. Han wiſte wäl
ſielff / at han icke war then rätta Demetrius / för
hwilken han ſigh vthgaff. Thet wÿ honom anam-
made och vptogho för wår Storfurſte / ſkedde för-
nämligaſt för then orſaak ſkuld / at wÿ wele bliffua
aff medh Boris Gudenow/oc woro i then meningen
at wÿ ſkulle thet haffua giordt oſſ til förbättring /
ſå förnummo wÿ annat/ och at han hadhe alt ondt i
ſinnet emoot oſſ. Han åth Kalffuaköttt/och förde
vthi alla måtto ett kätterſkt leffuerne / och hade oſſ
näſtan til thet ſamma twunget och trugat /och me-
ra an̄at göra/ſom oſſ icke hade warit ſedan til äwen-
tyrs kårt och berömlighit.

Therföre på thet/at wÿ ſådant vthi tÿdh wele
förekomma/haffue wÿ honom ihiälſlagit/ och hwar
han än nu icke wore dödh/tå wele wÿ nu honom drä-
pa och ihiälſlå. Thet många oſkyldighe vthi vpro-
ret äre med omkomne/ſee wÿ intet gärna/ vtan ön-
ſke heller at the wore i lÿfuet/effter thz är ſkedt vthi
ſielffua vplopet/vtaf then harmgirige oc förbittra-
de menigheten / hwilkens grymhz oc öfuerdådighet
ingen hafuer kun̄at ſtilla oc motſtå/mykit mindre til
baka hålla/kun̄e wÿ ther til intet ſwara:

Hwadh Frwer och Jungfrwr belangar / the
äre intet dödhe / vthan behåldna / och må wäl/ och
förhållas hoos wåra Huſtrur och Barn / och haff-
ua bättre daghar än ſom nu tÿn dotter haffuer /
begärar tu them hÿt til tigh/ſå ſkole the kom̄a/doch
wele wÿ förſt at tu ſkal göra oſſ een Eedh/ at hwar-
ken tu eller någhon vthaff tÿn Slächt /ſkal oſſ vthi
någhra måtto thenna *Injuria* tilräkna / eller oſſ och
wårt

wårt Land någhon ſkadha tilfogha/ hwarken medh
mord eller brand. Och effter myckit vthaff
Konungens Folck vthi therta tumultet är ihiälſla-
ghit/wele wÿ at tu all mögeligh flÿt ſkal anwända/
at tu oſſ medh Konungen fördragher. Wÿ wele
och / at hwadh ſom råſter vppå the 55. tuſend Rub-
lar/ſampt alt thet ſom Demetrius haffuer ſickat til
tÿn dotter vthi Polen/och giffuit bort aff Clenodier
och ſmycken/ och wÿ miſte vthur Skattkammaren /
ſkal betalas och igen leffuereras/ huilket ſå ſnart thz
ſkeer/ſkalt tu medh alt titt folck komma löös. Hwar
och icke/tå ſkolen j alleſammans / faſt om j än twå
gångor ſå många woro/bliffua förwarade vthi torn
och hächtelſe: Ther efter må tu wetta tigh och tina
ſaker rätta.

Woiwoden ſadhe: Hwadh the ſkäncker och gåf-
wor tilkomma / ſom Demetrius haffuer ſickat och
giffuit wår dotter/ſå hafwer hon them alla fört hÿt
in medh ſigh/ſampt thet ſom wÿ haffua giffuit hen-
ne medh til Brudeſkatt/thet haffuer hon jw altſam-
mans gifuit och öfwerantwardat eder tilbaka igen /
och är förd hÿt til migh vthi en nattkiortel / ſåſom j
ſielfwe wetta / och hafwa ſeedt: Men hwadh ſom
är bortta blifwit vthi tumultet/tå j hafwa bortfört
hennes Frwtimber/måge j bättre wetta hwart thet
är taghet wäghen/än ſom wÿ. Och vndrar oſſ icke
lÿtet på edhart ochriſteligha anmodande / at j ſom
haffua oſſ förſt röffuat och plundrat / wele nu på
nytt fråga/ och fordra thet altſammans igen vthaff
the nakna och plundrade / ſom ingen ting haffua /
vthan blotta ſärkiarna. The 80000 daler ſom wÿ
hafwa edher tilſtäldt på wår dotters wäghna/ vthi

 thenna

theña wår ſtora nödh oc ålendighz/thet hafuer wa-
rit wårt ägit/och icke then ringaſte Fyrick aff edart
godz: Kunna och intet heller mera wetta edher til
willia.

Thet ochriſteligha och tyranniſka öffuerwåld/
ſom j oſſ och wårt medhfölie haffua tilfogat / wele
wij ſwåria och loffua / at wij ſådant aldrigh håmp-
nas wele/vthan wele ſådant heemſtålla GVdh Al-
mechtigh / ſom ſågher: Migh hörer håmbden til/
Jagh wil wedhergålla. Han må ther öfwer döma
och håmpnas.

Palatinus Sandomirienſis excuſat ſe poſſe Muſc hovitas reconciliare Regi Poloniæ de cæde in ſubditos perpetratâ.

Hwadh Konungen i Polen / min nådigſte Herre
tilkommer/kan iagh intet ſäija / eller edher ther om
förſäkra. Ty the måſte ſom ihiälſlagna åro/ wore
hans Vnderſåter och tiånare / och når han ther om
förnimmer/at ſå omenniſkligen och ochriſteligen med
them år omſprungit/går thet H. K. M. vthan tuif-
wel myckit til hiertat. Han år intet min lijke / han
år min Konung och Herre: Huru kan iagh honom
medh edher förlijka? Begårer förthenſkuld thet in-
tet vthaff migh/ſom år omögelighit. The Muſko-
witer ſwarade: Effter tu intet thet wil/ ey heller
göra kan/ſå måſte och ſkal tu och alla tina Poler wa
ra wåra fångar/ til thes wij ſee på hwadh medel wij
kunna oſſ medh Konungen i Polen förlijka / och tu
ſkaffar oſſ igen / hwadh ſom wij miſte vthaff Skat-
kam̃aren/och alt oſſ betaler hwadh ſom vppå thet-
ta krijget år anwåndt. Woiwoden ſwarade: Hwad
min GVDH wil / thet ſkee/all mijn lycko och moot-
gång kommer vthaff honom / iagh wil medh tola-
modh draga mitt kors/ thet han migh vppå lågger.
Målet år ſatt/huru myckit / och huru långe j ſkole

göra migh ſkadha. Görer alt thet ſom Gudh edher
tilſtåder/migh til at göra/mera kunnen j migh intet
göra/ eller them ſom medh migh åro. Wordo för-
thenſkuld nu then 31. Maij förſkickade ifrån Mu-
ſkow/vndantagandes Konungens Såndebud Gon-
ſeuſki/och fördes Woiwoden / ſamt Furſtiñan hans
dotter/Frwtimbret / hans Son och dotter man til
Jaroslaw / och förwarades ther vthi en gård medh
ſtarck wacht. Hans tiånare och the andra Poler
ſattes i Tornet / och fördes ſomblighe til Caſtrom /
Galitz/Wologda och Cazan/ oc ſattes ther in/ther
the intet annat fingo ån watn och brödh / the ſom
icke hadhe ſielfua peñingar / eller añat ſom the kun-
de ſålia och köpa ſigh maat före/fördrefwo ther ſin
tijdh vthi ſtoor ålendigheet/ til thes the vnderligen
wordo förloſſade/ſåſom hår effter ſkal förmålas.

Sandomirieñſis cũ omnib. Polonis, Regio oratore excepto, Muſcovia aliò ablegatur & carceri mãcipatur.

Så åndoch Demetrius/ Jwan Waſiliwitz råtta
naturligha Son/år för ſin onda natur ſkuld ſanfår-
deligen aff Boris Gudenows tilſkyndan vthi Vglitz
ihiälſlagen / ſom effter Regementet trachtade/ och
thet inſick/ och Griſka Trepeja ſom war en Munck /
och vtaff Ryßland rymde/ och ſigh vthgaff för De-
metrio/och medh the Polers macht intog Ryßland/
bleff mördat vthi Muſkow / ſå at ingen twiffuels-
mål ther om år: Lijkwål finnas ån nu många ſom
ſtråfwa hår emoot/och ſåija/at han år icke bleffuen
ihiälſlagen/vthan vndkom̃en / och thet hafwer wa-
rit alt en Demetrius / bådhe then ſom bleff i Vglitz
och vthi Muſkow ihiälſlagen/och doch vpſtodh/ och
begynte åter krijgha/och thet inbördes krijghet ſom
hår til ſwåfwat hafwer/och ån nu ſwåfwar / medh
ſtort buller och blodzvthgiutelſe förer/ſå at the De-

metrij äre otalige/ och blifwer på them ingen ända/ oanseedt at the bådhe dräpas / mördas/ brännas / tå få the lijkwäl en annan strax igen/ och han kommer altijdh sin koos/ och måste lijkwäl wara then första och Jwan Wasiliwitz naturligha Son/ och på thet/ at man Sanningen här om wetta skal/ wil iagh thet korteligen förklara och bewijsa/ huru saken sigh ther medh haffuer/ och at thet ingalunda är en Demetrius/ som the Poler/ Jesuwiter och the vproriske Muskowiter säija/ vthan the haffua warit många / och äre bådhe ihiälslaghna/ then ena effter then andra/ som tilförenne är omtalat / och at ingalunda Griska Trepsja/ eller the andra som effter honom kommo / haffuer warit then rätta Demetrius/ vtan en skälm och Förrädhare / sampt the andra / och hafwa thet nampnet sigh falskeligen tilägnat.

Argumenta et rationes quibus ostenditur Pseudo Demetrium non naturalem & genuinum filium fuisse Iohannis Basilij, sed aliũ adulterinum, furem & impostorem.

Ty först ther thenna Griska/ som Landet medh Swärd intogh/ och nu vthi Muskow wardt ihiälslagen/ skulle wara then rätta Demetrius/ som bleff vthi Vglitz dräpen / skulle han tå icke wara meer än 22. åhr/ ther thenna som nu mördades / war öffuer sina 30.

Thernäst / strax effter hans Kröning war hållen / kom en Munck til Muskow/ aff thet Klöstret ifrån hwilket Griska hadhe rymdt/ och kände honom igen/ och sadhe öffuerlindt vppå Slottet / at Griska war en löghnare och Landzlöpare / och icke Jwan Wasiliwitz Son Demetrius / för hwilken han sigh vthgaff. Ty han war then samma som honom hade lärdt läsa och skriffua / och kände honom grant och hans Slächt. Therföre Folcket togho honom fatt / hade honom fram för Griska. Men Munken war oförfärat/ bestod sina ord/ säijandes Griska vp i ögonen/

nen/ at han omgicks medh lögn och bedrägerij/ måste förthenskuld vthan all Lagh och dom ynkeligen döö och omkomma.

Til thet tridie/ haffuer Griskas ägen Faderbroder thet samma icke allenast bekändt vthi Ryßland för the stora Herrar/ i Polen för Konung Sigismundo och Rådet/ vthan och i Swerigie för Konung Carl then Nijonde/ Christeligh i åminnelse/ at han icke war then rätta Demetrius / för hwilken han sigh vtgaff/ vtan hans brodersson/ oc hade warit ther af honõ insatt i klöstret/ at hã ther skulle lära späckia oc twinga sin skalckachtiga natur/ igenõ thz stränga lefwernet som Munckerna ther föra/ oc efter thz honõ icke behagade/ rymde han ther ifrån åth Polen/ oc lärde ther i några åhr många stycker i Krijgzhandlingar / oc gaf sig sedan vth/ igenom onda meñisklors råd oc tilskyndã/ sõ Ryssland oc Boris Gudenow intet gott vnte/ för Demetrio/ Jwan Wasiliwitz son/ ther med han tå Regementet fick öfuer the Muskowiter.

Til thz fierde/ betygade thz oc Knäs Wasili Jwanowitz Zuski/ sõ sedã wardt Storfurste/ at han ingalunda war Demetrius/ för hwilken hã sig vtgaf. Ty hã war thẽ sama sõ hade seedt then andra rätta lefwãdes/ oc når han war ihiälslagen/ kändt then sama dödh/ oc låtit honõ begrafua. Therföre Griska låt tå honom fånga oc föra vth på torget/ oc läggia hans hufwud på en stock/ achtandes låta honõ ther halshugga/ hwar han icke wille thz förlökna/ sõ hã hade vtsagt. Men efter lijfuet war honõ kärare än döden/ oc han rygde sijn ord/ oc giorde sig til en lögnare / oc achtade mera lögnen oc lijfuet än sañingen oc äran/ medan han wiste/ at hoos Ryssarna achtas åhra och oåhra lijka högdt/ skonade tå Griska honom och gaf honom löös.

Til thet fempte / hafwer och en gammal Bajor
vthi Vglitz bekändt/och sin korskysning giordt/som
war 105 åhr gammal/och tiänte Demetrio vthi Vg-
litz/tå han bleff ihiälslaghen/ at han ingalunda war
then samma/för hwilken han sigh vthgaff. Ty han
hadhe seedt then andra liggiandes dödh på marken/
och honom känt sedan han wart ihiälslagen.

Til thet Siette/hafwer en gammal Apotekare /
som vthi Storfurstens Apoteek öfwer 40. åhr tiänt
hafwer, benämd Arendt Clausen sagdt/at han hade
Demetrium kändt tå han war ett barn / och sadhe /
at then rätta Demetrius war til hy och skapning lijk
sin modher/ hwilket thenna vthi inga måtto är/som
nu sigh för Demetrio vthgifwer.

Til thet Siunde / hafwer een Liflendsk Frw aff
the Tisenhuser/som wistades vthi Frwtimbret hoos
hans modher Maria Fredrova Nagai / vppenbarli-
ghen sagdt och bekändt/ at han ingalunda war then
rätta Demetrius/vthan en annan / efter hon hadhe
warit tilstädes/ tå then andra bleff ihiälslaghen och
begraffuen.

Til thet Ottonde: Effter thetta rychtet mykit
vthspriddes/ at han icke skulle wara then rätta De-
metrius / gick han tå til Klöstret til Jwan Wasili-
witz Furstinna/som han hölt för sijn Moder/och sa-
dhe til henne/huru han hadhe i sinnet / at wilia låta
vpgraffua then Präste Sonen/ som för honom bleff
ihiälslagen/och Furstligen begraffuen/och läggia ho
nom på en annor stadh och rum. Men Furstinnan
stodh ther emoot / wiliandes thet ingalunda bewil-
ja / althenstund hon wäl wiste / at thet war hennes
rätta naturliga Son / som vthi Vglitz bleff ihiälsla-
gen

gen och begraffuen. Ther vthaff nogh märckian-
des är / at hwar Griska hadhe warit hennes rätta
naturligha Son/ så hadhe hon wäl ther til bejakat /
på thet hon thes bättre någhorlunda hadhe kunnat
stadhfästa hans Regemente/och kommet vtaff the-
ras mißtancka och twiffuel/som the om honom fat-
tat hadhe. Men thet hon medh honom skrymtade/
och kallade honom sin Son / giorde hon för then or-
saak skuld/ at hon ther igenom kom til sin förra hög-
heet igen/ och fick godha daghar/ och gärna sågh at
Boris medh sijn Slächt bleff förtryckt / som hadhe
låtit ihiälslå hennes Son.

Til thet Nijonde / så haffuer Pieter Bosmanno
som war hans aldratrognaste Rådh och tiänare/och
för honom wågade sitt lijff och leffuerne / för månn-
ga åhrlighe män heemlighen bekändt och sagdt / för
än han för hans skuld wardt ihiälslagen / at han in-
tet war then rätta Demetrius / för hwilken han sigh
vthgaff/ vthan en annan: Och effter han war en
tapper Herre/och the hadhe honom hyllat/sworit oc
krönt/ skulle the bedia GVDh/ at han wille honom
bewara vthi sitt regemente / the kunde ingen bättre
eller förståndighare Herre vthi Rysland bekomma /
än som han war.

Til thet Tijonde / haffuer Jan Sapia och mån-
ga andra Poler sagdt / at han skulle haffua warit
Stephani Bathorij Son/och the hadhe honom hul-
pit til thet Muskowitiska Regementet / och må-
ste och skulle wara Demetrius/Jwan Wasiliwis son/
som bådhe vthi Vglitz bleff ihiälslaghen/och sedan i-
gen i Muskow/och nu åter igen vpstådt/ och wil the
Muskowiter twinga til lydno och hörsamheet igen /

om Ryssernа än ther öffwer woro galna/och om han än bliffuer slagen/wele the än tå wäl få flera igen/ til thes the bekommo öffwerhanden medh the Muskowiter/och them vnder theras Ook och Regemente twingat.

Vthaff alt thetta kan hwar och en förståndigh menniskia/ som wett och skäl haffwer/ och sanningen wil bijplichta / görlighen see och förnimma / at Demetrius Jwan Wasiliwitz naturligha Son ingalunda meer är för handen / icke heller then förlupna Muncken Griska Trepeja / som sigh för Demetrio falskeligha vthgaff / vthan the äre bådhe om halsen komne/ dräpne och mördade / och haffwa lijkwäl flere Demetrios vpdichtat/ ther öffwer myckit ondt och stoor blodzvthgiutelse är skeedt/ och än dagheligen skeer / så at the Poler och Casacker drijffwa ett sådhant aperij medh thet plumpa och oförståndighe Muskowiter/at så snart en Demetrius omkommer / få the strax en annan i stadhen igen / så at på them bliffuer ingen ända.

Occiso Pseudo Demetrio primo, Vasilius Iwanovitz plurimorum suffragiis in magnum Ducem eligitur.

Sedan nu Griska dödh och vpbränd war/ vtwalde the vthi Muskow Knäs Wasili Jwanowitz Juski til theras Zaar oc Storfurste / och krönte honom Anno 1606. then 1. Junij / och swor honom nästan hela Landet / bådhe Andelighe och Werldzligeh/ Adel och oadel/ vndantagandes the Casacker och någhra Städher vppå then Polenske Gräntzen / som wore Demetrio myckit bewåghne / och hadhe fått vthaff honom stoor Frijheet / och nu fingo en rööк/at han skulle wara vndkommen sielff tridie til Polen / och sigh förhålla hoos Woiwodens aff Sandomirs Gemähl/för hwar skuld the höllo sig stilla / oc wille intet

tet swäria Juski/ för än the fingo höra mera kunskap ifrån Polen.

Magnus Dux Vasilius Iwanovitz purgat se coram Rege Poloniæ propter Polonorũ cædem Muscoviæ perpetratam.

Strax Juski krönt war / affärdade han sina Sändebudh til Konung Sigismundum vti Polen/ begärandes at thet gambla Förbund om fridh/ Rijken emellan skulle obrotzligen hållas / och ingalunda tilstädia at någhot infall skulle skee vppå Gräntzen/ oc at han wille hålla medh honom godh Nåborskap / oc skickade honom stora skänker/och giorde sijn endskyllan om the Poler / som bleffuo ihiälslagne vthi Muskow/för thz stora öfuerwåld skul som the hade giort på Menigheten/ medh röffuande / wåldzwärckan / qwinfolcks skämande / dräpande oskyldighe menniskior/ och annat mera / ther vthöffuer Menigheten är til vproor vpwäckt/och så förbittrat / at hon intet kunde stillas/för än några hundrade Poler wordo ihiälslagna/medh then Landzlöparen och förrädaren Griska Trepeja/som sigh osanferdeligen haffwer vthgiffuit för Demetrio/ Jwan Wasiliwitz son/ och thetta ynkeligha Blodhbadhet til wäga kommet/ doch haffuer han lijkwäl beskyddat och förswarat hans Sändebudh/så at them intet ondt hwarken til godz eller lijff haffuer skadhat / och wil them medh thet första affärdiga. Konungen swarade/at hwad honom tilstodh / wille han wäl medh honom hålla Nåborskap/och skickade honom sina Föråhringar igen/och begärade at han skulle sända hans Sändebudh tilbaka. Hwadh til the ihiälslagna Poler belangande är / sadhe han/at the Poler wore ett fritt Folck / och måtte draga hwart them syntes/the hadhe medh een frij wilia folgdt Woiwoden aff Sandomir ther in til Bröllops / hadhe the någhon oför-

råttat/skulle the sielff swara / för theras skuld hade han medh honom intet til at skaffa. Men hwadh theras slächt och wänner / som äre så ynkeligen förmördade/görandes warda/kunde han hwarken styra eller wäria/the woro Herrar vthi Polen / och ett fritt Folck. Om the sådant wille hämpnas/måtte han thet låta skee/ ther medh Sändebudhet drog sin koos/och Zuski skickade strax hans Sändebudh heem igen.

Rumor spargitur Pseudo Demetrium primum in Poloniam evasisse, ibiq; de novo exercitū comparare.

Medhan thetta så förhandlades/yppades meer och meer vthi Landet/at Demetrius war wisserligen vndkommen/och wistades vthi Polen / och församblade folck tilsamman/och wille på nytt intaga landet / ther vthöffuer the Muskowiter bleffuo myckit vnderlige oc sälsam̃a vti sinnet/ oc wiste intet hwad the skulle troo. Oc på thz folcket icke skulle låta sig genom sådant taal och squaller förföra och bedraga/ och falla ifrån Zuski/ skickade han några sina förtrognaste tiänare til Vglitz/oc låt Demetrium/ som för 17. åhr war ihiälslagen oc begraffuen/aff iorden vptagha/och til Muskow föra/och ther läggia vti kyrkian/och begraffua hoos sina Förfädher/på thet at menige man skulle see/ huru the hadhe warit bedragna aff then förföraren/som the hade ihiälslagit/ och sigh för Demetrio vthgaff / och nu åter på nytt igen skulle wara vndkom̃en / oc sig i Polen til krijgz vtrusta/aldeles een vpdichtadt lögn wara / och at ingen thera vthaff them skulle wara til. Ty then ena hadhe the nu seedt både wara ihiälslagen och vpbränd/ och then andra som war then rätta sanskyllighe Demetrius / och vthi Vglitz wardt ihiälslaghen/hadhe han låtit sijt hämpta. Och på thet han skulle them

Corpus genuini Demetrij effoditur, et Muschoviam trāsfertur, sepeliturq; juxta patres ipsius.

thes bättre vthi Troonna styrckia / låt han heemligen förgöra ett barn om 9. åhr/ och göra til thet een ny kista / och swepte thet medh kosteligha reena klädher/ och föra thz åth Muskow/emoot hwilket han sielff / sampt the förnämsta Knäsar och Bajorer / Munckar och Präster drogo medh kors och fana och ståteligit Proceß/och förat in vthi Stadhen/och låt vthropa och förkunna / at then helige Knäs Demetri/ som vthi sin barndom war vthi Vglitz oskyldigh dräpen på sitt nijonde åhr/och nu vthi 17. åhr hadhe leghat i Jorden / sågh så wackert och friskt vth/lijka som han hade i gåår bliffuit dödh: Hans myssa/ samt hans klädher som han hadhe hafft vppå sigh/ woro hwarken förrotna eller förfalna/ey heller kistan ther vthi han hadhe leghat/ något gam̃al bleffuen/ vtan ny. Then som begärade thet til at see/ han skulle gåå vti kyrkian/så skulle han thz få see/och sañingen förnimma. Zuski bestälte och heemlighen/at någhra hälsosamma menniskior giorde sigh siuka / och krupo vppå händer och fötter in vthi Kyrckian til Demetrij Lijk / och någhra låto ledha sigh / lijka som the hadhe warit blinda/ och bådho Demetrium om helsa och Syyn / som doch hwarken siuka eller blinde woro. När the en halff tima hadhe warit vthi Kyrckian/ och tilbedhit Demetrium / gick then som laam war / frisk och hälsosam vth. Then som blind war / fick sijn Syyn igen / och wijste sigh för Folket / och sadhe / at then Helighe Demetrius hadhe them hulpit: Hwilket thet Barbariske och eenfaldighe Folcket trodde / och bedreffs ett skräkelighit Affguderij medh thetta Lijket / så at GVDz

Magna idololatria perpetratur circa sepulturā & funus genuini Demetrij.

vthi himmelen ther öffuer wredgades / ſå at han nå-
ghra ſtraffade / ſom ſådant gäckerij bedreffuo / och
gingo i kyrkian / och tilbodho Demetrium / ſå at en
ſom giorde ſigh blind / och låt ſigh ledha i Kyrckian /
och en annan ſom giorde ſigh lam och ſiuk / och ſigh
båra låt in i Kyrckian / och badh at Demetrius ſkul-
le honom hielpa / ſtraffade Gudh ſå / at then ena blef
blind / och fick aldrigh ſijn ſyyn igen / then andra död-
de för än han kom vtur Kyrkian / och wele förthen-
ſkuld ſedhan intet mera gå tijt / och göra gäck vtaff
then dödha / och tå låt Zuſki ſtångia Kyrckian igen /
och befalte Präſterna ſäija / at then helighe Deme-
trius wardt aff ſådant ſtort öfuerlop myckit beſwä-
rat / och wredgades ther öffuer. The ſkulle nu vpå en
tijdh låta honom hwijla ſigh / til thes han bleffuo å-
ter igen gladh / och finge ett bättre modh / tå ſkulle
the komma igen.

Dolus Gregorij Schachopski.

Vthi tumultet när Demetrius eller Griſka wart
ihiälſlaghen / haffuer en Knås / benämd Gregori
Schachopſki / ſtulit och röffuat vthur hans kammar /
Rijkſens Secret och Inſegel / och drogh ther medh /
ſampt twå Polackar / ſom han vti Muſkowitiſke klä-
dher hadhe vthklädt / åth then Polenſke Gräntzen /
och när han kom 18. mijl ifrån Muſkow vti en ſtadh /
ſom heter Zirpokow / drogh förbenämde Knås med
the twå Poler / in vthi ett Hws til een Tyſk hustrw /
ſom ther bodde i Staden / och fick ſigh maat / oc när
han wille färdas / gaff han henne een hand full med
denningar / ſäijandes: Tagh thetta thenna gången
til godha / på en annan tijdh när iagh kommer igen /
wil iagh giffua tigh meer / laga ſå at tu haffuer godh
Miödh och gott brännewijn för oſſ och wårt krijgz-
folck /

folck / när wij komma igen / edher Nation ſkal intet
ondt wederfaras. Qwinnan frågade them / hwadh
äre j för män? J tale ſälſamma ting. Knåſen ſwa-
rade: Jagh är en Knås ifrån Muſkow / och berät-
tar för tigh / at Storfurſten Demetrius haffuer nu
ätit och drucket hoos tigh / hwilken the Muſkowiter
haffua tänckt at ihiälſlå: Men han är vndſluppen /
och the haffua dräpet en annan i ſtaden för honom /
och redho ther medh ſin koos ifrån henne / och drogo
öffuer älffuen Occa / och gaff Färiemannen ſom them
öffuer förde 6. daler til dryckes penningar / och frå-
ghade honom om han them kände / han ſadhe / ney:
Knåſen ſwarade / tijgh ſtilla / tu haffuer öffuer fördt
Storfurſten Demetrium / See / ther ſtår then vnge
Herren för tigh / hwilken the Muſkowiter hadhe we-
lat dräpa / men GVDh haffuer honom för them be-
warat / at han är vndan kommen / och när han kom-
mer tilbaka medh ſitt krijgzfolck / ſkal han göra tigh
til en wäldigh man / och redh ſå ſin koos til Putimel /
och förde vthi hwart Härberge ſamma taal / at thet
på ſijdſtonne kom til Muſkow / ther aff the Muſko-
witer fingo ſälſamma tanckar.

Schachopski ablegat duos Polonos Sandomiriam versus, ut nuncient Polonis acta Muschovitarum.

När förbenämde Knås Gregori kom något när
Putimel / ſkickade han the twå Poler öffuer Gränt-
zen in vthi Polen / hwilka ſigh ſtrax begåffuo til then
Sandomirſke Woiwodens Furſtinna och Hwsfrw /
och berättade henne / huru alla ſaker wore öffuerlup-
na vthi Muſkow / och huru Knås Gregori hade hul-
pit them vthur Landet / och huru han hade vthlof-
wat at wela hämpnas Storfurſtens dödh vppå the
Muſkowiter / at the ſkulle ther vthaff intet ſynnerli-
gen roſa marcknaden: Han wille ſkriffua til Polen /
lijka

lijka ſom til ſin Herre Demetrium / at han ther wore / och ſigh ther vppehölt / the ſkulle åter igen ſkriffua til honom / lijka ſom Demetrius wore ther ſielff / och wille innan en kort tijdh komma til honom medh gott vthwaldt bewäpnat krijgzfolck.

Sedan the Poler ſkilde ſigh ifrån Knås Gregori / drogh Knåſen ginaſt åth Putimel / och fordrade hela Menigheten til ſigh / och gaff them tilkänna / huru the Muſkowiter hadhe i ſinnet at wela förgöra Demetrium / och huru vnderlighen GVdh hadhe hulpit honom ther ifrån / oc huru alla the Poler ſom medh honom woro / bleffuo ihiälſlagna / och han nu war ſielff draghen til ſijn Furſtinnos modher / Woiwodinnan til Sandomir / och wille ſigh een ny krijgzmacht förſkaffa / ther medh han wille hämpnas vppå the meenedighe Muſkowiter / ſom the aff hans breff hadhe til at ſee / vthi hwilket han alt beropar ſigh vppå Schachopſki / at han them om hans ſaker rätteligen vnderwijſa ſkal / och tilbiudha them vti Putimel ſijn ſynnerlighe gunſt och nådhe / flijteligen them ther hoos förmanandes / at the ſkulle bewijſa honom lydno och hörſamheet / och hålla ſijn Eedh ſom the honom ſworit hadhe / och hielpa til at ſtraffa the Muſkowiter / för then håån och ſpott ſom the honom giordt hadhe. Han wille ſigh beflijta / när han perſonligen til them kommo / at the ſkulle så bliffwa ſtraffade / at barnet i waggan ſkulle ſäija ther vt aff.

När the Putimelſke thetta hörde / ſkickade the ſtrax vthi the Tatariſke Ödhemarcker / och vpfordrade någhra tuſende Fäldt Caſacker / ſampt alt Krijgzfolcket medh Knåſar och Bajorer vthöffuer thet hela Putimelſke Slotzlähnet / oc vthwalde ſigh en Krijgzöffuerſte / benämd Jſtom Baſcho / hwilken medh thet Krijgzfolcket / vthi Demetrij nampn fort drogh / och twingade vthi 4. wekors tijdh öffuer 14. Slotzlän / til at ſwäria Demetrio på nytt igen / nämligen / at the wille ſtå på hans ſijda / och hielpa til at ſtraffa the Muſkowiter / ſom hade affallit ifrån Demetrio / och ſtodhe vppå Zuſkis ſijdha / öffuer hwilka tijdender Zuſki / ſampt the Muſkowiter ſigh förfärade / och förſkreff ſtrax vth öffuer hela Landet een wäldig Krijgzmacht / föregiffuandes at then Grimſke Tataren war medh ſå många tuſend man fallen in vthi Landet / och hadhe bortfördt ſå många hundrade Chriſtne Menniſkior / och wele ännu wijdhare dragha in vthi Landet til at göra ſkada: The ſkulle förthenſkuld oförſumeligen komma tilſtädes vthi Vglitz / och ſådant vthi tijdh förhindra och affwärja / hwilket och ſkedde. Men när the kommo ther tilſtädes / befunno the at ingen Tatare war för handen / vthan theras äghna Landzmän / Knåſar / Bajorer och Caſacker / ſom the Muſkowiter ſlogo ſtrax på flychten / och jagade them tilbaka / at the nödgades tagha Refugium vthi Muſkow / och the ſom icke vndkommo / wordo tå anten fångade eller ſlaghna: The ſom fångades / ſattes vthi Torn och hächtelſe / och bleffuo ynkeligen ſlagna medh piſkor och giſlor / ſå at en part måſte ſättia lijffuet til / en part ſkickades til Muſkow igen / ſom ther ſkulle berätta / hwadh the hördt och ſeedt hadhe / nämligen / at Demetrius ſkulle ſnart komma medh ſin hela Krijgzmacht / och them betala för then ſpott the honom

Iſtom Baſcho ducit Caſackos contra magnum Ducem Zuski, & 14. provincias compellit fidē dare Demetrio.

Vaſilij Iwanowitzi exercitus à Demetrianis opprimitur & fugatur.

bewüſt hadhe/och thet mord the vpå hans folck hadhe giordt.

Når Zuſki thet hördes / låt han vthropa i Stadhen för hela Menigheten/ hurn hela Landet ſtodh i fara/och hwadh för een ſtoor ſkada the Poler medh ſin falſka vpdichtade Demetrio / hadhe Landzens Jnbyggiare tilfoghat / huru Skattkammaren war toom och ledigh giord/huru många Chriſtne menniſkior wore genom Swärdzägg falna: Then vprichtighe och förſichtighe Herren Boris/medh ſijn Furſtinna/Son och hela Slächt wore för hans ſkuld dödade och omkomne/och nu vthſprijda the Poler med en hoop affſkumade Landzförrådare på nytt igen/ at then ſamma tiuffuen ſom gaff ſigh vth för Demetrio/icke är ihiälſlaghen/vthan ſluppen ſin koos/ hwilket vthi ingen ſanning är / och faſt thet än tå ſå wore / ſå är han doch lijkwäl icke then rätta Demetrius/ vtan en ſkälm och förförare/och wela honom ingalunda anamma/ på thz han icke ſkal twinga vpå oſſ then falſka Påweſka Religionen. Och på thz han Menigheten thes bättre til ett Chriſtelighit medhlijdhande beweka kunde / låt han vpgraffua Boriſes/ſampt hans Sons och Furſtinnos Lijk/ och föra thet 12. mijl ifrån Muſkow / vthi thet förnämligha Klöſtret Trois / och them ther koſteligen begraffua/ och måſte 20 Munckar bära hwart Lijk ifrån Muſkow til Trois. Han folgde ſielff medh/ ſampt alla Knäſar / Bajorer / Munckar och Präſter ſom i Muſkow wore / vthi ſina ſlädhar foot för foot. Axinia Boriſes dotter folgde näſt effter Lijken vthi en öffuertäckt ſlädha/ropade och ſkrijade: Ach wee migh arme / bedröffuade/effterlåtne/Fadher-

Cadavera Borissovij Gudenou, filij & uxoris effodiuntur, & in Monasteriũ Zergij transferũtur, & magno cum gemitu & ululatu sepeliuntur.

lösa och Modherlöſe barn: Then oråtträdige ſkälm och landzlöpare/ſom ſigh kallade Demetrius/ och war en ſtoor bedragare/ haffuer vpätit min Fadher/Modher/Brodher och hela Slächt / hwilken är och ſå nu igen för ſijn ogudhachtigheet ſkuld vpäten/och haffuer medhan han leffde / och ſedhan han war dödh/ myckit ondt vthi Landet tilwägha kommet/GVdh ſtraffe honom/ GVdh fördöme honom til ewigh tijdh.

Här hörer man nu / hurn Boris warder ynkeligen beklagat och ſörgd/och önſkat/at han ſkulle leffwa och regera/then the doch tilförenne aff ondſko och förſååt haffwa genom then falſka Demetrium förgiordt oc vnderkommit/ oc intet thz gambla ordſpråket achtat/ſom lydher/at man intet ſkal förachta oc hata gambla wänner/för än man hafuer ſeedt hwad the nyija dogha / och til hwadh the tiäna.

J medler tijdh ſtärcker ſigh alt then Putimelſke Krijgzöffuerſten Jſtom Baſcopf/och rycker nämmare Muſkow/ in til Columen / och twingar alla Hws och Städher til lydno och hörſamheet vthan något mootſtånd/ſå at han på ſijdſtonne drager vnder Muſkow/och ſlår ſitt Läger een half mijl ifrån Staden/ fordrade vp Staden och Slottet på Demetrij wägna/och at the ſkulle ſkicka vth til honom then nyija vproriſka Storfurſten Zuſki ſampt hans twå Brödhe/ther aff många förſkräcktes vthi Muſkow/ och drogho heemligen ſin koos aff Stadhen vth på landet/och förhöllo ſigh ther hwar ſom the båſt kunde/ och ſäkraſt wore.

Iſtom ad Muſchoviam properat, & civitatem oppugnat.

Medhan Jſtom lågh vnder Muſkow / kom honom til hielp och vndſättning en förfaren Krijgzman

Iohannes Polutnik peritus & astutus miles.

benämd Jwan Jsaiwitz Polutnich / ifrå Polen/igenom thet Camariske Furstendömet och Coluga/ och hadhe kommet them alla til at swäria Demetrio på nytt igen/som vthi then Landzändan wore Thenna Polutnich war en Muskowit/och hadhe vthi sina vnge daghar warit hoos Casackerna / och bortfångat aff then Grimske Tataren/och sålt vti Turkijt/ ther han hadhe tiänt på Galeijerna emoot Christenheten/ til thes han bleff fången aff the Venetianer/ och til Venedich fördt/tådhan han tå löös kom/och drogh til Polen / ther fick han tå höra then vnderligha förandringen som medh Regementet hade skedt vthi hans frånwaru i sitt Fädernesland / och spordo ther hoos/at then rätta Arffherren Demetrius skulle än nu wara vndsluppen och leffua / och förhålla sigh hoos then Sandomirska Woiwodinnan / och drogh på sijdstonne til honom / och gaff honom all sijn lägenheet tilkäña / hwadh han för en war/ och hwadhan han war kommen/ och effter han som kallade sigh Demetrium / förnam at han war en förfaren Krijgzman/frågade han honom / om han wille tiäna honom emoot hans meenedighe Muskowiter / Polutnich swarade: At han war beredd til at wåga lijff och leffwerne för sin rätta Arffherre. Demetrius sadhe: Jagh haffuer nu intet synnerligen giffua tigh/ vthan tagh nu thenna gången thenna Sabel / Filtkappa och 30 Vngerske Gylden/och thetta breff til knås Gregori Schachopski/som är i Putimel/han skal giffua tigh vthur Skattkammaren / så många penningar som tu behöffuer / och medh Krijgzfolck skicka tigh fort/sågh honom och flera andra / at tu

haff-

haffuer migh seedt/och medh mig här i Polen talat/ medh then lägenheet som tu nu seer.

Medh thetta beskedh drogh Polutnich sin koos til Putimel / och wardt ther medh thessa tijdender myckit wälkommen / och hadhe the tilförenne trodt här om Knås Gregorijs bekäñelse/ så trodde the nu fast mera Polutnikz/ och at Demetrius war wisserligen vndsluppen/ och wågade för hans skuld lijff oc blodh/miste mykit folck/godz och ågodelar/och war lijkwål ingen Demetrius.

Polutnik Moschoviam obsidet, volens Istomæ opem ferre, sed propter ambitionem fiunt inimici ut Istoma illum deserat, & Zuskii fidei & iuramento se committat.

För thenna mundtligha befalning / och skriffteligha berättelse skuld/ wardt Polutnich giordt til en Öffuerste/och satt öffuer tolff tusend Casacker/och drogh genom thet Camariska Landskapet / vnder Muskow til Jstom/och belägrade Staden på bådha sijdhor / och effter Öffuersterna wore på bådhe sijdhor åhregirige / och ingen wille giffua then andra någhot effter / bleffwo the oeense sigh emellan/Polutnich sadhe/at han war aff Storfursten sielff personlig affärdigat/och Jsthom war allena aff Schakopski vthskickat/ han wille förthenskuld på storfurstens wägna haffua högste stället inne/och dreff Jstom medh sitt folck vthaff sin *Station* / och togh then in / thet Jstom myckit förtrööt / at honom sådhan spott wedherfors/och begynte strax til at practicera medh Zuski / at han honom icke allenast tilsadhe gunst och nådhe/ vthan gaff honom stora föråhringar/guld och penningar/och dref saken så wijdt med honom/ at han föll ifrån Polutnich medh 9 tusend man aff thet bästa folck han hadhe / och drogh ther medh in vthi Muskow/och berättade Jsthom/at ingen menniskia hade seedt Demetrium vthi Putimel/

 vtan

vthan allenaſt Knäs Gregori Schachopſki hade thz ſagdt/och at han ſielff hadhe draghit til Polen/och honom befalt / at han ſkulle låta the Putimelſke på nytt ſwäria. Om han nu således är vndkom̃en/kunde han intet weta.

Muſchovitæ poſtulant à Polutnich, ut Demetrius ſibi oſtendatur.

Menigheten vthi Muſkow ſkickade vthi Lägret til Polutnich / begärandes at han ſkulle wijſa them ſin Herra Demetrium / ſå wille the ödmiuka ſigh för honom/och ſwäria. Polutnich ſwarade/at han wiſſerligen leffde/och war i Polen/ och ſkulle medh thet aldraförſta hijt komma / han hadhe warit hoos honom / och ſeedt hans klara ögon / och han hade perſonligen giffwit honom then befalning. The Muſkowiter ſadhe / at thet war en annan /oc the hade honom ſom ſigh för Demetrio vthgaff/ihiälſlagit/ begärandes at han ſkulle vphöra til at vthgiuta oſkyldigt blodh/han ſkulle begifua ſigh til Zuſki/han wille göra honom til en ſtoor Herre. Polutnich ſwarade: Jagh haffuer ſworit min Herre een Edh / at iagh wil wågha mitt lijff för honom / thet wil iagh hålla/och icke göra mig til en ſkälm/ſom Iſtom hafwer giordt/görer edart båſta/ iagh wil oc göra mitt båſta på min Herres wägna / och eder ſnart beſökia.

Polutnich ſollicitat Schacopſchi, ut Demetrium quam primũ in Muſchoviam aſſerſat.

Polutnich ſkickade ſtrax en Poſt genom dagh och natt til Putimel/och låt ſäija Schachopſki / at han oförſumeligthen ſkulle ſända til Polen / och infordra Demetrium/han hadhe ſå wijdt handlat ſaken medh the Muſkowiter/ at the wela ſigh ödmiuka och falla til honom/när ſom the ſågo Demetrium perſonligen wara i lifuet/han behöfde intet wärfua något krigzfolk/vtan ſkulle allena kom̃a/thz ſkulle ſnart bliuffa got. Ty tå menigheten finge ſee honõ ſkulle the ſtrax taga hans förrådare widh hufwudet/och them vthſkicka.

ſkicka. Men then ſamma ſom Schachopſki hade öfwertalat/at han ſkulle vthgifua ſigh för Demetrio/ och drogh ifrån honom til Polen / och alstijdh ſkreff til Putimel/wille ingen ſyñerlig troo ſtälla til theſſa prachtiker/och draga fort vthi Demetrij nampn/ vthan bleff heller i Polen en Adelsman ſom han war/ och kom intet / och låt then ſig för Demetrio vtgiffwa /oc om Rydzland fächta / ſom ther til luſt hade.

Polutnich cogitur deſerere obſidionẽ Muſcovienſem, & Zirpokov fugit.

Så althenſtund nu ingen Demetrius kom/ fattade the Muſkowiter ett modh / och ſlogos hårdt med Polutnich/ſå at Zuſki ſielff föll vthaff Muſkow med 100000 man in i hans Läger/och nederlade naghra 1000 man/ther aff en part ſedan gåfuo ſig på flychten/och en part rymde til Zuſki. Polutnich drogh ſin koos medh några tuſend til Zirpokow/och frågade menige man ther ſam̃aſtädes/om the kunde hålla honom och hans medhaffuande krijgzfolk med Prowiant åhr och dagh/ſå wille han bliffua hoos them/ hwar och icke / ſå måſte han them förlåta och draga ſin koos. The ſwarade/at the icke wore ſå förmögne/ och at the ſielffue ets heelt åhr igenom icke hadhe ſå mykit til Fetalia ſom the tarfde/mykit mindre ſå mykit ſom han och hans Krijgzfolk behöffde. Therföre drog Polutnich ifrå thẽ til Coluga/oc bleff hos thẽ/ oc befäſtade ſtaden oc ſlottet med ſtacket och graffuar thz båſta han kunde för Zuſkis folk/oc efter ingẽ Demetrius kom̃a wille/ſom meer ſitt lijf för Ryſland wåga diärffdes/tänkte knäs Schakopſki på ett an̄at grep/ther med han lijkwål wille fördärffua och perturbera the Muſkowiter / oanſeedt at ingen Demetrius vtur Polen wille kom̃a. Oc efter han hade hört aff Caſackerna/at Czar Fedro Iwanowitz/ ſom för Boris Gudenow war Storfurſte / hadhe en oächta Son/

Schachopſchi aliam fraudẽ excogitat in perniciem Muſchovitarum.

Son/ſom ſigh förhölt hoos Caſackerna vthi Wilda
marcken/ och intet driſtade ſigh komma til Ryſland
medhan Boris regerade/ vthan ther Demetrius ha-
dhe bliffuit widh Regementet/ hadhe han ärnat at
dragha til honom/och bedia honom om ett Furſtelli-
ghit vppehälle. Til thenna Knäs Pieter ſkickade
Schakopſki vthi Demetri nampn breff och ſegel/ lij-
ka ſom Demetrius ſielff giorde/ effter han hoos ſigh
hadhe Rijkſens Inſegel och Secret/och begärade at
han ſkulle vpfordra några tuſende Caſacker/ och be-
giffua ſigh til Putimel/och hielpa honom til at inta-
ga ſitt Fädernesland/til thes han ſielff vthur Polen
kom̃e med ſijn Krijgzmacht/och nederläggia ſina fi-
ender/ſå wille han ingiffua honom thz bäſta och ſkö-
naſte Furſtendömet ſom han begärade. När Knäs
Pieter theſſa tijdender fick/ wardt han aff hiertat
gladh/vpfordrade tijo tuſend Caſacker/ och drogh
medh them til Putimel/ til at hielpa och vnſättia
Demetrium/ och tå drogh Schakopſki medh honom
til Tula/vthi then acht och mening/at hwar han fin
ge lycko och framgång/ och kunde twinga the Mu-
ſkowiter/och ingen Demetrius vthur Polen komme/
tå wille han göra förbenämde Knäs Pieter til ſtor-
furſte/ och giorde alt i medhler tijdh vthi Demetri
nampn/ſom i ſanning dödh war/ och medan Polut-
nich war i Coluga/ ſkickade Zuſki ſijn macht ther vn-
der/och lät thet belägra/ men the wärde ſigh man-
ligen/ och giorde på hans folck ſtoor ſkada. Och eff-
ter ibland Zuſkis folk war en lättferdig bof/ benämd
Fredrich Fidler/D. Caſpar Fidlers broder/ ſom här
vthi Stockholm åhr 1613. dödde/ och begroffs i klö-
ſter Kyrckian/ ſom gaff ſigh ann hoos Zuſki/ at han
wille

Dux Petrus, inſtinctu Schachopski, cum exercitu Muſchoviam intrat.

Fredericus Fidlerus cupit Polutnik veneno perdere, idq; defert ad Magnum Ducem Zuski.

wille för Storfurſtens ſin Herres oc hela Landzens
wälferd ſkuld wägha ſitt lijff/och begifua ſigh til fi-
enden Iwan Polutnich/ och honom förgöra medh
förgift/ther Storfurſten wille föräthra honom godz
och gårdar/och några 100 Rublar/ hwilket ſå ſnart
Storfurſten fick weta/ gaf hā honō ſtrax en ſtåtelig
häſt/och 100 daler/ther medh han tå ſkulle begiffua
ſig til fienden/oc när han hade ther ſitt löffte fulbor-
dat/ och kom̃o tilbaka igen/ ſkulle han bekomma ett
hundrade gårdar arflighen/och åhrlighen til beſäld-
ning 300 daler. Men effter förbenämde Fidlare
war en ſwåra lättferdigh perſon/och en ſtoor bedra-
ghare ſom hwar man wiſte/ wille Storfurſten intet
troo honom/för än hadhe förſt ſworit een Eedh/ at
han ſitt löffte trolighen vthrätta wille/ och ſwor ſå
een Eedh/ at alla Gudhfruchtighe ſom honom läſa
eller höra/ förfära ſigh ther widh/togh penningar-
na och häſten/och drogh til fienden/och ſade til Po-
lutnich vppenbarligen/ at Zuſki hadhe ſändt honom
vth til at dödha honom medh Förgifft/ thet han
doch ingalunda göra wille/vthan gifuer honom gif-
tet/ han må göra ther medh hwadh honom ſyntes/
therföre han tå och bekom aff Polutnich ſtora ſkän-
ker och gåffuor/ och hängde ſijn ſiäl på en gärſigål:
Sathan måtte nu henne taga när honom täcktes.
Men hwadh gagn han af ſamma penningar hadhe/
witna hans ſwågrar och ſwågerſkor/ oc andra nog-
ſamt ther om/ſom honō hafua ſeedt/ſå at han ingen
lycka mera ſedan hade/ vtan alt förſwan för honom
ſin koos/och han bleff åter igen aff Zuſkis folck fån-
gen/ och vthi onåder förſkickat til Siberien.

Och på thet at allom må witterligit wara/hurn

V ij Eeden

Eeden lydher som han sworit haffuer / will iagh honom aldeles ord ifrån ord anteckna / som Martinus Beer / hwilken haffuer warit hans Skrifftefadher / haffuer honom låtit vthgå och publicera / och lydher altså :

Iuramentum Frederici Fidleri execrandum & inauditum.

Jch Fredrich Fidler / schwere bey der heiligen vnd zu allen zeiten hochgelobten Dreyfaltigkeit / i bey Gott dem ewigen Vatter / Gott Sohn / vnd Gott der heiliger Geist / das ich des Keysers Zuski / vnd Reußlandz feind Jwan Polutnich mit gift ertödten wil / vnd wo ich das nicht thue / sondern meinen gnedigsten Hern Zuski vmb das gelt bettreigẽ würde / so wil ich mit meines antheils am himelreich ewigh verloren / vnd Gott der ewige vatter sol mir in alle ewig werend ewigkeit nimmer gnedig vnd barmhertzig sein. Das trewe verdinst JEsu CHRisti / des Sohn Gottes vnser Heiland / sol an mir vmb sonst vnd vergeblich sein / der heiliger Geist sol mit seiner kraft vnd wirkung von mir weichen / vnd mit einigen trost mir in ewigkeit nicht beywohnen. Die dinstbaren heiligen Geister / die auff mich vnd allen Christen bescheiden / sol jhr ambt ahn vnd bey mir nicht mehr verwalten. Dir Elementa mir vnd allen menschen zu nutze geschaffen / sollen mir zu wider sein. Die erde sol mir lebendig zur helle auffschlingen / alle erdgewechse vnd speise sollen mir nicht nehren / sondern eine gift sein / vnd ich wil des Teuffels sein mit leib och Seel / in alle ewigkeit mich zu peinen vnd martiren / vnd wo ich etwas gedechte / oder ich wolte mein Hern vmbs gelt betreigen / vnd gleichwol nicht tuhn was ich geschworen / zum Beichtvater gehn / vnd mich von solchem sünden absolviren lassen / so sol auff der gantzen welt

welt bey keinen einigen diener Gottes die Absolution krafft haben ahn mir / solche sünde zu vorgeben / wo ich das einige / dazu ich mir erboten nicht anrichten werde / ich wil es aber ohne einigen list / falschheit vnd betruch vorrichten / vnd denn Jwan Polutnich mit dieser gift tödten vnd vmbringen / so wahr mir Gott hilffe / vnd sein seligmachendes Evangelium.

Dux Petrus opem fert Colagensibus, obsessis à Zuschi.

Så althenstund Zuski them vthi Coluga hårdt belägrade och beengstade / skickade Knås Pieter några tusend man ifrån Tula vnder Coluga / som them vndsatte / och slogho the Muskowiter tilbaka som kommo emoot them in vthi Skantzen / så at the förfärade hela Lägret / hwilket när Polutnich förnam / som war in vthi Coluga / föll han och til them om morgonen / och förskräckte them än myckit mera / så at the alla samptlighen öffuergåffuo Skantzen / och flydde til Muskow / the andra togho krwt / lodh / stycken / prowiant och alt hwadh the lämnade / och prowianterade på nytt Coluga / och drogh ther med Polutnich åth Tula til Knås Pieter. Men Zuski gaff sigh ther intet widh / vthan skickade sijn krijgsmacht vnder Zirpokaw / togh thet in / och sedan ther ifrån til Tula / och thet belägrade / ther the yppersta Foghlarna vppå woro / som til alt ondt wore roten och orsaken / Knås Gregori Schachopski / Knås Pieter / och Jwan Polutnich / medh theras Ståthållare Teletowski. Men för än Zuski kunde them belägra / rychte the vth emoot honom medh theras macht / och slogos hårdt medh hwar andra / och hadhe så när nedherlagdt the Muskowiters macht / hwar icke en vthaff theras Öffuerster hadhe rymdt ifrån them medh 4000 man til Zuski / ther aff thet

Zuski magnus Dux fortitèr oppugnat arcem & civitatem Tula.

andra Krijgsfolket förskräcktes och förskingrades / tappade så slaget och flydde tilbaka åth Tula igen / och sigh ther wäldigt befäfstade / men Zuski belägrade them så hårdt på alla sijdor / at ingen kunde komma hwarken vth eller in / doch kunde han them lijkwål icke twinga at vpgiffua Stadhen / ty the giorde manligh wärn ifrån sigh / och kunde them hwarken medh stormande / skiutande / heller hunger twinga / oanseedt at een tunna rogh kostade ther inne 130 daler / och the åto hundar och kattor / hudar och rottor. Doch bleff menige man på sijdstonne fast owillioghe och illa tilfridz medh Polutnich oc Knäs Pieter / och sadhe / at the gingo medh Fabler och sqwaller om / at the hadhe them öffuertalat / och sagdt at Demetrius leffde och war vthi Polen / och wille them vndsättia / the welo gripa them fast / och skicka them vth til Zuski / tå stegh Polutnich fram för hela mengheten / och sade / at en vng karl widh paff 26. åhr gammal / hade honom låtit til sig fordra vthi Polen / tå han kom ifrå Italien / som sade / at hā war Demetrius / och sluppen aff thz vproret / som skedde vti Muskow. Then sam̄a togh een Eedh aff migh / at iagh skulle tiåna honom trolighen / thet wil iagh och göra så länge iagh leffuer. Är han then rätta eller ey / thet kan iagh icke wetta / ty iagh haffuer icke seedt honom sittia på stolen i Muskow / doch wil iagh skicka ännu en kundskap vth / som skal grañeligen förfara / hwar then Herren är taghen wägen som war i Polen / och iagh sworit haffuer / om han kommer eller ey: Ther medh Menigheten tå gaff sigh til fridz / men hans vthskickade drogh intet längre än som til thet huset Staradub / och ther förwäntade hur.. wijdare skulle tilgå /

tilgå. Någhra daghar ther effter / affärdade the ännu en Post til Polen / som saam öffuer Elffuen / och gåffuo theras stora nödh och fahrligheet tilkänna / och så frampt ingen aff then Sandomirske Woiwodens Slächt och wänner fans / som något wille wågha / och them vndsättia / så wille the vpdraga Konungen i Polen alla Städer och Slott som the hade intaghit på Demetrij wägna / på thet the icke skulle komma vthi the Muskowiters macht och händer. När thetta Breffuet kom til Sandomir / practicerade Woiwodens Slächt och wänner myckit ther vppå at the måtte vpwäckia någhon ny Demetrium / then the tå på sijdstoñe fingo / och funno en vng spitzfundigh karl vthi Sokola i hwijt Ryßland / benämd Jan / som hadhe ther vthi en lång tijdh warit brukat för en Skolemestare / och kunde färdigt läsa och skriffua på Ryska. Thenne instituerade the vthi alla framfarne Saker / och kallade honom Demetrium / och när han noghsampt vnderwijster war / skickade the honom til Putimel / medh en Öffuerste benämd Mechawetski / ther wardt han tå anammat för then Demetrio som blef thiälslagen vti Muskow / och hwar man gladdes vthi Stadhen. Men han töffwade ther icke länge / vthan drogh ther ifrån genom then Siwerske Landzändan / til Staradub sielf tridie / och gaf sigh intet vth för Demetrio / vtan för Demetrij Frände / som heet Nagai / och sade / at Demetrius war intet långt bortta / vthan kommer med någhra tusend hästar sampt öffuersten Mechawetski / the skulle nu alla wara gladhe / han worde them stoor gunst och nåde bewijsandes / och giffuande sköna Priwilegier / at the hadhe sigh så troligen hållit /

Novus Demetrius in Poloniâ suscitatur, & civitatem Putimel cum Mechavetski, Capitaneo Polono, ingreditur.

och effter Mechawetski töffuade någhra dagar längre än som the sadhe / förtröt thet menigheten / at hon vthaff them skule bliffua gäckat: Togho förthenskuld then ringaste fat aff them / och ledde honom til Sträckbäncken / sampt the andra twå / och begynte gåå medh piskan vppå honom / at Blodhen vthran / och wille intet höra vp för än han skulle säija them hwar theras Storfurste Demetrius war / om han leffde / och hwar han bleffuo / tå ropade then andra / at the skulle hålla vp / han wille säija them / och tå släpte the honom neder / tå sade han til them: O edre narrar / hwij diärffues j så pina och plågha migh för edher Herre skuld / kännen j tå honom intet? här står han / och seer til huru j medh migh handla / han är Demetrius som sigh för Nagai vthgiffuer / ther haffuen j honom / wele j nu honom samt oss vpäta / thet må j göra / han haffuer förthenskuld intet welat göra sigh kunnogh / för än han wille försökia om j wele glädias emoot honom. Tå the thet hörde / föllo the allesamman nedher för hans fötter / och slogho sijn huffwudh på gålffuet / och sadhe: Herre wij haffue syndat emoot tigh / förlåt oss hwadh som wij haffua giordt tigh emoot / wij wele wågha lijff och blodh för tigh / och the förde honom medh tilbörligit rewerentz in vti en wacker gård / och wardt så annan gången åhrat för Demetrio / Iwan Wasiliwitz Son / som the Muskowiter hadhe ihiälslaget.

Examinatio dura de inquirendo Demetrio.

När then vthskickade ifrån Tula / som sigh ther vthi Staden förhölt / thetta sporde / sprang han på fyra fötter / och frögdade sigh storligen aff hans tilkompst / gick til honom / och gaff honom the Breff / som woro honom ifrån Tula tilskreffna. Men han sågh

Pseudo Demetrius secundus falsò & simulatè agnoscitur à Tulensi ablegato.

sågh och förmärckte strax / at han icke war then förra / som sadhes wara vndkommen / doch medan han war en Pole / förhölt han sigh / oc giorde honom sådan åhra och rewerentz vthi menige mans närwaru och åsyyn / lijka som han hadhe känt honom / och warit hans gamble Herre / ändoch han aldrigh hadhe seedt honom tilförenne. Menigheten som thetta sågh / bleff här igenom myktt styrkt vthi sin mening / at han wisserligh skulle wara then rätta Demetrius: Mechawetski kom och samma dagh til honom medh några Fanor Ryttare / hwilka han befalte strax ryckia åth Caselski / och them vndsättia som ther vppå wore / han wille sielff ryckia vnder Tula och Coluga / och them vndsättia som ther vppå wore.

Thenne Demetrius eller Iwan wille ännu bättre pröffua theras trooheet vthi Staradub / och befalte en Polach som heet Jan Zaruski / skulle rijda vth för porten medh sijn Copia / han wille fölia efter oc tornera medh honom / och när Folcket wore alsom mäst församblat / och sågho ther vppå / tå skulle han ränna til honom / och drabba honom någhot / så wille han nedhfalla / lijka som han medh macht wore stött aff hästen / tå skulle han rijdha åth sitt härberge / oc sigh göma / wille the göra honom någhot ondt / så kunde han ther vthaff märckia / at the wore honom såsom theras rätta herre trogne / men han wille intet ondt lära göra honom. Efter sådan theras affhandling / föll Demetrius eller Iwan nedh aff hästen / och stälte sigh lijka som han hadhe warit halff dödh / tå ropade menige man / at then Förrädaren skulle taghas fast / thet the oc giorde / slogo honom medh knyplar / drogho honom nedh vthaff hästen / bundo honom / och

Certamen Zaruski cum Pseudo Demetrio secundo, spectante populo.

och förde honom fram til theras Herre och Storfurste/ frågandes huru the skulle straffa honom: När Demetrius thetta sågh/swarade han oc logh: Jagh tackar edher allesamman then Christelighe Menigheet/at iagh åter igen förfarer/at j äre migh vthaff hiertat trogne/migh skadar intet/ iagh haffuer eder på thetta sättet såledeś welat försökia / och thenna Zaruski befalat så göra / tå förvndrade the sigh alla vthi Staradub öffuer hans list och behändigheet / Men Zaruski måste tagha the torra hugg til godo som han fick.

När Mechawetski hadhe vndsat them som wore vthi Caselski / och slaghit the Muskowiter ther ifrån/och Demetrius wille nu fölia effter och vndsättia them som woro vthi Coluga och Tula / föllo try Slott ifrån honom til Zuski / nämlighen / Bolkow/ Below och Lÿffin / och hadhe gärna taghet Demetrium widh huffwudet/hwar han icke hadhe draghet tilbaka igen/ och töffuat öffuer Wintren vthi Staradub/ther igenom the Tuliske bleffuo förlåtne/ och Zuski twingade them hårdt bådhe medh hunger och thet watn som han ther låt dämma / och föra vnder Stadhen/at the nödgades at handla medh Zuski om qwarter/så frampt han wille skona them lÿffuet/tå wille the vpgiffua Stadhen/hwar och icke/ tå wille the honom så länge hålla/ at then ena skulle förtära then andra/fast om the skulle intet annat äta än möss och rottor/ther öffuer Zuski sigh storligen förvndrade och sadhe: Så ändoch iagh haffuer sworit at wela them vthi Tula ingen nådh bewÿsa / wil iagh lÿkwäl them för theras manligheet och frÿmodighz skuld skona/och mÿn wredhe och onådhe låta falla / effter

Arx Tula quo modo capta & oppugnata.

effter the så troligen hålla theras Edh/then the en Förrådare sworit hadhe/och skänckia them allesammans lÿffuet / om the wele migh så trolighen tiäna som honom/och kyste ther vppå Korset / at the alla skulle wara benådde/och til gunst antagne/och skedde thetta åhr effter Christi börd/ 1607. på Simonis Judae dagh. Tå nu såledhes fördagtingat wardt / redh Polutnich vth til Zuskis Paulwn / och föll för honom nedher på sijn knää/och ladhe sigh på sitt ansichte/säÿandes: Jagh haffuer hållet mÿn Edh then iagh i Polen en Herre sworit hade/som sigh kallade Demetrius/är han then samma eller icke/ kan iag intet wetta/ty iagh hadhe honom aldrigh tilförenne seedt/iagh haffuer honom trolighen tiänt/ men han haffuer migh förlåtet/och iagh är nu vti titt wåld/ wil tu migh dödha / så är här min Sabel ther til beredd/wil tu migh benådha / så wil iagh tigh troligen tiäna/såsom iagh honom tiänte / then migh förlåtet haffuer. Zuski befalte honom stå vp/och sadhe/ at han wille alt hålla hwadh han hadhe loffuat oc sworit: Men han hölt sijn Edh som Hunden Fastan/ och alla Muskowiter plåga göra. Ty strax han kom med them til Muskow/låt han Knäs Pieter vphängia/ och Polutnich iämmerligen vthi ett Torn ihiälswälta/och 52. Tyskar vti onåder förskicka til Seberien / ibland hwilka then lätt ferdige Fredrich Fidler war en som wärre löön förtiänt hade.

Knes Petrus contra datam fidem suspēditur, & Polutnich in carcere fame necatur.

Effter thenna Wictorie förloffuade Zuski sitt Krÿgzfolk heem öfuer wintren/ them vndantagandes som lågho vnder Coluga / til hwilka han skickade en förnämligh Major / som hade warit medh in vppå Tula/och skulle dagtinga medh the Colugeske/

Zuski tentat occupare Colugam, ſed fruſtra.

och vpfordra Slottet och Staden/ och tilſäija them gunſt och nådhe/ hwar the wille giffua ſigh godhwil-leligen vnder honom / ſåſom han hadhe giordt medh the Tuliſke. Men the ſwarade honom/ at the inga-lunda wore tilſinnes at giffua ſigh vnder honom/ o-anſeedt at theras Herre war tilbaka draghen för vp-roor ſkuld/ han worde lijkwål intet vthe bliffuande/ vthan kommer igen haſtigt nogh/ och föllo medh thet ſamma vth i Låghret/ och giorde ſtoor ſkadha vppå hans Folck / hwilket han högelighen förtrött / och förſkreff alt ſitt Krijgzfolck tilſamman/ och ſkickade them vnder Coluga/ ſampt 4000. Caſacker ſom ſåto i tornet/ hwilka han hadhe tilförenne fångat ifrå Polutnich/ och honom ſworo/ oc han gaf them kläde och penningar/ ſampt röör och wärior. Men när the kommo vnder Coluga/ vphoff ſigh een ſtoor oee-nigheet emellan them och Bajorerna/ at Caſackerna begynte til at mutinera/ ther öfuer the Bajorer ſigh förfärade / och rymde om natten vthur Lågret åth Muſkow/ och lämnade alt efter ſigh hwadh the ha-dhe i Låghret/ hwilket när the Caſacker om morgo-nen förmärckte/ rychte the in til Stadhen/ begäran-des at låta ſigh in/ the wore en Herres folck/ förtäl-landes huru the hade ſigh tumlat medh the Muſko-witer om natten/ och huru the hade rymt / och läm-nat qwar effter ſigh alt thet the hadhe / båhe Feta-lia / Lodh / Krwt och Stycken: the ſkulle thet an-namma och föra thet in i Stadhen. Men Stålla-ren ſom war ther inne/ wille them intet troo/ the dro-gho förthen ſkuld ſin koos öffuer Elffuen/ och ſade: at the wille dragha och vpſökia theras Herre Deme-trium/ hwilket när the Colugiſke ſågho / drogho the

ſå

ſå ſachteligen vth i Låghret/ och befunno ſå i ſanning wara ſom Caſackerna för them hadhe berättat/ ja-gade effter them/ och begärade at the ſkulle komma in/ men Caſackerna wille tå intet / effter the hadhe them thet tilförende förwägrat och affſlaget/ doch drogho lijkwål hundrade man aff them tilbaka/ och köpte ſigh vthi Stadhen hwadh the behoff hadhe/ och drogo ſedhan fort effter the andra / och the Co-lugiſke hämptade in alt hwadh the Muſkowiter ha-dhe lämnat effter ſigh/ och ſwore på nytt at the wil-le tiäna Demetrio troligen ſå länge the leffde.

Pſeudo Demetrius ſecundus arcem Brandskou invadit & occupat.

Medhan thetta ſå olyckades för Coluga medh Zuſkis Krgzfolk/ nödgades han ſtärkia ſigh på nytt igen / hwilket när Demetrius eller Jwan förnam/ hadhe han budh til Polen effter mera Krijgzfolck / och bekom om wintren / ſom war åhr 1608. meer än twtuſend Ryttare til ſigh / och ryckte ther medh ſtrax vnder Brandſkow / ther på en Lijfländer war förordnat aff Zuſki/ benämd Hans Bergh/ hwilken ſtrax vthan någhon ſtorm eller Swärdzſlagh vpgaf Slottet til the Poler.

Novus exercitus träsmittitur à Polonis Pſeudo Demetrio ſecundo, & Ruſinski Generalis conſtituitur campiductor.

På ſama tijdh när the bleffuo i ſå mätto Brand-ſkow öffuermächtighe/ kom Knås Adam Weſnewe-ſki ann medh 2000. Ryttare vnder Arol/ och Knås Roman Ruſinſki/ medh 4000 Sperryttare / tijt tå Demetrius eller Jwan ſigh med ſin öfuerſte Mecha-weczki begaff/ och blef ſå emellan them affhandlat/ at Ruſinſki ſkulle bliffua för alt krijgzfolket General Fältherre / oc rykte ſå fort medh ſtåteligit bewäp-nat folk ifrån Arol vnder Bolkow Oc efter the Mu-ſkowiter fingo tijdende/ at theras nyja Demetri9 ha-de fåt ſå många 1000. pålackar ſig til hielp/ ſade the

Xx ij Mu-

Muskowiter sigh emellan/ at thet måtte wisserligen wara then sam̃a Demetrius/ som sadhes wara ihiälslagen och förbränd vti Muskow/ oc rymde förthenskuld många ifrå Zuski til honom/ så wål Ryssar som hans ägna Tyskar/ hwilka strax the kom̃o/ låt hã giffua them ståtlige Landgodz/ mykit båttre än som the tilförenne hadhe/ på thet at the icke skulle haffua orsaak at rym̃a ifrån honom igen/ om the kunde see och förnimma/ at han icke war then rätta/ vthan en annan: Han låt och skriffua och vthropa i alla Städher/ at ther några Bajorer och Knåsar woro hoos Zuski/ och hadhe sina godz och gårdar ther i landet/ så skulle theras tiänare komma til honom/ och göra honom sijn eedh/ at the wille troligen tiäna honom/ så wille han giffua them theras godz/ hadhe the och sina döttrar ther vppå/ så skulle the tagha them til hustrur/ och besittia godzen och tiäna honom/ hwar igenom han myckit folck til sigh lockade/ som rymde öffuer hela landet ifrå sina Herrar och hwsbönder/ oc gofuo sig til honom/ ther igenom the fingo sedan theras Godz/ och bleffuo Bajorer och Herrar/ ther the tilförenne hadhe warit theras lijffägna trälar.

Zuski mittit suũ exercitum cõtra Polonos.

Och efter han sådan framgång fick/ skickade Zuski sijn största macht emoot honom/ williandes them förhindra och förbinda at komma längre in vti landet: Men the mötte them på halffua wäghen/ och sloghos hårdt medh them/ doch fingo the Poler altijdh öffuerhanden/ ther aff Zuskis folck myckit förskräcktes/ synnerligen en vng Ryttmästare aff adel ifrån Curland/ benämd Bertil Lambstorp/ som strax medh sitt befähl stämplade/ och sände til Demetrium/ tilbiudandes honom theras tiänst/ och be-

gärade at han wille ryckia fort/ the wille komma til honom medh flygande Fana/ när han tilsatte/ hwilket honom myckit behagade: Och effter Demetrius eller Iwan sigh ther vppå förlåt/ befalte han strax sättia til the Muskowiter/ oc tå wart theñа Lambsdorf befalat aff Zuskis Feltherre/ at han skulle ryckia emot them medh sina Ryttare/ oc effter alla aff hans Ryttare icke hade bewiliat til thz förräderij sõ Lambsdorf förehade/ och han hadhe eliest vti dryckenskap förgätit/ at han tilföreñe hadhe sitt bod affärdat til Demetrium/ skärmytzlade the förthenskuld dristigt medh the Poler/ och ladhe medh sina Ryttare/ som aff thetta förräderij intet wiste/ en stoor hop aff them nedher/ hwilket när Demetrius och hans Fältherre Rusinski bleffuo warse/ wordo the ther öfwer så wredhe och förbittrade/ at the hadhe strax låtit hans vthskickade vphängia/ hwar the sig icke hadhe vndangömt och förstucket/ och befalte strax hela Fältet/ at the skulle drabba på the Muskowiter/ thet the och giorde/ vthi en sådan ijfwer/ at the Muskowiter togo flychten/ hwilket när Lambsdorf såg/ kom han ihogh sina Legater som han hadhe vthskickat/ och redh affsijdes medh sitt Companij/ och wille tå ryckia til the Poler medh flygãde fana/ hwilket tå war seent/ ty the Poler kringhwärfde thẽ strax/ och lade meer än 300. aff them neder/ så många som stilla höllo/ och icke togo flychten medh the Muskowiter/ och wordo lijkwäl achtade i Muskow för ährlighe Krijgsmän/ at the hadhe manligen fächtat för theras Herre/ ther the doch woro hans argesta Förrädare/ och hade alt ondt i siñet emoot theras eedhsworne Herre.

Perfid. et frag Batholdi de Lambsdorf.

Muscov. anxij & perterriti variis cogitationibus sese involvunt.

När thessa tijdender hördes vthi Muskow/ oc the Muskowiter kommo halff dödhe/ bäffuande och darrande in vthi Stadhen / at the ingalunda wiste vthi näghra daghar hwadh the skulle sigh företaga: the hadhe sigh och wisserlighen giffuit/om the Poler medh sin Demetrio hadhe strax i hampn och häål effterfolgt. Menigheten begynte såija emellan sig: Om han icke wore Demetrius / så kommo wäl the Knä-Knäsar och Bajorer tilbaka igen / som haffua sigh til honom begiffuit / och giorde theras endskyllan. Men nu förnimma the/ at han är then samma / begynte förthenskuld vppå at speculera/ huru the wille göra sin endskyllan / när han infingo Stadhen/ Nämligen/ at Knäserna och Bajorerna woro orsaken: the hadhe och ihiälslaghit hans folck/och them förjaghat: the hadhe intet wetat ther vthaff. En ibland them sadhe: Jagh haffuer hördt / at han skal wara så klook och försichtigh / at när han seer vppå en / så skal han wetta om han är skyldigh eller ey/hwar vthöffuer en Slachtare sigh storlighen förfärade och sadhe: Ach wee tå migh / så diärffues aldrigh iagh komma för hans ögon/ ty iagh haffuer medh thenna knijffuen ihiälstucket fem vthaff hans tiänare/ och begynte många således sigh storlighen för honom förfära.

Pseudo Deme. 2. cum suo exercitu Muscoviã propius accedit, & perspectat, ubi idoneũ sit castra figere.

Then 1. Junij /begynte Demetrius komma medh sitt folk något när Muskow/ och sågh til på hwilket rum honom war läghlighit at slå Lägher om Stadhen/och tå ahnkom strax 7000 Sperryttare vthur Littowen medh Jan Sapia. Zuski som war in vthi Muskow / skickade sitt Folck vth / och lät göra om them

them en Wagnborgh / och war hans Frände Knäs Michael Scopin hans Fältherre/ och medhan the så låghe / kunde then ena then andra fögha mootstånd göra / doch lurade the Poler altijdh effter lägenhz / at the kunde komma til mangels medh them / Men thet wille them intet lyckas / för än om Midsomars natten/tå förraskade the them/ och vpwäckte them vthaff sömpnen/at många bleffuo beliggiande/ och skole än nu vpstå.

Therföre lät tå Zuski strax föra alla sina Stycken vth på Mwren / och wäntade at the Poler skulle begynna til at storma / hwilket ther the hadhe vthi begynnelsen wåghat / hadhe them til äwentyrs lyckatz. Men Demetrius eller Jwan wille thet intet tilstädia / han meente altijdh / at Menigheten skulle sigh godhwilleligheen giffua/ willandes intet fördärffua och vpbränna Stadhen / oanseedt at the Poler thet offta begärade / hölt han them lijkwäl ther ifrån medh godha ord / och sadhe: Om han skulle fördärffua och förstöra Huffwudhstaden/ och förbränna theras Gårdar / Godz och åghodelar / hwar vthaff tå skal man edher sedhan betala / ther medh the tå gåffuo sigh til fridz. Men thet hadhe warit mykit bättre för honom/om han hadhe tilstadt at fördärffua then ena Staden / än som til at vthödha och förhäria hela Landet. Ty Landet hadhe snart vpbygdt en sådhan Stadh igen / ther Muskow icke förmätte at vpbyggia alla the andra Städher/Slott och Byjar/som medh hela Landet i grund sedhan, fördärffuade och förstörde bleffuo.

Åhr 1608. then 29. Junij / ryckte Demetrius på twå mijl når Muskow / och låg ther vnder in til then 29. Decemb. åhr 1609. Och wardt emellan honõ oc Muskow många skarpa Skärmytzlar håldne / så at mången tapper Hiälte måtte på bådha sijdhor bijta vthi gräset. Zuski lät hämpta alla the Polackar som sutto fångna vthi Jaroslaw och Rostow / och Woiwoden ifrån Sandomir / hans dotter Storfurstiñan Maria Gorgona / hennes Systerman Stadniski / oc andra Polenske Herrar / och föra til Muskow / på thz at the Poler icke skulle falla vth i Landet / och thet medh mord och brand förhäria / och them vtur Fängelsen förlossa. Men effter Demetrius eller Jwan hadhe belägrat Muskow medh så många tusend Polackar / befruchtade Demetrius sigh för Förräderij / och togh een Eedh vtaff the Poler / at the icke skulle dragha til fienden / och emoot honom strijda / vthan ginast dragha til Polen / så wille han giffua them lof sin koos / hwilket the och gärna giorde / och tackade GVdh at the bleffuo förlossade / och förde the Muskowiter them långt omkring i Landet / at the på en annan wägh / och icke på then rätteste skulle komma heem. J medler tijdh när Demetrius thetta fik wetta / lät han hämpta Woiwoden sampt Storfurstinnan medh alla the Poler som the medh sigh hadhe / in vthi Läghret / och slogh ihiäl alla the Muskowiter som medh them woro / och när the inkommo vthi Lägret / wardt Demetrius lustigh och gladh / och lät skinta frögdeskott / och wardt strax vpsatte näghra Paulūner som the skulle wara vthi / til thes Sakerna wore emellan them affhandlade. Och bleff tå på sijdstonne så emellan them beslutet / at Woiwoden skulle

Palatinus Sandomiriensis cū omnib9 suis ex captivitate liberatur, & Muschovia à Polonis oppugnatur.

skulle dragha sin koos til Polen / oc Furstinnan skulle bliffua qwar vthi Lägret hoos sin Herre och man Demetrium / doch skulle han intet naturligit vmgänge haffua medh henne / för än han bekomme in Regementet / oc wore krönt til Storfurste / hwilket han höllt lijka som hunden fastan.

När thetta således war beslutet / mötte the hwar andra vth på platzen / och togo hwar annan i hand / och budho hwar annan wara wälkommen med gråtande tårar / för lust och glädie skuld / så at thenna kortwillighe Comedia giorde många skapsinnighe ögon staarblinde / effter hon giorde honom / såsom sin aldrakäreste Herre och Gemåhl / all tilbörligh åhra och rewerentz / honom kyste oc famntogh vti huars mans åsyn / och han henne vti lijka måtto igen / hwilket vthspriddes öffuer hela Landet / at hwar man dömde / at han war then rätta Demetrius. Therföre och många Bajorer rymde vrhaff hela Landet ifrån sin rätta Herre / och lupo til honom.

Filia Palatini & Pseu. Dem. 2. osculo & amore sese complectuntur, spectante milite.

När Zuski thetta sågh / at han ingen synnerligh lycka hadhe medh sitt Krijgsfolck / lät han hämpta många Trolkonor och Trolkarlar aff hela Landet / på thet / at hwadh then ena icke kunde / så kunde tå then andra / och lät vpskära haffuandes qwinnor / oc taga fruchten vtaff lijffuet på them / oc ihiälskiuta många ståteligha håstar / oc tagha vth hiertat / ther medh the sedhan brukade sin trulldom och dieffuuls konst / och vthrättade så mykit / at hwar the nederlade och förgroffuo sam̃a Materia / så långt fick Zuski öffuerhanden. Men när hans folck drogh ther öffuer / tappade the : När Polackarna drogho ther

Zuski confert se ad res magicas.

öffner/och satte ann medh the Muskowiter/ tappade och the/ så at strax bådhe Man och Häst lågh omkull.

Många stora Herrar lupo vth ifrån Muskow til Demetrium / ibland hwilka war Knås Wasili Mosalsko / som tilförenne och rymde medh fem och tiugu tusend Rublar ifrån Boris Gudenow/ til Demetrium första gången/ och wardt hans Marskalk/ och sedhan han bleff slaghen / satte Wasili Zuski honom til Ståthållare på Rexholm / ther vppå han icke war öffner ett åhr / för än han låt håmpta honom til Muskow igen / ther ifrån han sedhan på nytt igen rymde ifrån Zuski til Demetrium / och når han någhra daghar ther vthe hoos honom wistades/ förnam han / at han intet war then rätta Demetrius/then the hadhe meent wara / vthan en annan ny förlupen skälm och bedraghare/therföre han och medh många Knåsar och Bajorer/rymde tilbaka ifrån honom til Muskow/och kallade menige man tilhopa/och sadhe vppenbarligen / at han intet war then sanskylligha / vthan en ny förlupen Tiuff och Förrådare/ tå begynte the Muskowiter först slå för en man/ och manlighen slå vppå the Polackar / thet måsta the förmåtte / förwäntandes alla daghar Fremmande Folck ifrån Swerige / vthaff Konung Karl / och skickade Knås Michael Scopin effter them til Jwanogorodt/ som skulle them framföra.

Pseudo Demetrius 2. pro adulterino & fictitio agnitus est à Vasilio Mosalskoy.

Som nu Demetrius förmärckte / at the Muskowiter ingalunda wille giffua sigh / vthan stodho honom fast emoot lijka såsom en Mwr/ skickade han

Jan

Jan Sapia medh femton tusend man vnder thet Klöstret Trois / och låt thet belåghra/såsom och til at förhindra them vthi Muskow tilförning vthaff Landet. Men han vthrättade så myckit ther/som Demetrius medh 80000 man för Muskow / och effter Sapia giorde stoor skadha vthi Landet medh sitt Folck / skickade Zuski tretthio tusend man vth/ alla til Häst / som honom skulle biudha om en morgon til Frwkost. Men når the kommo på twå mijl när Klöstret/ mötte Sapia them medh sin hoop / och the sloghos hårdt tilsamman / så at the Poler begynte för them darra och båffua / och Sapia måste tagha flychten twå gångor / och ryma tilbaka. Men tridie gången fattade han ett modh igen / och sade til sitt Krijgzfolck : Kåre wänner och bröder/ om wij ryma långre bort och taga flychten/så hafue wij tapat/oc icke en af oss blifuer behållen. Polen år långt bortta/thz år båttre åhrligen strijda oc fächta ån ryma/och låta sigh slå som andra horor/ hwar oc en göre sitt båsta/iagh wil wara then förste/ alla vprichtige/som åhra oc redeligheet kår haffua/fölie migh/Gudh warder oss wisserligen giffuandes wåra fiender i wåra händer/ och slogho medh thet samma til them så manlighen och ridderlighen/at the nederlade vthaff the Muskowiter någhra tusend man / och jagade them tilbaka åth Muskow igen/aff hwilket Slagh Zuski sedhan på sitt Folck bleff så förswagat/at han intet mera fördristade sigh ther efter allena skicka sitt Folck vthi marcken / vthan Swenskt Folck / och bleff Sapia sedan oförhindrat aff Zuski/ til thes Her Jocob De la Gardie honom ther ifrån förjagade.

Monasterium Zergij a Iohanne Sapiâ obsessum, sed frustrâ.

Exhortatio Sapiæ ad milites.

Ry ij Men

Civitates Rostou & Peresl. obstringunt se juramẽto Pse. Demet. secũdi.

Medhan Sapia nu godh fredh hade vnder klöstret/ skickade han någhra Fenikor vthaff sina Poler och Casacker vth på Landet/ som skulle försökia om the kunde twinga någhra Städher til at swäria Demetrio/ thet them ock lyckades/ både medh Rostow och Pereslaw. Men effter Rostow wille sedan falla ifrån then Eedh som the sworo Demetrio/ slogho the thiäl mest alt thet the öffuerkommo vthi Staden/ oc vpbrände honõ/ oc förde ther vth ett skräckeligit stort kosteligit byte/ af guld/ peñingar/ perlor/ silffuer och ädle stenar/ som the röffuade aff theras Kyrckior/ Klöster och Helgon. Theras Patron then H. Levonti wogh 14 skippund guld/ och låg inlagd vthi een stoor silffkista/ then huggo the sunder medh yxar vthi stycken/ och hwar togh ther vtaff sit stycke: Metropoliten förde the fången til Demetrium vnder Muskow/ han skänckte honom lijffuet/ och giorde honom til en Patriarck: Thet säijes at han skulle hafua hafft en Rubin vti sin staf/ som han föräthrade Demetrio/ hwilken skulle wara wärd een halff tunna Guld.

Iaroslau cum conditione sese clientelæ Pse. Demetrij secũdi committit.

När then rijka Köpstadhen Jaroslaw/ sågh och förnam/ huru the handlade medh them vti Rostow/ gaff han sigh medh the wilkor oc Conditioner/ nämligen/ at Demetrius skulle låta them bliffua wid theras Lagh och rättigheter/ oc icke låta them bliffua öffuerfaldna vtaff the Poler/ oc at theras hustrur och döttrar icke skulle aff the Poler skämmas oc förkränckias: The wille wara trogna och rätträdige/ och göra alt hwadh them mögeligit wore/ och the skickade til honom vthi Läghret 30000 Rublar/ til at besälla Krijgzfolcket/ och begärade en Öffuerste/

ste/ som them skulle för the Poler handhaffua oc bewara/ och wart them så förordnat en Swensk man/ benämd Lars Bingg/ sõ war född i Helsingeland/ och tijt för 30. åhr sedan fången vtur Lifland förd/ och them skulle förswara för alt öffuerwåld/ och hadhe medh sigh 1000 man til häst/ som the vnderhöllo medh klädhe och Penningar/ maat oc öl/ höö oc haffra ett heelt åhr igenom.

Laurentius Bingge Constituitur Iaroslavienfibus capitaneus.

Castrom/ Galitz/ Wologda/ sworo honom och huldskap och manskap til/ och hade wäl en tijdh lång hållit theras Eedh/ hwar icke en Weberdöpare/ benämd Daniel Eiloff/ som ther bodde/ och hadhe ett Saltbrwk/ them ther ifrån hadhe rådt och vprorisk giordt/ i thet han sadhe/ at the woro intet skyldighe at hålla theras Eedh/ efter han hade vthi wissa sanning förfaret/ at then tiuffuen som sigh vtgifuer för Demetrio/ är icke then samma som war vti Muskow krönt/ vthan en annan/ och sadhe/ at han hade 200 man församblade/ medh boghar/ pijlar och spiut/ hã wille wäl göra the Poler fötter/ at the skulle packa sigh sin koos. Men thet war intet långt emellan för än the Poler fingo thet wetta/ och drogo til honom/ och slogho the 200 man ifrån honom/ oc grepo honom sielff til fånga/ oc släpte honom intet för än han hadhe giffuit them til Rantzun 600. daler. Vthi samma dagar kom och en Polensk Ryttmästare tijt dragandes/ benämd Alexander Lizouski medh 5000 Casacker/ och 900 Sperryttare/ och nedherlade ther någhra tusende man/ drogh aff och til vthi Landet/ och thet medh mord och brand förhäriade hwar han wille/ och wände intet igen/ för än han

Lizouski provincias Castrõ & Galitz ferro & flammã depopulatur.

kom til Castrom och Galitz/ och them vpbrände/ oc förde ther ifrån ett ståteligit byte.

Medhan nu på alla orter vthi Ryßland mächta illa tilstodh/drogh och Konung Sigismundus i Polen ther in medh tiugu tusend man/ och belägrade Schmolenskow/och lågh ther före i tw åhr/ förr än han bekom thet in/och miste therföre vthi storm och skärmytzel mången tapper Krijgzman/ så at vthaff ett Regemente folck/ bleff icke mera igen/ än som 400. man/och hwar icke vthi Stadhen en slem sinkdom hadhe vpkommit/ vtaff thet feel som the hadhe på åtickia och Salt/ så skulle the än nu wål haffua wäårt och förswarat sigh. Men hwadh skulle 3. eller 400 man göra vthi en sådhan stoor wijdt begrepen Stadh/the måste på sijdstonne giffua tapt/ och låta sigh dödha såsom andra Fåår/ vndantagandes öffuersten och hans Son/ hwilka the togho til fångar/och förskickade åth Polen. Then tijdh Konung Sigismundus lågh ther vnder/ affärdade Zuski en Post til honom/ och sadhe/ at han wille vpdragha honom hela Ryßland/ han skulle komma och hielpa honom til at fördrijffua then Förrädaren/ som sigh vthgiffuer för Demetrio: Ther vppå Konung Sigismundus intet swarade/ vthan få daghar ther effter sände Zuski en annan Post vth/ til Krijgzöffuersten på Schmolenskow/ och befalte at han skulle hålla sigh wål/ och ingalunda vpgiffua Befästningen/han wille giffua Konungen godh ord/ och see til at han kunde honom beweka/ at han skulle honom hielpa til at dämpa then förrädaren/ som gaff sigh vth för Demetrio/hwilket när skedt wore/ wille han så medh honom och hans rakade Polackar handla/ at

Schmoleskou à sigumundo Poloniæ rege obsessum & occupatum.

at icke många skulle komma vthur Ryßland lefuandes. Men effter Konungens folk fick Posten fatt/ sampt the Breff som han medh sigh förde/ förnam Konungen ther vthaff at skälmerij och list war förhanden/ oc förvndrade sig storligen öffuer the Muskowiters stora ilfund/bedrägerij oc skälmiske prachtiker/ och befalte at bådha Posterna/ så wål then som til Konungen/som then andra/hwilken til Öffuersten vppå Smcholenskow skickades/ skulle kastas vthi Elffuen/och fördränckias/ säijandes: Thet står ingen Muskowit til troendes/iagh wil wål komma then skälmiske Zuski godh nogh/ när GVdh wil/ och iagh haffuer tijdh/at iagh aff honom skal bliffua obedragen.

Samma åhr som war 1609. kommo Zuskis Sändebudh in vthi Finland/ och begärade vndsättning aff Konung Karl then Nijonde/ Christeligh i åminnelse/emot the Poler/ som hade belägrat Muskow/ och intagit största delen aff hela Landet/och lofuade at gifua Kexholm til ewärdeligh ägendom vnder Sweriges Crono. Och effter högbemälte Konung Karl hadhe någhot Krijgzfolck vthi Lijff och Finland beliggiandes/vndsatte H.K.M. honom tå/ ther medh han skickade sin Fäldtherre/ Her Jacob De la Gardie ther in medh 4000. Man/ gått warachtigt Folck/ hwilket Sändebuden medh sigh beledhsagade/ ifrån Narfwen och Wiborgh/in til store Nogården/ ther som Knås Michael Scopin lågh inne kåstat och intäpt vthaff the Poler och Casackerna/ hwilka höllo vppå Demetrij sijdha/ och intet tordes med sitt folk och sina Basorer vth/förr än han thet Swen-

Zuski auxilium implorat à Carolo 9. Sueciæ Rege, contra Polonos & Pseudo Demetrium secundum.

Swenska Folcket til sigh bekom / hwilket när Demetrius wetta fick / sände han en Polensk Ryttmästare benämd Cornzetski / vnder Nogärden medh 4000. Sperryttare / som skulle fächta medh Konungens folk i Swerigie / och Knäs Michael / thet the oc giorde / oc skärmytzlade tappert medh hwar andra / så at ingen kunde få öffuerhanden medh then andra / ther vthaff Demetrius bleff swåra gladh / oc meente sigh nu allareda hafua wunnit / oc lät sig hemligen wija oc copulera med Maria Gorgona / Demetrij eller Griskas Gemåhl / hwilket han doch tilförenne hade försworit / at thet ingalunda skulle skee / för än han hadhe intaghit hela Regementet / och war krönt til en Storfurste öffuer hela Ryßland / hwar vthaff han bleff swåra ståldt och höghferdigh / och kallade sigh then ena eendaste Christelighe Keysare öffuer hela werldenne / såsom vthaff hans Titel står til at see / hwilken så lydher : Wij Demetrius Jwanowitz / Keysare öffuer alla Ryßar / en regerande Monarch öffuer the Muskowitiske Härskaper oc Zamoderzetz / och öffuer alla the Stora Furste[illegible]nen vthi Ryßland / en Czar och Konung / en Herre aff Gudi giffuen / aff Gudh vthwald och vthkorat / aff Gudh åhrat / aff Gudh bewarat / aff Gudh öffwer alla andra Herrar och Potentater vphögd / som är jämlijk then andra Jsrael / genom GUDZ macht och krafft förd och beskyddat / then ena endesta Christelige Keysare ifrån Solennes vpgång / in til hennes nedhergång / och öffuer månge Land och Härskap en rådhande oc regerande Herre.

Copulatio Pse. Demetrij 2. cũ Mariâ Gorgonâ.

Titulus Pseudo Demetrij secundi.

Och

Och effter Her Jacob De la Gardie i förstonne ingen synnerligh kunskap om Landzens läghenheet wiste / ransakade och bespanade han tå flijtigt sedan alla lägenheter / på hwad sätt han kunde bäst drabba vppå fienden och göra honom skadha / och slogh så til honom vtaff Nogården om een natt medh sitt Folck / oc giorde Cornezetzski stoor skada oc affbräk / at han miste ther måste parten vthaff sitt folk / och nödgades rymma til sitt läger vnder Muskow / ther öffuer Demetrius swåra wredgades / och begynte til at banna och förmaledija the Fremmande som han hoos sigh hadhe aff then Tydska Nationen / at the Poler skulle vthaff the Swenska bliffua slagna. Men Her Jacob De la Gardie och Knäs Michael achtade hans wredhe intet / vthan drogho alt fort til Ätuer öffuer Wolga Elff / ther mötte them SBorouski medh 5000. Sperryttare / hwilka the dreffuo vthi första drabningen öffuer Elffuen tilbaka / oc aff gick thet intet vthan skadha på bådhe sijdhor. Men andra daghen satte the tilbaka öffuer Elffuen / och giorde en sådan [illegible] slachtning medh the Poler / at SBorouski måtte med skam och spott ryma til stora Läghret tilbaka igen / ther vthöffuer Demetrius än mera sigh förbittrade öffuer sina Fremmande / och them myckit förachtade / hädde och försmädde för the Swenskas skuld.

Medhan Her Jacob och Knäs Michael sådhan framgång finge / ther om vthi hela Landet vthspriddes / föllo strax thesse effterskreffne Slott / Land oc Städher ifrån Demetrio til Zuski / som wore / Wologda / Galitz / Castrom / Romanow / Mologa / Ribna / Susdal / Jaroslaw / Vglitz / Caßin / och andra fle-

Iacobus De la Gardie manus conserit cum Cornezetzki, illũq; castra repetere cogit.

Twer?

Debellatis Polonis à De la Gardie. quam plurimæ arces & provinciæ obedientiam pollicentur Magno Duci Zuski.

flera/och roterade sigh några tusend bönder oc bor-
gare ti!sammans / och förraskade mångastädz De-
metrij folk/som wore vthskickade effter byte på kun-
skap/och myckit plåghade thet arma folcket/och to-
gho icke allenast aff them hwadh som the hadhe och
funno/vthan och pijnte them til at vthsäija/ hwar
som the hadhe nedhgraffuet och förwarat sina pen-
ningar och ågodelar/ och wåldförde theras hustrwr
och döttrar/ therföre the nu intet skonte them / när
the medh them fingo öffuerhanden/ vthan slogho
them ihiål / och stucko them leffuandes vnder ijsen/
och sadhe: J skälmar och förrädare haffua snart
hela Landet vthödt och fördärffuat/och vpätit al-
la Oxar/Koor och Fåår/ therföre gåår nu vnder J-
sen/och äter vp alla fiskar/som äre vthi Wolga/ och
flere älffuar.

Så ändoch Lizouski war vthskickat medh några
tusend man/til at wäria och förtagha bönderna thz
alarm/som the hadhe sigh företaget/kunde han lijk-
wål thet intet göra/ty the bygde allestädes om sigh
starcke stacket ther the lågo / så at the Poler nödga-
de låta them fara i fredh.

Ioachi. Smidt conatur reducere Iaroslavienses ad Pseu. Demet 2. sed cum suo interitu & vitæ amißione.

En Tysk benämd Jochim Smidt/ hwars Fader
war en Bårdskärare/ och rymde vthi thet Swenska
Krijget til Ryßland/war så behiertadt/at han för-
dristade sigh at dragha til Jaroslaw / medhan han
ther i Stadhen war synnerligen känd/och hadhe sijn
hustru/menandes sigh at wela them öffuertala / at
the skulle bliffua stilla / och icke giffua orsaak til nå-
ghon Blodz vthgiutelse/ oc sadhe/at en förandring
skulle göras medh theras beswäringar / och at De-
metrius wille nu skicka them en förnämligh Polensk
Here

Herre/för hwilken the Poler skulle sigh fruchta/ och
them straffa/ at the skulle thet minnas / hwar the
någhot öffuerwåld mera giorde. Men hwadh gior-
de the vthi Stadhen? The lockade honom nämma-
re Porten medh godha ord / til thes the fingo vthi
Bretzlet medh honom: tå togho the honom aff Hä-
sten/ och släpade honom in i Stadhen / och satte en
stoor Bryggekettel vppå Elden ful medh Miödh /
och drogho alla klädherna vthaff honom/och kasta-
de honom sedhan i kettelen/sudho och kokade honom
vthi stycken sönder/så at köttet föll ifrån benen/och
togho honom sedhan ther vth / och kastade stycken
vthöffuer Wallen/hwilka bleffuo vpätne af hundar
och Swijn. Men när Lizouski thet wetta fick/drog
han tijt och vpbrände Förstadhen/och röffuade alt
bort hwadh han öffuerkom/och drogh ther medh til
thet stora Läghret medh wäldigt byte.

Then 28. Junij ryckte Her Jacob och Knäs Mi-
chael wijdhare fort åth Muskow/och kommo til thz
Klöstret Clusina / vthi hwilket Knäs Michael sigh
läghrade medh sina Bajorer/men Her Jacob lägra-
de sigh vthe på marcken medh thet Swenska folket/
och hadhe sina saker i godh acht. Och medhan the
ther lågho/sände Demetrius på nytt igen/ Sborou-
ski och Jan Sapia medh 12000. Man emoot them/
och skulle see til om the kunde slå them tilbaka / och
förbindha them at komma nämmare Muskow/ men
the fingo altijdh aff them hugg så småningom / til
thes the på sijdstonne slogho een gång så hårdt til
them/ at the nedherladhe aff the Poler några 1000.
och jagade the andra huffuudhstupa tilbaka/ at the
icke en gång sågo sigh om/för än the kommo til Trois.

Conflictus De la Gardie & Scopini cum SBorovio & Sapiâ, in quo De la Gardie & Scopin Victores evadu[n]t.

De la Gardie occupat Pereslaa & castrametatur Slaboda.

När the Poler wore i så måtto tilbaka dreffne/ ſkickade Her Jacob och Knås Michael någhot vthaff ſitt Krijgzfolck til Pereslaw / och förhindrade Lizouſki at komma til Lägret igen/och intogo Pereslaw medh ſtorm / och ſlogho ihiäl the Poler ſom ther vppå woro/ och twingade Ryſſerna til lydno oc hörſamheet igen vnder Zuſki / och ryckte ſedan til Alexander Slaboden närmare Muſkow/ och thet ſtora Polenſka Lägher / och giorde om ſigh ett ſtarckt Bolwärcke/ och ſigh ther förſkantzade / och bleffuo ther liggiandes hela höſten igenom/til thes Her Jacob fick ifrån Swerige någhra tuſend Man til vndſätning/ ther med han tå ryckte ifrån Slåboden åth Trois/och wille ther plocka S. Mårtens Gåås med Jan Sapia / oanſeedt at han honom intet ſynnerligen badh/thet Sapia och the Poler intet myckit behagade / vthan rymde ſtrax ſin koos åth Mitrowa/ och låto the Swenſka Gåſen oplåckat/ ther medh tå wägen ifrån Nogården til Muſkow / och ifrån Colmogorodt oc Jaroslaw til Muſkow wore öpnade / ſom vthi en lång tijdh hadhe af the Poler warit tilſtängde/ och the fingo draga til Lägret hwart them ſyntes/fritt och ſäkert / och ſkaffade vthaff Landet tilförning och allehanda parzeler / ſom the bådhe vthi Muſkow och i Lägret behöffde.

Sigismundus, Rex Poloniæ, ablegat ſuos Oratores ad Campiductorē Ruſnuki, ut Pſeudo Demetrium ſecundum captivet & ad Regem mittat.

Äffuen på thenna tijdh ſkickade Konung Sigismundus i Polen ifrån Schmolenſkow ſina Sändebudh/til thet ſtora Lägret ſom lågh vnder Muſkow/ på then Moſaiſka wäghen/at the ſkulle handla medh Fäldtherren Rusniſki oc thz Polenſke Ridderſkapet/at the ſkulle tänckia hwadh för vproor oc tumult the hadhe åhren tilförende giordt vti Polen/ ther

ther medh the hadhe förwärckat lijff och godz/thet han wille them nu förlåta / och them igengiffua alt hwadh ſom them war ifrån taghet/ så framt the togho fatt then ſkälmen och bedragaren ſom the tiänte / och ſigh vthgiffuer för Demetrio / och föra honom til Konungen vnder Schmolenſkow / hwilket/ när Sändebuden kommo vthi Läghret/ ahndrogho the thet heemligen för Feltherren Rusniſki/och ſigh allena för honom præſenterade/ och intet för Demetrio/hwilket han förtreet/och ſände effter Ruſniſki/ och frågade honom / huru han thet förſtå ſkulle / at Sändebudhen intet begärade at tala medh honom / medhan the nu så länge hadhe warit i Lägret: Ruſniſki / ſom allaredo hade ſigh medh Befälet oc Öffwerſterna rådhſlaghet/ huru the ſaken angrijpa wille/oc Konungens gunſt igen förwärffua / ſwarade/ och hotade honom medh ſin klubbo ſom han hadhe i handen/ſäijandes: Tu horunge / hwadh begärar tu wetta / hwadh för ärende Sändebuden til migh haffua? Pocker måghe wetta hwadh tu äſt för en/ och hwar tu äſt född / och hwadhan tu äſt kommen: Wij haffue vthi så lång tijdh vthgutit wårt blodh för tijn ſkuld / oc än nu icke bekommit wår betalning: Demetrius ſprang ifrån honom/och gick in til ſijn Gemål/föll för henne nedher på ſina knä/gaf henne godh natt medh gråtandes tårar / och ſadhe: Konungen i Polen haffuer Förräderij för hender medh min Fäldtherre/ han haffuer migh så bannat och vthfyllaſt / at iagh icke är wärd at ſee tina öghon/thet kan iagh icke lijda/han ſkal döö eller iagh ſkal fördärffuas / han haffuer medh the Poler intet gott i ſinne/Gudh beware migh vppå mijn reſo/tijt

Pſeudo Demetrius ſecundus conquæritur de perfidiâ ſui Campiductoris coram conjuge, & Conjugam clàm proficiſcitur.

iagh migh tänker och achtar/sampt tigh mijn aller=
käreste Gemåhl/som skal här effter bliffua/oc kläd=
de sigh sedhan sielff annan vthi Bonde klädher/ och
satte sigh på en dynge slädha / och körde vthur Lä=
gret åth Coluga/at ingen wiste hwart han togh wä=
ghen/och hwar han war/om han war leffuandes el=
ler dödh/doch höllo måste parten then meningen/at
han skulle wara mördat/ och heemlighen bortkastat
vthi Elfwen. Men han kom til Coluga/och drogh
in vthi ett Munckeklöster/som lågh lijtet vthan för
Stadhen / och sände några Munckar in til Menige
man vthi Stadhen/som för them skulle berätta/hu=
ru then kätterske Konungen vti Polen hadhe några
gångor vthaff honom begärat/at han skulle honom
godhwilleligen vpdraga thz Förstendömet Schmo=
lenskow / sampt then hela Siwerske Contrachten /
som tilförenne hadhe legat vnder Polen / hwilket
han hadhe honom affslaghet/ på thet at then falska
Papisteska Religionen icke skulle vthi thet Christe=
ligha Landet inrotas/ och nu stämplade Konungen
medh hans Fäldtherre Rusinski / och medh the Po=
ler som haffua honom så länge tiänt / at the skulle
tagha honom fatt/och leffuerera honom til Konun=
gen vnder Schmolenskow/hwilket när han förnam/
drogh han heemlighen sin koos ifrån them / och frå=
ghar nu här then Christeligha menigheet til/hwadh
the tänckia medh honom vpsättia/ om the wille wa=
ra honom trogna och rättrådighe/ och wägha medh
honom lijff och blodh/ så wil han dragha in til them
och medh theras hielp och bijstånd vthi S. Nicolai
nampn/icke allenast hämpnas öffuer Zuski / vthan
och vppå Konung Sigismundum / och alla hans
meen=

meenedighe Poler / at the skulle wetta och förnim=
ma/at han förde medh them krijgh: Han wille dö
och leffua medh them/ och thet eendesta han åtte /
wägha för theras Christeliga Religion skul/ oc Ko=
nungen i Polen icke en by/ja/icke ett trä/mykit min=
dre ett slott eller Furstendöme/inryma oc vpdraga.
Thetta hans anslagh behade the Colugeska mäch=
ta wäl: drogo strax vth til honom med salt oc bröd i
Klöstret/ oc förde honom medh sigh in i Staden på
Slotet/föråhrandes honō med alsöstörsta ödmiukt/
kläder/hästar oc peñingar / oc förskaffade alt hwad
han behöfde til köke oc källare. När nu Demetrius
eller Jwan war inkomen i Coluga/skref hā til Knås
Gregori Skakopski/ som hade församblat oc vpfor=
drat några 1000 Casacker emot Konungen i Polen/
oc låg icke långt ifrån Wesma/ at hā skulle göra om=
wändning/oc strax koma med sina Casacker til Colu
ga/ hwilket oc skedde/oc bleff i Coluga vprättat ett
nyt Furstelight hoff oc hushåldning: Hā skref oc vth
til alla Slot oc Städer/ at the skulle ihiälslå alle the
Poler som the öffuerkomo/oc hos thē både på lādet
oc i städerna bodde/oc föra theras ägodelar til Colu
ga/oāsedt hwem the tilhörde/anten krijgz eller köp=
män: The skulle taga alsamans/oc ingen kona eller
leffua låta/ thz the Casacker oc andra hās vtskicka=
ge troligen giorde/oc dråpo några 1000 meñiskior/så
wäl krijgzfolk som bodde i städerne och på landet/ sō
köpmän som wore indragna at göra tilförning i Lä=
gret/med kosteliga warur/kläde oc sidentyg/wärior
och byssor/ wijn oc krydder/så at ther på stoor ynka
oc jämmer war/ther medh han och så mykit bekom/
at han hölt sitt Hoff/och sigh på nytt vthrustade.

Pseu. Dem. 2. à Colugensib9 magno applausu recipitur, & multis donis ornatur.

Pseudo Demetrius secundus edit decretū, ut omnes Poloni, sine descretione interficiantur.

An=

Andra daghen effter som Demetrius war bortlupen vthur Läghret/höllo the Poler medh Rysserna som hoos them wore ett rådhslagh / hwadh the skulle sigh företagha/effter theras Herre Demetrius war bortrymdt/och besluto tå på sijdstonne/ at the emellan sigh wele hålla fredh och enigheet / och dragha hwarken til Juski eller Konungen i Polen / och ther så wore/at någon kommo / och gåffuo sigh vth för Demetrio/så skulle the thet intet troo/ then eller någon annan/myckit mindre honom antagha : Begynte och medh spotske och skamligha ord försmåda och banna Furstinnan Maria Gorgona / at hon icke längre fördristade sigh bliffua hoos them vthi Läghret / vthan nödhgades heemligen stiäla sigh sin koos til thet Slottet Mitroswa/ther som Jan Sapia war.

Pseu. Dem. 2. conatur serere dißid. per suos exploratores inter Polonos.

När Demetrius nu näghra wekur vthi Coluga warit hadhe/skickade han en af sina Bajorer til Läghret igen vnder Muskow/som skulle heemligen förfara hwadh the gemena Polackar om honom sadhe: Om the önskade at han skulle wara hoos them eller ey/och ther han förnummo/at the gärna wille haffua honom igen / så skulle han säija / at Stoorfursten Demetrius lät säija them/at han wille snart komma medh en ny Krijgzhäär / och föra Penningar medh sigh / och betala them för så många Månader som the tiänt hade/och han them skyldigh war/så framt the wille föra hans Förrädare Rusniski til honom vnder Coluga / anten leffuandes eller dödh. Men effter the Poler hadhe sigh tilförenne medh Rysserna och the Casacker samptligen förbundet och försworit/at the honom aldrigh mera tiäna wille/kunde

de han hoos them intet vthrätta / vthan måste med ovthrättade ärender draga tilbaka igen. Men Demetrius lät sigh intet ther medh åtnöija/ vthan affärdade på nytt en vthaff sina Öffuerstar / som war en födð Pole/benämd Casimir/ som skulle thet samma försökia/ som then andra tilförenne/ och ändeligen tilsee på hwadh sätt han bäst kunde göra them sin emellan oeense/at the affölло ifrån Rusniski/ther om han sigh högeligen beflijtade / och dreff saken så wijdt hoos them/at the bleffue sin emellan oenighe/ och förskingrade sigh / så at näghra vthaff Casackerna drogho vth åth Tartarijt / och näghra begåffuo sigh til Konungen i Polen/ och några til Demetrium vnder Coluga.

Men effter Sapia förnam/ at Her Jacob De la Gardie och Knäs Michael achtade på samma tijdh at skicka näghot Krijgzfolck vnder Mitrowa / och thet belägrha / rådde Sapia Demetrij Gemåhl / at hwar hon icke wille begiffua sigh til Polen / til sin Fadher och Modher / skulle hon tå heemlighen förfogha sigh til Demetrium / ther til hon swarade / at förr än hon/som war een krönt Storfurstinna öfwer hela Rysland/ skulle medh blygd och skam / och så förachteligen komma til sitt Fädhernesland / Slächt och Wänner / förr wille hon vthi Ryßlandh fördärffuas / och lijdha och dragha medh sin Herre/ alt hwad Gud them syntes vppåläggia / oc lät ther medh göra sigh en Manfolcks klädning vthaff rödt Sammet/och klädde then vppå sigh / sampt stöflar och Spårar / bandt Swärd widh sijdhan / och satte sigh vppå en häst/och redh medh 50. Casacker ifrån Mitroswa til Coluga otta och fyratijo Mijl/ såsom en

Maria Gorg. ut animosæ mulieres ad maritum veste virili Colugam proficiscitur.

en aňan Krÿgzman/ och när hon kom in til Staden om natten/klappade hon ahn på porten/och ſadhe/ at Storfurſtens Demetrÿ näſte Caňartienare war för handen/och wille medh ingen annan tala/ vtan widh Storfurſten ſielff / thes honom tå ſtrax kungiordes/och effter han wäl märkte hwem thet war/ wardt Cammartiänaren ſtrax inläten / och förd til Demetrÿ Cammar/ther the tå vthi Coluga en lång tÿdh ſaňanbleffuo.

Strax ſom nu Maria Gorgona war affrykt/beſatte Sapia Slottet medh någhra hundrade Caſacker/och drogh ſielff ſin koos til ett Clöſter/benämdt Oſippo/ och thet beſatte i lÿka mätto medh någhra hundrade Caſacker/och drogh ſedhan ſielff til Konungen i Polen vnder Schmolenſkow/och ladhe thz andra Krÿgzfolket i Borgläger/ſom han medh ſigh hadhe/ widh then Elffuen Vgra/på hwilken ort än tå inget Krÿgzfolck warit hadhe. Men Her Jacob och Knäs Michael ſände ſtrax någhra hundrade man vnder Slottet / ſom togho thet ſtrax in medh ſtormande hand/ och nedherlade them alla ſom ther vppå wore/ och beſatte huſet medh annat folk igen/ och kommo til Läghret vnder Trois medh ett gott byte / hwilket när Ruſniſki wetta fick/ torde han tå ey heller längre töffua vthi ſitt Lägher/vthan packade ſigh ther ifrån thet haſtigaſte ſom han kunde / och ſkickade ſina Sändebudh vnder Schmolenſkow til Konungen / och tilbödh ſigh at wela tiena honom emoot Zuſki och the Muſkowiter/ ſå framt han wille betala them the tw åhrs Beſäloning/ ſom Demetrius them ſkyldigh war / thet Konungen ingalunda bewilia wille/vtan tilbödh ſigh/at wela ifrån then

Dela Gardie ri occupat arcem Mitrova.

then tÿdh the honom begynte til at tiäna/ Månadt ifrån Månadt betala/ther medh the Poler ingalunda wille låta ſigh benöÿa och wara til fridz/ vtan begynte til at knorra och bannas vppå Ruſniſki / för thet han hadhe fördrÿffuit theras Herre / och ſadhe at han hadhe icke åhrligen handlat medh Demetrio/ then the hadhe ſworit/och ſå troligen tiänt/ oc föroenade ſigh / at Ruſniſki nödhgades dragha medh en hoop vthaff the förnämſta til Konungen / men måſta parten drogh til Sapiae Folck / ſom lågho vthi gott Borgläger widh Vgra/och förtöfuade Beſkedh medh Sapia ifrån Konungen/ om theras Betalning/ther efter the tå wille ſigh rätta/oc röfuade i medler tÿdh kring om ſigh/alt thet the kunde oc förmåtte.

Diſcordia inter milites & Campiductorem Rusnulei.

Medhan nu thenna oenigheet ſåledes warade / drogh Her Jacob och Knäs Michael alt fort obehindrade vthan någhot mootſtånd til Storfurſten Knäs Waſili Zuſki vthi Muſkow / och hadhe vti ett heelt åhr intaghet alla Slott och Städher ſom lågo emellan Finland oc Muſkow / och emellan Muſkow och S. Nicolai /och vppå alla wäghar förjagat the Caſacker och Poler / then vndantaghandes ſom lopåth Schmolenſkow och Coluga och Putimel/at icke en mera fans igen vtaff the hundrade tuſend man / ſom hadhe leghat vnder Trois och Muſkow / och vthi Landet i tw åhr allaſtädhes ſijn mootwilligheet bedrÿffuit/ och *pro libitu* / hwar the haffua welat dominerat/hwilket Storfurſten Waſili Zuſki mykit behagade/och högeligen gladdes/och förthenſkul låt

Dela Gardie cum ſuo exercitu Muſcoviam ingreditur & à magno Duce Zuski ſplendidè & honorificè accipitur.

Her Jacob De la Gardie medh sitt vnderhaffuande Krijgfolck/ icke allenast medh stort prål oc triumph införa/ vthan och på thet härligaste och kosteligaste trachtera medh maat / ööl och wijn / så at icke then ringaste ther öffuer klagha kunde/at honom/ hwad som til nödhtorfften belanghade/någhot fattades/ och sedhan föråhrade them stora Skäncker och gåffuor/effter som the beklädde sina kall och ämbete til/ sköna ståteligha hästar/Salar och tygh/medh Silfwer beslaghna/Guldkädior/ Kredentz/Silffskålar/ Gyldenstyckies Kiortlar/Sammet och Atlask/ Sablar/ Råfwar och Mårdar/och andra kosteliga föråhringar/förwthan theras löhn och besäldning/och lågho ther inne vthi Stadhen i tolff wekur/ och hadhe godha daghar.

Knes Micael Muscoviæ moritur.

När nu Her Jacob några wekur i Muskow såleder hwijlat hadhe/bleff Knås Michael ther dödh/ och Sapia som war affärdat vtaff the Poler til Konungen vnder Schmolenskow/kom tå och tilbaka til sitt och Rusniskis Krijgzfolck / medh then beskedh / at Konungen wiste them intet til willia/för ther the hadhe til at fordra aff Demetrio : Men ther the wele här effter tiäna honom/så wille han them såsom sitt andra Krijgzfolck/ hwar Månat åhrlighen betala/ ther medh Krijgzfolcket woro illa til fridz/ och skickade en Post til Coluga / och giorde sin endtskyllan hoos Demetrium/ om thet Förräderij som Rusniski hadhe stifftat emoot honom vnder Muskow/ högeligheh förswärjandes sigh/ aldrigh någhot wetskap ther om hafft haffua : Sade och ther hoos/at Rusniski war nu dödh/och at alla hans medhielpare wore sin koos dragna til Konungen : The hadhe aldrigh

aldrigh hafft vthi sinnet at bewijsa honom någhon otrooheet : Förthenskuld haffua the sig oc icke heller begiffuit til Konungen / vtan bliffuit qwar hoos honom i Landet : Wille han nu förskaffa them tree Månader såld / så wille the bijdha medh then andra Råst / som han them skyldigh war/ och honom widhare tiäna/och på nytt försökia sitt båsta/ob draghamedh honom vnder Muskow.

Poloni reconciliantur Pse. Deme. 2. persoluto trium mẽsium stipẽdio.

Thessa tijdender behaghade Demetrio wål/och gaff theras vthskickade godh swar/ begärandes/ at the än en lijten tilgörandes wille giffua sig til fridz : Han wille förskaffa Penningar/och snart komma til them/hwilket han och giorde/ oc skattade strax hela Landet som honom hadhe handgångit / och fick een stoor Summa Penningar / och drogh til them medh sina Ryssar/och förlijkte sigh medh them/och betalte them tree Månadz såld vthaff/och the swore honom på nytt igen/och giorde sigh färdighe til at dragha vnder Muskow/ och thz andra gången belägra/ hwilket oc skedde. Men när helgha Treefaldigheetz Söndagh war förbij / drogh Her Jacob De la Gardie tå medh sitt Swenska Krijgzfolk vth ifrån Muskow/ samt Knås Demetri Zuski/Storfurstens brodher/som tå för Ryssserna vti Knås Michaels stadh war förordnat til Fäldtherre emoot the Poler / och drogho åth Mosaiskow medh hela Krijgzmachten / och effter the inga wissa kundskaper hadhe/huru thz tilstodh i thet Polenska Läghret/ affärdade the twå tusend Ryssar/til at förfara och förnimma/om någhot hördes vthaff fienden/hwadh han hadhe i sinnet / huru starck han war / och hwar han lågh/ och hwadh för folck han hadhe. Och medhan B.unska-

perna vthe woro/lågo Fäldtöfversterna stilla medh hela Krijgzmachten vthi Mosaiskow / och töffuade effter beskedh vthaff them the hadhe vthskickat/och som the ther nu lågo/kom then Swenske Fäldtmarskalcken Efwert Horn medh några Companij Ryttare oc Soldatar af In och vtländskt folk/ifrå then Finska Gräntzen til Läghret vnder Mosaiskow ryckiandes / och hade medh stormande hand intaghet / medhan han vppå wäghen togade/ Pogrela och Osippo/och ihiälslaget alla the Casacker som ther vppå woro satte och förordnade af Demetrio/ thz han häffteligen förtröt/ och förthenskul mykit sina vthländare förfolgde/och vthan all skuld och brott förgiorde.

Eberhardus Horn vi occupat arces Pogrela & Osippou.

Såsom nu the 2000 Ryssar/som woro på kundskap vthskickade/förnummo/at then Polenske Fältherren Stanislaus Solkouski war medh en stoor wäl vthrustat Krijgzmacht icke långt borta/oc the kunde intet vthan skadha alla sin koos komma / giorde the en Skantz om sigh/ och läghrade sigh thet bästa som the kunde/och affärdade en Post til Lägret/ oc begärade vndsättning / hullket när Solkouski förnam/slogh han ett blindt Lägher/ och vpsatte runt omkring näghra tusende humblestänger/och befalte näghra hundrade Ryttare ränna aff oc til/ och sigh wijsa vthan för Ryssernas Lägher / som skulle wänligen handla medh them/at the skulle giffua sigh vnder Konungen i Polen.Men Solkouski drog alt fort medh then stora hopen / hwilket när Her Jacob och Knäs Demetri Zuski förnumo / ryckte the vp medh sitt folk ifrån Mosaiskow / och mötte Solkouski sex mijl ther ifrån widh Cleusma/och slogos hårdt/och drabbade häfftigt medh hwar andra/at några hundrade på bådhe sidor aff Ryttare och Soldater ladhe sin ögon tilsamman/oc hölt thz Swenska Krijgzfolcket sigh i förstonne/såsom och altijdh ther i Ryssland / så manligen och ridderlighen/at een lust war/ ther öffuer the Poler sigh förvndrade / och begynte sendeles mißtrösta/ til thes en skälmsk Offuerste benämd Conradus Linck/giorde näghra Compani aff Tyskar/Frantzoser/ Skottar oc Engelske vproriske/ at the såsom Förrädare och åhreförgätna bößwichter / vthan theras Fäldtherres ja och Samtyckie / höllo medh the Poler qwarter / och rymde til them/ och läto sin Fäldtherre vthi stick / hwilket när Ryssernas Fäldtherre Demetrius sågh / slogh han strax kring om sigh en Wagnborg/och wille them som beständige wore intet medh sina Muskowiter vndsätta/och effter Polacken satte medh all macht til honom/öffuergaff han tå wagnborgen och rymde med alt sitt folck til Muskow/ Therföre tå then lilla hopen/ som Her Jacob medh sigh hadhe / som theras Edh/åhra och redeligheet betrachtade/oc intet thz Qwarter wille anamma / som then Förrädharen Linck / förvthan Fäldtherrens wilie medh the Poler giordt hadhe / sigh begaff åth then Swenska Gräntzen intet williandes mera tiäna Zuski/ oc drog vnder Kexholm/och fordrade vp Slottet på Swериges Cronos wägna / såsom Storfursten Zuski thet tilförenne medh sitt hela Rådh näghra resor til ewärdeligh ägendom bebreffuat hadhe.

Stratagema Stanislai Solkouski.

Sammaledes drogh och Efwert Horn medh sin lilla hoop åth Narffuen / och kom widh Jamago.

Lizouski circa Narviam cæditur.

Jamagorodz til mangels medh Alexander Lizouski/ och klappade honom så ther aff / at han som nogast medh någhra personer vndkom åth Pleskow.

Medhan nu Demetrius Zuski så skamligen medh sina Muskowiter rymde åth Muskow / och Her Jacob och Ewert Horn sigh begåffuo åth then Swenska gräntzen/ drogh Zolkouski tilbaka igen/ oc handlade medh the Ryssar som sig beskantzat hade/ hwilket strax the förforo huru medh Slaget war tilgånget/ gåffuo the sigh vnder Zolkouski/ och sworo Konungen i Polen/ och drogho så samptligen tilbaka en mächta stoor vthrustat Krijgzhäär/ vtaff Tyskar/ Poler / Litower / Vngrar / Engelske / Frantzoser/ Skottar/ Ryssar och Tattare vnder Muskow / och thet belägrade på nytt igen / oc drogo intet först ther ifrån/ för än the Muskowiter förrådelighen affsatte theras ägen Edhsworne Herre och Storfurste/ och giorde honom til en Munck/ och förde honom sedan sampt hans brödher / och någhra andra förnämligha Knäsar och Bajorer fångna til Konungen vnder Schmolenskow/ begärandes hans Son Hertigh Vladislaum til Storfurste / såsom ther om wijdhare står til at läsa vthi Beskriffningen / om Muskows Stadz jämmerligha ändelycht och vndergång.

Zolkous. qua ratione Muschoviam occupat,

Magnus Dux Zutki regno privatur.

När nu Zuski war vthi Muskow skild och affsatt ifrån Regementet / lop en hoop löst parti til Coluga/ oc berättade för Demetrio / huru alla saker wore affgångna vthi Muskow medh Zuski/ och begärade at han med sitt folk skulle ryckia vnder Muskow/ hälst medhan the nu i Muskow wore oenige/ och icke alla hade bewilliat til at anamma Konungens Son vthi Polen til theras Storfurste / och många funnos ther

ther hoos/som woro godh Demetrijsk/ så at nu intet annat felade än at the fingo see och höra/ at Demetrius kommo medh sitt folck/ tå skulle vthi Stadhen större oenigheet yppas emellan Jnbyggiarne / och Demetrius fingo ther igenom bättre tilfälle och lägenheet til at handla medh them / och försökia sijn lycka. Therföre togh nu Demetrius widh thetta theras rådh och anslagh / och ryckte strax medh hela sin Krijgzmacht vnder Muskow. Men the Muskowiter wärde sigh manligen/ och slogo honom någhra Skärmytzlingar aff / så at han wäl märkte/ at han med goda intet hoos thē kunde vträtta/ oc ordnade förthenskuld på ett annat wijs sitt folck / och giorde en annor Slachtordning/ nämligen/ at när the Muskowiter skulle vtfalla/ oc hans folck angrijpa / skulle hans Folk/ som heemligen lågh förstucket vthi skoghen vppå alla Wäghar / the Muskowiter icke allenast fram vppå/ vtan och baak vppå/ och på bådhe sidhor tilsättia / hwilket och så skedde / at strax the Muskowiter på them tilsatte/ worde the tå jämmerlighen trängde och nedherlagde / så at icke många kommo tilbaka / och kunde rosa vthaff marcknaden / och diärffdes sedhan effter then daghen the Muskowiter intet mera vthan hielp förgrijpa sigh vppå Demetrium/ vthan nödgades begära vndsättning aff Zolkouski/ thet han och giorde/ och vndsatte them medh någhra Fahnor Sperryttare och Hedukar/ och satte så the Muskowiter medh them tilijka på Demetrij Folck/ och föllo honom in vthi Lägret/ hwilket när the Poler som wore hoos Demetrium / fingo see och bleffuo warse/ at the Muskowiter kommo tilbaka igen / och wore så dristighe och frijmodighe/

Pseudo Demetrius 2. iterū Muscoviam vi & fraude occupare tentat.

Zolkouski opem fert Muscovitis contra Pseudo Demetrium secundum.

ghe/ fälte han modhet / och wille medh them intet mera fächta/huilket ſtrax Demetrius förnam/flydde han til Colugа igen/ medh någhra hundrade Caſacker och Tartare/ther medh the Poler tå fingo öfwerhanden och behöllo Muſkow/til thes thet vthaf them genom Muſkowiternas vpror och oenigheet vthi grund fördärffuades / och Zacharias Lippenow them ther ifrån ſkilde.

Pſeudo Demetrius 2. contēnit Polonos, et Tartar. aliisq; Barbaris fidit.

Och medhan the Poler ſom medh Demetrio nu vnder Muſkow wore / ingen ſynnerlighen mandom inladhe/ey heller ſigh ſå trogna wille bewijſa ſom tilförenne/achtade Demetrius them nu intet mera/ vthan ſadhe/at han wille ſökia hielp/ tröſt oc bijſtånd hoos Turcken och Tartaren/och tilſee/ at the ſkulle hielpa honom til at intaga ſitt Fadherligha arff och Rijke/ellieſt kunde han nu intet vthrätta : ſkulle han intet haffua/ſom rätta arffuingen wore/ ſå ſkulle ey heller Ryßland haffua någhon fridh för honom / ſå länge han leffde / och ſkickade ſtrax ſin förtrognaſte Ryttmäſtare / benämd Cornezetſki / til Aſtrakan / tilbiudandes them ſijn gunſtigha benägenheet / och gaff tilkänna / at han wille komma medh ſijn Reyſerinna til them / och hoos them haffua ſitt Hofflägher / effter Muſkow och then Siwerſke Landzändan war ſå förorenat vthaff the Polenſke kättare / och achtade nu intet mera hwarken ſina Tyſkar/heller the Poler/ vthan allena ſina Caſacker / Tartare och Ryſſar/ ſå at hwar han drogh/anten på jacht eller annorſtädes/ſkulle ingen annan följa honom/ vthan Tartare allena. Och hände ſigh vnder hans Tartare/ at en Taterſk Murſa eller Furſte/ſom honom medh ſin Son tiänte / ſigh föroenade medh ſin Fa-

Fadher / och ett ſådant haat fattade til honom/ at han ahngaff honom hoos Demetrium/och ſadhe/ at hans Fadher hadhe i ſinnet/ at wela ryma ifrån honom til Muſkow/ther öffuer Demetrius ſtrax ſå förbitrades/at han *in continenti*/ låt tagha honom widh huffwudet/och fördränckian vthi Elffuen / thet en annor Taterſk Murſa högeligen förtröt/hwilkens nampn war Ruſlanof/ ſom wiſte at ſådāt intet war ſant/oc lurade förthēſkul efter hās ſon/ſom thz falſkeligen hadhe angiffuit/ wiliandes ſlå honom ihiäl/ när han vthaff Jachten medh Demetrio heemkommo / och medan en annor förnämligh Tatares Son war then andra ſwåra lijk/ bådhe vthi anſichtet och på klädebonat/ mördade han honom / och icke then ſom ſkylligh war/huilket Demetrius mächta illa vptogh / och låt ſtrax kaſta förbenämde Murſa Rußlanoff / ſampt femtijo andra Tartare medh honom vti Tornet/ och them någhra gångor tappert piſka/ och på ſijdſtonne ſläpte them åter vth igen/och gaff them gunſt och nådhe / och hölt them vthi lijka åhra och myndigheet ſom tilförenne/och brukade them mycket / bådhe på kundſkap/ och ellieſt när han redh vth på Jacht/ och ſigh förluſtade/ ſå at han trodde them mera än ſom någhra andra / och förſågh ſigh alt gott til them. Men the drogho lijkwäl ett hemlighit haat til honom/ och achtade altijdh vpå tijdh och lägenheet / när the kunde bäſt fulborda theras vpſååt/och hämpnas vtöffuer then håån oc ſpott / ſom han them giordt och bewijſt hadhe / vthi thet/ at han hadhe ſatt them vthi Tornet / och låtit them vtpiſka/oc hände ſigh en dagh icke bättre/när han drog på iacht/ oc hade icke mera med ſig än ſom tree

Ruslanof Murſa cū aliis Tartaris in fœdiſſimū carcerem conicitur.

Rusla. in gratiam à Pſeudo Demet. 2. recipitur.

Hoffttiänare som hans wore/ och 30. personer aff si-
na Tatare/ som flijtigt vpwachtade / och hadhe be-
falt alla sina Stalbrödher/ at the skulle wara färdi-
ghe medh sina håstar när han vthredh / och rijdha
heemlighen vthaff Stadhen /och vppå en ort wach-
ta på Ruslanof / när han komme vthaff iachten til
them/ tå wille the allesammans rijdha vthi en hoop
til sitt Fädhernesland Tartarijt/ och ther bliffua.

Pseudo Demetrius 2. à Tartaro Ruslanof proditoriè interficitur.

När nu Demetrius war medh thessa Tartare oc
sina fåå tiänare vthdraghen/ och war widh passeen
halff mijl kommen ifrån Coluga / och sat vthi sin
slädha/ töffuade Roslanof intet länge/ vthan togh
sijn bössa/ och sköt honom twärt igenom/ och drogh
sedhan vth sin Sadel/ och högg huffwudet vtaf ho-
nom/ säijandes: Så skal iagh tigh lära/ huru tu
skal fördränckia och förgöra Tatarske Mursar / och
them vthi torn och hächtelse sättia/ och slå medh pi-
skor/ ther tu icke añat hafuer warit än som en skälm/
tiuff och Förrädare / och haffua tigh lijkwäl så tro-
ligen tiänt.

Thetta Spectaklet kunde Demetrij nar och the
andra tree hans tiänare intet länge skådha eller til-
see/ vthan togho håstarna i sijdhan medh spåran/ oc
packade sigh in i Stadhen igen/ och berättade hwad
för een iacht the hadhe hafft: Tatarne för-
sumade intet heller sigh/ vthan redho til then platz/
tijt the hadhe sigh bestämbdt medh the andra / och
rychte så sin koos 2000 man starck heem vthi Tar-
tarijt / röffuade och förhäriade hela landet ther the
framdrogho/ oanseedt at the vthi Coluga strax gåf-
wo tekn vthi then stora Slotzklockan /at alt krijgz-
folcket skulle sigh vthi en hast försambla / och iagha
effter

effter Tatarne/ thet doch aldeles fåfängt war/ Ty
för än Rysserna bleffuo färdighe / och kommo vppå
håstarna/ wore Tatarne några mijl vndan sin koos/
at omögelighit war them igenhämpta. Men the
Tatare som qwarre bleffuo / och vthaff the andras
prachtiker intet wiste/ måste thet vndgälla / oc med
halsbenet betala så länge en igen war.

Corpus Pseudo Demetrij 2. Colugam transfertur, ibiq; in templo ar[illegible] sepelitu[r].

När nu thenna Tartare Jachten war öffuerstån-
den/ drogho hans Knäsar / Bajorer och Casacker
vth/ och besågho platzen hwar som the jaghat hade/
och funno Demetrij krop vthan huffwudh / i blåtta
skiortan vppå marcken liggiande / then the tå vpto-
gho/ och ladhe bådhe huffuudet och kroppen vthi en
Slädha/ och förde thet in vppå Slottet / och söma-
de huffuudet widh kroppen / och twättade honom
reen/ och ladhe honom vppå ett bord / at hwar man
skulle honō see sō thet begärade / och begroffuo ho-
nom någhra daghar ther effter vthi Slotzkyrckian /
med the Ceremonier som Rysserna pläga sina Stor-
furster begraffua / hwilket skedde then 11. Decemb.
Anno 1610. och warade hans bullersamma förräde-
ligha krijgh vthi halff tridie åhr/ vthi hwilke otaliga
många tusend Menniskior äre iämmerligen omkom-
ne/ genom hans falskheet och bedrägerij / så at hans
nampn aldrigh vthaff Rysserna / så länge werlden
står/ bliffuer förgätit. Maria Gorgona hans eff-
terlåtne änkia/ födde effter hans dödh en Son/ then
ock kallades Demetrius / hwilken the förnämsta
Knäsar och Bajorer vthi Coluga bewilliade/ at han
skulle / när han komme til sina myndighe åhr/ bliff-
ua en regerande Storfurste vthi Ryszland/ och mo-
dhren deputerade the ther sammastädes ett Furste-
ligit

Maria Gorgona, occiso marito, filium peperit.

ligit vnderhåld/ hwilken oc ther så länge hws hölt/
in til thes the Muſkowiter vthi Muſkow/ vthwalde
Knås Michael Fedrowitz til ſin Storfurſte/ hwilket
henne högelighen förtröt/ och togh förthenſkuld en
hwijt Ryſſ til ſin man/ benämd Jwan Zaruſki/ hwil-
ken tilförenne hadhe warit en Öffuerſte vnder De-
metrio/ och ſkulle föra krijgh medh the Muſkowiter/
och hylla Landet til ſigh/ thet han och nåſtan vthi
tw åhr giorde/ til thes han vthi förledhen winter år
widh Jaroſlaw tilbaka dreffuen och affſlaghen/ och
vppå ſijdſtonne medh Demetrij Son/ och Storfur-
ſtinnan Maria Gorgona fången/ och ſedan til Mu-
ſkow förd/ och ther ynkeligen vppå en ſtaka ſatt/ oc
Sonen ett oſkyldigt barn vphängd/ och modren vti
fängelſet hålles/ oc tildrijfwes myken hååu oc ſpott.

Maria Gorgona nubit Zaruski.

Maria Muscovia captiva desinetur, & Zaruski palo affigitur.

Thetta må nu så korteligen wara ſagt och talat
om Knås Waſili Jwanowitz Zuſki/ och om Deme-
trio then Tridies Regemente och ändalycht/ och
wele nu någhot lijtet tala om the andra Herrar och
Storfurſter/ ſom the lättferdige Ryſſar ſedan haff-
ua vthwaldt. Ty ſtrax the hadhe taget Zuſki fån-
gen/ och fördt honom medh ſina Bröder til Konun-
gen vthi Polen/ vthwalde och begärade the hans
Son/ Hertigh Vladiſlaum til theras Storfurſte/
thet them och aff Konungen och the Poler bleff be-
williat oc ſamtyckt/ Religionerna på både ſijdor oför-
kränkte oc oförandrade til at hålla/ och at han ſkul-
le vti ſitt Hoff haffua hwadh tiänare honō täktes/
så wäl vthaff Fremmande ſom aff Ryſſar/ och the
Muſkowiter ſkulle vthi alla Punchtar niuta alla
theras ſedhwanlighe Priwilegier oc Jmmuniteter/
så wäl vthi Andelighe ſom Werldzlighe Saker/ och
ther

Vladislaus, Regis Poloniæ filius, in magnum Ducem à Muschovitis eligitur.

ther på anammade oc intogo the Konungens Fältöf-
werſte/ Staniſlaum Zolkouſki med kors och Fana på
Slottet/ oc ſworo honō huldſkap oc manſkap. Men
efter mz hans tilkommelſe något drögdes/ oc the Po-
ler giorde ſtort öfuerwåld i Muſkow/ föllo the Mu-
ſkowiter ifrån honō/ oc giorde ſijn Edh oc löfte om
intet/ ſätjandes ſig wela wål bekomma en annan brud-
gumma til een ſådan brud/ ſom them ſkulle taga i hägn
oc förſwar/ ther med thz tå omſijder vthbraſt til een
vppenbara feigde oc oenigheet/ oc icke för vphörde/
för än några 100000 Muſkowiter wordo jämmerliga
ihiälſlagna/ oc Staden vpbränd och förſtörd/ oc ſe-
dan the Poler af Slottet vthungrade/ ſom thz innehaf-
de/ oc vti tw åhr behöllo/ in til thes the Muſkowiter
wordo thet åter igen mächtighe/ ſåſom tilförenne v-
thi then förſta Boken är omtalat.

Medan ſåledes bulrades i Muſkow/ och ingen wiſſ
regent war i lādet/ vphof ſig en annor ſkålm oc förrā=
dare igen/ ſom hade warit en gemeen ſkrifuare i Mu-
ſkow/ oc kallade ſigh lijka ſō the andra/ Demetrius/
Jwan Waſiliwitz Son/ ſom nu tre gångor ſådā lijfz=
fara hade vtſtåt/ förſt i Vglitz/ ſedā i Muſkow/ oc 3.
reſan i Coluga/ och war doch vndkommen/ och Jwan
Waſiliwitz naturliga Son. oc medā thenne ſamma war
wältalande oc klok/ ſlogo ſig många ſkålmar oc bof-
uar til honō/ oc ſamtykte hās taal/ och begaf ſig åth
Nogården/ oc ſedan til Jwanogorodt/ ther blef han
tå vthaff the Jwanogorodſke/ Jamſke/ Coporiſke/
Audonſke/ för theras Storfurſte antagen oc hyllat/
och fick til Jwanogorodt een paſſeligh Krigzmacht
tilſamman/ och hadhe ſtrax ſitt budh til Ståthålla-
laren vppå Narfwen/ then Edle och Manhafftli-
ghe Philip Scheding til Skedwi och Kunda/ flij-
te-

Pseu.Demet.3 exoritur et velut naturalis Tyr.Vasil.filius & genuinus regni hæres à multis nebulonibus assumitur.

Pſeud. Demet. 3. ſollicitat Regem Sueciæ de ſubſidio ſibi ferendo adverſus Muſchovitas.

teligheen begärandes / at han wille ſkriffua Konung Carl Chriſteligh i åminnelſe / til / om then falſkheet oc otroohet ſom hans Vnderſåter honom bewyſte / och effter han war then rätta Demetrius / then the ſtora Knåſar och Bajorer / altydh hadhe trachtat effter / til at komma om lijff och leffuerne / oc Gudh hadhe honom lijkwäl ifrån theras ſkälmiſka ſtämplingar hulpit / at höghbemälte Konung Carl wille nu aff nådhe och barmhertigheet / förhielpa honom til ſitt Fadherliga arff / hwilket Ståthållaren giorde / och affärdade ſtrax Chriſtoffer Wulffstorp til H. K. M. om förbenämde Pſeudo Demetrij Tertij lägenheet / och at han ther wiſtades / hwilket ſå ſnart H. K. M. fick wetta / förſkickade han migh til Iwanogorodt / befalandes granneligen förfara / om han ſkulle wara then ſom bleff krönt vthi Muſkow / och hela Landet hadhe ſwerit och hyllat: tå wille H. K. M. ſigh betänckia / på hwadh ſätt han wille honom hielp och biſtånd göra emoot ſina fiender / när hans fullmyndighe Sändebudh kommo til H. K. M. och ther om accorderade. Men effter han förnam / at iagh hadhe kändt then andra bådhe vthi Polen och Muſkow / wille han intet tilſtädia migh at komma för ſigh til någhot audientz / oanſeedt huru offta och alffuarligen man ther om anhölt / giffuandes orſak / at han war icke wäl til paſſ / och widh helſa / ey heller ſå ſtofferat ſom en Storfurſte borde / och kunde en Konungzligh tiänare vndfå / iagh wille förthenſkuld Comparera för hans rådh och mina wärff hoos them förrätta: The ſkulle ther vppå giffua fulkomligh ſwar / lijka ſom han ſielff / thet iagh tå omſijder giorde / och begärade the at H. K. M. wille medh the-

ras rätta Arffherre och Storfurſte hålla godh Naborſkap / och honom förhielpa til at intagha ſitt Fadherligha Arff / han ſkulle ſtrax ther effter affärda ſina fullmyndighe Sändebudh til H. K. M. hwilka ther om widhare ſkulle anhålla. Så medhan han icke war then ſanſkyllighaſte / bleffuo Sändebuden tilbaka / och han drogh medh ſitt förſamblade krigzfolck ifrån Iwanogorodt Anno 1611. then 24. Iunij vnder Pleſkow / menandes at twinga Inwånerna medh någhra ſtycker / ſom han medh ſigh förde / til hörſamheet. Men effter han förnam at Fäldtmarſkalcken Ewert Horn war effter Fäldtherrens Her Jacob Dela Gardies förordning på wägen / til at beſökia honom medh ett antaal Krijgzfolk / rychte han i en haſt ther ifrån til Augdow / och vtaff förfärelſe leffde Styckerna ther effter ſigh / hwilka the Pleſkouſke ſedhan in til ſigh toghe. Och när Ewert Horn achtade beſökia honom vthi Augdow / begaff han ſigh och flychtigh ther ifrån / och bleff ſå vthaff thet Swenſka Krijgzfolket förfolgd / at måſta parten aff hans parti bleff nedherlagd och fångat / och han ſielff medh ſtoor mödho vndkom til Iwanogorodt. Men ſedhan Ewert Horn drogh ifrån Pleſkow igen / inbillade och betänckte the Pleſkowiter ſigh ſåledes / at ther the fingo en wiſſ Storfurſte / oc anſeedt han icke wore vthaff then rätta Arflinea / Så ſkulle lijkwäl ingen vnderſtå ſigh til at anfächta Pleſkow / och ſände förthenſkuld theras Sändebudh til Iwanogorodt / och begärade honom til Storfurſte / och när han ther vthi Pleſkow nu en tijdh bort åth / illa hadhe hållit hws medh theras huſtrur och döttrar / och andra ſälſamma öffuerdådighe ſkälme-

Milites Pſeud. Demetrij 3. ab Eberhardo Horn occiduntur & proſternuntur.

styckens bedrijffuit / och the Pleskowiter förnummo / at theras och hela Landzens Wälferd genom hans Regering / sigh mera förwärrade än förbättrade / ladhe the sigh effter the Muskowiters rådh och förmaning vp emoot honom / oc öffuer föllo hans Lijff-Gwardij oc vpwachtare / så at han medh them nödgades ryma Stadhen. Och när Casackerna sågo / at Bajorerna som hoos honom wore / begynte skilia sig ifrån honom / oc taga hwar sin wäg / när the kommo vthan om Stadhen / tå bleffuo Casackerna til rådz at tagha fatt vppå honom : Men effter han war wäl berijden / och hadhe them så när vndkommit / stöött en af them honom igenom axlan medh en pijl / så at han måste giffua sigh i theras händer / och bleff så bunden / och in vti Pleskow förd / oc sedan til Muskow skickat / ther han en tijdh war mitt för Slotzporten vti een stoor järnkädia insmidd / allom them som in och vthgingo til Spechtakel och åthlöije / men när thenna Knås Michael Fedrowitz bleff hyllat och vthwald til Storfurste / warde han iämmerligen vphängd / och bekom så sijn förtiänta löön / och war nu thenna then tridie Demetrius / som skulle hetas wara Iwan Wasiliwitz Son.

Pseud. Demet. 3. captivatur à Casaccis & Muschoviæ suspenditur.

Medhan nu således förhandlades på Iwanogorodt / vthi Pleskow / Coluga och Muskow / tå ryckte Her Jacob Dela Gardie ifrån Kexholm medh een Krijgz nacht vnder store Nogården / thet stormade och intogh medh 5000. man / vthi hwilken wore öffuer hundrade tusend församblade / om hwilken thet Ordspråket vthi fremmande Land haffuer gångit / som så lydher : Hoo kan strijdha emoot Gudharna och store Nogården? Men ändoch the wäl i förstonne manligen satte sig til wärn / och achtade sigh vti alla måtto wäria / ja the tilbådho och at förgiffua them vthi Brödh / och skickade förthenskuld til them någhra Lodior full / menandes at the för hunger skuld / skulle thet vptagha och förtära / hwilket och til äwentyrs hadhe skeedt / hwar Krijgzfolcket icke hadhe för ett sådant förrädelighit stycke blifwit warnat / och medhan tå hwarken theras manligheet eller skälmestycken som the vthi sinnet hadhe / kunde them hielpa och förswara / och thz Swenska Krijgzfolcket satte hårdt til / bådhe til Land och watn / och stucko medh Lodiorna eeld vppå then ena sijdan om Stadhen / och på then andra stormade the in öffuer Wallen / och slogho ihiäl alt hwadh the öffuerkommo / och satte Petarden på Slotzporten / oc stormade in vppå Slottet som andra vnga Leijon och biörnar / oc höggo så Ryssern a ihiäl kring om sigh såsom gräs / ther vthaff theras Öffuerste Knås Buterlin förfärades / och togh flychten vth igenom then ena porten / och rymde sin koos åth Jaroslaw / hwilket när Metropoliten och the andra sågho / föllo the til fôgho / och tiggde nådh / bindandes sigh til fredh och eenigheet / för än Krijgzfolcket kunde komma öffuer Slotzbroon in vthi then andra rijka Köpmans stadhen / och wardt tå strax vthropat widh lijffzstraf / at ingen skulle ther effter fördrista sigh någon Ryss anten dräpa eller beröffua / och bleff så sedhan ther effter then 25. Julij ett starckt förbund vprättat emellan Her Jacob Dela Gardie och Metropoliten / och alla the andra bådhe andelige oc werdzlige / ringare oc yppare / som lydde vnder thz Nogårdske Riket / at the efter then dagen skulle wara Wänner och

Iacobus Dela Gardie Novogardiam magnam capit.

Quibus conditionibus Dux Carolus Philippus, Caroli IX. Regis Sueciæ filius, in magnum Ducem à Novogardiensibus eligitur.

Brödher / och vthwalde the then Högborne Furste och Herre/ Her Carl Philip/ Hertigh til Sudermanneland/ Neriche och Wermland/ til theras Czar och Storfurste / medh the Conditioner och wilkor / at Religionen/ theras Lagh och Rätt/ Priwilegier och Immuniteter skulle them oförkränckt/ som the vthaff ålder haffua hafft/ hållas och stadhfästas / ther medh the Nogårdske tå strax affärdade en Post hijt til Swerigie / benämd Iwan Iakuski / och sedhan Wintern ther effter andra fulmyndige Sändebud / bådhe Andelighe och Werldzlighe / som skulle trolligen och flijteligen anhålla/ at H. F. N. wille sigh öfwer them förbarma / och bliffua theras Czar och Storfurste / hwilket strax the andra Furstendömen fingo wetta / som äre belägne på andra sijdhan om Nogården / och icke hadhe sworit Konungens Son vthi Polen / affärdade the sina Sändebudh til Her Iacob De la Gardie vthi Nogården/ tiänstwillighen giffuandes tilkänna/ at the wille sigh samsättia med thet Nogårdske Herskapet/ och alla samptlighen begära H. F. N. til theras Storfurste/ ther om tå Her Iacob vppå alla theras wägna til H. K. M. och H. F. N. ödmiukeligen skreff / vnderdånligen begärandes/ at Ryssernas trägna och högkeligha bön mätte medh thet första bliffua i wärcket stält och efterkommen/ hwilket och bleff bewiliat / så at H. F. N. åhret ther effter begaff sigh på resan åth Wiborgh. Och medhan the Muskowiter vpå samma tijdh fördreffuo the Poler igenom hunger vthur Muskow / och fingo någhra Hws och Slott igen medh förrädeligha prachtiker och stämplingar/ både ifrån the Poler och the Swenska / wordo the stälte och höghmo-

de-

dighe/ intet kommandes mera ihogh/ hwarken åhra eller redeligheet/ troo eller loffuen / vthan gingo åhr 1613. til / och vthwalde sigh en annan aff theras ägen Nation til Czar och Storfurste/ benämd Knäs Michael Fedrowitz Romanow/ som är på sitt Mödherne vthaff Tyrannens Iwan Wasiliwitz slächt/ men på Fädhernet är han vtaff the Romanow/ och är then hans Fadher/ then Storfursten Fedro Iwanowitz öffuerantwardade staffuen / och wille at han skulle anamma Regementet effter hans dödh / och effter han tå honom icke strax widhtogh / anammade Boris Gudenow staffuen / och bleff Storfurste/ och fördreff then andra / at han måste bliffua en Munck vthi ett Klöster. Men när Boris war sin koos/ och Demetrius fick Regementet / bleff han hämptat til Muskow/ och giord til en Patriarch/ oc bleff ther så länge/ in til thes Zuski wardt fången/ oc förd til Polen/ tijt han och sammaledes fängsligh fördes/ och ther ännu fängsligh medh flera Knäsar och Bajorer anhålles / och menas medh thz första skulle vthbytas och blifua lösa. Hwadh ther vthaff blifwer/ fåår man medh tijden til at förfara/ doch är thz sant och wist / at thenna Knäs Michaels waal och vthkorelse haffuer myckit myterij och stoor oenighet vpwäckt i Landet/ både emoot the Swenska och the Poler/ och haffuer han haft i förledne åhr sina Sändebudh til then Romerska Keysaren/ til Engeland/ Holland och Danmarck/ och hwadh the haffua vthrättat/ kan man här effter förnimma/ såsom oc förfara huru trogne/ hulde och rätträdighe the Muskowiter bliffua honom/ tagh menar som the andra. Ty när them täckes/ slå the sin Storfurste ihiäl/ och ta-

Michael Fedrovitz in magnum Ducem eligitur.

 gha

gha en annan igen/ så at en Swinaheerde är tryggare hoos them/ än som theras Storfurste/ och står en Muskowit föga bättre til troendes än som en hund/ hwilket vthaff alla theras Historier noghsampt bewijsas kan. Och må nu så thetta nogh wara talat om the Storfurster och Czarer som haffua regerat vthi Ryßland / ifrån Sinaus / Truvor och Rurich/in til theña theras vtwalde Storfurste/ Knäs Michael Fedrowitz. GVDh Alzmechtigh som är Fridzens Herre / han giffue oss fredh och roligheet/ och nådeligen beware wår Konung/ Öffuerheet och Krijgzfolck för theras falskheet/otroheet/list oc bedrägerij / och at the sielffua måtte falla vti then gropen som the för oss graffua/ och hielpe oss til en godh och lyckeligh vthgång.

Then Höghborne Furste och Herre/

Her Iahan/

Swerikis/ Göthis och Wendis Arffurste/ Hertigh til Östergöthland / Min Nådigste Furste och Herre / är thenna

Tridie Book

På thenna Muskowiterske Crönika/ Om the Muskowiters bruk och Ceremonier / som the haffua när the kröna sina vthwalda Storfurster: Och hurledes the vndfå fremmande Konungars och Potentaters Sändebudh/ och them vthi sitt Land trachtera.

Vthi all vnderdånigheet / ödmiukeligen *dedicerat* Af

PETRO PETREIO VBSALIENSI.

Tryckt i Stockholm hoos Ignatium Meurer/ åhr 1615.

PETRI PETREJ VBSALIENSIS

Crönika / Om the Muskowiters

Ceremonier och sätt / som the bruka när the vtwälia och kröna sina Storfurster och Regenter / och huruledes the vndfå fremmande Konnngars och Potentaters Sändebudh / och them vthi sitt Land trachtera / then

Tridie Book.

Efter thet vthi Rysland / såsom i mång añor Land / när en Storfurste är medh döden affgången / vthwälles oc krönes en annor vthi stadhen igen vtaff hans Söner / om han näghra haffuer / som han vthi sin lijfztijdh ther til haffwer förordnat / och vthi sitt yttersta sin Staaff öffuerantwardar: Men ther han inga Söner haffuer / öffuerantwardar han tå Staffuen then / hwilken honom är närmast vthi Slächt och Börd / och sy-

Ordo qualiter magni Muscovitarum principes coronantur, & quæ solennitas et ceremoniæ circa id servari sint solitæ.

fynes wara tiänligast til Regementet / eller och när någhon bekommer in Regementet medh swärd/ och han tå medh alla Ständernas Bewilning och Samtycke krönas skal/kommer tå Patriarchen/ Metropoliterna/Biskoperna/och the förnämsta Abboter/ Muncker och Präster öffuer hela Landet vtaff thet Andeligha Ståndet/ sampt Rådhet/the förnämsta Knåsar/ Bajorer/ Krijgzbefählet och the förnämsta Köpmän och Borgare vthaff thet Werdzligha Ståndet vthi Muskow tilhopa / och befale at vthi Jungfrw Maria Kyrckia vppå Slottet / skal göras och vpsättias vtaff trä ett fyrekantigt Pallas / fyra trappor högdt på alla sijdor/och sättes ther offuan vpå tree stolar / öffuerdragna medh Gyllene stycke/ trapporna och gålfwet klädde medh kostelighe Persianiske Tapeter. Then som til Czar och Storfurste krönas skal/sätter sigh på then ena stolen. Then andra sätter Patriarchen sigh vppå. På then tridie lägges en lijten kostelig hatt / som är stickat medh the aldraskönaste tall perlor/och dyrbaraste stenar/ Demanter / Rubiner / Turkoser / Sapphyrer och Smaragder. Vppå samma hatt hänger een qwast medh en waalknut / giord vtaff guld och sköna stora perlor/hwar vthi hänger een kosteligh guld Krona. Sammalunda ligger och en kosteligh Kiortel vppå samma stool/kosteligen giord och wirkat aff ther aldrabäste Gyllene stycke/ och vnder fodrat medh the aldraskönaste swartesta Sablar som ther finnes/och vthan vppå besat all öffuer medh sköna Perlor och dyrbara stenar/hwilken sätjes at en Storfurste / benämd Demetrius Monomach / haffuer taghit vthi Capha/när han förde krijgh medh the Tatare / och

se-

sedhan förordnat at samma kappa eenkannerlighen skulle brukas til Storfursternas Krönings Höghtydh. När som nu sielffue Krönings Höghtijdhen angåår/och han som skal krönas til Storfurste/ går in vthi Kyrckian/tagha Prästerna vppå at siunga/ effter ther sätt som the äre wana/och haffua lärdt/ önskandes vthi samma sång at theras tilkommande Storfurste måtte länge leffua medh hälsa och sundheet / regera medh Fridh och enigheet/förmera sitt Land och Rijke/ och öffuerwinna alla sina fiender / och strax samma sång ändat är/läås Patriarchen en Bön/medh sina Metropoliter och Biskopar öffuerlindt/bidiandes at Jungfrw Maria / S. Peder/S. Nils och alla andra helgon som the dyrka/wille wara hoos them vthi thetta Wärck / at thet måtte gå lycksaligen til/hwilket när thet skedt är / går Patriarchen vp för trapporna vppå Pallatzet/ och sätter sigh vppå then ena stolen: Then förnämsta och älsta Herre i Landet / följer strax effter medh honom som skal krönas til Storfurste/och begynner samma gambla Herre sin Oration til Patriarchen / säijandes: Kåre Fadher Patriarch/ Effter vthi thetta wårt Fädhernesland haffuer altijdh warit en gammal och lofligh sedhwana/ stichtat och giord vthaff wåra framfarna Regenter och Storfurster / at när en aff hela landet eenhälleligen til Regent och Storfurste öffuer alla Ryssar koras och vthwälies / efter then andras dödh / skal honom Regementet medh thes Högheet och Wärdigheet Sollenniter vthi händer öffuerantwardas / som andra framfarna Storfurster giordt haffua/på thet at ingen / vthan then som til een sådan wärdigheet och Majestet är född/

Oratio cuiusdam senioris Senatoris ad Patriarcham.

Ddd ij ele-

eller och när ingen Arffuinge är/ then som vtaff alla Ständer/Andelighe och Werdzlige/är eenhälleligen ther til samtyckt/skal sigh ther til trängia/och samma rättigheet medh wåld och macht intagha/oc sig tilägna: Så medhan alla Ständer / Andelighe och Werdzlige/ haffua thenna närwarande Herre samhälleligen samtyckt/bewilliat oc bejakat/at han skal bliffua wår Storfurste / och regera öffuer alla Ryssar/och förthenskul nu begära af tigh helige Fader/ at tu honom/efter som wij hafue honom ther til bewilliat oc samtyckt/giffuer wälsignelse/oc honom til en Storfurste öfuer alla Ryssar smörier oc kröner.

När thet nu skedt är/ropar Patriarchen then vtwalda Herren til sigh/ och sätter honom på sin vthstofferade stool/wälsignar och korsar honom vti ansichtet och på bröstet medh ett kosteligit Guldkors/ och befaller en af Mi tropoliterna läsa thenna bön/ och lutar sielff sitt huffuud til then vthwalda Herren som sitter vpå stolen/ oc beder sachteligen effter som then andra högdt föreläs/ och sägher: Herre wår Gudh/ Konung öffuer alla Konungar/ Herre öffuer alla Herrar/ som haffuer genom Propheten Samuelem vthwaldt tin tiänare Dawid/ oc smordt honom til Konung öffuer titt folck Israel/ Hör nu mildeligha wåra bön/som wij owärdige til tig frambäre/ oc see nidh af tin helga högd til thenna tin tro tiänare/som nu här vpå stolen sitter/och tu vphögt haffuer/ til at wara Konung öffuer titt helga folk/ som tu medh tin eenda Sons blodh hafuer återlöst: Smör honom medh fridsens Olia / beskydda honom medh thens högstas krafft / sätt på hans huffundh een krona medh ädle stenar/giff honom långt lijff/ at

Patriarcha tacitè ad Orationem murmurat.

at han kan länge leffua/och vthi hans höghra hand then Konungzliga Scepter: Sätt honom på rättferdighetennes stool/ omgiorda honom med rätferdighetennes skiöld/stärck hans arm/och gör honom alla Barbariska tungor vnderdånigh: Låt hans hierta/hugh och sinne altijdh bliffua beständigh vti tijn fruchtan/och at han i alla sina lijffzdagar måge wara tigh och tijn helgha budh lydigh och hörsam: Låt wara långt ifrån honom all otroo / och all falsk affgudisk lärdom. Vnderwijs honom at han förswarar och widh macht håller alt hwadh som then helga Almenneligha Kyrckin binder oc befaller/ oc at han må dömma titt folck vthi rättferdigheet/ oc bewijsa the fattiga barmhertigheet/på thet han ther igenom bekommer thet ewigha Rijket / och besluter så Patriarchen bönen/oc sägher medh höga röst: Såsom titt är Rijket/ machten oc krafften/Så wari oc Gudh Fader/Gudh Son/ och Gudh then helga anda / medh tigh altijdh höghloffuat och prijsat i alla Ewigheet/ Amen.

När thenna bön nu således är fuländat/befaler Patriarchen twå vthaff the förnämsta Biskopar eller Abboter/at the skole tagha kiortelen och hatten/ som liggia vppå stolen/och them frambära: Kiortelen tagher then stora Herren/som medh then vthwalde Storfursten gick vppå Pallatzet/och klädher vppå honom/ther öffuer Patriarchen säger: Fredh wari medh edher/och korsar honom. Strax sägher en aff Biskoparna/låter oss bedia: och tå faller Patriarchen på knä/och Bispen säger: Tig ewige Konung/som oc thetta iordiska och werdzliga rijket tilhörer/ bewara thenna tin tiänare vnder tit beskyd:

Vnus Episcoporum dicit orationem.

Vppehålt honom vthi tin Rijke/ at han altijdh gör thet ſom rätt och tigh behageligit är / regera honom/at Lagh och Rätt må grönſkas och blomſtras vthi hans daghar: Hans Land och Rijke förmeras och förwidgas/och at wij måghe boo och leffua vnder honom vthi fredh och roligheet / ſämia och kärleek. Ty tu äſt en Konung öfuer himmel och iord/ oc alla wåra ſiälars beſkärmare/ tigh Gudh Fader/ Gudh Son/och Gudh then helgha Anda/wari loff/ prijs och åhra aff ewigheet til ewigheet/Amen.

Sedhan tagher Patriarchen hatten och räcker honom til then ſtore Herren/ ſom ſtår medh vp Pallatzet/och han ſätter vppå Storfurſten hatten/ och Patriarchen korſar och ſignar honom / ſäijandes: J nampn Fadhers / Sons och thens helgha Andes. Ther effter framkallar Patriarchen alla Metropoliter/Biſkopar/Präſter och Abboter / ſom förnämſta äre / och befaler at the ſkole framſtijga hwar för ſigh vthi ſynnerheet/och korſa honom/ oc giffua honom wälſignelſe. När thet ſkeedt är/ ſätter Storfurſten och Patriarchen ſigh nedh någhot lijte vppå ſtolarna/och ſtijgha ſtrax vp / och tå begynna Präſterna vppå at ſiunga Litanien/ Herre förbarma tig öffuer oſſ/ och nämpna altijdh widh hwart tridie ord Storfurſten/at Gudh ſkal giffua honom lycko / ſundheet/och ett långt lijff. När thet vthſunget är/bedher Patriarchen/och ſäger: O helige Jungfrw/Gudz rena Födherſka/förbarma tigh öffuer oß arma ſyndare/och giff thenna wår Storfurſte öfuer alla Ryſſar nådh/at han altijdh må tacka/loffua oc prijſa tigh. Sedhan ſättia the ſigh nedher / bådhe Storfurſten och Patriarchen/ och en aff the öffuerſta

Litania cani-tur.

ſta Präſterna gåår til Altaret / ther ſom the plägha läſa Ewangelium/och ſägher öffuerliudt: GVdh låte wår Czar och Storfurſte vtöffuer alla Ryſſar/ länge leffua medh helſa och ſundheet/ then GVDh kär haffuer/vthwaldt och förordnat. Ther effter ſiunga alla Munckar och Präſter / så många ſom vthi hela kyrckian äre/medh ſtort don och gny/ hwar vthi ſin ſtadh/ropandes oc önſkandes honom lycko/ ſeger/wälferd/och ett långt lijff: När thetta är ſkeedt/träder Patriarchen/ſampt Metropoliterna/ Munckar / Präſter oc thz hela andeliga ſtånd fram för Storfurſten/och korſa honom vthi anſichtet och på bröſtet/och falla så nedh för hans fötter/och ſlå ſina huffwudh på gålffwet / och önſka honom leffua och regera medh hälſa och ſundheet: Ther effter trådher tå Rådhet fram the högha och ſtora Knäſar och Bajorer/ſampt hela Bajorſkapet/ Krijgzbefählet/Borgare och Köpmän/ och kyſſa hans händer/och ſlå ſina huffwudh vti marken/ropa/ſkrija oc ſorla öffuerliudt: Gudh giffue wår Czar och Storfurſte lycko och ſeger emoot alla ſina fiender / ſampt långwarigh helſa och lijffzſundheet.

När thetta är öffuerſtådt/ſtijgher Patriarchen fram til Storfurſten/ och ſägher: Nådighe Herre oc Storfurſte öfuer alla Ryſſar/ älſkelige vthwalde käre Son/effter tu aff Gudz förſyn aff alla Ständer/andelige och werdzlige/laghligen korat oc krönter är til Czar och Storfurſte öffuer alla Ryſſar/oc the haffua tigh wärdigh och ſkickeligh hållit/at öffuerantwarda thet ſtora Regementet til at regera oc föreſtå: Så beder och förmanar iagh tigh käre Son och Herre/at tu för all ting haffuer GVdh kär/ och leff-

Finita coronatione, Patriarcha diligentèr admonet magnum Ducem de pietate in Deum, de fide, de justicia, & alijs regijs virtutibus administrandis.

leffuer vthi HErrans fruchtan/ Thernäst/ at tu älskar Lagh och Rätt/ och dömer om alla saker rättwijsligen/ som Gudh tigh budhit oc befalt haffuer/ ther til skal tu och befordra then rena Christeliga läran/ och henne vthaff alt hiertat/ hugh och sinne älska och kär haffua/ ther til wij tigh Stormechtighe Herre och Son/ all wälsignelse önska och giffua/ och wele altijdh bidia vthi wåra Böner för tin wälfärd och lijffzhelsa/ och korsar honom medh thet samma/ och stijgher nedh aff Pallatzet ifrån honom. Storfursten går och strax ther effter nedh vthur kyrkian medh then Storfurstligha kiortel oc hatt/ medh alla sina Knäsar/ Baiorer och Hoffjunckare/ in vti S. Michaels Kyrckia/ ther siunga Prästerna Litanien på theras sätt/ korsa oc önska honom wälsignelse vthi alla måtto som tilförenne skeedt är/ och wid han går/ kastas Gull och Silffpenningar om honom på bådhe sijdhor. Aff then Kyrckian går han in vthi S. Nicolai Kyrckia/ och sedhan vp i sin Saal/ ther lägger han tå kiortelen och hatten ifrån sigh/ oc befaller granneligen at förwaras.

Vniversa multitudo ad cœnam à magno Duce invitatur.

När nu alt thetta förhandlat är/ gör Storfursten ett stort Pancket/ oc binder Patriarchen sampt Metropoliterna/ Bisperna/ Abboterna och the förnämsta Munckar och Präster: Såsom och Rådet/ the förnämsta Knäsar oc Bajorer/ medh Krijgzbefähler och the förnämsta Borgare och Köpmän til gäst/ oc trachterar them wäl medh allahanda slagz maat och drycker/ at the noghast kunne gå/ och medhan the som aldralustighaste äro/ bäres fram ett stort bälte/ giordt aff reent gull/ vthi hwilket många ädla stenar och stora Perlor äre kosteligen insänkte/

te/ som han omkring sigh binder/ theslijkest en staaff aff Enhorn/ vthi bådhe ändarna stora ädle stenar insatte/ hwilken han i sijn hand tagher/ på thz at honō nu intet skal felas/ thz hā skal hafua til sin Storfurstlige högheet och myndigheet/ vthan i alla måtto hållas oc achtas för en mächtig Czar oc Storfurste/ oc göra the sig sedan alla lustige oc glade/ och tå frambärs then yttersta Rätten/ som är fisk/ och är hämptat vthur then siön som ligger widh Pereslau/ och the kalla samma fisk på theras måål Seldi/ huilken oc til synen är lijka som Sill eller stoor strömming/ oc haffuer en mächta godh naturligh smaak. Och är orsaken/ hwij thessa fiskar aldrasenast frambäras vpå Bordet/ Nämligen/ at effter alla Städher haffua vthi Ryßland hafft sin egen Furste och Regent/ och vnderstundom fallit ifrån Muskow/ och med the Muskowiter warit oense. Men Pereslaw haffuer aldrigh haft sin eghen Furste/ ey eller nånsijn wijkit ifrån Muskow/ vthan stedze warit vnder en Furste/ och altijdh hållit tilhopa. Therföre skole the och vthi Crötningz Höghtijden äta then sijdsta Rätten/ som kommer ifrån Perislaw/ giffuandes ther medh tilkänna/ at hwar alla andra Städer falla ifrån Muskow och Storfursten/ så faller tå Perislaw icke ther ifrån/ vthan bliffuer ther vnder/ oc then sijdsta som sigh ther ifrån skiller/ om nödhen honom ther til ändeligen twingar.

Thetta wari nu nogh sagdt om Storfursternas Kröning. Nu wele wij tala om/ på hwadh sätt Storfursterna vndfå fremmande Potentaters Sändebudh/ och them trachtera. Och skal man först wetta/ at när någon Konung eller Potentat wil för

skicka någhot Sändebudh til Storfursten vthi Muskow/ tå skal then som Sändebudhet är/ när han någhot när kommer in til hans gräntzor/ skicka en Post ifrån sigh til thet närmesta Slott/ och giffua Ståthållaren ther vppå tilkänna/ at hans Herre oc Konung/ eller hwem honom haffuer vthskickat/ haffuer honom affärdigat til Storfursten vti Muskow med wärff oc ärender/ begärar förthenskuld at han måtte blifua på sin Herres wägna til Storfursten säkert befordrat/ hwilket strax Ståthållaren förnimmer/ affärdar han en Post genom natt oc dagh til Storfursten/ och förnimmer aff honom hwadh han göra skal/ och måste tå Sändebuden liggia så länge widh gräntzen/ och töffua effter beskedh. Wil tå Storfursten haffua Sändebuden til sigh eller intet/ låter han tå Ståthållaren wetta. Är han i förbund och godh wänskap medh honom/ så slipper han in på sin Herres wäghna/ och kommer til audientz för Storfursten: Är hans Herre i twist och owänskap medh honom/ så slipper han intet in/ vthan begäres at han på gräntzen skal afläggia sina ärender. Men vnderstundom sleppa the them in til nästa Slott/ och tå skal Ståthållaren eller någon annan som skickas ifrån Storfursten/ affrågha honom hans ärende/ thet tå then som vtskickat är intet wil göra/ vtan wil efterkomma sin Herres befalning/ och wil för ingen vptäckia sitt ärende/ än som för Storfursten sielff/ och intet ifrå sin instruction trädha/ then bliffuer tå mächta ynkeligen trachterat och plågat/ såsom thet skedde vthi Konung Jahans tijdh/ Christeligh i åminnelse/ medh Mester Pål Justen/ Biskop vthi Åbo/ och Tönne Oloffzson til Diursterby/ hwilka tå wore hans Sän-

Modus excipiendi Peregrinorum Regum & Principum Oratores apud Muschovitas.

Sändebudh/ oanseedt at the Leigde oc Försäkringz Breff hade aff Storfursten at indragha. När Ståthållaren nu haffuer bekommit beskedh/ så förskickar han strax en Prästaff til Sändebudet/ och låter förfara hwadh hans nampn är/ och hwadh för åmbete han beklädher hoos sin Herre/ om han är vthi stort anseende/ och aff högh Slächt/ och huru många håstar han behöffuer til sitt Folck och tingest/ hwilket när han wetta fåår/ skaffar han honom strax vthan all försummelse skiutzhåstar/ sampt Maat och Öől fritt vthan penningar/ sampt alt annat hwadh som han och hans medhfölie vthi wägen behöffuer. När som the nu således vthaff Prästaffuen äre införde af Gräntzen til närmesta Slottet vthi Landet/ kommer en annan Prästaff ifrån Muskow/ som vtaff Storfursten förskickat är/ fö them vndfå skal/ oc til Storfursten beledsaga/ oc säger til Sändebudet/ at Storfursten hafuer benådt them at komma til Muskow/ oc låter han tå vpskrifua alla theras nampn/ och huru många the äre/ oc i hwadh anseende och Härkompst the äre hwar för sigh/ oc huru många håstar the behöfua til sig oc sitt tingest. Men för än samma Prästaf kommer til them/ skickar han en af sina tiänare til Sändebuden/ som skal säija them/ at Prästafuen är färdigh/ och haffuer förskaffat til them och theras medhfölie Skiutzhåstar/ och alt annat hwadh som the behöffua/ och begärar at the skole komma til honom in vthi Stugun/ ther han theras ankomst förwäntar/ Ty han håller sigh på sitt sätt mykit stålt och högmodigh/ oc menar sigh på sin Herres wägna wara myckit bättre och högre än som Sändebuden/ oanseedt ehuru wäldige oc myndige män the tå äre.

Oratores ad magnū Duce libere sine expensis proficiscuntur.

Therföre skal wara tilbörlighit / at the bewijsa ho-
nom then tiänst / och at the gå in til honom/och icke
han til them. Men när Sändebuden förstå the-
ras groffua och plumpa åhregirigheet/stijga the in-
tet vthaff theras Slädar om winteren/ ey heller aff
theras hästar om Sommaren/ och gå in til honom/
vthan skicka honom budh/at the äre icke kompne at
the skulle vndfå honom/vthan han är skickat at han
skal vndfå them/ oc the äre kompne til at tala medh
Storfursten på theras Herres wägna/ oc icke medh
honom. Therföre är tilbörligit/ at han kommer til
them. Och när han förnimmer at the tå ingalunda
wele komma/låter han säija them/ at han wil möta
them vthi Farstugun/eller och vth på Gården / och
icke wijdhare. Men när the icke heller ther til we-
le bejaka/kommer han tå til them / och tagher them
alla i hand/och begyñer vpräkna hela Storfurstens
Titel/ord ifrån ord/och besluter så på sijdstonne / at
hans Czar och Storfurste haffuer them benådt/ så-
kert och fritt medh alt theras Folck och Tingest / at
dragha in vthi hans Land/ och komma til sigh vthi
Muskow/och haffuer förordnat honom/at han skal
wara theras Prästaff / och förskaffa them all then
deel/som the med theras medhfölie til vppehälle be-
höffua/och Skiutzhästar som j nu see här äre tilstä-
des kompne/hwilka j nu skole haffua til näste Läns-
mansgården/och alt annat hwadh som j behöffue /
så at edher ingen deel vthi min Herres och Storfur-
stes Land fattas skal/och låter granneligen vpteck-
na Sändebudhen medh alla theras tiänare / hwar
widh sitt nampn/huru starka the äre/oc huru mån-
ga hästar the behöffua / på thet at ingen vti wägen
skal

skal mistas eller bliffua borta ifrån sälskapet/ och så
många hästar som the första resan tagha/ så många
bekomma the och på hela resan igenom / både i fram
och återfärd/och inga mera/ey heller mindre / vtan
altijdh talet lijka fult. När hästarna äre fram-
kompna/ vthwäller han tå the bästa hästar för sigh
och Sändebuden/ så och til theras tiänare hwar eff-
ter annan/som han är achtat til vthaff sin Herre oc
Husbonde/och sedhan för theras tingest/och ställer
sigh sielff medh sina Stalbrödher som han med sigh
haffuer/främpst vppå wäghen / och näst them för-
ordnar han Sändebuden/sedan theras tiänare huar
effter annan/som the äre höghe til/och han them v-
på sitt Register antecknat haffuer/oc ther efter the-
ras tingest/och sedhan aldraefftersst några Ryssar/
som vppå tienerna och trotzen achta och framfordra
skole/at icke någhot ther aff i wäghen bortkommer/
och hwar så vnderstundom hände / at någhot bort-
komme/eller oc i wägen sönderginge/ tå skal Skiutz-
bonden som hästen äger thet betala och igenskaffa:
Faar han illa som på hästen rijdher/ eller åker i Slä-
dan/blifuer skiutzbonden så slagen medh knyplar/ at
han icke glömmer thet snarligen bort. Och dragher
så Prästaffuen för åth/oc the andra effter/oc skiutz-
bönderna ropa och hwisla / at thet öffuer een halff
mijl kan höras/på thet at the som äre vpå wägarna
stadde/skole wetta hwadh för Folck som färdas/ at
the skulle packa sigh vthaff wäghen för them/hwil-
ken thet icke gör/ och icke så hastigt som Prästaffuen
wil/warder han så lämmerligen slagen / at stoor yn-
ka är til at see vppå/och han tohr ther emoot icke sä-
ija ett ord/vthan bedijer och ropar/ at han sigh öff-
 wer

wer honom wil förbarma/ oc med honom öffuerſee/ han haffuer ſyndat och förſeedt ſigh. Skiutzbönderna bliffua aff Storfurſten vthi hwario Länsmansgård aff betalte/och bekomma för hwar mijl tre fyrikar/och kan en vthi en ſådana haſt ſå många häſtar bekomma/ſå at när een på Poſtwijs wil färdas/kan han icke ſå ſnart ſtijga af häſten/för än han hafwer en annan igen/ och bruka allena the thenna ordning ſom aff Storfurſten äre vthſkickade/ och haffua hans beſkedh/hwilket bliffuer vpläſit i alla Länsmansgårdar. Men the ſom dragha ſina egna ärender aff oc til i Landet/anten Köpmän eller andra/ the måſte förnöija och förlijka bonden effter ſom the medh hwar andra kunna bäſt kom̃a öffuereens. När Sändebuden nu ſåledes bliffua beledhſagade ifrån then ena Länsmansgården in til then andra/oc förſörgde medh all then deel ſom the til theras vppehälhälle behöffua/och the komma på twå eller tree mijl när Muſkow/eller til en annan ort/ther ſom Storfurſten är ſtadder/ måſte the ther tå töffua til thes Präſtaffuen rycker för åth/ och giffuer tilkänna/at Sändebuden äre för häden/oc hålla til ther oc ther/ och begärar wetta huru han wijdare ſigh med them förhålla ſkal/om han ſkal föra them in i Staden/eller ey/och hwar the ſkulle loceras. När han ther vpå får beſkedh / rycker Präſtaffuen tilbaka til them igen/och förer them vth på een halff Mijl när Stadhen/ther möta them tå andra Präſtaffuer oc Bajorer/ ſom äre aff höghre Slächt och ſtörre myndigheet än ſom the förſta/ och haffua en Tolk med ſigh och näghra tuſend man/på thz koſteligaſte vtſtofferade medh klädher och häſtar / oc när the komma ſå

når

när hwar andra/at the kuña talas wid/tå ſkicka the ſom komma och ſkole vndfå Sändebuden / een ifrån ſigh til them/oc begära at the ſkulle på theras Storfurſtes wägna ſtijgha vthaff häſtarna/the wele tala medh them på Storfurſtens wägna. När Sändebuden förwägra ſigh här vthinnan/ och förebära näghra orſaker/at the icke kuña thet göra/ ſättja the ſtrax/at the wille och nedhſtijga aff ſina häſtar/thz tå Sändebuden på ſijdſtonne bewilia/doch äre Ryſſerna medh thenna handelen ſå högferdige och åhregirige/at the achta ſå grant vppå/at the icke ſtijgha för vthaff/ för än the ſee Sändebuden laga ſig til/ och wele affſtijgha/tå ſtijgha the och aff/oc hwar ſå händer/ at Sändebuden ſom ſådan höghz intet achta/för komma på marckenne medh fötterna/än ſom the/tyckes the ſigh tå hafua inlagt ſtoor åhra. Men ther Sändebuden/ſom aff theras plompa höghfärd intet weta/oc achta ſig intet/vtan ſtiga ginaſt nidh af häſtarna för än the / faſt om thz icke mera wore/ än at the allenaſt hafua foten för vthur böglarna / oc röra widh marcken/ ſå tyckes them at the haffua ſtor åhra ther af/oc wuñit ſpelet/at the hafua fixerat Sändebuden / oc begyñar ſå then förnämſta ſit taal oc reciterar Storfurſtens Titel all igenom/ oc ſäger/ at Storfurſten haffuer ſkickat honom vth mz alt thz mykla folket/ſom han ſeer närwarandes wara/til at beledhſagha honom til ſitt Härberge / och gifwer honom handena/ ſampt alt hans Folck / och bedher honom vppå ſin Storfurſtes wäghna wara wälkommen/och fråghar ſtrax huru honom är gånget på reſan vthi hans Herres land/ om han haffuer warit widh helſan/oc bekom̃it maat oc ööl/ oc ſäger

Ambitio & inanis perſuaſio Ruthenorum.

wij-

wÿdare/at Storfursten haffuer benådt them at the skulle komma in vthi Stadhen/och rÿdha på the hästar som Storfursten hafuer vtskickat/ ther til Sändebuden tå swara: Wÿ haffue/ Gudhi thes loff/ farit wål vthi Storfurstens Land/och åre widh helsa och sundheet/och haffuer ingen deel oss fattat vthi wåghen aff hans benåding. Gudh giffue Storfursten helsa och sundheet/så skadhar oss intet/ och medh thet samma sättia the sigh vppå håstarna/ oc rÿdha in vthi Stadhen medh stort Proceß til theras hårberge/ doch så at Pråstaffuen altÿdh achtar sijn åhra/och ståller sigh vppå höghra sijdhan/ oc lagar så at alla som om handelen åre betrodde/och stå antecknade vthi Creditifwet/ förordnas twå Bajorer til hwar och en/ emellan hwilka en Person hwar effter annan om Sändebuden rÿdha skal/ til thes the komma vthi hårberget. För them rÿda några hundrade man/twå och twå vppå bredden. Men effter them rÿdha the alla vti en hoop såsom andra geter/ achtandes ingen ordning/til thes the komma til hårberget/som för Sändebudet år bestålt/oc tåringies vppå Slottet vthi the största Klockor til frögd och glådie. Thenna ordning bruka the altÿdh/doch mykit mindre folck/når som the dragha vp och nidh aff Slottet til Storfursten/och så offta the wele rÿdha vth och förlusta sigh. Når the nu åre vti sina hårbergen locerade/ rÿdha Ryssarna hwar heem til sitt igen/ vndantagandes Pråstaffuerna medh sina tiånare/som skulle achta vpå them/och förskaffa them alt hwadh som the til theras vppehålle behöffua/så at them ingen deel skal fattas/ vthan alt skal öfuerflödha/och låter tå medh thet samma then öffuerste Prå-

Pråstaffuen/såttia wacht för alla portar/ at ingen aff the fremmande skal gå vth på gatun/och tala med någhon annan/ vthan medh them som åre beskedde at achta vppå them. Men ther the fremmande wele gå vth/och något köpslagha på torget/så skole altÿd några Ryssar fölia them/ hwilka skole giffua acht på/om the tala mz några andra/anten the åre inlånska eller vtlånska/ sö ingen befalning hafua at tala mz them/ tå blifua the strax fångade/pÿnte oc hudhflångde/ och wele wetta hwadh the haffua talat medh them/ lÿka som the haffua ther medh förachtat Storfursten/oc giordt hans myndighet förnår. Pråstaffuerna skaffa och til them alt hwadh the behöffua til köket oc kållaren/ sampt wed/pannor och grytor/och låta sina ägna kockar koka/ som the medh sigh haffua/effter Ryssarna gemeenlighen koka vthan salt/ och the fremmande theras kokning intet synnerligen kunna fördraga.

Når nu Sändebuden skole komma för Storfursten til audientz/ så warder thet them daghen tilförenne tilsagdt vthaff twå Bajorer och en Tolk/ som komma til them och såija: Then stora Herre/Czar och Storfurste öffuer alt Rÿßland (tåliandes hela Titelen vth) haffuer befalt oss at såija idher/at han wil bewÿsa edher nådhe/ oc låta eder i morgon komma vp för sina klara ögohon/ j wele förthenskul edher ther til bereda. Samma dagh emoot afftonen/ kommer Tolcken allena igen til Sändebuden/ och gör på samma sått sitt taal/ som Bajorerna hoos them haffua giordt/ at the skole til morghonen göra sigh fårdige/och vpkomma på Slottet/och beskåda Storfurstens klara oc blidha ansichte.

Quibus Ceremonius utãtur Muschovitæ, quando Peregrinorum Regum Oratores in arcem deducuntur.

Om morgonen kommer åter Tolcken igen/när Klockan är emellan 6 och 7/och ſägher til them / at the innan twå timar ſkole komma til andientz in för Storfurſten/och ſee hans klara ögon/ the wele förthenſkuld hålla ſigh färdighe. Och när klockan är emellan 9 och 10/ ſändes näghra förnämligha Bajorer medh Tolcken til them/ſampt några hundrade häſtar/ hwilka äre myckit ſtåtelighe både medh klådher och tygh vthſtofferade/ſå at Bajorerna alla åre klädde vthi Gyllenſtyckes och Sammetz kiortlar/ kragarna alla öffuerdragna medh gull och Perlor/ och högha ſwarta Räffikins myſſor. När the nu ſåledes komma in vthi gården til Sändebuden / gåå the in i ſtugun til them / och tå ſtijgha Sändebuden emot them/oc tå begyñarthen förnämſta talet och ſäger: Then ſtora Herre/Czar oc Storfurſte öfuer alt Ryßland(hela titelen bort åth) haffuer idher på idher vthſkickade Herres wägna benådt / at j ſkolen komma vp til honom/och ſee hans klara ögon/och ſändt effter ſina egna vthſtofferade häſtar/ hwilka j här för idher ſee/j wele förthenſkuld nu ſättia idher vppå them/ och följa oſſ vp. Sändebuden tacka Storfurſten/och ſättia ſig på häſtarna/några hundrade Bajorer rijdha för åth / och ſå Sändebuden/ en Bajor på hwar ſijda om them/oc rijda ſå vp. Vpå både ſijdhor ifrån theras Härberge in til Slottet/ſtå näghra tuſend Man vtaff hans Lijf Gwardij/medh fulla wärior / på trapparna ther Sändebuden ſkole gå fram/ſtå Bajorer/ ſampt vthi Förmaket oc Salen / at thet kråker ſå fult ſom vthi en myreſtack/in til then ytterſta Salen/ ther han ſielff inne är medh ſitt Rådh och the högſta Knäſar och Bajorer / ſtå

och ſittia vthi allahanda ſtåteligha Gyllenſtyckes oc Sammetz kiortlar/ medh Sablar oc Mårdar vnderfodrade/haffuandes ſtora ſwarta Räfſkins myſſor vppå huffuudet / och höra måſta parten Storfurſten til. Ty the ſom äre icke ſå förmögne / at the förmå ſielffue hålla ſigh ſådana klädher / the måſte tå leija them vthur Storfurſtens klädekam̃ar/ när ſådan höghtijdh är för handen/och giffua vthi legor 6 daler/ på thet at alt ſkal ſynas prålachtigt oc ſtåteligit aff gull/ſilffuer/perlor/ädleſtenar/ kläder oc an̄at för the frem̃ande/ oc icke något ſom ſynes lijkt wara til någon armodh eller fattigdom. När Sändebuden ther ifrå reſa/ och högtijden haffuer en ända/ſkole ſam̃a klädningar oc tygh leffuereras til klädekammaren igen/ ſå goda oc rena ſom the them vti alla måtto haffua vthtagit/eller betala them medh nyja kiortlar igen/oc gifua lijkwäl fulla lego vth för the andra/ oc ſkeer thetta prål måſt för then orſaak ſkul/at the frem̃ande ſkole weta ſäija af hans macht oc myndigheet/at ingen Potentat i werlden ſkal wara mächtigare oc ſtåtligare än han. Therföre han oc ſielffuer kallar ſigh K. Dawidz Son/och then andra Salomon/ och är intet mindre eller ſämbre i macht/ härligheet oc wijsdom än ſom han. På thetta ſätt bliffua frem̃ande Sändebud framförde in för Storfurſten/och ſitter han ſielff baarhuffund på en ſtool/ näghot höghre än ſom bäncken/och haffuer allenaſt på ſig een liten Gullkrona/hans hatt eller myſſa ſtår jämpte honom vthi fenſtret. Offuan för huffundet på honom hängia Chriſti och Jungfrw Marie Beläten/giorda af klart gull/therföre han oc hans

Veſtes preſioſas habet magnus Dux pro ſuis aulicis.

Bajorer sigh korsa när the inkoma/ och när han nå-
ghot talar/och wil sitt taal medh een Eedh bekräff-
tigha/seer han ther vppå och korsar sigh. Vthi
then wänstra handen håller han sin staaff/som är af
Eenhorn/och är honom öfuerantwardat vthi Crö-
ningen. Strax jämpte stolen ståår een giutekanna
medh watn/och ett bäcken. Ty strax han haffuer gif
wit näghon fremmanne sijn hand / som icke haffuer
samma Religion som han/ tå tyckes honom at hans
hand är ther vthaff bliffuen oreen/och twättar sigh
förthenskuld strax när the fremande äre bortgång-
na/och tå bliffuer hans hand reen igen. För ho-
nom fram för Stolen/ stå fyra vnga Bajorer/ twå
vppå hwar sijdha / klädde vthi hwita Sammetz och
Sidentygz kiortlar/haffwandes på sigh stora Guld-
kädior vthi korswijs / som räckia nidh til fötterna/
hållandes vthi handen långskafftade yxar / giorda
som andra Weßtappar/ hwilka the Ester vthi Lif-
land plägha bruka. När nu så widt kommet är/at
Sändebuden komma in vthi Salen ther som Stor-
fursten är/ sitter hans Rådh på Bänckerna nedhan
för Storfursten/ och andra förnämliga Bajorer stå
vppå gålfwet/tå stijgher Cantzleren fram til Stor-
fursten/och slår sitt huffuudh i marcken/och sägher:
Store Herre / Czar och Storfurste öfwer alla Rys-
sar/oc säger hela Titelen vth. Thens Herres (nämp-
ner honō widh nampn) Sändebud äre här inkomp-
na/ och wela bewijsa tigh tiänst : Strax läter Stor-
fursten them komma fram/och tagher staffuen vthi
wänstra handen / och räcker höghra handen vth til
Sändebuden / tå stijgha the fram emellan the fyra
hwijtklädde Bajorer/oc tagha honom i hand/ ther
åth

åth the Muskowiter lee / och hålla thet för een stoor
ohöflighet/at the Fremmande tagha honom i han-
den/och kyssa så på handen/effter the wela/ at man
intet skal tagha honom i handen/vthan allenast kys-
sa på hans hand / och trädha tilbaka igen vthi sitt
rum/thet the hålla för större höffuelighet/och sko-
le the när the framstijgha til at kyssa hans hand/ få
sina tiänare som medh them äre / sina hattar til at
hålla/så länge the thet vthrätta. Them warder
icke heller efterlåtit at gå för honom medh sina dar-
tar och wärior/vthan måtte them afläggia/ för än
the gå aff Härberget och rijdha på Slottet. Men
Her Jacob Dela Gardie wille thet intet göra/Anno
1610. tå han war hoos Storfursten Knås Wasili
Zuski i Muskow/ vthan sade / för än han skal läggia
sijn wäria ifrån sig såsom en fånge/ för wille hā then
högtijdh vmbära/oc intet see hans klara ögon/vtan
dragha sin koos igen/hwilket Storfursten intet går-
na sågh/vthan längtade mera effter at see Her Ja-
cobs klara ögon/än som Her Jacob hans/efter han
hade honō af sin långa belägring förlossat. Therfö-
re blef tå Her Jacob med sina öfuerster oc Ryttemå
stare/Fendriker och Lutenanter efftlerlåtit at kom-
ma vp medh sina wärior. Och är han i så måtto then
första som haffuer trädt för Storfursten vthi Mu-
skow i hans egen Saal och kamar medh sijn wäria.

Oratorib. porrigit dextram magnus Dux.

När nu Sändebuden haffua warit framme widh
Storfurstens hand/och äre trädde näghra stegh til-
baka igen vthi theras rum / göra the tå sin Oration
på theras Herres wägna/oc giffua tilkänna/ at the
til honom äre affärdade / ifrån theras Herre medh
wichtige saker och ärender/och öffuerantwarda ho-

nom Creditiſſuet/och når the begyñа ſitt taal/ måſte the hans titel ſampt theras Herres titel recitera all vth/och begåra at komma til förhör/och på theras wårff ett gott ſwar / och tacka honom för godh befordring och wålplegning/ och i thet ſamma offerera ſin Herres föråhringar/och theras/ om the någhot haffua medh ſigh / ſom the wele honom ſkånckia/ bedlandes at han wille ſådana föråhringar ſigh gunſteligen låta behaga och anamma. Strax ſtijger Cantzleren fram och anammar ſamma föråhringar aff them/then ena effter then andra/ och wijſer them Storfurſten / och fåår them hans Hoffjunkare til at hålla. Når the ſåledes åre anammade/ och Storfurſten hafuer them ſeedt/låter han ſäija Såndebuden genom Cantzleren/at han haffuer them benådt/och theras föråhringar vptaghit/och fråghar ſtrax huru theras Herre mår / om han år widh helſa och ſundheet/hwareſt han år/huru långe the haffua warit på reſan/ och huru Såndebuden haffua mått vthi hans Land/oc huru the åre trachterade wordne. Tå ſwara the/Gudh ſkee loff/ han år widh helſa och ſundheet/och war på thet Slottet tå wij ſkildes ifrån honom / oc ſå långe haffua wij warit på reſan/ och måå aff tin ſtora benåding wål/ och åre vthi titt Land wål vndfångna och trachterade/ Gudh ſpare tigh helſa och ſundheet. Thernåſt frågar han them/ om the haffua några muntligha wårf/ ſom icke lönlige åre/ſå måge the them nu giffua tilkånna. Men hwadh ſom heemligit år och tijas bör/ ther om ſkola the nu intet tala/vtan i morgon in för hans Rådh/ når the koñа til handels: oc binder them ſå til måltijdz hwar widh ſitt namn/och befaller thz Cantzleren. Når thetta år ſkedt/koñа theras Pråſtaffuer ſom

Munera offeruntur magno Duci ab Oratoribus.

ſom åre förordnade at wachta på thē/oc begåra at the ſkole gå med thē in i en añar Saal/hwilken år koſteligen vtklådd mz ſköna Turkiſka tappeter/oc ſtå alla borden dukade/ och på hwart bord lagt ſalt oc bröd/åtickia oc pepar/i ſmå ſilfuer kåril/ſom ther til eenkañerligen åre giorde. Sedan komer Storfurſten in/oc ſåtter ſigh allena wid ſit bord/litet ther ifrån ſtår ett añat långt bord/ther widh ſåttias Såndebuden oc the förnåmſta aff theras vpwachtare/oc twårt öffuer thē ſittia theras Pråſtafuer oc Tolcker/ſom ſkole them trachtera/ther efter ſtå andra bord/wid hwilka ſåttes alla theras tiånare hwar effter añan/ ſå wål then ringaſte ſom then ypperſta/at ingen ſkal ſtå på gålfuet oc göra ſin Herre tiånſt. På then andra ſidan twårt öfuer Såndebuden ſittia hās förnåmſta Rådh. The andra bord ſåttias oc all full af Knåſar/Bajorer/rijka Borgare oc Köpmån / ſom åre vti ſyñerligh gunſt hoos Storfurſten/oc åre achtade til. Men the andra vnga Knåzar oc Bajorer/ſampt hans Biſſare / Skånker / Kögemåſtare oc andra Småſwåñer gå på gålfwet/båra maten fram/ſkånckia in/och tiåna them ſom wid Bordet ſittia/ty vthi then Salen ſom Storfurſten år/ må ingen Knås eller Bajor/ware ſå hög ſom hā kan/hafua ſin tiånare eller dråug med ſig in/ ſom ſkal achta på honom/vtan the måſte alla tiåna Storfurſten ſom komma ther in / vndantaghandes the Fremmande Såndebudh/ ſom andra Priwilegier haffua ån ſom Ryſſerna. Men på gålffuet vti Maatſalen ſtår hans Skånkieſkiffua/fyrekantig giord lijka ſom andra hyllor på hwar andra/ ſå at the nederſta bråden åre ſtörre oc långre ån the öfuerſta/lika ſom en Pelare/ſom hafuer vnder en ſtor bred foot/ oc ofuan på en liten oc ſmal. Saña bråder ſö kring om pelaren bygde åre / ſtå fulla med några 100 Credentz/ſtora oc ſmå/af gull oc ſilffuer/ſampt ſkålar/kañor/koſor ſtora oc ſmå/och allahanda ſlagz dryckeskåril/hwijta och förgylta/ſom til een odrågeligh Suña koſta/ſö Storfurſterna måſta delen af freñande Potentater och

Abacus magni Ducis.

Städher haffuer bekommet / och äre på thet aldra-
ståteligaste och känstrijkaste vppå allahanda slags
manir giorde/ hwilket Storfursterna then ena efter
then andra Rijket til ett monument haffua förwa-
ra lâtit / och intet ther aff taghit eller förminskat/
therföre haffua the och warit på thessa parzelar gan
ska rijka och förmögne. Men the Poler haffua nu
vthi thessa åhr så laghat om them/at the haffua nu
intet myckit omaak för them/ eller behöffua at för-
la thet tiuffuar skole stiåla them bort. Men hwadh
föråhringar som han igen skickar til fremmande Ko-
nungar oc Potentater/är hwarken silfuer eller gul/
vthan Gyllenstyckes och Sammetz kiortlar/ vnder-
fodrade medh Sablar och Mårdar : Såsom oc nå-
gra timber Sablar och Mårdar/Hermelin och Grå-
wärck/Looskin och swarta Råffuar / oc många an-
dra slagz skinwahrur/som the haffua här til haft öff
uerflödigt.

Modus tractandi Oratores apud magnum Ducem.

Når the nu alla sittia til bords / bådhe Stor-
fursten/Sändebuden/och alla hans Knåsar oc Ba-
jorer / läggia the som achta på borden fram skedhar
oc knijfuar/efter thet warder ingen efferlâtit at gå
in vthi Salen ther som Storfursten är/ som haffuer
sin knijff hoos sigh / så frampt han wil vndwijka
hans onåde och straff/om thet bliffuer vppenbart/
och måste altijdh twå oc twå behielpa sigh medh en
knijff och een skedh / och skole fyra wara om hwart
faat. Thernäst sättes stora Silffskålar vppå bor-
den/fulla medh Brännewijn/så at een Gåås kan wål
sima ther vthi/och sinå skålar ther hoos/så stora som
try godh skeebladh kan gåå vthi / ther medh the sko-
le dricka Brännewijnet som står i then stora kosan /
Ther

Ther effter bära the många andra skålar fram/my-
kit mindre än som the förre/dochlijkwål så stora / at
ther går ett halft stoop vthi/sampt Bägare/bullar
och andra kaar/fulle medh Rumentij/Petersementz/
och annat gott Spanskt wijn/ ther af thes skole dric-
ka för än maten inkommer / och the begyñа til at få
sigh maat. När thet är giordt/ropar Storfursten
Bissaren til sigh/och får honom ett faat/ ther vppå
han haffuer lagdt näghra skiffuor brödh / som han
sielff medh sijn eghen hand haffuer sönderskurit/och
skal få Rådhet hwart sitt stycke / och sättja : Then
store Czar och Storfurste öffuer alla Ryssar/ benå-
der tigh här medh / och går åter til Storfursten til-
baka igen. Vti lijka måtto skär han och sådana skif-
wor brödh för Sändebuden / oc skickar til them/och
han sägher : Then store Czar och Storfurste/haff-
uer tigh här medh benådt/ oc går sin koos ifrå them
til Storfursten igen/och när thessa skifuor brödh så-
ledes skifftas vth / och Bissaren nämpner Storfur-
stens namn/stå alla Knåsar oc Bajorer vp/så mån-
ga som i Salen äre/tagha myssorna vthaff sigh/och
bocka sigh lijtet medh hufuuden/ ellest sittia the an-
nars medh myssorna vppå huffuuden. När thet är
skeedt/ bärs maten in/ fyra eller fem rätter tillijka/
och sättes först för Storfursten / sedhan för Rådet
oc Sändebuden/och så för the andra/ effter som the
äre satte til / och högdt achtade hoos Storfursten.
Strax ther effter bärs mångahanda drycker in/som
Malwerseer/Renskt och Spanskt wijn/tije eller tolf
handa slagz Miödh/och skänckies vthi silfkosor/be-
gare och Bullar / och sättes för them alla så många
som vthi Salen äre / at the skole dricka ther vthaff.

Ggg Ther

Ther effter låter Storfursten sättia någhra steekte Swanar för sigh / som medh then första rätten äre inburne/och försöker medh knijfuen/hwilken som är blötast och bäst steekt/ och skärer sönder vthi många stycker / och befaller at sättia för Rådhet och Sändebudet/och när han samma steek framsätter/säger han : Then stora Czar och Storfurste öffuer alla Ryssar/benåder eder här medh/ och bedher at j wele få edher maat. The stijga strax vp/taga af sina myssor/nicka och bugha med hufuudet/ oc säija : Gudh spare oc giffue Storfursten öffuer alla Ryssar/helsa och sundheet. När Storfursten begynnar något at äta aff någon rätt/tagher Bissaren ätickie kärillet / och slår så lijtet ätickia sampt pepar och salt vthi fatet/ther vthi han doppar och äter. Thet sam̃a göra Prästaffuerna för Sändebuden / och alla Ryssar när som the få sigh maat. När the aff thessa Rätter haffua ätit/bäres många flera Rätter fram/ så at the vnderstundom äre öfuer 200 allahanda slagz Rätter/Pasteer/Galerij/både aff kött och fisk/som för myckit ledesampt är at skriffua om. Öfuer måltijden skänckies och allahanda slagz miödh in / som ther i landet brygges/bådhe brun och hwijt/oc hafwer een synnerligh godh smaak. Prästaffuerna dricka esomofftast sändebuden til/och bidia them få sigh maat / dricka och göra sigh lustighe/ty Storfursten haffuer benådt edher/och wil thet så haffua : Storfursten dricker oc sielff några refor Sändebuden til/ och öffuerantwardar them Credentzen sielff medh sijn egen hand/och begärar at the skole göra sigh lustighe / althenstund the äre sände aff en stoor Herre/och kompne til en stoor Herre/som är hans godhe wän och brodher / och i thet samma vphäffuer han

högdt sina händer och finger / på thet at the fremmande skole see hans gulringar / vthi hwilka äre insatte the aldrabästa och skönesta bådhe stora oc små Demanter/Sapphijrer/Turkoser/Smaragder/Rubiner/ Amethister/oc andra dyrbara stenar/ oc hafwer han så många ringar vppå sina finger / at han kan näplighen böija fingerna til handlogan/ wiliandes ther medh låta see sijn stora härligheet/ och förmenar sigh ther vtaff haffua stoor åhro/ och tå gör han sigh mächta lustigh och gladh. Iwan Wasiliwitz Tyrannen/qwadh vnderstundom Symbolum Athanasij, och andra Responsoria widh bordet/ när han hadhe fremmande Sändebudh til gäst / och giorde sigh lustigh. Hans Hoffjunckare som skänckia och bissa för honom/oc stå för bordet/göra heller ingen synnerligh tiänst eller åhra/vthan gå af och til i Salen/oc haffua myssorna vppå sigh / allenast när han dricker/taga the myssorna aff sigh/nicka medh hufwudet/och önska / at han må dricka medh helsa och sundheet. Strax hoos hans Skänckieskiffua stå gemeenligen fyra Bajorer/och thes emellan flera/som thet sigh kräfuer/med stora silfskålar oc bullar/fulle med miödh oc wijn/synnerligen the drycker som hono̅ bäst behaga/oc han dageligen dricka plägar/oc när han dricka wil/tå stijger skäncken til them/ oc tager thz hã begärar/kredentzar oc sätter fram för hono̅ på bordet.Storfursten hafwer oc thes förutan althijd en stoor silffbulla för sig/full med ett slagz miödh/som the kalla Monasterij qwaas / som är så hwijt och klaar som thet aldraskönaste wijn/och then klaresta Cristal / och är synnerligh godh / naturligh och hälsosam til at dricka / fram för alla andra drycker / ther aff han althijdh dricker medhan Målthijden står /

och brygges samma Miödh aff then aldrahwijteste och klaresta honing/som i hela Rysland finnas kan.

När nu Målltijden är öffuerstådt / som warar vnderstundom någhra timar in vppå natten/ stijger Storfursten vp ifrån bordet/ lijtet vth på gålfwet/ thet samma gör och Rådhet/samt Sändebudet/och så många som vthi Salen äre / och tå befaller Storfursten Skäncken framhaffwa så många stora Silffkosor som Sändebuden äre starka til/och låter them skänckia full medh then starckesta och bästa Miödh som han haffuer / hwilken är giord anten aff Hallon eller Kirsebär/ oc kallar så then förnämsta af Sändebuden för sigh widh nampn/ oc giffuer honom kosan medh sijn egen hand/ och sägher: Wij benåde tigh här medh. Sedhan giffuer han alla the andra hwar efter annan/ så många tiänare som Sändebuden haffua på samma sätt/ och talar samma ord såsom tilförenne/ ther medh the fremmande tå stijgha någhot lijtet tilbaka/oc göra honom tacksäijelse/ oc måsta the strax samma kosor ståendes vthdricka.

När thet är skeedt/trädha Prästaffuerna fram medh Tolcken/oc säija til Sändebuden/ at them är befalat/at the skole beledhsaga them til theras härbergen/the wele förthenskuld nu fölia them/thz the tå strax göra / och när the komma vthan för Storfurstens Saal / stå alla the Bajorer vthi Försalen/ som tilförenne / sampt the andra Bajorer vthi the andra Salar / ther Sändebuden skole gå igenom/ ifrån then yttersta dören alt in til trapporna/och på gången ther Sändebuden skole framgå/och tå tager hans lijff Gwardi widh/som stå med sina fulla wärior vppå bådhe sijdhor/ alt ifrån Slotztrappan in til

the-

theras härberge / och bliffua Prästaffuerna hoos them/och begära at the skole göra sig lustige/ Storfursten warder them strax skickande miödh oc wijn / hwilket och skeer / och kommer strax en Skriffuare medh någhra Bajorer/haffuandes medh sigh några fierdingar och läklar/ sampt stora träkannor / fulla medh allahanda slagz Miödh och wijn/så och några Silffskålar och bullar/ther vthur the skola dricka/ oc tagha tå Ryssarna vppå til at trachtera them / och hålla thet för een stoor åhra och beröm/om the kunna göra the fremmande druckna/ty the som icke wele eller kunna dricka och fylla sigh / the warda intet så mykit hoos Ryssarna achtade/som the som slå sig öffuermåtton fulla medh ööl/miödh oc wijn. Therföre the och thet ordspråket haffua/ när the biudha hwar annan til gäst / och en wil icke äta och dricka/ säija the: Tu dricker intet/tu wil intet benåda mig/ och bliffua nästan mißlynta på then som icke så dricker som the wele. Men then som dricker såsom the thet åstunda och bidia/han är theras bäste wän/och han vnner them gott. The dricka och heller ingen til sin emellan / vthan sättia för them twå eller tree skålar tillijka/oc när een är vthdrucken/slå the then åter full igen / och låta henne stå qwar hoos honom som skålen vthdrack / så göra the i lijka måtto medh the andra/så många som the haffua til gäst.

När Sändebuden nu ingalunda längre wela sittia/ ey heller mera förmå til at dricka / stijgher Skriffuaren vp/sampt Prästaffuerna medh alt theras sällskap/och ställa sigh mitt vppå gålffuet / och dricka Sändebuden til Storfurstens skåål / then tå Sändebuden måste widhtagha / och dricka samma

 skåål

skåål vth/ sampt alla hans tienare bådhe små oc stora/inga vndantagandes/och måste the alla så länge stå / til thes skålen är vthdrucken och omkring gången. När thet är skeedt/befaler Skrifuaren at samma kosor och skålar skole på nytt igen inskänckias / hwilka han sedhan tager oc dricker the frem̃ande til/ samt alla theras tiänare oc medfölie/ theres Herres oc Konungz skål/ oc skeer thetta drickande medh ett syñerligit Proceß/nämligen/ Ryssarna som skålerna begyñа/stijga vp ifrån bordet/och gå mitt vpå gålfwet/oc taga sina myssor vtaff/hafuandes hwar sijn skåål vti handen/full medh wijn eller miödh/och önska at theras Herrar på bådhe sijdhor/bägge Potentater måtte länge leffua/oc få öfuerhanden med alla sina fiender/oc at fienderna icke måtte haffua mera blodh vti sig/än som dropparna leffuas qwar vti skålerna/oc hwälfwa så skålerna hwar i sin stadh öfwer huffudet. Sändebuden måste göra thet samma/oc nämpna sam̃a ord som the vttalat haffua/så wäl then sijdsta som then första oc ypersta. När nu Rysserna wele gå sin koos / begärar Skriffuaren aff Sändebuden föräringar för sit omak/oc är så skamlös/at han intet wänder igen at tiggia/för än Sändebuden oc the yperste af theras tiänare oc vpwaccare måste gifua honom någhra Vngersk gylden och Rijksdaler/ oc om han icke får så mykit som hã wil/ tåhr han wäl bliffua wredh / lijka som honom wore en stoor orätt skeedd.

Andra eller tridie dagen ther efter/befaller Storfursten Cantzleren sampt någhra förnämsta aff sitt Rådh/som skole handla medh Sändebuden/ oc låta them til sig på Slottet vpfordra/ hwilket strax the-

ras

ras Pråstaffuer befalas / och rijdha the så medh några Hofjunckare effter them/oc hafwa them med sig vpå Slottet tijt som Rådhet är församlat/ och när som the ther inkom̃a/stijger Rådet vp emoot them/ önskandes them hälsa och sundheet/ och bedia them sättia sigh nedh på stolar / som för them äre beredde oc tillsatta/ hwilke stå twärt emoot Rådet/ oc strax som the satte äre/stijger en aff them vp/som på alla theras wägne tala skal/oc begyñer til at recitera hela Storfurstens Titel/nämligen: Then stora Herre/Czar oc Storfurste öfwer alla Ryssar/hafuer befalt at säjia edher/at han haffuer tilbetrodt oc förordnat thessa närwarandes stora och höga Knäsar oc Bajorer/at vptaga eder wärff oc ärende/oc med eder om alla saker til at handla / j weleförthenskuld oss vptäckia idher ärende/som j haffua på idher Konungz och Herres wägna til at förhandla hoos wår Storfurste. Strax stijger then förnämsta af Sändebuden vp/och talar tå sitt ärende/och hwadh som honom är aff hans Herre befalt at förhandla/effter som hans medhgiffna Instruction lydher och förmäler / och begära Rysserna tå strax at see theras Instruction. Men när Sändebuden ther vthinnan sigh förwägra/ begära the tå at the wela sina wärf skriffteligen vthi Rychte wijs författa/thet the tå göra / och them öffuerantwarda / ther medh the tå skilias åth/oc Pråstaffuerna beledsaga Sändebuden heem igen/oc Rådet går in til Storfursten/oc rådhslå hwadh the för swar wela giffua / och så snart the haffua sig nu betänkt oc samsatt/warda Sändebuden några daghar ther efter fordrade til Slotet för

Oratores jubẽtur negotia sua aperire & exponere regni Senatoribus.

Rå-

Rådhet/och när the äre vpkompna/och haffua ſigh ſatt/ſtijger then förnämſta vp/och haffuer en Rulla i ſijn hand/ther vthiñan han haffuer Swaret beſkriffuit på theras förnämſta inlagda Punctar/ och reciterar thet vp muundtligen/begyñandes på Storfurſtens Titel/ och ſägher: Thenna ſtora Herre Czar och Storfurſte/ etc. och läſer ſå vp alt hwadh ſom han haffuer vptecknat på ſin Rulla/oc befalt är at ſäija/ och när han haffuer lychtat at läſa/ſtijger ſtrax en annan fram medh ſin Rulla/ och läs äffuen på ſamma ſätt ſom then förſta/ hwadh honom befalat är. Sam̃aledes göra alla the andra/hwar för ſig in til then yterſta/ til thes the fulkomligen til alla punctar haffua ſwarat/och ſina Argument framſatt/och göra thet alt på ett wijs/ och recitera hela Storfurſtens Titel vth igenom/och tagha ſedan alla Rullerna tilſamman/ och lima them ordine tilhopa/ſom the them vpläſit haffua/ oc öffuerantwarda them Sändebuden/begärandes at the ſam̃a handel wille öffuerſee/ ſom the haffua vthi ſina Rullor författat/och i betänckiande taga/oc när the komma åter tilſam̃ans igen/ſigh ther vppå förklara/och giffua ett fulkomligit beſkedh/ och ſkola the fremande grant achta ſigh/at the icke aff them/ anten igenom godh ord bliffua bedragna / eller medh trugh ſkrämde/at the icke til thet ſamtyckia/ ſom them intet borde. Ty Ryſſarna äre vthi alla ſina handlingar och ſaker ſwåra illiſtige/kloka och ſpitzfundighe/ och wele at alla ſaker ſkole förrättas oc beſlutas effter theras wilia/huffwudh och ſinne/ och ſom Storfurſten befaller/ måſte thet ändelighen ſå göras och affhandlas. Och hwadh handel ſom hoos them

icke

icke lijka ſå träd rätt effter theras wilia och begäran tilgår/giffua the än tå intet effter/ kunna ey heller komma til någhot beſlut / medh mindre at the fremmande effterkomma Storfurſtens wilia och begäran vthi alla ſaker/ thet ware ſig emoot theras Inſtruction eller ey / och twinga i ſå måtto offta fremmande Sändebudh / annorledes at beſluta ſina ſaker hoos Storfurſten / än ſom them vthaff theras Herre är befalat / ſynnerligen the ſom äre rädde / och icke wane äre medh them vmgå / och låta ſigh ſkräma aff theras ſtora hoot och vndſätjelſe. Ty när Sändebuden icke wele til thet ſamtyckia / ſom the begära och them behagar / tå begynna the at hota och vndſätja them och theras Herre medh krijgh och örligh/ mord och brand / och mena ther medh ſkräma Sändebuden til at ſamtyckia Storfurſtens begäran/ ſom många gångor ſkeedt är / aff them ſom äre rädde och ſachtmodighe/ och intet weta aff theras brwk och ilfundigheter.

Quomodo Oratores à magno Duce demittantur & domum remittantur.

Wijdhare / ther ſom nu hela handelen är vppå bådha ſijdhor ſamtyckt och beſluten / och Storfurſten wil giffua Sändebuden fulkomligh affſkedh / låter han åter Sändebuden komma vp för ſigh igen / och giffuer vppå ſamma ſaker och handel ſitt Breff/ at thet ſkal wara faſt och oryggeligit/ oc bekräfftigar ſamma ſitt Breff medh ſitt Inſegel och kors kyſning. När Breffuet för honom frambärs / låter han thet ſtrax för Sändebuden läſa och vthtolcka / och ſå kommer Cantzleren bärandes til honom vppå ett Silffaat ett Cruſifix aff Guld / thet tagher Storfurſten och ſätter fram för ſigh / och korſar ſigh therföre tree reeſor ſtåendes / Sedan

 taghen

tagher han Korset vti sina händer/och säger: Thetta är sanferdeligen lefwandes Christi kors/oc såsom Christus sanferdigh är/ så skal thetta Breff vthi alla sina Punctar sanferdeligen och obrotzligen hållit warda/ och kysser så ther öffuer Korset/ och öffuerandtwardar thet til Sendebuden / hwilka och i lijka motto giffua sina Bref och Segel på sin Herres wägna / doch såsom Storfursten haffuer thet låtit för them ställa / ther vppå the och strax motte göra Korskyßningh / och säija samma ord som Storfursten haffuer sagdt / hwilka Cantzleren för them staafwer/och sedan leffuerera the Brefwet antingen Storfursten sielffuer i händer/ eller Cantzleren/ når han sielff thet icke tagha wil. Sedan vpräcknar Cantzleren Stoorfurstens Föråhringar / som han sender til theras Konung och them öffuerandtwardar / och them han Sendebudhen vthi synnerheet giffuer och föråhrar / som är/ Gyllenestyckes kiortlar/medh Sablar/ Mårdar och Hermelijn vnderforade / sampt några andra Timber löse Sablar / Mårdar/Hermelijn/ SwarteRåfwar/Gråwärck/ eller andra sköna Skinwarur / effter som hwar Person är achtat til / så at then ringesta bekommer så wål som then högste/ och biuder them andra gången til Gäst/och låter them på thet aldraherligaste tractera / medh allehanda kosteliga Retter och dyrbara Drycker / vthi alla motto åfwen som tilförenne. När Sendebudhen nu hafwa sin fulkomligh affskedh/och the dragha sin koos / föråhrar han them vppå wägen några tunnor Miödh / Ööl och Brennewijn/ ther aff Sendebuden skola dricka/effter the icke kunne bekomma några synnerliga drycker vppå then

then långa wägen / som them kan behaga och the kunne dricka vthaff / och befalas så en Prästaf/ anthen then som them tilförende hade beledhsagat ifrån Grentzen til Storfursten/ eller någhon annan/ medh några Tienare / som them vti återfärden med Skiutzhästar och alla nödhtorffter försöria skal / at them vti inga motto något felas/til theß the komma wål öfuer Grentzen/och föres sedan af Muskow ifrå Storfursten til Grentzen/ åfwen medh samma Process vthi alla motto/som the bleffuo införde / och skämmas Prästafwerna intet som them hafwa folgdt/sampt andra Bajorer/som äre til Sendebudhen skickade/ anthen the tå skole någhot tala medh them / eller och the haffua någhot burit til them/ anthen Maat eller Ööl / eller och gått thet ringesta ärende för theras skuld / til at tiggia och fordra Föråhringar vthaff them / och äre så skamlöse/ näsewijsa / och vthi alla motto bitit Huffuudhet aff skammen / at the intet wenda igen eller vphöra/ förr än the motte giffua them anthen Gullringar / Vngersgyllen eller slagna Daler / eller något annat hwadh som them kan tiena.

Men när Fremmande Potentaters och Konungars Sändebudh Storfursten intet behagha / och Sändebuden intet wele gå ifrån theras Konungz Befalning och *Instruction* / och göra effter som han thet befaller och wil haffua / låter han them ganska illa trachtera och fara/så at the näppelighen för sina ägna Penningar/ kunna bekomma thet the til sina nödhtorffter behöffua/ vthan måste vnderstundom dricka watn. Såsom thet skedde Anno 1569/ medh höghlofligh i åminnelse/ Konung Ja-

hans Sändebudh/Biskopen vthi Åbo/ Mester Påwl Justen / och Tönne Oloffsson til Diursterby / som skickades til Storfursten Iwan Wasiliwitz / til at handla Rijkerna emellan om Fredh och enigheet. Ty the bleffwo vthi wäghen icke allenast illa håldne medh maat och dryck/ hussade och hassade / vthan när the framkommo / emoot hans Leigde och Försäkring insatte vthi Fängelser / theras klädher och tingest bortröffuat / vnderhåldne allenast medh Watn och Brödh / vthi alla måtto ynkelighen spijsade/så at några vtaff them bleffwo i Fängelsen döde/och the andra öffuer halft añat åhr iämmerligen anhåldne/för än the kommo heem tilbaka igen/allenast för then orsaak skul at the icke wille öfuerträda theras Herres *Instruction*/ och göra efter som then tyrannen wille hafua / ther om tilförenne är omtalat vthi Iwan Wasiliwitz Historia.

Och må förthenskuld nu nogh wara sagdt om Storfursternas Cröning/ huru medh them tilgåår/ och hurn Storfursterna vndfå och trachtera Fremmande Potentaters och Konungars Sändebudh vthi theras Land / när Sändebuden äre Storfursten til behagh / och the medh honom om sina ärender komma öffuereens / Och twärt om igen / när the intet medh honom komma öffuereens/ och intet wele göra effter hans hufwudh.

Kon: May: och Swerikis Rikis höghbetrodde Män och Rådh/The ädle och Wälborne Herrer/

Her Axel Oxenstierna/Friherre til Fiholm och Herre til Tidön/ Rijkz Canzler/

H. IACOB DE LA GARDIE,

Grefwe til Leckö / Friherre til Eekholmen/ Herre til Rasich/Kolcha och Runsa/Feldtherre vthi Rydzland och *Gubernator* öffuer Nogårdz Rijke/

Så och

Jesper Matzson/Herre til Harfwila/Jockis och Nockis/Skattmästare och

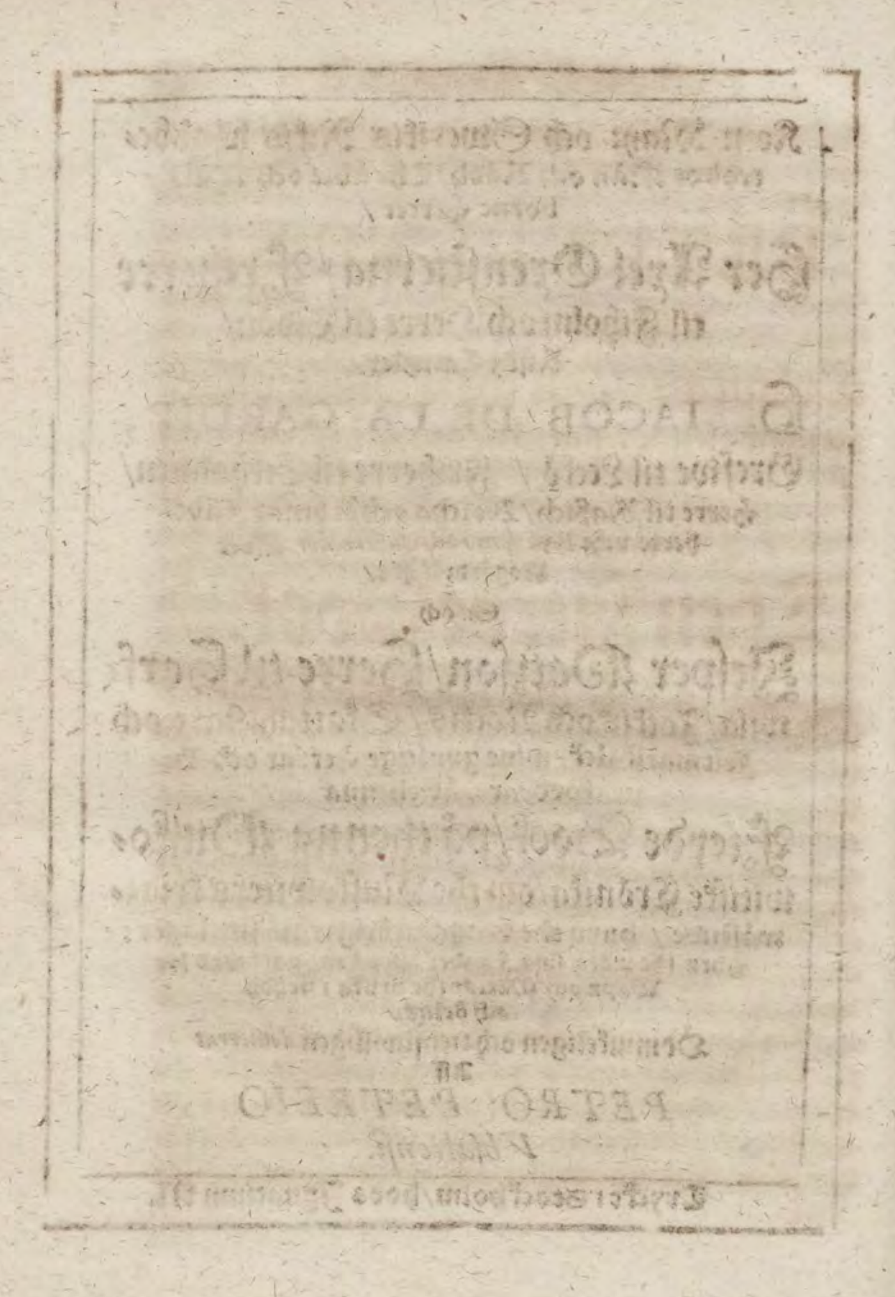
Feltmarskalck/mine gunstige Herrar och Befordrare/är thenna

Fierde Book/på thenna Muskowitiske Crönika/om the Muskowiters krigzwäsende / hurn the draga til krigz/ slå sitt läger: Huru the möta sina Fiender i marken/ och hwad för Wapn och Wärior the bruka i strijdh och örligh/

Ödmiukeligen och tienstwilligen *dedicerat* Aff

PETRO PETREIO Vbsaliensi.

Tryckt i Stockholm/hoos Ignatium M.

PETRI PETREI VBSALIENSIS

Crönika / Om the Muskowiters Krigzwäsende / huru the draga til Krigz / slå sitt Läger: Huru the möta sina fiender i marken / och hwad för Wapn och Wärior the bruka vthi stridh och örligh.

Then Fierde Book.

NÄR the Muskowiter hafwa owänskap med sina Grannar / och annorlunda sigh icke kunna medh them förlijka och förena / vtan the wela föra krigh vpå them / tå göra the icke som hoos andra Christne Potentater i Werlden brukeligit och sedwanligit är / och säija them til genom sina Herolder och breff / krigh och fiendskap / at the måge weta hwar effter the sigh rätta skulle / vthan för än theras Grannar weta ther aff ett ord / så falla the med några tusend man in vthi theras Land / och thet förhäria så mykit som the kunna medh mord och brand / ja / förr än theras Grannar få thet spörja / och kunna koma vti Rustning / så hafwa the Landet förderfuat och rykta vthaff / såsom noghsamt aff theras Crönikor står

Qua ratione Muschovitæ bellum inferant vicinis.

til

til at bewijsa / och såsom the sina krigh medh swick och ilfundigheet begynna / så bruka the och samma konsten när the göra fredh/synnerligen när the säija sigh wele göra een ewigh fredh medh sina Grannar/ ther aff the som tå theras bedrägerij intet förstå/ vtan them troo och mena / at sådan vprättat fredh skal obrotzligen hållas /blifwa the tå bedragna / Ty the säija/ at then ewige fred som the med sina owänner giordt haffua/ icke bör hållas länger än som the Potentaters Lifztidh räcker/och så länge the lefde/ så warade theras ewigheet / och then ewige fredh. Men när the dödde / så dödde och then ewiga freden medh theras ewigheet / och begynna så åter när then Herre dödh är / anthen at föra krigh på nytt/ eller och fredhen som then framfarne Herre giort haffuer/ på nytt stadfästa och confirmera / eller andra tiender aff them höras / om theras lägenheet så kan tilsäija/ Derföre wore aldrabäst och rådeligast/ när fredh medh the Muskowiter handlas och görs/ at the then besluta på så många åhr som them kan sämias emellan / och förr än aldeles samma åhr til ända löpa/the then på nytt igen/så många åhr som the wela/tå stadfästa och confirmera/så framt then parten som tro och lofwen achtar/wil blifwa obedragen/och the Muskowiter icke infalla vti hans Land/ för än han weet ther itt ord af/och thet häria oc fördärfwa/ såsom ofta skedt är och hans Grannar ther om nogsamt witnesbörd giffua kunna. Och när som the Muskowiter achta och wela någhot krigh emot sina Grannar / ehwem thet tå wara kan / begynna och företagha/låter han öfwer hela sitt Rijke åhret tilförende mönstra ale sitt Krigzfolck vthi alla Slotz-

Modus tractādi de pace.

Slåtzlähn/både Bajorer/Strelzer och Casacker/på thet han må wetta huru många tusend man han kan komma i marken tilwäga/och ther honom tå tyckies at then hopen är för ringa / låter han tå vthskrifwa och vthnämpna hwar tijonde man aff Borgare och Bönder vthöffuer hela Landet / så at han bliffuer öffuer tryhundrade gångor tusend man starck aff Ryssar och Tartare/vndantagandes Trotz drengiar och annat gemeent Folck / som intet räcknas eller achtas/ja/han låter och vthskrifwa hwar ottonde/ hwar fämte / hwar tridie man/ när behoff görs och lägenheten sigh så begifwer / när han förer krigh. Men tå han sitter stilla och haffuer ingen Feigde/ låter han vthskrifwa hwar tridie åhr alla sina Knäzer och Bajorer/ sampt theras Söner som tilwäxa/ på thet han skal wetta huru starck på Folck och Hästar the äro / när the skole dragha til krigz / och han giffuer them åhrligh sin besoldning til 10. 15. och 20 Daler/och then bekomma the vppå Slottet/ vnder hwilket the boendes äro / halffparten om Påska och andra halffparten om Michaelis. När intet krigh är/skulle thessa Bajorer några hundrade Man om Månaden göra sin tienst hemma widh Slottet/ bådhe medh wacht och annat/ och hålla sigh sielfwe maat och öl/så länge the ther äre/ til thes åter andra hundrade koma igen/och the förra ther ifrå förlossa/ och holla så månat ifrå månat så länge the äre hemma. Men när krigh är förhanden/ moste the allasammans i marken / så månge som vthi Storfurstens Register anteckuade stå/både vnga och gambla/ så at ingen warder förskonat ehuru gammal han är / oansedt han orkar noghast gåå och skridha/så hielper

Quomodo militem conscribant Muskovitæ, & ipsorū stipendium.

Dura servitus

Jit

hielper thet honom intet / han fåår ingen leija för ſigh / ey heller fåår Sonen förloff at ridha för Fadren / vthan Sonen / om han är ſå ſtoor / ſå ſkal han ridha för ſigh / och Fadhren för ſigh. Här hielper ingen vndſkyllan / then ſom ſiuk är och ligger på ſin Sotſäng moſte vthdraga och följa medh / hwar han icke mera ſkulle lefwa än vthi fyra daghar / ſå frampt hans Godz och Gårdar ſkole icke blifwa honom och hans Arfwingar affſkreffna / och kende vnder Storfurſten. Ty tå Mönſtringen hollas och hans nampn vpråcknas / frågas ſtrax efter honom / och om tå ſwarat blifwer / at han är ſiuk eller gammal och förmår intet komma / och hafwer ſkickat en annan i ſin ſtadh / tå geller thet intet / han kommer ſtrax i ogunſt och miſter alla ſina Godz och Gårdar / och the ſäija at han hafwer ſyndat emoot Storfurſten / och förachtat hans bodh: War han ſiuk / gammal och ſwagh / tå ſkulle han hafwa låtit föra ſigh vppå een wagn om Sommaren / eller på een Slåda om Winteren och döö vthi Storfurſtens tiänſt / ſå hade han warit vthan ſkuld. Blifwer någon ſiuk vthi theras Läger / eller och ſargat aff fienden och förmår ingen tiänſt göra / kan han intet bekomma någhot heemloff / vthan moſte blifwa ther quar och följa Lägret effter hwart thet tagher wägen / til thes han blifwer bätter eller och döör. Drager någon heemligen aff Lägret / antingen ſiuk eller helbregda / och thet blifwer ſport och vppenbaart / låta the honom hämpta igen / och ſättia honom vppå en ſtaka vtan alla nåde. Theras mönſtring ſkeer intet på ſådane ſätt ſom hoos oß eller och vthi annor land / vthan när the mönſtra / kommo Öfwerſterna tilſammans vthi en Gård / och ſättia ſigh in vthi en ſtugu vti itt fenſter / eller i itt Paulun / oc låta fordra hwart Sl[illegible]tzlåhn för ſigh / och ſtår en ſkrifware vtan för ſtughun eller Paulunet / ſom haffuer itt Regiſter vppå allas thera nampn / ſom äre anteckna de / och framropar hwar och en effter ſom han ſtår ſkriffuen til / tå kommer han fram / och wiſar ſig allena at han är ther / och gåår ſin koos / och hafwer en Knippel i handen / ther frågas hwarken effter Tiänare / Wärlor eller Håſtar / vthan effter honom allena / och ſkeer thenna mönſtring gemeenligen alla wekur / när the äre ſtadde emoot fienden / på thet at öfwerſterna måge wetta huru ſtarcka the äre / om någhra äre bleffna dödhe eller hafwa rymdt ſin koos. Ty the fördriſta ſigh icke gerna at dragha emoot Fienden / vthan the hafwa then kundſkap at the äre ſex gånger ſtarckare än ſom fienden / ther om the ſigh och måſt beflijta / och ſpara intet at ſenda altijdh vth / ther på the ſigh och måſt förlåta / och när the tå få ſådan kundſkap / ſom the hälſt åſtunda och önſka / falla the tå haſtigt an medh ſina ſtora myckinheet / och ſtoort anſkrij / lijka ſom the ther medh wille ſkräma och förfära ſina fiender / och få them vppå flychten / och them aldeles lefwandes vpſluka / effter the vthi marken intet ſynnerligen äre aff naturen modige och behiertade / menandes dogh likwäl them med theras förfärlige ſkrij och roop / ſå och haſtige anfallande kunna förraſka och öfwerwinna. Men när thet them icke lyckas / vthan fienden håller ſtilla och wenter hans ankomſt / och möter honom på halfwa wägen / förſumma the ſigh intet at wenda tilbaka / ſynnerligh när fienden någhot lijtet haſkar

Luſtratio militum.

Confligendi cum hoſtibus ordo.

efter them/ tå hugga the så Hästerna i sidorna med sina Piskar / at ingen för damb eller röök them see kan: The see sigh icke heller en gång tilbaka/ achtandes intet hwadh the mista / anthen klädher eller wärior / och tänckia icke ens til at grijpa stånd och wäria sigh / vthan allenast at the kunne befrija lifwet medh rennande / och bruka förthenskull alla runade och snöpte Hestar / som äre både lätte och snara/ hendige och wendige til at stutza och renna/ med vpskorna näseboror/ på thet at the thes bättre pusta och längre skede löpa skola. Men när the förmärckia och förnimma at the medh sådan flycht intet kunna vndkomma/ vthan moste blifwa aff fienden öffuerwundna/ slagna eller fångna/ tå falla the ginast nedh aff sina Hestar på sitt ansichte / och på thet aldraödminkeligaste tiggia nådh och lijff / och tagha til ingen wärn / thet inga andra Nationer gerna göra / vthan the gripa gerna til stånd och see om the äre första gången affslagna/ at the tå andra gången motte winna och läggia åhra in emoot sina fiender. Tataren/ när han blifwer öfwerwunnen och slaghin aff sin Häst/ och hafwer mist alla sina wärior/ ställer han sigh än tå til wärn/ och slåår ifrå sigh medh händerna/ biter medh tenderna och spiernar medh fötterna/ så länge han förmå/ til thes han anthen blifwer ihiälslagen / eller medh wåld taghin til fånga / bunden och lefwandes warder sin koos fördt. Turcken när han seer sigh så nödhstält wara at han icke sin fiende kan vndgå/ faller han neder aff Hästen på sina knä medh all ödmiukt / och kastar alla sina wärior ifrån sigh/ räcker vth sina händer och armar/ gifwer sigh fången och tigger lijff.

Så

Så ändoch the Muskowiter vthi marken intet synnerlige äre behiertade eller kunna något vthrätta/ lijkwäl äre the tå thes modigare / klokare och listighare tå the äre inne vthi en Wagnborg / Skantz och Befästning / så at man them ther vth icke kan lätteligen slå eller öffuerwinna / ty the wäria sigh ther vthi så manligen och frijmodeligen / både medh Spiut/ Spetzar/ stockar och steen/ så at the stå neppeligen til at twinga / hwarken medh krut eller lodh storm eller fyrbål/ så länge the hafwa maat och folk ther med the kunna sig wäria / som the Swenska vti thessa åhr för Kexholm / Nöteborg/ och the Poler för Smolenskow förnummit hafua/ ty iagh menar/ om the här til hafwa ingen brist hafft på maat och folk/ hafwa the änna ther vnder leghat och Slotten intet intaghit / ehurn stoor konst/ mandom och försichtigheet the hafwa brukat. Men tå maten begynte felas / och folket dödde aff hunger och sinkdom/ moste the Muskowiter gifwa tapt och lefwerera Slotten ifrån sigh.

Magnanimitas Muschovitarum in defendendis arcibus.

Alt thet folk thet Storfursten brukar til krigh/ är alt til Häst / så wäl Knechter och Byssesskyttare som Archelijt achta / som Ryttare och Baiorer/ och ingen til foot/ them han och alla sielff gifwer Hestar och wärior / aff hwart Slotzlähn som the äre hemma vthi / vndantaghandes hans Baiorer som hafwa Godz och Gårdar / doch gifwer han them icke mera än en gång både wärior och hestar/ när the först antages oc vtskrifuas. Blifwe the sedan för thē borta/ anthen för Fienden eller annorstädhes/ skulle the skaffa sigh sielfwa andra igen ; Han giffuer och them åhrligen anthen thet är fredh eller ofredh peningar/

Miles Muschovitarum eques quam pedes equo insidet.

 sombliga

somblige 6. och somblige 8. Daler / som the åro til/ och 20. tunnor Spannemål/ ther aff the skulle sigh holla och födha / så wål når the åre på togh och resor / som når the åro hemma. Aff Storfursten bekomma the intet meer/ vtan moste alla/ når han thē vpfordrar wara ferdige/ och komma tijt han them hafwa wil/ och få intet säija/ the kunna intet dragha åstadh för än the bekomma theras Besoldning / och få så många Månaders sold för vth / som hoos oss och annorstädes skeer / och ther til medh så myckin fetalia/ wijn/ ööl/ så at på ingen ting skal fela/ vtan vthi alla motto öfwerflödha / och åro ther hoos så swåra maatgranna och kråselige/ at the intet kunna förtåra vtan Krydder och Spetzerij. Men hår hoos Storfursten geller sådhana kråseligheet intet/ heller någhon endskyllan / vthan the moste låta sigh nöija med theras åhrlige Besoldning/ och förtåra thet the med sig föra/ och huad som the sielfua hafwa/ så wål then högste som then ringaste Krigzman / och moste alla göra och efterkomma thz/ som Storfursten them biuder och befaler/ om the eliest wela vndwijka hans straff och onådhe: Ty han haffuer intet anseende til någon Person/ anthen högh eller lågh/ öfuerste eller knecht/ når han wredgas och fåår saak medh them/ vtan the blifua på åtskilleligit sått straffade och plågade: ey heller dierfwes någhon stå honom emoot/ anthen medh rådh eller taal / vthan hwar och een moste sigh låta nöija / och wara tilfridz effter som han thet laghar och wil hafwa/ och säija/ at thet år rått giordt/ och at hans wilie och befalning år Gudz wilie/ theruthaff och thet ordspråket hoos them år vpkommit/ at effter såsom Gudh regerar i Himmelen/

len / så regerar och Stoorfursten hår på Jordenne/ och thet Gudz wilia år / thet år och Storfurstens wilie / och säija tå når them någhot angåår: Thet weet Gudh och Storfursten/ hwad han wil/ thet stå wij intet emoot.

Arma Muschovitarum.

Vthi krigh bruka the förnåmsta Muskowiter på sigh Pantzar skortar / och Stålhattar/ och somblige stoppa sina Kiortlar medh Bomull och Papper så starckt och tiokt / at ingen them medh någhon pijl kan skadha. The andra draga måst alla obewåpnade hwad til Kroppen belangende år / men emoot fienden bruka the Sablar / Boghar / Pilar / Kror/ Spiut/ Röör/ longa och stackotta/ doch måst lunte och flinteröör/ som the båst kunde medh vmgå/ thet the nu synnerlighen för några åhr hafwa lårdt/ och åre ther medh så behendige och förfarne til at skiuta/ at the ingen fremmande nu myckit efftergifwa: Så göra the och sielfwa bådhe Röör och stycker/ sampt andra Krigzmunitioner/ ther på the åre myckit blefne förmögne / synnerlighen Murebreckier / hele och halfua Kartogar/ Noteslanger/ små och store storm stytten/ Falkoner och andra små stycken som the vti marken plåga bruka / hwilka Storfursterna haffua bekommit vthi Polen och Lifland / och eliest sielff hafwa låtit giuta/ och them vthi Pleskow/ Smolenskow/ Muskow/ Store Nogården/ Jwanegerodt oc Nötheborg förwara plåga / så at når Storfursten them vpå Grentzorne behöfwer/ skulle the icke wara långt til at håmpta.

Quomodo exercitum ducant Muschovitæ.

När the Muskowiter alla åre församblade och skulle ryckia vp emot fienden / förordna och dela the sigh vthi fåm hoopar: Then störste hoopen/ vthi hwilken

hwilken General Feltherren rijdher / och kallas på theras måål Bolsoi Polk: Then andra Peredavai polk som förtrafwet hafwer: Then tridie/Nazadna polk/ som effterst är och theras trotz föllier: Then fierde Na prafwa polk / som föllier theras Feltherre på högra sidon: Then fempte Na leva polk/och föller Feltherren effter på wänstra sidan/ så at när nu hela lågret vprycker / skal förtrafwet eller Peradavai polk dragha främst och tå ridha för honom som öffuersten är några tusend Strelzer vti gröna jeckor fäm på raden/ til thes öfwersten then hopen effterföllier / och tå löpa för honom hans Lijffhästar siu eller otto stycker/ mächta wäl stofferade/ och lagda på Salarna Biörnskin och Wargskin / så föllier han effter allena/ och hafwer en liten trumma widh Salen/ hwar effter föllia näghra tusend man hopewijs vthan någhon ordning / och ther någhon wil ränna fram för honom/eller iämpte honom medh sin häst/ slår han strax medh Piskan på sin trumma/ tå håller han tilbaka/ och motte ingen ridha fram för honom/ vthan the som äre ther til beskedde och förordnade/ så frampt the icke wille blifwa straffade. Effter thenna hopen föllier Bolzoi polk then störste hopen/ vthi hwilken sielfwe Feltherren ridher med sitt krigzrådh / och hafwer fäm eller sex Trumslaghare hoos sigh och näghra få Trummetare / som slå och blåsa när han rycker vp/ och slår sitt läger. För honom ridha och några tusend Strelzer alla klädde vthi röda jeckor/fäm man tiock/ effter hwilka föllia 24. aff hans Lijffhästar / ganska ståtelighen vthstofferade medh Salar och Tygh / hwar vppå liggia sköna Leoparde hydar och Loskin/ther efter han sielff allena

rider/

rider/och haffuer een Trumma widh Salen/ therpå han slår/när the wele rijda fram om honom. Näst effter honom föllier Krijgzrådet / och näghra tusend Bajorer/och alla Vthländare som Storfursten tiäna / hopa wijs / holl öffuer boll vthan någhon ordning. Jempte Fältherren på högra sijdan föllier Na prafwa polk/ och på wänstra sijdhan Na lewa polk/ och effter honom Na Sadnie polk / åfwen på samma sätt och ordning som then främpsta hopen/ som kallas Pere dawai polk. Ther effter föllier Trotzen/altijdh så stoor och starck som Krijgzfolket / och achta ingen ordning/ vthan then ena köör och rijder öfuer then andra. Then är Gudh käraast som förrst kommer fram/ ropa och skrija som the woro galna / så at ther fienden wore något när stadder/och hörde theras förfärligha roop och skreen / och wore icke thes starkare och frijmodigare/skulle han wisserligen taga flychten/och när the så resa vti theras fulla droppar motte the så hålla fort fram / som thenna ordning är giord /och draga igenom skogh/bärg och dalar/til thes the komma til thet rum / ther the wela sigh lägra / och tå tagha the en stoor platz in / anten i skogen eller på släta marcken/ öffuer een halff eller heel mijl omkring/ ther them är läghligast til watn / och hålla samma ordning vthi Lägringen som the haffua brukat vthi toghandet/ then hopen främpst som främst är / then effterst/then på wänstra/ then på högra sijdhan / och then mitt vti/så at ingen gör sijn hyddo/eller slår sitt Läger/ther han icke är beskedd/ och haffua hwart Slotzlåhn för sig sin äghin lösen / then the ropa och skrija när the komma med Trotzen vti lägret/oc the andra swara/ oc komma i så måtto

Castra Muschovitarum.

hwar

hwar til andra/eliest wore thet omögelighit / at the kunde finna hwar annan igen/ om the them icke förstodhe aff sin lösn som the ropa / och som the alla nu äre tilhopa kompne/tagha the som äre vthi ett fölie sina Wagnar och Slådar/ som the medh sigh hafwa och föra sitt tingest/Prowiant och Hafra vppå/ och sigh ther medh beskantza / och täckia öffuer sigh sina Filtkappar och Slådefiltar. Sombliga tagha rÿs och göra sigh kojor medh / och lägrar sigh hwar och en wid sin häst/ oc binder hästen miz itt reep widh foten/ och tagher Salen vtaff honom/ och brukar honom för sitt Örnegått/ vndantagandes Öffuersterna och the stora Knäsar/ som föra Paulun med sig/ och låta them vpslå / ther the wistas vthi/för regn och owäder/eliest liggia alla the andra / både Bajorer/Hoffmän och Knechtar medh Kläderna vthi sina fulla wärior/så at han intet i iera behöffuer / än tagha Salen som han haffuer vnder huffudet/ och läggia på Hästen / och är så strax färdigh / när fienden är förhanden / anten tå til at göra mootstånd och fächta/eller fly och löpa.

Thet synes wara een vnderligh ting / hurn the Muskowiter kunna dragha så många hundrade tusend stark i marken/althenstund the så ringa besoldning bekomma aff Storfursten/oc them ey heller skeer någhon tilförning på Prowiant och Fetalia / vthan hwar och en måste sigh och sin tiänare sielff försöria och föra medh sigh alt hwadh som the behöffua/och dierffuas icke een gång at lyffta vp munnen/at tala om någhon kost/penningar eller förtärning / vthan äre alla både höga och läge strax redebogne at efterkomma Storfurstens Befalning / och förskaffa sigh vthi

vthi en hast hwadh the til theras vptogh behöffua/ både Fetalia och annat/ och beflÿta the sigh synnerligen at the haffua medh sigh tort brödh som är skurit i tärninge wÿs / sampt Hafra miöl/pepar/salt/ Gryn/Hwÿtlöök och brännewÿn/ och dricka watn. Öffuersten och the största rÿkesta Knäzar och Bajorer som haffua många Hästar / föra Haffra medh sigh för sina hästar/ och för sigh sielffua någhra sijdhor Swina flesk och fiäster / hwilket the / när the haffua sigh belägrat / för sigh låta koka / och tagha en stoor Kettil / ther vthi tu eller tryy ämber watn gåår/och läggia ther vthi ett paar göpnar Gryn / och så itt stycke flesk så stort som een hand / och siuda thet tilhopa /och när thz sudit är/ tagha the til sina tråskedar/ som the hafua på sina bälten hängiandes vti lederfoder / och supa så myckit som i kettelen är/ med sina tiänare tilsammans. Thetta hålles för en kosteligh Herrerätt/ när the liggia i marken emoot sina fiender. Men när the liggia vthi fiends land / och the icke haffua lägenheet så kräseligen för sigh koka/ tå tagha the så wäl som gemena Krigzfolcket / och blanda vthi een stoor Kettil någhra göpnar haffra miöl tilsamman medh watn/och kasta litet salt vthi: Är han rÿk/så slår han Pepar til/ oc rörer så thet tilhopa som en annan kalffuedryck/och äta then läkerbisken vp så kosteligen som andra hungroga swÿn/oc dricka ther ofuan vppå en skål Brännewÿn eller twå. Men om them ther efter mykit hetar/ läggia the sig på händer och fötter iämpte hästarna/ när the them watna/ och dricka at buken vnderstundom må rämna/och bliffua än tå icke drukna. När the liggia något stilla vti ett Läger/ komma ifrån nästa Städerna

Victus castrensis Muschovitarum.

til

til them Malekontenter / som föra medh sigh Hwetebrödh/pepar/hwitlök/salt/ gryn/ haffr amiöl och något malt/ther aff the bryggia wört/ och sälia åth Krüggzfolcket een liten kosa för en halff öre /ther aff the så girigt och snålt supa om winteren/at the offta sin emellan slås oc hårdrages/ menandes then dryc- ken wara swåra hälsosam/ och skal göra mykit gott. Therföre medhan the inga andra drycker bekomma/ leffua the nychter och sparsambligen/ och lÿda mykit ondt/och lura efter på hwadh sätt the kunna förraska sina fiender heemligen/och fåå ifrån them theras Slott och Städer/ty bröstgenges wågha the sig intet gärna emot them/huarken til storms eller slachtning / vthan thet the göra/ skeer thet gemeenlighen genom förraskande och hastigt anfallande / och sätta mera tröst och lÿt på theras stoora myckenheet/ än som på theras krafft och mandom / och then goda ordning som the haffua/och när the drabba medh fienderna/ låta the blåsa vthi sina Trummeter/ Lurar och Pipor/och slå på sina Trumor/hwilka giffua ifrån sigh ett sälsamt och vnderligit klang/så at then som sådant aldrigh tilförenne hördt haffuer/hÿsnar ther widh. Och om the tå kunna näghon åhra inläggia/och wäria sigh/ och jagha fienden vpå flychten/eller och intagha något Slott eller Stadh/sänder Storfursten til hwar och en / så wål til gemene/ som öfuersterna/ Denningar/ som äre giorde aff gott guld/och föråhrar the förnämsta / effter som the äre achtade til / och the gemena förgylte silff Denningar/ hwilka the skole haffua til een åminnelse och ett Wärdteekn/at the haffua hållit sigh wål och ridderligen i marcken emoot sina Fiender / och bekomma så the-

theras Besoldning när the heem komma / om them någhot restar. Men när the bliffua slagna på flychten / och kunna intet gott vthrätta / bekomma the hwarken Gulldenningar eller besoldning/vtan mista sina Godz / och Öffuersterna komma i ogunst / och bliffua piskade. Offta händer thet och / at the hafwa lägenheet at the kunna slå sina fiender. Men om thet icke står förmält vthi theras Instruction / at the på thet sättet skulle slå sina Fiender / så låta the thet bliffua / och töffua til thes the sådan lägenheet bekomma/som theras Instruction förmäler/ at the medh Fienderna drabba skulle / och achta tå intet hwarken the winna eller tappa/ medhan the haffua efterkommit Storfurstens Befalning och theras Instruction.

Konung M:tz och Swerigis Rijkes Höghbetrodde Män/the Edle/Wälborne/Wälbördige Herrar.

H. Carl Carlson Gyllenhielm/
Friherre til Bergqwarn/och Herre til Sundbyholm.

Jahan Skytte til Gränsöö oc Elfwesiö/Cammarådh/oc *Supremi Judicii Regii Adsessor.*

Och

Bror Andersson til Broo/Cammerådh/
Mine gunstige Herrar och Befordrare/
är thenna

Fempte Book/på thenna Muskowiterska Crönika/om the Muskowiters klädebonat/Lagh/Policia/Stadgar och Statuter vti werldzliga Handlingar/

tiänstwilleligen dedieerat
Aff

PETRO PETREIO
Vbsaliensi.

Tryckt i Stockholm hoos Ignatium M.
Anno 1615.

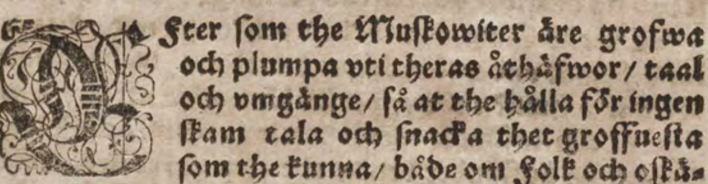

I.

PETRI PETREJ VBSALIENSIS

Crönika / Om the Muskowiters Klädebonat/Lagh/*Politia*/åthäfwor/Stadgar och Statuter vthi werldzligha Handlingar/

Then Fempte Book/

EFter som the Muskowiter äre grofwa och plumpa vti theras åthäfwor/ taal och vmgånge/ så at the hålla för ingen skam tala och snacka thet groffuesta som the kunna/ både om Folk och oskälig Creatur/ ther widh andra Nationer blyas at höra vppå / Så skemmas the ey heller/ när the fåå maat/ äre i Gästebudh/ vthi Kyrkian eller annorstädes/ på Gatorna eller på marken/ at hicka och rapa/ gifwa lóósn medh baakändan och annat slemt / och ther åt skratta och lee. The Ryssar äre oc til wäxten starka/ tiocka och stoorlemmade/ hwilket sigh ther vthaff förorsakar/ at the snöre sigh intet til om lifwet/ vthan bruka gemenligen lösa och wida kläder/ och långa kiortlar medh smala Ermer / som räckia alt nedh til foten/ så wäl theras Pälsar/ vnderkiortlar som öfwerkiortlar / hwilka the hwarken medh

Muschovitæ crassi & obæsi.

 hechter

hechter eller knappar igenkneppa eller hechta/ vtan med litzor them tilbinda alt ifrån halsen in til medlan/och låta thē andra delen blifwa öpen som recker mit vppå benen. Theras Skiortar äre bestickade och sömade med Silke allehandaslagz färga/och somlige medh Gull och Pärlor på thet ståteligaste bestickade som the äro rijka och förmögne til/ och bruka the alla lågha Skiortekragar/ tu finger breda aff Atlask/ och wirkade / anthen medh Guld eller Perlor/eller och medh sölff och silke/effter som hwar och een hafwer lust til. The rijka och förnämsta bruka på then ena ändan på Skiortekraghorna the skönesta och största Perlor som the kunne bekomma / sombligthe ädle stenar/somblige gull och silffknöpar / somblige aff silke och trådh giorde/effter som hwars och ens stånd sig kräfwer och theras förmögenheet tilsäger.

Vestitus & habitus Muschovitarum, tàm virorum quàm mulierum.

Theras Quinfolck bruka och longa wida kiortlar / så wäl vnder som öfwer kiortlar / medh longa Ermar / hwilka the yppersta låta göra aff Gyllenstycke/ och besättia medh Pärlor / Gull och Silke. Ofwan på hufwudet bruka the som giffte äro / små myssor af Gyllenstycke/Sammet/ Atlask/Damask/ allahanda slagz färga / medh gulsnörer/ pärlor och ädlestenar besatte/ tu fingers brede/ rundt omkring och twart öfwer vthi korswijs. Men Jungfrur och Pigor som manbaar äre / draga vppå sina huffwudh stora höga Räffskins myssor / och fläta håret vthi en lock och låta then hängia. The som icke äre manbar och fulwäxte/ kulla the och klippa håret af them/som på andra Drengier/dogh låta the jämpte hwart öra wäxa en lock. Alla Qwinfolck dragha weldighe stora öreringar bådhe fattigh och rijk / aff ädle-

ädlestenar/Pärlor/Gull/Sölfwer/ Ormehufwudh och annat / som the achta för en stoor prydning och kosteligh smycke/vndantagandes Enckior / som ensöriande äro / och hafwa mist sina Män/ ther vppå man them kan kenna och skilia ifrån them som giffte äro. Om halsen bruka the stora Pärlekragar/lijka som Manfolken / sampt Knästöflar aff allahanda slags färgor/ gola/ röda/ gröna/hwita pch lijffärgade/och äre vnder hälen beslagna medh järn/ men ofwan på foten äre the medh silke besatte/och pärlor insenckte. The binda sina Bälten och Giördlar vppå sigh nedh vnder buken och omkring lenderna/ thet lägesta som the kunna/menandes thz wara mykit helsosammare / at låta hela lifwet ledigt ofwan til / på thet maten som menniskian äter thes bättre oc snarare kan smältas och förtäras/oc icke förhindrar eller vpeholler *Digestionen*/som the mena skee/när menniskian brukar tronga kläder/sig hårt tilsnörer/och medh remar och bälten förmyckit tilbinder/thet och Naturen eendeels medgifwer. Ryssernna hafwa och stoor skägg när the thet wille låta wexa/dogh sombliga större/sombliga mindre/sombliga tunnare och sombliga tiockare / effter som Naturen hwar och en begåfwat hafwer. Men på thet the altijdh skola synas vnga och deileligha / och the skulle behaga Quinfolken (hwilka the öfwermotton sköna hwita och deileliga hafwa/ och på alla ledemoter wäl skapte och skickelighe / så at vppå them wore intet til at straffa/hwar the icke wore så skörachtige och druckо sig så öfwer motton druckna / at the kunna vnderstundom hwarken röra hand eller foot) raka the thet bort /alt hwadh som wäxer neder vnder

Muschovitæ barbā alunt.

Muliebris sexus non deformis.

hakan / somblige ryckia thet bort medh små tenger/ men knåfwelboren låta the sittia quar/ och en lyten topssz vth medh örona. Emot stora höghtider låta the raka all hufwudh håren bort / lyka som the Po-ler/och drager ingen werdzligh man ther lång håår/ vthan the som äre i Storfurstens ogunst och Prå-sterna / doch raka the mitt vppå hufwudet en plått vthaff / och sättia ther vppå en liten Silkes myssa/ hwilken han aldrigh afftager hwarken i Kyrkian el-ler annorstädes / vthan then andra myssan som han hafwer ther ofwan vppå/ty then andra är full med helighdom/så at ther någhon råkar slå vppå samma myssa blifuer han satt i tornet och straffas/men slår han annorstädes hwar han wil vppå kroppen / ska-dar honom intet / fast om han än slogo honom ihjäl. Theras Quinfolk färga och måla sigh öfwermotton i ansichtet / både medh hwijt och rödh färga/ ja vn-derstundom halsen och händerna medh. The som hafwa swart ögnabryn/the göra them hwijta / och the som hafwa hwijta / the göra them igen swart-bruna/och göra thet så grofft at hwar man kan thz märckia/ synnerlighen når the gåå vthi Proceß eller på torget och i Kyrkian/ändoch the förnemste Frur och Jungfrur sellan synas vthe / vthan sittia måst inne/och når the tå skulle gå vth / anthen i Kyrkia/ om the äre någhot långt ifrån Gården/ eller the be-

Mulieres libidinosæ.

sökia sina wänner och slecht / åka the bådhe Winter och Sommar / och hafwa monga tiänare hoos sigh som skullo achta them/ på thet the icke skulle bedrif-wa någon otucht medh andra män/effter the öfuer-motton äre skörachtige och mykit benägne til dryck/ så at the esomofftast reta och gifwa Manfolken or-saak

saak til okyskheet. Therföre låta theras Män hella gran acht vppå them / når the äre i Gästabudh och hoos sina wänner/ och tilstädhes intet Manfolck at komma til them / vthan the som äre them skylde: Them blifwer heller aldrigh effterlåtit at sittia til bordz och få sigh maat medh sina Män/ anthen når the äre allena/ eller hafwa fremande hoos sig/ vtan the blifwa för sigh/och medh sina Quinfolck vthi si-na Kamrar och Stughur spisade/och må ingen ther in komma/ vthan små Drengier som båra maten til them. När måltidhen är vthe / och Mannen haf-wer några synnerlige förnämlige män hoos sigh/lå-ter han Hustrun komma in medh sina Döttrar och Pigor vthi theras bästa klädher/ och bewisa sigh för the fremmande / helsar och slåår sitt hufwudh för them/och skäncker hwar och en/en skål Brennewijn/ Miödh och ööl aff sin eghin hand/sampt hans döt-trar/och gå ther medh sin koos/ in vthi theras stugu igen. När the binda hwar annan til gäst om höge tider och eliest / tå gå Manfolcken til Manfolcken/ och Quinfolcken til Quinfolcken/och göra sigh lusti-ge/vndantagandes når the göra Bröllop / och för-sta wekun för Storfastan/ når the gåå til skrifft och tagha aflösning för theras synder / och bidia hwar annan om wänskap.

Mulierum dura conditio.

The Muskowiter bruka vti sina gestebud oc panke-ter the som något förmå/öfuerflödig maat oc dryck/ så at the båra frä på bordet öfuer 30 eller 40 retter/ både af fisk oc kött/synnerligē öfua the många pastei-er och lekermat/ samt stekte swaner/ oc ther som the icke wanka/hålles intet synnerligē af thet gestebudh. Sammaledes göra the oc med dricken / ther af the och allahanda slag frambära/både renst och franst wijn Rumenij/

Convivia.

Malwesir/Brennewijn/Ööl och Miödh/och dricka så länge thet står vppå / at the kunna hwarken stå eller gå/eller weta någhot hwad som the göra både Män och Quinnor. Therföre them och icke altijdh synnerligen gemene man om åhret aff Storfursten warder efterlåtit at holla ööl/Miödh och Brennewijn / vthan på synnerligha höghtijder / och när the göra Bröllop och Barnsööl / ther vppå the doch skole hafwa förloff aff Ståthollaren huru myckit som the skulle bryggia. Gör någon här emoot / och brygger mera än som hans breff vthwijser/och warder ther medh beslagen / skal han böta sina Penningar och blifwa slaghin medh piskan. Ty hwar icke sådan aga och näffst medh ööl och Brennewijn skulle hållas / worde monga om halsen kommande/ effter the ther vppå intet maghoff wetta. Thet är och strengeligen förbudhit widh liffzstraff / at ingen må sälia ööl / miödh och brennewijn öfwer hela landet/vthan Storfursten allena / som holler vthi alla Städher och Bondabyier een/ twå / tree eller fyra Ölkrogar/ ther aff han en stoor inkomst åhrligen bekommer/ och ther må the dricka och swälia hwar dagh om the lust hafwa. The hafwa och ther en sådhan friheet/ at the måge vti Storfurstens krogh förslösa och fördricka alt thet the äga/både löst och fast oc gå nakotta/hwilket när the giort hafwa/äger Storfursten gifwa them sedan hwar dagh en halff öre til at förtära. Finnes någon eliest på gatun druckin/ vndantaghandes när höghtider år / tå hwar och en hafwer förloff til at dricka / tagha the honom fast och ransaka hwar han hafwer druckit / befinnes at han hafwer druckit vthi Storfurstens krogh / är han

Muschovitæ superfluè bibunt,tàm viri, quàm mulieres.

han fri / befinnes thet annorstädes / warder bådhe han som druckit hafwer / och then som anthen hafft vet soldt eller gifwit honom dricka straffade medh piskan / och böte hwar thera sina penningar / effter som the wetta them wara rijke och förmögne til/ för thz the vti then motto hafwa öfwerträdt Storfurstens befalning.

Vthi Rydzland finnas inga Bergwärck / hwarken på Gull/Silff/ Meßing/ Koppar / Bly/Teen/ Swafwel/ Wicherijl / vthan allena Jern / som the taga aff kärr och moraß / therför thet och blötare är / och icke så gott som annat Jern/och bruka doch likwäl intet annat än som Sölff mynt/och nu i thessa åhr hafwa the och slaghit gull / som mångom är witterlighit/och hafwa the altijdh myntat vthi fyra Städher vthi Rydzland Sölffmynt / nämlighen Muskow/ Twer/ StoorNogård och Pleskow / som the kalla på theras språåk Denningar. Vthi förbenämde Städer hafwa Gulsmådar och andra/så wäl som Storfursten sielff / doch vnder Stoorfurstens nampn och titel låtit mynta/på thet at myntet skulle i så motto förökas och Vndersåterna komma til penningar / och hwar man skulle thes mera beflijta sig/ at förskaffa Sölfwer in vthi landet/at på myntet icke skulle blifwa någhot feel/ medan vthi landet ingen sådan malm finnes/ vthan moste then samma hafwa vthaff fremmande land. Thet är och ingen förbudit/hwarken in eller vthlänsk / at föra penningar så wäl som andra wahrur aff landet/hälst efter the icke mera gifwa för en Rikzdaler än som 36. denningar/som wäga 2. lodh och itt halfft quintin/ och en Rikzdaler wäghar 2. lodh och itt quintin / ther vppå

Moneta aurea & argentea.

vppå the hafwa en ſtoor fördeel/och the ſom deñin-
gerna vtföra lida ſkada/ och bruka förthenſkul then
förſichtigheet/at the icke ſlå något paiment och ont
mynt/vthan gott ſölfwer mynt/och thet något hö-
gre ſättia än thet är werdt. Therföre the fremman-
de ſom medh them handla/ icke gerna föra theras
mynt bort/ vthan handla heller til ſigh theras wa-
rur för gull och daler/och förytra och byta ſina wa-
rur emot warur/ ſå at Ryſſerna beholla penningar-
na i Landet/ och the fremmande tagha warur igen/
ther aff the en ſtoor fördeel och förtiänſt hafft haf-
wa: förthenſkul och monga fremmande hafwa mera
fördt gull och daler in än ſom warur/ och Ryſke wa-
rur igen för penningar köpt/ och i ſå motto är the-
ras mynt myckit förökt blifwit. Theras mynt är
hwarken rundt eller fyrekantigt/ ſom annat mynt/
vthan aflongt och ſmåt/ på thet at thet ſkulle wara
kändt och åthſkild ifrån alla andra Potentaters och
Konungars mynt/och the ſkulle tänckia/ at the vti
ſitt land wote ſå wiſa och förſtändige/at the icke be-
höffde at effterfölia någon annars ſtämpel/ vthan
ſåſom the woro ſyndrade ifrån alla andra Nationer
vthi Religionen och åthäfwor/ ſå wele the och wara
åtſkilde ifrån them vthi myntet. The hafwa och i
theſſa framlidne åhr ſlaghit Gullmynt/ både gyllen
och denningar/ſom the hafwa gifwet Krigzfolcket/
doch hafwa gylliena icke warit ſå goda ſom the ſom
ſlåås i Vngern/ Nederland och annorſtädes/ effter
gullet hafwer koſtat them något dyrare i wärdet än
ſom Rikzdaler. The hafwa och tilförende hafft
ſmåt koppar mynt vthi landet/ ſom the hafwa kal-
lat Puli/ och hafwa 60. ſådana gått vppå en halff-

Moneta cuprea.

öra/

öra/ ther med the doch ingen handel hafwa brukat/
vthan äre allenaſt myntade för the fattighas ſkuld/
och för them ſom arbeta och träla ſkulle/ ſå at then
ſom icke arbetar en heel eller halff dagh/ vthan en
halff tima/ twå eller tree/ eller och itt ärende gåår/
och icke förtiänar en ſölffdenning/ kan han honom
tå löna och betala medh the Puler. The hafwa intet
mera än ſom treggiahanda ſlagz mynt. Denningar
ſom äre ſå gode ſom Rundſtycker/ Muſkouker ſom
äre ſå goda ſom halfwa ören/och Poluſkar/ icke Pu-
ler/ſom äre ſå godha ſom en fyrick/ och gör twå Po-
luſkar en Muſkowck/ och twå Muſkouker en Den-
ning/ther effter the och räckna/ſå at hundrade den-
ningar göra en Rubel.

Så ändoch vthi Rydzland finnes ingen malm/
hwarken en eller annan: ſå är thet lijkwäl itt ganſka
feet och fruchtſampt land på korn och kerna/ foghel
och Diur/ Boſkap/ Salt och Humbla/ Fiſk och Ho-
ning/ ſå at mångaſtädes Folket intet annat arbete
göra om Sommaren/ än ſom ſokia Bijſtockar vthi
ſkoghen/ och ſambla en öfwerflödigh hoop med wax
och honing. Ther wexa och mångahanda ſlagz
frucht/ krydder och örter/ ſom är haſlenötter/ Ol-
lan/ Heggia bäår/ Äplen/Ploman/ Krikon/Kirſe-
bäår/ Johannis bäår/ Meloner/ Moröter/Retti-
kor/Perſiliaröter/hwijt och rödh löök/Gurkor/På-
parot/blå och hwijt kåål/och myckit annat/ och äre
ther med ſå flijtige och behendige/ at ſådant ſnarare
ther wexer och mognas än annorſtädes. The köp-
ſlaga och drifwa ſin handel medh the Perſianer/ Ar-
menier/Turkar/Tatarer/Poler/Swenſka/Tyzſka/
Hollendare/ Engelſka och Skottar/ aff hwilka the

Rußia abundat frumento aliisq; magnis donis.

Negociationes.

fåå

fåå Edlestenar/Pärlor/allahanda otwinnat Silke/ Gyllenstycke / Bliant / sköna Tapeter/Sammet/ Dammask och allahanda slagz sidentygh/kläde/ allehanda slagz färga/Krydder/Hestar/Salt/Wijn/ Sölff/ Gull och allahanda Metall/ bådhe Koppar och Bly / och gifwa therföre igen sköna kosteligha Skinwarur/ Sablar/ Mårdar/ Loar/ Biörnar/ swarta och hwijta Wargar / Gråskin / Hermelin/ Råfwar/ swarta/ hwijta och röda/ Bäffrar/ vtrar och annat meera / sampt hudar både Elgz och Oxehudar/ så och Wax/ Talg/ Honing/ Hampa/ Lijn/ Twåål/ Lärfft/ Tiära/ Trään och annat sådant.

Fluvij piscosi.

Ther finnes och i landet många stora sköna fiskerijka Siöghar och Elfwer / ther vthi mongahanda slagz fisk tagz / som annorstädes intet wancka / In summa/ Landet är både gott och fruchtsampt/ men folcket är grofft och plumpt / och doger hwarken til land eller watn/ hwilket sig ther uthaff förorsaker/ at the så strengt och starckt warda holdna aff öfferheten / lijka som andra köpta Slawer och lijffägna Trälar/ och intet wela någhon tucht eller goda höfwiska sedher lära / vthan blifwa stadigt i sitt land / och mena at Muskow är then endesta Stadh i werlden/och theras Storfurste är then mächtigsta oc rikesta konung ibland andra konungar/ oc tänkia at ingen fins som är honom jämpnlijk vthi macht/ pråål och rikedomar/och äre förthenskul vthi theras sinne så vpbläste och höghtrafwade/at the förachta alla andra Nationer / och göra sin Storfurste en sådan åhra och tiänst/icke som han wore theras Herre och öfferheet / vthan som han wore theras Gudh. The hafwa och icke heller öffuer fyra Månadher

Sommar/

Sommar/ och tå är ther så hett och warmt/at Sådhen vnderstundom fördärfwas och förtorckas aff heta/som thet är skeedt Anno 1527. Om Winteren är ther och åter vnderstundom så kalt/at neppeligen någon mennisktia på marken kan begå sigh/med mindre han är thes bättre klädd och medh fodher förwarat/ty monga frysa ihiäl / ja når man tagher en skåål watn och kastar thet i wädhret / så frys thet strax til yß för än thet kommer nedh til marken.

Intensum frigus.

Verbera famulis chara.

The Muskowiter / effter som the hollas altijdh vnder ett hårdt Regemente/och altidh motte tiena/ släpa oc träla / oc wele twingas med hugg och slag/ så at når en Husbonde icke esomofftast slåår och affklappar sin Dreng medh en godh knippel / hafwer han intet gagn aff honom/ty han tor wäl säija/ om han ingen hugg fåår / tå blifwer han förachtat aff andra Drengiar/at the säija hans Husbonde achtar honom intet / effter han aldrig giffuer honom hugg. The som fattige äre the selia sigh bort för ringa penningar til the rika/til at träla vthi alla theras lijffzdagar / så at han/ hans hustro och barn/ slechte effter slechte motte tiäna honom/ och hans slechte så länge någon igen lefwer. Men når någon Hußbonde döör/ och han aff gunst och nådhe gifwer honom frij för samma tiänst / tå gåår han strax bort och seller sigh til en annan Herre / ty tha älska heller träldom än som friheet. Om en Fader selier sin Son eller dotter bort/ som hoos them brukeligit är / och han kan göra sigh sedan aff samma tiänst löös och frij/på hwad sätt som han kan / tå hafwer Fadhren macht at tagha honom igen / och sälia honom andra / tridie och fierde gången. Men kan han

Ius patris in filium.

sedan

ſidan blifwa frij/tå hafuer fadren ingen mera macht at ſälia honom.

Ludi & exercitia.

The Muſkowiters ſtörſte luſt och glädie är til at ridha och renna/och ſkiuta medh ſina Handbogar/ſå at then ſom aldrahögſt kan vpſpenna ſin bogha/och aldralängſt ſkiuta och drabba målet / han holles för then ypperſta. The öfwa myckit ſkachtſpel/ſampt blinda terningar och tråſtickor / och winna många penningar ther medh aff hwar andra. En part bruka Kort och Swinekotor/ ſampt ſkotthåll/ och andra flera Barnſpel. Annor ſpel och luſt ſom ſkeer medh tornering/ringrennande/dantzande/Comedie ſpel och andra ridderliga öffningar/ wetta the intet vthaf/doch the ſtora Herrar ſampt Storfurſterna/ när the holla Gäſtebudh och Panket/hafwa the ſynnerligh luſt til at hiſſa ſina hundar vppå ſtora Biörnar/och hafwa ther hoos många ſpelmän/ſom ſiunga en hoop affſkumade och otuchtigha wijſor och ſlå vppå ſina trummor och lurar/och blåſa vti ſina Baſuner / Pipor och Skarmiior alla tilhopa/ſå at ther af blifuer en ſynnerligh Diſkant och hundatiutande/ ther widh the Muſkowiter ſigh ſtorligen frögda/och mena ingen båttre luſt eller Muſica wara til/ effter the aldrigh någhon båttre hafwa hördt. Samma Spelmän wandra medh Biörnar och ſina ſpel öfwer hela Landet/ifrån then ena Staden til then andra/ och förtiena med ſin biörnedantz/tiutande och ſpelande monga penningar / ſå at the Muſkowiter på theras wäſende ſigh ſtorligen förundra / och hafwa myckin frögd ther aff. Theras Quinfolck hafwa ſin luſt och frögd med gungor om Sommaren/ både på bräden och reep. När ſtoor högtider äre förhanden/ gåå

Muſici inſtrumentales & vocales.

Mulierum exercitia.

gåå twå eller tree karlar tilſamman / och hugga tu långa trää/tiugu alnar longt/ och ſättia ther vthi itt reep/och göra en gunga och draga ther medh för huar port. The ſom wele gunga/the komma tå vth/ ſättia ſigh på ſamma reep / och gunga ſå thet meſta ſom the kunna/och moſte ſå gifwa för hwar gång en halff öre eller itt rundſtycke / effter ſom the hafwa gungat til/ ſå at the ſom gungan äga / få offta af ſomblige Gårdar en halff daler /och then ſom tå aldrahögſt vthi wädret ſkakkar och gungar/hon warder aldramäſt affhollin och roſat. Baiorers huſtrur/ döttrar och pigor/ſampt köpmäns och andra gemene mans / låta gunga ſigh vth på Gaturna i hwars mans åſyn. Men the rika och ſtora Herrars Frur och döttar in i gårderna. The bruka och en ſynnerligh dantz när the holla geſtebödh eller Bröllop/ſå at the gåå twå och twå i hoop / och dichta ſigh wiſor / och ſleppa ſig ifrå hwar annan/klappa händerna ihoop/ ſpringa medh fötterna/ och wenda ſtundom anſichtet til hwar annan / och ſtundom baakeendan / och ſtå lijka ſom the ſkola mala gryn eller ſenap / och then ſom tå ſåledes aldrahögſt quäder oc röör kroppen/then ſamma hafwer wunnit och beholler priſen för the andra. Men thetta ſkeer icke vppenbart för hwar man / vthan hemligen Quinfolken emellan. Thet gemena ſelſkapet bruka och myckit Sältebåll/ ſlå och ſpela then ſå wackert och behendigt / at the vnderſtundom öfwergå Manfolken.

The Ryſka Baiorer ſom äre fattighe och arma blefne/anten genom krigh/eeld/ dyr tidh eller annor olycka/och intet hafwa til at hielpa ſigh med/ achta

Nobilibus laborare manibus ignominioſum.

och holla thet för en ſtoor ſkam och wahnähra / at
han anthen för ſigh ſielff något ſkal arbeta/eller och
aff androm ſig något förtiena. Om ſådant aff them
blifwer begärat / ſäija the ſtrax at thet är theras
högheet förnär / han är en Baior och intet waan til
at arbeta/wil han hafwa någon ſom ſkal arbeta / tå
må han ſökia ſigh en annan/och gäär bort och tigger
och beder hielpa en fattigh Bajor/i Jungfru Marie
eller S.Nicolai nampn/och om han tå icke ſå myckit
med ſitt tiggerij kan betla och förwärfwa/ ſom han
behöfwer/tå ſkal han för döö / för än han arbetar /
eller går bort och blifwer en tiuff / och en vppenbara
Röfware / ther aff honom tyckies ſtörre åhra haf-
wa/än ſom han ſkulle arbeta.

Ædificia. The ſtora Knezer och Baiorer ſampt rika Köp-
män / byggia vthi Städerna ſampt på landet höga
Trää huus/tu eller try rum ofwan på hwar andra/
och läter ſigh then mäſt tyckia och then ſtörſta ha-
nan i korgen wara/ ſom höghſta Bygningen medh
Karnap vthi Gården öfuer ſin farſtugu trappa vp-
ſettia kan/oanſeedt at the theruthi intet ſynnerligit
gott hafua eller förwara/ther af the kunna roſa och
ſkräppa vtaff. Taken äre ſlätta på både ſidhor / och
täkte med raft och näfwer/och ther vtan på bräder
med ſpijk tilſlagna/ och bruka Kakelvgnar vthi ſina
ſtugur/och byggia ſina Stenhuus vthi ſina Gårder/
ther vthi the ſmå båſta håfwor och ägodelar för eeld
förwara/ hwilket the nu i några förledne åhr hafwa
lärdt aff fremmande Köpmän / ſom ther i landet
hafwa drifwit ſin handel. The fattigha och arma
bruka Röökvgnar/ ſom the aff ålder wana äre/ och
tyckia ther af bätre och helſoſammare wara/än ſom
the

the hadhe Skorſtenar och Kakelvgnar / ty the äre
båttre wana widh röök / ſkarn och dam/ än ſom nå-
gon reenligheet. Vthi theras Gårdar finnas och
både höga och låga Bodar och Sommarhuus /ther the
wiſtas och liggia vti om Sommaren/ja/en part hafua
ther ſå ſtora Gårdar/ at ther kunna wäl try eller fy-
rahundrade man loceras vthi. Vthi ſina Gårdar
hafwa the hoos ſigh boendes alla ſina Tienare medh
Huſtrur och Barn/och theras Tienſtafolk/ och haf-
wer huart hion och tienare för ſig ſit ägit huus / ther
the wiſtas och boo vthi / och holla ſigh i alla motto
onaſkeligen/ſå at the ſampt Bönderna holla vthi ſi-
na ſtugur allahanda Boſkap/ Swijn/ Köör/Kalf-
war/ Fåår/ Gäß/ Höns och Griſar/ ſå at thet loch-
tar och ſtincker i alla motto ſwåra illa. Men för
Ryſſerna är thet lijka ſom en Deſma / doch förwara
the ſina Kläder ſwåra grant/at the icke ther aff be-
ſmittas och lochta. Ty medan the äre hemma/ haf-
wa the ſlarwotta / ſkitna och ynkelige kläder vppå/
Men när the wille gåå vth och ſpatzera/ anthen på
Torgit/i Kyrkian eller annorſtädhes och ſina ären-
der beſtella / eller gåå i Gäſtebudh til ſina Wänner/
draga the wackra ſtåteliga Kläder vppå / och ſtrax
the komma heem / dragha the them vthaff/ och ge-
menligen them förwara vthi ſina Karpar och Som-
marhuus / och tagha ſina gambla paltor vppå ſigh
igen/ ſom the dageligen hema vthi huſen bruka/ och
göra the thz gemenligen alla båda höga och låga/oc
then ſom icke ſigh ſielff ſå goda klädher förmå at kö-
pa och hafwa / ſynnerligen när ſtora höghtidher äre
förhanden/och han wil gå til gäſt / och wil präla och
låta ſigh ſee hoos ſina ſlecht och wänner / låner han
tå ſigh

Muſchovitæ plus gaudent ſordibus quàm mundicie.

tå sigh kläder / eller leier för penningar/ om han icke
annars til låns bekomma kan / på så monga daghar
som samma höghtidh hollas. Ty om the skulle swel-
ta/dricka watn och spijsööl/passa the ther intet vp-
på/ allenast the måge holla sigh ibland folck/prech-
tige/stolte och höghferdige/ medan the aff naturen
äre mera til åhragirigheet och stoorlåtigheet benäg-
ne/än som til sachtmodigheet och andra dygder.

Muschovitæ perfidi, leves & increduli.

The äro och mycklt otrogne och låttferdige/gö-
ra gerna orätt och swäria/holla intet thet the lofua/
och betroor icke then ena then andra om itt rund-
stycke / vthan han sätter honom pant eller borgan/
eller och gifwer en Handskrifft ifrån sigh. Fadren
troor intet Sonen / ey heller Sonen Fadren/vthan
löffte eller handskrifft. När the köpslagha medh
hwar andra vppå torget/ anthen fisk/ kött eller an-
nat som sigh icke til någon stoor summa belöper/ och
han som köper hafwer vthräcknat penningarna/ta-
ger han tå them som sålde / och sticker them så länge
i munnen/til thes han hafwer öfwerantwardat thet
han sålde/och sedan i pungen: The hafwa offta fy-
ra eller fem daler i munnen när the köpslaga/och ta-
la lijka til medh the andra / så at them hindrar intet
på målet/eller the sleppa någon denning vth/för än
the sielfwa wela.

Müschovitæ in negociationib9 callidi, versipelles & astuti.

Vthi handel och wandel äre the swåra swikfulle/
ilsnedige och bedrägelige / så at the snart och lätteli-
ghen kunna en bedragha/ som icke weet aff theras
lagh/art och wana. Ty thet som är en mark wärd/
tor han wål fordra 10. eller 12. daler före/ och slåår
altidh vthaf hwar gången som han tingar/ så at för
thet han fordrade 10. daler före / och war en mark
werd/

werd/icke fåår mera än en halff mark / och för thet
han fordrar 100. Daler icke fåår öfwer 30. och kan
doch lijkwål icke wara werd öfwer tyio. Therföre
then som sigh icke på allahanda slagz warur förstår/
och weet hwadh the gella och kosta / och kan medh
them pruta/ han blifwer lätteligen bedragen. The
holla vnderstundom fyra eller fäm tilhopa / och lå-
tas ingen känna then andra/och stå och lura/til thes
någon kommer och falkar på thet theras Stalbroder
bäår och wil sälia/och binder honom/som honom tyc-
kes werdt wara/ strax kommer en af hans Stalbrö-
der ther til/och lätz och wille köpa thet samma / och
binder honom mera/så kommer then tridie och fierde
och binde än mera / så at then som thet tå wil hafwa
och intet theras puß förstår och märker/han gifwer
tå så myckit som then senesta bödh / och blifwer i så
motto aff them bedragen/och the gå sin koos och lee
ther åth/ och dela sedan öfuer thet rätta werdet the
öfriga peningar sin emellan. Therföre then som med
them wil handla och wil komma ther ifrån obedra-
gen/han moste altidh biudha them halffparten min-
dre än som the fordra. Ty så offta hin andra falkar/
så ståår then andra aff / och seer til om han sigh på
kramet förstår eller ey/ merker han wara honom be-
slagen/säger han tå som thet tyckes honom rättast
wara / ther med thet tå blifwer eense på både sider/
eliest må han wål wachta sigh.

Vthi alla Länsmansgårdar hollas öfwer hela
Rydzland på alle wägar Holhestar/som höra Stor-
fursten til. The som them annamma och hafwa i sin
förwaring / motte åhrligen göra Räkenskap för the
penningar/som the för hwar Skiutzfärd eller Poste-

 ting

Tabellarij & nuncij quomodò in negociis magni Ducis proficiſcantur.

ring bekomma. The ſom hafwa Storfurſtens Paß/ och reſa hans wärf och ärender/ gifwa för hwar mijl tree fyrikier. Men Köpmän och andra ſom ſina ägna ärender reſa/ moſte gifwa för hwarie mijl halff annan öre. Then ſom reſar/ thet wari ſigh Inländiſk eller Vthländiſk/ och hafuer Rikzens ärende/ bekommer ſtrax han kommer i gården/ vtan någon hinder oc drögzmål ſå monga heſtar/ ſom han är beſkedt til/ och hans Paß vthwiſar. Ty ſå ſnart Skiutzbönderna hwiſla/ ropa the vth igenom fenſtren ſom boo i Byyn/ anthen thet är dagh eller natt/ och fråga huru monga heſtar han behöfwer/ ſtrax komma the vti fullan duus i Länsmansgården/ för än the ſom heſterna hafwa ſkole/ äre affſtigne/ och tor ingen ſom bör/ blifwa vthe eller någhot fördröia/ widh ſtoort ſtraff tilgörande. The ridha grufweliga faſt alt vthi fult rennande och fyrſpräng/ ifrån then ena Länsmannen til then andra/ intet ochtandes huru långt thet är/ anthen 6. 8. 12. 16. eller 20. mijl emellan. The låta icke heſterna en gång puſta eller hwila/ för än the komma dijt ſom the ſkulle wara och få andra igen/ och intet ſköta om/ faſt om the i wägen ſtörta/ effter the intet betala them/ vthan them är befalt at rida ſnart och haſtigt/ genom dagh och natt/ och komma igen medh beſtelta ärender/ och kan therföre Storfurſten hafua budh i hwarie weku til Grentzen/ och wetta alt hwadh ſom på halfftannat hundrade mijl ſkeer vti hans land på otta dagar/ och huar thet icke ſkeer/ komma the ſom åſtadh ſendes i ſtora onåde/ och blifwa medh piſkan hårdt ſtraffade.

Muſchovitæ robuſti & ſalubres.

The Muſkowiter äro ett ſtarckt och helſoſampt folk/ och wetta intet aff ſå monga ſiukdommar/ ſom vthi

vthi annor land gemenligen wanka: Icke höra heller the ſom boo vthi Muſkow och på andra ſidan mykit aff Peſtilentia/ vthan the ſom boo vthi Nogårdh/ Pleſkow och Schmolenſkow/ och andra ortar närmare Grentzen/ doch hafwa the andra ſiukdomar/ ſynnerligen en/ ſom är vthi thet närmeſta lijk Peſtilentzia/ ty ther hon inkommer/ döö try eller fyra aff huſet och icke flera/ och gåår icke gemenligen öffuer hela landet/ vtan på några ortar/ ſynnerligen kring om Muſkow/ Rezan/ Perislau/ Woldimer/ Wologda/ Jarislau och Bielozerou/ och ſtår intet vppå öfwer itt heelt åhr/ för än hon ophörer/ och gör altidh emellan hwar gången ſex eller ſiu åhr.

Imagines domeſticæ.

The Muſkowiter hafwa och vthi ſina huus förmålade Båleten både fattige och rike/ ingen vndantagandes/ och hengia them icke allenaſt på weggian ther the ſielfwe wiſtas vthi/ vthan och i Farſtugun/ ſampt i ſina Bodar/ Lofft och Sommerhuus/ och ſå offta the komma in eller gå vth/ korſa the och bocka ſigh för them/ och troo at the föruthan ſådana Båleten och kors/ icke kunna komma Gudh ihogh eller bidia/ vthan the them ſee och beſkåda/ ſynnerlighen när the gå i ſeng/ ſtå vp/ få ſigh maat/ gåå ifrån bordet eller och på gatun/ och när the komma in igen/ tå böia the åter ſina hufwudh för them/ och korſa ſigh tree gångor/ hwilket ſkeer medh try ſammanfoghade finger/ ſom the ſettia förſt på hufwudet/ ſedhan på bryſtet/ ther näſt på högra oc ſå på wänſtra axlarna vthi korswijs. Är han en fremmande och kommer til ſin wän/ och gåår in vthi ſtughun/ tå ſeer han förſt kring om ſigh/ at han fåår ſee Båletet hwar thet henger/ och ſtåår ſtrax hoos dören/ tagher aff ſin

hatt eller myssa / och korsar sigh tree gånger / och bockar sitt hufwudh för båletet/och önskar them sedan så många i stugun äre / hwar widh sitt nampn helsa och wälmågho / och strax möta the honom på golfwet både Man och Quinfolk/och kyssa honom/ och bidia honom settia sigh nedher / och när han sitt ärende hafwer förrettat/ stiger han vp och trädher mitt på golfwet / och wender sigh åter til Båletet/ korsar och bockar sigh tree gånger som tilförende/ biudher godh natt och gäår sin koos/ och warder beledhsaghat vth in til porten/ slåendes sina hufwudh någhra resor för hwar andra / effter then wänskap och kärleek som the med hwar annan hafwa/ så länge the gå ifrå hwar andra och skilies åth.

Tenuioru fortunæ hominibus intra portam præstantioru equitare non licet.

The som ära rijka och förmöghne/ ridha altidh både til Slott/Kyrkia och Torg/ och när the gåå til gäst eller besökia hwar annan / och holla thet för en wahnährа och stoort föracht om the skulle gåå til foot. Men när then som ringare är/besöker then som är rikare och förmeer / binder han sin häst vthan för porten / och går til foot in i gården och berettar sitt ärende: äre the lijka rika och achtaqe / ridher han in för farstugu dören / och stiger aff hästen och gäår in i stugun / och förrettar sitt ärende medh korßning/ helsning och kysning som tilförende är sagt.

Salutatio tempore Paschatos observanda.

The hafwa en sedh om Påska tidh / när Långfastan är vthe/ och the få förloff at äta kött/ köpa the några fergade äggh / som the hafwa öffuer hela helghen fala vthi alla Gatur / och när the möta hwar annan på Gatun eller i huset / ridhande eller gångande/ Man och Quinfolck / helsa the hwar annan och sägher then ene til then andra; Christus är vpstån-

vpstånden/Tå swarar then andra: Sannerliga han är vpstanden / och gifwa hwar annan itt äggh/ och kyssa hwar annan/ och skilias åth/ och thetta må ingen Knås eller Baior / wari sigh så högh som han wil/neka en fattigh som honom möter/och wil gifua honom itt ägg/tå moste han thz taga oc kyssa honō.

Leges & iudicia.

Vthi alla Råttegångz saker moste altidh en aff Rådhet och en Secreterare wara tilstädhes. Hwad the besluta och samtyckia / och hwadh för doom the fälla/then moste the holla / anthen han är rätt eller wrång. Ty emot them må ingen wedia eller appellera/effter han är vthi Storfurstens nampn affsagt/ at thet är så rätt / och han wil thet så hafwa / som han är affsagt. Ty the döma ther icke effter någon giord eller beskrifwen lagh/vthan hwadh som Storfursten wil/och hwadh som them som Domare Embeten beklädha synes likast och rättast wara/ effter samwete thera/ändoch the thet vnderstundom intet synnerligen achta/ vthan döma offta för wäld/mutor och wänskap / så at then esomofftast bekommer orätt som hafwer rätt / doch hafwa the likwäl några Stadgar Statuter och Recesser/som the efterfölia vthi några ärende/som aff theras Storfurster äre stichtade och stadgade/såsom thesse/nämlighen:

Hwilken som griper en vppenbara Röfware widh ferska gerning/och honom för rätta framförer / och honom med skäål och bewijs sanferdeligen öffuer betygar sina mißgerningar/straffas til stegel och hiul/ doch skal han hafwas först på streckiabencken.

Hwilken som röfuar och stiäl Kyrkior eller Klöster/oc warder gripin wid ferska gerning/skal trädas lefuandes på en staka/huilket är en förfärligh dödh.

Ty the ſom ſåledes vpſtakas / lefwa vnderſtundom en halff dagh/vnderſtundom en/vnderſtundom twå dagar/ för än the döö / när ſtaken hafwer icke ſtrax drabbat hiertat. När the äre döda/ låta the them tagha nedh medh ſtakarna/och föra them på en annan platz vthan om Stadhen / och brenna them til aſka/och kaſta ther ſedan mull vppå.

Alla Förrädare / vppenbara woldzwerkare och Mordbrennare/och the ſom vpgifwa Slott och Fäſten vthan nödh och twång/ ſtraffas til lifwet vtan alla nåder.

Hwilken ſom ſlåår ſin Herre och Husbonde ihiäl/ och wil dragha vthaff landet/ och thet bewiſes med fullom ſkääl / wari ſamma lagh / och ſtåndi ſamma rätt.

Furta quomodo puniantur.

Hwilken ſom griper en tiuff widh ferſka gärning i ſitt eghit huus / at han ſtulit hafwer en ſtoor ſumma penningar / och ſlåår honom ihiäl / ſkal hafwas för Domaren: Feller han honom ſom ſtulit hafwer/ ligge ogilder/och then ſom honom drap/wari frÿ.

Hwilken ſom ſtiäl förſta gången / och thet icke ſkeer vthi Kyrkior eller Klöſter / then ſkal icke ſtraffas til lifwet / vthan böte ſina penningar och ſtraffas medh piſkan. Kommer han annan gången igen/ och medh godh ſkääl och bewÿs til tiuffnaden tilbindes / gifwa honom ſina penningar igen ſom han ſtaal ifrån/och böte Domaren dubbelt ſå myckit ſom för / och ſtraffas medh piſkan / torn och hächtelſe/ effter ſom tiufwerÿt är ſtoort til: Orkar han ey boten/tå ſkal han dödhas/doch icke hängias/vthan kaſtas i watn.

Blifwer någon til tiufwerÿ wÿſt / och thet kan honom

honom icke med godh ſkääl och bewÿs öfwertygas/ then ſettie löffte och borgen för ſigh til widare ranſakning.

En Baiors witnesbörd gifwas mera witzordh vthi Rättegångs ſaker / än en gemeen och ringa perſons.

Pœna adulterÿ.

Then ſom lägrar en annors mans huſtro / och mannen tager henne igen / tå ſkal han ſom thet giorde förnöia mannen medh ſå många penningar / ſom honom åthnöies / och blifwa ſtraffat medh piſkan på gatun/ifrån Rådhuſet til hans huus ſom huſtrun äger. Wil mannen ey taga huſtrun igen/tå låte henne gåå i Klöſtret / och böta ſina boot medh Nunne lefwerne/ſå länge hon lefwer/ och mannen tagha en annan huſtru igen och penningar för näſo ſin.

Then ſom öfwerträder Storfurſtens förbudh/ och ſälter ööl och Brennewÿn/ och warder med ferſka gerning åtaghin / miſte förſte gången ölet och Brennewÿnet / och böte 16. daler / Storfurſtens ägin ſaak. Warder han andra gången beſlagen/böte 30. daler/och miſte ölet och Brennewinet/och ſtraffas medh piſkan: Kommer han tridie gången/ böte 100. daler och förſkickas i onådhe til Sibberien / och hafwi forwerkat ſå myckit ſom the finna vthi hans huus aff ööl och Brennewÿn.

Then ſom någon wil förklaga/anthen för mord/ rooff/ tiufwerÿ/ gäld / hoor eller andra miſsgerningar / han ſkal ſkrifwa en Supplication til Storfurſten / och öfwergifwa henne til then Herre ſom om Rättegångz ſaker hafwer til at beſtella / och tå han henne öfwerſeedt hafwer / förordnar han en Profoß ſom ſkal honom vpfordra til Slottet ſom blifwer beklagat/

klagat / och tilſäija honom dagh och tidh / när han ſin wederpart ſwara ſkal/och tå äger han ſtella löffte för ſigh eller ſielff wara borgen / til thes Saken blifwer för rätta vthfördt/och hwilken ſom tå ſaken winner/han blifwer frij/ och then ſom ſaken tapper/ han blifwer ſtraffat/effter ſom ſaken och gerningen är til/och ſkal gifua Profoſſen 10. öre för ſitt omak/ och Skriffuaren ſom Saken haffuer anteknat tree mark.

Mos exigendi debita.

Hwilken ſom bliffuer anklagat för gäld/och icke wil betala/och ſigh medh them ſom manar förlijka/ vthan kommer för rätta / och bliffuer dömd til at betala/ tå ägher han thet göra/ och giffua Profoſſen ſom honom för Domaren fram hade 10. öre/ och Skriffuaren tree mark. Men är ſaken ſå blind/ och ingen Handſkrifft them emillan är giordt / at them kan ingen åthſkilia / och ther finnes witne på begge ſidhor/ſom witna hwar emoot annan/och Domaren kan ingen ther aff fella eller frija/ tå befaler han thē kaſta lott/och på huilken lotten tå faller/han moſte hafwa tapt / anthen han haffuer rätt eller orätt/ och betala gelden / och gifwa Domaren 6. mark/ Skrifwaren 3. mark/och Profoſſen 10. öre. Är ſaken högre än til hundrade dalers werde / tå befalar Domaren at the ſkulle kempa/om the icke kunna förlijkas / och tå moſte Profoſſen wiſa them platzen/ ther vppå the kempa ſkulle/ock tilſee/huru the medh hwar andra kempa. Then ſom tå kampen tappar/ han moſte gifwa Domaren ſå myckit han begärar/ Skrifwaren en Rubel / och Profoſſen en halff Rubel/och betala ſin wedherpart penningerna / ſampt hans omkoſtnat. Orkar han ey ſtrax tilfylleſt betala/

tala / blifwe ſlaghen alla dagar tree timar på benen medh ſmå keppar / til thes han hafwer betalt / och ſittia om natten i tornet / om han icke får löffte för ſig / at wele komma huar morgon tilſtädes / och låta klappa ſigh på benen/til thes han hafwer betalt.

Kempa några om någon lijffſaak/ſom är mord/ förräderij/ wäldzwärkan / tiufwerij eller annat/ tå ſkal then ſom winner kampen/ tagha aff then andra ſå myckit han wil/ och gifwa Profoſſen och Notario ſom föreſkrifwit ſtår : Hafwer then ſom öfwerwunnin blifwer / något mera än ſom han vthgifwit hafwer/thet ſkal ſätjas och gifwas Domaren/och Miſſedaren ſtraffes ſedan til lifwet / på thet ſätt effter ſom ſaken hafwer warit til.

Duellum.

Medh thenna Eenwige kamp hafwer thet ſåledes tilgått/at the ſom märkte ſigh wara förſwaga/ hade förloff til at leia andra för ſigh i ſtadhen / the ſtarkeſta Hieltar ſom the kunde bekomma och vthſpana/och icke ſielfwe wela kempa/ och om then ena wil/och then andra icke/tå må han lijkwål leia huem han wil och han kan fåå/ och taga hwad wärior ſom them täckes/och ther til bruka plägas/ſom är panzarſkiortar twå eller tree / klädha then ena på then andra/effter ſom han är ſtarck til/och ſigh ther vthi kan röra och bruka / ett longt Spiut / och en Fuſthammar / eller itt Jern medh ett hantagh mitt vppå / ſom är mächta hwaſt på båda ändar / en ſpan lång på huar ſida om handen/ther mz/när the komma i fampnen medh hwar annan tilſamman/ kunna the ſkamfära hwar annan medh ſtyng / och hugga igenom Panſarſkiorterna / och ſkona ingen leem på kroppen/anthen hufwudh eller öghon/och höra the

ey heller vp/för än en aff them blifwer dödh och öf-
werwunnin/och then ſom ſå dräpin blifwer/ han lig-
ge ogiller/Men blifwa the bådhe på platzen liggian-
de/ tå ſkola andra aff theras ſlecht ther til förord-
nas och på nytt kempa / och then ſom tå dräper hin
andra / han hafwer wunnit / och then andra ligger
ogiller / och hafwer ingen macht til at tala på hans
dödh/vtan betale alt thet then andra honom wite/
och the kifwade om.

Modus contrahendi matrimonium.

Then ſom wil gifſta ſigh och frija til en åhrligh
mans dotter / thet wari ſigh aff högre eller nidrighe
stånd/tå må han icke thet ſielff göra/ vthan Förål-
derna / och om Fadhren hafwer en manbar dotter/
och wil gifſta henne ifrån ſigh/gåår han til then ſom
han kenner/och weet hwad han är för en/ aff hwad
ſlecht han är kommen / huru rijk och förmögen han
är/och honom vthi alla motto båſt behager/och ſin
Dotter helſt vnna och gifwa wil / och ſågher til ho-
nom : Min wän/tiena Föräldrar åra mina godha
wänner/tu och alla tina åthäfwor och ſeder behaga
migh myckit wäl / och tu hafwer ett gott erlighit
nampn aff hwar man. Therföre wil iagh gifwa tigh
min Dotter til tin ächta huſtru/och ſå myckit ſkal tu
fåå medh henne / vthi the och the parzelar / ſom äre
gemenligen öre ringar / ſkurna Klädher / Boſkap/
Heſtar/ägna trålar/oc annor bohagz tygh. Om the
nu i ſå motto medh hwar annan kunne öfwer eens
komma/ſwarar then vnga perſonen/at han ther om
wil ſigh betänckia / och ſigh berådhfråga medh ſina
Föråldrar/Wänner och Fränder/och gifwa honom
ſwar. Blifwer nu thetta ſåledhes aff hans ſlecht
och wänner ſamtyckt / och the på bådha ſidhor
komma

komma öfuer eens/beſluta the ſin emellan när brud-
lopet ſkal ſtå : Begärar vthi medler tidh hans Fader
och ſlecht/at Brudhgummen må ſee ſina Brudh för
än Bröllopet ſtår/tå ſwarar hennes Föråldrar ther
ney til/och ſäija/at han må ther om hoos andra ſigh
förfrāga/ſom henne hafua ſeedt:The wetta wäl hu-
rudan ſom hon är / han må ther medh låta ſigh be-
nöia til thes Brudlopet ſkeer. Men ſtrengia tå hans
ſlecht och föråldrar vppå / at hwar Brudhgummen
icke blifwer efſterlåtit at ſee henne / wille the tå ſee
henne/ther til tå hennes föråldrar bewillia/ ſå framt
bruden icke hafuer något lyte/oc går tå hans fader/
modher och twå andra aff hans närmeſta frenkor/
dijt ſom hon boor:Är hon tå rijk och förmögen/ſå at
the hafwa många kamrar i huſet / hafwa the henne
förwarat/ wäl vthſmyckt och tilpyntat vthi en ſyne
nerligh kammar allena : Är hon fattigh / tå ſitter
hon tilpyntat baak om itt förlåt vthi ſamma ſtugu/
och tå träder hans moder dijt/ eller i kammaren/och
tager henne widh handen/leder henne åter och fram
på golfwet/ſkoder henne grant / om hon är blind el-
ler halt/eller hafwer något lyte/och om hon tå hen-
ne behager/ſägher hon/ at hon ſkal få hennes Son/
och göra ſigh luſtigh och gladh. Sedan följa Bru-
dens moder och ſlecht henne heem/och the beſee i lika
motto Brudhgummen / om han är halt eller blind/
eller hafwer någhot feel / och om han them tå beha-
ger/låta the ſtrax hempta en Skrifware / ſom ſkrif-
wer en handſkriſſt på både ſidor/at hoo ſom af them
åtras/och wil ryggia ſin ord/ then ſkal böta ſå mon-
ga penningar ſom the tå vpſettia. Therföre hender
offta/när them icke bliſſner tilſtadd at ſee Bruden/

 för än

för än the wijas och komma i Seng medh hwar annan/och hender så stundö/at en får trull för gul/och moste så then hafwa/ som han således hafwer fåt.

Ritus nuptiarum.

När nu tidhen kommer at Brudhlopet skal stå/ hwilket skeer medh öfwerflödigt drickande och ätande/så at the alla äre druckna/ så wäl Prästen/Bruden och Brudgummen / som sielfwa Gesterna / när the gå vthi Kyrkian / så at the esomofftast moste leda Prästen/och holla honom fast vthi armen at han icke faller / när han skal göra sitt Embete / och medan han them wijar och tilhopa gifwer/moste Bruden haffua ett förtäckt ansichte/och för än Prästen them sammangiffuer/ fordrar han först sina Pasteler eller Altarkakur / hwilket strax han fåår/ tagher han vppå at siunga en Psalm aff Dawidz Psaltare/ och träder til Brudhgummen / och legger sin hand på hans huffuudh/och talar til honom: Her Brudgumme/sägh mig/ om tu begärar thenna vnga person til tin ächta hustro/och tu wil älska henne i nödh och lust: Om tu wil straffa henne medh hugg och slagh / och slåå henne medh Knipplar och Wedhträ? Om tu wil öffuergifwa henne när hon bliffuer gammal/siuk och ynkeligh? Ther til han swarar/ ney. Sammalunda wender han sigh sedhan til Bruden/frågar henne/althenstund hon är en swagh och en vng person / om hon dristar sigh at taga en sådan stoor man / och kan honom såsom en Quinna i alla motto göra fyllest? Om hon wil wäl föreståå hans hushold? Om hon wil wara honom för en troghen Stalbroder/när han blifwer grå och gammal och intet förmå? Ther til hon swarar / ja. Strax tagher Prästen en krantz/och sätter vppå theras huffuudh och

och säger: Wäxer til och föröker ider. Medhan Prästen thetta gör / tender hwar och een sit Waxlius vp/som the hafwa i handen / och gifwa Prästen en liten Träskål medh Miödh / hwilken han dricker til thet vnga folket / medh lyckoönskande vthi theras Echtenskap/ hwilken när the aff honom anamma/dricka the then vth/ och kasta skålen på gålfuet/ och trampa henne sönder medh sina fötter/ och säia: Så wele wij alla them söndertrampa / som emellan oß wela göra haat och fiendskap. Quinfolken som äre medh i kyrkian / kasta på them humblafröö och lijnfrö/och önska them länge lefwa/ och at them intet må fattas / hwad the skulle hafwa til sitt hushåld / och gåå ther medh heem och göra sigh lustighe och glade/dricka/dantza och springa thet mästa som the kunna/ hela natten igenom/ och om Männerna vthi sådana samquemer intet thes bättre achta sina hustrur / bedrifwa the stoor otyskheet medh andra Män. Dagen ther effter föra the Bruden heem/ dijt som hon skal boo/ och faar hon med itt förtäckt ansichte/ropar och skrijar öfwerliut på Gaturne/at hennes Fadher och Modher/och all hennnes Slecht skola fara wäl: Hon drager nu bort/ och kommer intet mera til them.

När the nu således äre tilsamman kompne/ köper Mannen strax en piska til thet första bohaghet/ och henger på wäggen vthi hennes Kammar / ther medh han henne en gång vthi hwarie månat skal slå/ och i så motto bewisa sigh at han hafwer henne kär/ eliest hwar thet icke skeer / menar hon/sampt Drengier och pigor/at han holler intet aff heñe/eller hafwer henne något kär/ vtan the äre alla förachtade/

effter the intet fåå hugg / och ju mera både hustrun/
pigor och Drengier få hugg / ju mera thet them be-
hagar / och låta sigh tyckia / at the ther medh thes
större kärleek them bewijsa/ än som eliest: Ty thet
hafwer hendt för någre åhr sedan / at en Italianer
hafwer tagit sigh en Rysk hustru/ och hafwer lefwat
medh henne i någhra åhr medh all såmio och kärlig-
heet / och vthi alla motto henne elskat och åhrat/
ther öffuer hon sigh hafwer storligen förundrat/ och
blifwit endeles mißlynt på sin man / och sagt til ho-
nom: Käre man/ hwi kommer thet til/ at tu hafwer
migh intet kär: Han swarade/ min hustru iagh haff-
uer tigh ju kär/ thet kan tu ju sielf see/ och togh hen-
ne i fampn. Men hon sade: Ney/ tu hafwer än al-
drigh så länge wij hafwe warit tilsammans mig sla-
git / och i så motto bewijst migh någhon kärligheet.
Tå swarade han: Thet hafwer iagh aldrigh tilfö-
rende wist / at hugg skulle wara tekn til kärligheet.
Men iagh wil see til / at theruthinnan här effter in-
tet skal fela / och slogh henne så en gång mächta illa/
thet henne swåra wäl behagade/ och hon elskade ho-
nom mera sedhan än som tilförende/ huilket när han
förnam / slogh han henne en annan gång / at hon
lågh på sengen/ ther widh hon intet heller knorrade:
Han slogh henne tridie gången / at hon bleff dödh/
och bewiste henne alt för stoor kärleek / ther öfwer
hennes slecht honom för öfwerheten förklaghade.
Men tå saken bleff ransakat och förhördt / giorde
the ther intet annat til / vthan logho ther åth / och
sadhe/ at hon hadhe sielff warit orsaak til sin dödh/
och hade vnderwist honom om Ryssernas kärleek/
hwilken han intet annorlunda hafwer förstått / och
wille

Verbera charitatis & amoris indicia.

wille theruthinnan bewijsa / at han mera elskade sin
hustru / och hade en större kärleek til henne/ än som
Rysserna/ i thet at han slogh henne ihiäl/ och the slå
sina Hustrur allenast någhot litet medh en piska.

The som blifwa budna til Brudlops/ skicka brud-
gummen och bruden föråhringar/ effter som hwar
och en hafwer rådh och ämpne til/ hwilke brudgum-
men låter fliteligen vpskrifwa / och them som han
wil beholla / skicker han när brudlopet är öffuerstått
vppå torget/ och låter them werdera/ huad the kun-
na wara werde. The han icke wil beholla/ skicker
han heem igen medh stoor tacksäijelse. Men the
andra / som han hafwer behollet / skal han betala så
godha igen innan åhr och dagh. Och om then an-
dra icke wil låta sigh nöia / medh the gåfwor han tå
honom igenskicker/ vtan säger / at hans wore bättre
och högre/ tå låter han kalla them som hans gåfwor
hafua werderat: Hwad the tå säija/ ther widh moste
thet blifwa. Men låter han tå icke strax werdera
them/ tå moste Brudgummen gifwa honom så mykit
som then andra fordrar och begärar/ och om Brud-
gummen icke samma gåfwor innan dagh och åhr
igen gifwer och betaler/ vthan fördröier längre med
betalningen / tå moste han gifwa honom twå gån-
gor så goda gåfwor igen/ som then andra hadhe ho-
nom gifwit.

Donationes & munera qua ratione à sponsis accipiantur

The Muskowiter achta och Swågerskap/ Fad-
derskap och några leder vthi theras Echtenskap/ och
tilstädia icke/ at twå Brödrar måge tagha twå Sy-
strar/ icke heller the som hafwa stått til faddra medh
hwar andra / ey heller the som ära skylde hwar an-
nan vthi then vp och nedhstighande Linea/ ey heller
the

Gradus consanguinitatis & affinitatis à Ruthenis observatur.

the som äre vthi then första / andra och tridie Gradu lineæ inæqualis. The göra icke heller som Turcken och Tataren gör / och tagha monga hustrur / vtan hwar och en låter sigh benögha medh ena / så länge hon kan honom behagha. Men träder hon aff wägen / och Mannen kan intet komma öffuer eens medh henne / vthan wil bliffue henne quit / och haffuer ingen lagligh orsaak til at skilias widh henne / som är hoor / mord / tiufwerij / eller annat sådant / köper han någre medh penningar / som vpdichtar en lögn på henne / och säger at hon haffuer thet och thet giort / och gåår medh thet samma til Munkerna / och begärar skilias widh henne / och gifuer til klöstret 20. eller 30. daler / och säger sina skäål. Munken befalar strax några Nunnar at gåå ther hedan / skära håret aff henne / kläda henne i Nunnakläder / och föra henne vthi Klöstret / hwadh hon wil eller ey / ther hon tå moste blifwa i Nunnawijs så länge hon lefwer / och Mannen moste så wara i sex wekur vthan Hustru / och fåår så förloff at tagha en annan igen: Them är och allom effterlåtit / at när Hustrun eller Mannen döör / at the måge sökia och taga sigh en annan igen.

Divortia.

Thet hender och mångastädhes i Landet / synnerlighen medh fattighe Bajorer / Köpmän och andra / som behöfwa penningar / at the tilbiuda andra sina hustrur för legor / och tagha hwar resa twå eller tree daler / som hustrun är wacker til och the kunna öffuereens komma / och gåår mannen vth för dören så länge och wachtar / at icke någhon kommer och them förstörer och hindrar / så länge the bedrifwa theras otucht och skamliga gerningar.

The

The Muskowiter / synnerligen the stora Knezer och Baiorer bedrifwa mykit the grofwa grufweliga Sodomitiske synder / både medh Drengiar och oskäligh Creatur / och holla sigh en part mera til sina Drengier än til sina Hustrur / rosa och skräppa ther vtaff / när the komma til hwar annan / effter the för sådana förfärliga synder intet blifwa straffade. Ty når sådant blifwer för Storfursten klagat / swarar han / at then Saken kommer honom intet widh at straffa / vthan then hörer Gudhi allena til / Han må honom i sinom tidh therföre straffa. Men hafwer han något giort emot honom / tå wil han straffa honom såsom en werldzligh Herre.

Sodomia in magno usu.

Hwar Bonde moste göra fäm Dagzwerker til sin Hußbonde om wekun / och tu til sitt ägit behoff. Bonden bekommer intet mera Eng och åker aff sin Hußbonde / än som han nogast kan sig och sina medh födo vppeholla. The lefwa i alla motto ynkeligen medh maat och dryck / och gå alla medh basta skoor / så at huru monga Bönder som i Landet finnas / finnes ther och så många Skomakare / så at hwar och en Bonde kan göra sina ägna skoo / och behöffuer ther til icke leia någon Skomakare / och wari så noghsampt omtalat om thessa werldzliga handlingar.

ppp

F. N.des til Östergöthlandz högbetrodde Män
och Rådh/ the Edle/ Wälborne och Wälbyr-
dige Herrar/

Her Gabriel Oxenstiern/ Friherre til Törisöö
och Sturefors/

Lindorm Ribbing til Boxholm och Nääs/
Laghman vthi Östergöthland/

och

Erich Jöranson til Nääs och Häresetter/
Marskalk/ och Ståthollare på Stegborgz Slott
och öffwer thes Lähn/ mine gunstige Herrar
och Befordrare/

Är thenna

Siette Book på thenna

Muskowitiska Crönika/ om the Muskowiters
Religion/ Gudztienst/ och hwadan the then hafwa
bekommit/ medh andra theras Andeliga
Ceremonier / tiänstwilligen
dedicerat,

Aff

PETRO PETREIO
Vbsaliensi.

Tryckt i Stockholm/ hoos Ignatium M.
Anno 1615.

PETRI PETREI VBSALIENSIS

Crönika / Om the Muskowiters Religion / Gudztienst och Andeliga Ceremonier / och hwadan the sin Religion hafwa bekommit /

Then Siette Book /

Effter nu noghsampt vthi the fem Böker är omtalat om the Muskowiters Land och lägenheet / Slott och Städer / Regenter och Storfurster / Lagh och ordning / seder och stadgar vthi politiska saker / synas förthenskuld nu aff nöden wara / at man vthi thenna siette Boken / handlar om theras Religion och Gudztiänst / och hwad för Ceremonier och stadgar the bruka vthi thet Andeliga Regementet / och medan tilförenne är tilkennagifwit / om theras Affgudar / som the hafwa trodt och dyrkat / för än the bekomme then Grekiske Religionen / vthi Storfurstens Wolodimers tidh / som sedan han annammade doop oc Christendom / lät sig kalla Vasili / görs intet behof ther om här på nytt at repetera / vthan allenast / om then Religion som the nu hafwa och bruka / och bekommo / såsom the sätja åhr effter Christi börd 980.

Religio Ruthenorum à quo primùm introducta & plantata.

aff Keiſar Conſtantino medh ſin ſyſter ſom han gaff Storfurſten i Rydzland til huſtro / ſom förde medh ſigh i Landet en Biſkop ſom heet Leo / ſom förſt ther planterade then Grekiſka Religionen / then the än nu ſtadigt holla / hwilken Storfurſten giorde ſedhan til en Patriark / at han ſkulle hafwa lika macht och myndigheet medh Patriarchen i Conſtantinopel / och regera vthi Rydzland öfwer alla Biſkopar / Munkar och Präſter / och hade then ſamma förſt ſitt Säte vthi Kiow. Men när Kiow bleff incorporerat med Litowen / wardt Patriarchens ſäte flydt och transfererat förſt til Wolodimer / och ſedan til Muſkow / ther thet änna idagh är / Doch mena the Muſkowiter / ſåſom man och vthi theras Tänkiaböker och Regiſter finner / at the långa tilförende vthi Apoſtlarnas tidh hafua bekommit theras Religion / och ſäija at Apoſtelen S. Andreas är kommin ifrån Grekeland til elfwen Neper / och ther begynt at döpa och lära then Chriſteligha Religionen / och ſeglat vp för elfwen in til Chiow / och them vnderwiſt / at korſa ſigh medh thet helga korstekn / och förkunnat Gudz dräpeliga wärk / och propheterat / at ther ſkulle byggias monga Chriſteliga Kyrkior och Förſamblingar Gudhi til ähro: Ther ifrån ſkal han hafwa draghit til thet Träſket Woldouſki / och ſeglat nedh för then elfwen Lowat / ſom löper aff ſamma träſk in vthi then Siön Ilmen / och ſedhan ther ifrån nedh för then elfwen Wolkow in vti Ladga Siön / och Newa elf / och vthi öſtreſiön / och ſedhan draghit til Rom / och på ſidzſtonne för Chriſti lära ſkuld ther blifwit korsfeſt aff Ago Antipatro.

Rutheni affirmant fidem Chriſtianam primùm ab Apoſtolo Andrea traditam eſſe.

Samma Biſkop Leo / ſom kom med Furſtinnan in vthi

in vthi

in vthi Landet / och wardt ſedan giordt til en Patriarch / låt vpbyggia många Kyrkior och Klöſter / och förordnade Präſter / Munkar och Nunnor / och förſkreff them ſätt och ſynnerliga ordningar / huru the ſkulle lefwa / ſigh kläda / och förholla vthi maat och dryck: Han påbödh och / at Almoſor ſkulle gifwas til the ſiuka och fattige / ſampt tijonde aff åker och boſkap til Klöſters och Kyrkiors vppeholdning / och ſtoor Teſtamente / när the ſkulle döö / på thet theras Siälar ſkulle blifwa beholdna / och förloſſade vtur thet ewiga pino rumet.

Leo Patriarcha primùm conſtituit templa & cœnobia ædificari.

Patriarchen brukar så högh titel ſom Storfurſten / allenaſt at han icke ſkrifwar ſigh för en Czar och Storfurſte / vthan för en Patriarch öfwer hela Rydzland / hwilken / när ſom han ſkal welias och wijas / ingen mindre höghtidh ſkeer / än när en Storfurſte vthwelias. Ty tå ſkole alla Metropoliter / Biſkopar / Abbater / Priorer / och the förnämſta Präſter komma vthöfwer hela landet tilſtädes vthi Muſkow / och gifwa Storfurſten tilkenna / hwem vthi helighet och lärdom öffuergår alla andra / och them ſynas wara til thet höga kallet aldratienligaſt och ſkickeligaſt / ſå frampt Storfurſten wil gifwa ther til ſitt ja ord och ſamtyckie / hwilket när han gör / och thet honom ſå behager / blifwer then tå effter theras Andelige Ceremonier wigd. Men miſzhager ſamma perſon Storfurſten / ſom the vthwald hafwa / tå tager han en annan ther til / then honom täckes / och achtar intet / om han til ſamma kall är dugeligh heller ey / och alla the andeliga ſtå honom emoot / moſte han tå lijkwål tagha ther widh / och blifwa Patriarch ſå länge Storfurſten ſynes.

Titulus Patriarchæ.

Näſt

Archiepiſcopi.

Näſt effter Patriarchen äre tree Metropoliter eller Erchiepiſkopar vthi landet. Then öfwerſta och högſta är i ſtore Nogård / Then andra i Susdaal/ Then tridie i Roſtow / ändoch Biſkopen aff Rezan är intet mindre i anſeende och wördning hoos them än ſom the / dochlikwål är han ingen Erchie vthan en Lyde Biſkop / och then öffuerſta för alla andra Biſkopar vti Landet/ſom äre ſå många/ ſom Landſkapen och Furſtendömen / ſå at hwart och ett Furſtendöme hafwer ſin ſerdeles Biſkop / ſom är Twer/ Pleſkow/Schmolenſkow/ Columen/ Cazan/ Aſtrakan/Wologda och flera andra/och hafwa både the/ ſampt Metropoliterne/ Patriarchen / Abboterna och Priorer i Klöſtren ſina äghna Landbönder och åhrligen inkomſt / och holla the förnämſte aff them öfwer 1000. Baiorer/ſom them dageligen tiena/och ſomblige mindre / ſom the hafwa förmögenheet til. The moſte och göra ſin Ruſtiänſt ſåſom andra Baiorer/när krigh är förhanden / och holla ſå monga häſtar och karlar/ ſom the hafwa godz och inkomſt til. Ty Patriarchen/ Metropoliterne/ Biſperne/ſampt Munkerna / hafwa fierde delen aff Landet vnder ſina Klöſter : Knezerne och Baiorne then andra fierde delen / och Storfurſten ſå myckit ſom både delerna / ther effter the och ſkole ſigh ruſta/ och ferdige holla när krigh är/och the på togh vthdraga ſkole.

Habitus Monachorum & Monialium.

Alla Munker och Nunnar/hafwa longa ſwarta ſida klädher / och inga ſkiortor vppå ſigh / och ſäija hafwa ſina orden aff the Bernardiner/ och äre ſwåra owittige och olärde/at the intet om några ſtycker kunna ſwara/när the blifwa tilfrågade/anten vtaff Biblien / eller någon aff Patribus och andra Lärare

re/ om theras troo/Religion och Orden : Vthan ſäija at the kunna ſlätt ingen beſkedh gifwa/ hwarken om een ſaak eller annan/ vthan äre aldeles menlöſe och enfaldige/ och kunne hwarken läſa eller ſkrifwa / oc dricka ſig likwäl fulla och drukna ſom andra Swin / och ſäija/ at Patriarchen/ Metropoliterna och the andra / theras höge Andelige Förmän ſkola för them ſwara/ ty the göra alt effter hwad ſom the them biudha och befala / thet wari ſigh rätt eller orätt.

Veſtitus Epiſcoporum.

Patriarchen och Biſperna bruka och longa ſwarta klädher / lijka ſom Munkerna / doch vthi några ſtycker annorlunda giorda. Ty yterſte Kiortlen är medh ſilke wirkat/ och medh hwijte brokotta render vthi korswijs ſömade emot hiertat/ ifrån hufwudet alt ned på benen/theſlijkes vp om axlarna/och vppå händerna vthi korswijs / lijka ſom framman til med brokotta ſnören beſatta / menandes ther medh/ at aff theras hierta och mun / ſkal vthflyta then rena Chriſteliga troos vnderwiſning/lära/bekennelſe och alla goda dygder. Therföre the äre och medh ſådana Kläder afteknade/och holla ſigh mechta enfaldige/ och läتas gerna wela lida kors och wedermödho för Chriſti ſkuld. The hafwa och hwar the gå eller ſtå/ förmålade ſtafwar i händerna/på thz/the ther med ſkola för menige man ſynas myndige och helige.

Patriarchen och Metropoliterna draga vnderſtundom hwijta kiortlar / ſom äre på thet ſätt wirkade och ſömade ſåſom the andra / ther til the holla ſina ägna Skräddare ſom them göra / på thet the ſkulle wara rena / och icke orenas aff the andra ſom äth annat werldzligit folk arbeta. Präſterna dragha

 och

Veſtitus Præſbiterorum.

och longa klåder / doch icke alla ſwarta / vtan mongahanda ſlagz fårga / brunt och blåt / och hafua en liten forat myſſa på huffundet / och tagha henne aldrigh vthaff. Men vthan på henne hafwa the andra höga myſſor / aff Sammet och Klåde / effter ſom huar haffuer rådh til / forade med ſablar / mårdar och andra ſkin / vndantagandes weket ſom the vpſlå / huilket ſkal wara aff Båſwer / eller Vtterſkin / och ſkal hwar och en hafwa en ſtaaff vthi handen / ther aff man theras werdigheter kan kenna. The ſom boo vthi Ståderne / warda rÿkeligen förſorgde medh vnderhold både aff Storfurſten och Borgerna. Men the ſom boo vppå bygden / åre ſwåra fattige och ynkelige / ſå at the intet mera hafwa / ån ſom the kunna medh ſina hånder förtiena. Ty thet år ſwåra ringa ſom the förtiena aff Bönderna / och fåå til Tiende af en deel och annan. The få ey heller mera når the Chriſtna Barn / jorda lÿk och wÿia folk / ån ſom itt runſtycke / och ett ſtort Hwetebrödh / vthi hwilket år en hoop och gryn inbakade / och moſte lÿkwål holla tree meſſor huar weku / Söndagen och andra högtidz dagar förvthan: Hwar dagh ſiunga och holla the ſina tidher tree gånger / och om natten en gång / ſom them år föreſtålt och påbudit / ſå at huilken ſom thet förſumar / och ther öffuer warder klagat / then blifwer affſatt aff ſitt Embete / och moſte hwar och en Pråſt hafwa en Caplan / ty vthan honom må ingen Pråſt holla någon Meſſa. Ey heller må någhon Pråſt hafwo flera ån en kyrkia / och ſå många kors ſom ſtå och åre bygde på kyrkian / ſå monga Altar ſkulle ther wara inne / och til hwar och itt altar ſkal Pråſten holla en Caplan. Til hwar kyrkia finnas

Tres Miſſæ quotidiè celebrantur.

twå

twå eller tree klockor til thet minſta / doch finnas vthi många 7. 10. och 12. klockor / och ringia the icke vthi them / ſom thet ſkeer hoos oß och annorſtådes / vthan Klockaren hafwer itt reep vthi klåppen / och kimbar ther med allenaſt på then ena bredden. Men når Pråſten vphöier och handlar medh Sacramentet / ſå rambla the tillÿka medh alla klockorna / ſå at the ſom ſtadde åre vthe på marken och annorſtådes / wette och hwad ſom ſkeer in vthi kyrkian.

Om Jwl / Påſka och andra höghtider gåå Pråſterna och Munkerna om i Ståderna med Rökelſe / Lius och Wigdewatn / ſtenkia / rökia och korſa alla them ſom them möta / och gå til them in i huſen / ſom thet effterlåta och tilſtådia / elieſt komma för många til een. Ty han åger hwar och en Pråſt giffua en halff öra / ſom honom beſprenger medh Wigdewatn / korſar och röker medh rökelſe.

Conciones.

Vthi Kyrkiorna prådika the aldrigh / vthan låſa och ſiunga ſå myckit ſom them år befalat / aff ſina böner / Dawidz Pſaltare / och af the heliga Fåder / oc vnderſtundom något af nyia Teſtamentet / och ju höger och haſtigare Pråſten ropar och ſkrÿar / ju mera warder Pråſten affhollin. Men råker han något ſtapla vthi ſina böner och lexor / förarga hans åhörare ſigh högeligen ther vppå / ſå at han blifwer priwerat och ſatt ifrån ſitt kall och Embete / om thet blifwer ſpordt och klagat.

Scholæ.

Jempte ſina Kyrkior hafua the ſtrax ſina Skolſtugur / ther vthi theras vngdom ſom luſt hafwer / lårer låſa och ſkriſwa / och bruka the inga andra Böker / vthan Alphabeta / några Böneböker ſom åre ſtålte til Jungfru Mariam / S. Nicolaum / och an-

 dra

vra the förnämsta helgon/ sampt några Responsoris, Psalterium Davidis, Symbolum Apostolorum, Nicæni oc Athanasij/ sampt gestas Alexandri Magni. Men the sō wille blifua Präster/ the lära läsa Novum Testamentum, Acta Apostolorum, alla S. Pauli Epistlar/ Homilias Chry-sostomi, Basilii, Gregorii, Nazianzeni oc några andra.

Ingen Präst må heller göra någon Gudztiänst i Kyrkian/ som är messa/ döpa/ Christna barn/ vthdela Sacramentet/ jorda lijk/ och annat sådant/ om han icke haffuer en Cappelan hoos sigh tilstädhes/ och må icke heller någhon Präst bidia och läsa i kyrkian eller annorstädes/ vthan beläte/ hwilket och allom är förbudhit/ så wäl andelige som werldzlige/ höge som låge/ rijke som fattige/ bidia Gudh anthen affton eller morgon/ vthan han seer vppå ett beläte eller kors/ som stäår anthen i stugun eller i kyrkian. Ty på bygden/ ther som inga kyrkior äre/ hafwa the giort stora kors aff trää/ hwilka Prästerna hafwa wigt och skrifwit några wersar vppå aff Dawidz Psalmer/ ther hos the som å lande boo/ och inga kyrkior hafwa/ göra sin Gudztienst/ när the affton och morgon bidia skola.

Absq; imaginibus orare non est licitum.

Alla Munkar och Präster/ som försuma sitt kall och embete/ och ther öfwer blifwer klagat/ skal Patriarchen och Bisperna straffa effter som the hafwa syndat til/ och gerningen finnes stoor wara. Men göra the andra laster och odygder/ som är wåldzwerkan/ tiufwerij/ hoor/ dråp/ och andra sådhana mißgerningar/ skola the swara för werldzligha Domare/ och thet straff vndergå som the affsätia/ doch hafwa Prästerna bättra wilkor än som Munkarna. Ty

Ty the holla icke så streng fasta med maat och dryck som Munkerna göra. Prästerna hafwa förloff at holla sina fasto som alla andra vthi landet: The äta kött och fisk/ när the andra äta: När the fasta/ så fasta the/ Men Patriarchen/ Bisperna/ Munckar och Nunnor/ måghe aldrigh äta eller smaka någhon köttmaat/ sedhan the äre inkompne vthi Klöstret/ och Klösterreglan haffua widhtagit/ doch måge the lijkwäl om Jwl och Påska/ och andra Höghtijder/ när ingen fasta är/ äta mölck/ ägg och ost/ oc ingen annan maat/ och dricka the sigh alla druckna och fulla som andra Swijn/ bådhe aff Miödh/ Öl och Brännewijn/ så at the på samma höghtijder kunna hwarken gå eller stå/ gapa eller gala. Prästerna haffua och the wilkor/ at the måghe begiffua sigh vthi Echtenskap/ doch skola the icke taga någon person som haffuer ondt rychte/ eller är aff berychtade Föräldrar född/ eller är een änckia/ vtan een Jungfrw eller Pijgha/ som ingen man kändt haffuer/ och henne må han nyttia så länge hon leffuer. Men när hon döör/ och Prästen åter leffuer/ tå må han ey tagha en annan igen/ så frampt han wil bliffua widh sitt Präste kall. Men wil han ändeligen giffta sigh på nytt igen/ tå må han icke mera göra någon Kyrkiotiänst/ vthan bliffua en werdzligh man/ oc medh werdzligh handel söökia sin näring och bärning/ och tage så hwem han wil til hustru/ anten Jungfru eller änkia/ althenstund hā hafuer öfuergifuit oc förachtat thz som S. Paulus lärer/ i thet han sägher/ at en Biskop eller Präst skal wara ens hustrus man/ oc icke fleras; Såsö oc handlat emot thz Prästemötet

Clerici ducūt uxores.

 som

som stodh i Gangra/som lyder: At hwilken Präst/ som öffuergiffuer sin laghliga hustro/han skal sättias ifrån sitt kall och embete. Item/ Then som förachtar en Präst/ som hafwer laghligen tagit en hustro/ och säger/ at thet är icke losligit/ at tagha Sacramentet aff hans hand/ then samma han är förbannat. Men wil Prästen öffuergifwa sina hustro och blifwa en Munk/ tå må han thet frit göra/ och tå skal han och wara plichtigh/ at holla alla theras Reglor/som the holla/så länge han lefwer. Blifwer han sedan/ eller någhon annan som i Klöstret och Munka och Nunnekappan hafwa widhtagit/ med ståål och witne beslagen och öfwertygat/ at han sedan håller sigh til någon Qwinnos person/ tå blifwe Munkarne och Nunnarne satte lefwandes i jorden. Men the andra werdzlige personerna blifua straffade med penningar/ effter som Domaren synes them tå thet föreskrifwa/och han är them benåghen och gunstigh til.

Invocatio sanctorum.

Såsom Ryssenna hafwa monga Kyrkior och Präster/så hafwa the och många helgon som the tilbidia/ibland hwilka the förnemsta är/S. Andreas/ S. Nicolaus/Michael Archanengel/ Jungfru Maria/ Johannes / Elias / och otaliga monga andra: Bekenna likwäl och troo ther brede widh Gudh Fader / Son och then helga Anda wara en enigh och ewigh Gudh/ vti tree personer/ och ähra then helga Trefaldigheet/ vti itt enigt Guddomligit wesende/ aldeles som thet ståår skrifwit och författat vthi Symbolo Apostolico/och säija/at hoo som helst thet icke troor/han kan icke warda salig. Men the holla sig för sådana grofwa syndare/och mena/at the icke äre sielf-

sielfwa werdige/ at the skulle kunna något vthrätta medh sina böner hoos Gudh alzmechtigh / och then heliga Trefaldigheeten/ vthi theras åliggiande nödh tilbidia och åkalla: vthan moste ändelighen hafwa andra som werdige äro / och kunna theras saak/til thet bästa mäkla och fördachtinga / och tilbidia i så motto alla them / som the weeta wara räcknadhe ibland helgonen / och skulle kunna frambära theras böner och nödh för Gudh alzmechtigh / synnerligen Gudz moder Jungfru Mariam / som altidh förbarmar sigh öffuer thet mennniskelige slechtet / och idkeligen theras böner frambär/ och för them beder/ at theras synder skulla blifwa them förlåtna / ty vtan hennes förbön/kunna aldrig theras synder förlåtas. The säija och/at Gudh Fader hafwer sendt sin Son til at förlossa werlden/ hwilket och han fulkomligen hafwer fulbordat genom sin pina/dödh/vpståndelse och himmelsfärd/och at then heliga anda/allena vtgången är aff Fadren / och tillika medh Sonen och Fadren/vti en person oc warelse skal/tilbidias och äras. The beklaga och begråta myckit Arffsynden/ och bekenna/at then menniskeliga Naturen är aldeles förderfwat / så at nu vthi Gudz beläte / är inkomit/och hafwer sig ther inrotat Gudz försmådelse/orättferdigheet och ett ogudachtigt wäsende/och säija förtenskuld/at vti meñiskians kött är intet got/ och at alla menniskior wandra vthi mörkret och stor fåwisko / och hafwa i alla motto öffuerträdt Gudz budh / och at aff theras hierta / lijka såsom aff een förderfwat brun/flyter och kommer alt ondt. Therföre mena the/ at storligen af nöden är/at man the små nyfödde barn / strax framhafwer för Christo/ och

Peccatum originale.

Baptismus.

och låter them döpa. Ty the säija / at igenom Dö-
pelsens Sacrament / warda alla synder affwåtta-
de och affskaffade / och handla på thetta efterföl-
jande sätt medh the små barn / nämligen : Strax
thet är i werlden fött skola Föräldterna genom sina
beställta Faddrar och Fadderskor / som äre Tre mans
och tree qvins personer / inga flera och inga mindre /
haffua barnet / om thet så starkt är / til Kyrkian / och
tå skal Präſten möta them vthan för Kyrkiodören /
wälsigna och korsa hwar och en medh sina fingrar
för huffudet / och säija : Gudh beware ider in och
vthgång / nu och til ewigh tijdh / Amen. När Fad-
drana således i Kyrckian ingångne äre / står en Såå
heller kettil mitt vpå gålffuet full medh watn / hoos
hwilken Präſten står / oc tager 4 små waxliws ifrån
Faddrana (ty Faddrana måste haffua hwar sitt li-
tet waxliws vthi handen / sampt Barnet) och sätter
them fast vthi kettelen korswijs / och tänder them
vp / at the brinna / och befaler Faddranar gå omkring
kettelen medh Solen efter honom tree gångor. Prä-
sten röker medh Rökelsekaret hijt och tijt korswijs /
så wäl på Faddrana / som vppå kettelen. Sedhan
går Präſten til Altaret / och tagher S. Johannis be-
läte / ett kors aff Gull / Silffuer Koppar eller Teen
giordt / Olio / salt och een liten Sax / och kommer til
kettelen / och fåår klockaren belätet / och tå går kloc-
karen föråth medh belätet / så Präſten och Faddra-
na effter / åter tree gångor kring om Kettelen / haff-
wandes hwar sitt brinnande Waxliws i handen / och
så begynnar Präſten läsa och consecrera watnet / och
tager the fyra liws som stå vptända oc brinna kring
om kettelen / och sticker them tree gångor vthi wat-

net korswijs / och röker så ther öffuer 3 gångor medh
Rökelsekaret. Thet samma gör han och medh Be-
lätet / medh korset / medh Olian / alt tree gångor vti
korswijs. När thet är giordt / frågar Präſten om
barnet wil wara döpt. Tå swara Faddrana / Ja.
Tå säger Präſten / nämpner barnet. Tå giffua Fad-
drana Präſten en Zedel / vthi hwilken ståår skriffuit
hwadh som barnet skal heta. Så nämpner Präſten
barnet / och lägger Zedelen vppå ett Beläte / och se-
dhan Belätet på bryſtet vppå barnet / och frågar å-
ter hwadh barnet skal heta. Tå swara Faddrana /
som Präſten thet tilförenne nampn giffuit haffuer /
och vppå Zedelen anteknat står / och så läggia bådhe
Präſten och Faddrana handena på huffudet vppå
barnet / och Präſten lääs ther öffuer några böner oc
Fader wår / och frågar åter hwadh barnet skal heta.
Tå swara Faddrana sō tilförenne / hwad thz skal he-
ta. Tå frågar Präſten / om thet wil troo på Gudh
Fadher / Gudh Son / och then helga Anda. Faddra-
na swara / Ja. Så wänder Präſten / sampt Faddra-
na medh barnet ryggen til kettelen / oc Präſten frå-
gar : Affsägz tu dieffuulen / all hans wärck / alla
hans änglar / alla andra Hedniska ochristna troo / oc
wil bliffua widh wår Christeligha troo / så länge du
leffuer i thenna werlden. Faddrana swara / ja / och
spotta och twija widh hwart ett ord / som Präſten
talar / och them befaler / och wända medh thet sam-
ma ansichtet til kettelen igen / och så lägger Präſten
handen vppå barnet / och sägher : Affwijk tu orena
anda ifrån thetta barn / och giff then helgha Anda
rum / och blåås medh thet samma tree gångor vppå
barnet korswijs / och gör kors medh handen på bar-
net / och tager sijn lilla Sax som han medh sig haff-

ner/och klipper håret aff korswijs vppå huffwdet/ och lägger thet vthi Boken/ och klemar thet ſedhan faſt medh litet Wax / och förwarar thet på ett ſynnerlighit rum vthi Kyrckian / och tagher Belåtet ifrån Barnet / och fåår Klockaren thet til at hålla / och fråghar åter Faddrana / om Barnet wil wara döpt. Tå ſwara the/Ja. Och Präſten ſäghar/efter tu wil wara döpt / ſå tager klåderna aff barnet/ och giffuer thet migh / ſå tagha the klåderna bort / och få Präſten barnet nakot / och han ſtoppar thet ſedhan tree reſor vthi Kettelen / altſammans vnder watnet/och ſägher : Jagh döper tigh i Nampn Gudh Fadhers/Gudh Sons/och GVdh then helga Andas/doch achtar han ſå at någhot litet vtaff näſan och munnen bliffua offuan Watnet / för Andadrächten ſkuld/ at thet icke ſkal få Watn vthi ſigh / och hwar thet icke ſå bleffuo döpt/ mena the/at thz bliffuer intet rätt döpt heller Chriſtnat/ och at arfſynden ſkal på thet ſättet aldeles bliffua afftwättat / och reen ny och reen Menniſkia ingå och inhaffuas vthi Gudz Förſambling/ och annars icke kunna wål renſas och twettas/ vthan hela kroppen blifuer ſtoppat och nedherſänckt vnder watnet.

Infantes tèr in aquam immergnntur.

När thet ſåledes döpt är/ tager han lijtet ſalt/ och ſtoppar thet tree gångor i munnen / och korſar och ſmör thet medh Olio tree gångor på anſichtet / på bryſtet/på ryggen/ på händerna / vthan och innan/och tagher ſå hwijta rena lijnklådher / och klådher vppå barnet / och ſägher : Sådana rena klådher/ſom iagh tigh nu iklådher/ſå reen åſtu nu worden ifrån tina ſynder/ och låås ſå öffuer them några Bö-

Böner/giffuer them wälſignelſe/ korſar och beröker them/ oc kyſſer ſå Barnet/ſampt Gudhfadrena och och Gudhmodrena / och hänger vppå Barner ett kors / ſom ſkal wara ett tekn / at thet är döpt och chriſtnat/och giffuer thet ett Belåte/ſom ſkal wara thes Patron och beſkyddare / och befaler Faddrana kyſſas ſin emellan / och förbinder Echtenſkapet / at the hwar annan icke til Echta Maka tagha ſkulle/ och ther medh ſkilias the åth / och Faddrana båra barnet heem til modren.

Om tu heller try barn tilläjka komma fram / och ſkola döpas / tå warder för hwar och eet ſårdeles reent watn inöſt vthi kettelen/ wigt och wälſignat/ ſom förenne är ſagdt / Nämlighen / at när thet ena Barnet är döpt/ öſes ſtrax watnet vthur kettelen/ och ſlås vth om Kyrckiodören / och annat reent watn öſes i kettelen igen/ til thet andra Barnetz döpelſe/och achta the intet thet/ huru ſtarck Winter/ och huru kalt thet är/ tå måſte thet lijka vthi Watnet/ſå frampt thet är icke för mykit ſiukt oc ſwagt/ tå wärma the watn ther til. Alla Barn döpas vthi Kyrckian/och inga annorſtödes. Men är thet för myckit ſiukt / at thet kan icke vtbäras / tå ſkal Präſten gå vthi Kyrckian/och låta reent watn vthi en Kettel/ och thet ther wijia och Conſecrera/ och låta thet båra tijt ſom Barnet ligger / och döpa thet vppå ſamma ſätt/ ſom thet ſkulle döpas vthi Kyrkian/om thet wore dijt kommit / doch icke på thet Rum / heller vthi then Stugu ſom Modhren inne ligger.

På ſamma ſätt döpas och the ſom förlökna och

Modus baptizandi Christũ & orthodoxã religionẽ abnegantes.

förswäria sin Christeligha Religion/ och widhtagha för Penningar skuld then Affgudiska Rydska Trona/ doch måste the först vthi sex wekur bliffua i klöstret vnderwijste aff Munckarna/ huru the skulle bidia och göra sijn Gudztiänst medh korsande och bugande för Beläten dagh och natt: Huru the skulle fasta/ gå til Sacramentet/ förbanna och twija then Religion som the haft haffua/ och then i alla Artiklar förswäria/ at igentaga/ oc them som thẽ bekänna/til thet högsta förfölia. Och när som the sälædes äre nu vnderwijste/ haffua the honom vth vppå ään/ och kasta honom ther vthi tree gångor i watnet/ anten thet är Sommar eller Winter. Ty the säija/ at lijka som Johannes war döpt vti Jordans Flodh/ så skal och thenna Hedning wara döpt i Jordan/och afftwå sina synder/bliffua en Christen/och tagha rena klädher vppå/ och giffua honom ett annat nampn än som han tilförenne haffe hadhe: Är thet om Winteren/så hugga the en fyrekantigh wak på isen/och klädha aff honom alla hans kläder/ och kasta honom Modher naknan nedher i samma waak tree gångor/ så at watnet går vp öffuer huffudet/ och sedhan tagha Prästerna oc Munckarna honom vp/och kläda andra nyia klädher vppå honom/som Storfursten honom giffuit haffuer/och föra honom vp til Klöstret igen/ oc göra honom ett Gästebud/ och glädias medh honom för hans Döpelse skuld/ oc tå må han gå fritt i Kyrckian och Klöstren/och omgås medh Kysserna när honom täckes/och giffuer Storfursten honom sedhan 30/50 heller 100. daler ther til/ för hwilka han haffuer sijn siäl försäldt til helwetes affgrund/ så at honom hadhe förr warit bät-

bättre/at en qwarnsten hade warit bunden wid häs hals/och bleffuet kastat i Strömen/än som han för så ringa klädhe och penningar skulle försaka sin Religion och Christendom/och bliffua förtappat til ewigh tijdh.

Fides.

The mena och/at the igenom Trona skulle salighe warda/doch igenom een sådana Troo som wärekar godha gärningar/medh fastande/Almosor giffuande/ och Helghonens tilbidiande/ til at gisla och twinga sin ägen krop medh Klösterleffnat/medh sina Lååsband/medh myckit korsande för Beläten/och huffuudh slående i marcken/ medh åthskilnat på maat och dryck/och annat sådhant/och troo/at the genom sådana sina äghna gärningar skulle göra Gudz Lagh tilfyllest/och salige warda.

Magistratus quo in honore observandus.

The säija och/at ibland alla andra wälgärningar/som Gudh haffuer giordt och bewijst thet menniskelige Slächtet/thet icke then ringasta är/ at han holler på iorden thet werdzligha Regementet widh macht/och haffuer förordnat wissa personer och öfwerhz/som Regementen förestå/så wål öffuer Hedningar som Christna/ på thet at menniskian icke skal göra hwadh hon wil/ vthan hwadh som rätt oc tilbörligit är. Derföre the och lära/at man skal åhra/ fruchta och wara sijn Öffuerheet lydigh/ anten hon är ond eller godh/ thet the sielffua så litet i thenna åhren haffua achtat och wördat. Ty the haffua sigh/ bådhe emoot fromma och godha/bådhe heemligen och vppenbarligen emoot satt/mördat och fördriffuit.

Om Skärseelden holla the intet/ neka honom och aldeles wara til/doch bekänna the/ at hwar och

Purgatorium.

een Siäl/som warder skild ifrån kroppen vthi thetta timligha lijffuet / haffuer sitt synnerlighe Rum och ställe vthi Himmelen/ aff GVdhi förordnat och beställt/ effter som hwar och en thet haffuer medh sina godha gärningar förtiänt / nämligen/ the fromme och Gudhfruchtighe skulle wara på thet rum som Gudz helgha Englar äro vthi een osäijeligh frögd och glädie / ther the see GVDz stora härligheet/och siunga honom loff / tack och prijs vthan återwändo/och the onda och ogudhachtige långt ifrån them på ett annat mörkt ställe förordnade / och förwänta GVdz thens Aldrahögstes wredhe och onådhe / medh the onda Englar / och medh stoor ängslan och förskräckelse/ förbijdha HErrans tilkommelse/thet the andra Gudhfruchtighe medh glädie och frögd / then yttersta domen förbidhe / och skola wisserligen komma för then stora Domherren / och hwar och en bekomma lóhn för sina gärningar. Mena förthenskuld / at thet är rätt och tilbörlighit / at the holla Siälamässor / och bidia för the affsompnade Siälar/at GVDh / för än han häller sin yttarsta rättwijse Doom / wille see til theras Offer och Messor / som effter them leffua / och bidia för them / at han nådeligen wille affwända sijn wredhe / och tagha them til Nådher/at the motte bliffua effter Domen behåldne til ewigh tijdh/ och mena så at theras pina och förskräckelse någhorlunda vthi thet mörcka rummet/som the tå stadde ära/ skal lindras och förminskas / fast om the än sedhan effter Domen skole förtappade warda.

Vigiliæ.

Aqua lustralis.

The bruka och Rökelse/ sampt wigt Watn / som

som the Påweska / doch stänckia the sigh aldrigh sielffwa/vthan andra som gå in vthi Kyrckian. Men när som höghtijdher är för handen / gåå Prästerna och Munckerna vppå gaturna medh wigt watn / oc besprengia ther medh hwar och en som them möter/ bådhe Man och Qwinfolck: Gå och til them som rijka äre/ in vthi Husen och Gårderna / och beständckia them / sampt theras Hustrur och Barn / vppå thet at them intet ondt skal wedherfaras / vthan vthi alla måtto wäl gåå / och giffua them för theras omaak / ett Kunstycke eller tu.

The hålla mera vthaff then rena Außburgiska Låran/än som vthaff then Påweska / heller någhon annan Religion / och säija the/ at then Lutherska kommer nästan öffuer eens medh Sanningen/och stodhe wäl til at lijdha / ther hon allenast wille angrijpa the Papistiska Lårare / och icke wille göra någhon förandring vppå the Ceremonier som vthi Kyrckian brukas / och straffade Klösterleffnernet / som är vthi alla motto heligt och obesmittat / thet doch the Påweska holla / och äre lijkwäl ifrån theras gambla Religion affalna / och haffua sigh söndrat vthi monga Artiklar / ifrån then äldsta Försambliugen som vthöffuer hela Werden / vthi så många Prästemöten / vthaff så många tusende Biskopar/ för then sannesta och rättaste är hållen / funnen och samtyckt bleffuen.

Augustana confeßio plus authoritatis habet apud Rutlenos, quam Pontificia.

Ty

Articuli dissentientes à Romanis sex, quũ multo plures sunt, quos inserere tædiosum.

Ty först fasta the Påweska om Lögerdagen / thet Rysserna och then Grekiska Församblingen intet gör / och synda så emoot thet som then helge Påwen Clemens stadgade / som kom näst effter S. Petrum / och skriffuer vthi sin 24 Canone: At om en andelig Person warder funnen / som om Lögerdaghen eller Söndagen fastar / vndantaghandes Påska affton / then skal vthi sin wördigheet och myndigheet icke achtat bliffua: Gör thet en werdzligh person / then skal sättias på en tijdh til görandes vthur Församblingen / aldenstund man befiñer / at hwarken Christus heller hans Lärjungar haffua på samma tijdh fastat. Thernäst fasta Rysserna wekun för Fastelagz Söndagh / och äta intet kött / vthan allenast Ost / Egg / smör / miölk och annan hwijtmaat / hwilket the Påweska intet achta / vthan äta kött / och förloffua folcket thet sama til at göra / och i så motto för then frijheet skuld / bedraga många ifrån then gambla Christeligha Troo / som i the siw Prästemöten eenhälleligen aff alla helighe Fäder är samtyckt och bewillat. Til thet tridie / förbiudha the Påweske Prästerna / at the icke skole tagha sigh ächta hustrur / och säija / at thet är ett förbannat wärck / och at the som leffua vthi Echtenskaps stånd / icke kuña göra Gudhi någhon behageligh tiänst / heller kunna rätteligen fulborda thet helga Embetet / som Gudh thet eskar och befaler / medh mindre the sigh aldeles ifrån thet ståndet hålla / hwilket stråffuer icke allenast emoot naturen / och thet som S. Paulus säger / ther han lärer / at en Präst skal wara i sitt leffuerne ostraffeligh / och enne hustrus man / och sägher ther hoos annorstädes / at thet är bättre tagha hustro / än

brinna / hwilket och Christus haffuer stadfäst / och intet stånd förbudit / hwarken andeligit eller werdzlighit / at thet icke skal giffua sigh vthi Echtenskap / hälst effter han sielff personligen medh sin närwaru stadfästade Bröllopet vti Cana i Galileen / oc them som vthi Gästebudet wore / sådan stor nådh och wälgerning bewijste / at han wände watn vthi wijn / när thet begynte felas: Ja / thet stråffuer och emoot thet Prästemötet / som bleff samtyckt i Gangra / vti hwilket förmäles / at hoo som förachtar en Präst / heller sätter honom aff sitt Embete / för thet han haffuer taghit sigh Hustro / han skal wara förbannat. Och säija wijdhare / at vthi samma Synodo skal wara samtykt oc befalat / at hwar och en Präst som wil försaka och öffuergiffua sina ächta hustru / för sitt ämbete skuld / han skal priveras och sättias ifrån sitt Kall och ämbete / och få thet aldrigh igen. Ty thet är i alla måtto loflighit / at Präster måghe haffua sina ächta hustrur / och leffua medh them vthi thet heligha ståndet / på thet the måghe wara obesmittade för horor och skökior / och icke begära een annars hustru / och kunna i så motto göra Gudhi behagelighare tiänst / än som the Påweska / som icke allenast holla många tusende horor på stall / vthan och bedrijffua stoor oreenligheet medh ächta måns hustrur. Thet fierde / at the Romerska säija / at Prästerna skulle allenast wijas / och icke smörias / såsom Bisperna / ther til Rysserna neka / och säija / at Prästerna skole så wäl som Bisperna til sina kall och ämbete smörias / effter vthi theras Synodaliska handlingar befinnes / at the haffua nästan ett Kall och een Troo / och äre medh ett Doop döpte. Therföre

måge och Prästerna/ så wål smörias som Bisperna. Til thet fempte/straffa Rysserna the Påweska / at the bruka osyrat brödh til Påska Hóghtijden/och ellest / och sääija thet wara een vppenbarligh Judaisk Gudz tiänst/och en otilbörligh handel/och een stoor root och begynnelse til wilfarelse och kätterij/at the een sådan driftigheet på sigh tagha / at the dierfwes förandra / hwadh som vthi the helgha Conciliis eenhälleligen är giordt och beslutet/om osyrat Brödh/ och sääija / at Judarna haffua samma osyrat Brödh stichtat och giordt til een ewigh åminnelse/för thet/ GVDh hadhe them förlossat vthur then Egyptiske träldomen / och fördt them vthi thet förlofwade Landet. Men the äre Christne wordne / hafua ey heller warit then Egyptiske träldomen vndergifne/effter Christus haffuer them ther ifrån een gång förlossat/oc hafuer ey heller sielf ätit osyrat brödh/ then tijdh han åth Påskalambet medh sina Lärjungar. Ty han (som Ewangelisterna och S. Paulus klarligen betygha) samma natten tå han förrådder wardt/togh Brödhet/ wälsignade thet / helghade thet/bröt thet och gaff sina helgha Lärjungar / sääijandes: Tagher och äter/ och görer thet til mijn åminnelse. Therföre mena the ingalunda tilbörligit wara/at hålla någon Påska medh osyrat brödh/ heller naghra andra Judaiska Ceremonier / effter CHRistus thet icke sielff befalt haffuer/ och the äre elliest vthi alla helighe Prästemöten casserade. Thet siette/bekänna the och sääija/at the Påweske lära/at then helige Anda är vthgången aff Fadren och Sonen/hwilket Rysserna vppenbarligen neka/ och sääija thet wara en förbannat kättersk lärdom/och gruffueligh

welig wilfarelse / och sträffuer aldeles emoot then Almenneligha Christeligha Församling / som siunger: Jag troor på then helga Anda/ som är en lefuandes sanferdigh Herre / vthgången aff Fadhrenom/ och warder tillijka medh Fadhren och Sonen ährat och tilbedin / vthi lijka Majesteet / ähra och härligheet/ther vthinnan the sielffua myckit grøffueligen / såsom och vthi andra Tronnes Artiklar fara wille/och stympa Skrifften vthi thet heligha Nicaeniska Symbolo/som lydher: *Credo in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre filioq; procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui loquutus est per Prophetas.*

Sacramētum in Ecclesiis sub utraq; specie communicatur & distribuitur, sed longè alia ratione, quam in nostris fieri consuevit.

The anamma vthi Sacramentet både delarna / Brödh och Wijn/och bekänna/ at Sacramentet är insatt aff Christo sielf vthi Nattwarden/ och at thz är ett synnerlighit tekn oc kännemärckie/ at the som bekäñā sina synder/göra boot och bättring/ skole ewiñerligen salige blifua. Oc ändoch the thetta bekäñā/så conseerera oc vtdela the thet likwäl fast annorlunda/än som Christus thet haffuer giordt/ och vthi andra Christeliga Församlingar brukligit är. Ty när Prästen skal vthdela Sacramentet/går han vthi Sakerstijan medh sin Cappelan / och tagher så många små brödh/som ther til äre bakade / och lägger them vthi Patenet/och Wijnet vthi kalcken/och bär thet in för Altaret/ oc Cappelanerna gå för honom medh naghra aff the förnämsta Helgons beläte/och Klockerna ringia thet tätteſta som the kunna vthi alla klockor/ oc folcket som står omkring och

ſeer ther vppå / korſa och ſlå ſina huffwudh til Mar-
ken/och ropa alla tilhopa/ Gudh förbarma tigh öf-
wer oſſ. Sedhan tagher Präſten Brödhet / och
ſmolar thet ſönder vthi Kalcken/ther Wijnet är v-
thi/och wälſignar thet/oc tå gå the fram/ ſom ſigh
ther til bereedt haffua / och tagha til ſigh hwar ſin
ſoppa vthaff kalcken medh ſinå ſkedhar / och förtä-
ra thet / och Präſten ſägher til them: Thetta är
Jeſu Christi Lekamen och Blodh/ſom för edher och
mångom til Syndernas förlåtelſe är vthgiffuit / ſå
offta ſom j thet anamen/ ſå görer thet til Christi å-
minnelſe/Gudh wälſigne edher alla. När Prä-
ſten icke haffuer rödt wijn/tagher han Mödh heller
watn/doch måſte thet altijdh wara liomt/ och läter
i Kalcken / menandes ther medh hafwa ſtoor heem-
ligheet/ at efter aff Christi ſijdha vthran watn och
Blodh/tå han aff Krigzknechterna igenom ſtungen
bleff vppå korſet. Therföre mena the och / at wij-
net ſkal wara något warmt/at thz thes ſtörre kraft
och ſtyrckia ſkal haffua medh ſigh när thet vthſkip-
tes/effter Christi blodh war warm/när han af hans
helgha ſijdha vthran. The effterlåta och/ at ſmå
Barn / ſom icke äre öffuer fem åhr gambla / måghe
gå til Sacramentet/och thet anamma vppå ſamma
ſätt ſom ſagdt är. Thet bliffuer och heller aldrigh
conſecrerat/vthan i Kyrckian när Meſſan holles/och
förwaras altijdh öffuer ett heelt åhr / för the ſiuka
ſom thet begära. Krijgzfolcket ſom dragha vppå
Togh och reſor/och inga Präſter haffua medh ſigh/
conſecrera the thet eſomofftaſt på Skärtorsdagen /
och må en gå ther til ſå offta ſom han wil / när han
haffuer warit til Aflöſningen.

Medh

Medh Aflöſningen holla the/ at the mena/the
ſom fattige äre/haffua then icke behoff / vthan the
ſom äre rijke/förmögne och mächtighe/hwilken ſyn-
nerlighen ſkeer vthi lång faſtan / näſt för Päſka/på
thetta ſättet/nämligen: Then ſom wil gå til ſkrift/
och begära Aflöſning/han ſkal gå mitt vti Kyrkian/
och ſtå vpå gålffuet hoos Präſten medh baart huf-
uudh / och wända ſitt anſichte til någhot Beläte/
ſom ther för then ſaak ſkuld ſatt är/ korſa och bocka
ſigh thet måſta han kan/och ſäija/ JESV Christe
Gudz Son/förbarma tigh öfuer migh / och hwiſka
Präſten vthi öronen/ſina bedreffna ſynder/och vth-
loffra boot oc bättring / hwilket ſtrax Präſten hö-
rer och förnimmer/abſolverar han honom ifrån ſina
ſynder/och lägger honom ſå boot vppå / effter ſom
han haffwer förſtått/ at hans Synder haffua warit
ſtora och groffua til/anten med Faſta/ heller medh
ſå många Böner/ſom han ſkal om daghen läſa / och
huru många gångor han ſkal korſa ſigh för beläten /
och warder ſträngeligen förbudhet / at han icke ſkal
haffua någhot omgänge medh ſijn huſtro. Som-
blige ſom haffua för grofft ſyndat/ſätter han före/
at theras ſynder kunde intet förlåtas/ vthan at the
ſkulle afftwättas / aff thet watn ſom vppå helghe
tree Konge dagh är ſignat och conſecrerat/ hwilket
Präſterna hela åhret igenom vthi Kyrckian förwa-
ra/och thet ſedan för penningar ſälia/til at aftwet-
ta ſynderna med. Mångom pålägz och/ at han ic-
ke ſkal ingåå vthi Kyrckian/vthan ſtå vthan för dö-
ren och fenſtret/och höra Meſſan/ſå länge han haf-
wer botat för ſina Synder.

Abſolutio quo pacto peragatur.

Alla Andelighe Perſoner hoos Ryſſerna / ſå wäl

Bi-

Spirituales in officio seduli.

Bisperna som Munckar och Präster / äre effter theras sätt och Ceremonier ganska flijtige til at läsa oc siunga theras tijdher / bådhe daghar och nätter / oc mena icke ther medh til at tiäna Församblingen / vthan til at bewijsa Gudh ther medh synnerligh tiänst och behagh / och at the medh sådhant heligt lefuerne och godha gärningar skole för Gudh helige och rettferdige blifwa / och ther medh förwärffua sigh thet ewigha lijffuet.

Rutheni perhibent, se solos esse Christianos.

Tho Muskowiter mena och tänckia / alla bådhe Andelighe och Werdzlighe / at the allena äre the sanskylligaste Christne / oc beröma sigh allena rätt dyrka och åhra then Alzmechtigste leffuandes Gudh / oc ställa oss / sampt andra i werldenne för Hedningar / Kättare och ochristna / och the som Gudh intet rätteligen dyrcka / vthan honom förachta / och icke hafwa then rätta sanskylliga Lära / thet gamba oc nyia Testamentet förkasta / och äre ther ifrån wordne affällige. Therföre ther och någon sunnos / som thē wille annor Religion och Lärdom förkunna och tilkänna giffua / så wela the then platt intet achta eller höra / vtan göra af then spott och gabberij / och holla then aldeles wilfarande och affgudisk / som är vpfylt med lögn och bedrägerij / och hielper ingen ting til at wela rätta them i saken / om the än aff then helga skrift medh godh skäl warda öffuertygade.

The begynna sitt Nyia åhr på then första Septembris / som är Egidij dagh / och räkna icke sina åhr som wij och alla Christna effter Christi frögdefulla Födhelse / vthan effter Werldennes skapelse / thervthinnan the fara myckit wille / och komma medh inga Auctoribus vthi sin räkning öffuereens / hwarken

ken medh Beda, Funccio, Luthero, Melanthone eller andra som haffua räknat ifrån werldennes Skapelse / in til thenna närwarandes tijdh / 5578 åhr. Ty the säija / at ifrån werldennes Skapelse in til närwarandes åhr / skola wara förlupna / efter som the skrifwa och datera sina Breff och handlingar / 7125 åhr / och fölia the vthi sin räkning / Chrysostomum / Eusebium och Cyprianum / och räkna på thetta sättet / nämligen / ifrån werldennes och Adams skapelse / in til Syndafloden / 2242 åhr / thervthinnan the strax fara wille / oc räkna 586 åhr mera än som them borde / och vtaff Biblien bewijsas kan. Och sedan ifrån Syndafloden til thz Babyloniska Fängelset / oc tungomålens förandring 503. åhr / och åter ifrån thet Babyloniska Fängelset in til thet första åhret Abrahams 552 åhr / thervthinnan Ryssarna ey heller öffuereens komma medh then Bibliska Räkningen / vtan räkna 391 åhr mera än som them bör / oc medh skriften kan bewijsas. Thernäst ifrån thet första åhret Abrahams / til Vthgången aff Egypten / räkna the 505 åhr / ther vthi the medh oss och Biblien öffuereens komma. Men ifrån Vthgången aff Egypten / in til thet sijdsta åhret Konung Dawidz / supputera the 630 åhr / hwilket ey heller medh oss öffuereens kommer / effter the haffua 150 åhr mera än som wij / Och sedan räkna the ifrån Salomons första Regementz åhr / in til thet Babyloniska Fängelset 448 / hwilket vthi Biblien icke mera finnas än som 430 / oc hafua i såmårto 18 åhr mera än som wij. Ytterligare supputera the ifrån thet Babyloniska fängelset in til Alexandri Magni dödh tuhundrade 61 åhr.

Rutheni inchoant annum die primâ Septembris, numerantq; à creatione mundi, sed longè alia supputatione, quam nostri auctores.

Ifrån

Ifrån Alexandro Magno in til Octavi Auguſti Re-
gering 209 åhr. Ifrån Keyſarens Auguſti regerings
åhr/ in til CHRiſti Födhelſe 42/ ther vthaff thet är
til ſeende och märckiande/ at ifrån Werldennes ſka-
pelſe in til CHRiſti Födhelſe/ ſkole wara förlupne/
5500 åhr/och ſedhan ifrån werldennes ſkapelſe in til
thetta tilſtundande åhr 1616. effter Chriſti Födhel-
ſe/ſkulle man räkna 7174. åhr/ hwilket altſammans
ingen grund hafuer. Stemmer ey heller öfuereens med
then helga ſkriffe/och förmåla likwäl ther hoos/ v-
than någhra ſkääl och bewijs/ at werlden ſkal ſtå v-
thi 8000 åhr/ thet wåra Scribenter faſt annorlun-
da bewijſa/och ſäija/ at Werldennes hela ålder ſkal
icke wara öffuer 6000 åhr. Ty 2000 räknas öde/
för än Menniſkian fick någhon Lagh/ effter hwil-
ken hon lefwa ſkulle. 2000 ſkola Laghen räckia/och
2000. åhr ſkola CHRiſti tijdh wara/ doch ſkole the
ſidſta 2000 åhr affkortas/och icke fulkompnas/ ſå
frampt någhot kött ſkal ſaligt bliffua/ thet Ryſſer-
na ingalunda wele gilla och tilſtå/ vthan framhär-
da alt vthi ſin wrånga affgrundade mening/och föl-
la vti ſin åhrs Räkning och taal en hoop löſa Fabler
och drömer.

The Muſkowiter bruka och gemeenlighen fyra
Faſtor om åhret/förvthan någhra helghe och Högh-
tijds daghar. Then förſta Faſta är Longfaſtan/
ſom begynnes otta wekur för Påſka/ och åta the v-
ti förſta wekun/allahanda hwijtmat/ſom är miölk/
Smör/Oſt/Egg och annat ſådhant/ och intet kött
heller fiſk/doch dricka the myckit öfwerflödigt/ſå at
the hafwa intet maghoff/ och kalla then förſta we-
kun ſom ingår för Faſtelagz Söndag/ Smörwekun.

Jejunium magnum.

Then

Then andra wekun thernäſt/ åta the heller ingen
fiſk/vthan Rättickia/Hwijtlöök/Äppler/ Sweſkon
och annat ſådant/och gå vthi Badhſtugun/oc ſwet-
ta vth thet the näſt tilförende weku haffua ſwär-
mat och druckit/och dricka watn och ſpisööl/och gå
flijtigt i Kyrckian bådhe dagh och natt. Men the
andra 6 wekur ſom näſt efterfölia/åta the allahan-
da ſlagz fiſk/medh äticka/Olia och krydder/ſom en
haffuer rådh til. Thenna Faſta holla the ſwåra
ſtrångt/ſå at ther någon befunnen warder/ ſom hen-
ne icke til pricka holler/ſom brukelighit är/vtan leff-
uer i ogudhachtigheet/dricker och dubblar/ horar oc
bolar/ och brukar annan olofligh handel/ han war-
der til thet högſta ſtraffat aff Präſterna och Mun-
kerna/effter ſom han ſyndat haffuer. Then andra
Faſta begynnes vppå Måndagen effter helge Tree-
faldigheetz Söndagh / och warar in til S. Peders
dagh/och kalla the ſamma Faſta S. Peders Faſta/
och holla the henne vthi fyra Wekur/ifrån then 25.
Junij/in til then 22. Julij. Then tridie Faſta kal-
la the Wårfrw Faſta/ hwilken warar vthi fiorton
daghar/och begynna henne then 1. Auguſti/och lych-
ta henne then 15 ſamma månadt/ſom ſkeer vpå Dyra
Wårfrwdagh. Och när S. Peders dagh och Wår
frwdaghen ſkee/och komma på Odensdaghen heller
Fredaghen/tå faſta the ſamma dagh/och icke ellieſt.
Then fierde Faſtan holla the vthi 6 Wekur/ och be-
gynnes hon then 12 Novembris/ ſom är S. Philip-
pi dagh/effter theras Calendarium/och räcker öff-
uer hela Adwentet in til Jwl/ och kallas S. Philip-
pi Faſta. The faſta vppå ingen Höghtijdz affton/
ſåſom the Påweſke göra/vndantagandes Decollatio-

Iejunium Petri.

Iejunium Aſſumptionis Mariæ.

Iejunium Philippi.

nis

nis Johannis/hwilket skeer then 29. Augusti. När någhon nampnkunnigh Helgedagh kommer in vthi theras fasta/som är Matthiæ dagh/Annuciationis Mariæ, Nicolai, Andræ heller någhra andra/så göra the Gästebudh/äta fisk/och dricka sigh druckna/oc hålla ingen Fasta så hård och sträng som långfastan för Påska hööghtijdhen. Men Munckerna i klöstret måste fast strängare oc hårdare fasta/ så at the på samma daghar alzintet skola äta / vthan allenast låta sigh nöija med litet brödh oc tunt spisööl/när them hungrar oc törster/hwilket är blandat af watn och litet malt och Roghmiöl/ som en annan kalfuedryk/ och står så länge thet surnar. Oc måste the vti sam̃a Fastor ingen annan dryck smaka / hwarken Ööl eller miödh/så frampt the icke skole hårt straffade blifwa. Men på alla Lögerdagar vthi Fastan måge the alla äta fisk/så wål then Andeliga som then Werldzligha/och när ingen Fasta är / måge the werldzliga sampt Prästerna äta kött om Lögerdaghen/Munkarna och the som i Klöstret äre vndantaghandes / the måste äta Fisk / Miölck/ ägg/smör och Ost/och dricka miödh och ööl om them så lyster/och the kunna thet bekomma / hwilket the doch intet spara/vthan häffua i sigh som andra Swin / och dricka sigh så drukna/ at the kunna hwarken röra händer heller fötter. När Fastan begynnes/äta the som lof hafwa / så kött om natten twå eller tree gångor/at thz wärken i maghan: Thet sam̃a göra the oc när Fastan är vthe/ oc them blifuer förlofuat at äta kött/ tå äta the och intet annat än som kött/ vthi samfälte fiorton dagar/så wål på Fredagen som andra dagar/göra Gästebudh/oc biuda hwar annan til gäst.

När

När the Muskowiter besökia the siuka/som liggia på sina Sotesäng/oc skola låta the döda begrafwa/ handla the medh them på thetta sättet/nämligen: När een ligger på sin Sotesäng/ och han förmenar sigh intet mera komma til hälsan och på föterna igen / låter han igenom sina bästa wänner och närmaste skyldmän kalla oc hämpta Prästen til sig/ och förmanar tå Prästen then siuka/ när han til honom kommer/at han skal bekänna sina synder/så wil han skriffta honom/och i Gudh Fadhers/ Sons/oc thens H. Andes nampn absolvera honom ifrån alla hans synder/både wetterliga oc owetterliga/som hã medh ord/tanckar och gärningar i alla sina lijffzdaghar giordt haffuer/ och ther vpå medhdela honom Sacramentet / så at hã thz fast oc fulkomlighen tro skal/thet tå then siuka gör/och sedhan han tå omsijder är död worden / gå the strax til oc twätta hans krop reen thet bästa som the kunna/ och klädha vpå honom een ny skiorta/ett paar lijn byxor/footsockor och ett paar rödha skoor/och swepa honom sedan vthan vppå vthi ett hwitt lijnkläde/både om hufuud oc fötter / hwilket är giort lijka som en skiorta medh ärmar / läggiandes hans händer korswijs vpå bröstet/och söma sedhan klädet til både om huffundet/ fötter och händer/ och läggia thet så vthi een kista/ som ther til eenkañerligen är giord/oc sättiat på båren til andra dagen. Hafuer thz tå warit en rijk och förnämlig mã/anten en Knäs /Bajor heller Borgare/öfuertäckia the båren mz Sam̃et/ kläde eller något añat/efter som hã medan hã lefde/hafuer warit i anseẽde. Hafuer thz warit en fattig man/öfuertäckia the båren medh hans egen kiortel/anten then

Quomodo Præsbyteri ægrotes visitẽt.

warit aff klädhe eller wadmal/ oc bära ſå honom ſin koos til ſin Lägherſtadh/och gå för Lÿket fyra Pÿgor/ſom äre then dödas Fränckor/medh hwitt klädhe öffuer huffuudet/at man theras anſichte icke ſee ſkal/ſom öffuerliudt ynkelighen ropa/ ſkrÿa/ iämra ſigh/och ſom andra Warghar gråſeligen hyla och låta/och frågha then dödha/hwarföre han är worden dödh? Om han icke hadhe een wacker Huſtru/ och fromma barn? Om han icke hadhe äta oc dricka nogh? Om han icke hadhe godz och ågodelar? eller hwadh honom fattades/hwi han icke längre wille leffua medh them/ vthan ſå haſtigt ſkilias widh them/och myckit annat ſikanterÿ/ſom intet ſynnerlighit wärdt är at beſkriffua/ thet the medh een klageligh hylande röſt och ſtemma framföra. Näſt efter Pÿghorne gå Präſterna och Munckarna/ vppå bådhe ſijdhor om Lÿket medh ſina Rökelſekaar/och rökia bort alla onda andar/at the icke ſkole bortryckia Lÿket/och ſiunga ther hoos/Heligh Herre Gud/ Heligh ſtarcke Gudh. Ther effter gåår Fadher/ Modher/Syſter/Brodher/Huſtru/barn/ Wänner och Fränder/alla vthi een hoop/vthan någhon ordning/gråta och iämra ſigh/ och ynkeligen beklagha theras dödhes haſtighe bortryckiande/och båra ſinå Waxliws i ſina händer. Och när ſom the komma in vthi Kyrckian medh Lÿket/ſättia the thet nedher emoot Altaret/ och låta thet ſtå ther 8 daghar/ offuan iord: Om thet haffuer warit en nampnkunnigh man/låta the bränna liws hoos hans huffuudh. Präſterna och Munckerna ſiunga öffuer honom/och berökia Lÿket medh Rökelſe och Myrram/och beſtänkia thet medh wigdt watn/een gång om daghen/ til thes

thes the otta daghar vthe bliffua/ Och när the äro ändade/och Lÿket ſkal iordas/ ſiunga the något tilförenne/Heligh Herre Gudh/Heligh ſtarcke Gudh/ ther effter en ſång om then heligha Treefaldigheet/ och ſå Fadher wår/ſampt/Låtom oſſ nedhfalla för wår Gudh/ och ſå een hoop och Pſalmer vthaff Dawidz Pſaltare/ och andra Sånger och Reſponſoria/ ſom the öfwer ſina döda plägha ſiunga/ och många Hymnos och Halleluia. Ther effter låås Präſten vtaf Pauli Epiſtel 1. Theſſ. 4. Wÿ wele icke dölia för eder käre Bröder/om them ſom affſompnade äron/ at j icke ſörien ſom the ſom intet hopp hafwa/ och låås wÿdare thet Ewangelium/ vthi hwilket Chriſtus vpwäckte Enckiones Son i Nain/ och ſiunga ſå ther effter Symbolum Nicænum/ och tå ſtÿga then dödhas Föräldrar/bröder/Syſtrar/Huſtru/barn/ och alla andra/ wänner och fränder/fram til liket/ och kyſſa thet til Valete/och bidia thet fara wäl/effter thet ingalunda wille längre töffua/ vthan färdas. När thet är giordt/och Troon är vthſungin/ bära the Lÿket til Grafwen/ther thet ſkal needherläggias/anten i Kyrckian eller vthe på Kyrckiegården/och Präſterna ſiunga een annan Sång/ſom begynnes: Nu trädher iagh vppå then långa wägen/ på hwilken iag icke tilförenne wandrat hafuer/&c. oc när then Wÿſa är vthſungen/ſtÿger Präſten til Lÿket/och låås een Bön/ ther vthinnan han bedher liket förlåta ſigh/ hwadh han thet hafwer giordt emoot/och fara wäl/ och lägger vthi höghra handen på Lÿket ett Breff/ eller klemar thet faſt vthi anſichtet/hwilket förmäler/at then menniſkia ſom är dödh/och nu vthi iorden läggias ſkal/ haffuer åhrligen

gen leffuat / och är wäl och Christeligen skild ifrån thenna Werlden / och haffuer sigh wäl vthi alla måtto förlijkt medh Prästen / så at han haffuer thet förlätet alla sina Synder / Mißgärningar och Öffuerträdelser / som thet vthi thenna Werldenne / medh Tanckar / åthäfwor / Ord och Gärningar bedrijffwit haffuer / ther vppå han samma Lijk medh thet Höghwärdigha Sacramentet besökt hafuer / och til ett Witnesbörd haffuer giffuit honom sitt Wäghabreff / hwilket han skal låta see Sancto Petro / at han öpnar för honom Himmelrijkis Port / och tilsluter medh thet samma Kistan. Och när som alt thetta är skeedt / läggia the Lijket in vthi graffuen / och begynna andra Sånger / hwilka the plägha siunga för Lijk / och tå tagher Prästen Skoflen / och kastar tree gångor Mull vppå Liket: Thet samma göra och then dödhas Wänner och Blodzförwanter / ropa / skrija och gråta / och kasta Mull vppå honom / såijandes: Efter han icke wille längre bliffua hoos them / så må han tå tagha then mullen medh sigh / och fara wäl.

När Lijket nu således begrafwet är / stijgha the alla in vthi Kyrckian igen / och korsa sigh / och slå sina Huffwudh vthi Marcken för CHRISTI / Jungfrw Maries / och Sancte Peders Beläten / och gåå heem til then dödhas Gård / så många som Liket folgdt haffua / vthaff hans närmesta Slächt och bäste Wänner / och göra sigh lustighe och gladhe / Liket til een åminnelse. Thet samma göra the och then tridie daghen ther efter / theslijkest then Nijonde da-

daghen / och then Tiugunde daghen. Men när Fyratijo daghar äre framfarna / kalla then dödhas Slächt och Wänner tilhopa Prästerna och Munckarna / och alla them som haffua folgdt Lijket til Graffuen / och göra för then Dödhas Siäl een synnerligh Höghtijdh medh Heligt Brödh / som sighnat är / och the kalla vppå sitt Tungomål Kuthia och Proschura / och til thet yttersta / holla the Messa och Höghtijdh för hans Siäl / een gång om åhret / vppå then dagh som han är affsompnat worden. The fattigha och Gemena bliffwa alt effter samma Sätt begrafna / när the döö / doch låta the them icke stå vthi Kyrckian så länge som the Rijka / vthan the begraffua them strax tå the komma dijt medh Lijket. Theras Sörie tijdh warar intet längre än som vthi Sex Wekur / och när the äre ändade / må Hustrun strax tagha sigh een annan Man igen / och Mannen Hustru / om them så synes / doch icke för än the sex Wekur äro framfarne / annars warda the vthaff then dödhas Slächt förachtade.

Szå ändoch the Muskowiter bruka otaliga många Ceremonier / icke allenast tå när the begraffua sina dödha / döpa sina Barn / wija watnet / sina Klöster och kyrckior / vtan och när stora höghtijdher förhanden äre / tå alla Munckar oc Präster gå vthi Processi sina prydeligha Messe klädher / oc thee sigh för Folcket medh sina helgedomar / och gå vtur then ena Kyrckian in vthi then andra / ther om alt för långt wore til at skriffua. Likwäl medhan then höghtijdh och Fest / som the hålla oc begå på Palm-

sön-

söndagh/medh Christi inrijdhande til Jerusalem/är en aff the förnämsta och yppersta/will iagh then här korteligen beskriffua/ hälst medan the andra nästan på enahanda sätt celebreras/ så at then som weet huru Palmsöndagens fest hålles/kan lätteligen ther vthaf märckia och förnimma/ huru medh the andra höghtijdher tilgåår/ är förthenskuld wettandes/at när Palmsöndagen är för handen/ går Storfursten med alt sit hoffolk til foot/aff Slottet nidh i Jungfru Mariae Kyrckia/ och hörer ther Messa/ therifrån han sedhan går vth om Slottet til een Kyrkia/ som the kalla Jerusalem/ och är bygd vppå Italianisk Manering/ och måste tå Storfursten ledha en häst heller een åsna/ som Patriarchen rijdher vppå/ och hålla henne vthi Betzletygelen/och gå för honom alla Munckar/Präster och Klärcker/ medh Rökelse/ wigt watn och helgedomar/ vthi sina prålachtigha Messe klädher/ och siunga/ Hosianna in excelsis/ medh andra theras brukeligha Ceremonier. Näst effter them föres en Slädha/ för hwilken ett paar starcka hästar gå/ och är vppå förbenämde Slädha vpsatt ett stort fulkomlighit Trää/ medh alla sina qwistar och grenar/ hwar vppå hängia Äpplen/ Fikon/Russin och Kirsebär/ oc sittia vti samma Trää fyra små gossar/klädde vthi hwita skiortor/ oc siunga och så Hosianna in excelsis/ haffuandes Palmqwistar vthi händerna. Strax effter thetta Trää/ löpa näst fram för Storfursten tiugu heller 30 vnga Bajore Söner/ klädde vthi Purpurfärgade Kiortlar/hwilka the aff sigh klädha/ och kasta fram vthi wäghen/ ther vppå Storfursten gåår oc ledher Patriarchens Esell/ och warar thetta klädhekastande och

Festum Palmarum quibꝰ Cæremoniis celebretur.

och ströjande/til thes the komma til kyrckian/ oc tå stijgher Patriarchen aff hästen/och går medh Storfursten in i Kyrckian/ och gör Patriarchen inted annat vthi wäghen/än som sighnar och korsar Folcket medh korset/ som han haffuer vthi handen/och folket slår sin hufuud emoot honom nidh til iorden/ och haffuer Patriarchen vppå sigh mächta ståteligha medh Perlor och ädhlestenar vthstickade Messeklädher/och en skön kosteligh hatt/ med stora Tallperlor besatt/som andra Bönor/och ägher tå Patriarchen samma dagh giffua Storfursten för sitt omak/ 200 Rublar/ som är något mera än som 200 daler. Näst efter Patriarchen fölia alla the stora Knäsar/ Bajorer/ Krijgzfolck/Köpmän/ Bönder och hela Menigheten/ så många som til samma Apespel lust haffua/ at otaligt myckit Folck på samma tijdh til samman kommer/ och måste the alla haffua Palmqwistar i handen/så at then ther icke haffuer Palm/ och kommer medh i samma Proceß/then menar sigh haffua giordt een dödeligh synd/ och kan ingalunda bliffua saligh. Sedan gå the heem och biuda hwar annan til gäst/ oc dricka sigh fulla och drukna/ at the näppeligen kunna stå eller gå/ och brukas thenna Ceremonia på Palmsöndag/icke allenast vti Muskow/ vthan i alla stora Städer öffuer hela Landet/ så at then ther är öffuerste Präst eller Munck/ beklädher Patriarchens Säte/ och then öffuerste Bajor heller Ståthållare Storfurstens ställe.

*

Vuu Thessa

Thessa efterskreffna stadhgar hålla Ryssarna och vthi theras GUdz tiänst/ som en Patriarch vthi Muskow them föreslält och skriffuit haffuer.

Statuta & decreti à quodam Patriarchâ Muschoviensi in rebus Ecclesiasticis composita & compilata.

Alla Nyfödde Spädebarn som siuke och swaghe äre/ måge bliffua döpte aff sina Föräldrar heller andra/ om Prästen icke kan komma så hastigt til at döpa them.

Jngen Menniskia skal äta vthaff the diwr och Foghlar/som äre aff andra Foglar dödade och sönderreffna: Ty hwilken Menniskia som ther vthaf äter/och sigh medh osyrat brödh spijsar/oc äter kött i Fastan/och dricker Foghla blodh/then samma skal straffas/ effter som theras kyrckios stadga och ordning innehåller.

The Muskowiter måghe wäl få sigh maat medh andra/som icke äre vthaff theras Religion/ när the så stälte äre/och annars kunna thet icke ändra. Men ingalunda skulle the gå vthi theras Kyrckior/ oc höra theras Messor och Predikningar / widh straff til görande.

The Muskowiter säija/ at the Påweska/sampt alla andra Christne vthöffuer hela werlden/icke döpa rätt sina Barn/ey heller äre sielffua rätt döpte/ althenstund hela kroppen icke haffuer warit nedher vnder Watnet / vthan the haffua allenast öst vppå them någhra få droppar. Therföre när the wille omwända sigh / och göra boot och bättring oc widtagha then rätta Christna Troo/skola the först döpas som Tataren/oc andra Hedningar/för än them blifwer tilstadt at gå til Sacramentet.

Jngen skal byggia någhot hws på thet rum heller platz som een Kyrckia haffuer tilförenne ståt/ doch thet så ändeligit är / at ther skal hws byggias: tå skal på thet rum som Altaret haffuer ståt/ingalunda någhot hws sättias/widh straff tilgörandes/ och miste huset.

Jnga gambla Beläten som äre förnötte/ skulle vpbrännas/ vthan skola hedherligen begraffuas vti Kyrckiogårdar och Trägårdar/at på them icke regnar och snögar / heller the warda omslepade vthaff Swijn och hundar.

När en ächta Man wil begiffua sigh vthi Klöstret / och wil bliffua een Munck/och tiäna Gudhi/ och han lämnar sijn ächta hustru effter sigh / oc hon bekommer en annan man igen/then skal wijas til Präst om han thet begärar och åstundar.

Alla Präster skola dragha om winteren sådhana Fodher på sina huffuudh/som icke äre tagna vthaff the diwr / som man plägar äta och förtära.

Jnga Präster eller Munckar skole gå vti Gästebudh/vtan altijdh wara nychter/ och achta sitt kall och ämbete.

Alla Präster skole haffua sina byxor om Winteren forade aff the diwr som the äta.

Alla Menniskior som wela dölia vnder sigh någhot fremmande godz / skola sättias ifrån Sacramentet/til thes the giffua thet igen.

Hwilken Qwinna som wil låta döpa sitt Barn /

och thet förmår icke at fasta / tå skal modhren fasta för Barnet.

Hwilken Präst/som giffuer ett paar Folck tilsamman och wijer/oc honom är wetterligit/ at then ena personen heller bådhe/haffua tilförende warit 3. gångor gifft / han skal mista sin Präst.

Hwilken Man som öffuergiffuer sijn ächta Hustru/och tagher een annan igen / heller hustrun öffuergiffuer Mannen / och tagher en annan igen / the skola sättias ifrån Sacramentet / och icke tilstädias at komma ther til/ för än the komma tilhopa igen / heller och een aff them giffuer sigh vthi klöstret.

Ingen Muskowit skal tilstädias / at han tiänar heller sälies/ til någhon som haffuer een fremmande Religion.

Then som äter och dricker aff frij wilia/ med een som haffuer een fremande religion/ han skal böta sina synder medh fasto och böner.

Alla Prästehustrur / som warda fångade vthi krijgh/ anten aff Tataren heller andra Hedningar/ the skola för Penningar igenlösas / och skola theras Män tagha them i Echtenskapet igen / fast om the än wore heffdade aff fienden/medhan thet icke skedt är medh theras wilia och samtyckie/ effter the woro medh wåld fångade.

Inga Köpmän / skole sättias ifrån Sacramentet/som haffua warit i fremmande land/ och handlat oc wandlat medh Hedningarna heller några kättare : vtā när the kōma heem/ skola the fasta oc läsa några böner / och medhdelas medh Sacramentet.

Alla Qwinfolck/skal wara förbudit/ at komma til Måltijdz heller Gästebudh vthi något klöster.

The

The som wille begiffua sigh vthi Echtenskaps Stånd/the skole wijas i Kyrckian / och inga annorstädes.

Några Spörsmål oc frågor som en förnämligh Munck skal haffua hafft medh een Metropolit vthi Store Nogården.

Spörsmål.

Hwad skal then wara skyldig/oc hwad straff skal thē få/ som hafuer anamat Sacramentet/ oc thz kan icke behålla/ vtā thz vtspyr af öfuerflödigt ätande oc drickande? Swar.

Quæstiones et interrogationes, intra Monachum quendā & Metropolitam Novogardiensem disceptatæ & ventilatæ.

Then skal göra boot och bättering medh 40. daghars fasta / så frampt thet är skeedt aff öffuerflödigt ätande och drickande. Men är thet skeedt vthaff swagheet/och någon annan oläglighheet / tå skal han fasta i tiugu daghar: Händer thet aff ringare orsaak/tå skal han fasta mindre / effter som Prästen honom thet föreställandes warder. Men wedherfars thet en Präst/ tå skal han i 40 dagar hålla sigh ifrån sitt kall och ämbete / och så många daghar fasta. Händer thet honom aff ringare orsaak/tå skal han fasta i otta daghar/och hålla sigh ifrån miödh/ kött och all hwijtemaat. Wedherfars thet honom tree eller fyra daghar effter/sedhan han thet wärdigha Sacramentet anammat hafuer/tå skal han göra boot/ efter som Bispen honom wil then päläggia. Händer thet en Präst / och han thet fördölier / och thet bliffuer sedhan emoot hans wilia vppenbart/tå skal han göta boot och bättring medh fasto vti 140.

 da-

daghar. Skeer thet aff siukdom eller swagheet / tå skal han göra boot och Fasta i tree daghar / och skal thet som i så motto vpkastat och vtspydt är / brännas / och ther öffuer Psalmer och Responsoria siungas. Händer thet / at en hund eller Swijn vpäter / tå skal han therföre fasta vthi 100. daghar.

Spörsmål.

Om Kalcken icke grant för oreenligheet kan achtas / så at anten icke iord / Sand / Kalk / eller annor ting faller ther vti / och kalken warder oreen / hwadh skal man tå göra?

Swar.

Tå skal man läsa någhra Böner ther öffuer / och göra honom reen igen.

Hwadh skal man göra för een dödh menniskios siäl? Swar.

Man skal giffua 10. Kunstyckior för 5. Messor / som skola för henne siungas och hollas / medh rökelse / brödh och kokat Cuthia / thz är een Rätt som giffwes Prästen i Kyrckian / och är giord aff Miölk / honing och hwetemiöl.

Hwadh skal man then göra / som icke vthi otta daghar gifwer en siuk Munck maat / som hafuer the Seraphinske klädher vppå sigh?

Swar.

Thet är rätt och wäl giordt / at man honom intet giffuer / ty han hafuer warit vthi Engla skick och ordning.

Hwadh skal man göra om een Hedning heller

ler Kettare wil falla ifrån sin falska Religion / och bliffua en Christen / och anamma then sanskylliga rena Ryska Läran? Swar.

Then skal haffuas vti Klöstret / och läras til at korsa sigh / känna Helghonen / och giffuas ett annat nampn / och läsas för honom hwar dagh oc natt någhra Gudelighe Böner / och haffuas vthi Badhstughun / och twättas reen / och hållas vthi sex Wekur ifrån kött / ägg / miölk / smör och ost / och gå vti Kyrkian / och låta läsa öffuer honom någhra Gudeligha Böner / och haffuas i Jordan / och döpas i Nampn Gudh Faders / Sons / och then helga andes nampn / och sedhan hängias på hans hals ett Kors / och skal medh nyia rena klädher iklädd wara / och sättias een Krona heller Krantz vppå hans huffuud / och smörias / och ett Waxliws vti hans hand giffuas / och när Messan hållen är / skal honom medhdelas thet heliga Sacramentet / och skal ther effter för een nyfödd Christen Menniskia vti alla sina lijffzdaghar hollen warda.

Må man fiskia / iagha / skiuta foglar heller harar / heller slachta någon Boskap om Söndagen? Swar.

Om Söndagen eller andra Höghtijdzdaghar / skal man först gå vthi Kyrckian och korsa sigh / oc sedhan ther nöden så fordrar / kan thet wäl wara lofligit / och bliffua efftерlåtit.

Om någon må *consecrera* och vthdela Sacramentet vti Dömelwekan? Swar.

Ja. Thet kan wäl skee / så frampt at Menniskian

till

tilförende sin fulla tijdh hafuer vthfastat/heller och ther nödhen fordrar/at een är siuk/doch må thet honom medhdelas/ doch skal wijn och watn warda tilhopa blandat och mångdt.

Må man någon menniskia/ som är besatt heller vrsinnigh meddela Sacramentet?

Swar.

Ney/Thet är intet lofligit/ vthan allenast röra hans mund ther medh.

Hwadh skal en förtära på helga Korsmessa dagh? Swar.

Munckarna skola ingen fisk äta. Men the andra bådhe högha och lågha/är thet fritt och lofligit/ at the måghe äta Fisk / kött och annat hwadh som the lust haffua/medh sådhan wilkor och förord/ at the skola först kyssa thet helga kors/ och intet achta om sam̃a dagh fullo på en Odensdagh heller Fredagh.

Må Prästen gå i Kyrckian om morgonen/ när han om natten haffuer kändt sin hustro?

Swar.

Ja. Thet må wäl skee/så frampt Prästen haffuer wäl twättat sigh bådhe offuan och vnder nafuelen/och läsa Ewangelium / doch skal han icke gå til Altaret/heller någhon Messa hålla.

Om Prästen hafuer messat om Söndagen/ må han tå om natten liggia när sin hustro?

Swar.

Ja. Thet må wäl skee/om han haffuer ther til lust och behagh.

Är thet och lofligit/at man medhdelar the som ogiffte äro Sacramentet?

Swar.

Ja. Thet kan skee/ så frampt han hela Fastan wäl fastat haffuer / och sigh medh inga Qwinfolck beblandat/heller någon annan otucht bedriffuit.

Hwadh Spijs skal man förtära och bruka i stora Fastan? Swar.

Om Söndaghen och Lögerdaghen må man äta fisk/och the andra daghar fiskerom. Men Munkerna skulle äta honing och brödh / och dricka spijsööl.

Huru skal thet handlas medh the Qwinnor som haffua födt Barn? Swar.

The skola hålla sigh ifrån Kyrckian vthi 40 daghar och 40 nätter / och skal henne giffuas Sacramentet strax effter som hon födt haffuer/om hon är swagh/eliest skal thet icke skee för än som heñes renselse daghar äro vthe/och tå skal hon wäl twättas / och några Gudelighe böner öffuer henne läsas.

Må thet wara lofligit/ at gå strax til een qwinna i sam̃a stugu när som hon födt hafuer?

Swar.

Ney. På then ort som hon födt haffuer/skal ingen kom̃a på tree daghar tilgörandes/och skal sam̃ma rum i medler tijdh wäl twättas/ och ther sam̃astädes någhra Gudeliga Böner läsas.

Må någhot lijk iordas vti Solennes vpgång och nedhergång/ heller läggias wästan och nordan om Kyrckian?

Swar.

Nordan om Kyrckian heller i Solennes nedhergång ſkal ingen begraffuas / Ty thet är the dödhas Crona / at wända ſigh i Solennes vpgång / heller ſee Solen för än Lijket bliffuer begraffuit/oc öſtan effter går then retta Solen vp / och thädan nalkas Menniſkiornes förloſning/och icke ifrån nordan.

Må en gifft Man anamma Sacramentet om Påſka tijdh? Swar.

Ja/om han hela Faſtan hafuer hållet ſigh ifrån ſijn huſtro och all annor qwinfolck.

Må en anamma Sacramentet/ ſom allenaſt haffuer komit medh ſina tänder widh ett ägg/heller hans tandeköött haffuer blödt?

Swar.

På ſamma dagh intet ſom thet är ſkeedt/vthan daghen ther effter.

Må en natten ther effter/ ſedhan ſom han om dagen tilförenne haffuer warit til Sacramentet/liggia hoos ſijn Huſtro?

Swar.

Thet är ſamma natt intet lofligit/ vthan några daghar ther effter: Wil thet en Bajor göra / tå ſkal han giffua Präſten tree marck Penningar / at han bedher för them.

Må man äta Rååmiölck på ſamma dagh hon är molkat aff koon/ tå hon burit eller kalffuat haffuer? Swar.

Ney. Thet må ingalunda ſkee/Ty then Miölck är

är medh blodh bemängt / vthan twå eller tre dagar ther effter må thet ſkee.

Må een Präſtman belägra een qwinna / henne kyſſa och ſampntagha i Faſtan/för then orſaak/at han begärar henne til huſtro?

Swar.

Ney. Then ſamma ſkal ſättias ifrån ſin Präſt/ och icke bruka ſitt kall och ämbete ett heelt åhr igenom. Händer thet medh en Perſon för än han kommer til Präſteämbetet / tå ſkal then perſon aldrigh wijas til Präſt. Gör thz en werldzlig gemeen perſon/ tå ſkal honom förbindas Sacramentet ett heelt åhr igenom.

Må en wijas til Präſt / ſom een gång tilförenne hoos een Qwinna leghat haffuer/och hon är ther aff haffuande worden?

Swar.

Een Qwinna kan ſällan aff ett ſampntag haffuande bliffua? Men haffuer han tijo heller flera gångor ſigh til henne hållit / tå ſkal han icke bliffua wigd til Präſt. Sammaledes ſkal ey heller han wijas til Präſt ſom kränker een Jungfrw/heller och icke märcker förſta natten han hoos ſijn Huſtro ligger/at hon war Jungfrw.

Må then ſom godhwilleligen öffuergiffuer ſitt Präſtaämbete/vndfå Sacramentet?

Swar.

Ney. Han ſkal thet aldrigh bekomma i ſina lijfzdaghar/vthan i ſitt ytterſta / tå han ligger i Siälatogningen/ſkal han bekomma thet.

Må en Präst messa then dagh han iordar Lijk? Swar.

Ney. Thet må han ingalunda widh sin Präst tilgörandes/ på fiorton dagar göra.

Må een Qwinna/ som ligger siuk i Barnsång/ och är så swagh / at the wänta henne icke lijffuet/ vnfå Sacramentet?

Swar.

Thet kan efftterlåtas/ doch medh then beskedh / at hon icke thet anammar på thet rum som hon födt haffuer/ vthan hon skal haffuas ther ifrån/ och wäl twåttas/ och öffuer henne låsas någhra Gudfruchtige böner/ och så vndfå thet.

Om een må liggia hoos sijn Hustro / och haffua thet Helga kors vppå sigh?

Swar.

Ney. Thet må ingen göra / ey heller haffua på thet rum något aff Helghonens beläte hängiande / medh mindre the äre grannerligen förwarade / och wäl öffuertäckte.

Alla Präster skola oc efter middagz och afftons Måltijden bidia vthi Kyrckian / för än the läggia sigh soffua. Them är och lofflighit/ at vthdela the siuka Sacramentet / vthi sina ägna Prästeklädher/ om them så synas.

Huru skal then sigh ställa / som wil tagha sigh hustro? Swar.

Then som wil begifua sigh i Echtenskaps stånd/ han skal holla sigh ifrån all annor Qwinfolck / oc all oreen-

reenligheet vthi 40 daghar/ heller til thet minsta vthi otta dagar.

Huru skal thet hållas medh the qwinnor som liggia ihiäl sina barn?

Swar.

Alla Qwinnor / som icke medh willia liggia ihiäl sina barn/ heller och födha dödha barn til Werlden/ the skola stå Kyrckio straff/ efter som Prästen them förelägger. Item/ hwilken Qwinna som giffuer sin Man något/ anten til at äta eller dricka/ på thz han skal haffua henne thes kärare/ hon skal fasta vti sex wekur/ och bidia mannen om förlåtelse.

Om någor Qwinna brukar någon widskepelse/ at hon skal bliffua haffuande?

Swar.

Alla Qwinnor som bruka widskepelse med gräs/ örter eller annor olaghligh medhel / och sökia rådh hoos gambla Trolkäringar / the skole fasta i 6 Wekur/ och giffua Prästen 3 Mark Penningar/ och han skal låsa för henne några Gudhfruchtige Böner/ oc bidia GVdh/ at han wille göra henne fruchtsam aff sins mans hielp allena/ oc icke igenom andra medel.

Huru skal man medh then handla / som vthi dryckenskap belägrar een haffuande qwinna/ och henne förgås barn?

Swar.

Then samma skal fasta vthi ett halfft åhr / och vthi otta dagar skal han hwarken gåå heller see någhon Kyrckia/ til thes at Prästen haffuer låsit för honom / och bidit Gudh.

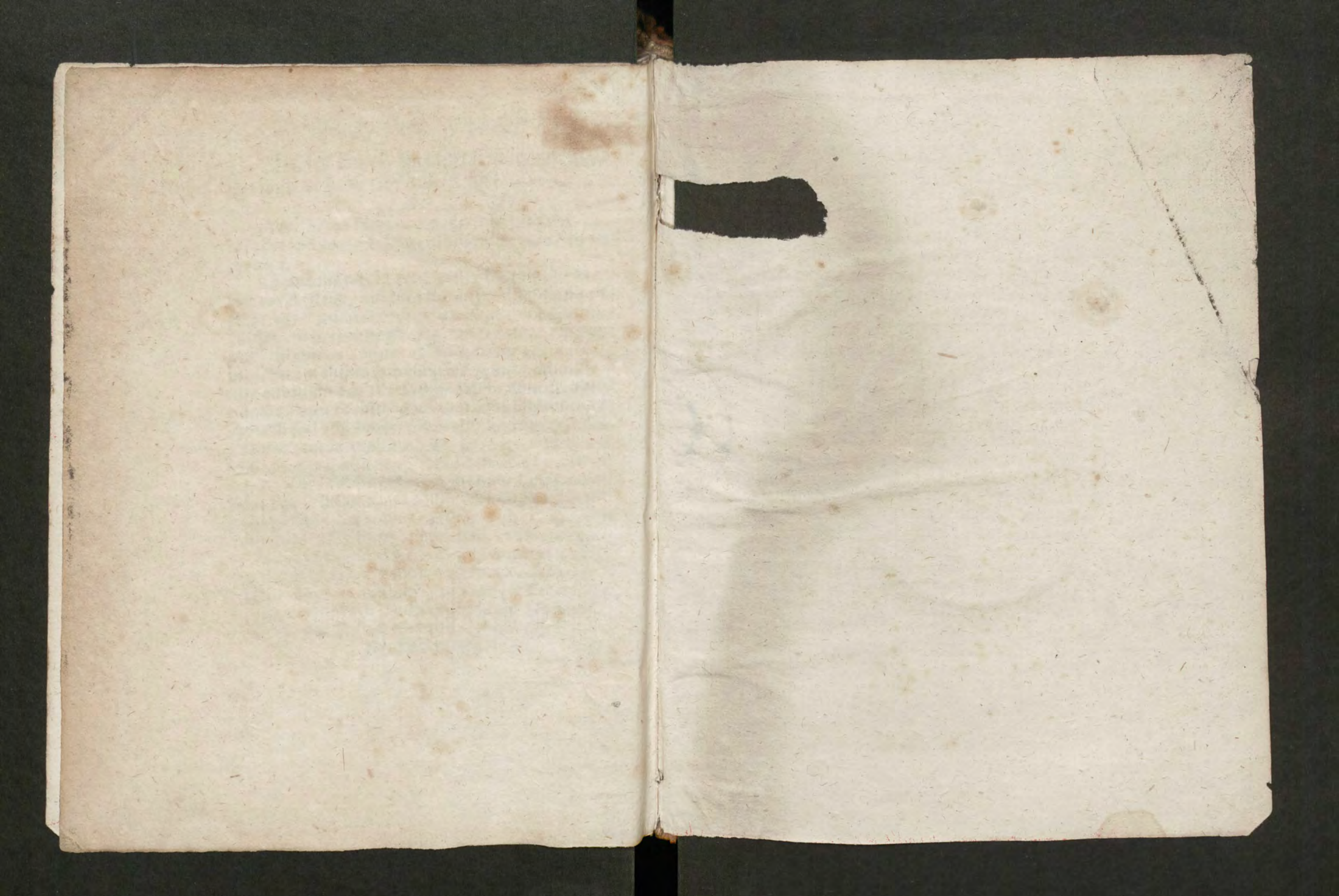
Må een åta aff thet kött som een Menniskia haffuer hafft tidelagh medh?

Swar.

Ney. Then samma som thet haffuer giort/ han må thet icke göra/ vthan andra måghe thet åta och förtära.

Thetta må nu så korteligen wara talat oc skrifwit om Ryssland/ och thes stora Furstendömers tilstånd och lägenheet/ och hwad Regenter och Storfurster the haffua hafft/ som them haffua regerat/ och vthi theras Annalibus finnas anteknade wara/ så wål som om theras handlingar/ Statuter och Politia/ vthi andelighe och Werldzlige saker/ ödmiukeligen/ tiänstwilligen oc flijtelighen ther hoos bidiandes/ at ehwadh feel och brister som vthi thetta arbete kunna fiñas/ anten at alla ord icke äre öfuerwägna med Gulwicht/ och alla Paragraphi och Periodi swarfwade och krusade/ och stå lijka som the hade Hoffjunckare hoos sigh / heller oc/ at några Bokstäffuer fattas/ afwoge satte eller wände/ heller och at ett ord heller tw/ kunne wara förglömde / måtte vthi then bästa motto vptagas oc vthtydas/ hälst medhan iagh icke sielff altijdh haffuer warit tilstädes / och thet elliest kan hända/ både vti mindre oc större Tractater/ oanseedt ehuru konstrijk Mestare för handen är/ och ther til sin högsta och största flijt gör.

F I N I S.

I 38

II, 2410

Russia.

I Topogr.
et
Hist

